

PAPINII

STATII

A

9-266

64-5. 2A-6

Biblioteca	Parasitaria
CT. IADA	
Se.	A
Estad.	9
Tabla	
Número	266

117065173

6-8

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20

64-5. 2A-6

Biblioteca	Universitaria
Colección	ADADA
Sección	A
Estadística	9
Tabla	
Número	266

117065173

6-8

2-22-5126

B-8055

P. PAPINII STATII
O P E R A

AD OPTIMAS EDITIONES
COLLATA

PRÆMITTITUR
NOTITIA LITERARIA

STUDIIS SOCIETATIS BIPONTINÆ

EDITIO ACCURATA

BIPONTI
EX TYPOGRAPHIA SOCIETATIS
CICIDCCCLXXXV

2005-1

THE
OF THE
AND
COLLEGE
THE
THE
THE
THE

THE
THE
THE
THE
THE
THE
THE
THE

THE
THE
THE
THE
THE
THE
THE
THE

P. PAPINII STATII
O P E R A.

P. PAPINII STATII
O P E R A.

P. PAPINII STATII

V I T A

E X

LILII GREGORII GYRALDI

DE LATINIS POETIS DIALOGO QUARTO:

*P*OST Bassum sequebatur P. Papinius Statius; cujus de patria inter Grammaticos controversia fuit; usque ad Domitii tempora, Domitii, inquam, de re literaria bene meriti: qui si non sibi & memoriæ tantum indulgisset, multa certe obrectatores in ejus scriptis frustra, quæ reprehenderent, perquisissent. Sed de Domitio alias, inquit Piso, nunc de Statio: qui, ab aliquibus Tolosanus, ab aliis ex Sellis, Epiri oppido, ab aliis Neapolitanus dicitur. Tunc ego, Postquam me provocas, & Picus attente & libenter hæc audire videtur, causam vobis exponam, cur Statio diversa statuatur patria. atque ut rem clarius percipiat, patris & filii vitas vobis paucis recitabo: quas cum alii, tum Pomponius Lætus, & literarum & antiquitatis, ut scitis, bene peritus, pridem Gaspari Blondi filio conscripsit, quibusdam a me pro Statius.

a

tempore additis. Sic agas, inquit Picus, & simul obtinuit. Publius igitur, inquam ego, Papinius Staius pater, Græca & Latina lingua eruditus, ad novissimum usque diem professus est, summo honore apud Domitianum habitus, a quo etiam est auro donatus & corona, digno principe erga præceptorem munere. Primus genus suum, propter inopiam & egestatem oblitteratum, celebritate nominis celebre fecit; adeoque claruit, ut, quod Homero, ei contigerit: duæ enim urbes, Sellæ Epirotarum, & Neapolis Campanorum, de ejus natali solo certarunt. singularis profecto contentio, ex qua intelligi facile potest, quanto in pretio tum literæ fuerunt. Qui vero Tolosanum existimarunt, inter quos Dantes fuit, poeta Hetruscorum vernaculus, decepti sunt alterius Staii rhetoris patria, cujus meminit Eusebius. Ex Agellina uxore, quam unicam habuit, & ei superstes fuit, P. Papinium Statium genuit: cujus pueritiam ac juventutem literis fovit, copia varietateque rerum referfit, & omne ejus studium, quoad vixit, juvit, operaque castigavit. Annum agens sexagesimum quintum, inexpergiscibilis somni morbo, quem lethargum vocamus, periit: cujus mortem Epicedio filius prosecutus est. Multa & prosa & carmine scripsit, si filio credimus: sed eorum nihil ad nos pervenit. Papinius vero filius, juvenis adhuc, Claudiam, Claudii Apollinaris filiam, quæ Tibicini nupta fuerat, & ex eo filiam genuerat, amoris impatiens, duxit uxorem: cui

tanta, ut ait Pomponius, modestia & castitas, amorisque observantia mariti, ut XX annis non fraudaret. Deceptum hoc loco crediderim Pomponium, & eum secutum Maturantium: nec enim a marito Claudia tamdiu absuit. Erroris, opinor, causam præstitit, quod parum considerate Statii carmen ad Claudiam ipsam examinarunt. Filium enim ex Claudia uxore nullum haberet, infantem sibi Statius adoptavit, quem præmatura exstinctum morte carmine deflevit. Vergens vero ad senium Neapolim, communem ambobus patriam, Claudiam carmine revocavit. ambigitur, quis superstes fuerit. Albano certamine, Domitianus Cæsar eadem, qua patrem, qui præsens erat, filium corona, ac item agro Albano donavit, bisque auro insignivit, splendidoque ac magnifico, cum senatoribus equitibusque Romanis convivio suscepit: id quod carmine poeta, quod Eucharisticon inscripsit, testatus est. Quo fit, ut fabulæ potius, quam historiæ simile putem, quod ab aliquibus proditum est, Statium præacuto stilo a Domitiano confossum. Supersunt vero ad hæc usque tempora hæc Statii opera, Thebais, ut ipsemet cecinit,

—— Multa cruciata lima:

atque idcirco durior & inconcinnior alicubi quibusdam videtur: quam Junii Maximi, viri eloquentissimi, iudicio monituque publicavit. Antimachum argumento tantum imitatus: nam phrasi ille tumidus & latus,

hic durus & arctior. Item Achilleis imperfecta, in qua longe plus doctis quibusdam, quam in Thebaide præstare videtur. Non defuere etiam, qui Achilleida ipsam perfectam fuisse existimarint; sed reliquum, quod deest, deperditum, ut etiam diutius Silvæ fuerunt: alii, quod habemus, integrum esse: utrique magno, ut puto, acti errore, & manifestis pridem argumentis explosi. Proditum est, cum Achilleida esset descripturus, Crispinum Vectii Bolani filium, clarum militia juvenem, sibi proposuisse. Utramque vero Imperatori Domitiano dicavit. Exstant & quinque Silvarum libri, ex quibus & vehemens in eo poematis genere illius, & pæne extemporale ingenium, & subitum calorem, ut ipse ait, percipere possitis. De quibus quidem Papinii Silvæ sic Apollinaris in hendecasyllabo ad Felicem:

At cum forte pedum minore rythmo
Pingit gemmea prata Silvularum.

Ex iisdem, inquam, Silvæ & amicos & fortunam, & reliquam ipsius poetæ vitam facile cognoscetis. Scripsisse præterea tragædiam a nonnullis existimatur; idque Juvenalis innuere videtur, ut mox dicam. Non multum adeo Statium a suorum temporum scriptoribus amatum ea ratione colligo, quod ab iis ejus nullam fere mentionem factam video, præterquam ab Juvenale, qui & illum perstringere potius satyricè videtur, quam laudare, ita enim canit in septima:

Curritur ad vocem jucundam, & carmen amicæ
Thebaidos, lætam fecit cum Statius urbem,
Promisitque diem: tanta dulcedine captos
Afficit ille animos, tantaque libidine vulgi
Auditur: sed cum fregit subsellia versu,
Esurit, intactam Paridi nisi vendat Agaven.

*Nec illud in præsentia vobis reticuerim, quod est ab
Aligerio Dante suo carmine proditum, Statium vi-
delicet Papinium religioni Christianæ addictum fuisse,
Christianisque tum laborantibus, ob metum occulte,
pro virili opem tulisse: ne scilicet suppliciis cruciatibusque,
quibus tum passim afficiebantur, agitaretur ipse.
In hanc autem pietatem & religionem inclinasse idem
poeta innuit, ob eos Virgilii versus ex Sibylla:*

Jam redit & Virgo, redeunt Saturnia regna,
& reliqua. Sed an Dantes deceptus sit, ut in ejus-
dem etiam patria, non vobis facile dixerim: nam &
recentiores alios nonnullos scriptores in eodem fuisse
errore invenio. Legitur & epitaphium Statii a Pom-
ponio, ut fertur, conditum, quod referre haud pretium
operæ videtur.

NOTITIA LITERARIA

DE

P. PAPINIO STATIO

POETA.

EX

Jo. Alb. Fabricii Bibliotheca Latina a Jo. Aug.
Ernesti auctius edita Lib. II, cap. XVI.

STATII *etas.*

P. PAPINIUS STATIUS Neapolitanus, patre
natus, præceptore Domitiani, qui multa carmine
& oratione scripserat, ut filius testatur Epicedio in
patrem lethargo sublatum, Silv. V, 3¹. Extem-

1 Perperam quidam, ut
Domitius Calderinus, Lin-
denbrogius, Fr. Morellus *Pap-
pinium Surculum Statium* ap-
pellant. *Starius* modo *præno-
men* fuisse observatur, ut in
prisceis inscriptionibus Statius
Æbutius, Statius Marcellus,
& apud Livium Statius Cæ-
lius Imperator Samnitium:
modo *nomen*, ut in iisdem in-
scriptionibus C. Statius Fau-
stus, C. Statius Primigenius,

C. Statius Neuretus, Statius
Saturninus & L. Statius Ur-
fulus, Tolosenis rhetor sub
Nerone, de quo Pontacus ad
Eusebii Chron. p. 569. &
Statius Sebosus Plinio & So-
lino laudatus supra 235. 246.
modo *cognomen* denique, ut
Cæcilius Statius Comicus (de
quo Gellius IV, 19.) & poe-
ta noster P. Papinius Statius.
Vide Jo. Marium Mattium L.
2. Opinionum cap. 13. Sed

porali poemata componendi facilitate Imperatori Domitiano gratissimus fuit, & a maiestate carminis *Aquilinus* librariis dictus: tamen victus in agone quinquennali Domitiani, aliis poetis contra ipsum coronatis, ut ipse innuit carmine ad Claudiam uxorem & in patrem Epicedio. Quod vero aliqui narrant, eum præacuto stilo ab indignante Imperatore esse confossum, id magis videtur credibile, quam quod *Aligerius Dantes* prodidit, eum Christiano addictum nomini, sævitiam Domitiani in Christianos pro virili temperasse. Extemporali Statii versus pangendi facultati invidisse Martialem, atque ideo sub *Sabelli* nomine IX. Epigram. 40. perstrinxisse, sibi persuasit Gevartius cap. 35 Papiniarum lectionum. Inopia ejus tangitur a Juvenali Sat. VII, 87. *Esurit, intactam Paridi nisi vendat Agaven*. Ipse Epicedio in patrem queritur, quod *vilis honos studiis*. Adulatorum maximum, ut poetarum suo ævo, longeque post & ante principem vocat Barthius in notis Tom. I, pag. 287. Julius Cæsar Scaliger *equum alatum*. Thomas de Pinedo iudice pag. 488 ad Stephanum Byz.

ista ita sunt ex vetere ratione nominum: sub imperatoribus autem, imprimis inde ab seculo primo extremo, ratio nominum vel imponendorum vel assumendorum valde mutata est, habuitque idem sæpe plura nomina, v. c. alterum a patre, alterum a matre &c. unde nec præ-

nomina nec cognomina fieri debent: de qua re accurate nuper scripsit Cannegieterus *ICTus* in libro: *de nominum mutatione sub principibus Romanis*. add. filium in Comm. ad fragm. Juris vet. in Collat. legg. Mosaic. & Rom. p. 240.

Statius Papinius *eruditus poeta in Silvis, sublimis in Thebaide, blandus in Achilleide*. Franciscum Malherbam Lyricorum Gallicorum principem, ad Statii clangorem & crepitacula infanisse, illaque prætulisse Virgilio, indigne fert Huetius p. 24 seq. de vita sua. Tempus obitus a Barthio quoque Tom. I. editionis ab eo curatæ p. 366. & Dodwello ad a. C. 96. five Domitiani postremum refertur. Sed omnino de Statii vita & rebus vid. Dodwellus in Annalibus Statianis Oxon. 1698. 8. editis. add. Barthium loc. cit. & Crenium Animadvers. P. XI.

SCRIPTA.

Exstant ejus *I. Silvarum* ¹ *libri quinque*, quorum primus Stellæ, secundus Meliori, tertius Pollioni, Marcello quartus, quintus denique Abascantio, singulis Epistolis ab auctore inscribitur, ex quibus Vavassor p. 211. 228. de ludicra dictione collegit, eum minus valuisse in soluta, quam ligata oratione: quod de Virgilio ² quoque fertur. Porro in his li-

¹ De silvis, quæ apud Græcos dicuntur *σχεδιάσματα*, vide G. Jo. Vossii institutiones poeticas lib. III, c. 22. & Gasp. Gevartium lect. Papin. cap. 2. & Jac. Pontani *φιλοκαλίαν* IV, 19.

² Laertius in Xenocrate IV, 5. *ποιηταὶ μὲν ἐπιβαλλόμενοι πεζογραφεῖν ἐπιτυχέουσιν, πεζογράφοι δὲ ἐπιτιθέμενοι ποιητικῇ πταί-*

ουσι. Sed tam Virgilii prosa, quam Ciceronis Julique Cæsaris ac Bruti versus, iis se minus probavit, qui Maronis poemata, & Tullianæ orationis flumen ac vim, acutam Bruti Cæsarisque in scribendo elegantiam admirabantur. Unde Cassius Severus de Sallustio ita judicabat, ut ejus orationes nihilo meliores esse diceret, quam aut

bris quædam versibus Phalæcis, vel Alcaicis, ut IV, 5. & Sapphicis IV, 7. reliqua hexametris scripta sunt.

II. *Thebaidos*,¹ sive de bello septem Ducum adver-

Ciceronis versus, aut Virgilii præf. Seneca 3. controv. præf. *Virgilium illa felicitas ingenii oratione soluta reliquit, Ciceronem eloquentia sua in carminibus destituit.* Confer dialogum de oratoribus c. 21. Juvenal. X, 121. seq. Theodecten magis tragico carmine, quam prosa placuisse, refert Hyginus apud Gell. X, 109. Similiter de Malherbio poeta Gallorum celeberrimo cives ejus observant, *que sa prose beaucoup plus négligée que ses vers, l'a fait comparer à l'hirondelle, qui marche mal, encore qu'elle vole très-bien.* De Molierio clarissimi nominis Comico Gallo Menagius in Menagianis p. 45. *La prose de Molière vaut beaucoup mieux, que ses vers.* Eobano Hefio contra Erasmus lib. 26. Epist. 45. gratulatur contigisse, quod *Philadelphus arroganter sibi vindicavit, ut ita pangeret carmen, quasi nunquam attigisset solutam orationem, ita scriberet prosam, quasi cum Musis nihil unquam fuisset commercii.* Idem de Buchatano pronunties, ac

de Hugone Grotio. His adde Cornelium Gallum, qui sæpe poetarum mendacia dulcia finxit, nec minus ipse de se: *Orator toto clarus in orbe fui.* De Antonio Maria Visdomini, Augustinus Oldoinus in Athenæo Ligustico p. 545. refert hos versus Dominici Carmellæ:

*Qui prosa volat, Etrusco qui
carmine vadit,
Hinc demum Latio carmine
serpit humi.*

1 Thebaidem e Graecis poetis scripsere Antagoras, Antiphanes Colophonius, Menelaus Ægeus, (forte Anæus ex Anæa Cariæ civitate) Anonymus quidam, Pausaniæ in Bæoticis & Svidæ in *καθυσία* vixit laudatus, & alii. Vide Colomes. ad Gyrard. p. 148. Apud Erasmus in adagio *Bæotia auris* pro Anaxagora Thebaidos librum recitante, legendus Antagoras. Statii Thebaidem laudat Juvenalis VII, 83. ad quem locum confer Casaubonum in Domitianum Suetonii c. 4. Grævium p. 90. ad Hesiod.

fus Thebas, *libri XII*, compositi ad imitationem Antimachi & *Æneidos Virgilianæ*, de qua ipse:

Sed longe sequere, & vestigia semper adora.

Hoc Statii opus respicit Stephanus Tornacensis Epist. V, *divinam ejus responſionem, ut Thebais Æneida, longe sequor, & vestigia semper adoro.*

III. *Achilleidos*, de iis, quæ bellum Trojanum¹ antecesserunt, *libri II.* etsi in quibusdam MSS. unus liber procedit, in aliis vero in quinque² dispescitur, inscite, judice Barthio LII, 13 Advers. Utrumque poema Achilleida & Thebaida Statius dicavit Domitiano Imp. quem a poëſos studio commendat præter Statium Silius. Achilleida vero absolvere fata prohibuerunt. Ac ne illa quidem, quæ perfecit Statius, ad nos omnia pervenisse existimabat Barthius T. I, p. 460. qui ad lib. IV Silv. 3. p. 366, itidem dubitat, an libros, quibus Domitiani res gestas in agone Albano celebrasse se innuit, unquam ediderit & in manus hominum venire jufferit.

E Latinis ante Statium in hoc argumento versatus est Ponticus, de quo acutissimus Brouckhusius ad Propertii l. 1. Eleg. 7. & lib. 2. Eleg. 25.

¹ Vid. Dan. Heinsium ad Nonni Dionysiaca p. 183.

² Ut in Codice XIV seculi, qui cum glossis & librorum argumentis existit MS. apud Federicum Pacium Lugd. Bat. atque ante fuit Joannis Ugolini.

I N D E X

E D I T I O N U M

P. PAPINII STATII

AUCTIONE FABRICIO ERNESTINO ET
IN IV ÆTATES DIGESTUS.

Æ T A S I 1472 — 1500

a duabus principibus, *Veneta & Parmensi*, orta. Tertia nutritrix, *Romana*, incrementa dedit ex interpretibus, vetere *Placido Lutatius*, * qui in Thebaid. Commen-

* Ab aliis *Lutatius* vel *Lutetius* *Placidus*, aliis *Placidus* *Lactantius* appellatur, sub quo nomine glossæ veteres Latine & in Ovidii *Metamorph.* argumenta exstant. Longe quidem diversus est ab elegantissimo scriptore *Lactantio Firmiano*, *Arnobii* discipulo, cujus eloquentiæ & eruditioni pauca similia in istis ad *Statium* scholiis leguntur. *Theodosii Imp.* æqualem fuisse affirmat *Jo. Rhodius* *diff. de acia* p. 25. At non tantum meminit *Sedulii*, sed *Boethii* quoque, unde juniorem esse recte col-

ligit *Vossius* de poetis Latinis c. 46. *Perseum præceptorem suum* in VI. Thebaid. pag. 213 laudare videtur his verbis: *Sed de his rebus (de Antipodibus ibi sermo) prout ingenio meo connectere potui, ex libris ineffabilis doctrinæ Persei præceptoris seorsim libellum composui.* *Vossii* judicio commentaria ejus sunt centones ex *Servio*, *Hygini* *Mythologicis* & *Astronomicis*, ejusdem *Arateo*, & aliis quibusdam, quod de eodem *Lutatio* ante *Vossium* etiam pronuntiaverat *Jos. Scaliger* p. 19. ad *Euseb.* Adde *Vossium*

tarium scripsit, novioribus Francisco Maturanio († 1518 vel 1512) in Achilleid. & Domitio Calderino († 1477) in Silvas. Ab his tribus edd. ceteræ fluxere omnes ad exitum usque seculi XV.

- 1472 *Veneta* I, princeps I. fol. P. Papin. Statii Sylvæ. Hanc esse editionem omnium primam, vidit Marklandus in præfat. ad Silvas: qui cum ope Parmenlis a. 1473, Heinsio etiam valde laudatæ, in his Silvis restituisset plura loca, quæ nulla alia ratione corrigere potuisset; ea omnia reperit deinde in hac Veneta, & plura quoque alia. Ex his autem duobus exemplis, Veneto a. 1472 & Romano a. 1475 ceteræ edd. veteres fluxisse videntur, sed ita, ut

p. 736. de Hist. Latinis. Merito tamen Nicolao Loensi doctus lectuque dignus exeges audit, præter quidem glossemata. Confer Barthii commentar. in Statium T. 2. p. 871. & LII, 13 Adversar. Priore loco Vossium quoque reprehendit Barthius, quod scripserat Lutatium, a Lindenbrogio primum editum, & centones vocaverat ex Servio & Hygino, quorum commentationes vix centesimam illius partem sibi possint vindicare. Lutatius in Thebaidem jam Romæ 1475. fol. cum Statio lucem viderat, sed in Achilleidem primus edidit Lindenbrogius e MS. Codice Francisci Pithœi. In catalogo Pseudonymorum Viri Cl. Vincentii Placcii p. 216. pro Luctatii Commentario in Statium typographus perperam in Tacitum excudit.

Porro Christianum scriptorem fuisse apparet ex iis, quæ in IV Thebaidos scribit pag. 144. *Dei vocabulum sciri a nullo hominum potest, sed quid veritas habeat, percipe. Hujusne Dei nomen sciri potest, qui nutu tantum regit, continet cuncta, cujus arbitrio deserviunt, cujus nec æstimari potest mundus, nec finibus claudi? Sed cum magi vellent virtutis ejus ut putabant sese comprehendere singulas appellationes, quas per naturarum potestates abusive modo designarunt, & quasi plurimorum nominum nobilitate Deum appellare conati sunt quasi ab effectu, cujusque rei ductis vocabulis, sicut Orpheus fecit, & Moyses Dei summi antistes, & Esajas, & his similes. Plura hujus Scholiastæ loca illustravit emendavitque Thomas Munkerus notis ad Mythographos latinos.*

passim aliquid ab his, qui iis præessent, mutaretur, etiam erroribus operarum.

- 1473 *Parmensis*, princeps altera. fol. P. Pap. Statii Sylvæ per Stephanum Corallum. In fine: *P. Papinii Statii liber quintus explicat: quanquam non desint, qui velint epistolam quæ scribitur Abascantio Priscillæ Marito, non esse principium quinti, sed interpositam in quarto; & silvas solum in libros quatuor esse divisas. quod quidem constare videtur ex his verbis poetæ: Quare plura in Quarto Silvarum, quam in prioribus. Correctum p. d. (opinor, per dominum) Franciscum Puteolanum: & vere, ultra impressionem Venetiis factam, in III millibus locis emendatum, SS. Catullum & Silvas: ut tu Lector ambobus exemplaribus experiri possis: itaque nullo modo intelligi possit: & cætera. Impressum Parmæ per me Stephanum Corallum. Anno Christi MCCCCLXXIII. secundo Cal. Septembris.*

- 1475 *Romana* I, princeps III, fol. P. Papinii Statii opera cum comment. Placidi Laëtantii (in Thebaid.) Franc. Maturantii (in Achilleid.) & Domitii Calderini (in Silvas.) Fuit hæc perrara editio in Bibl. Hulsiana. Memorat eam P. A. Orlandi Orig. e progressi dell' Arte impressoria (Bol. 1722. 4.) pag. 72, & ex hoc Maittarius in Annal. Typogr. To. IV, p. 349 & 350. n. 6. — Nomen impressoris abest. cf. Lengnich. Beyträge part. II. pag. 121.

— *Romana* II, fol. per Arnold. Pannarz. Statii Sylvæ; cum Domitii Calderini Veronensis Secretarii Apostolici commentario, additis notis in Sapphonem Ovidii & Propertii loca obscuriora. — Præfuit huic Domitius Calderinus, vir illo ævo sane doctissimus. Multa ille Statio feliciter restituit: in multis pueriliter erravit. hoc nomine maxime culpandus, quod si quid non intellexerit, statim mutavit; etiam absurde nonnunquam; sæpe etiam, quod Marklandus suspicatur, nulla mentione facta. Utilis tamen editio, quod diverforum codicum scripturam repræsentet; cum jam pæne certum sit, Domitium, quando istam evulgaret, non vidisse aut Parmensem, aut libros ex quibus Parmensis expressa fuit.

- *Veneta* II, fol. — Sylvæ & Achilleis, cum commentario Jo. *Britannici*. Memorat hanc edit. Gronovius in *Diatribæ* in Statium.
- 1481 *Vincentiæ*, fol. per Joannem *Renensem* & Dionysium *Bertochum*. Statii Sylvæ. — adjunctæ editioni Catulli, Tibulli & Propertii, ibidem eod. an. impressæ. Posteriores quidem memorat Ernestius inter edd. horum Triumvirorum, sed nulla facta Statii mentione. Vid. Lengnich *Beyträge*, part. II, p. 122.
- 1483 *Veneta* III, fol. Statii opera cum commentariis *Placidi Lactantii* in *Thebaid.* Francisci *Maturantii* in *Achilleid.* & *Domitii Calderini* in *Sylvas.* Venetiis, per Octavianum Scotum Modætiensem, 1483. quarto Nonas Decembris. vid. Maittarii *Annal.* Typogr. To. I, p. 445.
- 1485 *Brixia*, fol. P. Papin. Statii Sylvæ, cum *Calderini*, *Achilleis* cum Franc. *Maturantii*, & *Thebais* cum *Lactantii* commentariis.
- 1490 *Veneta* IV, fol. per Barthol. de Zanis. Rep. ed. a. 1483.
- *Veneta* V, fol. P. P. Statii *Poemata.* Impress. Venetiis per Mag. Jacobum de Paganinis. Est hæc in *Bibl. Gœtting.*
- 1494 *Veneta* VI, fol. Statii Sylvæ cum *Domitii* (*Calderini*) commentariis. *Thebais* cum *Lactantii* commentariis. — *Achilleis* cum *Maturantii* commentariis. — Accedit pag. 198. *Domitii* elucubratio in quædam *Propertii* loca, quæ difficiliora videbantur ad Franc. Arago. *Fer. R. ne. F.* fol. 203. verso legitur: *Hoc per Bartholomeum de Zanis de Portesio Venetiis impressum opus feliciter explicat. M. CCCC. LXXXIV. Die XV Martii.* Hanc subscriptionem excipiunt *Papinii* vita per *Domitium*, & *registrum* hujus operis. Possidet eam illustriss. *Heideggerus*, *Trib. Tur.* & exstabat in *Bibl. Ludewig.* n. 12606.
- 1498 *Veneta* VII, fol. per Barthol. de Zanis. Rep. edit. an. 1494.

ÆTAS II ALDINA

1502 — 1600.

- ab *Aldo Manutio*, qui an. 1502. Statium dedit, etiam conjecturis correctiorem; majori dein diligentia 1519; quem secuti sunt Argentoratensis *Schureri*, Parisiensis *Colinai*, Batilienses *Henricpetri*, Gryphianæ. Plantiniana Bernartii vulgo laudatur, Barthio culpatur. Ea vero repetita etiam Lugduni & Venetiis.
- 1502 *Aldina* I, 8. P. Pap. Statii Sylvarum libri quinque. Thebaidos libri XII. Achilleidos II. In fine: *Venetis*, in ædibus Aldi mense Augusto 1502 — Marci Musuri Orthographia Statiana huic editioni subiecta est. Exstat in Bibl. Gœtting.
- 1508 *Venet.* Luſtatii scholia in Statium. ap. *Aldum*. vid. Jo. Maſſon in Hist. Crit. Reip. literar. To. I, p. 191.
- *Veneta* fol. per Barth. de Zanis.
- 1517 *Argent.* ap. Lazarum *Schurerum*. 4. Achilleidos lib. II.
- 1519 *Aldina* II, 8. — Sylvarum libri V. Achilleidos libri II. Thebaidos libri XII. Orthographia & flexus dictionum græcarum omnium apud *Statium*, cum accentibus & generibus ex variis utriusque linguæ authoribus. — In fine: *Venetis*, in ædibus Aldi, & *Andræ Soceri*, mense Januario 1519. — Hanc editionem majori diligentia, quam edit. a. 1502. typis expressam esse, affirmatur in Franc. *Afulani* epistola huic editioni præmissa. Exstat in Bibl. illustriss. *Heideggeri* Trib. Turic.
- 1530 *Parif. Colinai* I, 8. Statii opera omnia, item Orthographia & flexus dictionum græcarum apud Statium. ap. Sim. *Colinæum*.
- 1531 *Bafil.* I, 8. P. P. Statii opera. Ex Cat. Bibl. S. J. Mont. pag. 174.
- 1541 *Bafil.* II, 8. ap. Henric. Petri.
- 1542 *Witteb.* 8. — Achilleidos libri duo.
- 1547 *Lugdun.* seu *Gryphiana* I, ap. Sebast. Gryphium.

Statius.

b

XVIII NOTITIA LITERARIA

- 1559 *Gryphiana* II, 12. ap. heredes Seb. Gryphii,
 1595 *Plantiniana* I, *Bernartii*. Antv. 8. P. P. Statii opera,
 quæ exstant. Jo. Bernartius ad libros veteres recens-
 fuit, & scholiis illustravit. Antv. ex offic. Plantin.
 Vidua & Jo. Moretus. vid. *Cat. de la Bibl. du Roi*,
Belles Lettr. T. I, p. 323.
 1598 *Lugd.* 12. Rep. edit. Bernartii Antv. 1595.
 1599 *Venetis* eadem repetita. 8.
 ——— *Plantiniana* II, Antv. 8. Commentarius Jo. Ber-
 nartii in Sylvas Statii (a scholiis & notis antea edi-
 tis diversus.)

ÆTAS III LINDENBROGIANA

1600 — 1653.

- a Frid. *Lindenbrogio*, qui Statium non modo recensuit, sed
 & Lucretii Commentt. in Theb. ac primum quidem
 in Achilleida edidit. Post eum Statii seu adfuere seu
 profuere curæ Jani *Gruteri*, Jo. Jac. *Grasseri*, Jani
 Casp. *Gervarii*, & Emerici *Crucei*, Barthio parum
 probati. Novi interpretes accessere, Jo. *Bærlaius*
 ad Thebaidem, Fed. *Morellus* ad Sylvas. Ætati
 tandem venturæ prolusit Jo. Frid. *Gronovii* in Syl-
 vas diatribe.
 1600 *Parif.* 4. P. P. Statii opera, quæ exstant. Placidi *Lactan-
 tii* (f. Lucretii) in Thebaida & Achilleida commen-
 tarius. Ex Bibl. Fr. *Pithæi*. Collatis MSS. veteribus-
 que exemplaribus, recensuit, partim nunc primum
 edidit Frid. *Tiliobroga* (*Lindenbrog*) adjectis varia-
 rum lectionum observationibus indiceque uberrimo.
 Parisiis ex officina Plantin. ap. Hadr. *Perier*. Lactan-
 tii commentarius in Achilleida in hac edit. primum
 vulgatus est. Codices ad recensionem textus adhibiti
 silvas non habebant. Ceterum hujus edit. exemplum
 cum novis emendatt. & observatt. Lindenbrogii
 Mss. tum ad Statium, tum ad ejus commentatorem,
 servatur Hamburgi in Bibl. Joannea.
 ——— *Genevæ*. Repetitio prioris.

- *Heidelbergæ*, ex offic. Commeliniana, cum notis Jani Gruteri.
- 1601 *Mussiponti*. 8. Jo. *Barclaji* Commentarii in Statii Thebaidem, de quibus finistrum judicium Barthii To. I. ad Statium pag. 1273 ad Thebaid. IV, 799.
- *Parif.* 8. Fed. *Morelli* in Pap. Statii Sylvas obff.
- 1602 *Parif.* 4. Fed. *Morelli* & *Domitii Calderini* observationes ad Statii Sylvas cum *Lindenbrogii* annotationum ad easdem corollario.
- 1605 *Genevæ*, 12. Rep. edit. *Bernartii*.
- 1607 *Antv.* 8. P. P. Statii opera, ex rec. & c. scholiis Jo. *Bernartii*. Ex Cat. Bibl. S. J. Brug. p. 172.
- 1609 *Argent.* 8. P. P. Statii opera, cura J. J. *Grasseri*.
- 1611 *Genev.* in corpore omnium veterum poetar. Latin. 4. Vol. II.
- 1612 *Genev.* 12. Rep. edit. *Bernartii*.
- 1613 *Antv.* 12. — Opera, quæ exstant, omnia ad fidem antiquissimorum per Galliam, Angliam & Italiam codicum, correctæ. Ex Bibliotheca Jo. Jac. *Grasseri*. *Antv.* ap. Casp. Bellerum. vid. Cat. Bibl. Bunav. T. I, p. 356.
- 1616 *Lugd. Bat.* 8. ap. Jac. Marcum. P. P. Statii opera. Janus Casperius *Gevartius* recensuit, & Papiniarum lectionum libros V illustravit. Vid. *Cat. de la Bibl. du R. Bell. Lettr.* To. I, p. 322.
- 1618 *Parif.* 4. voll. II. ap. Tho. Blaise. — Opera cum observationibus ac cum commentariis tam veterum quam recentiorum interpretum. *Emericus Cruceus* recensuit, & novo commentario Statii Sylvas illustravit. Cum indicibus locupletissimis. Barthio T. I, p. 233 judice, *Cruceus* *Papinium* prius diligentius legere & penitus intelligere debebat, quam in tantum scriptorem commentarium moliri, tam male propitiato ejus genio. Caspar *Gevartius* autem III, 9 elector. p. 113. *Miseret me profecto*, quoties illius interpretis notationes lego, qui meris commentariorum suorum senticetis aureolas elegantissimi Poetæ Sylvas nuper obduxit. Plures ibidem in *Crucei* scholiis, sive ut vocat scoriis, ad Statium admissos errores castigat, usque ad p. 153.

XX NOTITIA LITERARIA

- 1619 *Argentor.* 12. --- Ad fidem codicum MSS. emendata cum argumentis Jo. Jac. *Grafferi*.
- 1624 *Amstel.* 12. e recensione Nic. *Heinsii*.
- 1637 Jo. Frid. *Gronovii* in Papinii Statii Sylvarum libros diatribe. Hagæ. Com. 8
- 1640 *Amstel.* 16. P. Pap. Statii Opp. poetica omnia.
- 1651 *Cantabr.* 8. Papiniani Statii Sylvarum libri V, & duo Achilleidos, cum notis marginalibus Thom. *Stephens*. Ex rarissimis judice catalogo Bibl. Scholbruch. P. II, pag. 91.

ÆTAS IV GRONOVIO BARTHIANA

1653 — 1664 — 1671 — 1728 —

Qui edita jam 1637 in Statii Silvas diatribe proluserat Jo. Frid. *Gronovius*, is jam totum Statium recensuit, notisque suis illustratum dedit. Textum ab eo constitutum secutus est Casp. *Barthius* in ed. sua Lucatii Commentariis correctioribus instructa, quam ab ejus morte absolvit Christ. *Daumius* 1664. Tum ed. cum notis variorum in iisque & Barthii & Gronovii instructam pulchre adornavit Jo. *Veenhusen* 1671. Hanc infecuta est 1685 editio in usum Delfini curata a Claudio *Beraldo*, cujus hodie raritas major est, quam præstantia. Præclarius autem de Statii meritis est Jer. *Marklandus*, Anglus, qui cum denuo recensuit ex vetustis exemplaribus, emendavit, notisque illustravit. Quam editionem cum Gronoviana collatam nos in primis secuti sumus.

- 1653 *Amst.* 24. ap. Lud. Elzevir — Opera; ex recensione & cum notis Jo. Fred. *Gronovii*. Hanc recensionem impense laudat Reinesius pag. 151. Epp. ad Daumium: *Valde me delectarunt notæ tam accuratæ, & in pondere non magno satis ponderosæ, viri ad restituendum genuinum auctoris sensum, peculiari quopiam genio nati a Charitibusque educati*. Confer Hug. Grotii, Epist. 673, ubi suas ad loca quædam Statii conjecturas ad Gronovium transmittit. Ejusdem *Gronovii* in Statii Sylvarum libros V diatribe seorsim prodie-

rant Hagæ Comit. 1637. 8, quarum lectionem omnibus rei Criticæ studiosis vehementer commendat Ernestius in Bibl. L. — Hinc Gronovio lites intercesserunt cum Emerico Cruceo, qui illi Antidiatribam Paris. 1639. 12, & deinde Muscarium ad Statii Silvas Paris. 1640. 8. opposuit. At Gronovius cum probe depexum dedit, edito Elencho antidiatribes Mercurii Frondatoris. Paris. 1640. 8.

— *Daventr.* 8. P. Papinii Statii opera. Ex ed. & cum notis Jo. Fred. Gronovii. vid. Cat. libr. in Bibl. Gœtting. in duplo exstantium, p. 299.

1658 *Parif.* 8. voll. III. — Opera cum notis Franc. Guetii Audini, Jo. Peyraredæ Aquitani, & aliorum: opera Mich. de Mirolles, cumque ejusdem interpretatione Gallica. Lutet. Paris. Seb. Haré &c. Vid. Cat. de la Bibl. du R. Bell. Lettr. To. 1, p. 322.

1664 *Cygnæ*, 4. voll. IV. ex offic. Gœpneri ap. Jo. Scheibium — Opera, quæ exstant: Caspar Barthius recensuit, & animadversionibus locupletissimis illustravit: inspersis ad Thebaida & Achilleida commentariis ac glossis veterum, hætenus bonam partem ineditis, & scholiaste Lutatio multis locis corruptis castigato ad auctoritatem & opem manuscriptorum exemplarium, præcipue unius alteriusque admirandæ bonitatis. Cum quatuor indicibus. — In hac editione, quam Christ. Daumius, mortuo Barthio, curavit, textus ex recensione Gronovii a. 1653 descriptus est. Margines Var. Lect. habent e Mss. &c. Sed omnino præfatio Daumii legenda est de hoc opere Barthiano.

1671 *Lugd. Bat.* 8. ex offic. Hakiana. Publii Papinii Statii Sylvarum lib. V. Thebaidos lib. XII. Achilleidos lib. II. notis selectissimis in sylvarum libros Domitii, Morelli, Bernartii, Gevartii, Crucei, Barthii, Jo. Frid. Gronovii Diatribe. In Thebaidos præterea Placidi Lactantii, Bernartii, &c. Quibus in Achilleidos accedunt Maturantii, Britannici. Accuratissime illustrati a Johanne Veenhusen.

— *Amst.* 16. Jansson. Elzevir.

1685 *Parif.* 4. voll. II, ap. L. Roulland. P. P. Statii opera; interpretatione & notis illustrata a Cl. Beraldo, ad

- usum Ser. Delph. Vid. *Cat. de la Bibl. du Roi. Bell. Lettr.* To. I, pag. 323. Hæc omnium in usum Delphini editionum obvia rarissime.
- 1713 *Lond.* fol. in operibus & fragmentis veterum poetarum Latinorum. To. II, pag. 1015 — 1107.
- 1728 *Lond.* 4. ex typogr. G. Bowyer. P. Pap. Statii Silvarum libri quinque. Ex vetustis exemplaribus recensuit & notas atque emendationes adjecit Jer. Marklandus.
- 1731 & 1732 *Mediol.* 4. P. Pap. Statii opera, cum versione Italica, in Corp. omnium Poetarum Latin. To. I -- IV.
- 1782 *Manhemii*, 8. voll. II. P. Papinii Statii opera ex recensione Jo. Friderici Gronovii, cura & sumptibus Societatis literatæ.

Ex Jos. Scaligeri Epistola 374. apparet, eum quoque, & Jo. Wowerium junctis operis novam Statii, veterumque in eum Scholiorum, editionem molitos. At enim eorum conatus, vulgato Parisiis Lindenbrogii, æmuli Woweriani, Statio sufflaminati videntur. Lipsius quoque in Epistola ad Janum Lernutium testatus est, sibi nota quædam fuisse ad sublimem hunc poetam. Multa etiam Statii loca vel emendantur vel illustrantur in Observ. Miscell. Vol. I, pag. 53 — 269. p. 317 — 363. II, p. 62 — 84. 217 — 239. 405. — 407. Auctor Britannus se usum dicit duobus MSS.

Lexicon & paraphrasin Statianam adornavit Henricus Schævius. Specimen Lexici illius pridem produxit, qui Schævio præceptore usus fuit, Morhofius lib. 3. polyhistoris cap. 10. sed integrum ab auctore absolutum exstare Stetini apud filios, testatus est a. 696. Michael Filitzius in specimine Analectorum ad Olaoum Borrichium de Poetis. Hinc a. 1702. in Novis literariis, p. 73. ejus vulgandi spes facta est a Fred. Redtelio scholæ Stetinenfis Conrectore. *Inveniet etiam amicus quidam noster*, inquit Rodolphus Martinus Meelfuhrerus præfat. Accensionum ad Bibliothecam promissam Almeloventii a. 1699. quas e Manuscripto quodam, quo olim Joannes Trithemius Abbas Spanheimensis usus fuit, aliorum in Statium observationibus addet.

VERSIONES.

HISPANICA.

Hispanice Statium vertit Juan. de Arjona; cf. Diego Saa-
vedra in Republ. Literaria, in ejusdem Opp. T. I, p. 10.
en Bruffellas. & Lud. Jos. Velazquez in Hist. Poet. Hispa-
nicæ, Germ. versa Gœttingæ 1769. p. 473.

GALLICA.

1658 par *Mich. de Marolles*. 3 voll. Paris. 8. adjunctis
notis *Franc. Guieti*, *Jo. Peyraredi*, aliorumque. Vid.
ed. ad h. a.

ITALICÆ.

- 1570 La Thebaide, tradotta in ottava rima da *Erasm. Valvasone*. Venet. 4.
- 1630 La Thebaide, tradotta in verso sciolto da *Hyac. Nini*. Senæ. 8.
- 1729 La Thebaide, tradotta in verso sciolto da *Selvaggio Porpora*. Romæ. 4. Sub ficto hoc nomine latet *Cornelius* Cardinalis *Bentivoglio*, Regis Hisp. apud Pon-
tificem Orator, qui hujus versionis auctor est. cf.
Mém. de Trévoux 1729, p. 2066. & *Acta Erud.* 1731,
p. 122 sq. ubi celebratur non modo interpretis
implevisse officia, sed ipsum etiam interdum Statium
ingenii felicitate antegressus omnino videri.
- 1731 Eadem repetita in Corpore omnium veterum Poe-
tarum Latinorum, Mediolan. 4. T. I & II.
- 1732 Le cinque Libri delle Selve, tradotti in verso sciol-
to da un Pastor Arcade. (cioè dal Sig. Ab. France-

XXIV NOT. LIT. DE P. PAP. STATIO.

ſco Maria *Biacca* Parmeggiano, detto in Arcadia
Parmindo Ibicheuſe.) Exſtant in Corpore omnium
vet. Poet. Lat. Mediolani. 4. T. III.

— I cinque Libri dell' *Achilleide*, tradotti in verſo
ſciolto da un Academico Quirino. (cioè dal Sig.
Dottor Orazio *Bianchi* Romano.) In corpore vet.
Poet. Lat. Mediolani. 4. T. IV.

A N G L I C A.

- 1766 The Thebaid of Statius, translated into English
Verſe, with Notes and Obſervations and a Differ-
tation upon the whole by Way of Preface. 2 voll.
8. Lond. Fletcher.
-

P. PAPINII STATII
SILVARUM
LIBRI V.

LIBRARY
OF THE
MUSEUM OF
ART AND HISTORY
OF THE
CITY OF
NEW YORK

P. PAPINII STATII
SILVARUM

LIBER I.

Ad Stellam.

Diu multumque dubitavi, Stella juvenis optime, & in studiis nostris eminentissime qua parte voluisti, an hos libellos, qui mihi subito calore & quadam festinandi voluptate fluxerunt, cum singuli de sinu meo prodissent, congregatos ipse dimitterem. Quid enim? *** quoque auctoritate editionis onerari, cum adhuc pro Thebaide mea (quamvis me reliquerit) timeo? Sed & Culicem legimus, & Batrachomyomachiam (etiam agnoscimus: nec quisquam est illustrium poetarum, qui non aliquid operibus suis stilo remissiore praeluserit. Quid? quod hæc serum erat continere, cum illa vos certe, quorum honori data sunt, haberetis. Sed apud ceteros necesse est multum illis pereat ex venia, cum amiserint, quam solam habuerunt, gratiam celeritatis. nul-

Statius.

A 2

lum enim ex illis biduo longius tractum; quædam & singulis diebus effusa: quamvis metuo, ne verum istuc versus quoque ipsi de se probent. Primus libellus sacrosanctum habet testem: sumendum enim erat a Jove principium. Ceterum hos versus, quos in Equum Maximum feci, indulgentissimo Imperatori postero die, quam dedicatum erat opus, tradere jussus sum. Potuisti illud (dicit aliquis) & ante vidisse. Respondebis illi tu, Stella carissime, qui Epithalamion tuum, quod mihi injunxeras, scis biduo scriptum. Audacter mehercule; sed tamen CCLXXVII hexametros habet. At fortasse tu pro collega mentieris. Manlius certe Vopiscus, vir eruditissimus, & qui præcipue vindicat a situ literas jam pæne fugientes, solet ultro quoque nomine meo gloriari, & villam Tiburtinam suam descriptam a nobis uno die. Sequitur libellus Rutilio Gallico Valenti dedicatus: de quo nihil dico, ne videar defuncti testis occasione mentiri. Nam Claudii Hetrusci testimonium est, qui Balneolum a me suum intra moram coenæ recepit. In fine sunt Kalendæ Decembres; quibus utique creditur: noctem enim illam felicissimam habent, & voluptatibus publicis inexpertam.

I. *Equus Max. Domitiani.*

QUÆ superimposito moles geminata Colosso
Stat Latium complexa forum? Cæлоне peractum

Fluxit opus? Siculis an conformata caminis
 Effigies, lassum Steropem Brontemque reliquit?
 An te Palladiæ talem, Germanice, nobis
 Effinxere manus, qualem modo frena tenentem
 Rhenus, & attoniti vidit domus ardua Daci?
 Nunc age, fama prior notum per secula nomen
 Dardanii miretur equi, cui vertice sacro
 Dindymon, & cæsis decrevit frondibus Ida: 10
 Hunc neque divis cepissent Pergama muris,
 Nec grege permixto pueri innuptæque puellæ,
 Ipse nec Æneas, nec magnus duceret Hector.
 Adde, quod ille nocens, sævosque amplexus Achivos;
 Hunc mitis commendat eques: juvat ora tueri 15
 Mixta notis belli, placidamque gerentia pacem.
 Nec veris majora putes; par forma decorque,
 Par honor: exhaustis Martem non alius armis
 Bistonius portat sonipes, magnoque superbit
 Pondere; nec tardo raptus propè flumina cursu 20
 Fumat, & ingenti propellit Strymona flatu.
 Par operi sedes: hinc obvia limina pandit,
 Qui fessis bellis, adscitæ münere prolis,
 Primus iter nostris ostendit in æthera Divis.
 Discitur e vultu quantum tu mitior armis; 25
 Qui nec in externos facilis sævire furores
 Das Cattis Dacisque fidem. te signa ferente
 Et minor in leges iret gener, & Cato castris.
 At laterum passus hinc Julia testæ tuentur,
 Illinc belligeri sublimis regia Pauli. 30
 Terga pater, blandoque videt Concordia vultu.
 Ipse autem puro celsum caput aere septus

Templa superfulges, & prospectare videris,
 An nova contemtis surgant pallatia flammis
 Pulchrius: an tacita vigilet face Troicus ignis, 35
 Atque exploratas jam laudet Vesta ministras.
 Dextra vetat pugnās: lævā Tritonia virgo
 Non gravat, & sectæ prætendit colla Medusæ;
 Ceu stimulis accendat equum. nec dulcior usquam
 Læta Deæ sedes; nec si, pater, ipse teneres. 40
 Pectora, quæ mundi valeant evolvere curas,
 Et quis se totis Temese dedit hausta metallis.
 It tergo demissa chlamys: latus ense quieto
 Securum; magnus quanto mucrone minatur
 Noctibus hibernis, & sidera terret Orion. 45
 At sonipes, habitus animosque imitatus equestres,
 Acrius attollit vultus, cursumque minatur:
 Cui rigidis stant colla jubeis, vivusque per amos
 Impetus; & tantis calcaribus ilia late
 Suffectura patent. vacuæ pro cespere terræ 50
 Ærea captivi crinem terit ungula Rheni.
 Hunc & Adrastæus visum extimuisse Arion;
 Et pavet aspiciens Lædæus ab æde propinqua
 Cyllarus: hic domini nunquam mutabit habenas
 Perpetuus frenis; atque uni serviet astro. 55
 Vix sola sufficiunt, infessaque pondere tanto
 Subter anhelat humus: nec ferro aut ære laborat,
 Sed Genio; teneat quamvis æterna crepido,
 Quæ superingesti portaret culmina montis,
 Cœliferique attrita genu durasset Atlantis. 60
 Nec longæ traxere moræ: juvat ipsa labores
 Forma Dei præsens; operique intenta juvenus

Miratur plus posse manus. strepit ardua pulsu
 Machina continuo : septem per culmina montes
 It fragor , & magnæ vincit vaga murmura Romæ ; 65
 Ipse loci custos , cuius sacrata vorago
 Famosique lacus nomen memorabile servant ;
 Innumeros æris sonitus , & verberare crebro
 Ut sensit mugire forum , movet horrida sancto
 Ora situ , meritaque caput venerabile quercu. 70
 Ac primum ingentes habitus , lucemque coruscant
 Expavit majoris equi ; terque ardua merfit
 Colla lacu trepidus : lætus mox præside viso ,
 Salve , magnorum proles genitorque Deorum ,
 Auditum longe numen mihi ! nunc mea felix , 75
 Nunc veneranda palus , cum te prope nosse , tuumque
 Immortale jubar vicina sede tueri
 Concessum. semel auctor ego , inventorque salutis
 Romuleæ ; tu bella Jovis , tu proelia Rheni ,
 Tu civile nefas , tu tardum in fœdera montem , 80
 Longo Marte domas. quod si te nostra tulissent
 Secula ; tentasses , me non audente , profundos
 Ire lacus : sed Roma tuas tenuisset habenas.
 Cedat equus , Latix qui contra templa Diones ;
 Cæsarei stat sede fori ; [quem tradere es ausus. 85
 Pellæo , Lisyppe , duci , mox Cæsaris ora
 Aurata cervice tulit] vix lumine fesso
 Explore , quam longus in hunc despectus ab illo.
 Quis rudis usque adeo , qui non , ut viderit ambos ,
 Tantum dicat equos , quantum distare regentes ? 90
 Non hoc imbriferas hiemes opus , aut Jovis ignem
 Tergeminum , Æolii non agmina carceris horret ,

Annorumve moras : stabit dum terra , polusque ,
 Dum Romana dies. huc & sub nocte silenti ,
 Cum Superis terrena placent , tua turba relicto 95
 Labetur coelo , miscebitque oscula juxta :
 Ibit in amplexus natus , fraterque , paterque ,
 Et foror : una locum cervix dabit omnibus astris.
 Utere perpetuum populi magnique senatus
 Munere : Apelleæ cuperent te scribere ceræ , 100
 Optassetque novo similem te ponere templo
 Atticus Elæi senior Jovis ; & tua mitis
 Ora Taras , tua fidereas imitantia flammæ
 Lumina , contempto mallet Rhodos aspera Phœbo :
 Certus ames terras , & quæ tibi templa dicamus 105
 Ipse colas ; nec te cœli juvet aula : tuosque
 Lætus huic dono videas dare tura nepotes.

II. *Epithalamion Stellæ & Violantiellæ.*

U^NDE sacro Latii sonuerunt carmine montes ?
 Cui , Pæan , nova plectra moves , humeroque comanti
 Facundum suspendis ebur ? procul ecce canoro
 Demigrant Helicone Deæ , quatiuntque novena
 Lampade solennem thalamis coeuntibus ignem ,
 Et de Pieriis vocalem fontibus undam .
 Quas inter vultu petulans Elegia propinquat ,
 Celsior assueto ; Divasque hortatur , & ambit
 Alternum factura pedem ; decimamque videri
 Se cupit , & medias fallit permixta sorores. 10

Ipsa manu nuptam genitrix Æneïa ducit
 Lumina demissam, & dulci probitate rubentem:
 Ipsa toros, & sacra parat; cinctuque Latino
 Diffimulata Deam, crinem, vultumque, genasque,
 Temperat, atque nova gestit minor ire marita. 15
 Nosco diem causasque sacri: te concinit iste
 (Pande fores) te, Stella, chorus: tibi Phœbus & Evan,
 Et de Mænalia volucer Tegeaticus umbra
 Serta ferunt: nec blandus Amor, nec Gratia cessat
 Amplexum niveos optatæ conjugis artus 20
 Floribus innumeris & olenti spargere nimbo.
 Tu modo fronte rosas, violis modo lilia mixta
 Excipis, & dominæ niveis a vultibus obitas.
 Ergo dies aderat Parcarum conditus albo
 Vellere, quo Stellæ Violantillæque professus 25
 Clamaretur Hymen. cedant curæque, metusque;
 Cessent mordaces obliqui carminis astus;
 Fama tace: subiit leges, & frena momordit
 Ille solutus amor: consumpta est fabula vulgi,
 Et narrata diu viderunt oscula cives. 30
 Tu tamen attonitus (quamvis data copia tantæ
 Sortis) adhuc optas, permissaque numine dextro
 Vota paves. Pone o dulcis suspiria vates,
 Pone, tua est: licet expositum per limen aperto
 Ire, redire, gradu: jam nusquam janitor, aut lex, 35
 Aut pudor: amplexu tandem satiare petitæ
 Conjugis, & duras pariter reminiscere noctes.
 Digna quidem merces, & si tibi Juno labores
 Herculeos, Stygiis & si concurrere monstis
 Fata darent, si Cyaneos raperere per æstus. 40

Hanc propter tanti Pisæa lege trementem
Currere, & Œnomaï fremitus audire sequentis,
Nec si Dardania pastor temerarius Ida
Sedisses, hæc dona forent: nec si alma per auras
Te potius prensa veheret Tithonia biga. 45
Sed quæ causa toros inopinaque gaudia vati
Attulit, hic mecum dum fervent agmine postes.
Atriaque, & multa pulsantur limina virga,
Hic, Erato jucunda, doce: vacat apta movere
Colloquia, & docti norunt audire Penates. 50
Forte serenati qua stat plaga lactea cœli,
Alma Venus thalamo, pulsa modo nocte, jacebat,
Amplexu duro Getici resoluta mariti.
Fulcra, torosque Deæ, tenerum premit agmen Amorum:
Signa petunt, quas ferre faces, quæ pectora figi 55
Imperet; an terris sævire, an malit in undis,
An miscere Deos, an adhuc vexare Tonantem.
Ipsi animus nondum; nec cordi fixa voluntas:
Fusa jacet stratis, ubi quondam conscia culpæ
Lemnia repserunt deprenso vincula furto. 60
Hic puer e turba volucrum, cui plurimus ignis
Ore, manuque levi nunquam frustrata sagitta,
Agmine de medio, tenera sic dulce profatus
Voce: (pharetrati preffere silentia fratres:)
Scis, ut, mater, ait, nulla mihi dextera segnis 65
Militia: quemcunque hominum Divûmque dedisti,
Uritur. at tandem lacrimis, & supplice dextra,
Et votis, precibusque viri concede moveri,
O genitrix; duro nec enim ex adamante creati,
Sed tua turba sumus. clarus de gente Latina 70

Est juvenis, quem patritiis majoribus ortum
Nobilitas gavisa tulit; præsagaque formæ
Protinus e nostro posuit cognomina cœlo.
Hunc egomet tota quondam (tibi dulce) pharetra
Improbis, & densa trepidantem cuspide fixi. 75
Quamvis Aufoniis multum gener ille petitus
Matribus, edomui victum, dominæque potentis
Ferre jugum, & longos jussi sperare per annos.
Ast illam summa leviter (sic namque jubebas)
Lampade, parcentes, & inerti strinximus arcu. 80
Ex illo quantos juvenis premat anxius ignes
Testis ego, attonitus quantum me nocte dieque
Urgentem ferat: haud ulli vehementior unquam
Incubui, genitrix, iterataque vulnera fixi.
Vidi ego & immiti cupidum decurrere campo 85
Hippomenem, nec sic meta pallebat in ima:
Vidi & Abydeni juvenis certantia remis
Brachia, laudavique manus, & sæpe natanti
Præluxi: minor ille calor, quo sæva tepebant
Æquora. tu veteres, juvenis, transgressus amores: 90
Ipse ego te tantos stupui durasse per æstus,
Firmavique animos, blandisque madentia plumis
Lumina deterfi. quoties mihi questus Apollo,
Sic vatem mœrere suum! jam, mater, amatos
Indulge thalamos. noster comes ille piusque 95
Signifer armiferos poterat memorare labores,
Claraque facta virum, & torrentes sanguine campos:
Sic tibi plestra dedit, mitisque incedere vates
Maluit, & nostra laurum subtexere myrto.
Hic juvenum lapsus, suaque, haud extrema, revolvit 100

Vulnera. pro quanta est Paphii reverentia, mater;
Numinis! hic nostræ dessevit fata Columbæ.
Dixerat; & tenera matris cervice pendit
Blandus, & admotis tepescit pectora pennis.
Illa refert, vultu non aspernata rogari: 105
Grande quidem, rarumque viris, quos ipsa probavi,
Pierius votum juvenis capit: hanc ego, formæ
Egregium mirata decus, cui gloria patrum
Et generis certabat honos, tellure cadentem
Excepi, fovique sinu; nec colla genasque 110
Comere, nec pingui erinem deducere amomo
Cessavit mea, nate, manus. mihi dulcis imago
Prosiluit. celsæ procul aspice frontis honores,
Suggestumque comæ: Latias, metire, quid ultra
Emineat matres; quantum Latonia nymphas 115
Virgo premit, quantumque egomet Nereïdas exsto.
Hæc & cæruleis mecum consurgere digna
Fluctibus, & nostra potuit confidere concha:
Et si flammiferas potuisset scandere sedes,
Hæcque intrare domos, ipsi erraretis, Amores. 120
Huic quamvis census dederim largita beatos,
Vincit opes animo. queritur jam Seras avaros
Augustum spoliassè nemus, Clymeneaque deesse
Germina, nec virides satis illacrimare sorores:
Vellera Sidonio jam pauca rubescere tabo, 125
Raraque longævis nivibus crystallæ gelari.
Huic Hermum, fulvoque Tagum decurrere limo,
(Nec satis ad cultus) huic Indæ monilia Glaucum
Proteaue, atque omnem Nereïdæ quærere iussi.
Hanc si Theffalicos vidisses, Phœbe, per agros, 130

Erraret Daphne secura: in litore Naxi
 Theseum juxta foret hæc conspecta cubile,
 Gnosida desertam profugus liquisset & Evan.
 Quod nisi me longis placasset Juno querelis,
 Falsus huic pennas & cornua fumeret æthræ 135
 Rector, in hanc vero cecidisset Juppiter auro.
 Sed dabitur juveni, cui tu, mea summa potestas
 Nate, cupis: thalami quamvis juga ferre secundi
 Sæpe neget mœrens. ipsam jam cedere sensi,
 Inque vicem tepuisse viro. Sic fata, levavit 140
 Sidereos artus; thalamique egressa superbum
 Limen, Amyclæos ad frena citavit olores.
 Jungit Amor, lætamque vehens per nubila matrem
 Gemmato temone sedet. Jam Tybridis arces
 Iliacæ: pandit nitidos Venus alma penates, 145
 Claraque gaudentes plauserunt limina cygni.
 Digna Deæ sedes, nitidis nec sordet ab astris.
 Hic Libycus, Phrygiusque filex, hic dura Laconum
 Saxa virent: hic flexus onyx, & concolor alto
 Vena mari, rupesque nitent, quis purpura sæpe 150
 Æbalis, & Tyrii moderator livet aheni.
 Pendent innumeris fastigia nixa columnis;
 Robora Dalmatico lucent satiata metallo:
 Excludunt radios filvis decussa vetustis
 Frigora; perspicui vivunt in marmore fontes. 155
 Nec servat Natura vices: hic Sirius alget,
 Bruma tepet; versumque domus sibi temperat annum.
 Exultat visu, testisque potentis alumnae
 Non secus alma Venus, quam si Paphon æquore ab alto,
 Idaliae domos, Erycinave templa subiret. 160

Tunc ipsam solo reclinem affata cubili:
 Quonam hic usque sopor, vacuique modestia lecti,
 O mihi Laurentes inter dilecta puellas?
 Quis morum, fideique modus? nunquamne virili
 Submittere jugo? veniet jam tristior ætas: 165
 Exerce formam, & fugientibus utere donis.
 Non ideo tibi tale decus, vultusque superbos,
 Mequæ dedi, viduos ut transmittare per annos
 Ceu non cara mihi. fatis, o, nimiumque, priores
 Despexisse procos, at enim hic tibi sanguine toto 170
 Deditus, unam omnes inter miratur amatque,
 Nec formæ, nec stirpis egens: nam docta per urbem
 Carmina, qui juvenes, quæ non didicere puellæ?
 Hunc & bisseuos (sic indulgentia pergat
 Præfidis Aufonii) cernes attollere fasces 175
 Ante diem: certe jam nunc Cybeleia novit
 Limina, & Euboicæ carmen legit ille Sibyllæ.
 Jamque parens Latius (cujus prænoscere mentem
 Fas mihi) purpureos habitus, juvenique curule
 Indulgebit ebur: Dacas (quæ gloria major) 180
 Exuvias, laurosque dabit celebrare recentes.
 Ergo age, junge toros, atque otia deme juventæ.
 Quas ego non mentes, quæ non face corda jugavi?
 Alituum pecundumque mihi, durique ferarum
 Non rennere greges: ipsum in connubia terræ 185
 Æthera, cum pluviis rarescunt nubila, solvo:
 Sic rerum series, mundique revertitur ætas.
 Unde novum Trojæ decus, ardentumque Deorum
 Raptorem, Phrygio si non ego juncta marito?
 Lydius unde meos iterasset Tybris Iulos? 190

Quis septemgeminæ posuisset moenia Romæ
Imperii Latiale caput, nisi Dardana furto
Cepisset Martem, nec me prohibente, sacerdos?
His mulcet dictis, tacitumque inspirat amorem
Connubii. redeunt animo jam vota precesque, 195
Et lacrimæ, vigilesque viri prope limina questus,
Asteris &, vati totam cantata per urbem;
Asteris ante dapès, nocte Asteris, Asteris ortu,
Quantum non clamatus Hylas. jamque aspera cœpit
Flectere corda libens, & jam sibi dura videri. 200
Maeste toris, Latios inter placidissime vates,
Qui durum permensus iter cœptosque labores,
Prendisti portus. tumidæ sic transfuga Pisæ
Amnis, in externos longe flammatus amores,
Flumina demerso trahit intemerata canali; 205
Donec Sicanios tandem prolatus anhelos
Ore bibat fontes: miratur dulcia Nais
Oscula, nec credit pelago venisse maritum.
Quis tibi tunc alacri, cœlestum munere, clare
Stella, dies? quanto salierunt pectora voto, 210
Dulcia cum dominæ dexter connubia vultus
Annuunt? ire polo, nitidosque errare per axes
Visus. Amyclæis minus exultavit arenis
Pastor, ad Idæas Helena veniente carinas:
Thessala nec talem viderunt Pelea Tempe, 215
Cum Thetin Æmoniis Chiron accedere terris
Erecto prospexit equo. quam longa morantur
Sidera! quam segnis votis Aurora maritis!
At procul ut Stellæ thalamos sensere parari
Latens vatum pater, & Semeleius Evan; 220

Hic movet Ortygia, movet hic rapida agmina Nyfa;
 Huic Lycii montes, gelidæque umbracula Thymbrae,
 Et, Parnasse, fonas; illi Pangea resultant,
 Ismaraque, & quondam genialis litora Naxi.
 Tunc caras iniere fores, comitique canoro 225
 Hic chelyn, hic flavam maculoso nebrida tergo,
 Hic thyrsos, hic plectra, ferunt: hic enthea lauro
 Tempora, Minoa crinem premit ille corona.
 Vixdum emissâ dies, & jam socialia præsto
 Omina; jam festa fervet domus utraque pompa: 230
 Fronde virent postes, effulgent compita flammis,
 Et pars immensæ gaudet celeberrima Romæ.
 Omnis honos, cuncti veniunt ad limina fasces:
 Omnis plebeio teritur prætexta tumultu:
 Hic eques, hic juvenum cœtu stola mixta laborat. 235
 Felices utrosque vocant: sed in agmine plures
 Invidere viro. Jamdudum poste reclinis
 Quærit Hymen thalamis intactum dicere carmen,
 Quo vatem mulcere queat: dat Juno verenda
 Vincula, & insigni geminat Concordia tæda. 240
 Hic fuit ille dies: noctem canat ipse maritus,
 Quantum nosse licet. Sic victa sopore doloso
 Martia fluminea posuit latus Ilia ripa:
 Non talis niveos strinxit Lavinia vultus,
 Cum Turno spectante rubet: non Claudia talis 245
 Respexit populos mota jam virgo carina.
 Nunc opus, Anidum comites, tripodumque ministri,
 Diversis certare modis. eat enthea vittis,
 Atque hederis redimita cohors, ut pollet ovari
 Quisque lyra. sed præcipue qui nobile gressu 250

Extremo fraudatis epos, date carmina festis
 Digna toris. hunc ipse, Coö plaudente, Philetas;
 Callimachusque senex, Umbroque Propertius antro;
 Ambissent laudare diem; nec tristis in ipsis
 Naso Tomis, divesque foco lucente Tibullus. 255
 Me certe non unus amor, simplexque canendi
 Causa trahit: tecum similes junctæque Camoenæ
 Stella mihi, multumque pares bacchamur ad aras;
 Et sociam doctis haurimus ab amnibus undam.
 At te nascentem gremio mea prima recepit 260
 Parthenope, dulcisque solo tu gloria nostro
 Reptasti. nitidum confurgat ad æthera tellus
 Euboïis, & pulchra tumeat Sebetos alumna:
 Nec tibi sulfureis Lucrinæ Nāides antris,
 Nec Pompejani placeant magis otia Sarni. 265
 Eia age, præclaros Latio properate nepotes,
 Qui leges, qui castra legant, qui carmina ludant;
 Acceleret partu decimum bona Cynthia mensem.
 Sed parcat Lucina precor. tuque ipse parenti
 Parce, puer; ne mollem uterum, ne stantia lædas 270
 Pectora. cumque tuos tacito Natura recessu
 Formarit vultus, multum de patre decoris,
 Plus de matre feras. At tu, pulcherrima forma
 Itolidum, tandem merito possessa marito,
 Vincula diu quæsitâ fove. sic damna decoris 275
 Nulla tibi; longæ virides sic flore juventæ
 Perdurent vultus, tardeque hæc forma senescat.

III. *Villa Tiburtina Manlii Vopisci.*

CERNERE facundi Tibur glaciale Vopisci,
 Si quis, & inserto geminos Aniene penates,
 Aut potuit sociæ commercia noscere ripæ,
 Certantesque sibi dominum defendere villas;
 Illum nec calido latravit Sirius astro, 5
 Nec gravis aspexit Nemees frondentis alumnus:
 Talis hiems testis, frangunt sic improba solem
 Frigora, Pisæoque domus non æstuat anno.
 Visa manu tenera tectum scripsisse Voluptas;
 Tunc Venus Idaliis unxit fastigia succis, 10
 Permulsitque comis, blandumque reliquit honorem
 Sedibus, & volucres vetuit discedere natos.
 O longum memoranda dies! quæ mente reporto
 Gaudia! quam lassos per tot miracula visus!
 Ingenium quam mite solo! quæ forma beatis 15
 Arte manus concessa locis! non largius usquam
 Indulfit Natura sibi. nemora alta citatis
 Incubere vadis; fallax responfat imago
 Frondibus, & longas eadem fugit unda per umbras.
 Ipse Anien (miranda fides) infraque, superque 20
 Saxeus, hic tumidam rabiem, spumosaque ponit
 Murmura, ceu placidi veritus turbare Vopisci
 Pieriosque dies, & habentes carmina somnos.
 Litus utrumque domi: nec te mitissimus amnis
 Dividit; alternas servant prætoria ripas 25
 Non externa sibi, fluviumve obflare queruntur.

Sestiacos nunc fama finus, pelagusque natatum
Jactet, & audaci junctos delphinas ephebo:
Hic æterna quies, nullis hic jura procellis,
Nusquam fervor aquis. datur hic transmittere visus, 30
Et voces, & pæne manus. sic Chalcida fluctus
Expellunt fluvii: sic dissociata profundo
Bruttia Sicanium circumspicit ora Pelorum.
Quid primum, mediumve canam; quo fine quiescam?
Auratasne trabes, an Mauros undique postes, 35
An picturata lucentia marmora vena
Mirer, an emissas per cuncta cubilia nymphas?
Huc oculis, huc mente trahor. venerabile dicam
Lucorum senium? te, quæ vada fluminis infra
Cernis? an ad silvas quæ respicis, aula, jacentes? 40
Qua tibi tota quies, offensaue turbine nullo
Nox filet, aut teneros invitant murmura somnos.
An quæ graminea suscepta crepidine fumant
Balnea, & impositum ripis argentibus ignem?
Quique vaporiferis junctus fornacibus amnis 45
Ridet anhelantes vicino flumine nymphas?
Vidi artes, veterumque manus, variisque metalla
Viva modis. labor est auri memorare figuras,
Aut ebur, aut dignas digitis contingere gemmas.
Quidquid & argento primum vel in ære Myronis 50
Lusit, & enormes manus est experta Colossos.
Dum vagor aspectu, visusque per omnia duco,
Calcabam necopinus opes: nam splendor ab alto
Defluus, & nitidum referentes aera testæ
Monstravere solum; varias ubi picta per artes 55
Gaudet humus superare novis asarota figuris.

Expavere gradus. Quid nunc ingentia mirer,
 Aut quid partitis distantia tecta trichoris?
 Quid te, quæ mediis servata penatibus, arbor,
 Tecta per & postes liquidas emergis in auras? 60
 Quo non sub domino sævas passura bipennes?
 Et nunc ignaræ forsan vel lubrica Nais,
 Vel non abruptos tibi debet Hamadryas annos.
 Quid referam alternas gemino super aggere nymphas;
 Albentesque lacus, altosque in gurgite fontes? 65
 Teque per obliquum penitus quæ laberis amnem,
 Marcia, & audaci transcurris flumina plumbo?
 Non solum Ioniis sub fluctibus Elidis amnem
 Dulcis ad Ætnæos deducit semita portus.
 Illis ipse antris Anienus fonte relicto, 70
 Nocte sub arcana glaucos exutus amictus;
 Huc illuc fragili prosternit pectora musco:
 Aut ingens in stagna cadit, vitreasque natatu
 Plaudit aquas: illa recubat Tiburnus in umbra;
 Illic sulfureos cupit Albula mergere crines. 75
 Hæc domus, Ægeriæ Nemoralem abjungere Phœben,
 Et Dryadum viduare choris algentia possit
 Taygeta, & filvis arcessere Pana Lycæis.
 Quod ni templa darent alias Tirynthia sortes;
 Et Prænestinæ poterant migrare sorores. 80
 Quid bifera Alcinoi laudem pomaria? vosque;
 Qui nunquam vacui prodistis in æthera, rami?
 Cedant Telegoni, cedant Laurentia Turni
 Jugera, Lucrinæque domus, litusque cruenti
 Antiphata: cedant vitreæ juga perfida Circes 85
 Dulichiis ululata lupis, arcesque superbi

Anxuris, & sedes, Phrygio quas mitis alumno
Debet anus: cedant, quæ te, jam solibus arctis,
Antia nimboſa revocabunt lirora bruma.

Scilicet hic illi meditantur pondera mores:

90

Hic premitur foecunda quies, virtusque serena
Fronte gravis, sanusque decor, luxuque carentes
Deliciæ, quas ipse ſuis digreſſus Athenis
Mallet deſerto ſenior Gargettius horto.

Hæc per & Ægeas hiemes, Pliadumque nivolum
Sidus, & Oleniis dignum petiſſe ſub aſtris.

95

Si Maleæ credenda ratis, Siculoſque per æſtus
Sit via, cur oculis ſordet vicina voluptas?

Hic tua Tiburtes Faunos chelys, & juvat ipſum

Alciden, dictumque lyra majore Catillum:

100

Seu tibi Pindaricis animus contendere plectris,

Sive chelyn tollas heroa ad robora, ſive

Liventem Satiram nigra rubigine turbes:

Seu tibi non alta ſplendeſcat Epistoſa cura:

Digne Midæ, Cræſique bonis, & Perſide gaza,

105

Maſte bonis animi! cujus ſtagnantia rura

Debuit & flavis Hermus tranſcurrere ripis,

Et limo ſplendente Tagus. ſic docta frequentes

Otia; ſic omni deterſus pectora nube,

Finem Neſtoreæ precor egrediare ſeneſcæ.

110

IV. *Soteria Rutilii Gallici.*

ESTIS, io Superi, nec inexorabile Clotho
 Volvit opus: videt alma pios Astræa, Jovique
 Conciliata redit; dubitataque fidera cernit
 Gallicus. Es coelo, Dis es, Germanice, cordi,
 Quis neget? erubuit tanto spoliare ministro 5
 Imperium Fortuna tuum. stat proxima cervix
 Ponderis immensi, damnosæque fila senectæ
 Exuit, atque alios melior revirescit in annos.
 Ergo alacres, quæ signa colunt urbana, cohortes,
 Inque finum quæ sæpe tuum fora turbida questum 10
 Confugiunt, leges, urbesque ubicunque togatæ,
 Quæ tua longinquis implorant jura querelis,
 Certent lætitiæ; nosseque ex ordine collis
 Confremat, & fileant pejoris murmura famæ:
 Quippe manet, longumque ævo redeunte manebit, 15
 Quem penes intrepidæ mitis custodia Romæ.
 Nec tantum induerint fatis nova secula crimen,
 Aut instaurati peccaverit ara Terenti.
 Ast ego nec Phœbum (quanquam mihi surda sine illo
 Plestra) nec Aonias decima cum Pallade Divas, 20
 Aut mitem Tegeæ, Dircesve hortabor alumnum;
 Ipse veni, viresque novas animumque ministra,
 Qui caneris: dextro nec enim sine numine tantus
 Ausoniæ decora ampla togæ, centumque dedisti
 Judicium mentemque viris. licet enthea vatis 25
 Excludat Pimplea sitim, nec conscia detur

Piræne, largos potior mihi gurgēs in haustus,
 Qui rapitur de fonte tuo: seu plana solutis
 Qua struis orsa modis, seu qua tibi dulcis in artem
 Frangitur, & nostras curat facundia leges. 30
 Quare age, si Cereri sua dona merumque Lyæo
 Reddimus, & dives prædæ, tamen accipit omni
 Exuvias Diana tholo, captivæque tela
 Bellipotens; nec tu, quando tibi, Gallice, majus
 Eloquium, fandique opibus sublimis abundas, 35
 Sperne coli tenuiore lyra. vaga cingitur astris
 Luna, & in oceanum rivi cecidere minores.
 Quæ tibi sollicitus persolvit præmia morum
 Urbis amor? quæ tum Patrumque Equitumque notavi
 Lumina, & ignaræ plebis lugere potentes? 40
 Non labente Numa timuit sic curia felix,
 Pompejo nec celsus eques, nec femina Bruto.
 Hoc illud; tristes invitum audire catenas,
 Parcere verberibus, nec qua jubet alta potestas
 Ire, sed armatas multum sibi demere vires, 45
 Dignarique manus humiles & verba precantum;
 Reddere jura foro, nec proturbare curules,
 Et ferrum mulcere toga. sic itur in alta
 Pectora, sic mixto reverentia se dat amori.
 Ipsa etiam cunctos gravis inclementia fati 50
 Terruit, & subiti præceps juvenile pericli,
 Nil cunctante malo. non illud culpa senectæ,
 (Quippe ea bisseis vix dum orsa excedere lustris)
 Sed labor intendens, animique in membra vigentis
 Imperium, vigilesque suo pro Cæsare curæ, 55
 Dulce opus: hinc fessos penitus subrepsit in artus

Infidiosa quies, & pigra oblivia vitæ.
Tunc Deus, Alpini qui juxta culmina dorfi
Signat Apollineo sanctos cognomine lucos,
Respicit, heu tanti pridem securus alumni 60
Perpeffusque moras: Huc mecum, Epidauria proles,
Huc, altis gaudens; datur aggredienda facultas
Ingentem recreare virum: teneamus adorti
Tendentes jam fila colos: nec fulminis atri
Sit metus; has ultro laudabit Juppiter artes: 65
Nam neque plebeiam, aut dextro sine numine cretam
Servo animam. atque adeo, breviter, dum testa subimus,
Expediam. genus ipse suis, præmissaque retro
Nobilitas: nec origo latet, sed luce sequente
Vincitur, & magno gaudet cessisse nepoti. 70
Prima togæ virtus: illa quoque clarus, & ingens
Eloquio: mox innumeris exercita castris,
Occiduas, primasque domos, & sole sub omni
Promeruit jurata manus. nec in otia pacis
Permissum laxare animos, ferrumque recingi. 75
Hunc Galatia vicens ausa est incescere bello:
Hunc quoque perque novem timuit Pamphylia messes,
Pannoniusque ferox, arcuque horrenda fugaci
Armenia, & patiens Latii jam pontis Araxes.
Quid geminos fasces, magnæque iterata revolvam 80
Jura Asiæ? velit illa quidem ter habere, quaterque
Hunc sibi; sed revocant fasti majorque curulis,
Nec permissa semel. Libyci quid mira tributi
Obsequia, & missum media de pace triumphum
Landem, & opes quantas nec qui mandaverat ausus 85
Expectare fuit? gaudet Trasimenus & Alpes,

Cannensesque animæ: primusque insigne tributum
Ipse palam lacera poscebat Regulus umbra.
Non vacat Arctoas acies, Rhenumque rebellem;
Captivæque preces Veledæ, & (quæ maxima nuper 90
Gloria) depositam Dacis pereuntibus arcem
Pandere; cum tanti, lectus, rectoris habenas,
Gallice, fortuna non adversante, subisti.
Hunc igitur (si digna loquor) rapiamus iniquo,
Nate, Jovi. rogat hoc Latiae pater inclitus urbis: 95
Et meruit (neque enim frustra mihi nuper honora
Carmina patrio pueri sonuistis in ostro)
Si qua salutifero gemini Chironis in antro
Herba, tholo quodcunque tibi Trojana recondit
Pergamus, aut medicis felix Epidaurus arenis 100
Educat; Idæa profert quam Creta sub umbra
Dictamni florentis opem, quoque anguis abundat
Spumatu. jungam ipse manus, atque omne benignum
Virus, odoriferis Arabum quod doctus in arvis,
Aut Amphrysiaco pastor de gramine carpsi. 105
Dixerat: inveniunt positos jam segniter artus,
Pugnantemque animam. ritu se cingit uterque
Pæonio, monstrantque simul, parentque volentes;
Donec letiferas vario medicamine pestes,
Et suspecta mali ruperunt nubila somni. 110
Adjuvat ipse Deos, morboque valentius omni
Occupat auxilium. citius non arte resectus
Telephus Æmonia; nec quæ metuentis Attridæ
Sæva Machaonio coierunt vulnera succo.
Quis mihi, tot questus inter populique patrumque, 115
Sit curæ votique locus? tamen ardua tessor

Sidera, teque, pater vatum Thymbræe, quis omni
 Luce mihi, quis nocte timor; dum postibus hærens
 Assiduus, nunc aure vigil, nunc lumine, cuncta
 Aucupor. immensæ veluti connexa carinæ 120
 Cymba minor, cum sævit hiems, pro parte, furentes
 Parva receptat aquas, & eodem volvitur Austro.
 Nescite nunc lætæ candentia fila sorores,
 Nescite: nemo modum transmissi computet ævi:
 Hic vitæ natalis erit. Tu Troïca dignus 125
 Secula, & Euboïci transcendere pulveris annos,
 Nestoreosque situs. Qua nunc tibi pauper acerra
 Digna litem? nec si vacuet Mevania valles,
 Aut præsent niveos Clitumna novalia tauros,
 Sufficiam. sed sæpe Deis hos inter honores 130
 Cespes, & exiguo placuerunt farra salino.

V. *Balneum Claudii Etrusci.*

NON Heliconæ gravi pulsat chelys enthea plectro,
 Nec lassata voco toties mihi numina Musas.
 Et te, Phœbe, choris, & te dimittimus, Evan:
 Tu quoque muta feræ, volucer Tegeæ, sonoræ
 Terga premas: alios poscunt mea carmina coetus. 5
 Naidas undarum dominas, regemque corusci
 Ignis, adhuc fessum, Siculaque incude rubentem
 Elicuisse satis. paulum arma nocentia, Thebæ,
 Ponite: dilecto volo lascivire sodali.
 Junge, puer, cyathos, sed ne numerare labora, 10
 Cunctantemque intende chelyn: discede, laborque,

Curaque, dum nitidis canimus gemmantia saxis
 Balnea; dumque procax, myrtis ederisque soluta
 Fronte, verecundo Clio mea ludit Etrusco.
 Ite, Deæ virides, liquidosque advertite vultus, 15
 Et vitreum teneris crinem redimite corymbis,
 Veste nihil testæ: quales emergitis altis
 Fontibus, & visu Satyros torquetis amantes.
 Non vos, quæ culpa decus infamastis aquarum,
 Sollicitare juvat: procul hinc, & fonte dolofo 20
 Salmacis, & viduæ Cebrenidos arida luctu
 Flumina, & Herculei prædatrix cedat alumni.
 Vos mihi, quæ Latium, septenaque culmina Nymphæ
 Incolitis, Tybrimque novis attollitis undis,
 Quas præceps Anien, atque exceptura natatus 25
 Virgo juvat, Marsasque nives & frigora ducens
 Marcia, præcellis quarum vaga molibus unda
 Cessit, & innumero pendens transmittitur arcu,
 Vestrum opus aggredimur; vestra est, quam carmine molli
 Pando, domus. non unquam aliis habitastis in antris 30
 Ditius. ipsa manus tenuit Cytherea mariti,
 Monstravitque artes: neu vilis flamma caminos
 Ureret, ipsa faces volucrum succendit Amorum.
 Non huc admissæ Thasos, aut undosa Carystos;
 Moeret onyx longe, queriturque exclusus ophites: 35
 Sola nitet flavis Nomadum decisa metallis
 Purpura, sola cavo Phrygiæ quam Synnados antro
 Ipse cruentavit maculis liventibus Attys:
 Quasque Tyrus niveas secat, & Sidonia rupes.
 Vix locus Eurotæ, viridis cum regula longo
 Synnada distinctu variat. non limina cessant, 40

Effulgent camerae, vario fastigia vitro
 In species animosque nitent. stupet ipse beatas
 Circumplexus opes, & parcius imperat ignis.
 Multus ubique dies, radiis ubi culmina totis 45
 Perforat, atque alio sol improbus uritur aestu.
 Nil ibi plebeium: nusquam Temesæa notabis
 Æra; sed argento felix propellitur unda,
 Argentoque cadit, labrisque nitentibus instat
 Delicias mirata suas, & abire recusat. 50
 Extra autem niveo qui margine cœrulus amnis
 Vivit, & in summum fundo patet omnis ab imo;
 Cui non ire lacu, pigrosque exsolvere amictus
 Suadeat? hoc mallet nasci Cytherea profundo;
 Hic te perspicuum melius, Narcisse, videres; 55
 Hic velox Hecate velit & deprensa lavari.
 Quid nunc strata solo referam tabulata, crepantes
 Auditura pilas, ubi languidus ignis inerrat
 Ædibus, & tenuem volvunt hypocausta vaporem?
 Nec si Bajanis veniat novus hospes ab oris, 60
 Talia despiciat; (fas sit componere magnis
 Parva) Neronea nec qui modo lotus in unda,
 Hic iterum sudare neget. Maeste, oro, nitenti
 Ingenio, curaque, puer: tecum ista senescant,
 Et tua jam melior discat fortuna renasci. 65

VI. Kal. Decembres [Saturnales.]

ET Phœbus pater, & severa Pallas;
Et Musæ procul ite feriatæ:
Jani vos revocabimus Kalendis:
Saturnus mihi compede exsoluta;
Et multo gravidus mero December;
Et ridens Jocus, & Sales protervi
Adfint, dum refero diem beatam
Læti Cæsaris, ebriamque noctem:
Vix Aurora novos movebat ortus;
Jam bellaria adorea pluebant.
Hunc rorem veniens profudit Eos:
Quidquid nobile Ponticis nucetis;
Fœcundis cadit aut jugis Idumes,
Quod ramis pia germinat Damascus;
Et quod percoquit Ebofia cannis,
Largis gratuitum cadit rapinis.
Molles caseoli, lucunculique;
Et massis Amerina non perustis;
Et mustaceus, & latente palma
Prægrandes caryotides cadebant.
Non tantis Hyas inferena nimbis
Terras obruit, aut soluta Pleias,
Quali per cuneos hiems Latinos
Plebem grandine concutit sedentem:
Ducat nubila Juppiter per orbem,
Et lætis pluvias minetur agris,

Dum nostri Iovis hi ferantur imbres.

Ecce autem caveas subit per omnes,

Insignis specie, decora cultu

Plebes altera, non minor sedente.

30

Hi panaria, candidasque mappas

Subvestant, epulasque lautiores;

Illi marcida vina largiuntur:

Idæos toridem putes ministros.

Orbem, qua melior severiorque est,

35

Et gentes alis infimul togatas;

Et cum tot populos beata pascas,

Hunc, Annona, diem superba nescis.

I nunc secula compara, Vetustas,

Antiqui Iovis, aureumque tempus:

40

Non sic libera vina tunc fluebant,

Nec tantum seges occupabat annum.

Una vescimur omnis ordo mensa,

Parvi, Femina, Plebs, Eques, Senatus.

Libertas reverentiam remisit.

45

Et tu quin etiam (quis hoc rogare,

Quis promittere posset hoc Deorum?)

Nobiscum socias dapes inisti.

Jam se (quisquis is est) inops, beatus

Convivam ducis esse gloriatur.

50

Hos inter fremitus, novosque luxus,

Spestandi levis effugit voluptas.

Stat sexus rudis, insciusque ferri,

Et pugnas capit improbus viriles.

Credas ad Tanaim, ferumve Phasin,

55

Thermodontiacas calere turmas.

Hic audax subit ordo pumilonum,
Quos Natura brevi statu peractos
Nodosum semel in globum ligavit.
Edunt vulnere, conferuntque dextras, 60
Et mortem sibi (qua manu!) minantur.
Ridet Mars pater, & cruenta Virtus:
Casuræque vagis grues rapinis,
Mirantur pumilos ferociore.
Jam noctis propioribus sub umbris 65
Dives sparsio quos agit tumultus!
Huc intrant faciles emi puellæ:
Hic agnoscitur omne, quod theatri
Aut forma placet, aut probatur arte.
Hoc plaudunt grege Lydiæ tumentes; 70
Illo cymbala, tinnulæque Gades:
Illic agmina confremunt Syrorum,
Hic plebs scenica, quique comminutis
Permutant vitreis gregale sulfur.
Inter quæ subito cadunt volatu 75
Immensæ volucrum per astra nubes,
Quas Nilus facer, horridusque Phasis,
Quas udo Numidæ legunt sub Austro.
Defunt qui rapiant; sinusque pleni
Gaudent, dum nova lucra comparantur. 80
Tollunt innumeras ad astra voces,
Saturnalia Principis sonantes;
Et dulci Dominum favore clamant:
Hoc solum vetuit licere Cæsar.
Vixdum cœrula nox subibat orbem, 85
Descendit media nitens arena

Denfas flammeus orbis inter umbras,
 Vincens Gnosiacæ facem coronæ.
 Collucet polus ignibus, nihilque
 Obscuræ patitur licere nocti. 90
 Fugit pigra Quies; inersque Somnus
 Hæc cernens, alias abit in urbes.
 Quis spectacula, quis jocos licentes;
 Quis convivia, quis dapes inemptas,
 Largi flumina quis canat Lyæi? 95
 Jamjam deficio, tuoque Baccho
 In ferum trahor ebrius soporem.
 Quos ibit procul hic dies per annos!
 Quam nullo facer exolefcet ævo!
 Dum montes Latii, paterque Tybris, 100
 Dum stabit tua Roma, dumque terris,
 Quod reddis, Capitolum manebit.

P. PAPINII STATII
 SILVARUM
 LIBER II.

Ad Meliorem Atedium.

ET familiaritas nostra, qua gaudeo, Melior vir optime, nec minus in judicio literarum, quam in omni vitæ colore tersissime, & ipsa opusculorum, quæ tibi trado, conditio sic posita est, ut totus hic alter liber meus etiam sine epistola exspectetur. Primum enim habet Glauciam nostrum, ejus gratissimam infantiam, & qualem plerumque infelices fortiuntur, apud te complexus amabam. Jam vero tibi hujus amissi recens vulnus (ut scis) Epicedio profecutus sum, adeo festinanter, ut excusandam habuerim affectibus tuis celeritatem: nec nunc eam apud te jacto, qui nosti: sed & ceteris indico; ne quis asperiore lima carmen examinet, & a confuso scriptum, & dolenti datum; cum pæne supervacua sint tarda solatia. Pollii mei Villa Surrentina, quæ sequitur, debuit a me vel in
Statius. C

honorem eloquentiæ ejus diligentius dici : sed amicus ignovit. In Arborem certe tuam, Melior, & Psittacum, scis a me leves libellos quasi epigrammatis loco scriptos. Eandem exigebat filii facilitatem Leo mansuetus, quem in Amphitheatro prostratum, frigidum erat sacratissimo Imperatori mihi statim traderem. Ad Ursum quoque nostrum, juvenem candidissimum, & sine jactura desidiæ doctissimum, scriptam de puero amisso Consolationem, super ea, quæ ipsi debeo, huic libro libenter inferui, quia honorem ejus tibi laturus acceptum. Excludit volumen Genethliacon Lucani, quod Polla Argentaria, clarissima uxor, cum hunc diem forte consecrarem, imputari sibi voluit. Ego non potui majorem tanti auctoris habere reverentiam, quam quod laudes ejus dicturus hexametros meos timui. Hæc qualiacunque sunt, Melior carissime, si tibi non displicuerint, a te publicum accipiant; sin minus, ad me revertantur.

I. *Glauciæ Atedii Melioris Delicatus.*

QUOD tibi prærepti, Melior, solamen alumni,
 Improbis ante rogos, & adhuc vivente favilla
 Ordiam? abruptis etiamnum flebile venis
 Vulnus hiat, magnæquæ patet via lubrica plagæ.
 Cum jam egomet cantus, & verba medentia sævis
 Confero, tu planctus, lamentaque fortia mavis,
 Odisti que chelyn, surdaque averteris aure.

Intempesta cano: citius me tigris abactis
 Fœtibus, orbatique velint audire leones.
 Nec si tergeminum Sicula de virgine carmen 10
 Affluat, aut filvis chelys intellecta, ferisque,
 Mulceat insanos gemitus. stat pectore demens
 Luctus, & admoto latrant præcordia tactu.
 Nemo vetat, satiare malis; ægrumque dolorem
 Libertate doma. jam flendi expleta voluptas? 15
 Jamne preces fessus non indignaris amicas?
 Jamne canam? lacrimis en & mea carmina in ipso
 Ore natant, tristesque cadunt in verba lituræ.
 Ipse etenim tecum nigræ solennia pompæ,
 Spectatumque urbi scelus, & puerile feretrum 20
 Produxi: & sævos damnati turis acervos,
 Plorantemque animam supra sua funera vidi:
 Teque patrum gemitus superantem, & brachia matrum;
 Complexumque rogos, ignemque haurire parantem
 Vix tenui similis comes, offendique tenendo. 25
 Et nunc (heu) vittis, & frontis honore soluto,
 Infaultus vates, verso mea pectora tecum:
 Plango lyra. en! duri comitem sociumque doloris
 (Si merui, luctusque tui confortia sensi)
 Jam lenis patiare precor. me fulmine in ipso 30
 Audivere patres: ego juxta busta profusis
 Matribus, atque piis cecini solatia natis,
 Et mihi; cum proprios gemerem defectus ad ignes
 (Quem, Natura!) patrem. nec te lugere severus
 Arceo, sed confer gemitus, pariterque fleamus. 35
 Jamdudum dignos aditus, laudumque tuarum,
 O merito dilecte puer, primordia quærens

Distrahor. hinc anni stantes in limine vitæ,
 Hinc me forma rapit, rapit inde modestia præcox,
 Et pudor, & tenero probitas maturior ævo. 40
 O ubi purpureo suffusus sanguine candor,
 Sidereiue orbes, radiataque lumina cœlo,
 Et castigatæ collecta modestia frontis,
 Ingenuique super crines, mollisque decoræ
 Margo comæ? blandis ubinam ora arguta querelis; 45
 Osculaque impliciti vernos redolentia flores,
 Et mixtæ risu lacrimæ, penitusque loquentis
 Hyblæis vox tincta favis? cui sibila serpens
 Poneret, & sævæ vellent servire novercæ.
 Nil veris affingo bonis. ubi lactea colla, 50
 Brachiaque, & nunquam domini sine pondere cervix?
 O ubi venturæ spes non longinqua juventæ,
 Atque genis optatus honos, jurataque multum
 Barba tibi? cuncta in cineres gravis intulit hora;
 Hostilisque dies: nobis meminisse relictum. 55
 Quis tua colloquiis hilaris mulcebit amatis
 Pectora? quis curas, mentisque arcana remittet?
 Accensum quis bile fera, famulisque tumentem
 Leniet, ardentique in se deflectet ab ira?
 Inceptas quis ab ore dapes, libataque vina 60
 Auferet, & dulci turbabit cuncta rapina?
 Quis matutinos abrumpet murmure somnos
 Impositus stratis, abitusque morabitur arctis
 Nexibus, atque ipso revocabit ad oscula poste?
 Obvius intranti rursus quis in ora, manusque, 65
 Profiliet, brevibusque humeros circumdabit ulnis?
 Muta domus pariter desolatique penates,

Et fitus in thalamis, & mœsta silentia mensis.
Quid mirum, tanto si te pius altor honorat
Funere? tu domino requies, portusque fenestæ; 70
Tu modo deliciæ, dulces modo pectore curæ.
Non te barbaricæ versabat turbo catastæ,
Nex mixtus Phariis venalis mercibus infans,
Compositosque sales, meditataque verba locutus;
Quæfisti lascivus herum, tardeque parasti: 75
Hinc domus, hinc ortus; dominique penatibus olim
Carus uterque parens, atque in tua gaudia liber,
Ne querere genus raptum te protinus alvo
Sustulit exsultans, ac prima lucida voce
Astra salutantem dominus sibi mente dicavit; 80
Amplexusque sinu tulit, & genuisse putavit.
Fas mihi sanctorum venia dixisse parentum,
Tuque, oro, Natura, finas, cui prima per orbem
Jura animis sociare datum: non omnia sanguis
Proximus, aut serie generis demissa propago, 85
Alligat: interius nova sæpe, adscitaque serpunt
Pignora connexis. natos genuisse necesse est,
At legisse juvat. tenero sic blandus Achilli
Semifer Æmonium vincebat Pelea Chiron.
Nec genitor Peleus natum comitatus in arma 90
Troïca, sed caro Phœnix hærebat alumno.
Optabat longe reditus Pallantis ovantes
Evander, fidus pugnas spectabat Acoetes.
Cumque procul nitidis genitor cessaret ab astris;
Fluctivagus volucrum comebat Persea Dictys. 95
Quid referam altricum victos pietate parentes?
Quid te post cineres, deceptaque fulmina matris,

Tutius Inoo reptantem pectore, Bacche?
 Jam secura parens Thufcis regnabat in undis
 Ilia, portantem lassabat Romulus Accam. 100
 Vidi ego transfertos aliena in robora ramos,
 Altius ire suis. Et te jam fecerat illi
 Mens, animusque patrem; necdum morefve, decorve:
 Tu tamen & motas etiam tum in murmura voces,
 Vagiturque rudem, fletusque infantis amabas. 105
 Ille, velut primos expiraturus ad Austros,
 Mollibus in pratis alte flos improbus exstat,
 Sic tener, ante diem, vultu gressuque superbo
 Vicerat æquales, multumque reliquerat annos.
 Sive catenatis nudatus membra palæstris 110
 Staret. Amyclæa conceptum matre putares;
 Œbaliden illo præceps mutaret Apollo,
 Alcides pensaret Hylan: seu Graius amictu
 Attica facundi decurreret orsa Menandri,
 Laudaret gavisa sonum, crinemque decorum 115
 Pressisset rosea lasciva Thalia corona:
 Mæonium sive ille senem, Trojæque labores
 Diceret, aut casus tarde remeantis Ulixi;
 Ipse pater sensus, ipsi stupuere magistri.
 Scilicet infaulta Lachesis cunabula dextra 120
 Attigit, & gremio puerum complexa fovebat
 Invidia. illa genas & adultum comere crinem,
 Et monstrare artes, & verba refringere, quæ nunc
 Plangimus. Herculeos annis æquare labores
 Coeperat assurgens, & adhuc infantia juxta; 125
 Jam tamen & validi gressus, mensuraque major
 Cultibus; & visæ puero decrescere vestes.

Cum tibi, quas vestes, quæ non gestamina mitis
 Festinabat herus? brevibus constringere lænis
 Pectora, & angusta telas jactare lacerna 130
 Enormi non ille finens, sed semper ad annos
 Texta legens, modo Puniceo velabat amictu,
 Nunc herbas imitante sinu, nunc dulce rubenti
 Murice, nunc vivis digitos incendere gemmis
 Gaudebat. non turba comes, non munera census, 135
 Sola verecundo deerat prætexta decori.
 Hæc fortuna domus: subitas inimica levavit
 Parca manus. quo Diva feros gravis exseris unguēs?
 Non te forma movet? non te lacrimabilis ætas?
 Hunc nec sæva viro potuisset carpere Procne, 140
 Nec fera crudeles Colchis durasset in iras,
 Editus Æolia nec si foret iste Crensa:
 Torvus ab hoc Athamas infanos flecteret arcus.
 Hunc, quanquam Hectoreos cineres, Trojamque perosus,
 Turribus e Phrygiis flectet missurus Ulixes. 145
 Septima lux: & jam frigentia lumina torpent,
 Jam complexa manu crinem tenet Infera Juno.
 Ille tamen, Parcis fragiles urgentibus annos,
 Te vultu moriente videt, linguaque cadente
 Murmurat: in te omnes vacui jam pectoris effat 150
 Reliquias: solum meminit, solumque vocantem
 Exaudit: tibi que ora movet, tibi verba relinquit,
 Et prohibet gemitus, consolaturque dolentem.
 Gratum est, Fata, tamen, quod non mors lenta jacentis
 Exedit puerile decus, manesque subivit 155
 Integer, & nullo temeratus corpora damno,
 Qualis erat. Quid ego exsequias, & prodiga flammis.

Dona loquar, mœsloque ardentia funera luxu?
 Quod tibi purpureo tristis torus aggere crevit:
 Quod Cilicum flores, quod munera graminis Indi;
 Quodque Arabes, Phariiue, Palæstinique liquores,
 Arsuram lavere comam. cupit omnia ferre
 Prodigus, & totos Melior succendere census;
 Desertas exosus opes: sed non capit ignis
 Invidus, atque arctæ defunt in munera flammæ.
 Horror habet sensus: qualem te funere summo,
 Atque rogum juxta, Melior placidissime quondam;
 Extimui! tune ille hilaris, comisque videri?
 Unde animi, sævæque manus, & barbarus horror?
 Tu modo fusus humi, lucem averfari iniquam;
 Nunc torvus, pariter vestes & pectora rumpis,
 Dilectosque premis visus, & frigida libas
 Oscula. erant illic genitor, materque jacentis
 Mœsta; sed attoniti te spectavere parentes.
 Quid mirum? plebs cuncta nefas, & prævia flerunt
 Agmina, Flaminio quæ limite Mulvius agger
 Transvehit, immeritus flammis dum tristibus infans
 Traditur, & geminum formaque ævoque meretur.
 Talis in Isthmiacos prolatus ab æquore portus
 Naufragus imposita jacuit sub matre Palæmon:
 Sic & in anguiferæ ludentem gramine Lernæ
 Præcisum squammis rabidus tulit anguis Ophelten.
 Pone metus, letique minas desiste vereri:
 Illum nec terno latrabit Cerberus ore,
 Nulla soror flammis, nulla assurgentibus hydrys
 Terrebit. quin ipse avidæ trux navita cymbæ
 Interius steriles ripas, & adusta subibit

Litora, ne puero dura ascendisse facultas.
Quid mihi gaudenti proles Cyllenia virga
Nuntiat? estne aliquid tam sævo in tempore lætum? 190
Noverat effigiem, generosique ardua Blæsi
Ora puer, dum sæpe domi nova ferta ligantem
Te videt, & similes tergentem pectore curas.
Hunc ubi Lethæi lustrantem gurgitis oras
Aufonios inter proceres seriemque Quirini 195
Agnovit, timide primum vestigia jungit
Accessu tacito, summosque laceffit amictus:
Inde magis sequitur; neque enim magis ille trahentem
Spernit, & ignota credit de stirpe nepotum.
Mox ubi delicias, & rari pignus amici 200
Sensit, & amissi puerum solatia Blæsi;
Tollit humo, magnaue ligat cervice, diuque
Ipse manu gaudens vehit; &, quæ munera mollis
Elysi, steriles ramos, mutasque volucres
Porxit, & obtuso pallentes germine flores. 205
Nec prohibet meminisse tui; sed pectora blandus
Miscet, & alternum puero partitur amorem.
Hic finis raptō. quin tu jam vulnera sedas,
Et tollis mersum luctu caput? omnia functa;
Aut moritura vides. obeunt noctesque, diesque; 210
Astraque, nec solidis prodest sua machina terris.
Nam populos, mortale genus, plebisque caducæ
Quis fleat interitus? Hos bella, hos æquora poscunt:
His amor exitio, furor his, & sæva cupido;
Ut fileam morbos. hos ora rigentia Brumæ, 215
Illos implacido letalis Sirius igni,
Hos manet imbrifero pallens Autumnus hiatu.

Quidquid habent ortus, finem timet. ibimus omnes;
 Ibimus: immensis urnam quatit Æacus ulnis.
 Ast hic, quem gemimus, felix, hominesque, Deosque, 220
 Et dubios casus & cæcæ lubrica vitæ
 Effugit, immunis fati. non ille rogavit,
 Non timuit, renuitve mori. Nos anxia plebes,
 Nos miseri, quibus unde dies suprema, quis ævi
 Exitus, incertum; quibus instet fulmen ab astris, 225
 Quæ nubes fatale sonent. Nil flecteris istis?
 Sed flectere libens. Ades huc emissus ab atro
 Limite, cui soli cuncta impetrare facultas,
 Glaucia; (nam infantes animas, nec portitor arcet;
 Nec diræ comes ille feræ) tu pectora mulce, 230
 Tu prohibe manare genas; noctesque beatas
 Dulcibus alloquiis, & vivis vultibus imple:
 Et periisse nega, desolatamque sororem,
 Qui potes, & miseros perge insinuare parentes.

II. *Villa Surrentina Pollii Felicis.*

EST inter notos Sirenum nomine muros,
 Saxaque Tyrrenæ templis onerata Minervæ,
 Celsa Dicarchei speculatrix villa profundi,
 Qua Bromio dilectus ager, collesque per altos
 Uritur, & prælis non invidet uva Falernis. 5
 Huc me post patrii lætum quinquennia lustris,
 Cum stadio jam pigra quies, canusque sederet
 Pulvis, ad Ambracias conversa gymnade frondes,
 Trans gentile fretum placidi facundia Polli

Detulit, & niidæ juvenilis gratia Pollæ, 10
 Fleſtere jam cupidum grefſus, qua limite noto
 Appia longarum teritur regina viarum.
 Sed juvere moræ. Placido lunata reſeſſu
 Hinc atque hinc curvas perrumpunt æquora rupes:
 Dat Natura locum; montique intervenit udum 15
 Litus, & in terras, ſcopulis pendentibus, exit.
 Gratia prima loci, gemina teſtudine fumant
 Balnea, & e terris occurrit dulcis amaro
 Nympha mari. levis hic Phorci chorus, udaq̃ue crines
 Cymodoce, viridiſque cupit Galatea lavari. 20
 Ante domum tumidæ moderator cœrulus undæ
 Excubat, innocui cuſtos laris: hujus amico
 Spumant templa ſalo: felicia rura tuetur
 Alcides: gaudet gemino ſub numine portus.
 Hic ſervat terras, hic ſævis fluctibus obſtat. 25
 Mira quies pelagi: ponunt hic laſſa furorem
 Æquora, & infani ſpirant clementius Auſtri.
 Hic præceps minus audet hiems, nulloque tumultu
 Stagna modeſta jacent, dominique imitantia mores.
 Inde per obliquas erepit porticus arces, 30
 Urbis opus; longoque domat ſaxa aſpera dorſo.
 Qua prius obſcuro permixti pulvere ſoles,
 Et feritas inamoena viæ, nunc ire voluptas:
 Qualis, ſi ſubeas Ephyres Baccheiados altum
 Culmen, ab Inoo fert ſemita teſta Lechæo. 35
 Non, mihi ſi cunctos Helicon indulgeat amnes,
 Et ſuperet Pimplea ſitim, largeque volantis
 Ungula ſe det equi, referetque arcana pudicos
 Phæmonoe fontes, vel quos meus, auſpice Phœbo;

Alius immerſa turbavit Pollius urna, 40
 Innumeras valeam ſpecies, cultuſque locorum
 Pieriis æquare modis. vix ordine longo
 Suffecere oculi, vix, dum per ſingula ducor,
 Suffecere gradus. quæ rerum turba! locine
 Ingenium, an domini mirer prius? hæc domus ortus 45
 Proſpicit, & Phœbi tenerum jubar; illa cadentem
 Detinet, exactamque negat dimittere lucem,
 Cum jam feſſa dies, & in æquora montis opaci
 Umbra cadit, vitreoque natant prætoria ponto.
 Hæc pelagi clamore fremunt; hæc teſta ſonoros 50
 Ignorant fluctus, terræque ſilentia malunt.
 His favit Natura locis: his victa, colenti
 Ceſſit, & ignotos docilis manſuevit in uſus.
 Mons erat hic, ubi plana vides: hæc luſtra fuerunt;
 Quæ nunc teſta ſubis. ubi nunc nemora ardua cernis; 55
 Hic nec terra fuit. domuit poſſeſſor, & illum
 Formantem rupes, expugnantemque ſecuta
 Gaudet humus. nunc cernit jugum diſcentia ſaxa;
 Intranſeſque domos, juſſumque recedere montem.
 Jam Methymnæi vatis manus, & chelys una 60
 Thebais, & Getici cedat tibi gloria pleſtri.
 Et tu ſaxa moves, & te nemora alta ſequuntur.
 Quid referam veteres ceræque æriſque figuras?
 Si quid Apellei gaudent animafſe colores;
 Si quid adhuc vacua tamen admirabile Piſa 65
 Phidiacæ raſere manus: quod ab arte Myronis;
 Aut Polycleſtæo juſſum eſt quod vivere cælo,
 Æraque ab Iſthmiacis auro potiora favillis;
 Ora ducum, & vatum, ſapientumque ora priorum.

Quos tibi cura sequi, quos toto pectore sentis 70
Expers turbarum, atque animum virtute quieta
Compositus, semperque tuus. Quid mille revolvam
Culmina, visendique vices? sua cuique voluptas,
Atque omni proprium thalamo mare: transque jacentem
Nerea diversis servit sua terra fenestris. 75
Hæc videt Inarimen, illi Prochyta aspera paret:
Armiger hinc magni patet Hectoris: inde malignum
Aera respirat pelago circumflua Nefis:
Inde vagis omen felix Euplœa carinis,
Quæque ferit curvos exserta Megalia fluctus. 80
Angitur & domino contra recubante, procul qui
Surrentina tuus spectat prætoriam Limon.
Ante tamen cunctas procul eminet una diætas,
Quæ tibi Parthenopen directo limite ponti
Ingerit. hic Graiis penitus deserta metallis 85
Saxa: quod Eoæ respergit vena Syenes;
Synnade quod mœsta Phrygiæ fodere secures
Per Cybeles lugentis agros, ubi marmore picto
Candida purpureo distinguitur area gyro.
Hic & Amyclæi cæsum de monte Lycurgi 90
Quod viret, & molles imitatur rupibus herbas.
Hic Nomadum lucent flaventia saxa, Thasosque;
Et Chios, & gaudens fluctu certare Carystos.
Omnia Chalcidicas turres obversa salutant.
Macte animo quod Graia probas, quod Graia frequentas 95
Arva: nec invident quæ te genuere Dicarchi
Mœnia: nos docto melius potièmur alumno.
Quid nunc ruris opes, pontoque novalia dicam
Injecta, & madidas Baccheo nectare rupes?

Sæpe per autumnum, jam pubescente Lyæo, 100
Conscendit scopulos, noctisque occulta sub umbra
Palmitè maturo rorantia lumina terfit
Nereis, & dulces rapuit de collibus uvas.
Sæpe & vicino sparsa est vindemia fluctu;
Et Satyrî cecidere vadis, nudamque per undas 105
Dorida montani cupierunt prendere Panes.
Sis felix, tellus, dominis ambobus in annos
Mygdonii, Pyliique senis; nec nobile mutes
Servitium; nec te cultu Tirynthia vincat
Aula, Dicarcheique finus: nec sæpius istis 110
Blanda Therapnæi placeant vineta Galeis.
Hic seu fiderias exercet Pollius artes,
Seu volvit monitus, quos dat Gargettius auctor,
Seu nostram quatit ille chelyn, seu dissona nectit
Carmina, sive minax ultorem stringit iambon; 115
Hinc levis e scopulis meliora ad carmina Siren
Advolat, hinc motis audit Tritonia cristis.
Tunc rabidi ponunt flatus, maria ipsa vorantur
Obstreperè: emergunt pelago, doctamque trahuntur
Ad chelyn, & blandi scopulis delphines aderrant. 120
Vive, Midæ gazis & Lydo ditior auro,
Troïca, & Euphratæa super diademata felix:
Quem non ambigui fasces, non mobile vulgus,
Non leges, non castra tenent: quid pectore magno
Spemque metumque domas, vitio sublimior omni, 125
Exemtus fatis, indignantemque refellens
Fortunam: dubium quem non in turbine rerum
Deprendet suprema dies; sed abire paratum,
Ac plenum vita. Nos, vilis turba, caducis

Deservire bonis, semperque optare parati,
Spargimur in casus: celsa tu mentis ab arce
Despicias errantes, humanaque gaudia rides.
Tempus erat, cum te geminae suffragia terræ
Diriperent, celsusque duas veherere per urbes:
Inde Dicarcheis multum venerande colonis, 130
Hinc ascite meis; pariterque his largus, & illis,
Ac juvenile calens, plectrique errore superbus.
At nunc discussa rerum caligine, verum
Aspicias. illo alii rursus jactentur in alto;
At tua securos portus, blandamque quietem 140
Intravit non quassa ratis. sic perge; nec unquam
Emeritam in nostras puppem dimitte procellas.
Vivite securi, quorum de pectore mixtæ
In longum coiere faces, sanctusque pudicæ
Servat amicitiae leges amor. ite per annos 145
Seculaque, & priscae titulos præcedite famæ.
Tuque, nurus inter longe pulcherrima, cujus
Non frontem vertere minæ, sed candida semper
Gaudia, & in vultu curarum ignara voluptas:
Non tibi sepositas infelix strangulat arca 150
Divitias, avidive animum dispendia torquent
Fœnoris: expositi census, & docta fruendi
Temperies. non ulla Deo meliore cohærent
Pectora, non alias decuit Concordia mentes.

III. *Arbor Atedii Melioris.*

STAT, quæ perspicuas nitidi Melioris opacat
 Arbor aquas, complexa lacus. ea robore ab imo
 Curvata, enodis redit inde, cacumine recto
 Ardua; cen mediis iterum nascatur ab undis,
 Atque habitat vitreum tacitis radicibus amnem. 5
 Quid Phoebum tam parva rogem? vos dicite causas
 Naïdes, & faciles (satis est) date carmina Fauni.
 Nympharum teneræ fugiebant Pana catervæ:
 Ille quidem it, cunctas tanquam velit, it tamen unam
 In Pholoen. silvis ea fluminibusque sequentis 10
 Nunc hirtos gressus, nunc improba cornua vitat.
 Jamque & belligerum Jani nemus, atraque Caci
 Rura, Quirinalesque fuga suspensa per agros
 Coelica testa subit. tum demum victa labore,
 Fessa metu, qua nunc placidi Melioris aperti 15
 Stant sine fraude lares, fluidos collegit amictus
 Arctius, & niveæ posuit se margine ripæ.
 Insequitur velox pecorum Deus, & sua credens
 Connubia, ardenti jamjam suspiria librat
 Pectore, jam prædæ levis imminet. ecce citatos 20
 Advertit Diana gradus, dum per juga septem
 Errat, Aventinæque legit vestigia cervæ.
 Poenituit vidisse Deam; conversaque fidas
 Ad comites: Nunquamne avidis arcebo rapinis
 Hoc petulans, foedumque pecus? semperne pudici 25
 Decreascet mihi turba chori? Sic deinde locuta

Depromit pharetra telum breve, quod neque flexis
Cornibus, aut solito torquet stridore; sed una
Emisit contenta manu, lævumque soporem
Nāidos averſa fertur tetigiffe ſagitta.

30

Illa Deam pariter ſurgens hoſtemque protervum
Vidit, & in fontem, niveos ne panderet artus,
Sicut erat cum veſte ruit; ſtagnisſque ſub altis,
Pana ſequi credens, ima latus implicat alga.

Quid faceret ſubito deceptus prædo? nec altis.

35

Credere corpus aquis hirtæ ſibi conſcius audet
Pellis, & a tenero nandi rudis. omnia queſtus,

Immitem Brimo, ſtagna invida, & invida tela;

Primævam viſu platanum, cui longa propago,

Innumeræque manus, & iurus in æthera vertex,

40

Depoſuit juxta, vivamque aggreſſit arenam,

Optatisque aſpergit aquis, & talia mandat:

Vive diu noſtri pignus memorabile voti,

Arbor; & hæc duræ latebroſa cubilia nymphæ

Tu ſaltem declinis ama, & preme frondibus undam.

45

Illa quidem meruit; ſed ne, precor, igne ſuperno

Æſtuet, aut dura feriatur grandine; tantum

Spargere tu laticem, & foliis turbare memento.

Tunc ego teque diu recolam, dominamque benignæ

Sedis, & illæſa tutabor utramque ſeneſta.

50

Et Jovis, & Phœbi frondes, & diſcolor umbra

Populus, & noſtræ ſtupeant tua germina pinus.

Sic ait. Illa Dei veteres imitata calores,

Uberibus ſtagnis obliquo pendula trunco

Incubat, atque umbris tutatur amantibus undas.

55

Sperat & amplexus; ſed aquarum ſpiritus arcet,

Statius.

D

Nec patitur tactus, tandem eluctata sub auras,
 Libratur fundo, rursusque enode cacumen
 Ingeniosa levat, veluti descendat in imos
 Stirpe lacus alia. jam nec Phœbeia Naïs 60
 Odit, & exclusos invitat gurgite ramos.
 Hæc tibi, parva quidem, genitali luce paramus
 Dona, sed ingenti forsan victura sub ævo,
 Tu, cujus placido posuere in pectore sedem
 Blandus Honos, hilarisque (tamen cum pondere) Virtus: 65
 Cui nec pigra quies, nec iniqua potentia, nec spes
 Improba; sed medius per honesta & dulcia limes:
 Incorrupte fidem, nullosque experte tumultus,
 Et secrete palam: qui digeris ordine vitam;
 Idem auri facilis contemtor, & optimus idem 70
 Comere divitias, opibusque immittere lucem:
 Hac longum florens animi morumque juvena,
 Iliacos æquare senes, & vincere perista,
 Quos pater Elyfio, genitrix quos detulit annos;
 Hoc illi duras exoravere sorores: 75
 Hoc, quæ te sub teste, situm fugitura tacentem
 Ardua magnanimi revirescit gloria Blæsi.

IV. *Pfittacus Melioris.*

PSITTACE, dux volucrum, domini facunda voluptas;
 Humanæ solers imitator, Pfittace, linguæ,
 Quis tua tam subito præclufit murmura fato?
 Hæsternas, miserande, dapes moriturus inisti
 Nobiscum; & gratæ carpentem munera mensæ, 8

Errantemque toris mediæ plus tempore noctis
 Vidimus. affatus etiam meditataque verba
 Reddideras. at nunc æterna silentia Lethes
 Ille canorus habes. cedat Phaethontia vulgi
 Fabula; nec soli celebrant sua funera cygni. 10
 At tibi quanta domus rutila testudine fulgens,
 Connexusque ebori virgarum argenteus ordo,
 Argutumque tuo stridentia limina cornu?
 En querulæ jam sponte fores! vacat ille beatus
 Carcer, & angusti nusquam convicia testi. 15
 Huc doctæ stipentur aves, quis nobile fandi
 Jus Natura dedit. plangat Phœbeius ales:
 Auditasque memor penitus demittere voces
 Sturnus, & Aonio versæ certamine picæ;
 Quique refert jungens iterata vocabula perdix; 20
 Et quæ Bistonio queritur soror orba cubili,
 Ferte simul gemitus, cognataque ducite flammis
 Funera, & hoc cunctæ miserandum addiscite carmen:
 OCCIDIT aeris celeberrima gloria gentis
 Psittacus, ille plagæ viridis regnator Eoæ; 25
 Quem non gemmata volucris Junonia cauda
 Vinceret, aspectu gelidi non Phasidis ales,
 Nec quas humenti Numidæ rapuere sub Austro:
 Ille saluator regum, nomenque locutus
 Cæsareum, & queruli quondam vice functus amici: 30
 Nunc conviva levis, monstrataque reddere verba
 Tam facilis: quo tu, Melior dilecte, recluso,
 Nunquam solus eras. at non inglorius umbris
 Mittitur: Assyrio cineres adolentur amomo,
 Et tenues Arabum respirant gramina plumæ, 35

Sicaniosque crocos : senio nec fessus inertii
Scandit odoratos Phoenix felicior ignes.

V. *Leo mansuetus Imp.*

QUID tibi constrata mansuescere profuit ira ?
Quid scelus, humanasque animo dediscere cædes,
Imperiumque pati, & domino parere minori ?
Quid, quod abire domo, rursusque in claustra reverti
Suetus, & a capta jam sponte recedere præda,
Insertasque manus laxo dimittere morfu ?
Occidis, altorum vastator sæve ferarum,
Non grege Massylo, curvaeque indagine clausus,
Non formidato supra venabula saltu
Incitus, aut cæco foveæ deceptus hiatu ;
Sed victus fugiente fera. stat cardine aperto
Infelix cavea, & clausis circum undique portis
Hoc licuisse nefas pavidi timuere leones.
Tunc cunctis cecidere jubæ, puduitque relatum
Aspicere, & torvas duxere in lumina frontes.
At te non primo fufum novus obruit ictu
Ille pudor ; mansere animi, virtusque cadenti
A media jam morte redit : nec protinus omnes
Terga dedere minæ. sicut sibi conscius alti
Vulneris, adversum moriens it miles in hostem,
Attollitque manum, & ferro labente minatur :
Sic piger ille gradu, solitoque exutus honore
Firmat hians oculos animumque, hostemque requirit.
Magna tamen subiti tecum solaria leti,

Viste, feres, quod te mœsti Populusque Patresque, 25
 Cen notus caderes tristi gladiator arena,
 Ingemuere mori: magni quod Cæsaris ora
 Inter tot Scythicas, Libycasque, & litore Rheni,
 Et Pharia de gente feras, quas perdere vile est,
 Unius amissi tetigit iactura leonis. 30

VI. *Consolatio ad Flavium Ursum de amissione**Pueri Delicati.*

SÆVE nimis, lacrimis quisquis discrimina ponis,
 Lugendique modos. miserum est primæva parenti
 Pignora, surgentesque (nefas) accendere natos:
 Durum & deserti, prærepta conjuge, partem
 Conclamare tori: mœsta & lamenta sororum, 5
 Et fratrum gemitus. arcte tamen, & procul intrat
 Altius in sensus, majoraque vulnera vincit
 Plaga minor. Famulum (quoniam rerum omnia cæca
 Sic miscet Fortuna manu, nec pectora novit)
 Sed famulum gemis, Urse, piū: sed amore fideque 10
 Has meritum lacrimas; cui major stemmate juncto
 Nobilitas ex mente fuit. ne comprime fletus,
 Ne pudeat: rumpat frenos dolor iste, (Deisque
 Si tam dura placent) hominem gemis (hei mihi! subdo
 Ipse faces) hominem, Urse, tuum cui dulce volenti 15
 Servitium, cui triste nihil; qui sponte, sibique
 Imperiosus erat. Quisnam hæc in funera missos
 Castiget luctus? gemit inter bella peremtum
 Parthus equum, fidosque canes flevire Molossi,

Et volucres habuere rogam, cervusque Maronis. 20
 Quid si nec famulus? vidi ipse animosque notavi
 Te tantum capientis herum: sed major in ore
 Spiritus, & tenero manifesti in sanguine mores.
 Optarent multum Graiæ, cuperentque Latinæ
 Sic peperisse nurus. Non talem Cressa superbum 25
 Callida sollicito revocavit Thesea filo:
 Nec Paris Œbalios talis visurus amores
 Rusticus invisas dejecit in æquora pinus.
 Non fallo, aut cantus assueta licentia ducit:
 Vidi, & adhuc video, qualem nec bella caventem 30
 Litore virgineo Thetis occultavit Achillem:
 Nec circum sævi fugientem mœnia Phœbi
 Troïlon Æmonia deprendit lancea dextra.
 Qualis eras procul heu! cunctis puerisque virisque
 Pulchrior, & tantum domino minor! illius unus 35
 Ante decor, quantum præcedit clara minores
 Luna faces, quantumque alios premit Hesperus ignes:
 Non tibi femineum vultu decus, oraque supra
 Mollis honos; (quales dubiæ discrimina formæ
 De sexu transire jubent) parvoque virilis 40
 Gratia, nec petulans acies, blandique severo
 Igne oculi; (qualis bellis jam casside missa
 Parthenopæus erat) simplexque horrore decoro
 Crinis, & obsessæ nondum, primoque micantes
 Flore genæ. talem Ledæo gurgite pubem 45
 Educat Eurotas; teneri sic integer ævi
 Elin adit, primosque Jovi puer approbat annos.
 Nam pudor ingenuæ mentis, tranquillaque morum
 Temperies, teneroque animus maturior ævo,

Carmina quæ donasse queant? Sæpe ille volentem 50
 Castigabat herum, studioque altisque juvabat
 Consiliis; tecum tristisque, hilarisque, nec unquam
 Ille suus, vultumque tuo sumebat ab ore:
 Dignus & Æmonium Pyladen præcedere fama,
 Cecropiamque fidem. sed laudum terminus esto; 55
 Quem fortuna finit. non mente fidelior ægra
 Speravit tardi reditus Eumæus Ulixi.
 Quis Deus, aut quisnam tam tristia vulnera casus
 Eligit? unde manus Fatis tam certa nocendi?
 O quam divitiis censuque exutus opimo 60
 Fortior, Urse, fores! si vel fumante ruina
 Ruastassent dites Vesuvina incendia Locros,
 Seu Pollentinos merfissent flumina saltus;
 Seu Lucanus ager, seu Tybridis impetus, altas
 In dextrum torfisset aquas, paterere serena 65
 Fronte Deos: sive alma fidem, messesque negasset
 Cretaque, Cyreneque, & qua tibi cunque beato
 Larga redit Fortuna sinu. sed gnara dolorum
 Invidia infelix animi vitalia vidit,
 Lædendique vias. vitæ modo limine adultæ 70
 Nectere tendebat juvenum pulcherrimus ille
 Cum tribus Eleis unam trieterida lustris.
 Attendit torvo tristis Rhamnusia vultu:
 Ac primum implevitque toros, oculisque nitorem
 Addidit, & solito sublimius ora levavit, 75
 (Heu! misero letale favens) seseque videndo
 Torfit, & invitam mortem complexa, jacenti
 Injecit nexus, carpsitque immitis adunca
 Ora verenda manu. quinta vix Phosphorus hora.

Rorantem sternebat equum, jam litora duri
 Sæva, Philete, senis, dirumque Acheronta videbas, 80
 Quo domini clamate sono! non secius atros
 Nigraffet planctu genitrix tibi sæva lacertos,
 Nec pater: & certe qui vidit funera frater
 Erubuit vinci. sed nec servilis adempto 85
 Ignis: odoriferos exhaustit flamma Sabæos
 Et Cilicum messes, Phariæque exemta volucris
 Cinnama, & Assyrio manantes gramine succos,
 Et domini fletus: hos tantum hausere favillæ,
 Hos bibit usque rogos. nec quod tibi Setia canos 90
 Restinxit cineres, gremio nec lubricus ossa
 Quod vallavit onyx, miseris acceptius umbris
 Quam gemitus. sed & ipse juvat. Quid terga dolori,
 Urse, damus? quid damna foves, & pectore iniquo
 Vulnus amas? ubi nota reis facundia raptis? 95
 Quid caram crucias tam seris luctibus umbram?
 Eximius licet ille animi, meritisque dolorem,
 Solvisti. subit ille pios, carpitque quietem
 Elysiæ, carosque illic fortasse parentes
 Invenit: aut illi per amœna silentia Lethes 100
 Forfan Avernales alludunt undique mixtæ
 Nâides, obliquoque notat Proserpina vultu.
 Pone, precor, questus; alium tibi Fata Phileton,
 Forfan & ipse dabit; moresque habitusque decoros
 Monstrabit gaudens, similemque docebit amorem. 105

VII. *Genethliacon Lucani.*

LUCANI proprium diem frequentet
 Quisquis collibus Isthmiæ Diones
 Docto pectora concitatus æstro,
 Pendentis bibit ungulæ liquorem.
 Ipsi, quos penes est honor canendi, 5
 Vocalis citharæ repertor Arcas,
 Et tu Bassaridum rotator Evan,
 Et Pæan, & Hyantiae sorores,
 Lætæ purpureas novate vittas:
 Crinem comite, candidamque vestem 10
 Perfundant edera recentiores.
 Docti largius evagentur amnes,
 Et plus Aoniæ virete silvæ.
 Et si qua parulam diem recepit,
 Sertis mollibus expleatur umbra. 15
 Centum Thespiacis odora lucis
 Stent altaria, victimæque centum,
 Quas Dirce lavat, aut alit Cithæron.
 Lucanum canimus: favete linguis:
 Vestra est ista dies; favete, Musæ, 20
 Dum qui vos geminas tulit per artes
 Et vinctæ pede vocis, & solutæ,
 Romani colitur chori sacerdos.
 Felix heu nimis, & beata tellus,
 Quæ pronos Hyperionis meatus 25
 Summis Oceani vides in undis,
 Stridoremque rotæ cadentis audis:

Quæ Tritonide fertiles Athenas
Unctis, Bætica, provocas trapetis.
Lucanum potes imputare terris ; 30
Hoc plus quam Senecam dedisse mundo ,
Aut dulcem generasse Gallionem.
Attollat refluos in astra fontes
Graio nobilior Melete Bætis.
Bætin , Mantua, provocare noli. 35
Natum protinus, atque humum per ipsam
Primo murmure dulce vagientem
Blando Calliope sinu recepit.
Tum primum posito remissa luctu
Longos Orpheos exiit dolores : 40
Et dixit : Puer o dicite Musis ,
Longævos cito transiture vates ,
Non tu flumina , nec greges ferarum ,
Nec plectro Geticas movebis ornos :
Sed septem juga , Martiumque Tybrim , 45
Et doctos Equites , & eloquente
Cantu purpureum trahes Senatum.
Nocturnas alii Phrygum ruinas ,
Et tarde reducis vias Ulixi ,
Et puppem temerariam Minervæ , 50
Trita vatibus orbita , sequantur :
Tu carus Latio , memorque gentis
Carmen fortior exferes togatum.
Ac primum , teneris adhuc in annis
Ludes Hæctora , Thessalosque currus , 55
Et supplex Priami potentis aurum.
Tu sedes referabis Inferorum ,

[Ingratus Nero dulcibus theatri]
Et noster tibi præferetur Orpheus.
Dices culminibus Remi vagantes, 60
Infandos domini nocentis ignes.
Tu castæ titulum decusque Pollæ
Jucunda dabis allocutione.
Mox, cœpta generosior juvena,
Albos offibus Italis Philippos, 65
Et Pharsalica bella detonabis,
Quod fulmen ducis inter arma Divi:
Libertate gravem pia Catonem,
Et gratum popularitate Magnum.
Tu Pelusiaci scelus Canopi 70
Deslebis pius; & Pharo cruenta
Pompeio dabis altius sepulcrum:
Hæc primo juvenis canes sub ævo,
Ante annos Culicis Maroniani.
Cedet Musa rudis ferocis Ennî 75
Et docti furor arduus Lucreti,
Et qui per freta ducit Argonautas,
Et qui corpora prima transfigurat.
Quin majus loquor: ipsa te Latinis
Æneis venerabitur canentem. 80
Nec solum dabo carminis nitorem,
Sed tædis genialibus dicabo
Doctam, atque ingenio suo decoram:
Qualem blanda Venus, daretque Juno.
Forma, simplicitate, comitate, 85
Censu, sanguine, gratia, decore.
Et vestros Hymenæon ante postes

Faustis cantibus ipsa personabo.
 O sævæ nimium, gravesque Parcæ!
 O nunquam data festa longa summis!
 Cur plus, ardua, casibus patetis?
 Cur læva vice magna non senescunt?
 Sic natum Nasamonii Tonantis
 Post ortus obitusque fulminatos
 Angusto Babylon premit sepulcro.
 Sic fixum Paridis manu trementi
 Peliden Thetis horruit cadentem.
 Sic ripis ego murmurantis Hebri
 Non mutum caput Orpheos sequebar.
 Sic & tu (rabidi nefas tyranni!)
 Iussus præcipitem subire Lethen,
 Dum pugnās canis, arduaue voce
 Das solatia grandibus sepulcris,
 (O dirum scelus! o scelus!) tacebis.
 Sic fata est, leviterque decidentes
 Abrafit lacrimas nitente plectro.
 At tu, seu rapidum poli per axem
 Famæ curribus arduis levatus,
 Qua surgunt animæ potentiores,
 Terras despicis, & sepulera rides:
 Seu pacis merito nemo reclusum
 Felix Elysiis tenes in oris,
 Quo Pharfalica turba congregatur;
 Et te nobile carmen insonantem
 Pompeii comitantur, & Catores:
 Seu magna sacer & superbus umbra
 Nescis Tartaron, & procul nocentum

90

91

100

105

110

115

Audis verbera, pallidumque visa
Matris lampade respicis Neronem,
Adfis lucidus; &, vocante Polla,
Unum, quæso, diem Deos silentum
Exores: solet hoc patere limen
Ad nuptas redeuntibus maritis.
Hæc te non thiasis procax dolosis
Falsi numinis induit figuras;
Ipsam sed colit, & frequentat ipsam
Imis altius insitum medullis:
Ac solatia vana subministrat
Vultus, qui simili notatus auro
Stratis præniſet, excubatque somno
Securæ. Procul hinc abite mortes;
Hæc vitæ genitalis est origo:
Cedat luctus atrox, genisque manent
Jam dulces lacrimæ; dolorque festus
Quidquid fleverat ante, nunc adoret.

120

125

130

135

P. PAPINII STATII
 SILVARUM
 LIBER III.

Staius Pollio suo salutem.

TIBI certe, Polli dulcissime, & hac, cui tam fideliter inhæres, quiete dignissime, non habeo probandam diu libellorum istorum temeritatem, cum scias multos ex illis in sinu tuo subito natos, & hanc audaciam stili nostri frequenter expaveas, quoties in illius facundiæ tuæ penetrale seductus, altius literas intro, & in omnes a te studiorum sinus ducor. Securus itaque tertius hic Silvarum nostrarum liber ad te mittitur. Habuerat quidem & secundus testem; sed hic habet auctorem. Nam primum limen ejus Hercules Surrentinus aperit, quem in litore tuo consecratum, statim ut videram, his versibus adoravi. Sequitur libellus, quo splendidissimum & mihi jucundissimum juvenem, Metium Celerem, a sacratissimo Imperatore missum ad legionem Syriacam, quia sequi non poteram,

fic profecutus sum. Merebatur & Claudii Etrusci mei pietas aliquod ex studiis nostris solatium, cum lugeret veris (quod amarissimum est) lacrimis senem patrem. Earinus præterea, Germanici nostri libertus, scit quamdiu desiderium ejus moratus sim, cum petiisset, ut Capillos suos, quos cum gemmata pyxide & speculo ad Pergamenum Asclepium mittebat, versibus dedicarem. Summa est Ecloga, qua mecum secedere Neapolim Claudiam meam exhortor. Hic, si verum dicimus, sermo est; & quidem securus, ut cum uxore, & qui persuadere malit, quam placere. Huic præcipue libello favebis, cum scias habere destinationem quietis meæ, & tibi maxime intendere: meque non tam in patriam, quam ad te secedere.

I. *Hercules Surrentinus Pollii Felicis.*

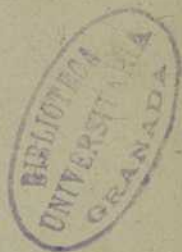
INTERMISSA tibi renovat, Tirynthie, sacra
Pollius; & causas designat desidis anni,
Quod coleris majore tholo; nec litora pauper
Nuda tenes, tectumque vagis habitabile nautis;
Sed nitidos postes, Graiisque effulta metallis,
Culmina; ceu tædis iterum lustratus honesti
Ignis, ab Ætæa conscenderis æthera flamma.
Vix oculis, animoque fides: tune ille reclusi
Liminis, & parvæ custos inglorius aræ?
Unde hæc aula recens, fulgorque inopinus agresti
Alcidæ? sunt fata Deum, sunt fata locorum.

O velox pietas ! steriles hic nuper arenas ,
 Aspersum pelago montis latus , hirtaque dumis
 Saxa , nec ulla pati faciles vestigia terras
 Cernere erat : quænam subito fortuna rigentes 15
 Divisit scopulos ? Tyrione hæc mœnia plectro ,
 An Getica venere lyra ? stupet ipse labores
 Annus , & angusto bissesti limite menses
 Longævum mirantur opus . Deus affuit , arces
 Erexitque suas , atque obluctantia faxa 20
 Summovit nitens , & magno pectore montem
 Reppulit ; immitem credas jussisse novercam .
 Ergo , age , seu patrios , liber jam legibus , Argos
 Incolis , & mersum tumulis Eurysthea calcas :
 Sive tui solium Jovis , & virtute parata 25
 Astra tenes , haustumque tibi succincta beati
 Nestaris , excluso melior Phryge , porrigit Hebe ;
 Huc ades , & genium templis nascentibus infer .
 Non te Lerna nocens , nec pauperis arva Molochi ,
 Nec formidatus Nemees ager , antrave poscunt 30
 Thracia , nec Pharii polluta altaria regis ;
 Sed felix , simplexque domus , fraudumque malarum
 Inscia , & hospitibus Superis dignissima sedes .
 Pone truces arcus , agmenque immite pharetræ ,
 Et regum multo perfusum sanguine robur , 35
 Instratumque humeris dimitte gerentibus hostem .
 Hic tibi Sidonio celsum pulvinar acantho
 Texitur , & signis crescit torus asper eburnis .
 Pacatus , mitisque veni ; nec turbidus ira ,
 Nec famulare timens ; sed quem te Mænalis Auge 40
 Confectum thiasis , & multo fratre madentem ,

Detinuit: qualemque vagæ post crimina noctis
 Testius obstupuit, toties focer. hic tibi festa
 Gymnas, & infantes juvenum sine cæstibus iræ
 Annua veloci peragunt certamina lustris. 45
 Hic templis inscriptus, avo gaudente, sacerdos
 Parvus adhuc, similisque tui, cum prima novercæ
 Monstra manu premeres, atque exanimata doleres.
 Sed quænam subiti veneranda exordia templi,
 Dic age, Calliope: focius tibi grande sonabit 50
 Alcides, tensoque modos imitabitur arcu.
 Tempus erat, cœli cum torrentissimus axis
 Incumbit terris, ictusque Hyperione multo
 Acer anhelantes incendit Sirius agros.
 Jamque dies aderat, profugis cum regibus aptum 55
 Fumat Aricinum Triviæ nemus, & face multa
 Consciis Hippolyti splendet lacus: ipsa coronat
 Emeritos Diana canes, & spicula tergit,
 Et tutas finit ire feras; omnisque pudicis
 Italia terra fociis Hecateias excolit idus. 60
 Ast ego, Dardaniæ quamvis sub collibus Albæ
 Rus proprium, magnique ducis mihi munere currens
 Unda domi, curas mulcere, æstusque levare
 Sufficerent; notas Sirenum nomine rupes,
 Facundique larem Polli non hospes habebam; 65
 Assidue moresque viri, pacemque, novosque
 Pieridum flores, intactaque carmina discens.
 Forte diem Triviæ dum litore ducimus udo,
 Angustasque fores assuetaque tecta gravati
 Frondibus & patula defendimus arbore soles; 70
 Delicuit cœlum, & subitis lux candida cessit

Statius.

E

Nubibus, & tenuis graviore Favonius Austro
 Immaduit: qualem Libyæ Saturnia nimbum
 Attulit, Iliaco dum dives Elissa marito
 Donatur, testesque ululant per devia Nymphæ. 75
 Diffugimus, festasque dapes, redimitaque vina
 Abripiunt famuli: nec quo convivia migrent;
 (Quamvis innumeræ gaudentia rura superne
 Infedere domus, & multo culmine dives
 Mons nitet) instantes sed proxima quærere nimbi 80
 Suadebant, læsique fides reditura sereni.
 Stabat dicta sacris tenuis casa, nomine templi,
 Et magnum Alciden humili lare parva premebat,
 Fluctivagos nautas, scrutatoresque profundi
 Vix operire capax. huc omnis turba coimus; 85
 Huc epulæ, ditescque tori, coetusque ministrum
 Stipantur, nitidæque cohors gratissima Pollæ.
 Non cepere fores, angustaque deficit ædes.
 Erubuit, risitque Deus, dilectaque Polli
 Corda subit, blandisque animum complectitur ulnis: 90
 Tune, inquit, largitor opum, qui mente profusa
 Testa Dicarchæ pariter, juvenemque replesti
 Parthenopen? nostro qui tot fastigia monti,
 Tot virides lucos, tot saxa imitantia vultus,
 Æraque, tot scripto viventes lumine ceras 95
 Fixisti? quid enim ista domus, quid terra, priusquam
 Te gauderet, erant? longo tu tramite nudos
 Textisti scopulos, fueratque ubi semita tantum,
 Nunc ibi distinctis stat porticus alta columnis,
 Ne forderet iter: curvi tu litoris ora 100
 Clausisti calidas gemina testudine nymphas.

Vix opera enumerem : mihi pauper , & indigus uni
Pollius ? & tales hilaris tamen intro penates ,
Et litus , quod pandis , amo . sed proxima sedem
Despicit , & tacite ridet mea numina Iuno . 105
Da templum , dignasque tuis conatibus aras ,
Quas puppes velis nolint transire secundis :
Quo pater ætherius , mensisque accita Deorum
Turba , & ab excelso veniat soror hospita testō.
Nec te , quod solidus contra riger umbo maligni 110
Montis , & immenso non unquam excisus ab ævo ,
Terreat ; ipse adero , & conamina tanta juvabo ,
Asperaque invitæ perfringam viscera terræ .
Incipe , & Herculeis fidens hortatibus aude .
Non Amphionis steterint velocius arces , 115
Pergamensve labor . dixit , mentemque relinquit .
Nec mora , conscripta formantur imagine templa :
Innumeræ coiere manus . his cædere filvas ,
Et levare trabes : illis immergere curæ
Fundamenta solo . coquitur pars uvula terræ 120
Protectura hiemes , atque exclusura pruinas ;
Indomitæque flex curva fornace liquefcit .
Præcipuus sed enim labor est excindere dextra
Oppositas rupes , & saxa negantia ferro .
Hic pater ipse loci , positus Tirynthius armis 125
Insudat , validaque solum deforme bipenni ,
Cum grave nocturna cœlum subrexitur umbra ,
Ipse fodit . dices Capræ , viridesque resultant
Taurubulæ , & terris ingens redit æquoris echo .
Non tam grande sonat motis incudibus Ætna , 130
Cum Brontes Steropesque ferit : nec major ab antris

Lemniacis fragor est, ubi flammeus ægida cælat
 Mulciber, & castis exornat Pallada donis.
 Decrescunt scopuli, & rosea sub luce reversi
 Artifices mirantur opus. vix annus anhelat 135
 Alter, & ingenti dives Tirynthius arce
 Despectat fluctus, & junctæ tecta novercæ
 Provocat, & dignis invitat Pallada templis.
 Jam placidæ dant signa tubæ, jam fortibus ardens
 Fumat arena sacris: hos nec Pisæus honores 140
 Juppiter, aut Cyrrhæ pater aspernetur opacæ.
 Nil his triste locis. cedat lacrimabilis Isthmos,
 Cedat atrox Nemeæ: litat hic felicior infans.
 Ipsæ pumiceis virides Nereïdes antris
 Exsiliunt ultro, & scopulis umentibus hærent; 145
 Nec pudet occulte nudas spectare palæstras.
 Spectat & Icario nemorosus palmite Gaurus,
 Silvaque, quæ cinctam pelago Nesida coronat;
 Et placidus Limon, omenque Euploea carinis,
 Et Lucrina Venus; Phrygioque e vertice Graias 150
 Adsciscis, Misene, tubas: ridetque benigna
 Parthenope gentile sacrum, nudosque virorum
 Certatus, & parva suæ simulacra coronæ.
 Quin age, & ipse libens proprii certaminis actus
 Invicta dignare manu: seu nubila disco 155
 Findere, seu volucres Zephyros prævertere telo,
 Seu tibi dulce manu liquidas nodare palæstras,
 Indulge his sacris: & si tibi poma supersunt
 Hesperidum, gremio venerabilisingere Pollæ;
 Nam capit, & tantum non degener ambit honorem. 160
 Quod si dulce decus viridesque resumeret annos,

(Da veniam, Alcide) fors huic & pensa tulisses.

Hæc ego nascentes lætum bacchatus ad aras

Libamenta tuli. nunc ipsum in limine cerno

Solventem voces, & talia dicta ferentem :

165

MACTE animis opibusque, meos imitate labores ;

Qui rigidas rupes, infœcundæque pudenda

Naturæ deserta domas, & vertis in usum

Lustra habitata feris, fœdeque latentia profers

Numina. quæ tibi nunc meritorum præmia solvam ?

170

Quas referam grates ? Parcarum fila tenebo,

Extendamque colus : duram scio vincere mortem :

Avertam luctus, & tristia damna vetabo,

Teque nihil læsum viridi renovabo fenestâ ;

Concedamque diu juvenes spectare nepotes :

175

Donec & hic sponsæ maturus, & illa marito ;

Rursus & ex illis soboles nova, grexque protervus

Nunc humeris irreptet avi, nunc agmine blando

Certatim placidæ concurrat ad oscula Pollæ.

Nam templis nunquam statuetur terminus ævi,

180

Dum me flammigeri portabit machina coeli.

Nec mihi plus Nemee, priscumve habitabitur Argos ;

Nec Tiburna domus, solisve cubilia Gades.

Sic ait, & tangens surgentem altaribus ignem,

Populeaque movens albentia tempora silva,

185

Et Styga & ætherei juravit fulmina patris.

II. *Propempticon Metio Celeri.*

Di, quibus audaces amor est fervare carinas,
 Sævaque ventosi mulcere pericula ponti,
 Sternite molle fretum, placidumque advertite votis
 Concilium, & lenis non obstrepat unda precanti.
 Grande tuo rarumque damus, Neptune, profundo
 Depositum. juvenis dubiæ committitur alno
 Metius, atque animæ partem super æquora nostræ
 Majorem transferre parat. proferte benigna
 Sidera, & antennæ gemino confidite cornu,
 Œbalii fratres: vobis pontusque polusque
 Luceat: Iliacæ longe nimboſa fororis
 Astra fugate, precor, totoque excludite cœlo.
 Vos quoque cæruleum, divæ Nereïdes, agmen,
 Quis honor, & regni cessit fortuna secundi,
 (Dicere quas magni fas sit mihi sidera ponti)
 Surgite de vitreis spumosa Doridos antris,
 Baianosque sinus, & foeta tepentibus undis
 Litora tranquillo certatim ambite natatu,
 Quærentes ubi celsa ratis, quam scandere gaudet
 Nobilis Aufoniæ Celer armipotentis alumnius.
 Nec quærenda diu: modo nam trans æquora terris
 Prima Dicarcheis Pharium gravis intulit annum:
 Prima salutavit Capreas, & marginè dextro
 Sparſit Tyrrenæ Mareotica vina Minervæ.
 Hujus utrumque latus molli præcingite gyro;
 Partitæque vices, vos stupea tendite mali

Vincula, vos summis annectite suppara velis,
 Vos Zephyris aperite sinus: pars transtra reponat,
 Pars demittat aquis curvæ moderamina puppis.
 Sint, quibus exploret rupes gravis arte molybdis, 30
 Quæque secuturam religent post terga phaselon,
 Uncaque submersæ penitus retinacula vellant.
 Temperet hæc æstus, pelagusque inclinet ad ortus:
 Officio careat glaucarum nulla sororum.
 Huic multo Proteus, geminoque huic corpore Triton 35
 Prænate; & subitis qui perdidit inguina monstros
 Glaucus, adhuc quoties patriis allabitur oris
 Litoream blanda feriens Anthedona cauda.
 Tu tamen ante omnes, Diva cum matre Palæmon,
 Annue, si vestras amor est mihi pandere Thebas, 40
 Nec cano degeneri Phœbeum Amphiona plectro.
 Et pater, Æolio frangit qui carcere ventos,
 Cui varii flatus, omnisque per æquora ponti
 Spiritus, atque hiemes nimboſaque nubila parent,
 Arctius obſecto Borean, Eurumque, Notumque 45
 Monte premat: ſoli Zephyro ſit copia cœli,
 Solus agat puppes, ſummasque ſupernatet undas
 Affiduus pelago; donec tua, turbine nullo,
 Læta Paretoniis affignet carbafa ripis.
 Audimur: vocat ipſe ratem, nautasque morantes 50
 Increpat. inde meum timido jam frigore pectus
 Labitur, & nequeo, quamvis movet ominis horror;
 Claudere ſuſpenſos oculorum in margine ſletus.
 Jamque ratem terris diviſit fune ſoluto
 Navita, & anguſtum dejecit in æquora pontem: 55
 Sævus & e puppi longo clamore magiſter

Dissipat amplexus, atque oscula fida revellit,
 Nec longum cara licet in cervice morari.
 Attamen in terras e plebe novissimus omni
 Ibo, nec egrediar nisi jam cedente carina. 60
 Quis rude, & abscissum miseris animantibus æquor
 Fecit iter? solidæque pios telluris alumnos
 Expulit in fluctus, pelagoque immisit hiantes?
 Audax ingenii; nec enim temeraria virtus
 Illa magis, summæ gelidum quæ Pelion Offæ 65
 Junxit, anhelantemque jugis bis preffit Olympum.
 Usque adeone parum lentas transire paludes,
 Stagnaue & angustos summittere pontibus amnes?
 Imus in abruptum, gentilesque undique terras
 Fugimus, exigua clausi trabe, & aere nudo. 70
 Inde furor ventis, indignatæque procellæ,
 Et coeli fremitus, & fulmina plura Tonanti.
 Ante rates, pigro torpebant æquora somno;
 Nec spumare Thetis, nec spargere nubila fluctus
 Audebant: visis tumuerunt puppibus undæ, 75
 Inque hominem surrexit hiems. tunc nubila Pleias,
 Oleniumque pecus; solito tunc pejor Orion.
 Iusta queror: fugit ecce vagas ratis acta per undas
 Paulatim minor, & longe servantia vincit
 Lumina, tot gracili ligno complexa timores, 80
 Teque super reliquos, te, nostri pignus amoris
 Portatura, Celer. quos nunc ego pectore somnos,
 Quosve queam perferre dies? quis cuncta paventi
 Nuntius, an facili te prætermiserit unda
 Lucani rabida ora maris? num torva Charybdis 85
 Fluctuet, aut Siculi populatrix virgo profundi?

Quos tibi currenti præceps ferat Adria mores?
Quæ pax Carpathio? quali te subvehat aura
Doris Agenorei furtis blandita iuveni?
Sed merui questus: quid enim, te castra petente, 90
Non vel ad ignotos ibam comes impiger Indos
Cimmeriumque Chaos? starem prope bellica regis
Signa mei, seu tela manu, seu frena teneres,
Armatis seu iura dares; operumque tuorum
Eti non socius, certe mirator adestem. 95
Si quondam magno Phoenix reverendus Achilli
Litus ad Iliacum, Thymbræaque Pergama venit
Imbellis, tumidoque nihil juratus Atridæ,
Cur nobis ignavus amor? sed pectore fido
Nusquam abero, longisque sequar tua carbasa votis. 100
Isti, Phoroneis quondam stabulata sub antris,
Nunc regina Phari, numenque Orientis anhelis,
Excipe multifono puppem Mareotida fistro:
Ac juvenem egregium, Latius cui ductor Eoa
Signa, Palæstinaeque dedit frenare cohortes, 105
Ipsa manu placida per limina festa, sacrosque
Duc portus, urbesque tuas. te præside, noscat
Unde paludosi foecunda licentia Nili:
Cur vada desidant, & ripa coerceat undas
Cecropio signata luto: cur invida Memphis, 110
Curve Therapnæi lasciviat ora Canopi:
Cur servet Pharias Lethæus janitor aras;
Vilia cur magnos æquent animalia Divos:
Quæ sibi præsternat vivax altaria Phoenix:
Quos dignetur agros, aut quo se gurgite Nili 115
Mergat adoratus trepidis pastoribus Apis.

Duc & ad Æmathios manes, ubi belliger urbis
 Conditor Hyblæo perfusus nectare durat :
 Anguiferamque domum, blando qua merfa veneno
 Aëtias Ausonias fugit Cleopatra catenas. 120
 Usque & in Assyrias sedes, mandataque castra
 Prosequere, & Marti juvenem, Dea, trade Latino.
 Nec novus hospes erit : puer his sudavit in arvis
 Notus adhuc tantum majoris munere clavi :
 Jam tamen & turmas facili prævertere gyro 125
 Fortis, & Eoas jaculo damnare sagittas.
 Ergo erit illa dies, qua te majora daturus
 Cæsar ab emerito jubeat discedere bello ?
 At nos hoc iterum stantes in litore, vastos
 Cernemus fluctus, aliasque rogabimus auras. 130
 O tum quantus ego ! aut quanta votiva movebo.
 Plestra lyra ! cum me magna cervice ligatum
 Attolles humeris, atque in mea pectora primum
 Incumbes e puppe novus, servataque reddes.
 Colloquia, inque vicem medios narrabimus annos : 135
 Tu, rapidum Euphraten, & regia Bactra, sacrasque
 Antiquæ Babylonis opes, & Zeugma, Latinæ
 Pacis iter : qua dulce nemus florentis Idumes ;
 Quo pretiosa Tyros rubeat, quo purpura fuco.
 Sidoniis iterata cadis ; quo germine primum 140
 Candida felices sudent opobalsama virgæ :
 Ast ego, devictis dederim quæ justa Pelasgis,
 Quæque laboratas claudat mihi pagina Thebas.

III. *Lacrimæ Claudii Etrusci.*

SUMMA Deum Pietas, cujus grauiſſima cœlo
 Rara profanatas inſpectant numina terras,
 Huc vittata comam, niveoque inſignis amiētū,
 Qualis adhuc præſens, nullaque expulſa nocentum
 Fraude, rudes populos atque aurea regna colebas, 5
 Mitibus exſequiis ades; & lugentis Etruſci
 Cerne pios fletus, laudataque lumina terge.
 Nam quis inexplēto rumpentem pectora queſtu,
 Complexumque rogos, incumbentemque favillis
 Aſpiciens, non aut primævæ funera plangi 10
 Conjugis, aut nati modo pubeſcentia credat
 Ora rapi flammiſ? pater eſt, qui fletur. adeſte
 Dique homineſque ſacris. procul hinc, procul ite nocentes;
 Si cui corde nefas tacitum, feſſique ſeneſtus
 Longa patris; ſi quis pulſatæ conſcius umbram 15
 Matris, & inferna rigidum timet Æacon urna.
 Inſontes, caſtoſque voco. tenet ecce ſenileſ
 Leniter applicitoſ vultuſ, ſanctamque parentiſ
 Canitiem ſpargit lacrimis, animæque ſupremum
 Frigus amat: celeres genitoris filiuſ annos, 20
 (Mira fideſ) pigraſque putat properaſſe ſororeſ.
 Exſultent placidi Lethæa ad flumina maneſ,
 Elyſiæ gaudete domuſ: date ſerta per aruſ,
 Feſtaque pallenteſ hilarent altaria lucuſ.
 Felix, heu nimium felix, plorataque nato 25
 Umbra venit. longe Furiarum ſibila, longe

Tergeminus custos. penitus via longa pateſcat
 Manibus egregiis. eat, horrendumque ſilentis
 Accedat domini ſolium, gratesque ſupremas
 Perferat, & totidem juveni roget anxius annos. 30
 Maſte pio gemitu! dabimus ſolatia dignis
 Luſtibus, Aoniaſque tuo ſacrabimus ultro
 Inferias, Etruſce, ſeni. tu largus Eoa
 Germina, tu meſſes Cilicumque Arabumque ſuperbis
 Merge rogis: ferat ignis opes heredis, & alto 35
 Aggere miſſuri nitido pia nubila cœlo
 Stipentur cineres: nos non arſura feremus
 Munera; venturoſque tuus durabit in annos,
 Me monſtrante, dolor. neque enim mihi flere parentem
 Ignotum, & ſimiles gemui projectus ad ignes. 40
 Ille mihi tua damna dies compoſcere cantu
 Suadet; & ipſe tuli, quos nunc tibi conſero, queſtus.
 Non tibi clara quidem, ſenior placidiſſime, gentis
 Linea, nec proavis demiſſum ſtemma: ſed ingens
 Supplevit fortuna genus, culpamque parentum 45
 Occuluit. neque enim dominos de plebe tulisti;
 Sed quibus occaſus pariter famulantur & ortus.
 Nec pudor iſte tibi: quid enim terris que polo que
 Parendi ſine lege manet? vice cuncta reguntur,
 Alterniſque regunt. propriis ſub regibus omnis 50
 Terra: premit felix regum diademata Roma;
 Hanc ducibus frenare datum: mox creſcit in illos
 Imperium Superis. ſed habent & numina legem:
 Servit & aſtrorum velox chorus, & vaga ſervit
 Luna, nec injuſti toties redit orbita ſolis. 55
 Et (modo ſi fas eſt æquare jacentia ſummis)

Pertulit & sævi Tiryntius horrida regis
 Pacta, nec erubuit famulantis fistula Phœbi.
 Sed neque barbaricis Latio transmissus ab oris:
 Smyrna tibi gentile solum, potusque verendo 60
 Fonte Meles, Hermique vadum; quo Lydius intrat
 Bacchus & aurato reficit sua cornua limo.
 Læta dehinc series, variisque ex ordine curis
 Ausus honos; semperque gradus prope numina, semper
 Cæsareum coluisse latus, sacrisque Deorum 65
 Arcanis hæreere datum. Tibereia primum
 Aula tibi, vix dum ora nova mutante juventa,
 Panditur. hic, annis multa super indole victis,
 Libertas oblata venit. nec proximus heres,
 Immitis quanquam & furiis agitatus, abegit. 70
 Hunc & in Arctœas tenuis comes usque pruinas
 Terribilem affatu passus visuque tyrannum
 Immanemque suis, ut qui metuenda ferarum
 Corda domant, mersasque jubent jam sanguine tacto
 Reddere ab ore manus, & nulla vivere præda. 75
 Præcipuos sed enim merito subvexit in actus
 Nondum stelligerum senior dimissus in axem
 Claudius, & longo transmisit habere Neroni.
 Quis Superos metuens pariter tot templa, tot aras
 Promeruisse datur? summi Jovis aliger Arcas 80
 Nuntius: imbrifera potitur Thaumantide Juno:
 Stat celer obsequio jussa ad Neptunia Triton:
 Tu toties mutata ducum juga rite tulisti
 Integer, inque omni felix tua cymba profundo.
 Jamque piam lux alta domum, præcellaque toto 85
 Intravit Fortuna gradu. jam creditur uni

Sanctarum digestus opum, sparsæque per omnes
 Divitiæ populos, magnique impendia mundi.
 Quidquid ab auriferis ejētat Iberia fossis,
 Dalmatico quod monte nitet, quod messibus Afris 90
 Verritur, æstiferi quidquid terit area Nili,
 Quodque legit mersus pelagi scrutator Eoi,
 Et Lacedæmonii pecuaria culta Galeſi,
 Perſpicuæque nives, Maſſylaque robora, & Indi
 Dentis honos: uni parent commiſſa miniſtro, 95
 Quæ Boreas, quæque Eurus atrox, quæ nubilus Auſter
 Invehit. hibernos citius numeraveris imbres,
 Silvarumque comas. vigil iſte animique ſagacis
 Exitus evolvit, quantum Romana ſub omni
 Pila die, quantumque Tribus: quid templa, quid alti 100
 Undarum curſus, quid propugnacula poſcant
 Æquoris, aut longe ſeries porrecta viarum:
 Quod Domini celiſ niteat laquearibus aurum,
 Quæ Divum in vultus igni formanda liqueſcat
 Maſſa; quid Auſoniæ ſcriptum crepet igne monetæ. 105
 Hinc tibi rara quies, animoque excluſa voluptas,
 Exiguæque dapes, & nunquam læſa profundo
 Cura mero. ſed jura tamen genialia cordi,
 Et mentem vincire toris, & jungere feſta
 Connubia, & fidus domino genuiſſe clientes. 110
 Quis ſublime decus formamque inſignis Etruſcæ
 Neſciat? haud unquam proprio mihi cognita viſu,
 Sed decus eximium formæ par reddit imago
 Vultibus, & ſimilis natorum gratia monſtrat.
 Nec vulgare genus: faſces, ſummamque curulem 115
 Frater, & Auſonios enſes, mandataque fidus

Signa tulit, cum prima truces amentia Dacos
 Impulit, & magno gens est damnata triumpho.
 Sic quidquid patrio cessatum a sanguine, mater
 Reddidit; obscurumque latus clarescere vidit 120
 Connubio gavisa domus. nec pignora longe:
 Quippe bis ad partus venit Lucina, manumque
 Ipsa levi gravidos tetigit foecunda labores.
 Felix ah! si longa dies, si cernere vultus
 Natorum viridesque genas tibi iusta dedissent 125
 Stamina! sed media cecidere abrupta juventa
 Gaudia, florentesque manu scidit Atropos annos:
 Qualia pallentes declinant lilia culmos,
 Pubentesve rosæ primos moriuntur ad Austros,
 Aut uti verna novis expirat purpura pratis. 130
 Illa sagittiferi circumvolastis, Amores,
 Funera, maternoque rogos unxistis amomo:
 Nec modus aut pennis laceris aut crinibus ignem
 Spargere, collatæque pyram struxere pharetræ.
 Quas tunc inferias, aut quæ lamenta dedisses, 135
 Maternis; Etrusce, rogis, qui funera patris
 Haud matura putas, atque hos pius ingemis annos?
 Illum &, qui nutu superas nunc temperat arces,
 Progeniem claram terris partitus & astris,
 Lætus Idumæi donavit honore triumphi: 140
 Dignatusque loco victricis & ordine pompæ
 Non vetuit, tenuesque nihil minuere parentes.
 Atque idem in cuneos populum cum duxit equestres,
 Mutavitque genus, lævæque ignobile ferrum
 Exiit, & celse natorum æquavit honori. 145
 Dextra bis ostonis fluxerunt secula lustris,

Atque ævi sine nube tenor. Quam dives in usus
Natorum, totoque volens excedere censu,
Testis adhuc largi nitor inde assuetus Etrusci,
Cui tua non humiles dedit indulgentia mores. 150
Hunc siquidem amplexu semper revocante tenebas
Blandus, & imperio nunquam pater: hujus honori
Pronior ipse etiam gaudebat cedere frater.
Quas tibi devoti juvenes pro patre renato,
Summe ducum, grates, aut quæ pia vota rependant? 155
Tu (seu tarda situ, rebusque exhausta senectus
Erravit; seu blanda diu Fortuna regressum
Maluit) attonitum & venturi fulminis ictus
Horrentem, tonitru tantum lenique procella
Contentus monuisse senem: cumque horrida supra 160
Æquora, curarum socius procul Italia rura
Linqueret, hic molles Campani litoris oras,
Et Diomedæas concedere jussus in arces,
Atque hospes, non exsul erat. nec plura moratus
Romuleum referas iterum, Germanice, limen, 165
Mœrentemque foves, inclinatosque penates
Erigis. haud mirum, Ductor placidissime; quando
Hæc est, quæ victis parcentia foedera Cattis,
Quæque suum Dacis donat clementia montem:
Quæ modo Marcomanos post horrida bella, vagosque 170
Sauromatas Latio non est dignata triumpho.
Jamque in fine dies, & inexorabile pensum
Deficit. hic mœsti pietas me poscit Etrusci
Qualia nec Siculæ moderantur carmina rupes,
Nec fati jam certus olor, sævique marita 175
Tereos. Heu quantis lassantem brachia vidi

Planctibus, & prono fufum fuper oscula vultu!
 Vix famuli, comitesque tenent, vix arduus ignis
 Submovet, haud aliter genuit perjuria Theseus
 Litore, quo falſis deceperat Ægea velis. 180
 Tunc immane fremens, ſœdatusque ora, repentes
 Affatur cineres: Cur nos, fidiffime, linquis
 Fortuna redeunte, pater? modo numina magni
 Præſidis, atque breves Superùm pacavimus iras,
 Nec frueris; tantique orbatus muneris uſu 185
 Ad Manes, ingrata, fugis. nec flectere Parcas,
 Aut placare malæ datur aſpera numina Lethes?
 Felix, cui magna patrem cervice vehenti
 Sacra Mycenææ patuit reverentia flammæ!
 Quique tener ſævis genitorem Scipio Poenis 190
 Abſtulit, & Lydi pietas temeraria Lauſi.
 Ergo & Theſſalici conjux penſare mariti
 Funus, & immitem potuit Stryga vincere ſupplex
 Thracius? ah quanto melius pro parte liceret!
 Non totus rapiere tamen, nec funera mittam 195
 Longius: hic manes, hic intra teſta tenebo.
 Tu cuſtos, dominusque laris; tibi cuncta tuorum
 Parebunt. ego rite minor, ſemperque ſecundus
 Affiduas libabo dapes & pocula ſacris
 Manibus, effigiesque colam: te lucida ſaxa, 200
 Te ſimilem doctæ referet mihi linea ceræ:
 Nunc ebur, & fulvum vultus imitabitur aurum.
 Inde viam morum, longæque examina vitæ,
 Affatusque pios, monituraque ſomnia poſcam.
 Talia dicentem genitor dulcedine læta 205
 Audit, & immites lente descendit ad umbras,

Statius.

F

Verbaque dilectæ fert narraturus Etruscæ.
 Salve supremum, senior mitissime patrum,
 Supremumque vale: qui nunquam, sospite nato,
 Triste Chaos, mœstique situs patiere sepulcri. 210
 Semper odoratis spirabunt floribus aræ,
 Semper & Assyrios felix bibet urna liquores,
 Et lacrimas, qui major honos. hic sacra litabit
 Manibus, inque tua tumultum tellure levabit.
 Nostra quoque, exemplo meritis, tibi carmina sanxit, 215
 Hoc etiam gaudens cinerem donasse sepulcro.

IV. *Capilli Flavii Earini.*

ITE, comæ, facilemque precor transcurrite pontum:
 Ite, coronato recubantes molliter auro:
 Ite, dabit cursus mitis Cytherea secundos,
 Placabitque Notos: fors & de puppe timenda
 Transferet, inque sua ducet super æquora concha.
 Accipe laudatos, juvenis Phœbeie, crines,
 Quos tibi Cæsareus donat puer: accipe lætus,
 Intonsoque ostende patri. sine dulce nitentes
 Comparet, atque diu fratris putet esse Lyæi.
 Forſan & ipſe comæ nunquam labentis honorem 10
 Proferet, atque alio clauſum tibi ponet in auro.
 Pergame, pinifera multum felicior Ida!
 Illa licet ſacræ placeat ſibi laude rapinæ;
 (Nempe dedit Superis illum, quem turbida ſemper
 Juno videt, refugitque manum, neſtarque recuſat) 15
 At tu grata Deis, pulchroque inſignis alumno,

Misisti Latio placida quem fronte ministrum
 Iuppiter Aufonius pariter, Romanaque Juno
 Aspiciunt, & uterque probant, Nec tanta potenti
 Terrarum Domino Divûm sine mente voluptas. 20
 Dicitur Idalios Erycis de vertice lucos
 Dum petit, & molles agitat Venus aurea cygnos;
 Pergameas intrasse domos, ubi maximus ægris
 Auxiliator adest, & festinantia sistens
 Fata salutifero mitis Deus incubat angui. 25
 Hic puerum egregiæ præclarum fidere formæ
 Ipsius ante Dei ludentem conspicit aras.
 — Ac primum subita paulum decepta figura
 Natorum de plebe putat: sed non erat illi
 Arcus, & ex humeris nullæ fulgentibus umbræ. 30
 Miratur puerile decus; vultumque comasque
 Aspiciens, Tune Aufonias, ait, ibis ad arces,
 Neglectus Veneri? tu sordida testæ, jugumque
 Servitii vulgare feres? procul absit: ego isti,
 Quem meruit, formæ dominum dabo. vade age mecum, 35
 Vade, puer; ducam volueri per sidera curru
 Donum immane duci: nec te plebeia manebunt
 Jura; Palatino famulus deberis amori.
 Nil ego, nil, fateor, toto tam dulce sub orbe
 Aut vidi, aut genui. cedat tibi Latmius ultro 40
 Sangariusque puer; quemque irrita fontis imago,
 Et sterilis consumsit amor. te coerula Nais
 Mallet, & apprensâ traxisset fortius urna.
 Tu, puer, ante omnes; solus formosior ille,
 Cui daberis. Sic orsa, leves secum ipsa per auras 45
 Tollit, olorinaque jubet confidere biga.

Nec mora: jam Latii montes, veterisque penates
Evandri, quos mole nova pater inclytus urbis
Excolit, & summis æquat Germanicus astris.
Tunc propior jam cura Deæ, quæ forma capillis 50
Optima, quæ vestis roseos accendere vultus
Apta; quod in digitis, collo quod dignius aurum.
Norat cœlestes oculos ducis, ipsaque tædas
Junxerat, & plena dederat connubia dextra.
Sic ornat crines, Tyrios sic fundit amictus; 55
Dat radios, ignemque suum. cessere priores
Deliciæ, famulûmque greges: hic pocula magno
Prima duci, myrrhasque graves, crystallaque portat
Candidiore manu: crescit nova gratia Baccho.
Care puer, Superis qui prælibare verendum 60
Nectar, & ingentem toties contingere dextram
Electus, quam nosse Getæ, quam tangere Persæ,
Armenique, Indique petunt! O fidere dextro
Edite, multa tibi Divûm indulgentia favit!
Olim etiam, ne prima genas lanugo nitentes 65
Spargeret, & pulchræ fuscaret gratia formæ,
Ipse Deus patriæ, celsam trans æquora liquit
Pergamon. haud ulli puerum mollire potestas
Credita; sed tacita juvenis Phœbeius arte
Leniter, & nullo concussum vulnere corpus 70
De sexu transire jubet. tamen anxia curis
Morderur, puerique timet Cytherea dolores.
Nondum pulchra ducis clementia coeperat ortu
Intactos servare mares; nunc frangere sexum,
Atque hominem mutare nefas; gavisæque solos 75
Quos genuit, Natura videt; nec lege sinistra

Ferre timent famulæ natorum pondera matres.
 Tu quoque, nunc juvenis, genitus si tardius esses,
 Umbratusque genas, & adultos fortior artus,
 Non unum gaudens Phœbea ad limina munus 80
 Misisses: patrias nunc vertex solus ad aras
 Naviget. hunc multo Paphie saturabat amomo,
 Hunc nova tergemina repetebat Gratia dextra.
 Huic & purpurei cedat coma faucia Nisi,
 Et quam Sperchio tumidus servabat Achilles. 85
 Ipsi, cum primum niveam præcerpere frontem
 Decretum est, humerosque manu nudare nitentes,
 Accurrunt teneri Paphia cum matre volucres,
 Expediuntque comas, & serica pectore ponunt
 Pallia. tunc junctis crinem incidere sagittis, 90
 Atque auro, gemmisque locant: rapit ipsa cadentes
 Mater, & arcanos iterat Cytherea liquores.
 Tunc puer e turba, manibus qui forte supinis
 Nobile gemmato speculum portaverat auro,
 Hoc quoque demus, ait; patriis nec gratus ullum. 95
 Munus erit templis, ipsoque potentius auro.
 Tu modo fige aciem, & vultus hos usque relinque.
 Sic ait, & speculum secluserit imagine rapta.
 At puer egregias tendens ad sidera palmas,
 His mihi pro donis, hominum mirissime custos, 100
 (Si merui) longa dominum renovare juventa,
 Atque orbi servare velis! hoc fidera mecum,
 Hoc undæ, terræque rogant. eat, oro, per annos
 Iliacos, Pyliosque situs; propriosque penates.
 Gaudeat, & secum Tarpeia senescere templa. 105
 Sic ait, & motas miratur Pergamos aras.

V. *Ad Claudiam uxorem.*

QUID mihi mœsta die, fociis quid noctibus, uxor,
 Anxia, pervigili ducis suspiria cura?
 Non metuo, ne læsa fides, aut pectore in isto
 Alter amor: nullis in te datur ire sagittis,
 (Audiat infesto licet hæc Rhamnusia vultu) 5
 Non datur. & si egomet patrio de litore raptus
 Quatuor emeritis per bella, per æquora, lustris
 Errarem, tu mille procos intacta fugares;
 Non intersectas commenta retexere telas,
 Sed sine fraude palam, thalamisque orbata negaffes. 10
 Dic tamen, unde alia mihi fronte, & nubila vultus?
 Anne quod Euboïcos fessius remeare penates
 Auguror, & patria senium componere terra?
 Cur hoc triste tibi? certe lascivia cordi
 Nulla, nec aut rapidi mulcent te proelia Circi, 15
 Aut intrat sensus clamosi turba theatri;
 Sed probitas, & opaca quies, & fordida nunquam
 Gaudia. Quas autem comitem te rapto per undas?
 Quanquam, & si gelidas irem mansurus ad Arctos,
 Vel super Hesperiaë vada caligantia Thules, 20
 Aut septemgemini caput haud penetrabile Nili,
 Hortarere vias. Etenim tua, (nempe benigna
 Quam mihi sorte Venus junctam florentibus annis
 Servet & in senium;) tua, (quæ me vulnere primo
 Intractum thalamis, & adhuc juvenile vagantem 25
 Fixisti) tua frena libens, docilisque recepi;

Et semel insertas non mutaturus habenas
 Usque premo. Ter me nitidis Albana ferentem
 Dona comis, sanctoque indutum Cæsaris auro
 Visceribus complexa tuis; fertisque dedisti 30
 Oscula anhela meis. Tu, cum Capitolia nostræ
 Inficiata lyræ, sævum ingratumque dolebas
 Mecum victa Jovem: tu procurrentia primis
 Carmina nostra sonis, motasque in murmura voces
 Aure rapis vigili: longi tu sola laboris 35
 Conscia, cumque tuis crevit mea Thebais annis.
 Qualem te nuper Stygias prope raptus ad undas,
 Cum jam Lethæos audirem cominus amnes,
 Aspexi! tenuique oculos jam morte cadentes.
 Scilicet exhausti Lachesis mihi tempora fati 40
 Te tantum miserata dedit, Superique potentes
 Invidiam timere tuam. post ista, propinquum
 Nunc iter, optatosque sinus comes ire moraris?
 Heu ubi nota fides, totque explorata per usus,
 Qua veteres Latias, Graiasque Heroïdas æquas? 45
 Iisset ad Iliacas (quid enim deterret amantes?)
 Penelope gavisâ domos, si passus Ulixes.
 Quæsta est Ægiale, quæsta est Melibœa relinqui,
 Et quanquam sævi fecerunt Mænada planctus.
 Nec minor his tu nosse fidem, firmamque maritis 50
 Reddere. sic certe cineres, umbramque priorem
 Quæris adhuc: sic exsequias amplexa canori
 Conjugis, ingentes iteras de pectore planctus,
 Jam mea. Nec pietas alia est tibi, cura que natæ:
 Sic ut mater amas, sic nunquam corde recedit 55
 Nata tuo; fixamque animi penetralibus imis

Nocte, dieque tenes. non sic Trachinia nidos
Alcyone veros, non sic Philomela penates
Circuit, amplexusque animamque in pignora transfert.
Et nunc illa tener viduum quod sola cubile, 68
Otia tam pulchræ terit infœcunda juventæ:
Sed venient plenis, venient connubia, tædis.
Sic certe, formæque bonis, animique meretur:
Sive chelyn complexa ferit, seu voce paterna
Discendum Musis sonat, & mea carmina flecitur, 69
Candida seu molli diducit brachia motu;
Ingenium probitas, artemque modestia vincit.
Nonne leves pueros, non te, Cytherea, pudebat
Hoc cessare decus? Nec tantum Roma jugales
Conciliare toros, festasque accendere tædas 70
Fertilis; & nostra generi tellure dabantur.
Non adeo Vesuvius apex, & flammea diri
Montis hiems trepidas exhaustit civibus urbes:
Stant, populisque vigent. hic auspice condita Phœbo
Testa, Dicarchei portus, & litora mundo 71
Hospita: & hic magnæ tractus imitantia Romæ
Quæ Capys advectis implevit mœnia Teucris.
Nostra quoque haud propriis tenuis. nec rara colonis
Parthenope; cui mite solum trans æquora vectæ
Ipse Dionæa monstravit Apollo columba, 80
Has ego te sedes (nam nec mihi barbara Thrace,
Nec Libye natale solum) transferre laboro:
Quas & mollis hiems, & frigida temperat æstas:
Quas imbelles fretum torpentibus alluit undis.
Pax secura locis, & desidis otia vitæ, 81
Et nunquam turbata quies, somnique peracti.

Nulla foro rabies, aut strictæ jurgia leges
 Norunt: jura viris solum, & sine fascibus, æquum.
 Quid nunc magnificas species, cultusque locorum,
 Templaque, & innumeris spatia interstincta columnis; 90
 Et geminam molem nudi testique theatri,
 Et Capitolinis Quinquennia proxima lustris;
 Quid laudem risus, libertatemque Menandri,
 Quam Romanus honos & Graia licentia miscent?
 Nec desunt variæ circum oblectamina vitæ: 95
 Sive vaporiferas, blandissima litora, Baias,
 Enthea fatidicæ seu visere testæ Sibyllæ
 Dulce fit, Iliacoque jugum memorabile remo:
 Seu tibi Bacchei vineta madentia Gauri,
 Teleboumque domos; trepidis ubi dulcia nautis 100
 Lumina noctivagæ tollit Pharus æmula lunæ:
 Caraque non molli juga Surrentina Lyæo,
 Quæ meus ante alios habitator Pollius auget:
 Ænariæque lacus medicos, Statinasque renatas.
 Mille tibi nostræ referam telluris amores: 105
 Sed satis hoc, conjux, satis hoc dixisse, creavit
 Me tibi, me socium longos adstrinxit in annos.
 Nonne hæc amborum genitrix, altrixque videri
 Digna? sed ingratus qui plura adnecto, tuisque
 Moribus indubito: venies, carissima conjux, 110
 Præveniesque etiam: sine me tibi ductor aquarum
 Tybris, & armiferi sordebunt testæ Quirini.

P. PAPINII STATII
SILVARUM
LIBER IV.

Ad Marcellum.

INVENI librum, Marcelle carissime, quem pietati tuæ dedicarem. Reor equidem aliter, quam invocato numine maximi Imperatoris, nullum opusculum meum cœpisse. Sed hic liber tres habet. Sequitur quarta, quæ ad honorem tuum pertinet. Primo autem septimum decimum Germanici nostri consulatū adoravi. Secundo gratias egi sacratissimis ejus epulis honoratus. Tertio Viam Domitianam miratus sum, quæ gravissimam arenarum moram exemit: cujus beneficio tu quoque maturius epistolam eam accipies, quam tibi in hoc libro a Neapoli scribo. Proximum est lyricum carmen ad Septimium Severum, juvenem (uti scis) inter ornatissimos secundi ordinis, tuum quidem etiam condiscipulum; sed mihi contra hoc quoque jus, arcissime carum, nam Vindicis nostri Herculem Epi-

trapezion, secundum honorem, quem de me, & de ipsis studiis meretur, imputare etiam tibi possum. Maximum Junium dignitatis & eloquentiæ nomine a nobis diligi, satis eram testatus epistola, quam ad illum de editione Thebaidos meæ publicavi. sed nunc quoque eum reverti maturius e Dalmatia rogo. Juncta est Ecloga ad municipem meum Julium Menecratem, splendidum juvenem, & Pollii mei generum; cui gratulator, quod Neapolim nostram numero liberorum honestaverit. Plotio Grypho, majoris gradus juveni, dignius opusculum reddam: sed interim Hendecasyllabos, quos Saturnalibus una risimus, huic volumini inferui. Quare ergo plura in quarto Silvarum, quam in prioribus? Ne se putent aliquid egisse, qui reprehenderunt (ut audio) quod hoc stili genus edidissem. Primum, supervacuum est dissuadere rem factam. Deinde, multa ex illis jam Domino Cæsari dederam; & quanto hoc plus est, quam edere? Exercere autem jocos non licet? si secreto, inquit. Sed & Sphæromachias spectamus, & pilæ lusus admittitur. novissime, quisquis ex meis invidus aliquid legit, statim se profitetur adversum: itaque consilio ejus accedam? In summa, nempe ego sum, qui traducor: taceat, & gaudeat. Hunc tamen librum tu, Marcelle, defendes. Et, si videtur, hætenus: sin minus, reprehendemur.

I. XVII Consulatus Imp. Aug. Germanici
Domitiani.

LÆTA bis octonis accedit purpura fastis
 Cæsaris, insignemque aperit Germanicus annum,
 Atque oritur cum sole novo, cum grandibus altris
 Clarius ipse nitens, & primo major Eoo.
 Exsultent leges Latiae: gaudete, curules;
 Et septemgemino janctantior æthera pulset
 Roma jugo: plusque ante alias Evandrius arces
 Collis ovet. subiere novi Palatia fasces,
 Et requiem bis sextus honos, precibusque receptis
 Curia Cæsareum gaudet vicisse pudorem. 10
 Ipse etiam immensi reparator maximus ævi
 Attollit vultus, & utroque a limine grates
 Janus agit: quem tu, vicina Pace ligatum,
 Omnia jussisti componere bella, novique
 In leges jurare fori. levat ecce supinas 15
 Hinc atque inde manus, geminaque hæc voce profatur:
 SALVE, magne parens mundi, qui secula mecum
 Instaurare paras: talem te cernere semper
 Mense meo tua Roma cupit: sic tempora nasci,
 Sic annos intrare decet. da gaudia fastis 20
 Continua; hos humeros multo finus ambiat ostro,
 Et properata tuæ manibus prætexta Minervæ.
 Aspicias ut templis alius nitor, altior aris
 Ignis, & ipsa meæ tepeant tibi fidera brumæ.
 Moribus atque tuis gaudent turmæque, tribusque, 25

Purpureique Patres; lucemque a consule ducit
 Omnis honos. quid tale, precor, prior annus habebat?
 Dic age, Roma potens, & mecum longa Vetustas
 Dinumera fastos; nec parva exempla recense,
 Sed quæ sola meus dignetur vincere Cæsar. 30
 Ter Latios deciesque tulit, labentibus annis,
 Augustus fasces; sed coëpit sero mereri:
 Tu juvenis prægressus avos. En quanta recusas,
 Quanta vetas! flectere tamen; precibusque Senatus
 Permites hanc sæpe diem. manet insuper ordo 35
 Longior, & totidem felix tibi Roma curules
 Terque quaterque dabit. mecum altera secula condes,
 Et tibi longævi revocabitur ara Terenti.
 Mille trophæa feres: tantum permitte triumphos.
 Restat Bactra novis, restat Babylona tributis 40
 Frenari: nondum in gremio Jovis Indica laurus,
 Nondum Arabes, Seresque rogant; nondum omnis honorem
 Annus habet, cupiuntque decem tua nomina menses.
 Sic Janus, clausoque libens se poste recepit.
 Tunc omen plaufere fores, lætoque dederunt 45
 Signa polo; longamque tibi, Dux magne, juventam
 Annuit, atque suos promisit Juppiter annos.

II. *Eucharisticon ad Imp. Aug. Germanicum*

Domitianum.

REGIA Sidoniæ convivia laudat Elisæ,
 Qui magnum Æneam Laurentibus intulit arvis:
 Alcinoique dapes mansuro carmine monstrat

Æquore qui lento reducem consumsit Ulixen:
 Ast ego, cui sacra Cæsar nova gaudia coenæ
 Nunc primum, dominaque dedit confurgere mensa;
 Qua celebrem mea vota lyra, quas solvere grates
 Sufficiam? non, si pariter mihi vertice læto
 Nectat adoratas & Smyrna & Mantua lauros,
 Digna loquar, mediis videor discumbere in astris
 Cum Jove, & Iliaca porrectum sumere dextra
 Immortale merum. steriles transmisimus annos;
 Hæc ævi mihi prima dies, hæc limina vitæ.
 Tene ego, regnator terrarum orbisque subacti
 Magne parens, te, spes hominum, te, cura Deorum,
 Cerno jacens? datur hæc juxta, datur ora tueri
 Vina inter, mensasque, & non assurgere fas est?
 Tectum augustum, ingens, non centum insigne columnis,
 Sed quantæ Superos coelumque, Atlante remisso,
 Sustentare queant. stupet hoc vicina Tonantis
 Regia, teque pari lætantur sede locatum
 Numina, ne magnum properes escendere cælum:
 Tanta patet moles, effusæque impetus aulæ
 Liberior campi, multumque amplexus aperti
 Ætheros, & tantum domino minor: ille penates
 Implet, & ingenti Genio juvat. Æmulus illic
 Mons Libys, Iliacusque nitent, & multa Syene,
 Et Chios, & glauca certantia Doride saxa,
 Lunaque portandis tantum suffecta columnis.
 Longa super species: fessis vix culmina prenda
 Visibus, auratique putes laquearia cœli.
 Hic cum Romuleos proceres, trabeataque Cæsar
 Agmina mille simul jussit discumbere mensis,

Ipsa sinus accincta Ceres, Bacchusque laborant
 Sufficere. ætherei felix sic orbita fluxit 35
 Triptolemi: sic vitiferæ sub palmite nudos
 Umbravit colles, & sobria rura Lyæus.
 Sed mihi non epulas, Indisve innixa columnis
 Robora Maurorum, famulasve ex ordine turmas;
 Ipsum, ipsum cupido tantum spectare vacavit 40
 Tranquillum vultus, & majestate serena
 Mulcentem radios, summittentemque modeste
 Fortunæ vexilla suæ: tamen ore nitebat
 Dissimulatus honos. talem quoque barbarus hostis
 Posset, & ignotæ conspectum agnoscere gentes. 45
 Non aliter gelida Rhodopes in valle recumbit
 Dimissis Gradivus equis: sic lubrica ponit
 Membra Therapnæa resolutus gymnade Pollux:
 Sic jacet ad Gangen, Indis ululantibus, Evan:
 Sic gravis Alcides post horrida jussa novercæ 50
 Gaudebat strato latus acclinare leoni.
 Parva loquor, nec dum æquo tuos, Germanice, vultus:
 Talis ubi Oceani finem, mensasque revisit
 Æthiopum, sacros diffusus nectare vultus,
 Dux superum, secreta jubet dare carmina Musas, 55
 Et Pallenæos Phœbum laudare triumphos.
 Di tibi (namque animas sæpe exaudire minores
 Dicuntur) patriæ bis terque exire senectæ
 Annuerint fines! rata numina miseris astris,
 Templeque des, habilesque domos! sæpe annua pandas 60
 Limina, sæpe novo Janum lictore salutes;
 Sæpe coronatis iteris Quinquennia lustris!
 Qua mihi felices epulas mensæque dedisti

Sacra tuæ, talis longo post tempore venit
 Lux mihi, Trojanæ qualis sub collibus Albæ 65
 Cum modo Germanas acies, modo Dacæ sonantem
 Proelia, Palladio tua me manus induit auro.

III. *Via Domitiana.*

QUIS duri silicis gravisque ferri
 Immanis sonus æquori propinquum
 Saxosæ latus Appiæ replevit?
 Certe non Libycæ sonant catervæ,
 Nec dux advena, pejerate bello,
 Campanos quatis inquietus agros:
 Nec frangit vada, montibusque cæsis
 Inducit Nero sordidas paludes.
 Sed qui limina bellicosa Jani
 Iustis legibus, & foro coronat: 10
 Qui castæ Cereri diu negata
 Reddit jugera, sobrialsque terras:
 Qui fortem vetat interire sexum;
 Et Cenfor prohibet mares adultos
 Pulchræ supplicium timere formæ: 15
 Qui reddit Capitolio Tonantem;
 Et Pacem propria domo reponit;
 Qui genti patriæ futura semper
 Sancit limina, Flaviumque coelum;
 Hic, coeno bibulo viam gravante,
 Et campis iter amne detinente,
 Longos eximit ambitus, novoque

Injēctū solidat graves arenas ;
 Gaudens Euboicæ domum Sibyllæ ,
 Gauranosque sinus , & æstuantēs 29
 Septem montibus admoveſcere Baias.
 Hic quondam piger axe veſtus udo
 Nutabat cruce pendula viator ;
 Sorbebatque rotas maligna tellus ;
 Et plebs in mediis Latina campis 30
 Horrebat mala navigationis :
 Nec curſus agiles , & impeditum
 Tardabant iter orbitæ tacentes ,
 Dum pondus nimium querens ſub alta
 Repit languida quadrupes ſtatera : 35
 At nunc , quæ ſolidum diem terebat ,
 Horarum via facta vix duarum.
 Non tenſæ volucrum per aſtra pennæ ,
 Nec velocius ibitis , carinæ.
 Hic primus labor inchoare ſulcos , 40
 Et reſcindere limites , & alto
 Egeſtu penitus cavare terras :
 Mox , hauſtas aliter replere foſſas ,
 Et ſummo gremium parare dorſo ,
 Ne nutent ſola , ne maligna ſedes , 45
 Et preſſis dubium cubile ſaxis.
 Tunc umbonibus hinc & hinc coactis ,
 Et crebris iter alligare gomphis.
 O quantæ pariter manus laborant !
 Hi cædunt nemus , exuuntque montes , 50
 Hi ferro ſcopulos trabesque lævant ;
 Illi ſaxa ligant , opusque texunt

Statius.

G

Costo pulvere fordidoque topho :
 Hi siccant bibulas manu lacunas ,
 Et longe fluvios agunt minores. 55
 Hæ possent & Athon cavare dextræ ,
 Et mœstum pelagus gementis Helles
 Intercludere ponte non natanti.
 His parvus , Lecheo nihil vetante ,
 Inous freta miscuisset Isthmos. 60
 Fervent litora , mobilesque silvæ ;
 It longus medias fragor per urbes :
 Atque echo simul hinc & inde fractam
 Gauro Massicus uvifer remittit.
 Miratur sonitum quieta Cyme , 65
 Et Literna palus , pigerque Savo.
 At flavum caput , humidumque late
 Crinem mollibus impeditus ulvis
 Vulturnus levat ora , maximoque
 Pontis Cæsarei reclinis arcu 70
 Raucis talia faucibus redundat :
 CAMPORUM bone conditor meorum ,
 Qui me vallibus aviis refusum
 Et ripas habitare nescientem
 Recti legibus alvei ligasti : 75
 Et nunc ille ego turbidus , minaxque ,
 Vix passus dubias prius carinas ,
 Jam pontem fero , perviusque calor ;
 Qui terras rapere , & rotare silvas
 Assueram (pudet) , Amnis esse cœpi : 80
 Et grates ago , servitusque tanti est ,
 Quod sub te duce , te jubente , cessi ;

Quod tu maximus arbiter, meæque
Victor perpetuus legere ripæ.
Et nunc limite me colis beato, 85
Nec sordere finis, malumque late
Deterges sterilis soli pudorem;
Nec me pulvereum, gravemque cœno
Tyrrheni sinus obruet profundi;
(Qualis Cinyphius tacente ripa, 90
Pœnos Bagrada serpit inter agros)
Sed talis ferar, ut nitente cursu
Tranquillum mare proximumque possim
Puro gurgite provocare Lirim.
Hæc Amnis: pariterque se levabat 95
Ingenti plaga marmorata dorso:
Hujus janua, prosperumque limen
Arcus, belligeri Ducis trophæis
Et totis Ligurum nitens metallis,
Quantus nubila qui coronat imbri. 100
Illic flectitur exitus viarum;
Illic Appia se dolet relinqui.
Tunc velocior, acriorque cursus,
Tunc ipsos juvat impetus jugales.
Ceu fessis ubi remigum lacertis 105
Primæ, carbasa ventilaris, auræ.
Ergo omnes, age, quæ sub axe primo
Romani colitis fidem parentis,
Prono limite commœate gentes.
Eoæ citius venite laurus; 110
Nil obstat cupidis, nihil moratur.
Qui primo Tyberim reliquit ortu,

Primo vespere navigat Lucrinum.
Sed quam fine viæ recentis imo;
Qua monstrat veteres Apollo Cumas, 115
Albam crinibus, infulisque cerno?
Visu fallimur? an sacris ab antris
Profert Chalcidicas Sibylla laurus?
Cedamus; chely, jam repone cantus;
Vates sanctior incipit: tacendum est. 120
En! & colla rotat, novisque late
Bacchatur spatii, viamque replet.
Tunc sic virgineo profatur ore:
DICEBAM, veniet (manete campi,
Atque amnis) veniet, favente coelo, 125
Qui foedum nemus & putres arenas
Celsis pontibus, & via levabit.
En! hic est Deus; hunc jubet beatis
Pro se Iuppiter imperare terris:
Quo non dignior has subit habenas, 130
Ex quo, me duce, præscios Averni
Æneas, avide futura quærens,
Lucos & penetravit, & reliquit.
Hic paci bonus, hic timendus armis,
Natura melior, potentiorque. 135
Hic si flammiferos teneret axes,
Largis, India, nubibus maderes,
Undaret Libye, teperet Æmus.
Salve, dux hominum, & parens Deorum,
Prævisum mihi, cognitumque numen. 140
Nec jam putribus evoluta chartis
Solenni præce Quindecim virorum

Perluastra mea dicta; sed canentem
 Ipsam cominus (ut mereris) audi:
 Vidi quam feriem morantis ævi 145
 Proneſtant tibi candidæ ſorores:
 Magnus te manet ordo ſeculorum:
 Natis longior abnepotibusque,
 Annos perpetua geres iuventa,
 Quot fertur placidos obiffe Neſtor, 150
 Quot Tithonia computat ſenectus,
 Et quantos ego Delium popoſci.
 Juravit tibi jam nivalis Arctos;
 Nunc magnos Oriens dabit triumphos.
 Ibis qua vagus Hercules, & Evan, 155
 Ultra ſidera, flammeumque ſolem,
 Et Nili caput, & nives Atlantis:
 Et laudum cumulo beatus omni
 Scandes. belliger, abneſque currus:
 Donec Troïcus ignis, & renatæ 160
 Tarpeius Pater intonabit aulæ;
 Hæc donec via, te regente terras,
 Annosa magis Appia ſenefcat.

IV. *Ad Victorium Marcellum epiſtola.*

CURRE per Euboïcos non ſegnīs, epiſtola, campos;
 Hæc ingreſſa vias, qua nobilis Appia creſcit
 In latus, & molles ſolidus premit agger arenas:
 Atque ubi Rômuleas velox penetraveris arces,

Continuo dexteras flavi pete Tybridis oras , 5
 Lydia qua penitus stagnum navale coerces
 Ripa , suburbanisque vadum prætexitur hortis.
 Illic egregium formaque animisque videbis
 Marcellum , & celfo præsignem vertice nosces.
 Cui primum solito vulgi de more salutem , 10
 Mox inclusa modis hæc reddere verba memento :
 JAM terras volucremque polum fuga veris aquosi
 Laxat , & Icaris cælum latratibus urit :
 Ardua jam densæ rarefcunt mœnia Romæ.
 Hos Præneste sacrum , nemo hos glaciale Dianæ , 15
 Algidus aut horrens , aut Tuscula protegit umbra :
 Tiburis hi lucos , Anienaque frigora captant.
 Te quoque clamoræ quænam plaga mitior urbi
 Subtrahit ? æstivos quo decipis aere soles ?
 Quid , tuus ante omnes , tua cura potissima Gallus , 20
 Nec non noster amor , (dubium morumne probandus
 Ingeniine bonis) Latiis æstivat in oris ?
 Anne metalliferæ repetit jam mœnia Lunæ
 Tyrrenasque domos ? quod si tibi proximus hæret ,
 Non ego nunc vestro procul a sermone recedo : 25
 Certum est : inde sonus geminas mihi circuit aures.
 Sed tu , dum nimio possessa Hyperione flagrat
 Torva Cleonæi juba fideris , exue curis
 Pectus , & assiduo temet furare labori.
 Et fontes operit pharetras , arcumque retendit 30
 Parthus ; & Eleos auriga , laboribus ætis ,
 Alpheo permulcet equos : & nostra fatiscit
 Laxaturque chelys . vires instigat , alitque
 Tempestiva quies : major post otia virtus .

Talis cantata Briseïde venit Achilles 35
 Acrior, & positis erupit in Hectora plectris.
 Te quoque flammabit tacite repetita parumper
 Desidia, & solitos novus exsultabis in actus.
 Certe jam Latiae non miscent iurgia leges,
 Et pacem piger annus habet; messesque reversae 40
 Dimisere forum. nec jam tibi turba reorum
 Vestibulo, querulive rogant exire clientes.
 Cessat Centeni moderatrix Iudicis hasta,
 Qua tibi sublimi jam nunc celeberrima fama
 Eminent, & juvenes facundia præterit annos. 45
 Felix curarum! cui non Heliconia cordi
 Serta, nec imbelles Parnasi e vertice laurus:
 Sed viget ingenium, & magnos accinctus in usus
 Fert animus quascunque vices. nos otia miti
 Solamur cantu, ventosaeque gaudia famae 50
 Quærimus. En egomet somnum, & geniale secutus
 Litus, ubi Ausonio se condidit hospita portu
 Parthenope, tenues ignavo pollice chordas
 Pulso, Maroneique sedens in margine templi
 Sumo animum, & magni tumulis ad canto magistri: 55
 At tu, si longi cursum dabit Atropos ævi,
 (Detque, precor) Latiiue ducis si numina pergent;
 (Quem tibi posthabito studium est coluisse Tonante,
 Quique tuos alio subtexit munere fasces,
 Et spatia antiquæ mandat renovare Latinae) 60
 Forsitan Ausonias ibis frenare cohortes,
 Aut Rheni populos, aut nigræ litora Thules,
 Aut Istrum servare latus, metuendave portæ
 Limina Caspiacæ. nec enim tibi sola potentis

Eloquii virtus ; sunt membra accommoda bellis , 65
Quique gravem tardi subeant thoraca lacerti.
Seu campo pedes ire paras , est agmina supra
Nuraturus apex ; seu frena sonantia flectes ,
Serviet asper equus. Nos facta aliena canendo
Vergimur in senium : propriis tu pulcher in armis 70
Ipse canenda geres , patriæque exempla parabis.
Magna pater , dignosque etiamnum belliger actus
Poscit avus , præstatque domi novisse triumphos.
Surge agedum , juvenemque puer deprende parentem ,
Stemmata materno felix , virtute paterna. 75
Jam te blanda sinu Tyrio sibi Curia felix
Educat , & cunctas gaudet spondere curules.
Hæc ego Chalcidicis ad te , Marcelle , sonabam
Litoribus , fractas ubi Vesbius erigit iras ,
Æmula Trinacriis volvens incendia flammis. 80
Mira fides ! credetne virum ventura propago ,
Cum segetes iterum , cum jam hæc deserta virebunt ,
Infra urbes populosque premi , proavitaque toto
Rura abiisse mari ? nec dum letale minari
Cessat apex. procul ista tuis , Tifata , Teate , 85
Nec Marrucinos agat hæc infania montes.
Nunc si forte meis quæ sint exordia Musis
Scire petis , jam Sidonios emensa labores
Thebais optato collegit carbasa portu :
Parnasique jugis , silvaeque Heliconide festis 90
Tura dedit flammis , & virginis exta juvenæ ,
Votiferaque meas suspendit ab arbore vittas.
Nunc vacuos crines alio subit insula nexu :
Troja quidem , magnusque mihi tentatur Achilles ;

Sed vocat arcitenens alio pater, armaque monstrat 25
 Ausonii majora ducis. trahit impetus illo
 Jam pridem, retrahitque timor. stabuntne sub illa
 Mole humeri? an magno vincetur pondere cervix?
 Dic, Marcelle, feram? fluctus an sueta minores
 Nolle ratis, nondum Ioniis credenda periclis? 100
 Jamque vale, & penitus noti tibi vatis amorem
 Corde exire veta. nec enim Tirynthius almæ
 Pectus amicitia. cedit tibi gloria fidi
 Theseos, & lacerum qui circa moenia Trojæ
 Priamidem, cæso solatia traxit amico. 105

V. *Carmen Lyricum ad Septimum
 Severum.*

PARVI beatus ruris honoribus,
 Qua prisca Teucros Alba colit lares,
 Fortem atque facundum Severum
 Non solitis fidibus saluto.

Jam trux ad Arctos Parrhasias hiems 5
 Concessit altis obruta solibus:
 Jam pontus, ac tellus renident,
 Jam Zephyris Aquilo refractus.

Nunc cuncta vernans frondibus annuis
 Crinitur arbor; nunc volucrum novi 10
 Questus, inexpertumque carmen,
 Quod tacita statuere bruma.

- Non parca tellus, pervigil & focus,
Culmenque multo lumine sordidum
Solantur, exemptusque testa, 15
Qua modo ferbuerat Lyæus.
- Non mille balant lanigeri greges,
Nec vacca dulci mugit adultero:
Unique si quando canenti
Mutus ager domino reclamat. 20
- Sed terra primis post patriam mihi
Dilecta curis: hic mea carmina
Regina bellorum virago
Cæsareo decoravit auro:
- Cum tu sodalis dulce periculum 25
Connisus omni pectore tolleres;
Ut Castor ad cunctos tremebat
Bebryciæ strepitus arenæ.
- Tene in remotis Syrtibus avia
Leptis creavit? jam feret Indicas 30
Messēs, odoratisque rara
Cinnama præripiet Sabæis.
- Quis non in omni vertice Romuli
Reptasse dulcem Septimium putet?
Quis fonte Iuturnæ, relictis 35
Uberibus, neget esse pastum?
- Nec mira virtus. protinus Aufonum
Portus, dolosæ nescius Africæ
Intras, adoptatusque Tuscis
Gurgitibus puer innatasti. 40

Hic parvus, inter pignora Curiae,
Contentus arcto lumine purpuræ,
Crescis; sed imensos labores
Indole patricia secutus.

Non sermo Pœnus, non habitus tibi, 45
Externa non mens: Italus, Italus.

Sunt Urbe Romanisque turmis,
Qui Libyam decorant alumni?

Est & frequenti vox habilis foro,
Venale sed non eloquium tibi; 50
Ensisque vagina quiescit,
Stringere ni jubeant amici.

Sed rura cordi sæpius & quies,
Nunc in paternis sedibus & solo
Veiente, nunc frondosa supra 55
Hernica, nunc Curibus vetustis.

Hic plura pones vocibus & modis
Passu solutus: sed memor interim
Nostri, verecundo latentem
Barbiton ingemina sub antro. 60

VI. *Hercules Epitrapezios Nonii Vindicis.*

FORTE remittentem curas, Phœboque levatum
Pectora, cum patulis tererem vagus otia Septis
Jam moriente die, rapuit me cœna benigni
Vindicis. hæc imos animi perlapsa recessus
Inconsumta manet. neque enim ludibria ventris 5

Haufimus, aut epulas diverso e sole petitas,
 Vinaque perpetuis ævo certantia fastis.
 Ah miseri! quos nosse iuvat, quid Phafidis ales
 Distet ab hiberna Rhodopes grue: quis magis anser
 Exta ferat: cur Tuscus aper generosior Umbro: 10
 Lubrica qua recubent conchyliæ mollius alga.
 Nobis verus amor, medioque Helicone petitus
 Sermo, hilaresque joci brumalem absumere noctem
 Suaferunt, mollemque oculis expellere somnum;
 Donec ab Elysiis prospexit sedibus alter 15
 Castor, & hesternas risit Tithonia mensas.
 O bona nox! junctaque utinam Tirynthia luna!
 Nox & Erythrææ Thetidis signanda lapillis,
 Et memoranda diu, geniumque habitura perennem:
 Mille ibi tunc species ærisque eborisque vetusti, 20
 Atque locuturas mentito corpore ceras
 Edidici. quis namque oculis certaverit usquam
 Vindicis, artificum veteres cognoscere ductus,
 Et non inscriptis auctorem reddere signis?
 Hic tibi quæ docto multum vigilata Myroni 25
 Æra, laboriferi vivant quæ marmora cælo
 Praxitelis, quod ebur Pisæo pollice rasum,
 Quod Polycleteis iustum est spirare caminis,
 Linea quæ veterem longe fateatur Apellem,
 Monstrabit: namque hæc, quoties chelyn exuit ille, 30
 Desidia est; hic Aoniis amor avocatur antris.
 Hæc inter, festæ Genius tutelaque mensæ
 Amphitryoniades, multo mea cepit amore
 Pectora, nec longo satiavit lumina visu:
 Tantus honos operi, finesque inclusa per arctos 35

Majestas! Deus ille, Deus; seseque videndum
Indulfit, Lyſippe, tibi, parvusque videri
Sentirique ingens. & cum mirabilis intra
Stet meſura pedem, tamen exclamare libebit,
(Si viſus per membra feras) Hoc peſtore preſſus 40
Vaſtator Nemees; hæc exitiale ferebant
Robur, & Argoos frangebant brachia remos.
Hoc ſpatio, tam magna, brevi, mendacia formæ!
Quis modus in dextra, quanta experientia docti
Artificis curis, pariter geſtamina meſæ 45
Fingere, & ingentes animo verſare coloſſos?
Tale nec Idæis quidquam Telchines in antris,
Nec ſolidus Brontes, nec qui polit arma Deorum
Lemnius, exigua potuiſſet ludere maſſa.
Nec torva effigies, epuliſque aliena remiſſis; 50
Sed qualem parci domus admirata Molorchis,
Aut Aleæ lucis vidit Tegeæa ſacerdos:
Qualis ab Ætæis emiſſus in aſtra favillis
Neſtar adhuc torva lætus Junone bibebat:
Sic mitis vultus, veluti de peſtore gaudens 55
Hortetur meſas. tenet hæc marcentia fratris
Pocula, at hæc clavæ meminit manus: aſpera ſedes
Suſtinet occultum Nemeæo tegmine ſaxum.
Digna operi fortuna ſacro: Pellæus habebat
Regnator lætis numen venerabile meſis, 60
Et comitem Occaſus ſecum portabat & Ortus:
Prenſabatque libens modo qua diademata dextra
Abſtulerat dederatque, & magnas verterat urbes.
Semper ab hoc animos in craſtina bella petebat,
Huic acies victor ſemper narrabat opimas, 65

Sive catenatos Bromio detraxerat Indos,
 Seu clausam magna Babylona refregerat hasta,
 Seu Pelopis terras libertatemque Pelasgam
 Obruerat bello: magnoque ex agmine laudum
 Fertur Thebanos tantum excusasse triumphos. 70
 Ille etiam, magnos fatis rumpentibus actus,
 Cum traheret letale merum, jam mortis opaca
 Nube gravis, vultus alios in numine caro
 Æraque supremis tenuit sudantia mensis.
 Mox Nasamoniaco decus admirabile regi 75
 Possessum; fortique Deo libavit honores
 Semper atrox dextra perjuroque ense superbus
 Annibal. Italicæ perfusum sanguine gentis,
 Diraque Romuleis portantem incendia tectis
 Oderat, & cum epulas, & cum Lenæa dicaret 80
 Dona, Deus castris mœrens comes isse nefandis.
 Præcipue cum sacrilega face miscuit arces
 Ipsius, immeritæque domos ac templa Sagunti
 Polluit, & populis furias immisit honestas.
 Nec post Sidonii letum ducis ære potita 85
 Egregio plebeia domus: convivia Sullæ
 Comebat, semper claros intrare penates
 Assuetum, & felix dominorum stemmate signum.
 Nunc quoque (si mores humanaque pectora curæ
 Nosse Deis) non aula quidem, Tirynthie, nec te 90
 Regius ambit honos: sed casta, ignaraque culpæ
 Mens domini, cui prisca fides, cœpræque perenne
 Foedus amicitiae. scit adhuc florente sub ævo
 Par magnis Vestinus avis, quem nocte dieque
 Spirat, & in caræ vivit complexibus umbræ. 95

Hic igitur tibi læta quies, fortissime Divum
 Alcide: nec bella vides pugnaeque feroces,
 Sed chelyn, & vittas, & amantes carmina laurus.
 Hic tibi solenni memorabit carmine, quantus
 Iliacas Geticaeque domos, quantusque nivalem 100
 Stymphalon, quantusque jugis Erimanthon aquis
 Terrueris: quem te pecoris possessor Iberi,
 Quem tulerit sævæ Mareoticus arbiter aræ.
 Hic penetrata tibi spoliataque limina Mortis
 Concinet, & flentes Libyæ, Scythiæque puellas. 105
 Nec te regnator Macetum, nec barbarus unquam
 Annibal, aut sævi posset vox horrida Sullæ
 His celebrare modis. certe tu muneris auctor
 Non aliis malles oculis, Lyfippe, probari.

VII. *Lyricum ad Maximum Junium.*

JAMDIU lato spatiata campo
 Fortis heroos Erato labores
 Differ: atque ingens opus in minores
 Contrahe gyros.

Tuque regnator Lyricæ cohortis
 Da novi paulum mihi jura plestri,
 Si tuas cantu Latio sacravi,
 Pindare, Thebas.

Maximo carmen tenuare tento:
 Nunc ab intonsa capienda myrto 110
 Serta; nec major fitis; & bibendus
 Castior amnis.

Quando te dulci Latio remittent
 Dalmatæ montes ? ubi Dite viso
 Pallidus fossor redit , erutoque
 Concolor auro. 15

Ecce me natum propiore terra
 Non tamen portu retinent amœno
 Desides Baïæ , liticenve notus
 Hæctoris armis. 20

Torpor est nostris sine te Camœnis ;
 Tardius sueto venit ipse Thymbræ
 Rector , & primis meus ecce metis
 Hæret Achilles.

Quippe , te fido monitore , nostra
 Thebais multa cruciata lima
 Tentat audaci fide Mantuanæ
 Gaudia famæ. 25

Sed damus lento veniam , quod alma
 Prole fundasti vacuos penates.
 O diem lætum ! venit ecce nobis
 Maximus alter. 30

Orbitas omni fugienda nisu ,
 Quam premit votis inimicus heres ,
 Optimo poscens (pudet heu) propinquum
 Funus amico. 35

Orbitas nullo tumultata fletu.
 Stat domo capta cupidus superstes
 Imminens leti spoliis , & ipsum
 Computat ignem. 40

Duret in longum generosus infans,
 Perque non multis iter expeditum
 Crescat in mores patrios, avumque
 Provocet actis!

Tu tuos parvo memorabis enses;
 Quos ad Eoum tuleris Orontem
 Signa frenatæ moderatus alæ
 Castore dextro:

Ille, ut invicti rapidum secutus
 Cæsaris fulmen, refugis amaram
 Sarmatis legem dederit, sub uno
 Vivere cælo.

Sed tuas artes puer ante discat;
 Omne quæ mundi senium remensus
 Orsa Sallusti brevis, & Timavi
 Reddis alumnum.

VIII. *Ad Julium Menecratem ob prolem.*

PANDE fores Superum, vittataque templa Sabæis
 Nubibus & pecudum fibris spirantibus imple,
 Parthenope: clari genus ecce Menecratis auget
 Tertia jam soboles: procerum tibi nobile vulgus
 Crescit, & infani solatur damna Vesevi.
 Nec solum festas secreta Neapolis aras
 Ambiat: & socii portus, dilecta que mitis
 Terra Dicarchæ, nec non plaga cara madenti
 Statius.

H

Surrentina Deo fertis altaria cingat;
Materni qua litus avi, quem turba nepotum 10
Circuit, & similes contendit reddere vultus.
Gaudeat & Libyca præsignis avunculus hasta;
Quæque sibi genitos putat, attollitque benigno
Polla sinu. mæcte, o juvenis, qui tanta merenti
Lumina das patriæ. dulci fremit ecce tumultu 15
Tot dominis clamata domus. procul atra recedat
Invidia, atque alio liventia pectora flectat.
His senium, longæque decus virtutis, & alba
Atropos, & patrius lauros promittit Apollo.
Ergo quod Aufoniæ pater augustissimus urbis 20
Jus tibi tergemina dederat lætabile prolis,
Omen erat. venit toties Lucina, piumque
Intravit repetita larem. sic fertilis, oro,
Stet domus, & donis nunquam nudata sacratiss.
Mæcte, quod & proles tibi sæpius aucta virili 25
Robore: se juveni lætam dat virgo parenti:
Aptior his virtus, citius dabit illa nepotes.
Qualis maternis Helene jam digna palæstris
Inter Amyclæos reptabat candida fratres:
Vel qualis cœli facies, ubi nocte serena 30
Admovere jubar mediæ duo sidera lunæ.
Sed queror aud faciles, juvenum rarissime, questus;
Irascorque etiam, quantum irascuntur amantes.
Tantane me decuit vulgari gaudia fama
Noscere: cumque tibi vagiret tertius infans, 35
Protinus ingenti non venit nuntia cursu
Litera, quæ festos cumulare altaribus ignes,
Et redimire chelyn, postesque ornare juberet;

Albanoque cadum sordentem promere fumo,
 Et creta signare diem? sed tardus inersque 40
 Nunc demum mea vota cano? tua culpa, tuusque
 Hic pudor, ulterius sed enim producere questus
 Non licet: en hilaris circumstat turba tuorum,
 Defensatque patrem, quem non hoc agmine vincas?
 Di Patrii, quos auguriis super æquora magnis 45
 Litus ad Ausonium devexit Abantia classis;
 Tu, ductor populi longe emigrantis, Apollo,
 Cujus adhuc volucrem læva cervice sedentem
 Respiciens blande felix Eumelis adorat:
 Tuque, Aetæa Ceres, cursu cui semper anhelò 50
 Votivam taciti quassamus lampada mystæ:
 Et vos, Tyndaridæ, quos non horrenda Lycurgi
 Taygeta, umbrosæve magis coluere Therapnæ,
 Hos cum plebe sua patrii servate Penates.
 Sint, qui fessam ævo crebrisque laboribus urbem 55
 Voce opibusque juvent, viridique in nomine servent.
 His placidos genitor mores, largumque nitorem
 Monstret avus; pulchræ studium virtutis uterque.
 Quippe & opes & origo finunt, hanc, lampade prima
 Patrias intrare fores; hos, pube sub ipsa 60
 (Si modo prona bonis invicti Cæsaris adfint
 Numina) Romulei limen pulsare Senatus.

IX. *Risus Saturnalius ad Plotium Gryphum.*

Est sane jocus iste, quod libellum
 Misisti mihi, Gryphe, pro libello.

Urbanum tamen hoc potest videri,
Si post hoc aliquid mihi remittas:
Nam si ludere, Gryphe, perseveras, 5
Non ludis. licet, ecce, computemus:
Noster purpureus novusque charta,
Et binis decoratus umbilicis,
Præter me, mihi constitit decussis.
Tu rosam tineis, situque putrem, 10
Quales aut Libycis madent olivis,
Aut tus Niliacum, piperve servant;
Aut Byzantiacos olent lacertos;
Nec saltem tua dicta continentem;
Quæ trino juvenis foro tonabas, 15
Aut centum prope iudices, prius quam
Te Germanicus arbitrum sequenti
Annonæ dedit, omniumque late
Præfexit stationibus viarum;
Sed Bruti senis oscitationes 20
De capsa miseri libellionis,
Eunt plus minus asse Cæsario,
Donas. usque adeone defuerunt
Scissis pilea futa de lacernis?
Vel mantilia, luridæve mappæ? 25
Chartæ, Thebaïcæve, caricæve?
Nusquam turbine conditus ruenti
Prunorum globus, atque costanorum?
Non ellychnia ficca, non repletæ
Bulborum tunicae, nec ova tantum? 30
Non leves alicæ, nec asperum far?
Nusquam Cinyphiis vagata campis

Curvarum domus uda cochlearum?
 Non lardum breve, debilisve perna?
 Non Lucanica, non graves Phalisci, 35
 Non sal, oxygarumve, caseusve,
 Aut panes viridantis aphronitri,
 Vel passum psythiis suis recoctum,
 Dulci defruta vel lutosæ cœno?
 Quantum vel dare cereos olentes, 40
 Cultellum, tenuesve codicillos?
 Ollares, rogo, non licebat uvas,
 Cumano patinas vel orbe tortas,
 Aut unam dare synthestin (quid horres?)
 Alborum calicum, atque caccaborum? 45
 Sed certa velut æquus in statera,
 Nil mutas, sed idem nihil rependis.
 Quid? si cum bene mane semicrudus.
 Illatam tibi dixero salutem,
 Et tu me vicibus domi salutes? 50
 Aut cum me dape juveris opima,
 Exspectes similes & ipse cœnas?
 Irascor tibi, Gryphe. sed valebis:
 Tantum ne mihi, quo soles lepore,
 Et nunc hendecasyllabos remittas. 55

P. PAPINII STATII
SILVARUM
LIBER V.

Ad Abascentium.

OMNIBUS affectibus prosequenda sunt bona exempla, cum publice profint. Pietas, quam Priscillæ tuæ præstas, & morum tuorum pars est, & nulli non conciliare te, præcipue marito, potest. Uxorem enim vivam amare, voluptas est, defunctam religio. Ego tamen huic operi non ut unus e turba, nec tantum quasi officiosus assilui. amavit enim uxorem meam Priscilla, & amando fecit mihi illam probatiorem. post hoc ingratus sum, si lacrimas tuas transeo. Præterea, latus omne divinæ domus semper demereri pro mea mediocritate conitor. nam qui bona fide Deos colit, amat & sacerdotes. Sed quamvis propiorem nexum amicitiaæ tuæ jampridem cuperem, mallem tamen nondum intervenisse materiam. *** *Reliquia desunt.*

I. *Abascantii in Priscillam pietas.*

Si manus aut similes docilis mihi fingere ceras;
 Aut ebur, impressis aurumve animare figuris;
 Hinc, Priscilla, tuo solatia grata marito
 Conceperem. namque egregia pietate meretur;
 Ut vel Apelleo vultus signata colore,
 Phidiaca vel nata manu, reddare dolenti:
 Sic auferre rogis umbram conatur, & ingens
 Certamen cum Morte gerit, curasque fatigat
 Artificum, inque omni te quærit amare metallo.
 Sed mortalis honos, agilis quem dextra laborat. 10
 Nos tibi, laudati juvenis rarissima conjux,
 Longa, nec obscurum finem latura, perenni
 Tentamus dare iusta lyra: modo dexter Apollo,
 Quique venit juncto mihi semper Apolline Cæsar;
 Annuat. haud alio melius condere sepulcro. 25
 Sera quidem tanto struitur medicina dolori,
 Altera cum volucrem Phœbi rota torqueat annum:
 Sed cum plaga recens, & adhuc in vulnere primo
 Ægra domus questu, miseramque accessus ad aurem
 Conjugis orbat, tunc flere & scindere vestes 20
 Et famulos lassare greges, & vincere planctus,
 Fataque, & injustos rabidis pulsare querelis
 Coelicolas, solamen erat. licet ipse levandos
 Ad gemitus silvis comitatus & amnibus Orpheus
 Afforet, atque omnis pariter matertera vatem, 25
 Omnis Apollineus tegeret Bacchique sacerdos;

Nil cantus, nil fila, Deis pallentis Averni
 Eumenidumque audita comis, mulcere valeret;
 Tantis in attonito regnabat pectore luctus!
 Nunc etiam ad planctus refugit jam plana cicatrix 30
 Dum canimus, gravibusque oculis uxorius instat
 Imber. habentne pios etiamnum hæc lumina fletus?
 Mira fides! citius genitrix Sipylea feretur
 Exhaustisse genas; citius Tithonida mœsti
 Deficient rores, aut exsiccata fatiscet 35
 Mater Achilleis hiemes affrangere bustis.
 Maeste animi: notat ista Deus, qui flectit habenas
 Orbis, & humanos propior Jove digerit actus;
 Mœrentemque videt, lectique arcana ministri
 Hinc etiam documenta capit, quod diligis umbram, 40
 Et colis exsequias. hic est castissimus ardor;
 Hic amor a domino meritis censore probari.
 Nec mirum, si vos collato pectore mixtos
 Junxit inabrupta Concordia longa catena.
 Illa quidem, nuptuque prior, tædæque marito 45
 Passa alio; sed te ceu virginitate jugatum
 Visceribus totis, animoque amplexa fovebat.
 Qualiter æquævo sociatam palmite vitem
 Ulmus amat, miscetque nemus, ditemque precatur
 Autumnum, & caris gaudet redimita racemis. 50
 Laudentur proavis, seu pulchræ munere formæ,
 Quæ morum caruere bonis, falsaque potentes
 Laudis egent veræ. tibi, quanquam & origo niteret
 Et felix species, multumque optanda maritis,
 Ex te major honos, unum novisse cubile, 55
 Unum secretis agitare sub ossibus ignem.

Illum nec Phrygius vitiaffet raptor amorem,
Dulichii proci; nec qui fraternus adulter
Casta Mycenæo connubia polluit auro.
Si Babylonis opes, Lydæ si pondera gazæ, 60
Indorumque dares Serumque Arabumque potentes
Divitias, mallet cum paupertate pudica
Intemerata mori, vitamque rependere famæ.
Nec frons triste rigens, nimiusque in moribus horror:
Sed simplex, hilarisque fides, & mixta pudori 65
Gratia. quod si anceps metus ad majora vocasset,
Illa vel armiferas pro conjuge læta catervas,
Fulmineosque ignes, medique pericula ponti,
Exciperet. melius, quod non adversa probarunt,
Quæ tibi cura tori, quantus pro conjuge pallor. 70
Sed meliore via dextros tua vota marito
Promeruere Deos; dum nocte dieque fatigas
Numina, dum cunctis supplex advolveris aris,
Et mitem Genium domini præsentis adoras.
Audita es: venitque gradu Fortuna benigno. 75
Vidit quippe pii juvenis navamque quietem,
Intactamque fidem succinctaque pectora curis,
Et vigiles sensus, & digna evolvere tantas
Sobria corda vices; vidit, qui cuncta suorum
Novit, & inspectis ambit latus omne ministris. 80
Nec mirum: videt ille ortus, obitusque; quid Ausfer;
Quid Boreas hibernus agat; ferrique togæque
Consilia; atque ipsam mentem probat. ille subactis
Molem immensam humeris, & vix tractabile pondus
Imposuit, (nec enim numerosior altera sacra 85
Cura domo) magnum late dimittere in orbem

Romulei mandata Ducis; viresque modosque
 Imperii tractare manu: quæ laurus ab Arcto,
 Quid vagus Euphrates, quid ripa binominis Istris;
 Quid Rheni vexilla ferant: quantum ultimus orbis 90
 Cesserit, & refluxo circumsona gurgite Thule.
 Omnia nam lætas pila attollentia frondes,
 Nullaque famosa signatur lancea pinna.
 Præterea, fidos dominus si dividat enses,
 Pandere quis centum valeat frenare manipulis 95
 Intermixtus equos: quis præcepisse cohorti:
 Quem deceat clari præstantior ordo tribuni:
 Quisnam frenigeræ signum dare dignior alæ.
 Mille etiam prænosse vices: an merferit agros
 Nilus, an imbrifero Libye sudaverit Austro: 100
 Cunctaque si numerem, non plura interprete virga
 Nuntiat e celsis ales Tegeaticus astris;
 Quæque cadit liquidas Junonia virgo per auras,
 Et picturato pluvium ligat æra gyro;
 Quæque tuas laurus volucris, Germanice, curru 105
 Fama vehit, prægressa diem, tardumque sub astris
 Arcada, & in medio linquens Thaumantida cœlo.
 Qualem te Superi, Priscilla, hominesque benigno
 Aspexere die cum primum ingentibus actis
 Admotus conjux! vicisti gaudia certe 110
 Ipsi, affuso dum pectore prona sacratos
 Ante pedes avide domini tam magna merentis
 Volveris. Aonio non sic in vertice gaudet
 Quam pater arcani præfecit hiatibus antri
 Delius, aut primi cui jus venerabile thyrsi 115
 Bacchus, & attonitæ tribuit vexilla catervæ:

Nec tamen hic mutata quies, probitasve fecundis
Intumuit: tenor idem animo, moresque modesti,
Fortuna crescente, manent. fovet anxia curas
Conjugis, hortaturque simul, flestitque labores. 120
Ipsa dapes modicas, & sobria pocula tradit,
Exemplumque ad herile monet. velut Appula conjux
Agricolæ parci, vel sole infecta Sabina,
Quæ videt emeriti, jam prospectantibus astris,
Tempus adesse viri, propere mensasque torosque 125
Instruit, exspectatque sonum redeuntis aratri.
Parva loquor: tecum gelidas comes illa per Arctos,
Sarmaticasque hiemes, Istrumque, & pallida Rheni
Frigora, tecum omnes animo durare per æstus,
Et, si castra darent, vellet gestare pharetras, 130
Vellet Amazonia latus intercludere pelta;
Dum te pulvereæ bellorum in nube videret
Cæsarei prope fulmen equi, divinaque tela
Librantem, & magnæ sparsum sudoribus hastæ.
Hactenus alma chelys: tempus nunc ponere frondes, 135
Phœbe, tuas, mœstaque comam damnare cupressos.
Quisnam impacata consanguinitate ligavit
Fortunam Invidiamque Deus? quis iussit iniquas
Æternum bellare Deas? nullamne notavit
Illa domum, torvo quam non hæc lumine figat 140
Protinus, & sæva perturbet gaudia dextra?
Florebant hilares inconcussique penates;
Nil mœstum: quid enim, quamvis infida levisque,
Cæsare tam dextro, posset Fortuna timeri?
Invenere viam liventia Fata, piumque 145
Intravit vis sæva larem. sic plena maligno

Afflantur vineta Noto: sic alta senescit
 Imbre seges nimio: rapidæ sic obvia puppi
 Invidet, & velis adnubilat aura secundis.
 Carpitur eximium fato Priscilla decorem: 150
 Qualiter alta comam filvarum gloria pinus
 Seu Jovis igne malo, seu jam radice soluta,
 Deficit, & nulli spoliata remurmurat auræ.
 Quid probitas, aut casta fides, quid numina profunt
 Culta Deum? furvæ miseram circum undique leti 155
 Vallavere plagæ. tenuantur dura fororum
 Licia, & exacti superest pars ultima fili.
 Nil famuli coetus, nil ars operosa medentum
 Auxiliata malis. comites tamen undique flecto
 Spem simulant vultu: flentem notat illa maritum. 160
 Ille modo infernæ nequidquam flumina Lethes
 Incorrupta rogat: nunc anxius omnibus aris
 Illacrimat, signatque fores, & pectore terget
 Limina: nunc magni vocat exorabile numen
 Cæsar. Heu durus Fati tenor! estne quod illi 165
 Non liceat? quantæ poterant mortalibus annis
 Accessisse moræ, si tu, pater, omne teneres
 Arbitrium? cæco gemeret Mors clusa barathro,
 Longius & vacuæ posuissent stamina Parcæ.
 Jamque cadunt vultus, oculisque novissimus error, 170
 Obtusæque aures, nisi cum vox sola mariti
 Noscitur. illum unum media de morte reverfa
 Mens videt; illum ægris circumdat fortiter ulnis.
 Immotas obversa genas; nec sole supremo
 Lumina, sed dulci mavult fatiare marito. 175
 Tunc sic unanimum moriens solatur amantem:

PARS animæ victura meæ, cui linquere possem
 O utinam, quos dura mihi rapit Atropos, annos;
 Parce precor lacrimis, sævo nec concute planctu
 Pectora, nec crucia fugientem conjugis umbram. 180
 Linquo equidem thalamos (salvo tamen ordine) mœsti
 Quod prior: exegi longa potiora senectâ
 Tempora; vidi omni te pridem in flore nitentem;
 Vidi altæ propius propiusque accedere dextræ.
 Non in te Fatis, non jam Cœlestibus ullis 185
 Arbitrium: mecum ista fero. tu limite cœpto
 Tende libens, sacrumque latus, Geniumque potentem
 Irrequietus ama. nunc, quod cupis ipse juberi,
 Da Capitolinis æternum sedibus aurum,
 Quo niteant sacri centeno pondere vultus 190
 Cæsaris; & propriæ signa cultricis amorem.
 Sic ego nec Furias, nec deteriora videbo
 Tartara, & Elysiæ felix admittar in oras.
 Hæc dicit labens, sociosque amplectitur artus;
 Hærentemque animam non tristis in ora mariti 195
 Transtulit, & cara preffit sua lumina dextra.
 At juvenis magno flammatus pectora luctu,
 Nunc implet sævo viduos clamore penates:
 Nunc ferrum laxare cupit: nunc ardua tendit
 In loca: vix retinent comites. nunc ore ligato 200
 Incubat amissæ, mersumque in corde dolorem.
 Sævus agit. qualis conspecta conjuge segnis
 Odrysius vates positus ad Strymona plectris
 Obstupuit, tristemque rogum sine carmine flevit.
 Ille etiam certæ rupisset tempora vitæ, 205
 Ne tu Tartareum Chaos incommitata subires:

Sed prohibet mens fida Duci, jurataque sacris
 Imperiis, & major amor. Quis carmine digno
 Exsequias & dona malæ feralia pompæ
 Perlegat? omne illic stipatum examine longo 210
 Ver Arabum Cilicumque fluit, floresque Sabæi,
 Indorumque arfura seges, præreptaque templis
 Tura, Palæstini simul Hebræique liquores,
 Coryciæque comæ, Cinyreaque germina. At altis
 Ipsa toris Serûm Tyrioque umbrata recumbit 215
 Tegmine: sed toto spectatur in agmine conjux
 Solus; in hunc magnæ flectuntur lumina Romæ,
 Ceu juvenes natos suprema ad busta ferentem:
 Is dolor in vultu; tantum crinesque genæque
 Sordis habent. Illam tranquillo sine solutam, 220
 Felicemque vocant; lacrimas fudere marito.
 Est locus ante urbem, qua primum surgitur ingens
 Appia; quaque Italo gemitus Almone Cybele
 Ponit, & Idæos jam non reminiscitur amnes.
 Hic te Sidonio velatam molliter ostro 225
 Eximius conjux (nec enim fumantia busta
 Clamoremque rogi potuit perferre) beato
 Composuit, Priscilla, toro. nil longior ætas
 Carpere, nil ævi poterunt vitare labores
 Siccatam membris; tantas venerabile marmor 230
 Spirat opes. mox in varias mutata novaris
 Effigies: hoc ære Ceres, hoc lucida Gnoſis,
 Illo Maja tholo, Venus hoc non improba faxo.
 Accipiunt vultus, haud indignata, decoros
 Numina: circumstant famuli, consuetaque turba 235
 Obsequiis. tum rite tori mensæque parantur

Affiduæ. domus ista, domus; quis triste sepulcrum
Dixerit? Hac merito visa pietate mariti,
Protinus exclames, Est hic, agnosco, minister
Illius, æternæ modo qui sacraria genti 240
Condidit, inque alio posuit sua sidera cœlo.
Sic ubi magna novum Phario de litore puppis
Solvit iter, jamque innumeros utrinque rudentes
Lataque veliferi porrexit brachia mali,
Invasitque vias; in eodem angusta phaselus 245
Æquore, & immensi partem sibi vindicat Austri.
Quid nunc immodicos, juvenum lectissime, fletus
Corde foves, longumque vetas exire dolorem?
Nempe times, ne Cerbereos Priscilla tremiscat
Larratus? tacet ille piis: ne tardior adsit 250
Navita, proturbetque vadis? vehit ille merentes
Protinus, & Manes placidus locat hospite cymba.
Præterea, si quando pio laudata marito
Umbra venit, jubet ire faces Proserpina lætas,
Egressasque sacris veteres Heroïdas antris 255
Lumine purpureo tristes laxare tenebras,
Sertaque & Elysios animæ præsternere flores.
Sic Manes Priscilla subit; ubi supplice dextra
Pro te Fata rogat, reges tibi tristis Averni
Placat, ut expletis humani finibus ævi 260
Pacantem terras Dominum, juvenemque relinquo
Iple senex: certæ jurant in vota Sorores.

II. *Protrepticon ad Crispinum.*

RURA meus Tyrrhena petit, saltusque Tagetis
 Crispinus. nec longa mora est, aut avia tellus;
 Sed mea secreto velluntur pectora morfu,
 Udaque turgentes impellunt lumina guttæ,
 Ceu super Ægeas hiemes abeuntis amici 5
 Vela sequar, spectemque ratem jam fessus ab altis
 Rupibus, atque oculos longo querar aere vinci.
 Quod si militiæ jam te, puer inclyte, primæ
 Clara rudimenta, & castrorum dulce vocaret
 Auspicium, quanto manarent gaudia fletu, 10
 Quosve darem amplexus! & nunc optanda propinquant
 Tristitia? Et octonos bis jam tibi circuit orbes
 Vita; sed angustis animus robustior annis,
 Succumbitque oneri, & mentem sua non capit ætas.
 Nec mirum: non te series inhonora parentum 15
 Obscurum proavis, & priscae lucis egentem,
 Plebeia de stirpe tulit: non sanguine cretus
 Turmali, trabeaque Remi; nec paupere clavo
 Augustam sedem & Latii penetrare Senatus
 Advena pulsasti; sed præcedente tuorum 20
 Agmine. Romulei qualis per munera Circi,
 Cum pulcher visu & titulis generosus avitis
 Expectatur equus, cujus de stemmate longo
 Felix emeritos habet admissura parentes:
 Illum omnes acuum plausus, illum ipse volentem 25
 Pulvis & incurvæ gaudent agnoscere metæ:

Sic te, clare puer, genitum sibi Curia sensit,
 Primaque patritia clausit vestigia luna.
 Mox Tyrios ex more sinus, tunicamque potentem
 Agnovere humeri. Sed enim tibi magna parabat 30
 Ad titulos exempla pater. quippe ille juventam
 Protinus ingrediens, pharetratum invasit Araxem
 Belliger, indocilemque fero servire Neroni
 Armeniam. rigidi summam Mavortis agebat
 Corbulo; sed comitem belli fociumque laborum 35
 Ille quoque egregiis multum miratus in armis
 Bolanum; atque illi curarum asperrima suetus
 Credere, partiriue metus: quod tempus amicum
 Fraudibus, exserto quanam bona tempora bello,
 Quæ suspecta fides, aut quæ fuga vera ferocis 40
 Armenii. Bolanus iter prænosse timendum,
 Bolanus tutis juga quærere commoda castris,
 Metari Bolanus agros, aperire malignas
 Tot veprum nemorumque moras, tantamque verendi
 Mentem implere ducis, jussisque ingentibus unus 45
 Sufficere. ipsa virum norat jam barbara tellus:
 Ille secundus apex bellorum, & proxima cassis.
 Sic Phryges attoniti, quanquam Nemeæa viderent
 Arma, Cleonæusque acies impelleret arcus
 Pugnante Alcide, tamen & Telamona timebant. 50
 Disce, puer: nec enim externo monitore petendus
 Virtutis tibi pulcher amor: cognata ministret
 Laus animos. aliis Decii reducesque Camilli
 Monstrentur; tu disce patrem; quantusque nigrantem
 Fluctibus occiduis fessoque Hyperione Thulen 55
 Intrarit mandata gerens; quantusque potentis

Statius.

I

Mille urbes Asiae sortito rexit anno,
Imperium mulcente toga. bibe talia pronis
Auribus: hæc certent tibi conciliare propinqui:
Hæc iterent comites præcepta, senesque paterni. 60
Jamque adeo moliris iter, nec deside passu
Ire paras: nondum validæ tibi signa juventæ
Irrepere genis, & adhuc decor integer ævi.
Nec genitor juxta; fatis namque haustus iniquis
Occidit, heu! geminam prolem sine præside linquens. 65
Nec saltem teneris ostrum puerile lacertis
Exiit, albentique humeros induxit amictu.
Quem non corrumpit pubes effrena, novæque
Libertas properata rogæ? ceu nescia falcis
Silva comas tollit, fructumque expirat in umbras. 70
At tibi Pieriæ tenero sub pectore curæ,
Et pudor, & docti legem sibi dicere mores;
Tunc hilaris probitas, & frons tranquilla, nitorque
Luxuriæ confine timens, pietasque per omnes
Dispensata modos; æquævo cedere fratri, 75
Mirarique patrem, miseræque ignoscere matri.
Admonuit fortuna domus: tibine illa nefanda
Pocula, letalesque manu componere succos
Evaluit, qui voce potes prævertere morsus
Serpentum, atque omnes vultu placare novercas? 80
Infestare libet Manes, meritoque precatu
Pacem auferre rogis: sed te, puer optime, cerno
Flectentem justis, & talia dicta parantem:
PARCE, precor, cineri: fatum illud, & ira nocentum
Parcarum, crimenque Dei mortalia quisquis 85
Pectora sero videt, nec primo in limine sistit

Conatus scelerum, atque animos infanda parantes.
 Excidat illa dies ævo, nec postera credant
 Secula! nos certe taceamus; & obruta multa
 Nocte tegi propriæ patiamur crimina gentis. 90
 Exegit poenas, hominum cui cura suorum,
 Quo Pietas auctore redit, terrasque revisit,
 Quem timet omne nefas. satis hæc, lacrimandaque nobis
 Ultio. quin sævas utinam exorare liceret
 Eumenidas, timidæque avertere Cerberoni umbræ, 95
 Immemoremque tuis citius dare Manibus amnem.
 Macte animo, juvenis! sic crescunt crimina matris.
 Nec tantum pietas, sed protinus ardua virtus
 Affectata tibi. nuper cum forte sodalis
 Immeritæ falso palleret crimine famæ, 100
 Erigeretque forum, succinctaque iudice multo
 Surgeret, & castum libraret Julia fulmen;
 Tu, quanquam non ante forum legesque severas
 Passus, sed tacita studiortum oculus in umbra,
 Defensare metus, adversaque tela subisti 105
 Pellere, inermis adhuc & tiro, paventis amici.
 Haud unquam tales aspexit Romulus annos
 Dardaniique senes, medii bellare togata
 Strage fori. stupuere Patres tentamina tanta
 Conatusque tuos; pro te reus ipse timebat. 110
 Par vigor & membris; promptæque ad fortia vires
 Sufficiunt animo, atque ingentia iussa sequuntur.
 Ipse ego te nuper Tyberino ut litore vidi,
 Qua Tyrrhena vadis Laurentibus æstuat unda,
 Pendentem in cursus, vexantemque ilia nudo 115
 Calce ferocis equi, vultu dextraque minacem;

Si qua fides dictis, stupui, Martemque putavi.
 Getulo sic pulcher equo, Troianaque quassans
 Tela, novercales ibat venator in agros
 Ascanius, miseramque patri flagrabat Elifam. 120
 Troilus haud aliter gyro brevior minantes
 Eludebat equos: aut quem de turribus altis
 Arcadas Ogygio versantem in pulvere turmas
 Spectabant Tyriæ non torvo lumine matres.
 Ergo age, nam magni ducis indulgentia pulsat, 125
 Certaue dat votis hilaris vestigia frater,
 Surge, animo & fortes castrorum concipe curas:
 Monstrabunt acies Mavors, Actæaque virgo;
 Flectere Castor equos, humeris quater arma Quirinus,
 Qui tibi tam tenero permisit plaudere collo 130
 Nubigenas clypeos, intactaque cædibus æra.
 Quasnam igitur terras, quem Cæsaris ibis in orbem?
 Arctooſne amnes, & Rheni fracta natabis
 Flumina? an æstiferis Libyæ sudabis in arvis?
 An juga Pannoniæ, mutatoresque domorum 135
 Sauromatas quaties? an te septenus habebit
 Ister, & undoso circumflua conjuge Peuce?
 An Solymum cinerem, palmetaque capta subibis
 Non sibi felices filvas ponentis Idumes?
 Quod si te magno tellus frenata parenti 140
 Accipiat, quantum ferus exsultabit Araxes!
 Quanta Calydonios attollet gloria campos!
 Cum tibi longævus referet truciſ incolæ terræ,
 Hic suetus dare jura parens; hoc cespite turmas
 Affari: vigiles speculas, castellaque longe 145
 Prospicis? ille dedit; cinxitque hæc moenia fossa:

Belligeris hæc dona Deis , hæc tela dicavit ;
 Cernis adhuc titulos : hunc ipse , vocantibus armis ,
 Induit , hunc regi rapuit thoraca Britanno.
 Qualiter in Teucros victricia bella paranti 150
 Ignotum Pyrrho Phoenix narrabat Achillem.
 Felix , qui viridi fidens cœptaque juvena
 Durabis quascunque vices , vallumque subibis
 Forfan & ense latus (si numina principis adsint)
 Cinctus , & unanimi comes indefessus amici ; 155
 Quo Pylades ex more pius , quo Dardana gessit
 Bella Menœtiades. quippe hæc concordia vobis ,
 Hic amor est ; duretque precor ! nos fortior ætas
 Jam fugit ; hinc votis animum precibusque juvabo.
 Hei mihi , sed cœtus solitos si forte ciebo , 160
 Et mea Romulei venient ad carmina patres ,
 Tu deeris , Crispine , mihi ; cuneosque per omnes
 Te meus absentem circumspiciet Achilles.
 Sed venies melior ; (vatum non irrita currunt
 Omīna) quique aquilas tibi nunc , & castra recludit , 165
 Idem omnes perferre gradus , cingique superbis
 Fascibus , & patrias dabit infedisse curules.
 Sed quis ab excelsis Troianæ collibus Albæ ,
 (Unde suæ juxta prospectat mœnia Romæ
 Proximus ille Deus) fama velocior intrat 170
 Nuntius , atque tuos implet , Crispine , penates ?
 Dicebam certe , vatum non irrita currunt
 Auguria. en ! ingens referat tibi limen honorum
 Cæsar , & Ausonii committit munia ferri.
 Vade , puer , tantisque enixus suffice donis. 175
 Felix , qui magno jam nunc sub præside juras ,

Cuique facer primum tradit Germanicus ense!
 Non minus hoc fortis, quam si tibi panderet ipse
 Bellipotens aquilas, torvaque induceret ora
 Casside. vade alacer, majoraque disce mereri.

180

III. *Epicedion in patrem suum.*

IPSE malas vires, & lamentabile carmen
 Elyfio de fonte mihi, pulsumque sinistra
 Da, genitor perdocte, lyræ: neque enim antra movere
 Delia, nec solitam fas est impellere Cyrrham
 Te fine. Corycia quidquid modo Phœbus in umbra
 Quidquid ab Ismariis monstrabat collibus Evan,
 Dedidici. fugere meos Parnasia crines
 Vellera, funestamque ederis irrepere taxum
 Extimui, trepidamque (nefas) arescere laurum,
 Ille ego, magnanimùm qui facta attollere regum
 Ibam altum spirans, Martemque æquare canendo.
 Quis sterili mea corda situ, quis Apolline verso
 Frigida damnatæ præduxit nubila menti?
 Stant circum attonitæ vatem, & nil dulce sonantes
 Nec digitis, nec voce Deæ. dux ipsa, silenti
 Fulta caput cithara, qualis post Orphea raptum
 Adstitit, Hebre, tibi, cernens jam surda ferarum
 Agmina, & immotos sublato carmine lucos.
 At tu, seu membris emissus in ardua tendis,
 Fulgentesque plagas, rerumque elementa recenses,
 Quis Deus, unde ignes, quæ ducat semita Solem,
 Quæ minuât Phœben, quæque integrare latentem

10

15

20

Causa queat, doctique modos extendis Arati:
 Seu tu Lethæi secreto in gramine campi
 Concilia heroum juxta Manesque beatos, 25
 Mæonium Aseræumque senem, non segnior umbra
 Accolis, alternumque sonas, & carmina misces;
 Da vocem magno, Pater, ingeniumque dolori.
 Nam me ter relegens cœlum, terque ora retexens.
 Luna videt residem, nullaque Heliconide tristes 30
 Solantem curas, tuus ut mihi vultibus ignis
 Irrubuit, cineremque oculis humentibus hausi.
 Vilis honos studiis: vix hæc in munera solvo
 Primum animum; tacitisque situm depellere curis.
 Nunc etiam trepidante manu, nec lumine sicco 35
 Ordior, acclinis tumulto, quo molle quiescis
 Ingera nostra tenens; ubi post Æneïa fata
 Solatus, Latiis ingessit montibus Albam
 Ascanius, Phrygio dum pingues sanguine campos.
 Odit, & infaustæ regnum dotale novercæ. 40
 His ego te (nam Sicani non mitius halat
 Aura croci, dites nec ficubi rara Sabæi
 Cinnama, odoratas nec Arabs decerpfit aristas)
 Infertum cum laude locis, te carmine plango
 Pierio. sume hos gemitus, & munera nati, 45
 Et lacrimas, cari quas nunquam habuere parentes.
 Atque utinam fortuna mihi dare Manibus aras,
 Par templis opus, aeriamque educere molem,
 Cyclopum scopulos ultra, atque audacia saxa
 Pyramidum, & magno tumultum prætexere luco! 50
 Illic & Siculi superassem dona sepulcri,
 Et Nemees lucum, & Pelopis solennia trunci.

Illic *Æbalio* non finderet aera disco
 Graiorum vis ulla virum: non arva rigaret
 Sudor equum, aut putri sonitum daret ungula campo; 55
 Sed *Phœbi* simplex chorus. hic frondentia vatum
 Præmia laudato, genitor, tibi rite dicarem.
 Ipse madens lacrimis, umbrarum animæque sacerdos
 Præciperem reditum, cui te nec *Cerberus* omni
 Ore, nec *Orphææ* quirent avertere leges: 60
 Meque habitus moresque tuos & facta canentem
 Fors & magniloquo non posthabuisset *Homero*,
 Tenderet & torvo pietas æquare *Maroni*.
 Cur magis incessat *Superos*, & aena *Sorum*
 Stamina, quæ tepido genitrix super aggere nati 65
 Orba fedit? vel quæ primævi conjugis ignem
 Aspicit, obstantesque manus, turbamque tenentem
 Vincit, in ardentem (liceat) moritura maritum?
 Major certe illis *Superos* & *Tartara* pulsem
 Invidia: externis etiam miserabile visu 70
 Funus eat. Sed nec modo se *Natura* dolenti,
 Nec *Pietas* injusta dedit: r'hi limine primo
 Fatorum, & viridi, genitor, ceu raptus ab ævo,
Tartara dura subis. nec enim *Marathonia* virgo
Parcius extinctum sævorum crimine agrestum 75
 Fleverit *Icarium*, *Phrygia* quam turre cadentem
Astyanacta parens. laqueo quin illa supremos
 Includit gemitus: at te, post funera magni
Hectoris, *Hæmonio* pudor est servisse marito.
 Non ego quas fati certus sibi voce canora 80
 Inferias præmittit olor; nec rupe quod atra
Tyrrenææ volucres nautis prædulce minantur,

In patrios adhibebo rogos; non murmure trunco
 Quod gemit, & diræ queritur Philomela sorori;
 Nota nimis vati. quis non in funera cunctos 85
 Heliadum ramos, lacrimosaque germina duxit,
 Et Phrygium filicem, atque ausum contraria Phœbo
 Carmina, nec fœda gavifam Pallada buxo?
 Te pietas oblita virum, revocataque cœlo
 Iustitia, & gemina planget facundia lingua; 90
 Et Pallas, doctique cohors Heliconia Phœbi;
 Quis honor Aonios seno pede ducere cantus,
 Et quibus Arcadia carmen testudine mensis
 Cura lyrae, nomenque fuit: quosque orbe sub omni
 Ardua septena numerat Sapientia fama: 95
 Qui furias, regumque dolos, averſaque cœlo
 Sidera terrifico super intonuere cothurno:
 Et quis lasciva vires tenuare Thalia
 Dulce, vel heroos gressu truncare tenores.
 Omnia namque animo complexus, & omnibus auctor, 100
 Qua fandi via lata patet: five orſa libebat
 Aoniis vincire modis, seu voce soluta
 Spargere, & effreno nimbos æquare profatu.
 Exſere ſemiſtos Veſuvino fulgure vultus,
 Parthenope, crinemque afflato monte ſepulti 105
 Pone ſuper tumulos, & magni funus alumni,
 Quo non Monychiæ quidquam præſtantius arces,
 Doctave Cyrene, Sparteve animoſa creavit.
 Si tu ſtirpe vetus, famæque obſcura jaceres,
 Nil gentile tumens, illo te cive probares 110
 Graiam, atque Euboïco majorum ſanguine duci.
 Ille tuis toties preſſit ſua tempora ſertis,

Cum stata laudato caneret Quinquennia versu,
 Ora supergressus Pylis senis, oraque regis
 Dulichii, specieque comam subnexus utraque. 115
 Non tibi deformes obscuri sanguinis ortus,
 Nec sine luce genus; (quanquam fortuna parentum
 Arctior expensis) etenim te divite ritu
 Ponere purpureos infantia adegit amictus
 Stirpis honore datos, & nobile pectoris aurum. 120
 Protinus exorto dextrum risere sorores
 Aonides, pueroque chelyn summisit, & ora
 Imbuit amne sacro, jam tum tibi blandus, Apollo.
 Nec simplex patriæ decus, & natalis origo
 Pendet ab ambiguo geminæ certamine terræ. 125
 Te de gente suum Latiis ascita colonis
 Graia refert Selle; (Phrygius qua puppe magister
 Excidit, & mediis miser evigilavit in undis;)
 Parthenopeque suum longo probat ordine vitæ.
 * * * * *
 Mæoniden, aliæque aliis natalibus urbes 130
 Diripiunt, cunctæque probant: non omnibus ille
 Verus: alit victos immanis gloria falsi.
 Atque ibi dum profers annos, vitamque salutas,
 Protinus ad patrii raperis certamina lustris
 Vix implenda viris, laudum festinus, & audax 135
 Ingenii: stupuit primæva ad carmina plebes
 Eubœa, & natis te monstravere parentes.
 Inde frequens palmæ, nulloque ingloria sacro
 Vox tua. non toties victorem Castora gyro,
 Nec fratrem cæstu virides plausere Therapnæ. 140
 Sit pronum vicisse domi; quid Achæa mereri

Præmia, nunc ramis Phœbi, nunc germine Lernæ,
 Nunc Athamantea protectum tempora pinu?
 Cum toties lassata, tamen nusquam avia frondes
 Abstulit, aut alium tetigit Victoria crinem. 145
 Hinc tibi vota patrum credi, generosaque pubes
 Te monitore regi, moresque & facta priorum
 Discere: quis casus Troiæ; quam tardus Ulixes;
 Quantus equos pugnasque virum decurrere versu
 Mæonides; quantumque pios ditavit agrestes 150
 Ascraeus, Siculusque senex: qua lege recurat
 Pindaricæ vox flexa lyra, volucrumque precator
 Ibycus, & tetricis Alcman cantatus Amyclis,
 Stefichorusque ferox, actusque egressa viriles
 Non formidata temeraria Leucade Sappho; 155
 Quosque alios dignata chelys. tu pandere docti
 Carmina Battiadæ, latebrasque Lycophronis atri,
 Sophronaque implicitum, tenuisque arcana Corinnæ;
 (Sed quid parva loquor?) tu par assuetus Homero
 Ferre jugum, senosque pedes æquare solutis 160
 Vocibus, & nunquam passu brevior relinqui.
 Quid mirum, patria si te petiere relicta,
 Quos Lucanus ager, rigidi quos jugera Dauni,
 Quos Veneri plorata domus, neglectaque tellus
 Alcida, vel quos e vertice Surrentino 165
 Mittit Tyrrheni speculatrix virgo profundi?
 Quos proprio sine lituo remoque notatus
 Collis, & Ausonii pridem laris hospita Cyme:
 Quosque Dicarchei portus, Baianaque mittunt
 Litora, qua mediis alte permixtus anhelat 170
 Ignis aquis, & operta animos incendia servant.

Sic ad Avernales scopulos, & opaca Sibyllæ
Antra, rogaturæ veniebant undique gentes.
Illa minas Divûm, Parcarumque acta canebat,
Quamvis decepto vates non irrita Phœbo. 175
Mox & Romuleam stirpem, proceresque futuros
Instruis, inque patrum vestigia ducere perstas.
Sub te Dardanius facis explorator opertæ,
Qui Diomedei celat penetralia furti,
Crevit, & inde sacrum didicit puer. arma probare 180
Monstrasti Saliis, præfagumque æthera certis
Auguribus; cui Chalcidicum fas volvere carmen,
Lanea cui Phrygii est coma flaminis, & tua multum
Verbera succinctj formidavere Luperci.
Et nunc ex illo forsan grege, gentibus alter 185
Jura dat Eois, alter compescit Iberos,
Alter Achæmenium secludit Zeugmate Persen:
Hi dites Asiæ populos, hi Pontica frenant,
Hi fora pacificis emendant fascibus, illi
Castra pia statione tenent: tu laudis origo. 190
Non tibi certassent juvenilia fingere corda
Nestor, & indomiti Phoenix moderator alumni;
Quique tubas acres, lituosque audire volentem
Æaciden, alio frangebatur carmine Chiron.
Talia dum celebras, subitam civilis Erinny 195
Tarpeio de monte facem, Phlegræaque movit
Proelia, sacrilegis lucent Capitolia tædis,
Et Senonum furias Latiae sumfere cohortes.
Vix requies flammæ, nec dum rogos ille Deorum
Siderat, excisis cum tu solatia templis 200
Impiger, & multum facibus velocior ipsis,

Concipis ore pio, captivæque fulmina desles.
Mirantur Latii procures, ultorque Deorum
Cæsar, & e medio Divum pater annuit igni.
Jamque & flere pio Vefuvina incendia cantu 205
Mens erat, & gemitum patriis impendere damnis;
Cum pater exemptum terris ad sidera montem
Sustulit, & late miseræ deiecit in urbes.
Me quoque vocales lucos lustratæque Tempe
Pulsantem, cum stirpe tua descendere dixi, 210
Admisere Deæ: nec enim mihi sidera tanti,
Æquoræque & terras, quam vos debere parenti.
Tu decus hoc quodcunque lyræ, primusque dedisti
Non vulgare loqui, & famam sperare sepulcro.
Qualis eras, Latios quoties ego carmine patres 215
Mulcerem, felixque tui spectator adesles
Muneris! heu quali confusus gaudia fletu,
Vota pioque metus inter, lætumque pudorem!
Quam tuus ille dies! quam non mihi gloria major!
Talis Olympiaca juvenem cum spectat arena 220
Qui genuit, plus ipse ferit, plus corde sub alto
Cæditur: attendunt cunei; spectatur athletæ
Ille magis, crebro dum lumina pulveris haustu
Obruit, & preña vovet expirare corona.
Hei mihi quod tantum patrias ego vertice frondes, 225
Solaque Chalcidicæ Cerealia dona coronæ
Te sub teste tuli! qualem te Dardanus Albæ
Vix cepisset ager, si per me ferta tulisses
Cæsarea donata manu! quod subdere robur
Illa dies, quantum potuit demissæ senectæ? 230
Heu quod me mixta quercus non preffit oliva,

Et fugit speratus honos, cum Lustra parentis
 Invida Tarpeii canerem! Te nostra magistro
 Thebais urgebat prisca^{rum} exordia vatum:
 Tu cantus stimulare meos, tu pandere facta
 Heroum, bellicque modos, positusque locorum
 Monstrabas. labat incerto mihi limite cursus
 Te sine, & orbatae caligant vela carinae.
 Nec solum larga memet pietate fovebas:
 Talis & in thalamos. una tibi cognita tæda
 Connubia, unus amor. certe sejungere matrem
 Jam gelidis nequeo bustis; te sentit, habetque,
 Te videt, & tumulos ortuque obituque salutat,
 Ut Pharios aliæ flecta pietate dolores
 Mygdoniosque colunt, & non sua funera plorant.
 Quid referam expositos servato pondere mores?
 Quæ pietas? quam vile lucrum? quæ cura pudoris?
 Quantus amor recti? rursusque, ubi dulce remitti,
 Gratia quæ dictis? animo quam nulla senectus?
 His tibi pro meritis, famam laudesque benignas
 Index cura Deum, nulloque e vulnere tristes
 Concessit. raperis, genitor, non indigus ævi,
 Non nimius; trinisque decem quinquennia lustris
 Juncta ferens. sed me pietas numerare, dolorque
 Non finit. o Pylas ævi transcendere meras,
 Et Teucros æquare senes, o digne videre
 Me similem! Sed nec leti tibi janua tristis:
 Quippe leves causæ; nec segnis tabe senili
 Exiis instanti præmisit membra sepulcro;
 Sed te torpor iners, & mors imitata quietem,
 Explicuit, falsoque tulit sub Tartara somno.

Quos ego tunc gemitus? comitum manus anxia vidit;
Vidit & exemplum genitrix, gavisæque vovit
Quæ lamenta tuli. veniam concedite, Manes;
Fas dixisse, Pater: non tu mihi plura dedisses. 265
Felix ille patrem vacuis circumdedit ulnis,
Vellet &, Elysia quamvis in sede locatum,
Abripere, & Danaas iterum portare per umbras;
Tentantem & vivos molitum in Tartara gressus,
Detulit infernæ vates longæva Dianæ. 270
Si chelyn Odrysiam pigro transmisit Averno
Causa minor; si Thesalicas Admeton in oras,
Si conjux retro Phylacæda rettulit umbram,
Cur nihil exoret, genitor, chelys aut tua Manes,
Aut mea? fas mihi sit patrios contingere vultus, 275
Fas junxisse manus, & lex quæcunque sequatur.
At vos umbrarum reges, Ennæaque Juno
(Si laudanda precor) tædas auferte, comasque
Eumenidum: nullo sonet asper janitor ore:
Centaurosque, Hydræque greges, Scyllæaque monstra 280
Aversæ celent valles; umbramque senilem
Invitet ripis, discussa plebe, supremis
Vector, & in media componat molliter alga.
Ite, pii Manes, Graiûmque examina vatum,
Illustremque animam Lethæis spargite fertis, 285
Et monstrate nemus, quo nulla irrupit Erinnyes,
In quo falsa dies, cœloque simillimus aer.
Inde tamen venias melior, qua porta malignum
Cornea vincit ebur, somnique in imagine monstra
Quæ solitus. Sic sacra Numæ, ritusque colendos 290
Mitis Aricino dictabat Nympha sub antro:

Scipio sic plenos Latio Iove ducere somnos
Creditur Aufoniis, & non sine Apolline Sulla.

IV. *Ad Somnum.*

CRIMINE quo merui juvenis, placidissime Divum,
Quove errore miser, donis ut solus egerem,
Somne, tuis? tacet omne pecus, volucresque, feræque,
Et simulant fessos curvata cacumina somnos:
Nec trucibus fluviis idem sonus; occidit horror
Æquoris, & terris maria acclinata quiescunt.
Septima jam rediens Phoebe mihi respicit ægras
Stare genas; totidem Cætæ, Paphiæque recurvant
Lampades, & toties nostros Tithonia questus
Præterit, & gelido tangit miserata flagello. 10
Unde ego sufficiam? non si mihi lumina mille,
Quæ facer alterna tantum statione tenebat
Argus, & haud unquam vigilabat corpore toto.
Et nunc fors aliquis longa sub nocte, puellæ
Brachia nexa tenens, ultro te, Somne, repellit. 15
Inde veni, nec te totas infundere pennas
Luminibus compello meis; (hoc turba precetur
Lætior) extremo me tange cacumine virgæ,
(Sufficit) aut levior suspenso poplite transi.

V. *Epicedion in puerum suum.*

ME miserum (neque enim verbis solennibus ulla
 Incipiam nunc, Castaliæ vocalibus undis
 Invisus, Phœboque gravis) quæ vestra, sorores,
 Orgia, Pieriæ, quas incestavimus aras?
 Dicite: post pœnam liceat commissa fateri. 5
 Numquid inaccesso posui vestigia luco?
 Num vetito de fonte bibi? quæ culpa? quis error;
 Quem luimus tantis mœroribus? ecce lacertis
 Viscera nostra tenens animamque, avellitur infans;
 Non de stirpe quidem, nec qui mea nomina ferret 10
 Oraque; non fueram genitor: sed cernire fletus,
 Liventesque genas, & credite planctibus orbi,
 Orbis ego. Huc patres, & aperto pectore matres
 Conveniant, cineresque oculis, & munera ferte.
 Si qua sub uberibus plenis ad funera natos 15
 Ipsa gradu labente tulit, madidumque cecidit
 Pectus, & ardentes restinxit lacte favillas;
 Quisquis adhuc teneræ signatum flore juventæ
 Immerfit cineri juvenem, primaque jacentis
 Serpere crudeles vidit lanugine flammæ, 20
 Adsit, & alterno mecum clamore fatiscat:
 Vincetur lacrimis, & te, Natura, pudebit.
 Tanta mihi feritas, tanta est insania luctus.
 Hoc quoque cum in *** ter dena luce peracta
 Acclinis tumulo, luctus in carmina verto, 25
 Discordesque modos, & singultantia verba

Statius.

K

Molior. orsa *** est: atque ira tacendi
 Impatiens. sed nec solitæ mihi vertice laurus,
 Nec fronti vittatus honos. en taxea marcet
 Silva comis, hilaresque ederas plorata cupressus 30
 Excludit ramis. ignavo pollice chordas
 Pulso: sed incertum digitis errantibus amens
 Tundo chelyn. juvat heu, juvat illaudabile carmen
 Fundere, & incomte miserum laudare dolorem:
 Sic merui; sic me cantuque habituque nefastum 35
 Aspiciant Superi. pudeat Thebasque novumque
 Æaciden: nil jam placitum manabit ab ore.
 Ille ego, qui toties blandus matrumque patrumque
 Vulnera, qui vivos potui mulcere dolores;
 Ille ego lugentum mitis solator, acerbis 40
 Auditus tumulis, & descendantibus umbris,
 Deficio, medicasque manus, fomentaque quæro
 Vulneribus (sed summa) meis. Nunc tempus, amici,
 (Quorum ego manantes oculos & faucia terfi
 Pectora) reddere opem, sævasque exsolvere grates. 45
 Nimirum tunc vestra domans ego vulnere, moestos
 Increpui: nunc damna dolens alterna, reposco
 Infelix lacrimas, & mitia carmina quæro.
 Verum erat: absuntque vires, & copia fandi
 Nulla mihi, dignumque nihil mens fulmine tanto 50
 Repperit. inferior vox omnis, & omnia fordent
 Verba. ignosce, puer: tu me caligine mersum
 Obruis ah dira. viso sic vulnere caræ
 Conjugis, invenit caneret quod Thracius Orpheus
 Dulce sibi: sic busta Lini complexus Apollo 55
 Non tacuit. Nimius fortasse, avidusque doloris

Dicar, & in lacrimis justum excessisse pudorem.
Quisnam autem gemitus, lamentaque nostra reprehendit?
O nimium felix, nimium crudelis, & expers
Imperii, Fortuna, tui, qui dicere legem
Fletibus, aut fines audet censere dolendi!
Incitat (heu) planctus. potius fugientia ripas
Flumina devincas, rapidis aut ignibus obstes,
Quam miseros lugere vetes. tamen ille severus
(Quisquis is est) nostræ cognoscat vulnera causæ.
Non ego mercatus Pharia de pube loquaces
Delicias, doctumque sui convicia Nili
Infantem, lingua nimium, salibusque protervum
Dilexi. meus ille, meus: tellure cadentem
Excepi, & vinctum genitali carmine fovi;
Pulsantemque novas tremulis ululatibus auras
Inserui vitæ. quid plus tribuere parentes?
Quin alios ortus, libertatemque sub ipsis
Uberibus tibi, parve, dedi: tu munera nostra
Ridebas, ignarus adhuc. properaverit ille,
Sed merito properabat, amor; ne perderet ullum
Libertas tam parva diem. nonne horridus ipsos
Invidia Superos, injustaque Tartara pulsem?
Nonne gemam te, care puer? quo sospite natos
Non cupii: primo gremium cui protinus ortu
Applicui, fixique meum: cui verba, sonosque
Monstravi, questusque & murmura cæca resolvens;
Reptantemque solo demissus ad oscula dextra
Erexî; blandique sinus jam jamque natantes

60

65

70

75

80

Excepisse genas, dulcesque accerfere somnos.

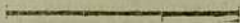
85

Cui nomen vox prima meum, ludusque tenello

Risus, & e nostro veniebant gaudia vultu.

* * * *

Desunt cetera.

P. PAPINII STATII
THEBAIDOS
LIBRI XII

ARGUMENTA
LIBRORUM DUODECIM
THEBAIDOS

Ex vetustissimo codice Toletano.

SOLVITUR in *Primo* fratrum concordia libro.
Denegat & foedus, repetitaque regna *Secundus*.
Tertius in Thebas inflammat Dorica castra.
In *Quarto* Mavors bello rapit undique Grajos.
Quintus & Hypsipyles luctus, narratque dolores.
Archemori *Sextus* ludos ad funera ducit.
Septimus obsessas Thebas, vatisque sepulcrum.
Occidit *Octavo* Menalippi cuspide Tydeus.
Hippomedonta solo dat *Nonus* & Arcada telo.
Cuspide fulminea *Decimus* Capanea terebat.
Undecimus parili germanos funere jungit.
Ultimus Ogygias dat vincere Thefea Thebas.

P. PAPINII STATII
THEBAIDOS

LIBER I.

FRATERNAS acies, alternaque regna profanis
 Decertata odiis, fontesque evolvere Thebas,
 Pierius menti calor incidit. Unde jubetis
 Ire Deæ? Gentisne canam primordia diræ?
 Sidonios raptus, & inexorabile pactum 5
 Legis Agenoreæ? scrutantemque æquora Cadmum?
 Longa retro series, trepidum si Martis operti
 Agricolam infandis condentem prælia fulcis
 Expediam, penitusque sequar, quo carmine muris
 Jusserit Amphion Tyrios accedere montes. 10
 Unde graves iræ cognata in mœnia Baccho,
 Quod sævæ Junonis opus, cui sumserit arcum
 Infelix Athamas, cur non expaverit ingens
 Ionium, socio casura Palæmone mater.
 Atque adeo jam nunc gemitus, & prospera Cadmi 15
 Præterisse finam: limes mihi carminis esto
 Œdipodæ confusa domus: quando Itala nondum
 Signa, nec Arctæos ausim sperare triumphos,

Bisque jugo Rhenum, bis adaetum legibus Istrum;
 Et conjurato dejectos vertice Dacos: 20
 Aut defensa prius vix pubescentibus annis
 Bella Jovis, Tuque o Latiae decus addite famae,
 Quem nova maturi subeuntem exorsa parentis
 Aeternum sibi Roma cupit: licet arctior omnes
 Limes agat stellas, & te plaga lucida coeli 25
 Pleiadum, Boreaeque, & huius fulminis experts
 Sollicitet; licet ignipedum frenator equorum
 Ipse tuis alte radiantem crinibus arcum
 Imprimat, aut magni cedat tibi Iuppiter aequa
 Parte poli; maneat hominum contentus habentis, 30
 Undarum terraeque potens, & fidera dones.
 Tempus erit, cum Pierio tua fortior aestro
 Facta canam: nunc tendo chelyn. satis arma referre
 Aonia, & geminis sceptrum exitiale tyrannis,
 Nec furiis post fata modum, flammisque rebelles 35
 Seditione rogi, tumultisque carentia regum
 Funera, & egestas alternis mortibus urbes.
 Coerulea cum rubuit Lernaeo sanguine Dirce,
 Et Thetis arentes assuetum stringere ripas,
 Horruit ingenti venientem Ismenon acervo. 40
 Quem prius heroum, Clio, dabis? immodicum irae
 Tydea? laurigeri subitos an vatis hiatus?
 Urget & hostilem propellens caedibus amnem
 Turbidus Hippomedon, plorandaque bella protervi
 Arcados, atque alio Capaneus horrore canendus. 45
 Impia jam merita scrutatus lumina dextra
 Merferat aeterna damnatum nocte pudorem
 Oedipodes, longaue animam sub morte tenebat.

Illum indulgentem tenebris, imæque recessu
 Sedis, inaspectos cœlo, radiisque penates 50
 Servantem, tamen assiduus circumvolat alis
 Sæva dies animi, scelerumque in pectore Diræ.
 Tunc vacuos orbes, crudum ac miserabile vitæ
 Supplicium, ostentat cœlo, manibusque cruentis
 Pulsat inane solum, sævaque ita voce precatur: 55
 Di, fontes animas, angustaque Tartara poenis
 Qui regitis, tuque umbrifero Styx livida fundo,
 Quam video, multumque mihi consueta vocari
 Annue, Tisiphone, perversaque vota secunda:
 Si bene quid merui, si me de matre cadentem 60
 Fovisti gremio, & trajectum vulnere plantas
 Firmasti: si stagna petii Cyrrhæa bicorni
 Interfusa jugo, possem cum degere falso
 Contentus Polybo, trifidæque in Phocidos arcto
 Longævum implicui regem, secuique trementis 65
 Ora senis, dum quæro patrem: si Sphingos iniquæ
 Callidus ambages te præmonstrante resolvi:
 Si dulces furias, & lamentabile matris
 Connubium gavissus inii; noctemque nefandam
 Sæpe tuli, natosque tibi (scis ipsa) paravi: 70
 Mox avidus poenæ digitis cædentibus ultro
 Incubui, miseraque oculos in matre reliqui;
 Exaudi, si digna precor, quæque ipsa furenti
 Subjiceres: Orbum visu, regnisque, parentem
 Non regere, aut dictis mœrentem flectere adorti 75
 Quos genui, quocunque toro: quin ecce superbi
 (Pro dolor) & nostro jamdudum funere reges
 Insultant tenebris, gemitusque odere paternos.

Hifne etiam funeftus ego? & uidet ifta Deorum
Ignavus genitor? tu faltem debita vindex 80
Huc ades, & totos in pœnam ordire nepotes.
Indue quod madidum tabo diadema cruentis
Unguibus arripui, votisque inftincta paternis
I media in fratres, generis confortia ferro
Diffiliant: da Tartarei regina barathri 85
Quod cupiam vidiffe nefas. nec tarda fequetur
Mens juvenum, modo digna veni, mea pignora noſces.
Talia jaſtanti crudelis Diva ſeveros
Advertit vultus. inamœnum forte ſedebat
Cocytum juxta reſolutaque vertice crines, 90
Lambere ſulfureas permiferat anguibus undas.
Illicet igne Jovis, lapſiſque citatior aſtris
Triſtibus exſiluit ripis. diſcedit inane
Vulguſ, & occurſus dominæ pavet. illa per umbras
Et caligantes animarum examine campos, 95
Tenariæ limen petit irremeabile portæ.
Senſit adeſſe dies: piceo nox obvia nimbo
Lucentes turbavit equos. procul arduus Atlas
Horruit, & dubia cœlum cervice remiſit.
Arripit extemplo Maleæ de valle reſurgens 100
Notum iter ad Thebas. neque enim velocior ullas
Itque reditque vias, cognataque Tartara mayult.
Centum illi ſtantes umbrabant ora ceraſtæ,
Turba minor diri capitis: ſedet intus abaſtis
Ferreæ lux oculis. qualis per nubila Phœbes 105
Atracia rubet arte labor: ſuffuſa veneno
Tenditur, ac ſanie gliſcit cutis: igneus atro
Ore vapor; quo longa ſitis, morbique, famelque,

Et populis mors una venit, riget horrida tergo
 Balla, & coerulei redeunt in pectore nodi. 110
 Atropos hos, atque ipsa novat Proserpina cultus.
 Tum geminas quatit illa manus. hæc igne rogali
 Fulgurat, hæc vivo manus aera verberat hydro.
 Ut stetit, abrupta qua plurimus arce Cithæron
 Occurrit cœlo, fera sibila crine virenti 115
 Congeminat, signum terris, unde omnis Achæi
 Ora maris late, Pelopeiaque regna resultant.
 Audiit & medius coeli Parnassus, & asper
 Eurotas, dubiamque jugo fragor impulit Œten
 In latus, & geminis vix fluctibus obstitit Isthmos. 120
 Ipsa suum genitrix, curvo delphine vagantem
 Arripuit frenis, gremioque Palæmona preffit.
 Atque ea Cadmeo præceps ubi limine primum
 Constitit, assuetaque infecit nube penates:
 Protinus attoniti fratrum sub pectore motus, 125
 Gentilisque animos subiit furor, ægraque lætis
 Invidia, atque parens odii metus. inde regendi
 Sævus amor: ruptæque vices, jurisque secundi
 Ambitus impatiens, & summo dulcius unum
 Stare loco, sociisque comes discordia regnis. 130
 Sic ubi delectos per torva armenta juvencos
 Agricola imposito fociare affectat aratro:
 Illi indignantes, quis nondum vomere multo
 Ardua nodosos cervix descendit in æthos,
 In diversa trahunt, atque æquis vincula laxant 135
 Viribus, & vario confundunt limite sulcos:
 Haud secus indomitos præceps discordia fratres
 Asperat. alterni placuit sub legibus anni

Exfilio mutare ducem. sic jure maligno
Fortunam transire jubent, ut sceptrā tenentem 140
Fœdere præcipiti semper novus angeret heres.
Hæc inter fratres pietas erat: hæc mora pugnae
Sola, nec in regem perduratura secundum.
Et nondum crasso laquearia fulva metallo,
Montibus aut alte Graiis effulta nitebant 145
Atria, congestos fatis explicitura clientes.
Non impacatis regum advigilantia somnis
Pila, nec alterna ferri statione gementes
Excubiæ, nec cura mero committere gemmas,
Atque aurum violare cibis. sed nuda potestas 150
Armavit fratres: pugna est de paupere regno.
Dumque uter angustæ squalentia jugera Dirces
Verteret, aut Tyrii folio non altus ovaret
Exfulis, ambigitur; periit jus, fasque, bonumque,
Et vitæ, mortisque pudor. Quo tenditis iras, 155
Ah miseri? quid si peteretur crimine tanto
Limes uterque poli, quem Sol emissus Eoo
Cardine, quem porta vergens prospectat libera?
Quasque procul terras obliquo fidere tangit
Avius, aut Borea gelidas, madidive tepentes 160
Igne Noti? quid si Tyriæ Phrygiæve sub unum
Conveſtentur opes? loca dira, arcesque nefandæ
Suffecere odio, furtisque immanibus emtum est
Œdipodæ sedisse loco. Jam forte carebat
Dilatus Polynicis honos. quis tum tibi, sæve, 165
Quis fuit ille dies? vacua cum solus in aula
Respiceres jus omne tuum, cunctosque minores,
Et nusquam par stare caput? Jam murmura serpunt

Plebis Echionæ, tacitumque a principe vulgus
Diffidet, & (qui mos populis) venturus amatur.

170

Atque aliquis, cui mens humili læsiffe veneno
Summa, nec impositos unquam cervice volenti
Ferre duces: Hancne Ogygiis, ait, aspera rebus
Fata tulere vicem? toties mutare timendos,
Alternoque jugo dubitantia subdere colla!

175

Partiti versant populorum fata, manuque
Fortunam fecere levem. semperne vicissim
Exsulibus servire dabor? tibi, summe Deorum
Terrarumque fator, fociis hanc addere mentem

Sedit? an inde vetus Thebis extenditur omen,
Ex quo Sidonii nequidquam blanda juvenci
Pondera, Carpathio jussus sale quærere Cadmus
Exsul Hyanteos invenit regna per agros:
Fraternasque acies foetæ telluris hiatu

180

Augurium, seros dimisit adusque nepotes?
Cernis, ut erectum torva sub fronte minetur
Sævior assurgens demto consorte potestas?

185

Quas gerit ore minas? quanto premit omnia fastu?
Hicne unquam privatus erit? tamen ille precanti
Mitis, & assatu bonus & patientior æqui.

190

Quid mirum? non solus erat. non vilis in omnes
Promta manus casus domino cuicunque parati.
Qualiter hinc gelidus Boreas, hinc nubifer Euris
Vela trahunt, nutat mediæ fortuna carinæ.

Heu dubio suspensa metu, tolerandaque nullis

195

Aspera fors populis! hic imperat: ille minatur.

At Iovis imperiis rapidi super atria cœli

Lectus concilio Divûm convenerat ordo.

Interiore polo. spatiis hinc omnia juxta
 Primæque occiduæque domus, effusa sub omni 200
 Terra atque unda die. mediis sese arduus infert
 Ipse Deis, placido quatiens tamen omnia vultu,
 Stellantique locat solio. nec protinus ausi
 Cœlicolæ, veniam donec pater ipse sedendi
 Tranquilla jubet esse manu. mox turba vagorum 205
 Semideùm, & summis cognati nubibus amnes,
 Et compressa metu servantes murmura venti
 Auræ testa replent, mixta convexa Deorum
 Majestate tremunt: radiant majore sereno
 Culmina, & arcano florentes lumine postes. 210
 Postquam jussa quies, siluitque exterritus orbis,
 Incipit ex alto: (grave & immutabile sanctis
 Pondus adest verbis, & vocem Fata sequuntur)
 Terrarum delicta, nec exsuperabile Diris
 Ingenium mortale queror. quonam usque nocentum 215
 Exigar in pœnas? tædet sævire cornu
 Fulmine. jam pridem Cyclopum operosa fatiscunt
 Brachia, & Æoliis desunt incudibus ignes.
 Atque ideo tuleram falso rectore solutos
 Solis equos, cœlumque rotis errantibus uri, 220
 Et Phaethontea mundum squallere favilla.
 Nil actum est: neque tu valida quod cuspide late
 Ire per illicitum pelago, germane, dedisti.
 Nunc geminas punire domos, quis sanguinis auctor
 Ipse ego, descendo. Perseos alter in Argos 225
 Scinditur, Aonias fluit hic ab origine Thebas.
 Mens cunctis imposta manet: quis funera Cadmi
 Nesciat? & toties excitam a sedibus imis

Eumenidum bellasse aciem? mala gaudia matrum,
 Erroresque feros nemorum, & reticenda Deorum 230
 Crimina? vix lucis spatio, vix noctis abactæ
 Enumerare queam mores, gentemque profanam.
 Scandere quin etiam thalamos hic impius heres
 Patris, & immeritæ gremium incestare parentis
 Appetit, proprios monstro revolutus in ortus. 235
 Ille tamen Superis æterna piacula solvit,
 Projecitque diem: nec jam amplius æthere nostro
 Vescitur, at nati (facinus sine more!) cadentes
 Calcavere oculos. jam jam rata vota tulisti,
 Dire senex: meruere tuæ, meruere, tenebræ 240
 Ultorem sperare Jovem. nova fontibus arma
 Injiciam regnis, totumque a stirpe revellam
 Exitiale genus. belli mihi semina sunt
 Adrastus focer, & Superis adjuncta finistris
 Connubia. Hanc etiam pœnis incestere gentem 245
 Decretum. neque enim arcano de pectore fallax
 Tantalus, & sævæ periit injuria mensæ.
 Sic pater omnipotens. ast illi faucia dictis
 Flammato versans inopinum corde dolorem
 Talia Juno refert: Mene, o justissime Divum, 250
 Me bello certare jubes? scis semper ut arces
 Cyclopum, magnique Phoroneos inclyta fama
 Sceptra viris, opibusque juvem, licet improbus illic
 Custodem Phariæ, somno letoque juvencæ
 Exstinguas, septis & turribus aureus intres. 255
 Mentitis ignosco toris: illam odimus urbem,
 Quam vultu confessus adis: ubi conscia magni
 Signa tori, tonitrus agis, & mea fulmina torques.

Facta luant Thebæ: cur hostes eligis Argos?
 Quin age, si tanta est thalami discordia sancti, 260
 Et Samon, & veteres armis exscinde Mycenæ.
 Verte solo Sparten. cur usquam sanguine festo
 Conjugis ara tuæ, cumulo cur turis Eoi
 Læta calet? melius votis Mareotica fumat
 Coptos, & ærisoni lugentia flumina Nili. 265
 Quod si prisca lunt auctorum crimina gentes,
 Subvenitque tuis sera hæc sententia curis;
 Percensere ævi senium, quo tempore tandem
 Terrarum furias abolere, & secula retro
 Emendare sat est? jamdudum ab sedibus illis 270
 Incipe, fluctivaga qua præterlabitur unda
 Sicanos longe relegens Alpheus amores.
 Arcades hic tua (nec pudor est?) delubra nefastis
 Imposuere locis: illic Mavortius axis
 Œnomai, Geticoque pecus stabulare sub Æmo 275
 Dignius: abruptis, etiamnum inhumata procorum
 Reliquiis trunca ora rigent. tamen hic tibi templi
 Gratus honos. placet Ida nocens, mentitaque manes
 Creta tuos. me Tantaleis consistere testis,
 Quæ tandem invidia est? belli desleste tumultus, 280
 Et generis miseresce tui. sunt impia late
 Regna tibi, melius generos passura nocentes.
 Finierat miscens precibus convicia Juno.
 At non ille gravis, dictis, quanquam aspera, motus
 Reddidit hæc: Equidem haud rebar te mente secunda 285
 Laturam, quodcunque tuos (licet æquus) in Argos
 Consularem, neque me (detur si copia) fallit
 Multa super Thebis Bacchum, ausuramque Dionem

Dicere, sed nostri reverentia ponderis obstat.
 Horrendos etenim latices, Stygia æquora fratris 290
 Obtestor, mansurum & non revocabile verum,
 Nil fore quo dictis flectar. quare impiger ales
 Portantes præcede Notos, Cyllenia proles:
 Aera per liquidum, regnisque illapsus opacis
 Dic patruo: superas senior se tollat ad auras 295
 Laius, extinctum nati quem vulnere, nondum
 Ulterior Lethes accepit ripa, profundi
 Lege Erebi: ferat hæc diro mea iussa nepoti:
 Germanum exilio fretum, Argolicisque tumentem
 Hospitiis, quod sponte cupit, procul impius aula 300
 Arceat, alternum regni infitatus honorem:
 Hinc causæ irarum. certo reliqua ordine ducam.
 Paret Atlantiades dictis genitoris, & inde
 Summa pedum propere plantaribus illigat alis,
 Obnubitque comas, & temperat astra galero. 305
 Tum dextræ virgam inferuit, qua pellere dulces
 Aut suadere iterum somnos, qua nigra subire
 Tartara, & exsanguis animare assueverat umbras.
 Desiluit; tenuique exceptus inhorruit aura.
 Nec mora, sublimes raptim per inane volatus 310
 Carpit, & ingenti designat nubila gyro.
 Interea patriis olim vagus exsul ab oris
 Œdipodionides furto deserta pererrat
 Aoniæ. jam jamque animis male debita regna
 Concipit, & longum signis cunctantibus annum 315
 Stare gemit. tenet una dies noctesque recursans
 Cura virum, si quando humilem decedere regno
 Germanum, & semet Thebis, opibusque potitum

Statius.

L

Cerneret, hac ævum cupiat pro luce pacisci.
Nunc queritur ceu tarda fugæ dispendia : sed mox 320
Attollit flatus ducis, & sedisse superbum
Dejecto se fratre putat, spes anxia mentem
Extrahit, & longo consumit gaudia voto.
Tunc sedet Inachias urbes, Danaëique arva,
Et caligantes abrupto sole Mycenæ, 325
Ferre iter impavidum. seu prævia ducit Erinnyes,
Seu fors illa viæ, sive hac immota vocabat
Atropos. Ogygiis ululata furoribus antra
Deserit, & pingues Baccheo sanguine colles.
Inde plagam, qua molle sedens in plana Cithæron 330
Porrigitur, lassumque inclinat ad æquora montem,
Præterit. hinc arcte scopuloso in limite pendens,
Infames Scyrone petras, Scyllæaque rura
Purpureo regnata seni, mitemque Corinthon
Linqvit, & in mediis audit duo litora campis. 335
Jamque per emeriti surgens confinia Phœbi
Titanis, late mundo subvecta silenti
Rorifera gelidum tenuaverat aera biga.
Jam pecudes volucresque tacent : jam somnus avaris
Inserpit curis, pronusque per aera nutat, 340
Grata laboratæ referens obliviam vitæ.
Sed nec puniceo rediturum nubila cœlo
Promisere jubar, nec rarefcentibus umbris
Longa repercusso nituere crepuscula Phœbo.
Densior a terris, & nulli pervia flammæ 345
Subtextit nox atra polos. jam claustra rigentis
Æoliæ percussa sonant, venturaque rauco
Ore minatur hiems, venti transversa frementes

Confligunt, axemque emoto cardine vellunt,
 Dum cœlum sibi quisque rapit. sed plurimus Auster 350
 Inglomerat noctem, & tenebrosa volumina torquet,
 Defunditque imbres. sicco quos asper hiatu
 Perfoliat Boreas. nec non abrupta tremiscunt
 Fulgura, & attritus subita face rumpitur æther.
 Jam Nemea, jam Tænareis contermina lucis 355
 Arcadiæ capita alta madent. ruit agmine facto
 Inachus, & gelidas surgens Erasinus ad Arctos.
 Pulverulenta prius, calcandaque flumina nullæ
 Aggeribus tenuere moræ, stagnoque refusa est
 Funditus, & veteri spumavit Lerna veneno. 360
 Frangitur omne nemus: rapiunt antiqua procellæ
 Brachia silvarum, nullisque aspecta per ævum
 Solibus umbrosi patuere æstiva Lycæi.
 Ille tamen modo saxa jugis fugientia ruptis
 Miratur, modo nubigenas e montibus amnes 365
 Aure pavens, passimque infano turbine raptas
 Pastorum pecorumque domos. non segnius amens,
 Incertusque viæ, per nigra silentia, vastum
 Haurit iter. pulsat metus undique, & undique frater.
 Ac velut hiberno deprensus navita ponto, 370
 Cui neque temo piger, neque amico fidere monstrat
 Luna vias, medio cœli, pelagique tumultu
 Stat rationis inops: jam jamque aut saxa malignis
 Expectat submersa vadis, aut vertice acuto
 Spumantes scopulos erectæ incurrere proræ: 375
 Talis opaca legens nemorum Cadmeius heros,
 Accelerat, vasto metuenda umbone ferarum
 Excuiens stabula, & prono virgulta refringit

Pectore: dat stimulos animo vis mœsta timoris,
Donec ab Inachiis victa caligine testis 380
Emicuit lucem devexa in mœnia fundens
Larissæus apex. illo spe concitus omni
Evolat. hinc celsæ Junonis templa Profymnæ
Lævus habet, hinc Herculeo signata vapore
Lernæi stagna atra vadi. tandemque reclusis 385
Infertur portis. actutum regia cernit
Vestibula. hic artus imbri ventoque rigentes
Projicit, ignotæque acclinis postibus aulæ
Invitat tenues ad dura cubilia somnos.
Rex ibi tranquillæ medio de limite vitæ 390
In senium vergens populos Adrastus habebat,
Dives avis, & utroque Jovem de sanguine ducens.
Hic sexus melioris inops, sed prole virebat
Feminea, gemino natarum pignore fultus.
Cui Phœbus generos (monstrum exitiabile dictu! 395
Mox adaptata fides) ævo ducente canebat
Setigerumque suum, & fulvum adventare leonem.
Hæc volvens, non ipse pater, non docte futuri
Amphiaræ vides, etenim vetat auctor Apollo.
Tantum in corde sedens ægrefcit cura parentis. 400
Ecce autem antiquam fato Calydona relinquens
Olenius Tydeus (fraterni sanguinis illum
Consciis horror agit) eadem sub nocte sopora
Lustra terit, similesque Notos dequeustus & imbres,
Infusam tergo glaciem, & liquentia nimbis 405
Ora, comasque gerens, subit uno tegmine, cuius
Fusus humo gelida partem prior hospes habebat.
Hic vero ambobus rabiem fortuna cruentam

Attulit, haud passi sociis defendere noctem
Culminibus. paulum alternis in verba minasque 410
Cunctantur: mox ut jactis sermonibus iræ
Intumuerè satis, tum vero erectus uterque
Exsertare humeros, nudamque laceffere pugnam.
Celsior ille gradu procera in membra, simulque
Integer annorum, sed non & viribus infra 415
Tydea fert animus, totosque infusa per artus
Major in exiguo regnabat corpore virtus.
Jam crebros ictus ora & cava tempora circum
Obnixi ingeminant, telorum aut grandinis instar
Rhipheæ, flexoque genu vacua ilia tundunt. 420
Non aliter quam Pisæo sua lustra Tonanti
Cum redeunt, crudisque virum sudoribus ardet
Pulvis, at hinc teneros cavæ dissensus ephebos
Concitat, exclusæque expectant præmia matres.
Sic alacres odio, nullaque cupidine laudis 425
Accensi incurrunt, scrutatur & intima vultus
Unca manus, penitusque oculis cedentibus instat.
Forfan & accinctos lateri (sic ira ferebat)
Nudassent enses, meliusque hostilibus armis
Lugendus fratri, juvenis Thebane, jaceres, 430
Ni rex insolitum clamorem, & pectore ab alto
Stridentes gemitus, noctis miratus in umbris,
Movisset gressus, magnis cui sobria curis
Pendebat somno jam deteriore senectus.
Ilique ubi progrediens numerosa luce, per alta 435
Atria, dimotis adverso limine claustris
Terribilem dictu faciem, lacera ora, putresque
Sanguinea videt imbre genas: Quæ causa furoris,

Externi juvenes? (neque enim meus audeat istas
 Civis in usque manus) quisnam implacabilis ardor 440
 Exturbare odiis tranquilla silentia noctis?
 Usque adeone angusta dies? & triste, parumper
 Pacem animo, somnumque pati? sed prodite tandem
 Unde orti? quo fertis iter? quæ jurgia? nam vos
 Haud humiles tanta ira docet, generisque superbi 445
 Magna per effusum clarescunt signa cruorem.
 Vix ea, cum mixto clamore obliqua tuentes
 Incipiunt una: Rex o mitissime Achivum,
 Quid verbis opus? ipse undantes sanguine vultus
 Aspicias, hæc passim turbatis vocis amaræ 450
 Confudere sonis. inde orsus in ordine Tydeus
 Continuat, mœsti cupiens solatia casus:
 Monstriferæ Calydonis opes, Acheloïaque arva
 Deserui: vestris hic me ecce in sinibus ingens
 Nox operit. tecto cœlum prohibere quis iste 455
 Arcuit? an quoniam prior hæc ad limina forte
 Molitur gressus? pariter stabulare bimbres
 Centauros, unaque ferunt Cyclopas in Ætna
 Compositos, sunt & rabidis jura infusa monstris,
 Fasque suum: nobis sociare cubilia terræ? 460
 Sed quid ego? aut hodie spoliis gavissus abibis,
 Quisquis es, his; aut me, si non effœtus oborto
 Sanguis hebet luctu, magni de stirpe creatum
 Æneus, & Marti non degenerare paterno
 Accipies. Nec nos animi, nec stirpis egemus, 465
 Ille refert contra, sed mens sibi conscia facti
 Cunctatur proferre patrem. tunc mitis Adrastus,
 Immo agite, & positis, quas nox inopinaque suaserit

Aut virtus, aut ira minis, succedere testō.
 Jam pariter coeant animorum in pignora dextræ. 470
 Non hæc incassum, Divisque absentibus acta:
 Forſan & has venturus amor præmiſerit iras,
 Ut meminisse juvet. nec vana voce locutus
 Fata senex: siquidem hanc perhibent post vulnera junctis
 Esse fidem, quanta partitum extrema protervo 475
 Theſea Pirithoo, vel inanem mentis Oreſtem
 Opposito rabidam Pylade viſaſſe Megæram.
 Tunc quoque mulcentem dictis corda aspera regem.
 Jam faciles (ventis ut decertata reſiduat
 Æquora, laxatiſque diu tamen aura ſuperſtes 480
 Immoritur velis) paſſi ſubiere penates.
 Hic primum luſtrare oculis, cultuſque virorum
 Telaque magna vacat, tergo videt hujus inanem.
 Impexis utrinque júbis horrere leonem,
 Illius in ſpeciem, quem per Theumefia Tempe 485
 Amphitryoniades fractum juvenilibus armis
 Ante Cleonæi veſtitur prælia monſtri.
 Terribiles contra ſetis, ac dente recurvo
 Tydea per latos humeros ambire laborant
 Exuviæ, Calydonis honos. ſtupet omine tanto 490
 Deſixus ſenior, divina oracula Phœbi
 Agnoſcens, monituſque datos vocalibus antris.
 Obrutu gelida ora premit, lætuſque per artus
 Horror iit. ſenſit manifeſto numine ductos
 Affore, quos nexis ambagibus augur Apollo 495
 Portendi generos, vultu fallente ferarum,
 Ediderat. tunc ſic tendens ad ſidera palmas:
 Nox, quæ terrarum coelique amplexa labores

Ignea multivago transmittis sidera lapsu,
 Indulgens reparare animum, dum proximus ægris 500
 Infundat Titan agiles animantibus ortus,
 Tu mihi perplexis quæsitam erroribus ultro
 Advehis alma fidem, veterisque exordia fati
 Detegis. affistas operi, tuaque omina firmes.
 Semper honoratam dimensis orbibus anni 505
 Te domus ista colet: nigri tibi, Diva, litabunt
 Electa cervice greges, lustraliaque exta
 Lacte novo perfusus edet Vulcanius ignis.
 Salve prisca fides tripodum, obscurique recessus;
 Deprendi, Fortuna, Deos. sic fatus; & ambos 510
 Innectens manibus testâ ulterioris ad aulæ
 Progreditur. canis etiamnum altaribus ignes,
 Sopitum cinerem, & tepidi libamina sacri
 Servabant, adolere focos, epulasque recentes
 Instaurare jubet. dictis parere ministri 515
 Certatim accelerant. vario strepit ista tumultu
 Regia: pars ostro tenues, auroque sonantes
 Emunire toros, altosque inferre tapetas,
 Pars teretes levare manu ac disponere mensas.
 Ast alii tenebras & opacam vincere noctem 520
 Aggressi, tendunt auratis vincula lychnis.
 His labor inserto torrere exsanguia ferro
 Viscera cæsarum pecudum: his cumulare canistris
 Perdomitam saxo Cererem. lætatur Adrastus
 Obsequio fervere domum: jamque ipse superbis 525
 Fulgebat stratis, folioque effulsit eburno.
 Parte alia juvenes siccati vulnera lymphis
 Discumbunt: simul ora notis foedata tuentur,

Inque vicem ignoscunt. tunc rex longævus Acesten
(Natarum hæc altrix, eadem & fidissima custos 530
Lecta sacrum justæ Veneri occultare pudorem)
Imperat acciri, tacitaque immurmurat aure.
Nec mora præceptis; cum protinus utraque virgo
Arcano egressæ thalamo (miserabile visu)
Pallados armifonæ, pharetrataque ora Dianæ 535
Æqua ferunt, terrore minus. nova deinde pudori
Visa virûm facies: pariter pallorque, ruborque
Purpureas hausere genas: oculique verentes
Ad sanctum rediere patrem. postquam ordine mensæ
Visita fames, signis perfectam auroque nirentem 540
Isides patefam famulos ex more poposcit,
Qua Danaus libare Deis seniorque Phoroneus
Assueti. tenet hæc operum cælata figuras:
Aureus anguicomam præfecto Gorgona collo
Ales habet: jam jamque vagas (ita visus) in auras 545
Exsilii: illa graves oculos, languentiaque ora
Pæne movet, vivoque etiam pallefcit in auro.
Hinc Phrygius fulvis venator tollitur alis:
Gargara defidunt surgenti, & Troia recedit:
Stant mœsti comites, frustra que sonantia laxant 550
Ora canes, umbramque petunt, & nubila latrant.
Hanc undante mero fundens, vocat ordine cunctos
Coelicolas: Phœbum ante alios, Phœbum omnis ad aras
Laude ciet comitum, famulumque, evincta pudica
Fronde, manus: cui festa dies, largoque refecti 555
Ture, vaporatis lucent altaribus ignes.
Forfitan, o juvenes, quæ sint ea sacra, quibusque
Præcipuum causis Phœbi obtestemur honorem,

Rex ait, exquirunt animi. non inscia fuasit
 Relligio: magnis exercita cladibus olim §60
 Plebs Argiva litant: animos advertite, pandam:
 Postquam cœrulei sinuosa volumina monstri,
 Terrigenam Pythona, Deus septem orbibus atris
 Amplexum Delphos, squammisque annosa terentem
 Robora, Castaliis dum fontibus ore trifulco §65
 Fusus hiat, nigro sitiens alimenta veneno,
 Perculit, absuntis numerosa in vulnera telis,
 Cyrrhæique dedit centum per jugera campi
 Vix tandem explicitum, nova deinde piacula cædi
 Perquirens, nostri testa haud opulenta Crotopi §70
 Attigit. huic primis, & pubem ineuntibus annis
 Mira decore pio servabat nata penates
 Intemerata toris. felix, si Delia nunquam
 Furta, nec occultum Phœbo sociasset amorem.
 Namque ut passa Deum Nemeæi ad fluminis undam, §75
 Bis quinos plena cum fronte resumeret orbes
 Cynthia, fidereum Latonæ foeta nepotem
 Edidit: ac poenæ metuens (neque enim ille coactis
 Donasset thalamis veniam pater) avia rura
 Eligit, ac natum septa inter ovilia furtim §80
 Montivago pecoris custodi mandat alendum.
 Non tibi digna, puer, generis cunabula tanti
 Gramineos dedit herba toros, & vimine querno
 Texta domus: clausa arbutei sub cortice libri
 Membra tepent, suadetque leves cava fistula somnos, §85
 Et pecori commune solum, sed fata nec illum
 Concessere larem: viridi nam cespitem terræ
 Projectum temere & patulo cœlum ore trahentem

Dira canum rabies, morfu depasta cruento,
 Disjicit. hic vero attonitas ut nuntius aures 590
 Matris adit, pulsi ex animo genitorque, pudorque,
 Et metus. ipsa ultro sævis plangoribus amens
 Testa replet, vacuumque ferens velamine pectus
 Occurrit confessa patri. nec motus, & atro
 Imperat, infandum! cupientem occumbere leto. 595
 Sero memor thalami, moestæ solatia morti,
 Phœbe, paras. monstrum infandis Acheronte sub imo
 Conceptum Eumenidum thalamis: cui virginis ora,
 Pectoraque, æternum stridens a vertice surgit
 Et ferrugineam frontem discriminat anguis. 600
 Hæc tam dira lues nocturno squalida passu
 Illabi thalamis, animasque a stirpe recentes
 Abripere altricum gremiis, morfuque cruento
 Devesci & multum patrio pinguescere luctu.
 Haud tulit armorum præstans animique Corœbus, 605
 Seque ultro lectis juvenum, qui robore primi
 Famam posthabita faciles extendere vita,
 Obtulit. illa novos ibat populata penates
 Portarum in bivio. lateri duo corpora parvum
 Dependent, & jam unca manus vitalibus hæret; 610
 Ferratique ungues tenero sub corde tepescunt.
 Obvius huic latus omne virum stipante corona
 It juvenis, ferrumque ingens sub pectore diro
 Condidit: atque imas animæ mucrone corusco
 Scrutatus latebras, tandem sua monstra profundo 615
 Reddit habere Jovi. juvat ire, & visere juxta
 Liventes in morte oculos, uterique nefandam
 Proluviem, & crasso squalentia pectora tabo,

Qua nostræ cecidere animæ. stupet Inacha pubes:
Magnaque post lacrimas etiamnum gaudia pallent. 610
Hi trabibus duris solatia vana dolori,
Proterere exanimis artus, asprosq; molares
Deculcare genis, nequit iram explere potestas.
Illam & nocturno circum stridore volantes
Impastæ fugistis aves, rabidamque canum vim, 625
Oraque sicca ferunt trepidorum inhiasse luporum.
Sævior in miseros fati ultricis ademtæ
Delius infurgit, summaque biverticis umbra
Parnassi residens, arcu crudelis iniquo
Pestifera arma jacet, camposque, & celsa Cyclopum 630
Testa, superjecto nebularum incendit amictu.
Labuntur dulces animæ: mors fila sororum
Ense merit, captamque tenens fert manibus urbem.
Quærenti, quæ causa, duci; quis ab æthere lævus
Ignis, & in totum regnaret Sirius annum? 635
Idem auctor Pæan rursus jubet ire cruento
Inferias monstro juvenes, qui cæde potiti.
Fortunate animi, longumque in secula digne
Promeriture diem! non tu pia degener arma
Oculis, aut certæ trepidas occurrere morti. 640
Cominus ora ferens, Cyrrhæi in limine templi
Constitit, & sacras ita vocibus asperat iras:
Non missus, Thymbræe, tuos supplexve penates
Advenio: mea me pietas, & conscia virtus
Has egere vias. ego sum, qui cæde subegi, 645
Phoebe, tuum mortale nefas, quem nubibus atris
Et squalente die, nigra quem tabe finistri
Quæris, inique, poli. quod si monstra effera magnis

Cara adeo Superis, jacturaque vilior orbis,
Mors hominum, & sævo tanta inclementia cœlo est: 650
Quid meruere Argi? me me, Divûm optime, solum
Objecisse caput fatis præstabit. an illud
Lene magis cordi, quod desolata domorum
Testa vides? ignique datis cultoribus omnis
Lucet ager? sed quid fando tua tela manusque 655
Demoror? exspectant matres, supremaque fundunt
Vota mihi. satis est: merui, ne parcere velles.
Proinde move pharetras, arcusque intende sonoros;
Insignemque animam leto demitte. sed illum
Pallidus Inachiis qui desuper imminet Argis, 660
Dum morior, depelle globum. Fors æqua merentes
Respicit. ardentem, tenuit reverentia, cædis
Latoïdem, tristemque viro summissus honorem
Largitur vitæ. nostro mala nubila cœlo
Diffugiunt. at tu stupefacti a limine Phœbi 665
Exoratus abis. inde hæc stata sacra quotannis
Sollennes recolunt epulæ, Phœbeiaque placat
Templa novatus honos: has forte invisis aras
Vos quæ progenies? quanquam Calydonius Æneus,
Et Parthaoniæ (dudum si certus ad aures 670
Clamor iit) tibi jura domus; tu pande, quis Argos
Advenias, quando hæc variis sermonibus hora est.
Dejecit mœstos extemplo Ismenius heros
In terram vultus, taciteque ad Tydea læsum
Obliquare oculos. tum longa silentia movit: 675
Non super hos Divûm tibi sum quærendus honores;
Unde genus, quæ terra mihi: quis defluat ordo
Sanguinis antiqui, piget inter sacra fateri.

Sed si præcipitant miserum cognoscere curæ,
Cadmus origo patrum, tellus Mavortia Thebe, 68d
Et genitrix Iocasta mihi. tum motus Adrastus
Hospitiis (agnovit enim) quid nota recondis?
Scimus, ait. nec sic aversum fama Mycenis
Volvit iter. regnum, & furias, oculosque pudentes
Novit, & Arctois si quis de solibus horret, 68f
Quique bibit Gangem, aut nigrum occasibus intrat
Oceanum, & si quos incerto litore Syrtis
Destituunt, ne perge queri, casusque priorum
Annumerare tibi. nostro quoque sanguine multum
Erravit pietas. nec culpa nepotibus obstat. 69o
Tu modo dissimilis rebus mereare secundis
Excusare tuos. sed jam temone supino
Languet Hyperboreæ glacialis portitor Urfæ.
Fundite vina focis, servatoremque parentum
Latoïden votis iterumque iterumque canamus. 69f
Phoebe parens, seu te Lyciæ Pataræa nivosis
Exercent dumeta jugis, seu rore pudico
Castaliæ flavos amor est tibi mergere crines:
Seu Troiam Thymbræus habes, ubi fama volentem
Ingratis Phrygios humeris subiisse molares: 70o
Seu juvat Ægæum feriens Latonius umbra
Cynthus, & assiduam pelago non quærere Delon:
Tela tibi, longeque feros lentandus in hostes
Arcus, & ætherii dono cessere parentes
Æternum florere genas. tu doctus iniquas 70f
Parcarum prænosse manus, fatumque quod ultra est,
Et summo placitura Jovi. quis letifer annus,
Bella quibus populis, mutant quæ sceptrâ Cometæ.

Tu Phryga submittis citharæ. tu matris honori
Terrigenam Tityon Stygiis extendis arenis.
Te viridis Python, Thebanaque mater ovantem,
Horrui in pharetris. ultrix tibi torva Megæra
Jejunum Phlegyam subter cava saxa jacentem
Æterno premit accubitu, dapibusque profanis
Instimulat: sed mixta famem fastidia vincunt.
Adsis o memor hospitii, Junoniaque arva
Dexter ames: seu te roseum Titana vocari
Gentis Achæmeniae ritu, seu præstat Osyrin
Frugiferum, seu Persei sub rupibus antri
Indignata sequi torquentem cornua Mitram.

710

715

720

P. PAPINII STATII

THEBAIDOS

LIBER II.

INTEREA gelidis Maia satus aliger umbris
 Iussa gerens magni remeat Jovis. undique pigrae
 Ire vetant nubes, & turbidus implicat aer:
 Nec Zephyri rapuere gradum, sed foeda silentis
 Aura poli. Styx inde novem circumflua campis,
 Hinc objecta vias torrentum incendia cludunt.
 Pone senex trepida succedit Laïus umbra
 Vulnere tardus adhuc. capulo nam largius illi
 Transabit costas cognatis ictibus/ensis
 Impius, & primas Furiarum pertulit iras.
 It tamen, & medica firmat vestigia virga.
 Tum steriles luci, possessaque Manibus arva,
 Et ferrugineum nemus adstupet, ipsaque tellus
 Miratur patuisse retro, nec livida tabes
 Invidiæ, functis quanquam & jam lumine cassis,
 Defuit. unus ubi ante alios, cui læva voluntas
 Semper, & ad Superos hinc est gravis exitus, ævi
 Insultare malis, rebusque ægrescere lætis:

5

10

15

Vade, ait, o felix, quoscunque vocaris in usus,
 Seu Jovis imperio, seu major adegit Erinny's 20
 Ire diem contra, seu te furiata sacerdos
 Theſſalis arcano jubet emigrare ſepulcro,
 Heu dulces viſure polos, ſolemque relictum,
 Et virides terras, & puros fontibus amnes;
 Triftior has iterum tamen intrature tenebras. 25
 Illos ut cæco recubans in limine ſenſit
 Cerberus, atque omnes capitum ſubrexit hiatus;
 Sævus & intranti populo. jam nigra tumebat
 Colla minax, jam ſparſa ſolo turbaverat oſſa:
 Ni Deus horrentem Lethæo vimine mulcens 30
 Ferrea tergemino domuiſſet lumina ſomno.
 Eſt locus Inachiæ, dixerunt Tænara gentes,
 Qua formidatum Maleæ ſpumantis in auras
 It caput, & nullos admittit culmine viſus.
 Stat ſublimis apex, ventosque imbresque ſerenus 35
 Deſpicit, & tantum ſeſſis inſiditur aſtris.
 Illic exhausti poſuere cubilia venti:
 Fulminibusque iter eſt. medium cava nubila montis
 Inſumſere latus: ſummos nec præpetis alæ
 Plauſus adit colles, nec rauca tonitrua pulſant. 40
 Aſt ubi prona dies, longos ſuper æquora fines
 Exigit, atque ingens medio natat umbra profundo.
 Interiore ſinu frangentia litora curvat
 Tænaros, expoſitos non audax ſcandere fluctus.
 Illic Ægæo Neptunus gurgite ſeſſos 45
 In portum deducit equos: prior haurit arenas
 Ungula; poſtremi ſolvuntur in æquora piſces.
 Hoc (ut fama) loco pallentes devius umbras

Statius.

M

Trames agit, nigrique Jovis vacua atria ditat
Mortibus: Arcadii perhibent si vera coloni, 50
Stridor ibi, & gemitus pœnarum, atroque tumultu
Fervet ager. sæpe Eumenidum vocesque, manusque,
In medium sonuere diem, letique triformis
Janitor agricolas campis auditus abegit.
Hac & tunc fusca volucer Deus oblitus umbra 55
Exfilit ad Superos, infernaque nubila vultu
Discutit, & vivis afflatibus ora serenat.
Inde per Arcturum, mediæque silentia Lunæ
Arva super, populosque meat. Sopor obvius illi
Noctis agebat equos, trepidusque assurgit honori 60
Numinis, & recto decedit limite cœli.
Inferior volat umbra Deo, præreptaque noscit
Sidera, principiumque sui, jamque ardua Cyrrhæ,
Pollutamque suo despectat Phocida busto.
Ventum erat ad Thebas: gemit prope limina natî 65
Laius, & notos cunctatur inire penates.
Ut vero excelsis suamet juga nixa columnis
Vidit, & infectos etiamnum sanguine currus,
Pæne retro turbatus abit. nec summa Tonantis
Jussa, nec Arcadiæ retinent spiramina virgæ. 70
Et tunc forte dies noto signata Tonantis
Fulmine, prærupti cum te, tener Evie, partus
Transmisere patri. Tyriis ea causa colonis
Insomnem ludo certatim educere noctem
Suaserat. effusi passim per tecta, per agros, 75
Serta inter, vacuosque mero crateras anhelum
Proflabant sub luce Deum. tum plurima buxus,
Æraque taurinos sonitu vincentia pulsus.

Ipse etiam gaudens nemorosa per avia sanas
 Impulerat matres Baccho meliore Cithæron. 80
 Qualia per Rhodopen rapido convivium coetu
 Bistones, aut mediæ ponunt convallibus Ossæ.
 Illis semianimum pecus, excussæque leonum
 Ore dapes, & lacte novo domuisse cruorem
 Luxus: at Ogygii si quando afflavit lacchi 85
 Sævus odor, tunc saxa manu, tunc pocula pulchrum
 Spargere, & immerito sociorum sanguine fuso
 Instaurare diem, festasque reponere mensas.
 Nox ea, cum tacita volucer Cyllenius aura
 Regis Echionii stratis allapsus, ubi ingens 90
 Fuderat Assyriis exstructa tapetibus alto
 Membra toro. pro gnara nihil mortalia fati
 Corda sui! capit ille dapes, habet ille soporem.
 Tunc senior quæ jussus agit, neu falsa videri
 Noctis imago queat, longævi vatis opacos 95
 Tirefiæ vultus, vocemque, & vellera nota
 Induitur. mansere comæ, propexaque mento
 Canicies, pallorque suus. sed falsa cucurrit
 Infula per crines, glaucæque innexus olivæ
 Vittarum provenit honos. dehinc tangere ramo 100
 Pectora, & has visus Fatorum expromere voces:
 Non somni tibi tempus iners, qui nocte sub alta
 Germani secure jaces: ingentia dudum
 Acta vocant, rerumque graves, ignave, paratus.
 Tu veluti, magnum si jam tollentibus Austris 105
 Ionium nigra jaceat sub nube magister,
 Immemor armorum, versantisque æquora clavi
 Cunctaris. jamque ille novis (scit fama) superbus

Connubiis, viresque parat, quis regna capeſſat,
Quis neget: inque ſua ſenium ſibi deſtinat aula. 110
Dant animos focer augurio fatalis Adraſtus,
Dotaleſque Argi: nec non in ſœdera vitæ
Pollutus placuit fraterno ſanguine Tydens.
Hinc tumor, & longus fratri promitteris exul.
Ipſe Deum genitor tibi me miſeratus ab alto 115
Mittit. habe Thebas, cæcumque cupidine regni,
Auſurumque eadem germanum expelle; nec ultra
Fraternos inhiantem obitus ſine fidere cœptis
Fraudibus, aut Cadmo dominas inferre Mycenæ.
Dixit, & abſcedens (etenim jam pallida turbant 120
Sidera lucis equi) ramos ac vellera fronti
Deripuit, conſeſſus avum, dirique nepotis
Incubuit ſtratis: jugulum mox cæde patentem
Nudat, & undanti perfundit vulnere ſomnum.
Illi rupta quies, attollit membra, toroque 125
Erigitur plenus monſtris, vanumque cruorem
Excutiens, ſimul horret avum, fratremque requirit.
Qualis ubi audito venantum murmure tigris
Horruit in maculas, ſomnoſque excuſſit inertes;
Bella cupit, laxatque genas, & temperat ungues; 130
Mox ruit in turmas, natiſque alimenta cruentis
Spirantem fert ore virum: ſic excitus ira
Duſtor, in abſentem conſumit prælia fratrem.
Et jam Mygdoniis elata cubilibus alto
Impulerat cœlo gelidas Aurora tenebras, 135
Rorantes excuſſa comas, multumque ſequenti
Sole rubens: illi roſeus per nubila ſeras
Advertit flammas, alienumque æthera tardo

Lucifer exit equo, donec pater igneus orbem
Impleat, atque ipsi radios vetet esse forori: 140
Cum senior Talaonides, nec longa morati
Dircaeusque gradum pariterque Acheloïus heros
Corripuere toris. illos post verbera fessos,
Exceptamque hiemem cornu perfuderat omni
Somnus. at Inachio tenuis sub pectore regi 145
Tracta quies, dum mente Deos, inceptaque versat
Hospitia, & quæ sint generis adscita reperitis
Fata movet. postquam mediis in sedibus aulæ
Congressi, inque vicem dextras junxere, locumque
Quo serere arcanas aptum, atque evolvere curas, 150
Insidunt; prior his dubios compellat Adrastus:
Egregii juvenum, quos non sine numine regnis
Invexit nox dextra meis, quibus ipse per imbres,
Fulminibus mixtos, intemptumque Tonantem
Has meus usque domos vestigia fecit Apollo: 155
Non equidem obscurum vobis, plebique Pelasgæ
Esse reor, quantis connubia nostra procorum
Turba petant studiis. geminæ mihi namque, nepotum
Læta fides, æquo pubescunt fidere natæ.
Quantus honos, quantusque pudor (ne credite patri) 160
Et super hesternas licuit cognoscere mensas.
Has tumidi solio, & late dominantibus armis
Optavere viri, (longum enumerare Pharæos
Æbaliosque duces) & Achæa per oppida matres,
Spem generis, nec plura tutus despexerat Æneus 165
Foedera, Pisæisque focer metuendus habenis.
Sed mihi nec Sparta genitos, nec ab Elide missos
Jungere fas generos: vobis hic sanguis, & aulæ

Jura meæ, longo promittitur ordine fati.
Di bene, quod tales stirpemque animosque venitis, 170
Ut responsa juvent. hic duræ tempore noctis
Partus honos: hæc illa venit post verbera merces.
Audierant: fixosque oculos per mutua paulum
Ora tenent, visique inter sese ordine fandi
Cedere, sed cunctis Tydeus audentior actis 175
Incipit: O quam te parcum in præconia famæ
Mens agitat matura tuæ, quantumque ferentem
Fortunam virtute domas! cui cedat Adrastus
Imperiis? quis te folio Sicyonis avitæ
Excitum infrenos componere legibus Argos 180
Nesciat? atque unam his manibus permittere gentes,
Juppiter æque, velis, quas Doricus alligat undis
Isthmos, & alterno quas margine submovet infra:
Non fugeret diras lux intercisa Mycenæ,
Sæva nec Eleæ gement certamina valles, 185
Eumenidesque aliis aliæ sub regibus, & quæ
Tu potior, Thebane, queri. nos vero volentes,
Expositique animis. Sic interfatus, & alter
Subjicit: Anne aliquis soceros accedere tales
Abnuat? exsulibus quanquam patriaque fugatis 190
Nondum læta Venus, tamen omnis corde resedit
Tristitia, affixique animo cessere dolores.
Nec minus hæc læti trahimus solatia, quam si
Præcipiti convulsa Noto, prospectet amicam
Puppis humum. juvat ingressos felicia regni 195
Omina, quod superest fati vitæque laborum
Fortuna transire tua. Nec plura morati,
Confurgunt, dictis impenitus aggerat omne

Promissum Inachus pater, auxilioque futurum
 Et patriis spondet reduces inducere regnis. 200
 Ergo alacres Argi, fuso rumore per urbem
 Advenisse duci generos, primisque Hymenæis
 Egregiam Argian, nec formæ laude secundam
 Deiphylum, tumida jam virginitate jugari,
 Gaudia mente parant: socias it Fama per urbes; 205
 Finitimisque agitur agris, procul usque Lycæos.
 Partheniosque super saltus, Ephyræaque rura.
 Nec minus Ogygias eadem Dea turbida Thebas
 Infilat, & totis perfundit mœnia pennis,
 Labdaciumque ducem præmissæ consona nocti 210
 Territat, hospitia, & thalamos, & fœdera regni;
 Permixture genus. (quæ tanta licentia monstro?
 Quis furor est?) jam bella canit. diffuderat Argos
 Expectata dies. læto regalia cœtu
 Atria complentur, species est cernere avorum 215
 Cominus, & vivis certantia vultibus æra.
 Tantum ausæ perferre manus. pater ipse bicornis
 In lævum prona nixus sedet Inachus urna.
 Hunc tegit lasiusque senex, placidusque Phoroneus,
 Et bellator Abas, indignatusque Tonantem 220
 Acrisius, nudoque ferens caput ense Corœbus,
 Torvaque jam Danaï facinus meditantis imago:
 Exin mille duces; foribus cum immissa superbis
 Unda fremit vulgi. procerum manus omnis, & alto
 Quis propior de rege gradus, stant ordine primi: 225
 Interior sacris calet, & sonat aula tumultu
 Femineo. casta matres cinxere corona
 Argolides: pars virginibus circum undique fusæ.

Foedera conciliant nova, solanturque timorem.
 Ibant insignes vultuque habituque verendo 230
 Candida purpureum fusæ super ora ruborem;
 Dejectæque genas. tacite subit ille supremus
 Virginitatis amor, primæque modestia culpæ
 Confundit vultus. tunc ora rigantur honestis
 Imbribus, & teneros lacrimæ juvere parentes. 235
 Non secus ac supero pariter si cardine lapsæ
 Pallas & asperior Phœbi soror, utraque telis;
 Utraque torva genis, flavoque in vertice nodo,
 Illa suas Cyntho comites agat, hæc Aracyntho:
 Tunc, si fas oculis, non unquam longa tuendo 240
 Expedias, cui major honos, cui gravior, aut plus
 De Jove, mutatosque velint transumere cultus,
 Et Pallas deceat pharetras, & Delia cristas.
 Certant lætitia, Superosque in vota fatigant
 Inachidæ, quæ cuique domus, sacrique facultas. 245
 Hi fibris, animaque litant, hi cespite nudo:
 Nec minus auditi, si mens accepta meretur
 Ture Deos, fractisque obtendunt limina silvis.
 Ecce metu subito (Lachesis sic dira jubebat)
 Impulsæ mentes; excussæque gaudia patris, 250
 Et turbata dies. innuptam lumine adibant
 Pallada; Munychiis cui non Argiva per urbes
 Posthabita est Larissa jugis. hic more parentum
 Iafides, thalamis ubi casta adolesceret ætas,
 Virgineas libare comas, primosque solebant 255
 Excusare toros. celsam subeuntibus arcem
 In gradibus summi delapsum culmine templi
 Arcados Enippi spoliū cadit æreus orbis;

Præmissasque faces, festum nubentibus ignem,
 Obruit, eque adytis simul exaudita remotis 260
 Nondum ausos firmare gradum, tuba terruit ingens.
 In regem conversi omnes formidine prima,
 Mox audisse negant: cunctos tamen omina rerum
 Dira movent, variisque metum sermonibus augent.
 Nec mirum: nam tu infaustos donante marito 265
 Ornatus Argia geris, dirumque monile
 Harmonies. longa est series, sed nota malorum
 Prosequar, unde novis tam sæva potentia donis.
 Lemnius hæc, ut prisca fides Mavortia longum
 Furta dolens, capta postquam nihil obstat amanti 270
 Poena, nec ultrices castigavere catenæ,
 Harmonies dotale decus sub luce jugali
 Struxerat. hoc, docti quanquam maiora, laborant
 Cyclopes, notique operum Thelchines amica
 Certatim juvere manu, sed plurimus ipsi 275
 Sudor. ibi arcano florentes igne smaragdos
 Cingit, & infaustas percussum adamanta figuras,
 Gorgoneosque orbes, Sriculaque incude relictos
 Fulminis extremi cineres, viridumque draconum
 Lucentes a fronte jubas: hic flebile germen 280
 Hesperidum, & dirum Phryxæi velleris aurum.
 Tum varias pestes, raptumque interplicat atro
 Tisiphones de crine ducem, & quæ pessima Ceston
 Vis probat. hæc circum spumis Lunaribus ungit
 Callidus, atque hilari perfundit cuncta veneno. 285
 Non hoc Pasithea blandarum prima sororum,
 Non decor, Idaliusque puer, sed Luctus, & Iræ,
 Et Dolor, & tota preffit Discordia dextra.

Prima fides operi, Cadmum comitata jacentem
 Harmonie versis in sibila dira querelis, 290
 Illyricos longo fulcavit pectore campos.
 Improbæ mox Semele, vix dona nocentia collo
 Induit, & fallax intravit limina Juno.
 Teque etiam, infelix, perhibent, locasta, decorum
 Possedisse nefas. vultus hac laude colebas, 295
 Heu quibus, heu placitura toris! post longior ordo.
 Tum donis Argia nitet, vilesque fororis
 Ornatus sacro præculta supervenit auro.
 Viderat hoc conjux perituri vatis, & aras
 Ante omnes, epulasque trucem secreta coquebat 300
 Invidiam, sævis detur si quando potiri
 Cultibus, heu nihil auguriis adjuta propinquis.
 Quos optat gemitus! quantas cupit impia clades!
 Digna quidem, sed quid miseri decepta mariti
 Arma? quid insontes nati meruere furores? 305
 Postquam regales epulas, & gaudia vulgi
 Bissenî clufere dies, Ismenius heros
 Respicere ad Thebas, jamque & sua quærere regna;
 Quippe animum subit illa dies, qua sorte benigna
 Fratris, Echionia steterat privatus in aula: 310
 Respiciens descisse Deos, trepidoque tumultu
 Dilapsos comites, nudum latus omne, fugamque
 Fortunæ. namque una soror producere tristes
 Exfulis ausa vias, etiam hanc in limine primo
 Liquerat, & magna lacrimas incluserat ira. 315
 Tunc quos excedens hilares, quis cultus iniqui
 Præcipuus ducis, & profugo quos ipse notarat
 Ingemuisset sibi, per noctem, ac luce sub omni

Digerit. exedere animum dolor iraque demens,
Et qua non gravior mortalibus addita cura, 320
Spes, ubi longa venit. talem sub pectore nubem
Confilio volvens, Dircen, Cadmique negatas
Apparat ire domos. veluti dux taurus, amata
Valle carens, pulsum solito quem gramine victor
Iussit ab erepta longe mugire juvenca: 325
Cum profugo placuere tori, cervixque recepto
Sanguine magna redit, fractæque in pectora vires:
Bella cupit, saltusque, & capta armenta reposcit,
Jam pede, jam cornu melior, pavet ipse reversum
Victor, & attoniti vix agnovere magistri. 330
Non alias tacita juvenis Theumefius iras
Mente acuit; sed fida vias, arcanaque conjux
Senferat. utque toris primo complexa jacebat
Auroræ pallore virum, Quos callide motus,
Quamve fugam moliris? ait. nil transit amantes. 335
Sentio, pervigiles acunt suspiria questus,
Nunquam in pace sopor. quoties hæc ora natare
Fletibus, & magnas latrantia pectora curas
Admota deprendo manu? nil foedere rupto,
Connubiisve super moveor, viduaque juvena: 340
(Et si crudus amor, nec dum post flammea toti
Intepuere tori) tua me, properabo fateri,
Angit amata salus. tune incommitatus, inermis
Regna petes? poterisque tuis decedere Thebis;
Si neget? atque illum solers deprendere semper 345
Fama duces, tumidum narrat, raptoque superbum,
Difficilemque tibi. nec dum consumserat annum.
Me quoque nunc vates, nunc exta minantia Divos;

Aut avium lapsus, aut turbida noctis imago
 Territat. ah, memini, nunquam mihi falsa per umbras 350
 Juno venit. quo tendis iter? ni conscius ardor
 Ducit, & ad Thebas melior focer. Hic breve tandem
 Risit Echionius juvenis, tenerumque dolorem
 Conjugis amplexu solatur, & oscula mœstis
 Tempestiva genis posuit, lacrimasque repressit : 355
 Solve metus animo, dabitur, mihi crede, merentum
 Consiliis tranquilla dies. te fortior annis
 Nondum cura decet. sciat hæc Saturnius olim
 Fata parens, oculosque polo dimittere si quos
 Iustitia, & rectum terris defendere curat. 360
 Fors aderit lux illa tibi, qua mœnia cernes
 Conjugis, & geminas ibis regina per urbes.
 Sic ait, & caro raptim se limine profert.
 Tydea jam socium cœptis, jam pectore fido
 Æquantem curas (tantus post jurgia mentes 365
 Vinxit amor) focerumque affatur tristis Adrastum.
 Fit mora consilio : cum multa moventibus, una
 Jam potior cunctis sedit sententia, fratris
 Prætentare fidem, tutosque in regna precando
 Explorare aditus. audax ea munera Tydeus 370
 Sponte subit. nec non & te, fortissime gentis
 Ætolum, multum lacrimis conata morari
 Deiphyle, sed iussa patris, tutique regressus
 Legato, justæque preces vicere sororis.
 Jamque emensus iter filvis ac litore durum, 375
 Qua Lernea palus, ambustaque fontibus alte
 Intepet Hydra vadis, & qua vix carmine raro
 Longa sonat Nemea nondum pastoribus ausis,

Qua latus Eoos Ephyres quod vergit ad Euros,
Sisyphæique sedent portus: irataque terræ 380
Curva Palæmonio secluditur unda Lechæo.
Hinc prætervectus Nisum, & te mitis Eleusin
Lævus habet: jamque arva gradu Theumesia, & arces
Intrat Agenoreas: ibi durum Eteoclea cernit
Sublimem folio, septumque horrentibus armis. 385
Jura ferus populo trans legem, ac tempora regni
Jam fratris de parte dabat. sedet omne paratus
In facinus, queriturque fidem tam sero reposci.
Constitit in mediis: ramus manifestat olivæ
Legatum, causasque viæ nomenque rogatus 390
Edidit: utque rudis fandi, pronusque calori
Semper erat, justis miscens tamen aspera, cœpit:
Si tibi plana fides, & dicti cura maneret
Fœderis, ad fratrem completo justius anno
Legatos hinc ire fuit; teque ordine certo 395
Fortunam exuere, & lætum descendere regno;
Ut vagus ille diu, passusque haud digna per urbes
Ignotas, pactæ tandem succederet aulæ.
Sed quia dulcis amor regni, blandumque potestas,
Posceris. astriferum velox jam circulus orbem 400
Torfit, & amissæ redierunt montibus umbræ,
Ex quo frater inops, ignota per oppida tristes
Exsul agit casus, & te jam tempus aperto
Sub Jove ferre dies, terrenaque frigora membris
Ducere, & externos summissum ambire penates. 405
Pone modum lætis. satis auro dives, & ostro
Conspicuus, tenuem germani pauperis annum
Rifisti. moneo regnorum gaudia temet

Dedoceas, patiensque fugæ mereare reverti.
 Dixerat. Ast illi tacito sub pectore dudum 410
 Ignea corda fremunt: jacto velut aspera saxo
 Cominus erigitur serpens, cui subter inanes
 Longa sitis latebras, totosque agitata per artus
 Convocat in fauces & squammea colla venenum:
 Cognita si dubiis fratris mihi jurgia signis 415
 Ante forent, nec clara odiorum arcana paterent,
 Sufficeret vel sola fides, qua torvus, & illum
 Mente gerens, ceu septa novus jam moenia laxet
 Fossor, & hostiles inimicent classica turmas,
 Præfuris in medios si cominus orsa tulisses 420
 Bistonas, aut refugo pallentes sole Gelonos,
 Parcior alloquio, & medii reverentior æqui
 Inciperes. neque te furibundæ crimine mentis
 Arguerim, mandata refers. nunc, omnia quando
 Plena minis, nec sceptrâ fide, nec pace sequestra 425
 Poscitis, & capulo propior manus: hæc mea regi
 Argolico, nondum æqua tuis, vice dicta reporta:
 Quæ fors justa mihi, quæ non indebitus annis
 Sceptrâ dicavit honos, teneo, longumque tenebo.
 Te penes Inachiæ dotalis regia dono 430
 Conjugis, & Danaæ (quid enim majoribus actis
 Invideam?) cumulentur opes. felicibus Argos
 Auspiciis, Lernamque regas. nos horrida Dirces
 Pascua, & Euboicis arctatas fluctibus oras,
 Non indignati miserum dixisse parentem 435
 Œdipoden. tibi larga (Pelops, & Tantalus auctor)
 Nobilitas, propiorque fluat de sanguine juncto
 Juppiter. anne feret luxu consueta paterno

Hunc regina larem? nostræ cui jure sorores
 Anxia pensa trahant? longo quam sordida luctu 440
 Mater, & ex imis auditus forte tenebris
 Offendat focer ille senex: jam pectora vulgi
 Assuevere jugo. pudet heu, plebisque, patrumque,
 Ne toties incerta ferant, mutantque gementes
 Imperia, & dubio pigeat parere tyranno. 445
 Non parcit populis regnum breve. respice quantus
 Horror, & attoniti nostro in discrimine cives.
 Hosne ego, quis certa est sub te duce poena, relinquam?
 Iratus, germane, venis. fac velle, nec ipsi
 (Si modo notus amor, meritiique est gratia) patres 450
 Reddere regna sinent. Non ultra passus, & orsa
 Injecit mediis sermonibus obvia: Reddes,
 Ingeminat, reddes: non si te ferreus agger
 Ambiat; aut triplices alio tibi carmine muros
 Amphion auditus agat. nil tela, nec ignes 455
 Obstiterint, quin ausa luas, nostrisque sub armis
 Captivo moribundus humum diademate pulses.
 Tu merito: ast horum miseret, quos sanguine viles
 Conjugibus, patisque infanda ad prælia raptos
 Projicis excidio, bone rex. o quanta Cithæron 460
 Funera, sanguineisque vadis, Ismene, rotabis!
 Hæc pietas, hæc magna fides: nec crimina gentis
 Mira equidem duco: sic primus sanguinis auctor,
 Incestique patrum thalami; sed fallit origo:
 Œdipodes tu solus eris: hæc præmia morum 465
 Ac sceleris, violente, feres. nos poscimus annum.
 Sed moror. Hæc audax etiamnum in limine retro
 Vociferans, jam tunc impulsâ per agmina præceps,

Evolat. Æneæ vindex sic ille Dianæ
 Erectus seitis, & aduncæ fulmine malæ, 470
 Cum premeret Pelopea phalanx, saxa obvia volvens,
 Fractaque perfossis arbutta Acheloïa ripis,
 Jam Telamona solo, jam stratum Ixiona linquens,
 Te, Meleagre, subit. ibi demum cuspide lata
 Hæsit, & obnixo ferrum laxavit in armo. 475
 Talis adhuc trepidum liquit Calydonius heros
 Concilium, infrendens ipsi ceu regna negentur:
 Festinatque vias, ramumque precantis olivæ
 Abjicit. attonitæ tectorum ex culmine summo
 Prospectant matres, sævoque infanda precantur 480
 Ænidæ, tacitoque simul sub pectore regi.
 Nec piger ingenio scelerum, fraudisque nefandæ
 Rector eget. juvenum fidos lectissima bello
 Corpora nunc pretio, nunc ille hortantibus ardens
 Sollicitat dictis, nocturnaue prælia sævus 485
 Instruit, & sanctum populis per secula nomen
 Legatum infidiis, tacitoque invadere ferro,
 (Quid regnis non vile?) cupit: quas quæreret artes
 Si fratrem fortuna dares? o cæca nocentum
 Consilia! o semper timidum scelus! exit in unum 490
 Plebs ferro jurata caput. ceu castra subire
 Apparet, aut celsum crebris arietibus urbis
 Inclinare latus. densi sic agmine facto
 Quinquaginta altis funduntur in ordine portis.
 Macte animi, tantis dignus qui crederis armis. 495
 Fert via per dumos propior, qua calle latenti
 Præcelerant, densæque legunt compendia silvæ.
 Lecta dolis sedes: gemini præcul urbe malignis

Faucibus urgentur colles, quos umbra superni
 Montis, & incurvis claudunt juga frondea silvis: 500
 Insidias natura loco, cæcamque latendi
 Struxit, opem. medias arête secat aspera rupes
 Semita, quam subter campi, devexaque latis
 Arva jacent spatiis. contra importuna crepido
 Œdipodionæ domus alitis. hic fera quondam 505
 Pallentes erecta genas, suffusaque tabo
 Lumina, concretis infando sanguine plumis
 Reliquias amplexa virum, semesaque nudis
 Pectoribus sterit ossa premens, visuque trementi
 Collustrat campos, si quis concurrere dictis 510
 Hospes inexplicitis, aut cominus ire viator
 Audeat, & duræ commercia jungere linguæ.
 Nec mora, quin acuens exsertos protinus ungues,
 Liventesque manus, fractosque in vulnere dentes,
 Terribili applausu circum hospita surgeret ora. 515
 Et latuere doli, donec de rupe cruenta
 Heu simili deprensa viro, cessantibus alis
 Tristis inexpletam scopulis affligeret alvum.
 Monstrat silva nefas, horrent vicina juvenci
 Gramina; damnatis avidum pecus abstinet herbis. 520
 Non Dryadum placet umbra choris, non commoda sacris
 Faunorum, diræque etiam fugere volucres
 Prodigiale nemus. tacitis huc gressibus acti
 Deveniunt periturâ cohors: hostemque superbum
 Annixi jaculis, & humi posita arma tenentes 525
 Exspectant, densaque nemus statione coronant.
 Coeperat humenti Phœbum subtexere palla
 Nox, & cœruleam terris infuderat umbram.

Statius.

N

Ille propinquabat filvis, & ab aggere cello
Scuta virum, galeasque videt rutilare comantes; 530
Qua laxant rami nemus, adversaque sub umbra
Flammeus æratis Lunæ tremor errat in armis.
Obstupuit visis. ibat tamen, horrida tantum
Spicula, & inclusum capulo tenus admovet enses:
Ac prior, unde viri? quidve occultatis in armis? 535
Non humili terrore rogat. nec reddita contra
Vox, fidamque negant suspecta silentia pacem.
Ecce autem vasto Chthonii contorta lacerto,
Quo duce freta cohors, fuscas intervolat auras
Hasta, sed audenti Deus & Fortuna recessit. 540
Per tamen Olenii tegimen suis, atraque setis
Terga, super lævos humeros vicina cruori
Effugit, & viduo jugulum ferit irrita ligno.
Tunc horrere comæ, sanguisque in corde gelari.
Huc ferus atque illuc animum, pallentiaque ira 545
Ora ferens, nec tanta putat sibi bella parari.
Ferte gradum contra, campoque erumpite aperto.
Quis timor audendi? quæ tanta ignavia? solus,
Solutus in arma voco. neque in his mora; quos ubi plures,
Quam ratus, innumeris videt excursare latebris, 550
Hos prodire jugis, illos e vallibus imis
Crescere, nec paucos campo, totumque sub armis
Collucere iter (ut clausas indagine profert
In medium vox prima feras) quæ sola medendi
Turbata ratione via est, petit ardua diræ 555
Sphingos, & absceps infringens cautibus uncas
Exsuperat juga dira manus, scopuloque potitus,
Unde procul tergo metus, & via prona nocendi,

Saxum ingens, quod vix plena cervice gementes
 Vertere humo, murisque valent inferre juveni, 560
 Rupibus avellit: dein toto sanguine nixus
 Sustinet, immanem quærens librare ruinam;
 Qualis in adversos Lapithas erexit inanem
 Magnanimus cratera Pholus. stupet obvia leto
 Turba super stantem, atque emissæ turbine montis 565
 Obruitur, simul ora virum, simul arma, manusque,
 Fractaque commixto sederunt pectora ferro.
 Quattuor hic adeo dejecti mole sub una
 Congemuere, fuga tremefactum protinus agmen
 Excutitur coëptis. neque enim temnenda jacebant 570
 Funera, fulmineus Dorylas, quem regibus ardens
 Equabat virtus, Martisque e semine Theron
 Tetrigenas confusus avos: nec vertere cuiquam
 Frena secundus Halys, sed tunc pedes occubat arvis,
 Pentheumque trahens nondum te Phædimus æquo, 575
 Bacche, genus: quorum ut subitis exterrita fatis
 Agmina, turbatam vidit laxare catervam:
 Quæ duo sola manu gestans acclinia monti
 Fixerat, intorquet jacula, & fugientibus addit.
 Mox in plana libens, nudo ne pectore tela 580
 Inciderent, saltu præceps desertur: & orbem,
 Quem procul oppresso vidit Therone volutum,
 Corripuit, tergoque, & vertice tegmine noto
 Septus, & hostili propugnans pectora parma
 Constitit: inde iterum densi glomerantur in unum 585
 Ogygidæ, firmanque gradum. trahit ocus ense
 Bistonium Tydeus, Mavortia munera magni
 Æneus: & partes pariter divisus in omnes

Hos obit, atque illos, ferroque micantia tela
 Decutit. impeditant numero, seque ipsa vicissim 590
 Arma premunt: nec vis conatibus ulla, sed ipsæ
 In socios errare manus, & corpora turba
 Involvi prolapsa sua. manet ille cruentis
 Angustus telis, & inexpugnabilis obstat.
 Non aliter (Geticæ si fas est credere Phlegræ) 595
 Armatum immensus Briareus stetit æthera contra,
 Hinc Phœbi pharetras, hinc torvæ Palladis angues,
 Inde Pelethroniam præfixa cuspide pinum
 Martis, at hinc lasso mutata Pyracmone temnens
 Fulmina, cum toto nequidquam obsessus Olympo 600
 Tot queritur cessare manus: non segnius ardet
 Huc illuc clypeum obiectans, seque ipse recedens
 Circuit, interdum trepidis occurrit, & instat
 Spicula divellens, clypeo quæ plurima toto
 Fixa tremunt, armantque virum, sæpe aspera passum 605
 Vulnera, sed nullum vitæ in secreta receptum,
 Nec mortem sperare valet. rotat ipse furem
 Deilochum, comitemque illi jubet ire sub umbras
 Phegea, sublata minitantem bella securi,
 Dircaumque Gyan, & Echionium Lycophontem. 610
 Jam trepidi sese quærunt, numerantque, nec idem
 Cædis amor, tantamque dolent rarefcere turbam.
 Ecce Chromis Tyrii demissus origine Cadmi,
 (Hunc utero quondam Dryope Phœnissa gravato
 Rapta repente choris, onerisque oblita ferebat: 615
 Dumque trahit prensis taurum tibi cornibus Evan,
 Procidit impulsus nimis conatibus infans)
 Tunc audax jaculis, & capti pelle leonis

Pinea nodosa quassabat robora clava,
 Increpitans: Unusne viri tot cædibus unus 620
 Ibit ovans Argos? vix credet fama reverso.
 Heu socii, nullæne manus, nulla arma valebunt?
 Hæc regi promissa Cydon, hæc Lampe dabamus?
 Dum clamat, subit ore cavo Theumesia cornus,
 Nec prohibent fauces, atque illi voce repleta 625
 Intercepta natat prorupto in sanguine lingua.
 Stabat adhuc, donec transmissa morte per artus
 Labitur, immorsetque cadens obmutuit hasta.
 Vos quoque Thespiadæ, cur insitatus honora
 Arcuerim fama? fratris moribunda levabat 630
 Membra solo Periphas (nil indole clarius illa,
 Nec pietate fuit) læva marcentia colla
 Sustentans, dextraque latus, singultibus arctum
 Exhaust thoraca dolor: nec vincla coercent
 Undantem fletu galeam, cum multa gementi 635
 Pone gravis curvas perfringit lancea costas.
 Exit & in fratrem, cognataque pectora telo
 Conferit. ille oculos etiamnum in luce natantes
 Sistit, & aspecta germani morte, resolvit.
 At cui vita recens, & adhuc in vulnere vires, 640
 Hos tibi complexus, hæc dent, ait, oscula nati.
 Procubuerè pares fati (miserabile votum
 Mortis) & alterna clauferunt lumina dextra.
 Protinus idem ultro jaculo, parmaque Menœtem
 Proterrebat agens, trepidis vestigia retro 645
 Passibus urgentem, donec defecit iniqua
 Lapsus humo, pariterque manus distractus in ambas
 Orat, & a jugulo nitentem sustinet hastam:

Parce per has stellis interlabentibus umbras,
 Per Superos, noctemque tuam. sine, tristia Thebis 650
 Nuntius acta feram, vulgique per ora paventis
 Contemto te rege canam. sic irrita nobis
 Tela cadant, nullique tuum penetrabile ferro
 Pectus, & optanti victor reveharis amico.
 Dixerat. Ille nihil vultum mutatus, inanes 655
 Perdis, ait, lacrimas, & tu (ni fallor) iniquo
 Pollicitus mea colla duci. nunc arma, diemque
 Projice. quid sequeris timidæ compendia vitæ?
 Bella manent. Simul hæc, & crassum sanguine telum
 Jam redit. ille super dictis infensus amaris 660
 Prosequitur victos: Non hæc Trieterica vobis
 Nox patrio de more venit: non Orgia Cadmi
 Cernitis, aut avidas Bacchum scelerare parentes.
 Nebridæ & fragiles thyrsos portare putastis
 Imbellem ad sonitum, maribusque incognita veris 665
 Fœda Celenæa committere proelia buxo?
 Hic aliæ cædes, alius furor: ite sub umbras
 O timidi, paucique! Hæc intonat: ast tamen illi
 Membra negant, lassusque ferit præcordia sanguis.
 Jam sublata manus cassos defertur in ictus, 670
 Tardatique gradus: clypeum nec sustinet umbo
 Mutatum spoliis: gelidus cadit imber anhelo
 Pectore: rum crines, ardentiaque ora cruentis
 Roribus, & tetra morientum aspergine manant.
 Ut leo, qui campis longe custode fugato 675
 Massylas depastus oves, ubi sanguine multo
 Luxuriata fames, cervixque, & tabe gravatæ
 Confedere jubæ, mediis in cædibus adstat

Æger hians, victusque cibis: nec jam amplius iræ
 Crudescunt: tantum vacuis ferit aera malis, 680
 Molliaque ejecta delambit vellera lingua.
 Ille etiam Thebas spoliis, & sanguine plenus
 Iffet, & attonitis sese, populoque, ducique
 Ostentasset ovans, ni tu Tritonia virgo
 Flagrantem, multaue operis caligine plenum 685
 Consilio dignata virum. Sate gente superbi
 Æneus, absentes cui dudum vincere Thebas
 Annimus, jam pone modum, nimiumque secundis
 Parce Deis. huic una fides optanda labori.
 Fortuna satis usus abi. Restabat acerbis 690
 Funeribus, socioque gregi non sponte superstes
 Hemonides (ille hæc præviderat, omina doctus
 Aeros, & nulla deceptus ab alite) Mæon,
 Nec veritus prohibere ducem. sed fata monentem
 Privavere fide: vita miserandus inerti 695
 Damnatur: trepido Tydeus immitia mandat:
 Quisquis es Aonidum, quem crastina munere nostro
 Manibus exemptum mediis Aurora videbit,
 Hæc jubeo perferre duci: cinge aggere portas:
 Tela nova: fragiles ævo circumspice muros: 700
 Præcipue stipare viros, densasque memento
 Multiplicare acies: fumantem hunc aspice late
 Ense meo campum. tales in bella venimus.
 Hæc ait, & meritæ pulchrum tibi Pallas honorem
 Sanguinea de strage parat, prædamque jacentem 705
 Comportat gaudens, ingentiaque acta recenset.
 Quercus erat teneræ jam longum oblita juventæ
 Aggere camporum medio, quam plurimus ambit

Frondibus incurvis & crudo robore cortex :
 Huic leves galeas , perfossaque vulnere crebro 710
 Inferit arma ferens , huic truncos icibus enses
 Subligat , & fractas membris spirantibus hastas.
 Corpora tunc atque arma simul cumulata superstant
 Incipit. oranti nox , & juga longa resultant.
 Diva ferox , magni decus , ingeniumque parentis 715
 Bellipotens , cui torva genis horrore decoro
 Cassis , & asperso crudescit sanguine Gorgon ,
 Nec magis ardentes Mavors , hastataque pugnae
 Impulerit Bellona tubas , huic annue sacro :
 Seu Pandionio nostras invisere cædes 720
 Monte venis , five Aonia devertis Ithone
 Læta choris , seu tu Libyco Tritone repexas
 Lota comas , qua te bijugo temone frementem
 Intemeratarum volucer rapit axis equarum :
 Nunc ibi fracta virum spolia , informesque dicamus 725
 Exuvias. at si patriis Parthaonis arvis
 Inferar , & reduci pateat mihi Martia Pleuron :
 Aurea tunc mediis urbis tibi templa dicabo
 Collibus , Ionias qua despectare procellas
 Dulce fit , & flavo tollens ubi vertice pontum 730
 Turbidus objectas Achelous Echinadas exit.
 Hic ego majorum pugnas , vultusque tremendos
 Magnanimum effingam regum , figamque superbis
 Arma tholis : quæque ipse meo quæsitæ revexi
 Sanguine , quæque dabis captis Tritonia Thebis. 735
 Centum ibi virgineis voræ Calydonides aris
 Aetæas tibi rite faces , & ab arbore casta
 Nestent purpureas niveo discrimine vittas :

Pervigilemque focus ignem longæva sacerdos
Nutriet, arcanum nunquam inspectura pudorem.
Tu bellis, tu pace feres de more frequentes
Primitias operum, non indignante Diana.
Dixerat; & dulces iter instaurabat ad Argos.

740

P. PAPINII STATII
THEBAIDOS
LIBER III.

AT non Aoniæ moderator perfidus aulæ,
 Nocte sub ancipiti quamvis humentibus astris,
 Longus ad Auroram superet labor, otia somni
 Accipit. invigilant animo, scelerisque parati
 Supplicium exercent curæ. tunc plurima versat 5
 Pessimus in dubiis augur timor; hei mihi, clamat;
 Unde moræ? (nam prona ratus, facilemque tot armis
 Tydea, nec numero virtutem, animumque rependit)
 Num regio diversa viæ? num missus ab Argis
 Subsidio globus? an sceleris data fama per urbes 10
 Finitimas? paucosne, pater Gradive, manuve
 Legimus indecores? at enim fortissimus illic
 Et Chromis, & Dorylas, & nostris turribus æqui
 Thespiadæ totos raperent mihi funditus Argos.
 Nec tamen ille meis reor impenetrabilis armis, 15
 Ære gerens solidoque datos adamante lacertos,
 Venerat. heu segnes, quorum labor hæret in uno,
 Si conferta manus. vario sic turbidus æstu

Angitur, ac sese culpat super omnia, qui non
Orantem in mediis legatum coetibus ense 20
Perculerit, foedasque palam satiaverit iras.
Jam pudet incepti, jam poenitet. ac velut ille
Fluctibus Ioniis Calabræ datus arbiter alno,
Nec rudis undarum, portus sed relinquere amicos
Purior Olenii frustra gradus impulit astri: 25
Cum fragor hiberni subitus Jovis, omnia mundi
Claustra tonant, multusque polos inclinat Orion:
Ipse quidem mallet terras, pugnatque reverti,
Fert ingens a puppe Notus: tunc arte relicta
Ingemit, & cæcas sequitur jam nescius undas: 30
Talis Agenoreus ductor, cæloque morantem
Luciferum, & feros mœrentibus increpat ortus.
Ecce sub occiduas versæ jam noctis habenas,
Astrorumque obitus, ubi primum maxima Tethys
Impulit Eoo cunctantem Hyperiona ponto, 35
Ima flagellatis, signum lugubre malorum,
Ponderibus trepidavit humus, motusque Cithæron
Antiquas dedit ire nives. tunc visa levare
Culmina, septenæque jugo concurrere portæ.
Et prope sunt causæ: gelido remeabat Eoo 40
Iratus fatis, & tristis, morte negata
Hemonides. nec dum ora patent, dubiusque notari
Signa dabat magnæ longe manifesta ruinæ,
Planctuque, & gemitu. lacrimas nam protinus omnes
Fuderat. haud aliter saltu devertitur orbus 45
Pastor ab agrestum nocturna strage luporum,
Cujus herile pecus silvis inopinus abegit
Imber, & hibernæ ventosa cacumina Lunæ.

Luce patent cædes : domino perferre recentes
Ipse timet casus , haultaque informis arena 50
Questibus implet agros , stabulique silentia magni
Odit , & amissos longo ciet ordine tauros.
Illum congestæ portarum ad limina matres
Ut solum videre (nefas !) nulla agmina circum ;
Magnanimosque duces nihil ausæ quærere , tollunt 55
Clamore , bello qualis supremus apertis
Urbibus , aut pelago jam descendente carina.
Ut primum invisi cupido data copia regis :
Hanc tibi de tanto donat ferus agmine Tydeus
Infelicem animam , five hæc sententia Divûm , 60
Seu fortuna fuit : seu , quod pudet ire fateri ,
Vis invicta viri. vix credo & nuntius , omnes ,
Procubuere omnes. noctis vaga lumina testor
Et fociûm manes , & te mala protinus ales
Qua redeo : non hanc lacrimis meruisse , nec astu 65
Crudelem veniam , atque inhonoræ munera lucis.
Sed mihi iussa Deûm , placitoque ignara moveri
Atropos , atque olim non hæc data janua leti
Eripuere necem. jamque ut mihi prodiga vitæ
Pectora , & extremam nihil horrescentia mortem 70
Aspicias ; bellum infandum ominibusque negatam
Movisti , funeste , aciem , dum pellere leges ,
Et consanguineo gliscis regnare superbus
Exsule. te series orbarum excisa domorum
Planctibus affiduis , te diro horrore volantes 75
Quinquaginta animæ , circum noctesque , diesque ,
Affilient : neque enim ipse moror. jam moverat iras.
Rex ferus , & tristes ignescunt sanguine vultus.

Inde ultro Phlegyas, & non cunctator iniqui
Labdacus (hos regni ferrum penes) ire; manumque 80
Proturbare parant. sed jam nudaverat ens
Magnanimus vates; & nunc trucidis ora tyranni,
Nunc ferrum aspectans, nunquam tibi sanguinis hujus
Jus erit, aut magno feries imperdita Tydeo
Pectora. vado equidem exsultans, ereptaque fata 85
Insequor, & comites feror expectatus ad umbras.
Te Superis, fratrique. & jam media orsa loquentis
Abstulerat plenum capulo latus. ille dolori
Pugnat, & ingentem nixu duplicatus in ictum
Corruit, extremisque animæ singultibus errans 90
Alternus nunc ore venit, nunc vulnere sanguis.
Excussæ procerum mentes, turbataque mustant
Concilia. ast illum conjux, fidique parentes
Servantem vultus, & torvum in morte peracta,
Nec longum reducem lætati, in testâ ferebant. 95
Sed ducis infandi rabidæ non hæcenus iræ
Stare queunt. vetat igne rapi, pacemque sepulcri
Impius ignaris nequidquam manibus arcet.
Tu tamen egregius fati, mentisque, nec unquam
Indignum passure situm, qui cominus ausus 100
Vadere contemptum regis, quaque ampla veniret
Libertas sancire viam: quo carmine dignam,
Quo fatis ore tuis famam virtutibus addam,
Augur amate Deis? non te cœlestia frustra
Edocuit, lauroque sua dignatus Apollo est, 105
Et nemorum Dodona parens, Cyrrhæaque virgo
Audebit tacito populos suspendere Phœbo.
Nunc quoque Tartareo multum divisus Averno

Elyfias, i, carpe plagas: ubi manibus axis
 Inuius Ogygiis, nec fontis iniqua Tyranni 110
 Iuffa valent. durant habitus, & membra cruentis
 Inviolata feris, nudoque sub axe jacentem
 Et nemus, & triftis volucrum reverentia fervat.
 At nuptæ exanimæ, puerique, ægrique parentes
 Moenibus effufi per plana, per invia, paffim 115
 Quifque fuas avidi ad lacrimas miferabile currunt
 Certamen: quos denfa gradu comitantur euntes
 Millia folandi ftudio; pars vifere flagrant
 Unius acta viri, & tantos in nocte labores.
 Fervet iter gemitu, & plangoribus arva reclamant. 120
 Ut vero infames fcopulos, filvamque nefandam
 Perventum, ceu nulla prius lamenta, nec atri
 Manaffent imbres, fic ore miferimus uno
 Exoritur fragor, afpectuque accenfa cruento
 Turba furit. flat fanguineo difciffus amictu 125
 Luctus atrox, cæfoque invitat pectore matres.
 Scrutantur galeas frigentum, inventaque monftant
 Corpora, proci duæ fuper externofque, fuofque,
 Hæ preffant in tabe comas, hæ lumina fignant,
 Vulnèraque alta replent lacrimis. pars fpicula dextra 130
 Nequidquam parcente trahunt, pars molliter aptant
 Brachia trunca loco, & cervicibus ora reponunt.
 At vaga per dumos, vacuique in pulvere campi
 Magna parens juvenum, gemini tunc funeris, Ide
 Squallentem fublata comam, liventiaque ora 135
 Ungue premens, nec jam infelix miferandaque, verum
 Terror ineft lacrimis, per & arma & corpora paffim
 Caniciem impexam dira tellure volutans,

Quærit inops natos, omni^{que} in corpore plangit.
Theſſalis haud aliter bello gaviſa recenti, 140
Cui gentile nefas hominem revocare canendo,
Multifida attollens antiqua lumina cedro,
Noſte ſubit campos, verſatque in ſanguine functum
Vulguſ, & explorat manes, cui plurima buſto
Imperet ad Superos. animarum mœſta queruntur 145
Concilia, & nigri pater indignatur Averni.
Illi in ſeceſſu pariter ſub rupe jacebant
Felices, quos una dies, manus abſtulit una,
Pervia vulneribus media trabe peſtora nexi.
Ut vidit, lacrimis^{que} oculi patuere profuſis: 150
Hoſne ego complexus, genitrix, hæc oſcula, nati,
Veſtra tuor? ſic vos extremo in fine ligavit
Ingenium crudele necis? quæ vulnera traſtem,
Quæ prius ora premam? voſne illa potentia matris,
Vos uteri fortuna mei? qua tangere Divos 155
Rebar, & Ogygias titulis anteire parentes.
At quanto melius, dextraque in forte jugatæ,
Quis ſteriles thalami, nulloque ululata dolore
Reſpexit Lucina domum. mihi quippe malorum
Cauſa labor. ſed nec bellorum in luce patenti 160
Conſpicui factis, æternaque gentibus auſi,
Quæſiſtis miſeræ vulnuſ memorabile matri:
Sed mortem obſcuram, miſerandaque funera paſſi.
Heu quantuſ furto cruor, & ſine laude jacetis!
Quin ego, non dextras miſeris complexibus auſim 165
Dividere, & tanti conſortia rumpere leti:
Ite diu fratres, indiſcreti^{que} ſupremis
Ignibus, & caros urna confundite manes.

Nec minus interea digesta strage suorum
 Hinc Chthonium conjux, hinc mater Penthea clamat 170
 Aftyoche, puerique rudes tua, Phædime, proles
 Amissum didicere patrem, Marpissæque pactum
 Phyllea: sanguineumque lavant Acamanta sorores.
 Tunc ferro retegunt filvas, collisque propinqui
 Annosum truncant apicem, qui conscius actis 175
 Noctis, & inspexit gemitus. ibi grandior ævo
 Ante rogos, dum quisque suo nequit igne revelli,
 Concilium infaustum dictis mulcebat Alethes:
 Sæpe quidem infelix, varioque exercita ludo
 Fatorum gens nostra ruit, Sidonius ex quo 180
 Hospes in Aonios jecit fata ferrea sulcos:
 Unde novi foetus, & formidata colonis
 Arva suis. sed nec veteris cum regia Cadmi
 Fulmineum in cinerem monitis Junonis iniquæ
 Consedit, neque funerea cum laude potitus 185
 Infelix Athamas trepido de monte veniret,
 Semianimem heu læto referens clamore Learchum;
 Hic gemitus Thebis: nec tempore clarius illo
 Phoenissæ sonuere domus, cum lassæ furorem
 Vicit, & ad comitum lacrimas expavit Agave. 190
 Una dies similis fato specieque malorum
 Æqua fuit, qua magniloquos luit impia flatus
 Tantalus, innumeris cum circumfusa ruinis
 Corpora tot raperet terra, tot quæreretur ignes.
 Talis erat vulgi status, & sic urbe relicta, 195
 Primævique senes, & longo examine matres
 Invidiam planxere Deis, miseroque tumultu
 Bina per ingentes stipabant funera portas,

Meque ipsum, memini (nec dum apta doloribus ætas)
 Flesse tamen, gemituque meos æquasse parentes. 200
 Illa tamen Superi. nec quod tibi Delia castos
 Prolapsum ad fontes, specula temerante profana,
 Heu dominum insani non agnovere Molossi,
 Deslerim magis, aut verso quod sanguine fluxit
 In subitos regina lacus. sic dira sororum 205
 Pensa dabant, visumque Jovi. nunc regis iniqui
 Ob noxam immeritos patriæ tot culmina cives
 Exuimus, nec adhuc calcari foederis Argos
 Famâ subit, & jam bellorum extrema dolemus.
 Quantus equis, quantusque viris in pulvere crasso 210
 Sudor! io quanti crudele rubebitis amnes!
 Viderit hæc bello viridis manus: ast ego doner
 Dum licet igne meo, terraque infernar avita.
 Hæc senior: multumque nefas Eteoclis acerbatur,
 Crudelem infandumque vocans, pœnasque daturum. 215
 Unde ea libertas? juxta illi finis & ætas
 Tota retro, seræque velit decus addere morti.
 Hæc fator astrorum jamdudum e vertice mundi
 Prospectans, primoque imbutas sanguine gentes,
 Gradivum acciri propere jubet. Ille furentes 220
 Bistonas, & Geticas populatus cædibus urbes,
 Turbidus ætherias currus urgebat ad arces,
 Fulmine cristatum galeæ jubar, armaque in auro
 Tristia, terrificis monstrorum animata figuris,
 Incutiens: tonat axe polus, clypeique cruenta 225
 Lux rubet, & solem longe ferit æmulus orbis.
 Hunc ubi Sarmaticos etiamnum efflare labores
 Juppiter, & tota perfusum pectora belli

Statius.

O

Tempestate videt: Talis mihi, nate, per Argos,
 Talis abi: sic ense madens, ac nubilus ira. 230
 Exturbent refides frenos; & cuncta perosi
 Te cupiant, tibi præcipientes animasque, manusque
 Devoveant: rape cunctantes, & foedera turba,
 Quæ dedimus, tibi fas ipsos incendere bello
 Coelicolas, pacemque meam. jam femina pugæ 235
 Ipse dedi. remeat portans immania Tydeus
 Ausa ducis, scelus & turpis primordia belli,
 Insidias, fraudesque, suis quas ultus in armis.
 Adde fidem. vos o Superi, meus ordine sanguis,
 Ne pugnat odiis, neu me tentare precando 240
 Ceteris. sic fata mihi, nigræque sororum
 Juravere colus. manet hæc ab origine mundi
 Fixa dies bello, populique in prælia nati.
 Quid ni me veterum poenas sancire malorum
 Gentibus, & diros finitis punire nepotes, 245
 Arcem hanc æternam, mentis sacraria nostræ,
 Testor, & Elysios etiam mihi numina fontes,
 Ipse manu Thebas, correptaque moenia fundo
 Executiam, versasque solo super Inacha tecta
 Effundam turres, ac stagna in cœrula vertam 250
 Imbre superjecto: licet ipsa in turbine rerum
 Juno suos colles, templumque amplexa laboret.
 Dixit; & attoniti jussis (mortalia credas
 Pectora) sic cuncti vocemque, animosque tenebant.
 Non secus ac longa ventorum pace solutum 255
 Æquor, & imbelli recubant ubi litora somno,
 Silvarumque comas, & abactis flumine nubes
 Mulcet iners æstas: tunc stagna, lacusque sonori

Detumuerunt: tacent exhausti folibus amnes.

Gaudet ovans iussis, & adhuc temone calenti 260

Fervidus, in lævum torquet Gradivus habenas.

Jamque iter extremum, cœlique abrupta tenebat,

Cum Venus ante ipsos nulla formidine gressum

Figit equos. cessere retro, jam jamque rigentes

Suppliciter posuere jubar. tunc pectora summo 265

Acclinata jugo, vultumque obliqua madentem,

Incipit: (interea dominæ vestigia juxta

Spumantem proni mandunt adamanta jugales)

Bella etiam in Thebas, focer o pulcherrime, bella

Ipse paras, ferroque tuos abolere nepotes? 270

Nec genus Harmiones, nec te connubia cœlo

Festa, nec hæc quidquam lacrimæ, furibunde, morantur?

Criminis hæc merces? hoc fama, pudorque relictus?

Hoc mihi Lemniacæ de te meruere catenæ?

Perge libens. at non eadem Vulcania nobis 275

Obsequia, & læsi servit tamen ira mariti.

Illum ego perpetuis mihi desudare caminis

Si jubeam, vigilesque operi transmittere noctes,

Gaudeat, ornatusque novos, ipsique labore

Arma tibi. tu: sed scopulos & ahena precando 280

Flectere corda paro. solum hoc tamen anxia, solum

Obtestor, quid me Tyrio sociare marito

Progeniem caram, infausis dabis Hymenæis?

Dum fore præclaros armis, & vivida rebus

Pectora vipereo Tyrios de sanguine jactas, 285

Demissumque Jovis serie genus. ah mea quanto

Sithonia mallem nupisset virgo sub Arcto

Trans Boream, Thracasque tuos. indigna parumne

Pertulimus? divæ Veneris quod filia longum
 Reptat, & Illyricas eiecit virus in herbas? 290
 Nunc gentem immeritam. Lacrimas non pertulit ultra
 Bellipotens. hastam lava transumit, & alto
 (Haud mora) defiluit curru: clypeoque receptam
 Lædit in amplexu, dictisque ita mulcet amicis:
 O mihi, bellorum requies, & sacra voluptas, 295
 Unaque pax animo; soli cui tanta potestas
 Divorumque hominumque meis occurrere telis
 Impune, & media quamvis in cæde frementes,
 Hos assistere equos, hunc ensẽ avellere dextra.
 Nec mihi Sidonii gēnitalia fœdera Cadmi, 300
 Nec tua cara fides (ne falsa incessere gaude)
 Exciderunt. prius in patruī Deus infera mergar
 Stagna, & pallentes agar exarmatus ad umbras.
 Sed nunc Fatorum monitus, mentemque supremi
 Jussus obire patris. (neque enim Vulcania tali 305
 Imperio manus apta legi) quo pectore contra
 Ire Jovem, dictasque parem contemnere leges?
 Cui modo, pro vires! terras, cœlumque, fretumque,
 Attremere oranti, tantosque ex ordine vidi
 Delituisse Deos. sed ne mihi corde supremos 310
 Concipe. cara, metus: quando hæc mutare potestas
 Nulla datur. cum jam Tyriis sub moenibus ambæ
 Bellabunt gentes, adero, & focia arma juvabo.
 Tunc me sanguineo late deferere campo
 Res super Argolicas haud sic dejecta videbis: 315
 Hoc mihi jus, nec Fata vetant. Sic orsus aperto
 Flagrantes immisit equos. non ocius alti
 In terras cadit ira Jovis, si quando nivalem

Othryn, & Arctoæ gelidum caput institit Ossæ,
 Armavitque in nube manum, volat ignea moles 310
 Sæva Dei mandata ferens, cœlumque trifulca
 Territat omne coma, jamdudum aut diribus agris
 Signa dare, aut ponto miseros involvere nautas.
 Jamque remensus iter fesso Danaeia Tydeus
 Arva gradu, viridisque legit devexa Prosymnæ 325
 Terribilis visu. stant fulti pulvere crines:
 Squallidus ex humeris cadit alta in vulnere sudor;
 Insomnesque oculos rubor excitat, oraque retro
 Sorbet anhela fitis. mens altum spirat honorem
 Conscia factorum. sic nota in pascua taurus 330
 Bellator redit, adverso cui colla, suoque
 Sanguine, proscissisque natant palearibus armi.
 Tunc quoque lassâ tumet virtus, multumque superbit
 Pectore despecto. vacua jacet hostis arena
 Turpe gemens, crudosque verat sentire dolores. 335
 Talis erat. medias etiam non destitit urbes
 Quidquid & Asopon, veteresque interjacet Argos
 Inflammare odiis: multumque, & ubique retexens
 Legatum sese Graia de gente petendis
 Ille super regnis profugi Polynicis, at inde 340
 Vim, noctem, scelus, arma, dolos, ea fœdera passum.
 Regis Echionii, fratri sua jura negari.
 Prona fides populis. Deus omnia credere suadet
 Armipotens, geminatque acceptos fama pavores.
 Utque introgressus portas (& forte verendos 345
 Concilio pater ipse duces cogebat Adrastus)
 Improvisus adest, jam illinc a postibus aulæ,
 Vociferans: Arma, arma viri, tuque optime Lernæ

Ductor, magnanimū si quis tibi sanguis avorum;
 Arma para. nusquam pietas, non gentibus æquum 350
 Fas, aut cura Jovis. melius legatus adissem
 Sauromatas avidos, servatoremque cruentum
 Bebrycii nemoris. nec iussa incuso, pigetve
 Officii. juvat isse, juvat, Thebasque nocentes
 Explorasse manu. bello me, credite, bello, 355
 Ceu turrim validam, aut arctam compagibus urbem;
 Delesti insidiis instructique omnibus armis
 Nocte doloque viri, nudum ignarumque locorum
 Nequidquam claufere. jacent in sanguine mixti
 Ante urbem vacuam. nunc o, nunc tempus in hostes, 360
 Dum trepidi, exsanguisque metu, dum funera portant:
 Dum capulo nondum manus excidit. ipse ego fessus
 Quinquaginta illis heroum immanibus umbris,
 Vulneraque ista ferens putri infsecata cruore
 Protinus ire peto. trepidi de sedibus adsunt 365
 Inachidæ: cunctisque prior Cadmeius heros
 Accurrit vultum dejectus, & En ego Divis
 Invisus, vitæque nocens, hæc vulnera cerno
 Integer? hosne mihi reditus, germane, parabas?
 In me hæc tela dabas? pro vitæ foeda cupido! 370
 Infelix, facinus fratri tam grande negavi.
 Et nunc vestra quidem maneant in pace serena
 Moenia; nec vobis tanti sim causa tumultus
 Hospes adhuc. scio, nec me adeo res dextra levavit,
 Quam durum natis, thalamo quam triste revelli, 375
 Quam patria. non me ullius domus anxia culpet,
 Respectentque truces obliquo lumine matres.
 Ibo libens certusque mori: licet optima conjux

Auditusque iterum revocet focer. hunc ego Thebis,
 Hunc, germane, tibi jugulum, & tibi, maxime Tyden, 380
 Debeo. sic variis prætentat pectora dictis,
 Obliquatque preces. commotæ questibus iræ
 Et mixtus lacrimis caluit dolor. omnibus ultro
 Non juvenum modo, sed gelidis & inertibus ævo,
 Pectoribus mens una subit, viduare penates, 385
 Finitimas adhibere manus: jamque ire. sed altus.
 Confiliis pater, imperiique haud flectere molem
 Infcius: Ista quidem Superis, curæque medenda
 Linquite quæso meæ: nec te germanus inulto
 Sceptra geret: neque vos avidi promittere bellum. 390
 At nunc egregium tantoque in sanguine ovantem
 Excipite Œniden, animosque & pectora laxet
 Sera quies, nobis dolor haud rationis egebit.
 Turbati extemplo comites, & pallida conjux,
 Tydea circum omnes fessum bellicque viæque 395
 Stipantur. lætus mediis in sedibus aulæ
 Constitit, ingentique exceptus terga columna,
 Vulnere dum lymphis Epidaurius eluit Idmon,
 Nunc velox ferro, nunc ille potentibus herbis
 Mitior. ipse alta seductus mente renarrat 400
 Principia irarum, quæque orsus uterque vicissim;
 Quis locus infidiis, tacito quæ tempora bello:
 Qui contra, quantique duces, ubi maximus illi
 Sudor, & indicio servatum Mæona tristi,
 Exponit. cui fida manus proceresque, focerque 405
 Adstupet oranti, Tyriusque incenditur exsul.
 Solverat Hesperii devexo margine ponti
 Magrantes Sol pronus equos, rutilamque lavabat

Oceani sub fonte comam: cui turba profundī
 Nereos, & rapidis accurrunt passibus Horæ; 410
 Frenaque, & auratæ textum sublime coronæ
 Deripiunt: laxant roseis humentia loris
 Pectora. pars meritos vertunt ad molle jugales
 Gramen, & erecto currum temone supinant.
 Nox subiit, curasque hominum, motusque ferarum 415
 Composuit, nigroque polos involvit amictu.
 Illa quidem cunctis, sed non tibi mitis, Adraсте,
 Labdacioque duci. nam Tydea largus habebat
 Perfusum magna virtutis imagine fomnus.
 Et jam noctivagas inter Deus armiger umbras 420
 Desuper Arcadiæ fines, Nemeæaque rura,
 Tænariumque cacumen, Apollineasque Therapnas
 Armorum tonitru ferit, & trepidantia corda
 Implet amore sui. comunt Furor Iraque cristas,
 Frena ministrat equis Pavor armiger. at vigil omni 425
 Fama sono varios rerum succincta tumultus
 Ante volat currum, flatuque impulsa gementum
 Alipedum, trepidas denso cum murmure plumas
 Excutit. urget enim stimulis auriga cruentis
 Facta, infecta loqui, curruque infestus ab alto 430
 Terga, comasque Deæ Scythica pater increpat hasta.
 Qualis ubi Æolio dimissos carcere ventos
 Dux præ se Neptunus agit, magnoque volantes
 Injicit Ægæo, tristis comitatus eunti
 Circum lora fremunt, nimbiue hiemesque profundæ, 435
 Nubilaque & vulso terrarum fordida fundo
 Tempestas, dubiæ motis radicibus obstant
 Cyclades. ipsa tua Mycono, Gyaroque revelli,

Dele, times, magnique fidem testaris alumni.
 Septima jam nitidum terris Aurora Deisque 440
 Purpureo vehit ore diem: Perseus heros
 Cum primum arcana senior sese extulit aula,
 Multa super bello, generisque tumentibus amens
 Incertusque animi, daret armis jura, ferosque
 Gentibus incuteret stimulos, an frena teneret 445
 Irarum, & motos capulis adstringeret enses.
 Hinc pacis tranquilla movent, atque inde pudori
 Foeda quies, flectique nova dulcedine pugnae
 Difficiles populi. dubio sententia tandem
 Sera placet, vatum mentes, ac provida veri 450
 Sacra movere Deum. solers tibi cura futuri,
 Amphiaræ, datur, juxtaque Amythaone cretus
 Jam senior, sed mente virens Phœboque Melampus
 Associat passus: dubium cui dexter Apollo,
 Oraque Cyrrhæa satiarit largius unda. 455
 Principio fibris pecudumque in sanguine Divos
 Explorant. jam tum pavidis maculosa bidentum
 Corda negant, diraque nefas minitanti vena.
 Ire tamen, vacuoque sedet petere omina cœlo.
 Mons erat audaci seductus in æthera dorso, 460
 (Nomine Lernæi memorant Aphefanta coloni)
 Gentibus Argolicis olim sacer: inde ferebant
 Nubila, suspenso celerem temerasse volatu
 Persea, cum raptos pueri perterrita mater
 Prospexit de rupe gradus, ac pæne secuta est. 465
 Huc gemini vates sanctam canentis olivæ
 Fronde comam, & niveis ornati tempora vittis
 Evadunt pariter: madidos ubi lucidus agros

Ortus, & argentes laxavit sole pruinas.
 Ac prior Œclides folita prece numen amicat: 478
 Juppiter omnipotens: nam te pernicious alis
 Addere consilium, volucresque implere futuri,
 Ominaque, & causas cœlo deferre latentes
 Accipimus: non Cyrrha Deum promiserit antro
 Certius, aut frondes lucis quas fama Molossis 479
 Chaonias sonuisse tibi: licet aridus Hammon
 Invideat, Lyciæque parent contendere sortes,
 Niliacumque pecus, patrioque æqualis honori
 Branchus, & undosæ qui rusticus accola Pisæ
 Pana Lycaonia nocturnum exaudit in umbra. 480
 Ditiior ille animi. cui tu, Diætæ, secundas
 Impuleris manifestus aves. mirum unde, sed olim
 Hic honor alitibus. superæ seu conditor aulæ
 Sic dedit, effusum Chaos in nova femina texens;
 Seu quia mutata, nostraque ab origine versis 481
 Corporibus subiere Notos: seu purior axis,
 Amotumque nefas, & rarum insistere terris
 Vera docent: tibi summa, fator terræque Deûmque,
 Scire licet. nos Argolicæ primordia pugnae,
 Venturumque finas cœlo prænosse laborem. 482
 Si datur, & duris fedet hæc sententia Parcís
 Solvere Echionias Lernæa cuspide portas,
 Signa feras, lævusque tones. tunc omnis in astris
 Consonet arcana volucris bona murmura lingua.
 Si prohibes, hic necte moras: dextrisque profundum 483
 Alitibus prætexe diem. sic fatus, & alto
 Membra locat scopulo. tunc plura ignotaque jungit
 Numina, & immensi fruitur caligine mundi.

Postquam rite diu partiti sidera, cunctas
 Perlegere animis, oculisque sequacibus auras: 500
 Tunc Amythaonius longo post tempore vates,
 Nonne sub excelfo spirantis limite cœli,
 Amphiaræ, vides, cursus ut nulla serenos
 Ales agat? liquidoque polum complexa meatu
 Pendeat? aut fugiens placabile planxerit omen? 505
 Non comes obscurus tripodum, non fulminis ardens
 Vector adest, flavæque sonans avis unca Minervæ,
 Non venit auguriis melior: quin vultur, & altis
 Desuper accipitres exultavere rapinis.
 Monstra volant, diræ strident in nube volucres, 510
 Nocturnæque gemunt striges, & feralia bubo
 Damna canens. quæ prima Deûm portenta sequemur?
 Hisne dari, Thymbræe, polum? simul ora recurvo
 Ungue secant rabidæ, planctumque imitantibus alis
 Exagitant Zephyros, & plumea pectora cædunt. 515
 Ille sub hæc: Equidem varii, pater, omina Phoebi
 Sæpe tuli. jam tunc prima cum pube virentem
 Semideos inter pinus me Thessala reges
 Duceret. hic casus terræque marisque canentem
 Obstupuere duces: nec me ventura locuto 520
 Sæpius, in dubiis auditus Iasone Mopsus.
 Sed similes non ante metus, aut astra notavi
 Prodigiosa magis: quanquam majora parantur.
 Huc adverte animum. clara regione profundi
 Ætheros, innumeri statuerunt agmina cygni: 525
 Sive hos Strymonia Boreas ejecit ab Arcto,
 Seu fecunda refert placidi clementia Nili.
 Fixerunt cursus, hæc rere in imagine Thebas.

Nam sese immoti gyro , atque in pace silentes ,
 Ceu muris , valloque tenent. sed fortior ecce § 330
 Adventat per inane cohors. septem ordine fulvo
 Armigeros summi Jovis exultante caterva
 Intuor. Inachii sunt hi tibi (concipe) reges.
 Invasere globum nivei gregis , uncaque pandunt
 Cædibus ora novis , & strictis unguibus instant. § 335
 Cernis inexperto rorantes sanguine ventos ,
 Et plumis stillare diem ? quam sæva repente
 Victores agitat leto Jovis ira sinistri ?
 Hic excelsa petens subita face Solis inarfit ,
 Summisque animos. illum vestigia adortum § 340
 Majorum volucrum teneræ deponitis alæ.
 Hic hosti implicitus pariter ruit , hunc fuga retro
 Volvit agens focia linquentem fata catervæ.
 Hic nimbo glomeratus obit. hic præpete viva
 Pascitur immoriens. spargit cava nubila sanguis. § 345
 Quid furtim lacrimas ? illum , venerande Melampu ,
 Qui cadit , agnosco. trepidos sic mole futuri ,
 Cunctaque jam rerum certa sub imagine passos
 Terror habet vates. piget irrupisse volantum
 Concilia , & cœlo mentem insertasse vetanti. § 350
 Auditique odere Deos. unde iste per orbem
 Primus venturi miseris animantibus æger
 Crevit amor ? Divûmne feras hoc munus , an ipsi
 Gens avida , & parto non unquam stare quieti ?
 Eruimus quæ prima dies , ubi terminus ævi , § 355
 Quid bonus ille Deûm genitor , quid ferrea Clotho
 Cogitet : hinc fibræ , & volucrum per nubila sermo ,
 Astorumque vices , numerataque semita Lunæ ,

Theſſalicumque nefas. At non prior aureus ille
Sanguis avūm, ſcopuliſque ſatæ vel robore gentes 560
Mentibus hoc auſæ. ſilvas amor unus, humumque
Edomiſſe manu. quid craſtina volveret ætas
Scire nefas homini. nos pravum ac debile vulgus
Scrutati penitus Superos. hinc pallor & iræ,
Hinc ſcelus, inſidiæque, & nulla modestia voti. 565
Ergo manu vittas, damnataque vertice ſerta
Deripit, abjeſtaque inhonorus fronde ſacerdos
Inviſo de monte redit. jam bella tubæque
Cominus, abſentesque fremunt ſub pectore Thebæ.
Ille nec aſpectum vulgi, nec ſida tyranni 570
Colloquia, aut cœtus procerum perſerre, ſed atra
Sede tegi, & Superūm clauſus negat acta fateri.
Te pudor & curæ retinent per rura, Melampus.
Biſſeno premit ora die, populumque duceſque
Extrahit incertis. & jam ſuprema Tonantis 575
Juſſa fremunt, agrosque viris, annosaque vaſtant
Oppida. bellipotens præ ſe Deus agmina paſſim
Mille rapit. liquere domos, dileſtaque læti
Connubia, & primo plorantes limine natos.
Tantus in attonitos cecidit Deus. arma paternis 580
Poſtibus, & fixos Superūm ad penetralia currus
Vellere amor. tunc feſſa putri rubigine tela,
Horrentesque ſitu gladios in ſæva recurvant
Vulnera, & attrito cogunt juveneſcere ſaxo.
Hi teretes galeas, magnorumque ærea ſuta 585
Thoracum, & tunicas chalybum ſquallore crepantes
Pectoribus tentare, alii Gortynia lentant
Cornua. jam falces avidis & aratra caminis,

Rastraque, & incurvi sævum rubuere ligones.
 Cædere nec validas sanctis e stirpibus hastas, 590
 Nec pudor emerito clypeum vestisse juvenco.
 Irrupere Argos, moestique ad limina regis
 Bella animis, bella ore fremunt. it clamor ad auras,
 Quantus Tyrrheni gemitus salis, aut ubi tentat
 Enceladus mutare latus. procul igneus antris 595
 Mons tonat: exundant apices, fluctusque Pelorus
 Contrahit, & sperat tellus abrupta reverti.
 Atque hic ingenti Capaneus Mavortis amore
 Excitus, & longam pridem indignantia pacem
 Corda tumens (huic ampla quidem de sanguine prisco 600
 Nobilitas. sed enim ipse manu prægressus avorum
 Facta, diu tuto Superum contemtor, & æqui
 Impatiens, largusque animæ, modo suaserit ira)
 Unus ut e silvis Pholoës habitator opacæ
 Inter & Ætneus æquus consurgere fratres, 605
 Ante fores, ubi turba ducum, vulgique frementis,
 Amphiaræ, tuas, Quæ tanta ignavia, clamat,
 Inachidæ? vosque o socio de sanguine Achivi
 Unius (heu pudeat) plebeia ad limina civis,
 Tot ferro accinctæ gentes, animisque paratæ 610
 Pendemus? non si ipse cavo sub vertice Cyrrhæ,
 Quisquis is est timidus, famæque ita visus, Apollo
 Mugiat, infano penitus seclusus in antro,
 Expectare queam, dum pallida virgo tremendas
 Nuntiat ambages. Virtus mihi numen, & ensis, 615
 Quem teneo. jamque huc timida cum fraude sacerdos
 Exeat, aut hodie volucrum quæ tanta potestas
 Experiar. lætum fremit, assensuque furentem

Implet Achæa manus, tandem prorumpere adactus
Æclides, alio curarum agitante tumultu : 620
Non equidem effreno juvenis clamore profani,
Dictorumque metu, licet hic insana minetur,
Elicior tenebris. alio mihi debita fato
Summa dies, vetitumque dari mortalibus armis.
Sed me vester amor, nimiusque arcana profari 625
Phœbus agit. vobis ventura, atque omne, quod ultra est,
Pandere mœstus eo. nam te, vesane, moneri
Ante nefas, unique filet tibi noster Apollo.
Quo miseri, Fatis Superisque obstantibus, arma,
Quo rapitis? quæ vos Furiarum verbera cæcos 630
Exagitant? adeone animarum tædet? & Argos
Exosi? nil dulce domi? nulla omina curæ?
Quid me Persei secreta ad culmina montis
Ire gradu trepido superosque irrumpere cœtus
Egistis? potui pariter nescire, quis armis 635
Casus, & atra dies, quæ fati exordia cunctis,
Quæ mihi. consulti testor penetralia mundi,
Et volucrum affatus, & te, Thymbræe, vocanti
Non alias tam sæve mihi, quæ signa futuri
Pertulerim. vidi ingentis portenta ruinæ. 640
Vidi hominum, Divûmque nefas, hilaremque Megæram,
Et Lachesim putri vacuantem secula penso.
Projicite arma manu. Deus ecce furentibus obstat:
Ecce Deus. miseri quid pulchrum sanguine victo
Aoniam & diri saturare novalia Cadmi? 645
Sed quid vana cano? quid fixos arceo casus?
Ibimus. hic pressio gemuit simul ore sacerdos.
Illum iterum Capaneus: Tuus o furor, augur, & uni

Ista tibi, ut serves vacuos inglorius Argos:
 Et tua non unquam Tyrrenus tempora circum 650
 Clangor eat. quid vota virum meliora moraris?
 Scilicet ut vanis avibus, natoque, domoque,
 Et thalamis potiare jacens, fileamus inulti
 Tydeos egregii perfossū pectus? & arma
 Foederis abrupti? quod si bella effera Graios 655
 Ferre veras, i Sidonias legatus ad urbes.
 Hæc pacem tibi ferta dabunt. tua prorsus inani
 Verba polo causas, abstrusaque semina rerum
 Eliciunt? miseret Superum, si carmina curæ,
 Humanæque preces. quid inertia pectora terres? 660
 Primus in orbe Deos fecit timor. & tibi tuto
 Nunc eat iste furor. sed prima ad classica cum jam
 Hostilem Ismenon galeis Dircenque bibemus:
 Ne mihi tunc, moneo, lituos atque arma volenti,
 Obvius ire pares, ventisque aut alite visa 665
 Bellorum proferre diem. procul hæc tibi mollis
 Insula, terrificique aberit dementia Phœbi.
 Illic augur ego & mecum quicumque parati
 Insanire manu. rursus fragor intonat ingens
 Hortantum, & vasto subter volat astra tumultu. 670
 Ut rapidus torrens, animos cui verna ministrant
 Flumina, & exuti concreto frigore colles,
 Cum vagus in campos frustra prohibentibus exit
 Objicibus, resonant permixto turbine testa,
 Arva, armenta, viri, donec fleit improbus alto 675
 Colle minor, magnoque invenit in aggere ripas.
 Hæc alterna ducum nox interfusa diremit.
 At gemius Argia viri non amplius æquo

Corde ferens, sociumque animo miserata dolorem,
 Sicut erat pridem laceris turbata capillis, 680
 Et fletu signata genas, ad celsa verendi
 Ibat testæ patris, parvumque sub ubere caro
 Thessandrum portabat avo, jam nocte suprema
 Ante novos ortus, ubi sola superstitæ plaustro
 Arctos ad Oceanum fugientibus invidet astris. 685
 Utque fores iniit, magnoque affusa parenti est:
 Cur tua cum lacrimis mœsto sine conjuge supplex
 Limina nocte petam, cesserem licet ipsa profari,
 Scis genitor. sed jura Deum genitalia testor,
 Teque pater, non ille jubet; sed pervigil angor; 690
 Ex quo primus Hymen, movitque infausa sinistram
 Juno facem, semper lacrimis gemituque propinquo
 Exturbata quies. non si mihi tigridis horror,
 Æquoreæque super rigeant præcordia cautes,
 Ferre queam. tu solus opem, tu summa medendi 695
 Jura tenes. da bella, pater, generique jacentis
 Aspice res humiles, atque hanc, pater, aspice prolem
 Exsulis. huic olim generis pudor, obvia prima
 Hospitia, & junctæ testato numine dextræ.
 Hic certe est, quem Fata dabant, quem dixit Apollo. 700
 Non egomet tacitos Veneris furata calores,
 Culpatamve facem, tua jussa verenda, tuosque
 Dilexi monitus. nunc qua feritate dolentis
 Despiciam questus? nescis, pater optime, nescis;
 Quantus amor causæ misero nupfisse marito. 705
 Et nunc mœsta quidem grave & illætabile munus
 Ut timeam, doleamque, rogo. sed cum oscula rumpet
 Mœsta dies, cum rauca dabunt abeuntibus armis

Signa tubæ, sævoque genas fulgebitis auro,
 Hei mihi care parens, iterum fortasse rogabo. 710
 Illius humenti carpens pater oscula vultu,
 Non equidem has unquam culparim, nata, querelas:
 Pone metus: laudanda rogas, nec digna negari.
 Sed mihi multa Dei (nec tu sperare, quod urges,
 Define) multa metus, regnique volubile pondus 715
 Subjiciunt animo. veniet, qui debitus istis,
 Nata, modus: nec te incassum flevisse quereris.
 Tu solare virum: neu sint dispendia iustæ
 Dura moræ: magnos cunctamur, nata, paratus.
 Proficitur bello. Dicentem talia nascens 720
 Lux movet, ingentesque jubent assurgere curæ.

P. P A P I N I I S T A T I I

T H E B A I D O S

L I B E R I V.

TERTIUS horrentem Zephyris laxaverat annum
 Phoebus, & angustum cogebat limite verno
 Longius ire diem, cum fracta impulsæque fatis
 Consilia, & tandem miseris data copia belli.
 Prima manu rutilam de vertice Larissæo
 Ostendit Bellona facem, dextraque trabalem
 Hastam intorsit agens: liquido quæ stridula cœlo
 Fugit, & adversæ celso stetit aggere Dirces.
 Mox & castra subit, ferroque, auroque coruscis
 Mixta viris, turmale fremit: dat euntibus enses: 10
 Plaudit equos: vocat ad portas, hortamina fortes
 Præveniunt, timidisque etiam brevis addita virtus.
 Dicta dies aderat, cadit ingens rite Tonanti
 Gradivoque pecus: nullisque secundus in extis
 Pallet, & armatis simulat sperare sacerdos. 15
 Jamque suos circum pueri, innuptæque, patresque,
 Funduntur mixti, summisque a postibus obstant.
 Nec modus est lacrimis, rorant clypeique, jubæque

Triste salutantum, & cunctis dependet ab armis
 Suspiranda domus. galeis juvat oscula clausis 20
 Inferere, amplexuque truces deducere conos.
 Illi, quis ferrum modo, quis mors ipsa placebat,
 Dant gemitus, fractæque labant singultibus iræ.
 Sic ubi forte viris longum super æquor ituris,
 Cum jam ad vela Noti, & scisso redit ancora fundo, 25
 Hæret amica manus: certant innectere collo
 Brachia, manantesque oculos. hinc oscula turbant,
 Hinc magni caligo maris: tandemque reliqui
 Stant in rupe tamen: fugientia carbasa visu
 Dulce sequi, patriosque dolent crebrescere ventos: 30
 Stant tamen, & notam puppem de rupe salutant.
 Nunc mihi, fama prior, mundique arcana vetustas,
 Cui meminisse ducum, vitasque extendere curæ,
 Pande viros: tuque o nemoris regina sonori,
 Calliope, quas ille manus, quæ moverit arma 35
 Gradivus, quantas populis solaverit urbes,
 Sublata molire lyra. nec enim altior ulli
 Mens hausto de fonte venit. Rex tristis, & æger
 Pondere curarum, propiorque abeuntibus annis,
 Inter adhortantes vix sponte incedit Adrastus, 40
 Contentus ferro cingi latus: arma manipuli
 Pone ferunt: volucres portis auriga sub ipsis
 Comit equos, & jam inde jugo lætatur Arion:
 Huic armat Larissa viros, huic celsa Prosymne,
 Aptior armentis Midea, pecorosaque Phyllos, 45
 Quæque pavet longa spumantem valle Charadron
 Neris, & ingenti turratæ mole Cleonæ,
 Et Lacedæmonium Thyre lectura cruorem.

Junguntur memores transmissi ab origine regis,
 Qui Drepani scopulos, & oliviferæ Sicyonis 50
 Culta ferunt, quos pigra vado Langia tacenti
 Lambit, & anfractu riparum incurvus Elifios.
 Sævus honos fluvio: Stygias Instrare severis.
 Eumenidas perhibetur aquis. huc mergere suetæ
 Ora, & anhelantes tuto Phlegethonte cerastas: 55
 Seu Thracum vertere domos, seu testa Mycenis.
 Impia, Cadmeumve larem. fugit ipse natantes.
 Amnis, & innumeris livefcunt stagna venenis.
 It comes Inoas Ephyre solata querelas,
 Cenchraæque manus, vatum qua conscius amnis 60
 Gorgoneo percussus equo, quaque objacet alto
 Isthmos, & a terris maria inclinata repellit.
 Hæc manus Adrastum numero ter mille secuti
 Exsultant. pars gesta manu, pars robora flammis
 Indurata diu (non unus namque manipulis 65
 Mos, neque sanguis inest) teretes pars vertere fundas.
 Assueti, vacuoque diem præcingere gyro.
 Ipse annis sceptrisque subit venerabilis æque:
 Ut possessa diu taurus meat arduus inter
 Pascua, jam laxa cervice, & inanibus armis, 70
 Dux tamen: haud illum bello attentare juvenis
 Sunt animi, nam trunca vident de vulnere multo
 Cornua, & ingentes plagarum in pectore nodos.
 Proxima longævo profert Dirceus Adraſto
 Signa gener, cui bella favent: cui commodat iras 75
 Cuncta cohors. huic & patria de sede volentes
 Advenere viri; seu quos movet exsul, & hæsit
 Tristibus aucta fides, seu quis mutare potentes

Præcipuum : multi , melior quos causa querenti
 Conciliat. dederat nec non focer ipse regendas 80
 Ægion , Arenenque , & quas Theseia Throëzen
 Addit opes , ne rara movens inglorius iret
 Agmina , neu raptos patriæ sentiret honores.
 Idem habitus , eadem arma viro , quæ debitus hospes
 Hiberna sub nocte tulit. Theumesius implet 85
 Terga leo : gemino lucent hastilia ferro :
 Aspera vulnifico subter latus ense riget Sphynx.
 Jam regnum , matrisque sinus , fidasque sorores
 Spe votisque tenet : tamen & de turre suprema
 Attonitam , totoque exstantem corpore longe 90
 Respicit Argian. hæc mentem oculosque reducit
 Conjugis , & dulces avertit pectore Thebas.
 Ecce inter medios patriæ ciet agmina gentis
 Fulmineus Tydeus : jam lætus , & integer artus ,
 Ut primum strepuere tubæ. ceu lubricus alta 95
 Anguis humo verni blanda ad spiramina solis
 Erigitur liber senio , & squallentibus annis
 Exutus , lætisque minax interviret herbis :
 Ah miser , agrestum si quis per gramen hianti
 Obvius , & primo siccaverit ora veneno. 100
 Huic quoque præstantes Ætolis urbibus affert
 Belli fama viros. sensit scopulosa Pylene
 Fletaque cognatis avibus Meleagria Pleuron ,
 Et præceps Calydon , & quæ Jove provocat Iden
 Olenos , Ioniis & fluctibus hospita portu 105
 Chalcis , & Herculeæ turpatus gymnade vultus
 Amnis. adhuc imis vix truncam attollere frontem
 Ausus aquis , glaucoque caput submersus in antro

Moeret: anhelantes ægrefcunt pulvere ripæ:
 Omnibus æratæ propugnant pectora crates, 110
 Pilaque sæva manu, patrius stat casside Mavors.
 Undique magnanimum pubes delecta coronant
 Eniden, hilarem bello, notisque decorum
 Vulneribus. non ille minis Polynicis, & ira
 Inferior, dubiumque adeo, cui bella gerantur. 115
 Major at inde novis it Doricus ordo sub armis,
 Qui ripas, Lyrice, tuas, tua litora multo
 Vomere suspendunt, fluviorum ductor Achivum,
 Inache: (Persea neque enim violentior exit
 Amnis humo, cum Taurum, aut Pliadas hausit aquosas 120
 Spumeus, & genero tumuit Jove) quos celer ambit
 Asterion, Dryopumque trahens Erasinus aristas:
 Et qui rura domant Epidauria: dexter Iaccho
 Collis, at Enuæ Cereri negat. avia Dyme
 Mittit opes, densasque Pylos Neleia turmas, 125
 Nondum nota Pylos, juvenisque ætate secunda
 Nestor, & ire tamen peritura in castra negavit.
 Hos agitat, pulchræque docet virtutis amorem
 Arduus Hippomedon. capiti tremit ærea cassis,
 Ter nivea scandente juba. latus omne sub armis 130
 Ferrea futa terunt: humeros ac pectora late
 Flammeus orbis habet, perfectaue vivit in auro
 Nox Danaï. fontes furiarum lampade nigra
 Quinquaginta ardent thalami: pater ipse cruentis
 In foribus laudatque nefas, atque inspicit enses. 135
 Illum Palladia sonipes Nemeæus ab arce
 Devehit arma pavens, umbraque immane volanti
 Implet agros, longoque attollit pulvere campum.

Non aliter filvas humeris & utroque refringens
 Pectore, montano duplex Hyleus ab antro 140
 Præcipitat: pavet Offa vias, pecudesque, feræque
 Procubere metu: non ipsis fratribus horror
 Abfuit, ingenti donec Peneïa saltu
 Stagna subit, magnumque objectus detinet amnem.
 Quis numerum ferri, gentesque, & robora dicto 145
 Æquarit mortale sonans? suus excit in arma
 Antiquam Tiryntha Deus. non fortibus illa
 Infœcunda viris, famaue immanis alumni
 Degenêrat: sed lapsa situ fortuna, neque addunt
 Robur opes. rarus vacuis habitator in arvis 150
 Monstrat Cyclopum ductas sudoribus arces.
 Dat tamen hæc juvenum tercentum pectora, vulgus
 Innumerus bello, quibus haud amenta, nec enses
 Triste micant. flavent capiti tergoque leonum
 Exuviae, gentilis honos, & pineus armat 155
 Stipes, inexhaustis arctantur tela pharetris.
 Herculeum Pæana canunt, vastataque monstros
 Omnia: frondosa longum Deus audit ab Æta.
 Dat Nemea comites, & quas in prælia vires
 Sacra Cleonæi cogunt vineta Molorchi. 160
 Gloria nota casæ, foribus simulata salignis
 Hospitis arma Dei, parvoque ostenditur arvo,
 Robur ubi & laxos qua reclinaverit arcus
 Ilice, qua cubiti sedeant vestigia terra.
 At pedes, & toto despectans vertice bellum, 165
 Quatuor indomitis Capaneus erepta juvencis
 Terga, superque rigens injectu molis ahenæ
 Versat onus: squallet triplici ramosa corona

Hydra recens obitu. pars anguibus aspera vivis
Argento cælata micat: pars arte reperta 170
Conditur, & fulvo moriens ignescit in auro.
Circum amnis torpens, & ferro cœrula Lerne.
At laterum tractus, spatiosaque pectora servat
Nexilis innumero chalybum subtemine thorax,
Horrendum, non matris opus, galeæque corusca 175
Prominet arce gygas, atque uni missilis illi
Cuspide præfixa stat frondibus orba cypressus.
Huic parere dati, quos fertilis Amphigenia,
Planaque Messene, montanaque nutrit Ithome;
Quos Thrion, & summis ingestum montibus Æpy, 180
Quos Helos, & Pteleon, Getico quos flebile vati
Dorion. hic frectus doctas anteire canendo
Aonidas, mutos Thamyris damnatus in annos
Ore simul, citharaque (quis obvia numina temnat?)
Conticuit præceps, qui non certamina Phœbi 185
Noffet, & illustres Satyro pendente Celænas.
Jamque & fatidici mens expugnata fatiscit
Auguris. ille quidem casus, & dira videbat
Signa, sed ipsa manu cunctanti injecerat arma
Atropos, obrueratque Deum: nec conjugis absunt 190
Infidiæ, vetitoque domus jam fulgurat auro.
Hoc aurum vati fata exitiale monebant
Argolico. scit & ipse nefas, sed perfida conjux
Dona viro mutare velit, spoliisque potentis
Imminet Argiæ, raptoque excellere cultu. 195
Illa libens (nam regum animos, & pondera belli
Hac nutare videt, pariter ni providus heros
Militet) ipsa sacros gremio Polynicis amari

Deposuit nexus haud mœsta, atque insuper addit:
 Non hæc apta mihi nitidis ornatibus, inquit, 200
 Tempora, nec miseræ placeant insignia formæ
 Te sine. sat dubium coetu solante timorem
 Fallere, & incultos aris adverrere crines.
 Scilicet (heu superi) cum tu cludare minaci
 Casside, ferratusque sones, ego divitis aurum 205
 Harmoniæ dotale geram? dabit aptior ista
 Fors Deus, Argolicasque habitu præstabo maritas.
 Cum regis conjux, cum te mihi hospite, templâ
 Votivis implenda choris: nunc induat illa,
 Quæ petit, & bellante potest gaudere marito. 210
 Sic Eriphylæos aurum fatale penates
 Irrupit, scelerumque ingentia semina movit,
 Et grave Tisiphone rifit gavisâ futuris.
 Tænareis hic celsus equis, quam dispare coetu
 Cyllarus, ignaro generarat Castore prolem, 215
 Quassat humum. vatem cultu Parnassia monstrant
 Vellera, frondenti crinitur cassis oliva,
 Albaque puniceas interplicat infula cristas.
 Arma simul, prensasque jugo moderatur habenas.
 Hinc atque inde moræ jaculis, & ferrea curru 220
 Silva tremit. procul ipse gravi metuendus in hasta
 Eminent, & clypeo victum Pythona coruscat.
 Hujus Apollinæ currum comitantur Amyclæ,
 Quos Pylos, & dubiis Malea vitata carinis,
 Plaudentique habiles Caryæ resonare Dianæ, 225
 Quos Pharis, volucrumque parens Cythereia Messe,
 Taygetique phalanx, & oliviferi Eurotæ
 Dura manus. Deus ipse viros in pulvere crudo

Arcas alit, nudæque modos virtutis, & iras
 Ingenerat: vigor inde animis, & mortis honoræ, 230
 Dulce sacrum, gaudent natorum fata parentes,
 Hortanturque mori: deflet jamque omnis ephēbum
 Turba, coronato contenta est funere mater.
 Frena tenent, duplexque inserto missile nodo,
 Exferri ingentes humeros: chlamys horrida pendet, 235
 Et cono Ledæus apex. non hi tibi solum,
 Amphiaræ, merent. auget resupina maniplos
 Elis. depressæ populus subit incola Pisæ,
 Qui te, flave; natant terris, Alpheæ, Sicānis
 Advena, tam longo non unquam infecte profundo: 240
 Curribus innumeris late putria arva laceffunt,
 Et bellis armenta domant, ea gloria genti
 Infando de more, & fractis durat ab usque
 Axibus Œnomai. strident spumantia morfu
 Vincula, & effossas niveus rigat imbet arenas. 245
 Tu quoque Parrhasias ignara matre catervas
 Ah rudis annorum (tantum nova gloria suadet)
 Parthenopæ, rapis. tum saltus forte remotos
 Torva parens (neque enim hæc juveni foret ire potestas)
 Pacabat cornu, gelidique averfa Lycei. 250
 Pulchrior haud ulli triste ad discrimen ituro
 Vultus, & egregiæ tanta indulgentia formæ:
 Nec desunt animi, veniat modo fortior ætas.
 Quos non ille duces nemorum, fluviiisque dicata
 Numina, quas magno non impulit igne Napæas? 255
 Ipsam, Mænalia puerum cum vidit in umbra,
 Dianam, tenero signantem gramina passu,
 Ignovisse ferunt comiti, Dictæaque tela

Ipsam, & Amyclæas humeris aptasse pharetras.
 Profilit audaci Martis percussus amore, 260
 Arma, tubas audire calens, & pulvere belli
 Flaventem fordere comam, captoque referri
 Hostis equo. tædet nemorum, titulumque nocentem
 Sanguinis humani pudor est nescire sagittas.
 Igneus ante omnes auro micat, igneus ostro, 265
 Undantemque sinum nodis irrugat Iberis,
 Imbelli parma pictus Calydonia matris
 Proelia. trux læva sonat arcus, & aspera plumis
 Terga, Cydonæa corytos arundine pulsat,
 Electro pallens, & iaspide clarus Eoa. 270
 Cornipedem trepidos fuetum prævertere cervos.
 Velatum geminæ dejectu lyncis, & arma
 Mirantem gravioris heri sublimis agebat,
 Dulce rubens, viridique genas spectabilis ævo.
 Arcades huic veteres astris Lunaque priores, 275
 Agmina fida datis. nemorum vos stirpe rigenti
 Fama fatos, cum prima pedum vestigia tellus
 Admirata tulit. nondum arva, domusque, nec urbes,
 Connubiisque modus. quercus, laurique ferebant
 Cruda puerperia, ac populos umbrosa creavit 280
 Fraxinus, & foeta viridis puer excidit orno.
 Hi lucis stupuisse vices, noctisque feruntur
 Nubila, & occiduum longe Titana secuti
 Desperasse diem. rarescunt alta colonis
 Mænala: Parthenium fugitur nemus: agmina bello 285
 Rhipesque, & Stratie, ventosaque donat Enispe.
 Non Tegea, non ipsa Deo vacat alite felix
 Cyllene, templumque Aleæ nemorale Minervæ,

Et rapidus Cliton, & qui tibi, Pythie, Ladon
 Pæne focer, candensque jugis Lampia nivosis, 290
 Et Pheneos nigro Styga mittere credita Diti.
 Venit & Idæis ululatibus æmulus Azan,
 Parrhasique duces, & quæ risistis, Amores;
 Grata pharetrato Nonacria rura Tonanti,
 Dives & Orchomenos pecorum, & Cynosura ferarum. 295
 Æphitios idem ardor agros, & Psophida celsam
 Vastat, & Herculeo vulgatos robore montes,
 Monstriferumque Erymanthon, & ærisonum Stymphalon.
 Arcades hi, gens una viris, sed dissona cultu
 Scinditur. hi Paphias myrtos a stirpe recurvant 300
 Et pastorali meditantur proelia trunco:
 His arcus, his tela fudes: hic casside crines
 Integit: Arcadii morem tenet ille galeri:
 Ille Lycaoniæ rictu caput asperat ursæ.
 Hos belli cœtus, jurataque pectora Marti, 305
 Milite vicinæ nullo juvere Mycenæ.
 Funerææ tum namque dapes, mediique recursus
 Solis, & hic alii miscebant proelia fratres.
 Jamque Atalantæas implerat nuntius aures
 Ire ducem bello, totamque impellere natum 310
 Arcadium. tremuere gradus, elapsaque juxta
 Tela. fugit silvas pernicio alite vento
 Saxa per & plenis obstantia flumina ripis,
 Qualis erat, correpta sinus, & vertice flavum
 Crinem sparsa noto. raptis velut aspera natis 315
 Prædatoris equi sequitur vestigia tigris.
 Ut stetit, adversisque impegit pectora frenis:
 (Ille ad humum pallens) Unde hæc furibunda cupido,

Nate, tibi? teneroque unde improba pectore virtus?
Tu bellis aptare viros? tu pondera ferre 320
Martis, & ensiferas inter potes ire catervas?
Quamquam utinam vires! nuper te pallida vidi,
Dum premis obnixo venabula cominus apro,
Poplite succiduo resupinum ac pæne ruentem:
Et ni curvato torfisssem spicula cornu, 325
Nunc ubi bella tibi? nil te mea tela juvabunt,
Nec teretes arcus, maculis nec discolor atris
Hic, cui fidis, equus. magnis conatibus instas,
Vix Dryadum thalamis, Erymanthiadumque furori
Nympharum mature puer. sunt omina vera. 330
Mirabar cur templa mihi tremuisse Dianæ
Nuper, & inferior vultu Dea visa, sacrisque
Exuviae cecidere tholis. hinc segnior arcus,
Difficilesque manus, & nullo in vulnere certæ.
Exspecta, dum major honos, dum firmitus ævum, 335
Dum roseis venit umbra genis, vultusque recedunt
Ore mei: tunc bella tibi, ferrumque, quod ardes,
Ipse dabo, & nullo matris revocabere fletu.
Nunc refer arma domum. vos autem hunc ire sineis,
Arcades? o saxis nimirum, & robore nati! 340
Plura cupit. fusi circum natifque, ducesque
Solantur, minuuntque metus, & jam horrida clangunt
Signa tubæ. nequit illa pio dimittere natum
Complexu, multumque duci commendat Adraſto.
At parte ex alia Cadmi Mavortia plebes, 345
Mœſta ducis furiis, nec belli territa fama,
(Quando his vulgatum descendere viribus Argos)
Tardius illa quidem, regis, causæque pudore,

Verum bella movet. nulli diffringere ferrum
 Impetus, aut humeros clypeo clausisse paterno 350
 Dulce, nec alipedum juga comere, qualia belli
 Gaudia: dejecti trepidas sine mente, sine ira,
 Promisere manus. hic ægra in sorte parentem
 Unanimum, hic dulces primævæ conjugis annos
 Ingemit, & gremio miseros accrescere natos. 355
 Bellator nulli caluit Deus: ipsa vetusto
 Moenia lassa situ, magnæque Amphionis arces,
 Jam fessum senio nudant latus, & fide sacra
 Æquatos cœlo, surdum, atque ignobile, muros
 Firmat opus. tamen & Bœotis urbibus ultrix. 360
 Aspirat ferri rabies, nec regis iniqui
 Subsidio, quantum focia pro gente moventur.
 Ille velut pecoris lupo expugnator opimi,
 Pectora tabenti sanie gravis, hirtaque setis
 Ora cruentata deformis hiantia lana, 365
 Decedit stabulis, huc, illuc turbida versans
 Lumina, si duri comperta clade sequantur
 Pastores, magnique fugit non inscius ausus.
 Accumulat crebros turbatrix fama pavores.
 Hic jam dispersos errare Asopide ripa 370
 Lernæos equites: hic te, bacchate Cithæron,
 Ille rapi Theumeson, ait, noctisque per umbras
 Nuntiat excubiis vigiles arsisse Plateas.
 Nam Tyrios sudasse lares, & sanguine Dircen
 Irrigam, foetusque novos, iterumque locutam 375
 Sphynga petris, cui non & scire licentia passim,
 Et vidisse fuit? novus his super anxia turbat
 Corda metus. sparsis subito correpta canistris

Silvestris regina chori, decurrit in æquum
 Vertice ab Ogygio, trifidamque huc tristis, & illuc, 380
 Lumine sanguineo pinum deiecit, & ardens
 Erectam attonitis implet clamoribus urbem:
 Omnipotens Nisæ pater, cui gentis avitæ
 Pridem lapsus amor, tu nunc horrente sub arcto
 Bellica ferrato rapidus quatis Ismara thyrsos, 385
 Pampineumque jubes nemus irreptare Lycurgo,
 Aut tumidum Gangen, aut claustra novissima rubræ
 Tethyos, Eoasque domos flagrante triumpho
 Perfuris, aut Hermi de fontibus aureus exis.
 At tua progenies, positis gentilibus armis 390
 Quæ tibi festa litat, bellum, lacrimasque, metumque,
 Cognatumque nefas, injusti munera regni,
 Pendimus. æternis potius me, Bacche, pruinis
 Trans & Amazoniis ululatum Caucaſon armis,
 Siste ferens, quam monstra ducum stirpemque profanam 395
 Eloquar. en urges: alium tibi, Bacche, furorem
 Juravi. similes video concurrere tauros:
 Idem ambobus honos, unusque ab origine sanguis:
 Ardua collatis obnixa cornua miscent
 Frontibus, alternaque truces moriuntur in ira. 400
 Tu peior, tu cede nocens, qui solus avita
 Gramina, communemque petis defendere montem.
 Ah miseri morum! bellatis sanguine tanto,
 Et saltus dux alter habet. sic fata gelatis
 Vultibus, & Baccho jam demigrante quievit. 405
 At trepidus monstro, & variis terroribus impar,
 Longævi rex vatis opem, tenebrasque sagaces
 Tirehæ (qui mos incerta paventibus) æger

Consultit ille Deos non larga cæde juvencùm,
 Non alacri penna, aut verum spirantibus extis, 410
 Nec tripode implicito, numerisque sequentibus astra,
 Turea nec supra volitante altaria fumo,
 Tam penitus, duræ quam mortis limite manes
 Elicitos patuisse, refert, Lethæaque sacra
 Et mersum Ismeni subter confinia ponto 415
 Miscens, parat ante ducem circumque bidentum
 Visceribus laceris, & odori sulfuris aura,
 Graminibusque novis, & longo murmure purgat.
 Silva capax ævi, validaque incurva senecta,
 Æternum intonsæ frondis stat pervia nullis 420
 Solibus, haud illam brumæ minnere, Notusve
 Jus habet, aut Getica Boreas impactus ab Urfa.
 Subter opaca quies, vacuusque silentia servat
 Horror, & exclusæ pallet mala lucis imago.
 Nec caret umbra Deo. nemori Latonia cultrix 425
 Additur. hanc piceæ, cedrique, & robore in omni
 Effictam, sanctis occultat silva tenebris.
 Hujus inaspectæ luco stridere sagittæ,
 Nocturnique canum gemitus, ubi limina patrui
 Effugit, inque novæ melior redit ora Dianæ. 430
 Ast ubi fessa jugis, dulcesque altissima somnos
 Lux movet, hic late jaculis circum undique fixis;
 Effusam pharetra cervicem excepta quiescit.
 Extra immane patent, tellus Mavortia, campi,
 Fœtus ager Cadmo, durus qui vomere primo 435
 Post consanguineas acies, sulcosque nocentes,
 Ausus humum versare, & putria sanguine prata
 Eruit: ingentes infelix terra tumultus

Statius.

Q

Lucis adhuc medio, solaque in nocte par umbras
Exspirat, nigri cum vana in proelia surgunt 440
Terrigenæ. fugit incepto tremebundus ab arvo
Agricola, insanique domum rediere juvenci.
Hic senior vates (Stygiis accommoda quippe
Terra sacris, multoque placent sola pingua tabo)
Velleris obscuri pecudes armentaque fisti 445
Atra monet, quæcunque gregum pulcherrima cervix
Ducitur. ingemuit Dirce, mœstusque Cithæron,
Et nova clamoræ stupuere silentia valles.
Tum fera coeruleis intexit cornua fertis
Ipse manu tractans, notæque in limine silvæ 450
Principio largos novies tellure cavata
Inclinat Bacchi latices, & munera verni
Lactis, & Actæos imbres, suadumque cruorem
Manibus: aggeritur, quantum bibit arida tellus.
Trunca dehinc nemora advolvit, mœstusque sacerdos 455
Tres Hecatæ, totidemque satis Acheronte nefasto
Virginibus jubet esse focos. tibi, rector Averni,
Quamquam infossus humo, superat tamen agger in auras
Pineus. hunc juxta cumulo minor ara profundæ
Erigitur Cereri. frondes, atque omne cupressus 460
Intexit plorata latus. jamque ardua ferro
Signati capita, & frugum libamine puro
In vulnus cecidere greges. tunc innuba Manto
Exceptum pateris prælibat sanguinem, & omnes
Ter circum acta pyras sancti de more parentis 465
Semineces fibras, & adhuc spirantia reddit
Viscera: nec rapidas cunctatur frondibus atris
Subnectare faces. atque ipse sonantia flammis

Virgulta, & tristes crepuisse ut sensit acervos
 Tiresias (illi nam plurimus ardor anhelat 470
 Ante genas, impletque cavos vapor igneus orbes)
 Exclamat: (tremuere rogi, & vox impulit ignem)
 Tartaræ sedes, & formidabile regnum
 Mortis inexplætæ, tuque, o sævissime fratrum;
 Cui servire dati Manes, æternaque fontum 475
 Supplicia, atque ini famulatur regia mundi;
 Solvite pulsanti loca muta, & inane severæ
 Persephones, vulgusque cava sub nocte repostum
 Elicite, & plena redeat Styga portitor alno.
 Ferte simul gressus: nec simplex Manibus esto 480
 In lucem remeare modus. tu separe coetu
 Elysios Perfei pios, virgaque potenti
 Nubilis Arcas agat. contra per crimina functis;
 Qui plures Erebo, pluresque e sanguine Cadmi;
 Angue ter excusso, & flagranti prævia taxo, 485
 Tisiphone, dux pande diem, nec lucis egentes
 Cerberus occurfu capitum retorqueat umbras.
 Dixerat. & pariter senior, Phœbeaque virgo
 Erexere animos. illi formidine nulla,
 (Quippe in corde Deus) solum tremor obruit ingens 490
 Œdipodioniden, vatisque horrenda canentis
 Nunc humeros, nunc ille manus, & vellera prestat
 Anxius, inceptisque velit desistere sacris.
 Qualis Gætulæ stabulantem ad confraga silvæ
 Venator longo motum clamore leonem 495
 Exspectat, firmans animum, & sudantia nisu
 Tela premens. gelat ora pavor, gressusque tremiscunt
 Quis veniat, quantusque: sed horrida signa frementis

Accipit, & cæca metitur murmura cura.
 Atque hic Tiresias nondum adventantibus umbris: 500
 Testor, ait, Divæ, quibus hunc saturavimus ignem,
 Lævaque convulsæ dedimus carchesia terræ,
 Jam nequeo tolerare moram. cassusne sacerdos
 Audior? an rabido jubeat si Thessala cantu
 Ibitis? & Scythicis quoties armata venenis 505
 Colchis aget, trepido pallebunt tartara motu?
 Nostri cura minor, si non attollere bustis
 Corpora, nec plenas antiquis ossibus urnas
 Egerere, & mixtos coelique, Erebiq; sub unum
 Funestare Deos libet? aut exfanguia ferro 510
 Ora sequi, aut ægras functorum carpere fibras?
 Ne tennes annos, nubemque hanc frontis opacæ,
 Spernite ne, moneo, & nobis sævire facultas.
 Scimus enim & quidquid dici, noscique timetis,
 Et turbare Hecaten, ni te, Thymbræe, vererer: 515
 Et triplicis mundi summum, quem scire nefastum est.
 Illum sed taceo. prohibet tranquilla senectus.
 Jamque ego vos. avide subicit Phœbeia Manto:
 Audiris, genitor, vulgusque exfanguie propinquat.
 Panditur Elysiū Chaos, & telluris opertæ 520
 Diffilit umbra capax, silvæque, & nigra pateſcunt
 Flumina, liventes Acheron ejetat arenas.
 Fumidus atra vadis Phlegæthon incendia volvit,
 Et Styx discretis interflua Manibus obstat.
 Ipsum pallentem folio, circumque ministras 525
 Funestorum operum Eumenides, Stygiæque severos
 Junonis thalamos, & mœsta cubilia cerno.
 In speculis Mors atra sedet, dominisque silentes

Annumerat populos: major supereminet ordo.

Arbiter hos dura versat Gortynius urna,

530

Vera minis poscens, adigitque expromere vitas

Usque retro, & tandem pœnarum lucra fateri.

Quid tibi monstra Erebi, Scyllas, & inane furentes

Centauros, solidoque intorta adamante gigantum

Vincula, & angustam centeni Ægæonis umbram?

535

Immo, ait, o nostræ regimen, viresque senectæ,

Ne vulgato mihi. quis enim remeabile saxum,

Fallentesque lacus, Tyrtionque alimenta volucrum,

Et caligantem longis Ixiona gyris

Nesciat? ipse etiam, melior cum sanguis, opertas

540

Inspexi sedes, Hecate ducente, priusquam

Obruit ora Deus, totamque in pectora lucem

Detulit. Argolicas magis huc appelle precando,

Thebanasque animas. alias avertere gressus

Lacte quater sparsas, mœstoque excedere luco,

545

Nata, jube, tunc quis vultus, habitusque, quis ardor

Sanguinis affusi, gens utra superbior adsit,

Dic agedum, nostramque move per singula noctem.

Iussa facit, carmenque ferit, quo dissipet umbras,

Quo regat & sparsas. qualis si crimina demas

550

Colchis, & Ææo simulatrix litore Circe.

Tunc his sacrificum dictis affata parentem:

Primus sanguineo summittit inertia Cadmus

Ora lacu, juxtaque virum Cythereia proles.

Effluit amborum geminus de vertice serpens.

555

Terrigenæ comites illos, gens Martia, cingunt.

His ævi mensura dies: manus omnis in armis,

Omnis & in capulo. prohibent, obstantque, ruuntque

Spirantum rabie. nec tristi incumbere fulco
Cura, sed alternum cuperent haurire cruorem. 560
Proxima natarum manus est, fletique nepotes.
Hic orbam Autonoe, & anhelam cernimus Ino
Respectantem arcus, & ad ubera dulce prementem
Pignus, & oppositis Semelen a ventre lacertis.
Pentheia jam fractis genitrix Cadmeia thyrsis, 565
Jam dimissa Deo, pectusque adaperita cruentum
Insequitur planctu. fugit ille per avia Lethes,
Et Stygios, superosque lacus, ubi mitior illum
Flet pater, & lacerum componit corpus Echion.
Tristem nosco Lycum, dextramque in terga reflexum 570
Æoliden, humero iunctantem funus onusto.
Nec dum ille aut habitus, aut versæ crimina formæ
Mutat Aristæo genitus: frons aspera cornu,
Tela manu, rejicitque canes in vulnus hiantes.
Ecce antem magna subit invidiosa caterva 575
Tantalus, & tumido percenset funera luctu,
Nil dejecta malis. juvat effugisse Deorum
Numina, & insanæ plus jam permittere linguæ.
Talia dum patri canit intemerata sacerdos,
Illius elatis tremefacta assurgere vittis 580
Canicies, tenuique impelli sanguine vultus.
Nec jam firmanti baculo, nec virgine fida
Nitiitur: erectusque solo, Desiste canendo,
Nata, ait, externæ satis est mihi lucis, inertes
Discedunt nebulæ, & vultum niger exiit aer. 585
Umbrisne, an supero me missus Apolline complet
Spiritus? en video quæcunque audita. sed ecce
Moerent Argolici dejecto lumine manes.

Torvus Abas, Proetusque nocens, mitisque Phoroneus,
 Truncatusque Pelops, & sævo pulvere sordens 590
 Enomaus, largis humectant imbribus ora.
 Auguror hinc Thebis belli meliora. quid autem
 Hi grege condenso (quantum arma & vulnera monstrant;
 Pugnaces animæ) nobis in sanguine multo
 Oraque, pectoraque, & falso clamore levatas 595
 Intendunt sine pace manus? rex, fallor, an hi sunt
 Quinquaginta illi? cernis Chthoniumque Chrominque,
 Phægeaque, & nostra præsignem Mæona lauro.
 Ne sævite, duces. nihil hic mortalibus ausum
 Credite consiliis. hos ferrea neverat annos 600
 Atropos. existis casus: bella horrida nobis,
 Atque iterum Tydeus. dixit, vittaque ligatis
 Frondibus instantes abigit, monstratque cruorem.
 Stabat inops comitum Cocyti in litore mæsto
 Læus, immiti quem jam Deus ales Averno 605
 Reddiderat, dirumque tuens obliqua nepotem,
 (Noscit enim vultu) non ille aut sanguinis haustus
 Cetera ceu plebes, aliumve accedit ad imbrem,
 Immortale odium spirans. sed prolicit ultro
 Aonius vates: Tyriæ dux inclyte Thebes, 610
 Cujus ab interitu non ulla Amphionis arces
 Vidit amica dies. o jam satis ulte cruentum
 Exitium, & multum placata minoribus umbra,
 Quos miserande fugis? jacet ille in funere longo
 Quem premis, & junctæ sentit confinia mortis, 615
 Obsitus exhaustos pedore & sanguine vultus,
 Ejectusque die. fors leto durior omni,
 Crede mihi. quænam immeritum vitare nepotem

Causa tibi? confer vultum, & satiare litanti
 Sanguine, venturasque vices, & funera belli 610
 Pande vel infensus, vel res miserate tuorum.
 Tunc ego te optata vetitam transmittere Lethen
 Puppe dabo, placidumque pia tellure reponam,
 Et Stygiis mandabo Deis. Mulcerur honoris
 Muneribus, tingitque genas, dehinc talia reddit: 625
 Cur tibi versanti manes, æquæve sacerdos,
 Lectus ego augurio? tantisque potissimus umbris
 Qui ventura loquar? satis est meminisse priorum.
 Nostrane præclari (pudeat) consulta nepotes
 Poscitis? illum illum sacris adhibere nefastis, 630
 Qui læto fodit ense patrem, qui semet in ortus
 Vertit, & indignæ regerit sua pignora matri.
 Et nunc ille Deos, furiarumque atra fatigat
 Concilia, & nostros rogat hæc in prælia manes.
 Quod si adeo placui deslenda in tempora vates, 635
 Dicam equidem, quo me Lachesis, quo torva Megæra
 Usque sinunt. bellum innumero venit undique bellum
 Agmine, Lernæosque trahit fatalis alumnos
 Gradivus stimulis. hos terræ monstra, Deūque
 Tela manent, pulchrique obitus. & ab igne supremo 640
 Sontes lege moræ. certa est victoria Thebis,
 Ne trepida, nec regna ferox germanus habebit.
 Sed furia, geminumque nefas, miserisque per enses
 (Hei mihi) crudelis vincet pater. Hæc ubi fatus,
 Labitur, & flexa dubios ambage reliquit. 645
 Interea gelidam Nemeen, & conscia laudis
 Herculeæ dumeta, vaga legione tenebant
 Inachidæ. jam Sidonias avertere prædas,

Sternere, ferre domos ardent, instantque. Quis iras
Flexerit, unde moræ, medius quis euntibus error, 650
Phœbe, doce: nos rara manent exordia famæ.
Marcidus edomito bellum referebat ab Hæmo
Liber, ibi armiferos geminæ jam fidere brumæ
Orgia ferre Getas, canumque virefcere dorso
Othryn, & Icaria Rhodopen assueverat umbra, 655
Et jam pampineos materna ad mœnia currus
Promovet: effrenæ dextra lævaque sequuntur
Lynces, & uda mero lambunt retinacula tigres.
Post exultantes spolia armentalia portant
Seminecesque lupos, scissasque Mimallones urfas. 660
Nec comitatus iners, sunt illic Ira, Furorque,
Et Metus, & Virtus, & nunquam sobrius Ardor;
Succiduique gradus, & castra simillima regi.
Isque ubi pulvereæ Nemeen effervere nube
Conspicit, & solem radiis ignescere ferri, 665
Nec dum compositas belli in certamina Thebas:
Concussus visis, quanquam ore & pectore marcet;
Æraque tympanaque, & biforem reticere tumultum
Imperat, attonitas qui circum plurimus aures.
Atque ita: Me manus ista, meamque excindere gentem 670
Apparat: & longe recalet furor: hoc mihi sævum
Argos, & indomitæ bellum ciet ira novercæ.
Usque adeone parum cineri data mater iniquo?
Natalesque rogi? quæque ipse micantia sensi
Fulgura? reliquias etiam, fuscæque sepulcrum 675
Pellicis, & residem ferro petit improba Theben.
Nectam fraude moras: illum, illum tendite campum,
Tendite, io, comites. Hyrcana ad signa jugales

Intumuerè jubas, dicto prius adstitit arvis.
 Tempus erat, medii cum solem in culmina mundi 680
 Tollit anhela dies, ubi tardus hiantibus arvis
 Stat vapor, atque omnes admittunt æthera luci.
 Undarum vocat ille Deas, mediusque silentum
 Incipit: Agrestes fluviorum numina Nymphæ,
 Et nostri pars magna gregis, perferte laborem; 685
 Quem damus. Argolicos paulum mihi fontibus amnes,
 Stagnaue, & errantes obducite pulvere rivos.
 Præcipuus Nemees, qua nostra in mœnia bellis
 Nunc iter, ex alto fugiat liquor, adjuvat ipse
 Phœbus ad hoc summo (cesset ni vestra voluntas) 690
 Limite: vim cœptis indulgent astra, meæque
 Æstifer Erigones spumat canis. ite volentes,
 Ite in operta soli. post vos ego gurgite pleno
 Eliciam, & quæ dona meis amplissima sacris
 Vester habebit honos: nocturnaue furta licentum 695
 Cornipedum, & cupidas Faunorum arcebo rapinas.
 Dixerat. ast illis tenuior percurrere visus
 Ora situs, viridisque comis exhorruit humor.
 Protinus Inachios haurit sitis ignea campos.
 Diffugere undæ: squallent fontesque, lacusque, 700
 Et cava ferventi durefcunt flumina limo.
 Ægra solo macies, tenerique in origine culmi
 Inclinata seges. deceptum margine ripæ
 Stat pecus, atque amnes quærunt armenta natatos.
 Sic ubi se magnis refluus suppressit in antris
 Nilus, & Eoæ liquentia pabula brumæ
 Ore premit, fumant desertæ gurgite valles,
 Et patris undosi sonitus expectat hiulca

Ægyptos, donec Phariis alimenta rogatus
Donet agris, magnumque inducat messibus annum. 710
Aret Lerna nocens, aret Lycius, & ingens
Inachus, adverrensque natantia saxa Charadrus;
Et nunquam in ripis audax Erasinus, & æquus
Fluctibus Asterion: ille alta per avia notus
Audiri, & longe pastorum rumpere somnos. 715
Una tamen tacitas (sed jussu numinis) undas,
Hæc quoque secreta, nutrit Langia, sub umbra:
Nondum illi raptus dederat lacrimabile nomen
Archemorus, nec fama Deæ; tamen avia servat
Et nemus, & fluvium: manet ingens gloria nympham, 720
Cum tristem Hypsipylum ducibus sudatus Achæis
Ludus, & atra sacrum recolit trieteris Ophelten.
Ergo, nec ardentes clypeos vestare, nec arctos
Thoracum nexus (tantum fitis horrida torquet)
Sufficiunt. non ora modo, angustisque perusti 725
Faucibus, interior sed vis quatit: aspera pulsu
Corda: gelant venæ, & ficcis cruor æger adhæret
Visceribus. tunc sole putris, tunc pulvere tellus
Exhalat calidam nubem. non spumeus imber
Manat equum: ficcis illidunt ora lupatis, 730
Ora catenatas procul exsertantia linguas;
Nec legem dominosve pati, sed perfurit arvis
Flammatum pecus. huc illuc impellit Adrastus
Exploratores, si stagna Lycimnia restent,
Si quis Amymones superet liquor. omnia cæcis 735
Ignibus hausta sedent; nec spes humentis Olympi:
Ceum flavam Libyen desertaque pulveris Afri
Collustrent, nullaque umbratam nube Syenen.

Tandem inter silvas (sic Evius ipse parabat)
 Errantes , subitam pulchro in mœrore tuentur 740
 Hypsipylum . illi quamvis & ab ubere Opheltes
 Non suus , Inachii proles infausta Lycurgi
 Dependet , neglecta comam , nec dives amictu ;
 Regales tamen ore notæ , nec merfus acerbis
 Exstat honos . tunc hæc adeo stupefactus Adrastus : 745
 Diva potens nemorum , (nam te vultusque pudorque
 Mortali de stirpe negant) quæ læta sub isto
 Igne poli quæris aquas , succurre propinquis
 Gentibus : arcitenens seu te Latonia casto
 De grege transmissit thalamis , seu lapsus ab astris 750
 Non humilis fœcundat amor (neque enim ipse Deorum
 Arbiter , Argolidum thalamis novus) aspice mœsta
 Agmina . nos ferro meritas exscindere Thebas
 Mens tulit : imbelli sed nunc sitis anxia fato ,
 Summittitque animos , & inertia robora carpit . 755
 Da fessis in rebus opem , seu turbidus amnis ,
 Seu tibi fœda palus . nihil hac in sorte pudendum ,
 Nil humile est . tu nunc ventis , pluvioque rogaris
 Pro Jove : tu refugas vires , & pectora bello
 Exanimata reple . sic hoc tibi fidere dextro 760
 Crescat onus . tantum reduces det flectere gressus
 Iuppiter , o quanta belli donabere præda !
 Dircaos tibi Diva greges , numerumque rependam
 Plebis , & hic magna lucus signabitur ara .
 Dixit , & orantis media inter anhelitus ardens 765
 Verba rapit , cursuque animæ labat arida lingua .
 Idem omnes pallorque viros , flatuque soluti
 Oris habet . reddit demisso Lemnia vultu :

Diva quidem vobis, & si cœlestis origo est,
 Unde ego? mortales utinam haud transgressa fuisset 770
 Luctibus! altricem mandati cernitis orbam
 Pignoris: at nostris an quis finus, uberaque ulla,
 Scit Deus. & nobis regnum tamen, & pater ingens.
 Sed quid ego hæc? fessosque optatis demoror undis?
 Mecum age nunc: si forte vado Langia perennes 775
 Servat aquas. solet & rapidi sub limite cancri
 Semper, & Icarii quamvis juba fulgeret astri,
 Ire tamen. simul hærentem, ne tarda Pelasgis
 Dux foret, ah miserum vicino cespite alumnum
 (Sic Parcae voluere) locat, ponitque negantem 780
 Floribus aggestis, & amico murmure dulces
 Solatur lacrimas. qualis Berecynthia mater,
 Dum circa parvum jubet exsultare Tonantem
 Curetas trepidos: illi certantia plaudunt
 Orgia, sed magnis resonat vagitibus Ide. 785
 At puer in gremio vernæ telluris, & alto
 Gramine, nunc faciles sternit procurfibus herbas
 In vultum nitens: caram modo lactis egeno
 Nutricem clangore ciens, iterumque renidens,
 Et teneris meditans verba illucstantia labris, 790
 Miratur nemorum strepitus, aut obvia carpit,
 Aut patulo trahit ore diem: nemorisque malorum
 Inscius, & vitæ multum securus inerrat.
 Sic tener Odrysia Mavors nive, sic puer ales
 Vertice Mænatio, talis per litora reptans 795
 Improbis Ortygiæ latus inclinabat Apollo.
 Illi per dumos, & opaca virentibus umbris
 Devia pars cingunt, pars arcta plebe sequuntur,

Præcelerantque ducem. medium subit illa per agmen
 Non humili festina modo. jamque amne propinquo 800
 Rauca sonat vallis, saxosumque impulit aures
 Murmur. ibi exsultans conclamat ab agmine primo;
 Sicut erat, levibus tollens vexilla manipulis
 Argus, Aquæ. longusque virum super ora cucurrit
 Clamor, Aquæ. sic Ambracii per litora ponti 805
 Nauticus in remis juvenum monstrante magistro
 Fit sonus, inque vicem contra percussa reclamat
 Terra, salutat cum Leucada pandit Apollo.
 Incubere vadis passim discrimine nullo
 Turba simul, primique: nequit secernere mixtos 810
 Æqua fitis. frenata suis in curribus intrans
 Armenta, & pleni dominis, armisque feruntur
 Quadrupedes. hos turbo rapax, hos lubrica fallunt
 Saxa: nec implicitos fluvio reverentia reges
 Proterere, aut merfisse vado clamantis amici 815
 Ora. fremunt undæ, longusque a fontibus amnis
 Diripitur, modo lene virens, & gurgite puro
 Perspicuus, nunc sordet aquis egestus ab imo
 Alveus. inde toros riparum, & proruta turbant
 Gramina. jam crassus coenoque & pulvere torrens; 820
 Quanquam expleta fitis, bibitur tamen. agmina bello
 Decertare putes, justumque in gurgite Martem
 Perfurere, & captam tolli victoribus urbem.
 Atque aliquis regum medio circumfluit amni:
 Silvarum, Nemeæ, longe regina virentum, 825
 Lecta Jovi sedes, quam nunc, non Herculis actis
 Dura magis, rabidi cum colla minantia monstri
 Angeret, & tumidos animam angustaret in artus:

Hac sævisse tenus populorum incepta tuorum
Sufficiat: tuque o cunētis insuete domari
Solibus, æternæ largitor corniger undæ,
Lætus eas; quacunque domo gelida ora resolvīs
Immortale tumens. neque enim tibi cana repostas
Bruma nives, raptasque alio de fonte refundit
Arcus aquas; gravidive indulgent nubila Cori:
Sed tuus, & nulli ruis expugnabilis astro.
Te nec Apollineus Ladon, nec Xanthus uterque,
Sperchiusque minax, centaureusque Lycormas
Præstiterint. tu pace mihi, tu nube sub ipsa
Armorum, festasque super celebrabere mensas.
Ab Jove primus honos. bellis modo lætus ovautes
Accipias, fessisque libens iterum hospita pandas
Flumina, defensasque velis agnoscere turmas.

830

835

840

P. PAPINII STATII
THEBAIDOS
LIBER V.

PULSA fitis fluvio, populataque gurgitis alveum
 Agmina linquebant ripas, amnemque minorem:
 Acrior & campum sonipes rapit, & pedes arva
 Implet ovans. rediere viris animique, minæque,
 Votaque, sanguineis mixtum cœu fontibus ignem 5
 Haussissent belli, magnasque in prælia mentes.
 Dispositi in turmas rursus, legemque severi
 Ordinis, ut cuique ante locus, ductorque, monentur
 Instaurare vias. tellus jam pulvere primo
 Crescit, & armorum transmittunt fulgura silvæ. 10
 Qualia trans Pontum Phariis defensa serenis
 Ranca Parætonio decedunt agmina Nilo,
 Cum fera ponit hiems. illæ clangore fugaci
 Umbra fretis, arvisque volant: sonat avius æther.
 Jam Borean imbresque pati, jam nare solutis 15
 Annibus, & nudo juvat æstivare sub Hæmo.
 Hic rursus simili procerum vallante corona
 Dux Talaïonides, antiqua ut forte sub orno

Stabat, & admoti nixus Polynicis in hastam:
 At tamen, o quæcunque es, ait, cui gloria tanta 20
 Venimus innumeræ fatum debere cohortes,
 Quem non ipse Deum fator aspernetur honorem,
 Dic age (quando tuis alacres adfistimus undis)
 Quæ domus, aut tellus, animam quibus hauseris astris?
 Dic quis & ille pater? neque enim tibi numina longe, 25
 Transierit fortuna licet: majorque per ora
 Sanguis, & afflicto spirat reverentia vultu.
 Ingemit, & paulum fletu cunctata modesto
 Lemnias orsa refert: Immania vulnera, rector;
 Integrare jubes, Furias, & Lemnon, & arctis 30
 Arma inserta toris, debellatosque pudendo
 Ense mares. redit ecce nefas, & frigida cordi
 Eumenis. o miseræ, quibus hic furor additus! o nox!
 O pater! illa ego sum (pudeat ne forte benignæ
 Hospitis) illa, duces, raptum quæ sola parentem 35
 Occului. quid longa malis exordia necto?
 Et vos arma vocant, magniquè in corde paratus:
 Hoc memorasse sat est; claro generata Thoante,
 Servitium Hypsipyle vestri fero capta Lycurgi.
 Advertere animos, majorque, & honora videri 40
 Parque operi tanto. cunctis tunc noscere casus
 Ortus amor: pater ante alios hortatur Adrastus.
 Immo age, dum primi longe damus agmina vulgi,
 Nec facilis Nemeæ latas evolvere vires,
 Quippe obtenta comis, & ineluctabilis umbra; 45
 Pande nefas, landesque tuas, gemitusque tuorum,
 Unde hos advenias regno dejecta labores.
 Dulce loqui miseris, veteresque reducere questus.

Statius.

R

Incipit: Ægæo premitur circumflua Nereo
 Lemnos, ubi ignifera fessus respirat ab Ætna 50
 Mulciber. ingenti tellurem proximus umbra
 Vestit Athos, nemorumque obscurat imagine pontum.
 Thraces arant contra. Thracum fatalia nobis
 Litora, & inde nefas. florebat dives alumnis
 Terra, nec illa Samo fama, Delove sonanti 55
 Pejor, & innumeris quas spumifer affilit Ægon.
 Dis visum turbare domos. nec pectora culpa
 Nostra vacant. nullos Veneri sacravimus ignes:
 Nulla Deæ sedes. movet & cœlestia quondam
 Corda dolor, lentoque irrepunt agmine pœnæ. 60
 Illa Paphon veterem, centumque altaria linquens
 Nec vultu, nec crine prior, solvisse jugalem
 Ceston, & Idalias procul ablegasse volucres
 Fertur. erant certe, media quæ noctis in umbra
 Divam alios ignes, majoraque tela gerentem, 65
 Tartareas inter, thalamis, volitasse sorores
 Vulgarent. utque implicitis arcana domorum
 Anguibus, & sæva formidine cuncta replevit
 Limina, nec fidi populum miserata mariti;
 Protinus a Lemno teneri fugistis Amores: 70
 Motus Hymen, versæque faces, & frigida iusti
 Cura tori. nullæ redeunt in gaudia noctes,
 Nullus in amplexu sopor est. odia aspera ubique,
 Et Furor, & medio recubat Discordia lecto.
 Cura viris tumidos adversa Thracas in ora 75
 Eruere, & sævam bellando frangere gentem.
 Cumque domus contra, stantesque in litore nati,
 Dulcius Edonas hiemes, Arctonque frementem

Excipere, aut tandem tacita post proelia nocte
 Fractorum subitas torrentum audire ruinas. 80
 Illæ autem tristes (nam me tunc libera curis
 Virginitas, annique regunt) sub nocte, dieque
 Assiduæ ægræ lacrimis, solantia miscent
 Colloquia, aut sævam spectant trans æquora Thracen.
 Sol operum medius summo librabat Olympo 85
 Lucentes, ceu staret, equos: quater axe sereno
 Intonuit, quater antra Dei fumantis anhelos
 Exseruere apices: ventisque absentibus Ægon
 Motus, & ingenti percussit litora ponto:
 Cum subito horrendas ævi matura Polyxo 90
 Tollitur in furias, thalamisque insueta relictis
 Evolat. infano veluti Theumesia Thyas
 Rapta Deo, cum sacra vocant, Idæaque suadet
 Buxus, & a summis auditus montibus Evan:
 Sic erecta genas, aciemque effusa, trementi 95
 Sanguine, desertam rabidis clamoribus urbem
 Exagitat, clausasque domos, & limina pulsans,
 Consilium vocat. infelix comitatus eunti
 Hærebant nati. atque illæ non segnius omnes
 Erumpunt tectis, summasque ad Pallados arces 100
 Impetus. huc propere stipamur, & ordine nullo
 Congestæ. stricto mox ense silentia iussit
 Hortatrix scelerum, & medio sic ausa profari est:
 Rem summam instinctu Superum, meriti que doloris,
 O viduæ (firmate animos & pellite sexum) 105
 Lemniades, sancire paro. si tædet inanes
 Æternum servare domos, turpemque iuventæ
 Flore situm, & longis steriles in luctibus annos:

Inveni, promitto viam (nec numina defunt)
 Qua renovanda Venus. modo par infumite robur 110
 Luctibus; atque adeo primum hoc mihi noscere detur.
 Tertia canet hiems, cui connubialia vincla,
 Aut thalami secretus honos? quod conjuge pectus
 Intepuit? cujus vidit Lucina labores?
 Dicite, vel justos cujus pulsantia menses 115
 Vota tument? qua pace feras volucresque jugari
 Mos datus. heu segnes! potuitne ultricia Graiis
 Virginibus dare tela pater, laetusque dolorum,
 Sanguine securos juvenum perfundere somnos?
 At nos vulgus iners. quod si propioribus actis 120
 Est opus, ecce animos doceat Rhodopeia conjux,
 Ulta manu thalamos, pariterque epulata marito.
 Nec vos immunis scelerum, securave cogo.
 Plena mihi domus, atque ingens, en cernite, sudor.
 Quattuor hos una, decus & solatia patris, 125
 In gremio (licet amplexu, lacrimisque morentur)
 Transadigam ferro, faniemque & vulnera fratrum
 Miscebo, patremque super spirantibus addam.
 Ecqua tot in caedes animum promittit? Agebat
 Pluribus. adverso nituerunt vela profundo. 130
 Lemnia classis erat. rapuit gavisâ Polyxo
 Fortunam, atque iterat: Superisne vocantibus ultro
 Desumus? ecce rates, Deus hos, Deus ultor in iras
 Apportat, coeptisque favet. nec imago quietis
 Vana meae: nudo stabat Venus ense, videri 135
 Clara mihi, somnosque super. Quid perditis ævum?
 Inquit. age averfis thalamos purgate maritis.
 Ipsa faces alias, melioraque foedera jungam.

Dixit. & hoc ferrum stratis, hoc (credite) ferrum
 Imposuit. quin o miseræ, dum tempus agit rem, 140
 Consulite. en validis spumant everfa laceris
 Æquora. Bistonides veniunt fortasse maritæ.
 Hinc stimuli ingentes, magnusque advolvitur astris
 Clamor. Amazonio Scythiam fervere tumultu,
 Lunatumque putes agmen descendere, ubi arma 145
 Indulget pater, & sævi movet ostia belli.
 Nec varius fremor, aut studia in contraria rapti
 Dissensus, ut plebe solet. furor omnibus idem,
 Idem animus solare domos: juvenumque, senumque
 Præcipitare colos, plenisque affrangere parvos 150
 Uteribus, ferroque omnes exire per annos.
 Tunc viridis late lucus, juga celsa Minervæ
 Propter, opacat humum niger ipse, sed insuper ingens
 Mons premit, & gemina pereunt caligine soles:
 Hic sanxere fidem, tu Martia testis Enyo, 155
 Atque inferna Ceres, Stygiæque Acheronte recluso
 Ante preces venerè Deæ. sed fallit ubique
 Mixta Venus: Venus arma tenet: Venus admonet iras.
 Nec de more cruor. natum Caropeia conjux
 Obtulit. accingunt sese, & mirantia ferro 160
 Pectora, congestisque avidæ simul undique dextris,
 Perfringunt, ac dulce nefas in sanguine vivo
 Conjurant, matremque recens circumvolat umbra.
 Talia cernenti mihi quantus in ossibus horror?
 Quisve per ora color? qualis cum cerva cruentis 165
 Circumventa lupis, nullum cui pectore molli
 Robur, & in volucris tenuis fiducia cursu,
 Præcipitat suspenso fugam: jam jamque teneri

Credit, & elufos audit concurrere morfus.
 Illi aderant. primis jamque offendere carinæ 170
 Litoribus. certant saltu contingere terram
 Præcipites. miseri, quos non aut horrida virtus
 Marte sub Odryfio, aut medii inclementia ponti
 Hauferit! alta etiam Superùm delubra vaporant,
 Promiffasque trahunt pecudes. niger omnibus aris 175
 Ignis, & in nullis spirat Deus integer extis.
 Tardius humenti noctem dejecit Olympo
 Iuppiter, & verfum miti reor æthera cura
 Sufiinuit, dum fata vetant: nec longius unquam
 Ceffavere novæ perfectæ sole tenebræ. 180
 Sera tamen mundo venerunt aftra, fed illis
 Et Paros, & nemorofa Thafos, crebræque relucet
 Cyclades. una gravi penitus latet obruta cœlo
 Lemnos, in hanc triftes nebulae, & plaga cæca fuperne
 Texitur, una vagis Lemnos non agnita nautis. 185
 Jam domibus fufi & nemorum per opaca facrorum
 Diibus indulgent epulis, vacuantque profundo
 Aurum immane mero: dum quæ per Strymona pugnae,
 Quis Rhodope, gelidove labor fadatus in Hæmo,
 Enumerare vacat. nec non manus impia, nuptæ 190
 Serta inter, feftasque dapes, quo maxima cultu
 Quæque jacent. dederat mites Cytherea fuprema
 Nocte viros, longoque brevem poft tempore pacem
 Nequidquam, & miferos perituro afflaverat igni.
 Conticuere chori: dapibus, ludoque licenti 195
 Fit modus, & primæ decrefcunt murmura noctis,
 Cum confanguinei mixtus caligine leti
 Rore madens Stygio, morituram amplectitur urbem

Somnus, & implacido fundit gravia ora cornu:
 Secernitque viros. vigilant nuptæque, nurusque 200
 In scelus, atque hilares acuum fera tela sorores.
 Invasere nefas, cuncto sua regnat Erinny's
 Pectore. non aliter Scythicos armenta per agros
 Hyrcanæ claufere læ, quas exigit ortu
 Prima fames, avidique implorant ubera nati. 205
 Quos tibi (nam dubito) scelerum de mille figuris
 Expediam casus? Helimum temeraria Gorge
 Evinctum ramis, altaque in mole tapetum
 Efflantem fomno crescentia vina, superstans
 Vulnera disjecta rimatur veste, sed illum 210
 Infelix sopor admota sub morte refugit.
 Turbidus, incertumque oculis vigilantibus hostem.
 Occupat amplexu, nec segnius illa tenentis
 Pone adigit costas, donec sua pectora ferro
 Tangeret. is demum sceleri modus. ora supinat 215
 Blandus adhuc, oculisque tremens & murmure Gorgem
 Quærit, & indigno non solvit brachia collo.
 Non ego nunc vulgi, quanquam crudelia, pandam
 Funera, sed propria luctus de stirpe recordor.
 Quod te, flave Cydon, quod te per colla refusus 220
 Intactum, Crenæ, comis, (quibus ubera mecum
 Obliquumque a patre genus) fortemque, timebam
 Quem desponsa, Gyan, vidi lapsare cruentæ
 Vulnere Mirmydonis: quodque inter ferta chorosque
 Barbara ludentem fodiebat Opopea, mater? 225
 Flet super æquævum soror exarmata Lycaste
 Cydimon: heu similes perituro in corpore vultus
 Aspiciens, floremque genæ, & quas fixerat auro,

Ipsa comas. tum sæva parens jam conjuge fuso
 Addiit, impellitque minis, atque inserit ensem. 230
 Ut fera, quæ placido rabiem desueta magistro
 Tardius arma movet, stimulisque, & verbere crebro
 In mores negat ire suos: sic illa jacenti
 Incidit, undantemque sinu collapsa cruorem
 Excipit, & laceros premit in nova vulnera crines. 235
 Ut vero Alcimedem etiamnaum in murmure truncos
 Ferre patris vultus, & egentem sanguinis ensem
 Conspexi, riguere comæ, atque in viscera sævus
 Horror iit. meus ille Thoas, mea dira videri
 Dextra mihi. extemplo thalamis turbatâ paternis 240
 Inferor. ille quidem dudum (quis magna tuenti
 Somnus?) agit versans secum (etsi lata recessit
 Urbe domus) quinam strepitus? quæ murmura noctis,
 Cur fremebunda quies? trepido scelus ordine pando,
 Quis dolor, unde animi. vis nulla arcere furentes: 245
 Hac sequere, o miserande. premunt, aderuntque moranti,
 Et mecum fortasse cades. his motus, & artus
 Eredit stratis. ferimur per devia vastæ
 Urbis, ubi ingentem nocturnæ cædis acervum
 Passim, ut quosque sacris crudelis vespera lucis 250
 Straverat, occulta speculamur nube latentes.
 Hic impressa toris ora, exstantesque reclusis
 Pectoribus capulos, magnarum & fragmina trunca
 Hastarum, & ferro laceras per corpora vestes,
 Crateras pronos, epulasque in cæde natantes 255
 Cernere erat, jugulisque modo torrentis apertis
 Sanguine commixto redeuntem in pocula Bacchum.
 Hic juvenum manus, & nullis violabilis armis

Turba senes. positique patrum super ora gementum
 Semineces pueri, trepidas in limine vitæ 260
 Singultant animas. gelida non sævius Ossa
 Luxuriant Lapitharum epulæ, si quando profundo
 Nubigenæ caluere mero. vix primus ab ira
 Pallor, & impulsis surgunt ad prælia mensis.
 Tunc primum sese trepidis sub nocte Thyoneus 265
 Detexit, nato portans extrema Thoanti
 Subsidia, & multa subitus cum luce refulsit.
 Agnovi. non ille quidem turgentia fertis
 Tempora, nec flava crinem distinxerat uva,
 Nubilus, indignumque oculis liquentibus imbrem 270
 Alloquitur: Dum fata dabant tibi, nate, potentem
 Lemnon, & externis etiam servare timendam
 Gentibus, haud unquam iusto mea cura labori
 Destitit. absceiderunt tristes crudelia Parcæ
 Stamina, nec dictis, supplex quæ plurima fudi 275
 Ante Jovem frustra, lacrimisque avertere luctus
 Contigit. infandum natæ concessit honorem.
 Accelerate fugam. tuque o mea digna propago
 Hac rege, virgo, patrem, gemini qua brachia muri
 Litus eunt, illa, qua rara silentia, porta 280
 Stat funesta Venus, ferroque accincta furentes
 Adjuvat. (unde manus? unde hæc Mavortia Divæ
 Pectora?) tu lato patrem committe profundo.
 Succedam curis. ita fatus in aera rursus
 Solvitur: & nostrum, visus arcentibus umbris, 285
 Mitis iter longæ claravit limite flammæ.
 Qua data signa sequor. dein curvo robore clausum
 Dis pelagi, ventisque, & Cycladas Ægæoni

Amplexo, commendo patrem. nec fletibus unquam
 Sit modus alternis: ni jam dimittat Eoo 290
 Lucifer astra polo. tum demum litore raucō
 Multa metu reputans, & vix confusa Lyæo
 Dividor, ipsa gradu nitens, sed & anxia retro
 Pectora, nec requies, quin & surgentia cœlo
 Flamina, & e cunctis prospectem collibus undas. 295
 Exoritur pudibunda dies, cœlumque retexens
 Aversum Lemno jubar, & declinia Titan
 Opposita juga nube refert. patuere furores
 Nocturni, lucisque novæ formidine cunctis
 (Quamquam inter similes) habitus rubor. impia terræ 300
 Infodiunt scelera, aut festinis ignibus urunt.
 Jam manus Eumenidum, captasque refugerat arces
 Exsaturata Venus. licuit sentire, quid ausæ,
 Et turbare comas, & lumina tingere fletu.
 Insula dives agris, opibusque, armisque, virisque, 305
 Nota situ, & Getico nuper ditata triumpho,
 Non maris incurfu, non hoste, nec æthere lævo,
 Perdidit una omnes orbata, excisaque mundo
 Indigenas: non arva viri, non æquora vertunt:
 Conticuere domus: cruor altus, & oblita crasso 310
 Cuncta rubent tabo: magnæque in mœnibus urbis
 Nos tantum: & sævi spirant per culmina Manes.
 Ipsa quoque arcanis tecti in penetralibus alto
 Molior igne pyram: sceptrum super armaque patris
 Injicio, & notas regum gestamina vestes, 315
 Ac prope mœsta rogam confusis ignibus adsto
 Ense cruentato, fraudemque & inania busta
 Plango metu, si forte premant, cassumque parenti

Omen & hac dubios leti precor ire timores.
 His mihi pro meritis, (ut falsi criminis astu 320
 Parta fides) regno, & solio confidere patris
 Supplicium datur. anne illis obseffa negarem?
 Accessi, sæpe ante Deos testata, fidemque,
 Immeritasque manus. subeo (pro dira potestas!)
 Exsangue imperium, & mœstam sine culmine Lemnon. 325
 Jam magis atque magis vigiles dolor angere sensus,
 Et gemitus clari, & paulatim invisa Polyxo,
 Jam meminisse nefas. jam ponere Manibus aras
 Concessum, & multum cineres jurare sepultos.
 Sic ubi ductorem trepidæ stabulique maritum, 330
 Quem penes & saltus & adultæ gloria gentis,
 Massylo frangi stupuere sub hoste juvencæ,
 It truncum sine honore pecus, regemque peremtum
 Ipse ager, ipsi amnes, & muta armenta queruntur.
 Ecce autem ærata dispellens æquora prora 335
 Pelias intacti late subit hospita ponti
 Pinus: agunt Minyæ. geminus fragor ardua canet
 Per latera, abruptam credas radicibus ire
 Orygiam, aut fractum pelago decurrere montem.
 Ast ubi suspensis siluerunt æquora tonfis, 340
 Mitior & senibus cygnis & pectine Phœbi
 Vox media de puppe venit, maria ipsa carinæ
 Accedunt (post nosse datum est) Æagrius illic
 Acclinis malo, mediis interfonat Orpheus
 Remigiis, tantosque jubet nescire labores. 345
 Illis in Scythicum Borean iter, oraque primum
 Cyaneis arctata vadis. nos Thracia visu
 Bella ratæ, vario testâ incurfare tumultu,

Denſarum pecudum, aut fugientum more volucrum.
Heu ubi nunc furia? portus, amplexaque litus 350
Mœnia, qua longe pelago deſpectus aperto,
Scandimus, & cellas turres. huc ſaxa, ſudeſque,
Armaque mœſta virum, atque infectos cœdibus enſes
Subveſtant trepidæ. quin & ſquallentia texta
Thoracum, & vultu galeas intrare ſoluto 355
Non pudet. audaces rubuit mirata catervas
Pallas, & adverſo riſit Gradivus in Hæmo.
Tunc primum ex animis præceps amentia ceſſit:
Nec ratis illa ſalo, ſed Divum ſera per æquor
Juſſitia, & poenæ ſclerum adventare videntur. 360
Jamque aderant terræ, quantum Gortynia currunt
Spicula: cœruleo gravidam cum Juppiter imbri
Ipſa ſuper nubem, ratis armamenta Pelasgæ
Siſtit agens. inde horror aquis, & raptus ab omni
Sole dies, miſcet tenebras, quis protinus unda 365
Concolor: obnixi lacerant cava nubila venti,
Diripiuntque fretum: nigris redit humida tellus
Vorticibus, totumque Notis portantibus æquor
Pendet, & æquato jam jam prope ſidera dorſo
Frangitur: incertæ jam nec prior impetus alno, 370
Sed labat, exſtantem roſtris modo gurgite in imo,
Nunc cœlo Tritona ferens. nec robora proſunt
Semideum heroum, puppemque infana flagellat
Arbor: & inſtabili procumbens pondere curvas
Raptat aquas, remique cadunt in pectus inanes. 375
Nos quoque per rupes, murorumque aggere ab omni,
Dum labor ille viris, fretaque indignantur, & Auſtri,
Deſuper invalidis fluitantia tela lacertis

(Quid non ausa manus?) Telamona & Pelea contra
 Spargimus, & nostro petitur Tirynthius arcu. 380
 Illi quippe simul bello, pelagoque laborant.
 Pars clypeis munire ratem: pars æquora fundo
 Egerere: ast alii pugnant, sed inertia motu
 Corpora, suspensæque carent conamine vires.
 Instamus jactu telorum, & ferrea nimbis 385
 Certat hiems: vastæque sudes, fractique molares,
 Spiculaque, & multa crinitum missile flamma,
 Nunc pelago, nunc puppe cadunt. dat operta fragorem
 Pinus, & abjunctis regemunt tabulata cavernis.
 Talis Hyperborea virides nive verberat agros 390
 Iuppiter: obruitur campis genus omne ferarum,
 Deprensæque cadunt volucres, & messis amaro
 Strata gelu: fragor inde jugis, inde amnibus iræ.
 Ut vero elisit nubes Jove tortus ab alto
 Ignis, & ingentes patuere in limine nautæ, 395
 Diriguere animi, manibusque horrore remissis
 Arma aliena cadunt: redeunt in pectora sexus.
 Cernimus Æacidas, murisque immane minantem
 Ancaëum, & longa pellentem cuspide rupes
 Iphiton. attonito manifestus in agmine supra est 400
 Amphitryoniades, puppemque alternus utrinque
 Ingravat, & medias ardet descendere in undas.
 At levis, & miseræ nondum mihi notus Iason
 Transtra per & remos, impressæque terga virorum,
 Nunc magnum Œniden, nunc ille hortatibus Idam, 405
 Et Talaum, & cana rorantem aspergine ponti
 Tyndariden iterans, gelidique in nube parentis
 Vela laborantem Calain subnectere malo,

Voce manuque rogat. quatiunt impulsibus illi
 Nunc freta, nunc muros: sed nec spumantia cedunt 410
 Æquora, & incussæ redeunt a turribus hastæ.
 Ipse graves fluctus, clavumque audire negantem
 Lassat agens Tiphys, palletque, & plurima mutat
 Imperia, ac lævas dextrasque obtorquet in undas
 Proram, navifragis avidam concurrere faxis: 415
 Donec ab extremæ cuneo rais, Æsone natus
 Palladios oleæ, Mopsi gestamina, ramos
 Extulit, & socium turba prohibente poposcit
 Foedera. præcipientes vocem involvere procellæ.
 Tunc modus armorum, pariterque exhausta quierant 420
 Flamina, confusoque dies respexit Olympo.
 Quinquaginta illi trabibus de more revinctis
 Eminus abrupto quatiunt nova litora saltu:
 Magnorum decora alta patrum, jam fronte sereni,
 Noscendique habitu, postquam timor, iraque cessit 425
 Vultibus. arcana sic fama erumpere porta
 Coelicolas, si quando domus, litusque rubentum
 Æthiopum, & mensas amor est intrare minores.
 Dant fluvii montesque locum: tum terra superbit
 Gressibus, & paulum respirat coelifer Atlas. 430
 Hic & ab asserto nuper Marathone superbum
 Thesea & Ismarios Aquilonia pignora fratres,
 Utraque quis rutila stridebant tempora penna,
 Cernimus: hic Phœbo non indignante priorem
 Admetum, & duræ similem nihil Orphea Thracæ: 435
 Tunc prolem Calydone satam, generumque profundi
 Nereos. ambiguo visus errore lacessunt
 Chelidææ gemini. chlamys huic, chlamys ardet & illi:

Ambo hastile gerunt: humeros exsertus uterque,
Nudus uterque genas, simili coma fulgurat astro. 440
Audet iter, magnique sequens vestigia mutat
Herculis, & tarda quamvis se mole ferentem,
Vix cursu tener æquat Hylas: Lernæaque tollens
Arma, sub ingenti gaudet sudare pharetra.
Ergo iterum Venus, & tacitis corda aspera flammis 445
Lemniadum pertentat amor. tunc regia Juno
Arma, habitusque virum, pulchræque insignia gentis
Mentibus insinuat, certatimque ordine cunctæ
Hospitibus patuere fores. tunc primus in aris
Ignis, & infandis venere oblivia curis: 450
Tunc epulæ, felixque sopor, noctesque quieræ:
Nec Superum sine mente reor, placuere fatentes.
Forfitan & nostræ fatum excusabile culpæ
Noscere cura, duces. cinerem, furiasque meorum
Testor, ut externas non sponte aut crimine tædas 455
Attigerim (scit cura Deum) etsi blandus Iason
Virginibus dare vincla novis. sua jura cruentum
Phasin habent: alios Colchi generatis amores.
Jamque exuta gelu tepuerunt sidera longis
Solibus, & velox in terga revolvitur annus. 460
Jam nova progenies, partusque in vota soluti,
Et non speratis Lemnos clamatur alumnis.
Nec non ipsa tamen, thalami monumenta coacti,
Enitor geminos, duroque sub hospite mater
Nomen avi renovo. nec quæ fortuna relictis 465
Nosse datum. jam plena quater quinquennia pergunt,
Si modo fata sinunt, alniue rogata Lycaste.
Detumuerè animi maris, & clementior Auster

Vela vocat. ratis ipsa moram portusque quietos
 Odit, & affluet tendit retinacula faxi. 470
 Inde fugam Minyæ, sociosque appellat Iason
 Efferus, o utinam jam tum mea litora rectis
 Prætervectus aquis, cui non sua pignora cordi,
 Non promissa fides. certe stat fama remotis
 Gentibus, æquorei redierunt vellera Phryxi. 475
 Ut stata lux pelago, venturumque æthera sensit
 Tiphys, & occidui rubuere cubilia Phœbi:
 Heu iterum gemitus, iterumque novissima nox est.
 Vix referata dies; & jam rate celsus Iason
 Ire jubet, primoque ferit dux verberare pontum. 480
 Illos e scopulis, & summo vertice montis,
 Spumea porrecti dirimentes terga profundi
 Prosequimur visu, donec lassavit euntes
 Lux oculos, longumque polo contexere visa est
 Æquor, & extremi preffit freta margine cœli. 485
 Fama subit portus, vectum trans alta Thoanta
 Fraterna regnare Chio: mihi crimina nulla,
 Et vacuos arsisse rogos. fremit impia plebes
 Sontibus accensæ stimulis, facinusque reposcunt.
 Quin etiam occultæ vulgo increbrescere voces: 490
 Solane fida suis? nos autem in funera lætæ?
 Non Deus hæc, satumque, quod imperat urbe nefanda.
 Talibus exanimis dictis (& triste propinquat
 Supplicium, nec regna juvant) vaga litora furto
 Incomitata sequor, funestaque moenia linquo, 495
 Qua fuga nota patris; sed non iterum obvius Evan:
 Nam me prædonum manus huc appulsa tacentem
 Arripit, & vestras famulam transmittit in oras.

Talia Lernæis iterat dum regibus exsul
 Lemnias, & longa solatur damna querela, 500
 Immemor absentis (sic Dî inasistis) alumni:
 Ille graves oculos, languentiaque ora comanti
 Mergit humo, fessulusque diu puerilibus actis
 Labitur in somnos, pressa manus hæret in herba.
 Interea campis, nemoris facer horror Achæi, 505
 Terrigena erigitur serpens, tractuque soluto
 Immanem sese vehit, ac post terga relinquit,
 Livida fax oculis: tumidi stat in ore veneni
 Spuma virens, ter lingua vibrat, terna agmina adunci
 Dentis, & auratæ crudelis gloria frontis 510
 Prominet. Inachio sanctum dixere Tonanti
 Agricolæ, cui cura loci, & silvestribus aris
 Pauper honos. nunc ille Dei circumdare templa
 Orbe vago labens, miseræ nunc roborâ silvæ
 Atterit, & vastas tenuat complexibus ornos. 515
 Sæpe super fluvijs geminæ jacer aggere ripæ
 Continuus, squamisque incisus adæstuat amnis.
 Sed nunc Ogygii jussis quando omnis anhelat
 Terra Dei, trepidæque latent in pulvere Nymphæ,
 Sævior anfractu laterum sinuosa retorquens 520
 Terga solo, sicciq; nocens furit igne veneni.
 Stagna per, arentesque lacus, fontesque repressos
 Volvitur, & vacuis fluviorum in vallibus errat:
 Incertusque sui liquidum nunc æra lambit
 Ore supinato, nunc arva gementia radens 525
 Pronus adhæret humo, si quid viridantia sudent
 Gramina, percussæ calidis affatibus herbæ,
 Qua tulit ora, cadunt, moriturque ad sîbila campus.

Statius.

S

Quantus ab Arctois discriminat æthera plaustris
 Anguis ad usque Notos, alienumque exit in orbem. 530
 Quantus & ille sacri spiris intorta movebat
 Cornua Parnassi, donec tibi, Delie, fixus
 Vexit arundineam centeno vulnere silvam.
 Quis tibi, parve, Deus tam magni pondera fati
 Sorte dedit? tune hoc vix prima ad limina vitæ 535
 Hoste jaces? an ut inde facer per secula Graiis
 Gentibus, & tanto dignus morerere sepulcro?
 Occidis extremæ destitutus verberare caudæ
 Ignaro serpente puer: fugit illicet artus
 Somnus, & in solam patuerunt lumina mortem. 540
 Cum tamen attonito moriens vagitus in auras
 Excidit, & ruptis immutuit ore querelis,
 (Qualia non totas peragunt infomnia voces,)
 Audiit Hypsipyle, facilemque negantia cursum
 Exanimis genua ægra rapit. jam certa malorum 545
 Mentis ab augurio, sparsoque per omnia visu
 Lustrat humum quærens, & nota vocabula parvo
 Nequidquam ingeminans. nusquam ille, & prata recentes
 Amisere notas. viridi piger accubat hostis
 Collectus gyro, spatioque jugera complet, 550
 Sic etiam obliqua cervicem expositus in alvo.
 Horrui infelix visu, longoque profundum
 Incendit clamore nemus: nec territus ille,
 Sed jacet. Argolicas ululatus flebilis aures
 Impulit. extemplo monitu ducis advolat ardens 555
 Arcas eques, causamque refert. tum squammea demum
 Torvus ad armorum radios fremitumque virorum
 Colla moyet. rapit ingenti conamine saxum,

Quo discretus ager, vacuasque impellit in auras
 Arduus Hippomedon, quo turbine bellica quondam 560
 Librati saliant portarum in claustra molares.
 Cassa duci virtus: nam mollia colla refusus
 In tergum serpens venientem exhauserat ictum.
 Dat sonitum tellus, nemorumque per aera densi
 Dissultant nexus. At non mea vulnera, clamat, 565
 (Et trabe fraxinea Capaneus subit obuius,) unquam
 Effugies, seu tu pavidi ferus incola luci,
 Sive Deis, utinamque Deis concessa voluptas:
 Non, si confertum super hæc mihi membra Giganta
 Subveheres. volat hasta tremens, & hiantia monstri 570
 Ora subit, linguæque secat fera vincla trifidæ:
 Perque jubar stantes, capitisque insigne corusci
 Emicat, & nigri sanie perfusa cerebri
 Figitur alta solo. longus vix tota peregit
 Membra dolor, rapido celer ille volumine telum 575
 Circuit, avulsumque ferens in opaca refugit
 Tempa Dei. hic magno tellurem pondere mensus,
 Implorantem animam dominis affibilat aris.
 Illum & cognatæ stagna indignantia Lernæ,
 Floribus & vernis assuetæ spargere Nymphæ; 580
 Et Nemees reptatus ager, lucosque per omnes
 Silvicolæ, fracta, genuistis, arundine, Fauni.
 Ipse etiam summa jam tela poposcerat æthra
 Iuppiter, & dudum nimbique hiemesque coibant,
 Ni minor ira Deo, gravioraque tela mereri 585
 Servatus Capaneus. moti tamen aura cucurrit
 Fulminis, & summas libavit vertice cristas.
 Jamque pererratis infelix Lemnia campis,

Liber ut angue locus, modico super aggere longe
 Pallida sanguineis infectas roribus herbas 590
 Prospicit. huc magno cursum rapit effera luctu,
 Agnoscitque nefas: terræque illisa nocenti
 Fulminis in morem, non verba in funere primo,
 Non lacrimas habet. ingeminat misera oscula tantum
 Incumbens, animæque fugam per membra tepentem 595
 Quærit hians. non ora loco, non pectora restant.
 Rapta cutis, tenuia ossa patent, nexusque madentes
 Sanguinis imbre novi, totumque in vulnere corpus.
 Ac velut aligeræ sedem, foetusque parentis
 Cum piger umbrosa populatus in ilice serpens, 600
 Illa redit, querulæque domus mirata quietem
 Stat super impendens, advectosque horrida mœsto
 Excutit ore cibos: cum solus in arbore cara
 Sanguis, & errantes per capta cubilia plumæ.
 Ut laceros artus gremio miseranda recepit, 605
 Intexitque comis, tandem laxata dolore
 Vox invenit iter, gemitusque in verba soluti:
 O mihi desertæ natorum dulcis imago,
 Archemore: o rerum & patriæ solamen ademtæ,
 Servitiique decus, qui te, mea gaudia, fontes 610
 Exstinxere Dei? modo quem digressa reliqui
 Lascivum & prono vexantem gramina cursu?
 Heu ubi fiderei vultus? ubi verba ligatis
 Imperfecta sonis? risusque & murmura soli
 Intellecta mihi? quoties tibi Lemnon, & Argo 615
 Sæta loqui, & longa somnum suadere querela?
 Sic equidem luctus solabar, & ubera parvo
 Jam materna dabam, cui nunc venit irritus ori

Lætis, & infelix in vulnere liquitur imber.
Nosco Deos. o dura mei præfagia somni, 620
Nocturnique metus, & nunquam impune per umbras
Attonitæ mihi visa Venus! quos arguo Divos?
Ipse ego te (quid enim timeam moritura fateri?)
Expofui fati. quæ mentem infania traxit?
Tantane me tantæ tenuere oblivia curæ? 625
Dum patrios cafus, famæque exorfa retracto
Ambitiofa meæ, pietas hæc magna, fidelque!
Exfolvi tibi, Lemne, nefas. ubi letifer anguis,
Ferte duces; meriti fi qua eft mihi gratia duri,
Si quis honos dictis. aut vos exftinguite ferro, 630
Ne triftes dominos, orbamque inimica revifam
Eurydicen: quanquam haud illi mea cura dolendo
Ceffarit. hocne ferens onus illætabile matris
Transfundam gremio? quæ me prius ima sub umbras
Mergat humus? fimul hæc terraque, & fanguine vultum. 635
Sordida, magnorum circa veftigia regum
Vertitur, & tacite moerentibus imputat undas.
Et jam facrifici fubitus per tefta Lycurgi
Nuntius implerat lacrimis ipfumque domumque,
Ipfum adventantem Perfei vertice fancto 640
Montis, ubi adverfo dederat profecta Tonanti,
Et caput iratis rediens quaffabat ab extis.
Hic feſe Argolicis immunem ſervat ab armis
Haud animi vacuus, fed templa, aræque tenebant.
Nec dum etiam refponſa Deum, monitusque vetuſti 645
Exciderant, voxque ex adytis accepta profundis,
Prima, Lycurge, dabis Diræo funera bello.
Id cavet, & mœſtus vicini pulvere Martis

Angitur ad lituos, periturisque invidet armis.
Ecce fides Superum laceras comitata Thoantis 650
Advenit exsequias. contra subit obvia mater,
Femineos coetus plangentiaque agmina ducens.
At non magnanimo pietas ignava Lycurgo:
Fortior ille malis, lacrimasque infana roforbet
Ira patris. longo rapit arva morantia passu 655
Vociferans: Illa autem ubinam, cui parva crucioris
Lætave damna mei? vivitne? impellite raptam,
Ferte citi comites. faxo omnis fabula Lemni,
Et pater, & tumidae generis mendacia sacri
Exciderint. ibat, letumque inferre parabat 660
Ense furens rapto. venienti Eneius heros
Impiger objecta proturbat pectora parma.
Ac simul infrendens: Siste hunc, vefane, furorem
Quisquis es. & pariter Capaneus, acerque reducto
Affuit Hippomedon, rectoque Erymanthius ense, 665
Ac juvenem multo perstringunt lumine. at inde
Agrestum pro rege manus. quos inter Adrastus
Mitior, & sociæ veritus commercia vittæ
Amphiaraus ait: Ne quæso: abstistite ferro,
Unus avum sanguis, neve indulgete furori: 670
Tuque prior. sed non sedato pectore Tydeus
Subjicit: Anne ducem, servatricemque cohortis
Inachiae ingratas coram tot millibus audes
Mactare in tumulos? (quanti pro funeris ultor!)
Cui regnum, genitorque Thoas, & lucidus Evan 675
Stirpis avus. tumidone parum, quod gentibus actis
Undique in arma ruis, inter rapida agmina pacem
Solus habes? habearque, & te victoria Graiûm

Inveniat tumulis etiamnum hæc fata gementem.
 Dixerat. & tandem cunctante modestior ira 680
 Ille refert: Equidem non vos ad moenia Thebes
 Rebar, & hostiles huc advenisse catervas.
 Pergite in excidium focii (si tanta voluptas)
 Sanguinis, imbuite arma domi, atque hæc irrita dudum
 Tempia Jovis (quid enim haud licitum?) ferat impius ignis,
 Si vilem, tanti premerent cum pectora luctus, (685
 In famulam jus esse ratus, dominoque, ducique.
 Sed videt hoc, videt ille Deum regnator, & ausis
 Sera quidem, manet ira tamen. Sic fatus, & arces
 Respicit, atque illic alio certamine belli 690
 Testa fremunt. volucres equitum præverterat alas
 Fama recens, geminos alis amplexa tumultus.
 Illi ad fata rapi, atque illi jam occumbere leto,
 Sic meritam Hypsipylum iterant: creduntque, nec iræ
 Fit mora. jamque faces, & tela penetibus instant. 695
 Vertere regna fremunt, raptumque auferre Lycurgum,
 Cum Jove, cum aris. resonant ululatibus ædes
 Feminæ, versusque dolor dat terga timori.
 Alipedum curru sed enim sublimis Adraustus
 Secum ante ora virum fremebunda, Thoantida portans 700
 It medius turmis, &, Parcite, parcite, clamat.
 Nil actum sæve: meritis nec tale Lycurgus
 Excidium, gratique inventrix fluminis ecce.
 Sic ubi diversis maria evertere procellis
 Hinc Boreas, Eurysque, illinc niger imbris Auster, 705
 Pulsa dies, regnantque hiemes, venit æquoris alti
 Rex sublimis equis, geminusque ad spumæ Triton
 Frena natans, late pelago dat signa cadenti:

Et jam plana Thetis, montesque, & litora crescunt.
 Quis Superum tanto solatus funera voto 710
 Pensavit lacrimas? inopinæque gaudia mœstæ
 Rettulit Hypsipylæ? tu gentis conditor, Evan,
 Qui geminos juvenes Lemni de litore vestos
 Intuleras Nemeæ, mirandaque fata parabas.
 Causa viæ genitrix, nec inhospita tecta Lycurgi 715
 Præbuerant aditus, & protinus ille tyranno
 Nuntius, extinctæ miserando vulnere prolis.
 Ergo adsunt comites (pro fors, & cæca futuri
 Mens hominum!) regique favent. sed Lemnos ad aures
 Ut primum, dictusque Thoas; per tela, manusque 720
 Irruerunt, matremque avidis complexibus ambo
 Diripiunt flentes, alternaque pectora mutant.
 Illa velut rupes immoto faxea visu
 Hæret, & expertis non audet credere Divis.
 Ut vero & vultus, & signa Argoa relictis 725
 Ensis, atque humeris amborum intextus lason;
 Cesserunt luctus, turbataque munere tanto
 Corruit, atque alio maduerunt lumina fletu.
 Addita signa polo, lætoque ululante tumultu
 Tergaque, & æra Dei motas crepuere per auras. 730
 Tunc pius Œclides, ut prima silentia vulgi
 Mollior ira dedit, placidasque accessit ad aures:
 Audite, o ductor Nemeæ, lectique potentes
 Inachidæ, quæ certus agi manifestat Apollo.
 Iste quidem Argolicis haud olim indebitus armis 735
 Luctus adest. recto descendunt limite Parcæ.
 Et sitis interitu fluviorum, & letifer anguis,
 Et puer, heu nostri signatus nomine fati,

Archemorus: cuncta hæc Superum demissa suprema

Mente fluunt. differte animos, festinaque tela

740

Ponite. mansuris donandus honoribus infans.

Et meruit. det pulchra suis libamina virtus

Manibus, atque utinam plures innectere pergas,

Phoebe, moras, semperque novis bellare vetemur

Casibus, & semper Thebe funesta recedat.

745

At vos magnorum transgressi fata parentum

Felices, longum quibus hinc per secula nomen,

Dum Lernæa palus, & dum pater Inachus ibit,

Dum Nemee tremulas campis jaculabitur umbras;

Ne fletu violate sacrum, ne plangite Divos:

750

Nam Deus iste, Deus; Pylæ nec fata senectæ

Maluerit, Phrygiis aut degere longius annis.

Finierat, cœloque cavam nox induit umbram.

P. P A P I N I I S T A T I I
 T H E B A I D O S
 L I B E R V I.

NUNTIA multivago Danaas perlabitur urbes
 Fama gradu, sancire novo solennia busto
 Inachidas, ludumque super, quo Martia bellis
 Præsudare paret, seseque accendere virtus.
 Grajum ex more decus, primus Pisæa per arva
 Hunc pius Alcides Pelopi certavit honorem,
 Pulvereumque fera crinem deterfit oliva.
 Proxima vipereo celebravit libera nexu
 Phocis Apollineæ bellum puerile pharetræ,
 Mox circum tristes servata Palæmonis aras
 Nigra superstio, quoties animosa resumit
 Leucothoe gemitus, & amica ad litora festa
 Tempestate venit. planctu conclamat uterque
 Isthmos, Echioniæ responsant flebile Thebæ:
 Et nunc eximii regum, quibus Argos alumnis
 Connexum cœlo, quorumque ingentia tellus
 Aonis & Tyriæ suspirant nomina matres,
 Concurrent, nudasque movent in proelia vires.

5

10

15

Ceu primum aufuræ trans alta ignota biremes,
 Seu Tyrrenam hiemem, seu stagna Ægæa laceſſunt, 20
 Tranquillo prius arma lacu, clavumque, levesque
 Explorant remos, atque ipſa pericula diſcunt.
 At cum experta cohors: tum pontum irrumperere fretæ
 Longius, ereptasque oculis non quærere terras.
 Clara laboriferos cœlo Tithonia currus 25
 Extulerat, vigilesque Deæ pallentis habenas
 Et nox, & cornu fugiebat Somnus inani.
 Jam plangore viæ, gemitu jam regia mugit
 Flebilis: acceptos longe nemora avia frangunt;
 Multiplicantque ſonos. ſedet ipſe exutus honoro 30
 Vittarum nexu genitor, ſquallentiaque ora
 Sparſus, & incultam ferali pulvere barbam.
 Aſperior contra, planctusque egreſſa viriles
 Exemplo famulas premit, hortaturque volentes
 Orba parens, lacerasque ſuper procumbere nati 35
 Reliquias ardet, totiesque avulſa refertur:
 Arcet & ipſe pater. mox ut mœrentia dignis
 Vultibus Inachii penetrarunt limina reges,
 Ceu nova tunc clades, & primo faucius infans
 Vulnere, letaliſve irrumperet atria ſerpens: 40
 Sic alium ex alio, quanquam laſſata, fragorem
 Pectora congeminant, integratoque reſultant
 Accenſæ clamore fores. ſenſere Pelasgi
 Invidiam, & lacrimis excuſant crimen obortis.
 Ipſe, datum quoties, intercifoque tumultu 45
 Conſcivit ſtupefacta domus, ſolatur Adraſtus
 Alloquiis genitorem ultro: nunc fata recensens
 Reſque hominum duras, & inexorabile penſum;

Nunc aliam prolem, manfuraque numine dextro
Pignora. nondum orfis modus, & lamenta redibant. 50
Ille quoque affatus non mollius audit amicos,
Quam trucidis Ionii rabies clamantia ponto
Vota virum, aut tennes curant vaga fulmina nimbos.
Tristibus interea ramis, teneraque cupreffo
Damnatus flammæ torus, & puerile pheretrum 55
Texitur: ima virent agrefsi stramina cultu.
Proxima gramineis operofior area fertis,
Et picturatus morituris floribus agger.
Tertius affurgens Arabum strue tollitur ordo
Eoas complexus opes, incanaque glebis 60
Tura, & ab antiquo durantia cinnama Belo.
Summa crepant auro, Tyrioque attollitur oſtro
Molle supercilium: teretes hoc undique gemmæ
Irradiant, medio Linus intertextus acantho,
Letiferique canes. opus admirabile ſemper 65
Oderat, atque oculos fleſtebat ab omine mater.
Arma etiam, & veterum exuvias circumdat avorum
Gloria mixta malis, afflictaeque ambitus aulae,
Ceum grande exſequiis onus, atque immenſa ferantur
Membra toro: ſed caſſa tamen ſteriliſque dolentes 70
Fama juvat, parvique augeſcunt munere manes.
Inde ingens lacrimis honor, & miſeranda voluptas,
Muneraque in cineres annis graviora feruntur.
Namque illi & pharetras, brevioraque tela dicarat
Feſtinus voti pater, inſontesque ſagittas. 75
Jam tunc & nota ſtabulis de gente probatos
In nomen paſcebat equos, cinctusque ſonantes,
Armaque majores exſpectatura lacertos.

Spes avidæ! quas non in nomen credula vestes
 Urgebat studio? cultusque insignia regni 80
 Purpureos, sceptrumque minus? cuncta ignibus atris
 Damnat atrox, suaque ipse parens gestamina ferri,
 Si damnis rabidum queat exsaturare dolorem.
 Parte alia gnari monitis exercitus instat
 Auguris, aeriam truncis nemorumque ruina 85
 Montis onus cumulare pyram; quæ crimina cæsi
 Anguis, & infausti cremet atra piacula belli.
 His labor accisam Nemeen, umbrosaque Tempe
 Præcipitare solo, lucosque ostendere Phœbo.
 Sternitur extemplo veteres incidua ferro 90
 Silva comas, largæ qua non opulentior umbræ
 Argolicos inter saltusque educta Lycæos
 Extulerat super astra caput. stat sacra senectæ
 Numine, nec solos hominum transgressa veterno
 Fertur avos, Nymphas etiam mutasse superstes, 95
 Faunorumque greges. aderat miserabile luco
 Excidium. fugere feræ, nidosque tepentes
 Absiliunt (metus urget) aves. cadit ardua fagus:
 Chaoniumque nemus, brumæque illæsa cupressus,
 Procumbunt piceæ, flammis alimenta supremis, 100
 Ornique, ilicæque trabes, metuendaque succo
 Taxus, & infandos belli potura cruores
 Fraxinus, atque situ non expugnabile robur.
 Hinc audax abies, & odoro vulnere pinus
 Scinditur, acclinant intonsa cacumina terræ 105
 Alnus amica fretis, nec inhospita vitibus ulmus.
 Dat gemitum tellus. non sic everfa feruntur
 Uimara, cum fracto Boreas caput extulit antro.

Non grassante Noto citius nocturna peregit
 Flamma nemus. linquunt flentes dilecta locorum 110
 Otia, cana Pales, Silvanusque arbiter umbræ,
 Semideumque pecus. migrantibus adgemit illis
 Silva, nec amplexæ dimittunt robora Nymphæ.
 Ut cum possessas avidis victoribus arces
 Dux raptare dedit, vix signa audita, nec urbem 115
 Invenias: ducunt, sternuntque, abiguntque, feruntque
 Immodici: minor ille fragor, quo bella geruntur.
 Jamque pari cumulo geminas hanc tristibus Umbris,
 Ast illam Superis æquus labor auxerat aras,
 Cum signum luctus cornu grave mugit adunco 120
 Tibia, cui teneros suetum producere Manes
 Lege Phrygum moesta. Pelopem monstrasse ferebant
 Exsequiale sacrum, carmenque minoribus umbris
 Utile, quo geminis Niobe consumpta pharetris
 Squallida bisseas Sipylon deduxerat urnas. 125
 Portant inferias, arsuræque fercula primi
 Graiorum, titulisque pios testantur honores
 Genris quisque suæ. longo post tempore surgit
 Colla super juvenum (numero dux legerat omni)
 Ipse fero clamore torus. cinxere Lycurgum 130
 Lernæi proceres, genitricem mollior ambit
 Turba, nec Hyppipyle raro subit agmine: vallant
 Inachidæ memores, sustentant livida nati
 Brachia, & inventæ concedunt plangere matri.
 Illic infaustos ut primum egressa penates 135
 Eurydice, nudo vocem de pectore rumpit,
 Planctuque, & longis præfata ululatibus infit:
 Non hoc Argolidum coetu circumdata matrum

Speravi te, nate, sequi, nec talia demens
Fingebam votis annorum elementa tuorum, 140
Nil sævum reputans: etenim his in sinibus ævi
Unde ego bella tibi Thebasque ignara timerem?
Cui Superùm nostro committere sanguine pugnas
Dulce? quis hoc armis vovit scelus? at tua nondum,
Cadme, domus, nullus Tyrio grege plangitur infans. 145
Primitias egomet lacrimarum, & cædis acerbæ
Ante tubas ferrumque tuli, dum deside cura
Credo finis fidos altricis, & ubera mando.
Quidni ego? narrabat servatum fraude parentem,
Infantesque manus. en! quam ferele putemus 150
Abjurasse sacrum, & Lemni gentilibus unam
Immunem furiis. hæc illa, & creditis ausæ?
Hæc pietate potens? solis abjecit in arvis
Non regem, dominumve; alienos impia partus.
Hoc tantum, silvæque infamis tramite liquit, 155
Quem non anguis atrox (quid enim hac opus, hei mihi, leti
Mole fuit?) tantum cœli violentior aura,
Impulsæque Noto frondes, cassusque valeret
Exanimare timor. nec vos incessere luctu
Orba habeo. fixum matri immotumque manebat 160
Hac altrice nefas. at quin & blandus ad illam,
Nate, magis, solam nosse, atque audire vocantem,
Ignarusque mei: nulla ex te gaudia matri.
Illa tuos questus, lacrimososque impia risus
Audiit, & vocis decerpfit murmura primæ. 165
Illa tibi genitrix semper, dum vita manebat,
Nunc ego: sed miseræ mihi nec punire potestas
Sic meritam. quid dona, duces, quid inania fertis

Iusta rogis? illam (nil poscunt amplius umbræ)
Illam (oro) cineri simul, excisæque parenti 170
Reddite, quæso, duces: per ego hæc primordia belli,
Cui peperî: sic æqua gemant mihi funera matres
Ogygiæ. sternit crines, iteratque precando,
Reddite: nec vero crudelem, avidamque vocate
Sanguinis: occumbam pariter, dum vulnere iusto 175
Exsaturata oculos, unum impellamur in ignem.
Talia vociferans alia de parte gementem
Hypsipylen (neque enim illa comas nec pectora servat)
Agnovit longe, & socium indignata dolorem,
Hoc saltem, o proceres, tuque o cui pignore nostro 180
Partus honos, prohibete nefas. auferte supremis
Invisam exsequiis. quid se funesta parenti
Miscet? & in nostris spectatur & ipsa ruinis?
Cui luget complexa suos? sic fata repente
Concidit, abruptisque obmutuit ore querelis. 185
Non secus ac primo fraudatum lacte juvencum,
Cui trepidæ vires, & solus ab ubere sanguis,
Seu fera, seu duras avexit pastor ad aras;
Nunc vallem spoliata parens, nunc flumina questu,
Nunc armenta movet, vacuosque interrogat agros: 190
Tunc piget ire domum, mœstoque novissima campo
Exit, & oppositas impasta avertitur herbas.
At genitor, sceptrique decus, cultusque Tonantis
Injicit ipse rogis, tergoque & pectore fuscâ
Cæsariem ferro minuit, festisque jacentis 195
Obnubit tenuia ora comis, ac talia fletu
Verba pio miscens: Alio tibi, perfide, pacto;
Iuppiter, hunc crinem voti reus ante dicaram,

Si pariter virides nati libare dedisses
 Ad tua templa genas. sed non ratus ore sacerdos, 200
 Damnatæque preces. ferat hæc, quæ dignior umbra est.
 Jam face subjecta primis in frondibus ignis
 Exclamat. labor insanos arcere parentes.
 Stant iussi Danaï, atque obrentis eminus armis
 Prospectu visus interclusere nefasto. 205
 Ditantur flammæ. non unquam opulentior illic
 Ante cinis: crepitant gemmæ, atque immane liquefcit
 Argentum, & piætis exsudat vestibis aurum;
 Nec non Assyriis pinguescunt robora succis,
 Pallentique croco strident ardentia mella, 210
 Spumantesque mero pateræ verguntur, & atrī
 Sanguinis & rapti gratissima cymbia lactis.
 Tunc septem numero turmas (centenus ubique
 Urget eques) versis duæunt insignibus ipsi
 Grajugenæ reges, lustrantque ex more, sinistro 215
 Orbe rogam, & stantes inclinant pulvere flammæ.
 Ter curvos urgere sinus, illisæque telis
 Tela sonant. quater horrendum pepulere fragorem
 Arma, quater mollem famularum brachia planctum.
 Semianimes alter pecudes, spirantiaque ignis 220
 Accipit armenta. hic luctus abolere, novique
 Funeris auspiciū, vates (quanquam omina sentit
 Vera) jubet, dextri gyro, & vibrantibus hastis,
 Hac redeunt, raptumque suis libamen ab armis
 Quisque jactat, seu frena libet, seu cingula flammis 225
 Mergere, seu jaculum, summæ seu cassidis umbram.
 Multa gemunt contra raucis concentibus agri,
 Et lituis aures circum pulsantur acutis.

Statius.

T

Terretur clamore nemus. sic Martia vellunt
 Signa tubæ, nondum ira calet, nec sanguine ferrum 230
 Irrubuit, primo bellorum comitur illo
 Vultus, honoris opus. stat adhuc incertus in alta
 Nube, quibus sese Mavors indulgeat armis.
 Finis erat, lapsusque putres jam Mulciber ibat
 In cineres. instant flammis, multoque soporant 235
 Imbre rogam, posito donec cum sole labores
 Exhausti. seris vix cessit cura tenebris.
 Roscida jam novies coelo dimiserat astra
 Lucifer, & totidem Lunæ prævenerat ignes
 Mutato nocturnus equo: nec conscia fallit 240
 Sidera, & alterno deprenditur unus in ortu:
 (Mirum opus accelerasse manus) stat saxea moles,
 Templum ingens, cineri, rerumque effectus in illo
 Ordo docet casus. fessis hic flumina monstrat
 Hypsipyle Danaïs, hic repiat flebilis infans, 245
 Hic jacet, extremum tumuli circum asperat orbem
 Squammeus: expectes morientis ab ore cruenta
 Sibila, marmorea sic volvitur anguis in hasta.
 Jamque avidum pugnas visendi vulgus inermes
 Fama vocat. cunctis arvis, ac moenibus adsunt 250
 Exciti. illi etiam, quis belli incognitus horror,
 Quos effœta domi, quos prima reliquerat ætas,
 Conveniunt. non aut Ephyræo in litore tanta
 Unquam, aut Œnomai fremuerunt agmina circo.
 Collibus incurvis, viridique obsessa corona 255
 Vallis in amplexu nemorum sedet. hispida circum
 Stant juga, & objectus geminis umbonibus agger
 Campum exire vetat, longo quem tramite planum

Gramineæ frondes, sinuataque cespite vivo
 Mollia non subitis augent fastigia clivis. 260
 Illic conferti, jam sole rubentibus arvis,
 Bellatrix sedere cohors: ibi corpore mixto
 Metiri numerum, vultusque, habitusque suorum;
 Dulce viris, tantique juvat fiducia belli.
 Centum ibi nigrantes, armenti robora, tauros 265
 Lenta mole trahunt, idem numerusque colorque
 Matribus, & nondum lunatis fronte juvenis.
 Exin magnanimûm series antiqua parentum
 Invehitur, miris in vultum animata figuris.
 Primus anhelantem duro Tirynthius angens 270
 Pectoris attritu sua frangit in ossa leonem.
 Haud illum impavidi, quamvis & in ære, suumque
 Inachidæ videre decus, pater ordine juncto
 Lævus, arundineæ recubansque sub aggere ripæ;
 Cernitur, emissæque indulgens Inachus urnæ. 275
 Io post tergum, jam prona, dolorque parentis
 Spectat inocciduis stellatum visibus Argum.
 Ast illam melior Phariis erexerat arvis
 Juppiter, atque hospes jam tunc Aurora colebat.
 Tantalus inde parens, non qui fallentibus undis 280
 Imminet, aut refugæ sterilem rapit æra silvæ,
 Sed pius, & magni vehitur conviva Tonantis.
 Parte alia victor curru Neptunia tendit
 Lora Pelops, pressatque rotas auriga natantes
 Myrtilus, & volucris jam jamque relinquitur axe. 285
 Et gravis Acrisius, speciesque horrenda Chorœbi,
 Et Danae culpata sinus. & in amne reperto
 Tristis Amynone, parvoque Alcmena superbit

Hercule, tergemina crinem circumdata luna.
 Jungunt discordes inimica in foedera dextras 290
 Belidæ fratres: sed vultu mitior adstat
 Ægyptus, Danaï manifestum agnoscere ficto
 Ore nefas, pacisque malæ, noctisque futuræ.
 Mille dehinc species. tandem satiata voluptas,
 Præstantesque viros vocat ad sua præmia virtus. 295
 Primus sudor equis. Dic, inclyte Phœbe, regentum
 Nomina, dic ipsos: neque enim generosior unquam
 Alipedum collata acies: ceu præpete cursu
 Confligant densæ volucres, aut litore in uno
 Æolus insanis statuât certamina ventis. 300
 Ducitur ante omnes rutilæ manifestus Arion
 Igne jubæ. Neptunus equo, si certa priorum
 Fama, pater. primus teneris læsisse lupatis
 Ora, & litoreo domitasse in pulvere fertur,
 Verberibus parcens: etenim insatiatus eundi 305
 Ardor, & hiberno par inconstantia ponto.
 Sæpe per Ionium Libycumque natantibus ire
 Interjunctus equis, omnesque assuetus in oras
 Cœruleum deferre patrem. stupuere relicta
 Nubila, certantes Eurique Notique sequuntur. 310
 Nec minor in terris bella Eurysthea gerentem
 Amphitryoniadea alto per gramina sulco
 Duxerat: illi etiam ferus, indocilisque teneri.
 Mox Divûm dono regis dignatus Adraasti
 Imperia, & multum mediis mansueverat annis. 315
 Tunc rector genero Polynici indulget agendum
 Multa monens, ubi fervor equo, qua fuetus ab arte
 Mulceri, ne sæva manus, ne liber habenis

Impetus: urge alios, inquit, stimulisque, minisque;
 Ille ibit, minus ipse voles. sic ignea lora 320
 Cum daret, & rapido Sol natum imponeret axi,
 Gaudentem lacrimans astra infidiosa docebat,
 Nolentesque teri zonas, mediamque polorum
 Temperiem. pius ille quidem, & formidine cauta;
 Sed juvenem duræ prohibebant discere Parcæ. 325
 Œbalios sublimis agit spes proxima palmæ
 Amphiarus equos: tua furto lapsa propago,
 Cyllare, dum Scythici diversus ad ostia ponti
 Castor, Amyclæas remo permutat habenas.
 Ipse habitu niveus: nivei dant colla jugales: 330
 Concolor est albis & cassis, & infula, cristis.
 Quin & Thessalicis felix Admetus ab oris
 Vix steriles compescit equas, Centaurica dicunt
 Semina: credo, adeo sexum indignantur, & omnis
 In vires adducta Venns, noctemque, diemque 335
 Assimulant, maculis internigrantibus albæ:
 Tantus uterque color. credi nec degener illo
 De grege Castaliæ, stupuit qui sibila cannæ
 Lætus, & audito contempsit Apolline pasci.
 Ecce & Iasonidæ juvenes nova gloria matris 340
 Hypsipyles subiere jugo, quo vectus uterque.
 Nomen avo gentile Thoas, atque omine dictus
 Euneos Argoo. geminis eadem omnia, vultus,
 Currus, equi, vestes, par & concordia voti,
 Vincere vel solo cupiunt a fratre relinqui. 345
 It Chromis, Hippodamusque, alter satus Hercule magno,
 Alter ab Œnomao. dubites, uter effera presset
 Frena magis. Genici pecus hic Diomedis; at ille

Pisæi juga patris habet: crudelibus ambo
 Exuviis, diroque imbuti sanguine currus. 350
 Metarum instar erat hinc nudo robore quercus,
 Olim omnes exuta comas, hinc saxeus umbo
 Arbitræ agricolis. finem jacet inter utrumque;
 Quale quater jaculo spatium, ter arundine vincas.
 Interea cantu Musarum nobile mulcens 355,
 Concilium, citharæque manus insertus Apollo
 Parnassi summo spectabat ab æthere terras,
 Orsa Deum (nam sæpe Jovem, Phlegramque, sui que
 Anguis opus, fratrumque pius cantarat honores)
 Tunc aperit, quis fulmen agat, quis fidera ducat 360
 Spiritus, unde animi fluvius, quæ pabula ventis,
 Quo fonte immensum vivat mare, quæ via soles
 Præcipitet, noctem quæ porrigat, immane tellus,
 An media, & rursus mundo succincta latenti.
 Finis erat, differt avidas audire sorores: 365
 Dumque chelyn lauro, textumque illustre coronæ
 Subligat, & picto discingit pectora limbo,
 Haud procul Herculeam Nemeen clamore reductus
 Aspicit, atque illic ingens certaminis instar
 Quadrijugi. noscit cunctos, & forte propinquo 370
 Constiterant Admetus & Amphiaræus in arvo.
 Tunc secum, Quisnam iste duos, fidissima Phoebo
 Nomina, commisit Deus in discrimina reges?
 Ambo pii, carique ambo. nequeam ipse priorem
 Dicere. Peliacis hic cum famularer in arvis 375
 (Sic Jovis imperia, & nigræ volvere sorores)
 Tura dabat famulo, nec me sentire minorem
 Ausus; at hic tripodum comes, & pius artis alumnus

Æthereæ. potior meritis tamen ille, sed hujus
 Extrema jam fila colo: datur ordo senectæ 380
 Admeto, serumque mori. tibi nulla supersunt
 Gaudia, jam Thebæ juxta, & tenebrosa vorago.
 Scis miser, & nostræ pridem cecinere volucres.
 Dixit, & os fletu pæne inviolabile tinctus
 Extemplo Nemeen radiante per æthera saltu 385
 Ocior & patrio venit igne, suisque sagittis.
 Ipse olim in terris, cœlo vestigia durant,
 Claraque per Zephyros etiamnum semita lucet.
 Et jam sortitus Prothous versarat athena
 Casside. jamque locus cuique est, & liminis ordo. 390
 Terrarum decora ampla viri, decora ampla jugales,
 Divûm utrumque genus, stant uno margine clausi;
 Spesque, audaxque una metus, & fiducia pallens.
 Nil fixum cordi. pugnant exire, paventque:
 Concurrit summos animosum frigus in artus. 395
 Qui dominis, idem ardor equis. face lumina surgunt,
 Ora sonant morfu, spumisque, & sanguine ferrum
 Uritur, impulsi nequeunt obfistere postes,
 Claustaque, compressæ transfumat anhelitus iræ.
 Stare adeo miserum est: pereunt vestigia mille 400
 Ante fugam, absentemque ferit gravis ungula campum.
 Circumstant fidi, nexusque, & torta jubarum
 Expediunt, firmantque animos, & plurima monstrant.
 Insonuit contra Tyrrhenum murmur, & omnes
 Exsiluere loco. quæ tantum carbasa ponto? 405
 Quæ bello sic tela volant? quæ nubila cœlo?
 Annibus hibernis minor est, minor impetus igni:
 Tardius astra cadunt: glomerantur tardius imbres.

Tardius e summo decurrunt flumina monte.
 Emissos videre, atque agnovere Pelasgi. 410
 Et jam rapti oculis, jam cæco pulvere mixti
 Una in nube latent, vultusque umbrante tumultu,
 Vix inter sese clamore & nomine noscunt.
 Evolvere globum, & spatio quo quisque valebat
 Diducti. delet fulcos iterata priores 415
 Orbita. nunc avidi prono juga pectore tangunt,
 Nunc pugnante genu pressis duplicantur habenis:
 Colla toris crinita tument, stantesque repetit
 Aura jubar: bibit albentes humus arida nimbos.
 Fit sonus, immanisque pedum, tenuisque rotarum. 420
 Nulla manus requies, densis infibilat aer
 Verberibus, gelida non crebrior exsilit Arcto
 Grando, nec Oleniis manant tot cornibus imbres.
 Senferat adductis alium prælagus Arion
 Stare ducem loris, dirumque expaverat infons 425
 Œdipodioniden. jam illinc a limine discors,
 Iratusque oneri insolito truculentior ardet.
 Inachidæ credunt accensum laudibus. ille
 Aurigam fugit. aurigæ furiale minatur
 Efferus, & campo dominum circumspicit omni. 430
 Ante tamen cunctos sequitur, longeque secundus
 Amphiaras agit, quem Thessalus æquat eundo
 Admetus. juxta gemini, nunc Euneos ante,
 Et nunc ante Thoas. cedunt, vincuntque, nec unquam
 Ambitiosa pios collidit gloria fratres. 435
 Postremum discrimen erant Chromis asper, & asper
 Hippodamus: non arte rudes, sed mole tenentur
 Cornipedum. prior Hippodamus fert ora sequentum,

Fert gemitus, multaque humeros incenditur aura.
 Speravit flexæ circum compendia metæ, 440
 Interius ductis Phœbeius augur habenis,
 Anticipasse viam, nec non & Theſſalus heros
 Spē propiore calet: dum non cohibente magistro
 Spargitur in gyros, dexterque exerrat Arion.
 Jam prior Œclides, & jam non tertius ibat 445
 Admetus, laxo cum tandem ex orbe reductus
 Æquoreus sonipes premit, evaditque parumper
 Gavisos. subit astra fragor, cœlumque tremiscit,
 Omniaque excusso patuere sedilia vulgo.
 Sed nec lora regit, nec verbera pallidus addit 450
 Labdacides. lasſa veluti ratione magister
 In fluctus, in saxa ruit; nec jam amplius astra
 Respicit, & victam projecit casibus artem.
 Rursus præcipientes in recta ac devia campi
 Obliquant, tenduntque vias, iterum axibus axes 455
 Inſiſti, radiisque rotæ. pax nulla, fidesque.
 Bella geri ferro levius. bella horrida credas:
 Is furor in laude est. trepidant, mortemque minantur,
 Multaque transverſis præſtringitur ungula campis.
 Nec jam ſufficiunt ſtimuli, non verbera. voce 460
 Nominibusque cient Pholoen Admetus, & Irin
 Funalemque Thoen, rapidum Danaeius augur
 Aſcheton increpitans, meritumque vocabula Cygnum.
 Audit & Herculeum Strymon Chromin, Euneon audit
 Igneus Æchion. tardum Calydonæ laceſſit 465
 Hippodamus, variumque Thoas rogat ire Podarcem.
 Solus Echionides errante ſilentia curru
 Mœſta tenet, trepidaque timet ſe voce fateri.

Vixdum coeptus equis labor, & jam pulvere quarto
 Campum ineunt, jamque & tepidis sudoribus artus 470
 Effoeti, & crassum rapit eiecitque vaporem
 Cornipedum flammata sitis: nec jam integer illis
 Impetus, & longi suspendunt ilia flatus.
 Hic anceps fortuna diu decernere primum
 Ausa venit. ruit, Hæmonium dum fervidus instat 475
 Admetum superare Thoas: nec prætulit ullam
 Frater opem. velit ille quidem; sed Martius ante
 Obstitit Hippodamus, mediasque immisit habenas.
 Mox Chromis Hippodamum metæ interioris ad orbem
 Viribus Herculeis, & toto robore patris 480
 Axe tenet premo: luctantur abire jugales
 Nequidquam, frenosque & colla rigentia tendunt:
 Ut Siculas si quando rates tenet æstus, & ingens
 Auster agit, medio stant vela tumentia ponto.
 Tunc ipsum fracto curru deturbat, & isset 485
 Ante Chromis; sed Thraces equi ut videre jacentem
 Hippodamum, redit illa fames, jam jamque trementem
 Partiti furiis; ni frena, ipsosque frementes,
 Oblitus palmæ, retro Tirynthius heros
 Torisisset, victusque & collaudatus abisset. 490
 At tibi promissos jamdudum Phœbus honores,
 Amphiaræ, cupit. tandem ratus apta favori
 Tempora, pulverei venit in spatia horrida Circi:
 Cum jam in fine viæ, & summum victoria nutat:
 Anguicomam monstri effigiem sævissima visu 495
 Ora movet: sive ille Erebo, seu finxit in astu
 Temporis; innumera certe formidine cultum
 Tollit in astra nefas. non illud janitor atræ

Impavidus Lethes, non ipsæ horrore sine alto
 Eumenides vidisse queant: turbasset euntes 500
 Solis equos, Martisque jugum. nam flavus Arion
 Ut vidit, saliere jubæ, atque erectus in armos
 Stat, fociumque jugi, comitesque utrinque laboris
 Secum alte suspendit equos. ruit ilicet exsul
 Aonius, nexuque diu per terga volutus 505
 Exiit: abripitur longe moderamine liber
 Currus: at hunc putri præter tellure jacentem
 Tænarei currus, & Theffalus axis, & heros
 Lemnius, obliqua quantum vitare dabatur
 Transabiare fuga. tandem caligine mersum 510
 Eruit accursu comitum caput, ægraque tollit
 Membra solo, & focero redit hand speratus Adrasto.
 Quis mortis, Thebane, locus? nisi dura negasset
 Tisiphone, quantum poteras dimittere bellum?
 Te Thebæ, fraterque palam, te plangeret Argos; 515
 Te Nemea: tibi Lerna comas, Larissaque supplex
 Poneret; Archemori major colerere sepulcro.
 Tunc vero Œclides, quanquam jam certa sequenti
 Præmia, cum vacuus domino præiret Arion,
 Ardet adhuc cupiens vel inane vincere currum. 520
 Dat vires, refovetque Deus. volat ocior Euro.
 Ceu modo carceribus dimissus in arva solutis
 Verberibusque jubas, & terga laceffit habenis,
 Ascheton increpitansque levem, Cygnumque nivalem.
 Nunc saltem dum nemo prior, rapit igneus orbes 525
 Axis, & effossæ longe sparguntur arenæ.
 Dat gemitum tellus, & jam tunc sæva minatur.
 Forsitan & victo prior isset Arione Cygnus,

Sed vetat æquoreus vinci pater: hinc vice justa
Gloria mansit equo, cessit victoria vati.

530

Huic pretium palmæ, gemini cratera ferebant
Herculeum juvenes, illum Tirynthius olim
Ferre manu sola, spumantemque ore supino
Vertere, seu monstri victor, seu Marte, solebat.

Centauros habet arte truces, aurumque figuris
Terribile: hic mixta Lapitharum cæde rotantur
Saxa, faces, alique iterum crateres, ubique
Ingentes morientum iræ. tenet ipse furentem
Hylæum, & torta molitur robora barba.

535

At tibi Mæonio fertur circumflua limbo
Pro meritis, Admete, chlamys, repetitaque multo
Murice. Phryxæi natus hic contemtor ephebus
Æquoris, & picta translucet cœrulus unda:

540

In latus ire manus, mutaturusque videtur
Brachia, nec siccum speres in stamine crinem:
Contra autem frustra sedet anxia turre suprema
Sestias in speculis: moritur prope conscius ignis.

545

Has Adrastus opes dono victoribus ire

Imperat: at generum famula solatur Achæa.

Sollicitat tunc ampla viros ad præmia cursu

550

Præceleres, agile studium, & tenuissima virtus;

Pacis opus, cum sacra vocant; nec inutile bellis

Subsidium, si dextra neget. prior omnibus Idas,

Nuper Olympiacis umbratus tempora ramis,

Profluit. excipiunt plausu Pisæa juvenus

555

Eleæque manus. sequitur Sicyonius Alcon,

Et bis in Isthmiaca victor clamatus arena

Phædimus, alipedumque fugam prægressus equorum

Ante Dymas, sed tunc ævo tardante secutus.
 Multi &, quos varii tacet ignorantia vulgi, 560
 Hinc atque hinc subiere. sed Arcada Parthenopæum
 Appellant, denſique cient vaga murmura Circi.
 Nota parens curſu. quis Mænalæ Atalantes
 Neſciat egregium decus, & veſtigia cunctis
 Indepreſſa procis? onerat celeberrima natum 565
 Mater: & ipſe procul fama jam notus inermes
 Narratur cervas pedes inter aperta Lycæi
 Tollere, & emiſſum curſu deprendere telum.
 Tandem exſpectatus volucris ſuper agmina ſaltu
 Emicat, & torto chlamyden diſſibulat auro. 570
 Effulſere artus, membrorumque omnis aperta eſt
 Lætitiâ, inſigneſque humeri, nec pectora nudis
 Deteriora genis, latuitque in corpore vultus.
 Ipſe tamen formæ laudem aſpernatur, & arcet
 Mirantes. tunc Palladios non inſcius hauſtus 575
 Incubuit, pinguique cutem fuſcatur olivo.
 Hoc Idas, hoc more Dymas, aliiſque niteſcunt.
 Sic ubi tranquillo pellucent ſidera ponto,
 Vibraturque fretis cœli ſtellantis imago,
 Omnia clara nitent: ſed clarior omnia ſupra 580
 Heſperos exercet radios, quantuſque per altum
 Æthera, cæruleis tantus monſtratur in undis.
 Proximus & forma, nec multum ſegnior Idas
 Curſibus, atque ævo juxta prior: attamen illi
 Jam tenuem pingues florem induxere palæſtræ, 585
 Deſerpitque genis, nec ſe lanugo fatetur
 Intonſæ ſub nube comæ. tunc rite citatos
 Explorant, acuuntque gradus, variaſque per artes

Instimulant docto languentia membra tumultu.
 Poplite nunc flexo fidunt, nunc lubrica forti 590
 Pectora collidunt plausu: nunc ignea tollunt
 Crura, brevemque fugam necopino fine reponunt.
 Jam ruit atque æquum summisit regula limen,
 Corripuere leves spatium, campoque refulsit
 Nuda cohors. volucres iisdem modo tardius arvis 595
 Ille videntur equi. credas e plebe Cydonum
 Parthorumque fuga totidem exsiluisse sagittas.
 Non aliter celeres Hyrcana per avia cervi,
 Cum procul impasti fremitum acceperere leonis,
 Sive putant: rapit attonitos fuga cæca, metusque 600
 Congregat, & longum dant cornua mixta fragorem.
 Effugit hic oculos rapida puer ocior aura
 Mænalius, quem deinde gradu premit horridus Idas,
 Inspiratque humero; flatuque, & pectoris umbra
 Terga premit. post ambiguo discrimine tendunt 605
 Phædimus atque Dymas. illis celer imminet Alcon.
 Flavus ab intonso pendebat vertice crinis
 Arcados: hoc primis Triviæ pascebat ab annis
 Munus, & Ogygio victor cum Marte redisset,
 Nequidquam patriis audax promiserat aris, 610
 Tunc liber nexu, lateque in terga solutus
 Occursu Zephyri retro fugit, & simul ipsum
 Impedit, infestoque volans obtenditur Idæ.
 Inde dolum juvenis, fraudique accommoda sensit
 Tempora: jam finem juxta, dum limina victor 615
 Parthenopæus init, correpto crine redactum
 Occupat, & longæ primus ferit ostia portæ.
 Arcades arma fremunt, armis defendere regem,

Nî raptum decus, & meriti reddantur honores,
 Contendunt, totoque parant decedere Circo. 620
 Sunt & quîs Idæ placeat dolus. ipse regeſta
 Parthenopæus humo vultumque oculosque madentes
 Obruit. acceſſit lacrimarum gratia formæ.
 Pectora nunc mœrens, nunc ora indigna cruento
 Ungue ſecat, meritamque comam. furit undique clamor 625
 Diſſonus, ambiguumque ſenis cunctatur Adraſti
 Conſilium. tandem ipſe refert: Compelſcite litem,
 O pueri! virtus iterum tentanda: ſed ite
 Limite non uno: latus hoc conceditur Idæ;
 Tu diverſa tene: fraus curſibus omnis abeſto. 630
 Audierant, diſtoque manent. mox numina ſupplex
 Affatu tacito juvenis Tegœus adorat:
 Diva potens nemorum (tibi enim hic tibi crinis honori
 Debitus, eque tuo venit hæc injuria voto)
 Si bene quid genitrix, ſi quid venatibus ipſe 635
 Promerui, ne (quæſo) finas hoc omine Thebas
 Ire, nec Arcadiæ tantum meruiſſe pudorem.
 Auditum manifeſta fides: vix campus euntem
 Sentit, & exilis plantis intervenit aer,
 Raraque non fracto veſtigia pulvere pendent, 640
 Irrupit clamore fores, clamore recurrit
 Ante ducem, preſenſaque levat ſuſpiria palma.
 Finiti curſus, operumque inſignia præſto.
 Arcas equum dono, clypeum gerit improbus Idas,
 Cetera plebs Lyciis gaudet contenta pharetris. 645
 Tunc vocat, emiſſo ſi quis decernere diſco
 Impiger, & vires velit oſtentare ſuperbas.
 It juſſus Pterelas, & aenæ lubrica maſſæ

Pondera, vix toto curvatus corpore juxta
Dejicit. inspestant taciti, expenduntque laborem 650
Inachidæ. mox turba ruunt, duo gentis Achææ,
Tres Ephyreiadæ, Pisa satus unus, Acarnan
Septimus: & plures agitabat gloria, ni se
Arduus Hippomedon cavea stimulante tulisset
In medios, lateque ferens sub pectore dextro 655
Orbem alium: Hunc potius, juvenes, qui moenia faxis
Frangere, qui Tyrias dejectum vaditis arces,
Hunc rapire. ast illud cui non jaculabile dextræ
Pondus? & abreptum nullo conamine jecit
In latus. absistunt procul, attonitique fatentur 660
Cedere. vix unus Phlegyas, acerque Menestheus
(Hos etiam pudor, & magni tenuere parentes)
Promisere manum. concessit cetera pubes
Sponte, & adorato rediit ingloria disco.
Qualis Bistonis clypeus Mavortis in arvis 665
Luce mala Pangæa ferit, solemque refulgens
Territat, incussaue Dei grave mugit ab hasta.
Pisæus Phlegyas opus inchoat, & simul omnes
Abstulit in se oculos exhausto corpore virtus
Promissa. ac primum terra, discumque, manumque 670
Asperat: excusso mox circum pulvere versat,
Quod latus in digitos, mediæ quod tertius ulnæ
Conveniat: non artis egens. hic semper amori
Ludus erat, patriæ non tantum ubi laudis obiret
Sacra, sed alternis Alpheon utrinque solebat 675
Metiri ripis, & qua latissima distant,
Non unquam merso transmittere flumina disco.
Ergo operum fidens, non protinus horrida campi

Jugera, sed cœlo dextram meritur, humique
 Pressus utroque genu, collecto sanguine discum 680
 Ipse super sese rotat, atque in nubila condit.
 Ille citus sublime petit, similisque cadenti
 Crescit in adversum, tandemque exhaustus ab alto
 Tardior in terram redit, atque immergitur arvis.
 Sic cadit, attonitis quoties avellitur astris, 685
 Solis opaca foror: procul auxiliantia gentes
 Æra crepant, frustra que timent: at Theffala victrix
 Ridet anhelantes audito carmine bigas.
 Collaudant Danaï. sed non tibi molle tuenti
 Hippomedon, majorque manus speratur in æquo. 690
 Atque illi extemplo, cui spes infringere dulce
 Immodicas, Fortuna venit. quid numina contra
 Tendere fas homini? spatium jam immane parabat,
 Jam cervix conversa, & jam latus omne redibat:
 Excidit ante pedes elapsum pondus, & ictus 695
 Destituit, frustra que manum dimisit inanem.
 Ingemuere omnes, rarisque ea visa voluptas.
 Inde ad conatus timida subit arte Menestheus
 Cautior, & multum te, Maja nate, rogato
 Molis prægravidæ castigat pulvere lapsus. 700
 Illa manu magna, & multum felicior exit,
 Nec partem exiguam Circi transvecta quievit.
 Fit sonus, & fixa signatur terra sagitta.
 Tertius Hippomedon valida ad certamina tardos
 Mollitur gressus. namque illum corde sub alto 705
 Et casus Phlegyæ monet, & fortuna Menesthei.
 Erigit assuetum dextræ gestamen, & alte
 Sustentans, rigidumque latus, fortesque lacertos
 Staius.

Consulit, ac vasto contorquet turbine, & ipse
 Prosequitur: fugit horrendo per inania saltu, 710
 Jamque procul meminit dextræ, servatque tenorem
 Discus. nec dubia junctave Menesthea victum
 Transabiit meta. longe super æmula signa
 Confedit, viridesque humeros, & opaca Theatri
 Culmina, ceu latæ tremefecit mole ruinae. 715
 Quale vaporifera saxum Polyphemus ab Ætna
 Lucis egente manu, tamen in vestigia puppis
 Auditæ, juxtaque inimicum exegit Ulixen.
 Sic & Aloidæ, cum jam celaret Olympum
 Desuper Ossa rigens, ipsum glaciale ferebant 720
 Pelion, & trepido sperabant jungere coelo.
 Tunc genitus Talao victori tigrin inanem
 Ire jubet, fulvo quæ circumfusa nitebat
 Margine, & extremos auro mansueverat ungues.
 Gnosfiacos arcus habet, & vaga tela Menestheus. 725
 At tibi, ait, Phlegya, casu frustrate sinistro,
 Hunc quondam nostri decus, auxiliumque Pelasgi,
 Ferre damus (neque enim Hippomedon inviderit) enses.
 Nunc opus est animis infestos tollere cæstus
 Cominus. hæc bellis & ferro proxima virtus. 730
 Constitit immanis cerni, immanisque teneri
 Argolicus Capaneus, ac dum nigrantia plumbo
 Tegmina cruda boum, non mollior ipse, lacertis
 Induitur, Date tot juvenum de millibus unum
 Huc ait; atque utinam potius de stirpe veniret 735
 Æmulus Aonia, quem fas demittere leto:
 Nec mea crudelis civili sanguine virtus.
 Obstupuere animi, fecitque silentia terror.

Tandem insperatus nuda de plebe Laconum
 Proflit Alcidas. mirantur Dorica regum 740
 Agmina: sed focii fretum Polluce magistro
 Norant, & sacras inter crevisse palæstras.
 Ipse Deus posuitque manus, & brachia finxit
 Materiam: (suadebat amor) tunc sæpe locavit
 Cominus, & simili stantem miratus in ira 745
 Sustulit exultans, nudumque ad pectora preffit.
 Illum indignatur Capaneus, ridetque vocantem
 Ut miserans, poscitque alium: tandemque coactus
 Restitit, & stimulis jam languida colla tumescunt.
 Fulmineas alte suspensi corpora plantis 750
 Erexere manus: tuto procul ora recessu
 Armorum in speculis, aditusque ad vulnera clusi.
 Hic quantus Stygiis Tityos confurgat ab arvis,
 Si torvæ patiantur aves, tanta undique pandit
 Membrorum spatia, & tantis ferus ossibus exstat. 755
 Hic paulo ante puer, sed enim maturius ævo
 Robur, & ingentes spondet tener impetus annos,
 Quem vinci haud quisquam, sævo nec sanguine tingi
 Malit, & erecto timeat spectacula voto.
 Ut sese permenſi oculis, & uterque priorem 760
 Speravere locum, non protinus ira, nec ictus:
 Alternus paulum timor, & permixta furori
 Consilia, inclinant tantum contraria jactu
 Brachia, & explorant cæstus, hebetantque terendo.
 Doctior hic differt animum, metuensque futuri 765
 Cunctatus vires dispensat. at ille nocendi
 Prodigus, incautusque sui, ruit omnis, & ambas
 Consumit sine lege manus, atque irrita frendit

Insurgens, seque ipse premit. sed providus astu,
Et patria vigil arte Lacon, hos rejicit ictus, 770
Hos cavet. interdum nutu, capitisque citati
Integer obsequio, manibus nunc obvia tela
Discutiens, instat gressu, vultuque recedit:
Sæpe etiam injustis collatum viribus hostem
(Is vigor ingenio, tanta experientia dextræ est) 775
Ultro audax animis intratque & obumbrat, & alte
Affilit; ut præceps cumulo salit unda minantes
In scopulos, & fracta redit, sic ille furem
Circuit expugnans. levat ecce, diuque minatur
In latus, inque oculos: illum rigida arma caventem 780
Avocat, & manibus necopinum interfert ictum
Callidus, ac mediam designat vulnere frontem.
Jam cruor, & tepido signantur tempora rivo.
Nescit adhuc Capaneus, subitumque per agmina murmur
Miratur: verum ut fessam super ora reduxit 785
Forte manum, & summo maculas in vellere vidit,
Non leo, non jaculo tantum indignata recepto
Tigris, agit toto cedentem fervidus arvo
Præcipitatque retro juvenem, atque in terga supinat;
Dentibus horrendum stridens, geminatque rotatas 790
Multiplicatque manus. rapiunt conamina venti,
Pars cadit in cæstus. motu Spartanus acuto
Mille cavet lapsas circum cava tempora mortes,
Auxilioque pedum: sed, non tamen immemor artis,
Adversus fugit, & fugiens tamen ictibus obstat. 795
Et jam utrumque labor, suspiriaque ægra fatigant.
Tardius ille premit: nec jam hic abstinere velox:
Defectique ambo genibus, pariterque quierunt.

Sic ubi longa vagos lassarunt æquora nautas,
 Et signo de puppe dato posuere parumper 800
 Brachia; vix requies, jam vox ciet altera remos.
 Ecce iterum immodice venientem eludit, & exit
 Sponte ruens, merfusque humeris. effunditur ille
 In caput. assurgentem alio puer improbus ictu
 Perculit, eventuque impalluit ipse secundo. 805
 Clamorem Inachidæ, quantum non litora, tollunt,
 Non nemora. illum ab humo conantem ut vidit Adrastus,
 Tollentemque manus, & non toleranda parantem,
 Ite, oro, socii, furit: ite, opponite dextas,
 Festinate, furit, palmamque, & præmia ferte: 810
 Non prius effraeto quam misceat ora cerebro,
 Absistet, video: moriturum auferre Lacona.
 Nec mora, prorumpit Tydeus, nec jussa recusat
 Hippomedon. tunc vix ambo conatibus ambas
 Restringunt cohibentque manus, ac plurima suadent. 815
 Vincis, abi. pulchrum est vitam donare minori.
 Noster & hic, bellicque comes. nil frangitur heros,
 Ramumque oblatumque manu thoraca repellit
 Vociferans: Liceat! non has ego pulvere crasso,
 Atque cruore genas, meruit quibus iste favorem, 820
 Semivir infodiam? mittamque informe sepulcro
 Corpus? & Cebalio donem lugere magistro?
 Dixit. at hunc socii tumidum & vicisse negantem
 Avertunt. contra laudant insignis alumnum
 Taygeti, longeque minas rifere Lacones. 825
 Jamdudum variæ laudes & conscia virtus
 Tydea magnanimum stimulis ingentibus angunt.
 Ille quidem & disco bonus, & contendere cursu,

Nec cæstu bellare minor. sed corde labores
Ante alios erat uncta Pale. sic otia Martis 830
Degere, & armiferas laxare affueverat iras,
Ingentes contra ille viros, Acheloïa circum
Litora, felicesque Deo monstrante palæstras.
Ergo ubi luctandi juvenes animosa citavit
Gloria, terrificos humeris Ætolus amictus 835
Exuitur, patriumque suem. levat ardua contra
Membra, Cleonææ stirpis jactator Agylleus,
Herculeæ nec mole minor: sic grandibus alte
Insurgens humeris, hominem super improbus exit.
Sed non ille rigor, patriumque in corpore robur. 840
Luxuriant artus, effusaque sanguine laxo
Membra natant. inde hæc audax fiducia tantum
Enidæ superare parem: quanquam ipse videri
Exiguus, gravia ossa tamen, nodisque lacerti
Difficiles. nunquam hunc animum Natura minori 845
Corpore, nec tantas ausa est includere vires.
Postquam oleo gavisa cutis, petit æquor uterque
Procurfu medium, atque hausta vestitur arena.
Tum madidos artus alterno pulvere ficcant,
Collaque demersere humeris, & brachia late 850
Vara tenent. jam tunc astu deducit in æquum
Callidus, & celsum procurvat Agyllea Tydeus
Summissus tergo, & genibus vicinus arenæ.
Ille autem Alpini veluti regina cupressus
Verticis, urgentes cervicem inclinat in Austros, 855
Vix sese radice tenens, terræque propinquat,
Jamdudum ætherias eadem reditura sub auras:
Non secus ingentes artus præcelsus Agylleus

Sponte premit, parvumque gemens duplicatur in hostem:
 Et jam alterna manus, frontemque, humerosque, latusque, 860
 Collaque, pectoraque, & vitantia crura laceffit.
 Interdumque diu pendent per mutua fulti
 Brachia, nunc sævi digitorum vincula frangunt.
 Non sic ductores gemini gregis horrida tauri
 Bella movent: medio conjux stat candida prato 865
 Victorem expectans: rumpunt obnixa furentes
 Pectora, subdit amor stimulos, & vulnera sanat.
 Fulminei sic dente fues, sic hispida turpes
 Proelia villosis ineunt complexibus urfi.
 Vis eadem Cnidæ. nec sole, aut pulvere fessa 870
 Membra labant. riget arcta cutis, durisque laborum
 Castigata toris, contra non integer ille
 Flatibus alternis, ægroque effœtus hiatu
 Exiit ingestas fluvio sudoris arenas,
 Ac furim rapta sustentat pectora terra. 875
 Instat agens Tydeus, fictumque in colla minatus
 Crura subit. cœptis non evaluere potiri
 Frustratæ brevitæ manus. venit arduus ille
 Desuper, oppressumque ingentis mole ruinæ
 Condidit. haud aliter collis scrutator Iberi 880
 Cum subiit, longeque diem, vitamque reliquit,
 Si tremuit suspensus ager, subitumque fragorem
 Rupta dedit tellus, latet intus monte soluto
 Obrutus, ac penitus fractum obductumque cadaver
 Indignantem animum propriis non reddidit astris. 885
 Acrior hoc Tydeus, animisque & pectore supra est.
 Nec mora, cum vinclis onerique elapsus iniquo
 Circumit errantem, & tergo nec opinus inhæret:

Mox latus, & firmo celer implicat ilia nexu;
 Poplitibus genua inde premens evadere nodos 890
 Nequidquam, & lateri dextram insertare parantem
 Improbus, horrendum visu ac mirabile pondus
 Sustulit. Herculeis pressum sic fama lacertis
 Terrigenam sudasse Libyn, cum fraude reperta
 Raptus in excelsum, nec jam spes ulla cadendi, 895
 Nec licet extrema matrem contingere planta.
 Fit sonus, & lætos attollunt agmina plausus.
 Tunc alte librans inopinum sponte remisit,
 Obliquumque dedit, procumbentemque secutus
 Colla simul dextra, pedibus simul inguina vinxit. 900
 Deficit obsessus, soloque pudore repugnat.
 Tandem pectus humi, pronamque extensus in alvum
 Sternitur, ac longo mœstus post tempore surgit,
 Turpia signata linquens vestigia terra.
 Palmam autem dextra, lævaque nitentia dono 905
 Arma ferens Tydeus, quid si non sanguinis hujus
 Partem haud exigua (scitis) Dircaus haberet
 Campus? ubi hæ nuper Thebarum foedera plagæ?
 Hæc simul ostentans, quæsitæque præmia laudum
 Dat focis. sequitur neglectus Agyllea thorax. 910
 Sunt & qui nudo subeant concurrere ferro.
 Jamque aderant instructi armis Epidaurius Agreus,
 Et nondum fatis Dircaus agentibus exful.
 Dux vetat lasides: Manet ingens copia leti,
 O juvenes: servate animos, avidumque furorem 915
 Sanguinis adversi. tuque o, quem propter avita
 Jugera, dilectas cui desolavimus urbes,
 Ne precor ante aciem, jus tantum casibus esse,

Fraternisque finas (abigant hoc numina!) votis.

Sic ait: atque ambos aurata casside ditat.

920

Tunc genero, ne laudis egens, jubet ardua neſti

Tempora, Thebarumque ingenti voce citari

Victorem. diræ retinebant omina Parcæ,

Ipsū etiam proprio certamina festa labore

Dignari, & tumultu supremum hunc addere honorem, 925

Hortantur procures: ac ne victoria deſit

Una ducum numero, fundat vel Lycia cornu

Tela rogant, tenui vel nubila transeat hasta.

Obſequitur gaudens, viridique ex aggere in æquum

Stipatus fummis juvenum descendit. at illi

930

Pone leves portat pharetras & cornua jussus

Armiger. ingentem jactu transmittere circum

Eminus, & dictæ dare vulnera destinat orno.

Quis fluere oculis rerum neget omina causis?

Fata patent homini: piget infervare, peritque

935

Venturi promissa fides. sic omina casum

Fecimus, & vires auxit Fortuna nocendi.

Campum emensa brevi fatalis ab arbore tacta,

Horrendum visu, per quas modo fugerat auras,

Venit arundo retro, versumque a fine tenorem

940

Pertulit, & notæ juxta ruit ora pharetræ.

Multa duces errore serunt. hi nubila, & altos

Occurrisse Notos: adverso roboris ictu

Tela repulsa alii. penitus latet exitus ingens,

Monstratumque nefas. uni remeabile bellum,

945

Et tristes domino spondebat arundo recursus.

P. PAPINII STATII
THEBAIDOS
LIBER VII.

ATQUE ea cunctantes Tyrii primordia belli
 Iuppiter haud æquo respexit corde Pelasgos,
 Concussitque caput, motu quo celsa laborant
 Sidera, proclamatque adjici cervicibus Atlas.
 Tunc ita velocem Tegees affatur alumnum: 5
 I, medium rapido Borean illabere saltu
 Bistonias super usque domus, axemque nivosi
 Sideris: Oceano vetitum qua Parrhæsis ignem
 Nubibus hibernis & nostro pascitur imbri.
 Atque ibi seu posita respirat cuspide Mavors, 10
 (Quamquam invisa quies) seu quod reor, arma tubasque
 Infatatus habet, caræque in sanguine gentis
 Luxuriat: propere monitus iramque parentis
 Ede, nihil parcens. nempe olim accendere jussus.
 Inachias acies, atque omne quod Isthmius umbo. 15
 Distinet, & raucae circumtonat ira Maleæ.
 Illi vix muros limenque egressa juvenus
 Sacra colunt. credas bello rediisse, tot instant

Plausibus, offensique sedent ad iusta sepulcri.
Hicne tuus, Gradive, furor? sonat orbe recusso 20
Discus, & Œbalii coeunt in prœlia cæstus.
At si ipsi rabies, ferrique insana voluptas
Qua tumet; immeritas cineri dabit impius urbes,
Ferrum ignemque ferens, implorantesque Tonantem
Sternet humi populos, miserumque exhauriet orbem. 25
Nunc lenis belli, nostraque remittitur ira.
Quod nisi præcipitat pugnas, dictoque jubentis
Ocius impingit Tyriis Danaa agmina muris,
(Nil equidem crudele minor) sit mite bonumque
Numen, & effreni laxentur in otia mores. 30
Reddat equos, enseque mihi, nec sanguinis ultra
Jus erit. aspiciam terras, pacemque jubebo
Omnibus, Ogygio sat erit Tritonia bello.
Dixerat, & Thracum Cyllenius arva subibat:
Atque illum Arctoæ labentem cardine portæ 35
Tempestas æterna plagæ, prætentaque coelo
Agmina nimborum, primique Aquilonis hiatus
In diversa ferunt. crepat aures grandine multa
Palla, nec Arcadii bene protegit umbra galeri.
Hic steriles delubra notat Mavortia silvas, 40
Horrescitque tuens: ubi mille furoribus illi
Cingitur adverso domus immanueta sub Hæmo.
Ferrea compago laterum, ferro arcta teruntur
Limina, ferratis incumbunt tecta columnis.
Læditur adversum Phœbi jubar, ipsaque sedem 45
Lux timet, & dirus contistat sidera fulgor.
Digna loco statio, primis salit Impetus amens
Ex foribus, cæcumque Nefas, Iræque rubentes;

Ex sanguisq; Metus, occultisque ensibus adsunt
 Infidiæ, geminumque tenens Discordia ferrum. 50
 Innumeris strepit aula minis. tristissima Virtus
 Stat medio, lætusque Furor, vultuque cruento
 Mors armata sedet: bellorum solus in aris
 Sanguis, & incensis qui raptus ab urbibus ignis.
 Terrarum exuviae circum, & fastigia templi 55
 Captæ insignibant gentes, cælataque ferro
 Fragmina portarum, bellatricesque carinae,
 Et vacui currus, protritaque curribus ora:
 Pæne etiam gemitus: adeo vis omnis, & omne
 Vulnus. ubique ipsum, sed non usquam ore remisso 60
 Cernere erat. talem divina Mulciber arte
 Ediderat, nondum radiis monstratus adulter
 Foeda catenato luerat connubia lecto.
 Quærere templorum regem vix cœperat ales
 Mænalius, tremit ecce solum, & mugire refractis 65
 Corniger Hebrus aquis. tunc quod pecus utile bellis
 Vallem infestabat, trepidas spumare per herbas,
 Signa adventantis, clausæque adamante perenni
 Dissilvere fores. Hyrcano in sanguine pulcher
 Ipse subit curru, diraque aspergine latos 70
 Mutat agros, spolia a tergo, flentesque catervæ.
 Dant filvæ, nixque alta locum. regit atra jugales
 Sanguinea Bellona manu, longaque fatigat
 Cuspide. dirigit visu Cyllenia proles,
 Summisitque genas. ipsi reverentia patri, 75
 Si prope sit, dematque minas, nec talia mandat.
 Quod Jovis imperium? magno quid ab æthere portas?
 Occupat Armipotens. neque enim hunc, germane, sub axem

Sponte venis, hiemesque meas, cui roscida juxta
Mænala, & æstivi clementior aura Lycæi. 80
Ille refert consulta patris, nec longa moratus,
Sicut anhelabant juncto sudore volantes
Mars impellit equos, residesque in proelia Graios
Ipse etiam indignans. vidit pater altus, & ira
Jam levior; tardo flectebat pondere vultum. 85
Ut si quando ruit, debellatasque reliquit
Eurus aquas, pax ipsa tumet, pontumque jacentem
Exanimis jam volvit hiems: nondum arma carinis
Omnia, nec toto respirant pectore nautæ.
Finierat pugnas honor exsequialis inermes, 90
Nec dum aberant cœtus, cunctisque silentibus heros
Vina solo fundens, cinerem placabat Adrastus
Archemori: Da, parve, tuum trieteride multa
Instaurare diem, nec saucius Arcadas aras
Malit adire Pelops, Elæaque pulset eburna 95
Templa manu, nec Castaliis altaribus anguis,
Nec sua pinigero magis adnatet umbra Lechæo.
Nos te lugenti, puer, insitiamur Averno,
Mœstaque perpetuis sollemnia jungimus astris,
Nunc festina cohors. at si Bœotia ferro 100
Vertere tecta dabis, magnis tunc dignior aris,
Tunc Deus; Inachias nec tantum culta per urbes
Numina, captivis etiam jurabere Thebis.
Dux ea pro cunctis: eadem sibi quisque vovebat.
Jam pronis Gradivus equis Ephyræa premebat 105
Litora, qua summas caput Acrocorinthus in auras
Tollit, & alterna geminum mare protegit umbra.
Inde unum dira comitum de plebe Pavorem

Quadrupedes anteire jubet. non alter anhelos
 Insinuare metus, animumque avertere veris 110
 Aptior. innumeræ monstro vocesque, manusque,
 Et facies quæcunque libet. bonus omnia credi
 Auctor, & horrificis lymphare incurfibus urbes.
 Si geminos soles, ruituraque suadeat astra,
 Aut nutare solum, aut veteres descendere filvas, 115
 Ah miseri vidisse putent. tunc acre novabat
 Ingenium. falso Nemeæum pulvere campum
 Erigit. attoniti tenebrosam a vertice nubem
 Respexere duces. falso clamore tumultum
 Auget, & arma virum, pulsusque imitatur equorum, 120
 Terribilemque vagas ululatum spargit in auras.
 Exsiluere animi, dubiumque in murmure vulgus
 Pendet. ubi iste fragor? ni fallimur aure. sed unde
 Pulvereo stant astra globo? num Ismenius ultro
 Miles? ita est. veniunt. tanta autem audacia Thebis? 125
 An dubitent? agedum inferias & busta colamus.
 Hæc Pavor attonitis: variosque per agmina vultus
 Induitur, nunc Pisæis e millibus unus,
 Nunc Pylius, nunc ore Lacon, hostesque propinquos
 Adjurat, turmasque metu consternat inani. 130
 Nil falsum trepidis, ut vero amentibus ipse
 Incidit, & sacræ circum fastigia vallis
 Turbine prævectus rapido, ter sustulit hastam,
 Ter concussit equos, clypeum ter pectore plaussit;
 Arma, arma infani, sua quisque, ignotaque nullo 135
 More rapit, mutant galeas, alienaque cogunt
 Ad juga cornipedes: ferus omni in pectore sævit
 Mortis amor, cædisque. nihil flagrantibus obstat.

Præcipitant, redimuntque moras. sic litora vento
 Incipiente fremunt, fugitur cum portus ubique, 140
 Vela fluunt, laxi jactantur ubique rudentes.
 Jamque natant remi, natat omnis in æquore summo
 Ancora, jam dulcis medii de gurgite ponti
 Respicitur tellus, comitesque a puppe relictæ.
 Viderat Inachias rapidum glomerare cohortes 145
 Bacchus iter. gemuit Tyriam conversus ad urbem,
 Altricemque domum, & patrios reminiscitur ignes,
 Purpureum tristi turbatus pectora vultum:
 Non crines, nonserta loco, dextramque reliquit
 Thyrsus, & intactæ ceciderunt cornibus uvæ. 150
 Ergo ut erat lacrimis, lapsoque inhonoris amictu
 Ante Jovem (& tunc forte polum secretus habebat)
 Constitit, haud unquam facie conspectus in illa,
 (Nec causæ latuere patrem) supplexque profatur:
 Exscindisne tuas, Divûm fator optime, Thebas?
 Sæva adeo conjux? nec te telluris amatæ, 155
 Deceptique laris miseret, cinerumque meorum?
 Esto, olim invitum jaculatus nubibus ignem,
 Credimus. en iterum atra refers incendia terris,
 Nec Styge jurata, nec pellicis arte rogatus. 160
 Quis modus? an nobis pater iratusque bonusque
 Fulmen habes? sed non Danaeïa limina talis,
 Parrhasiumque nemus, Ledæasque ibis Amyclas.
 Scilicet e cunctis ego neglectissima natis
 Progenies? ego nempe tamen qui dulce ferenti 165
 Pondus eram: cui tu dignatus limina vitæ
 Præreptumque iter, & maternos reddere menses.
 Adde, quod imbellis, rarisque exercita castris

Turba meas acies, mea tantum proelia norunt,
 Nectere fronde comas, & ad inspirata rotari 170
 Buxa, timent thyrsos nuptarum, & proelia matrum.
 Unde tubas, Martemque pati? quin fervidus ecce
 Quanta parat? quid si ille tuos Cureras in arma
 Ducat? & innocuis jubeat decernere peltis?
 Quin etiam invisos (sic hostis defuit?) Argos 175
 Elicis. o ipsis, genitor, graviora periclis
 Jussa, novercales ruimus ditare Mycenae.
 Cedo equidem. quo sacra tamen, ritusque peremta
 Gentis? & in tumulos, si quid male foeta reliquit
 Mater, abire jubes? Thracen, filvasque Lycurgi? 180
 Anne triumphatos fugiam captivus ad Indos?
 Da sedem profugo. potuit Latonia frater
 Saxa (nec invideo) defigere Delon, & imis
 Commendare fretis. cara submovit ab arce
 Hostiles Tritonis aquas. vidi ipse potentem 185
 Gentibus Eois Epaphum dare jura, nec ullas
 Cyllene secreta tubas, Minoave curat
 Ida. quid heu tantum nostris offenderis aris?
 Hic tibi (quando minor jam nostra potentia) noctes
 Herculeæ, placitusque vagæ Nyctæidos ardor, 190
 Hic Tyrium genus, & nostro felicior igne
 Taurus: Agenoreos saltem tutare nepotes.
 Invidiam risit pater, & jam poplite flexum,
 Sternentemque manus tranquillus ad oscula tollit,
 Inque vicem placida orsa refert: Non conjugis ista 195
 Consiliis (ut rere) puer, nec sæva roganti
 Sic expositus ego. immoto deducimur orbe
 Fatorum: veteres, seræque in proelia causæ.

Nam cui tanta quies irarum? aut sanguinis usus
 Parcior humani? videt axis, & ista per ævum 200
 Mecum æterna domus, quoties jam tortæ reponam
 Fulmina, quam rarus terris hic imperet ignis.
 Quin etiam invitus magna ulciscendaque passis
 Aut Lapithas Marti, aut veterem Calidona Dianæ
 Expugnare dedi: meaque est iactura, pigetque 205
 Tot mutare animas, tot reddere corpora vitæ.
 Labdacios vero, Pelopisque a stirpe nepotes
 Tardum abolere mihi. scis ipse, ut crimina mittam
 Dorica, quam promptæ Superos incēssere Thebæ.
 Te quoque, (sed quoniam vetus excidit ira) filebo. 210
 Non tamen aut patrio respersus sanguine Pentheus,
 Aut matrem scelerasse toris, aut crimine fratres
 Progenuisse reus, lacero tua lustra replevit
 Funere. ubi fletus? ubi tunc ars tanta precandi?
 Ast ego non proprio diros impendo dolori 215
 Œdipodionidas. rogat hoc tellusque, polusque;
 Et pietas, & læsa fides, naturaque, & ipsi
 Eumenidum mores. sed tu super urbe moveri
 Parce tua. non hoc statui sub tempore rebus
 Occasum Aoniis. veniet suspectior ætas, 220
 Ultioresque alii: nunc regia Juno queretur.
 His ille auditis, mentemque habitumque recepit.
 Ut cum sole malo, tristisque rosaria pallent
 Ulla Noto, si clara dies, Zephyrique refecit
 Aura polum, redit omnis honos, emissæque lucent 225
 Germina, & informes ornat sua gloria virgas.
 Nuntius attonitas jamdudum Etheoclis ad aures
 Explorata ferens, longo docet agmine Graios
 Statius. X

Ire duces; nec jam Aoniis procul abfore campis :
 Quacunque ingressi tremere, ac miserescere cunctos 230
 Thebarum, qui stirpe refert, qui nomine, & armis.
 Ille metum condens, audire exposcit, & odit
 Narrantem. hinc dictis socios stimulare, suasque
 Metiri decernit opes. exciverat omnem
 Aoniam, Eubœamque, & Phocidos arva propinquæ 235
 Mars: ita dulce Jovi. longo fugit ordine velox
 Tessera. propellunt acies, seseque sub armis
 Ostentant, subeunt campo, qui proximus urbi
 Damnatus bellis patet, expectatque furores.
 Nondum hostis circa, trepido tamen agmine matres 240
 Conscendunt muros, inde arma nitentia natis
 Et formidandos monstrant sub casside patres.
 Turre procul sola nondum concessa videri
 Antigone populis, teneras defenditur atra
 Veste genas, juxtaque comes, quo Læus ibat 245
 Armigero, tunc virgo senem regina veretur.
 Quæ sic orsa prior: Spesne obstatura Pelasgis
 Hæc vexilla, pater? Pelopis descendere totas
 Audimus gentes. dic, o precor, extera regum
 Agmina. nam video, quæ noster signa Menœceus, 250
 Quæ noster gerat arma Creon, quam celsus aena
 Sphynge per ingentes Homoloïdas exeat Hæmon.
 Sic rudis Antigone. senior cui talia Phorbas:
 Mille sagittiferos gelidæ de colle Tanagræ
 Promovet ecce Dryas. hic, cui nivea arma tridentem, 255
 Atque auro rude fulmen habent, Orionis alti,
 Non falsus virtute nepos. procul, oro, paternum
 Omen, & innuptæ vetus excidat ira Dianæ.

Jungunt se castris, regisque in nomen adoptant
 Ocaleæ, Medeonque, & confertissima lucis 260
 Nyfa, Dionæisque avibus circumfona Thisbe.
 Proximus Eurymedon, cui pastoralia Fauni
 Arma patris, pinusque júbās imitatur equinas
 Terribilis filvis. reor & Mavorte cruento
 Talis erit. dītes pecorum comitantur Erythræ, 265
 Qui Scolon, densamque jugis Etheonon iniquis,
 Qui breve litus Hyles, Atalantæumque superbi
 Schœnon habent, notique colunt vestigia campi.
 Fraxineas vibrant Macetū de more sarissas:
 Sævaque difficiles excludere vulnera peltas. 270
 Ecce autem clamore ruunt Neptunia plebes
 Oncheſti, quos pinigeris Mycaleſſos in agris,
 Palladiūque Melas, Hecataëque gurgite nutrit
 Gargaphye: quorumque novis Haliartos ariſtis
 Invidet, & nimia ſata læta ſupervenit herba. 275
 Tela rudes trunci, galeæ vacua ora leonum,
 Arborei dant ſcuta ſinus. hos regis egenos
 Amphion en noſter agit (cognoſcere pronum,
 Virgo) lyra galeam, tauroque inſignis avito.
 Maſte animo juvenis, medios parat ire per enſes, 280
 Nudaque pro caris opponere peſtora muris.
 Vos etiam noſtris, Heliconia turba, venitis
 Addere rebus opem. tuque, o Permeſſe, canoris
 Et, felix Olmie, vadis, armatis alumnos
 Bellorum reſides. patriis concentibus audis 285
 Exultare gregem: quales, cum pallida cedit
 Bruma, renidentem deducunt Strymona cygni.
 Ite alacres, nunquam veſtri morientur honores;

Bellaque perpetuo memorabunt carmine Musæ:
 Dixerat, & paulum virgo interfata docenti: 290
 Illi autem, quam junguntur origine fratres?
 Sic certe paria arma viris, sic exit in auras
 Cassidis æquus apex. utinam hæc concordia nostris!
 Cui senior ridens: Non prima errore videndi
 Falleris, Antigone. multi hos (nam decipit ætas) 295
 Dixerunt fratres. pater est, natusque; sed ævi
 Confudere modos: puerum Lapithonia nympha
 Dircetis, expertem thalami, crudumque maritis
 Ignibus, ante diem cupido violavit amore,
 Improba connubii: nec longum & pulcher Alathreus 300
 Editus, ac primæ genitorem in flore juventæ
 Consequitur, traxitque notas, & miscuit annos.
 Et nunc sic fratres mentito nomine gaudent:
 Plus pater, hunc olim juvat, & ventura senectus.
 Tercentum genitor, totidemque in prælia natus 305
 Exercent equites. hi deseruisse feruntur
 Exilem Glifanta, Coroniamque, feracem
 Messe Coroniam, Baccho Glifanta colentes.
 Sed potius celso umbrantem hunc aspice late
 Hypsea quadrijugos, clypei septemplique tauro 310
 Læva, ter insuto servantem ingentia ferro
 Pectora: nam tergo nunquam metus. hasta vetustum
 Silvarum decus, emissæ cui pervia semper
 Armaque, pectoraque, & nunquam manus irrita voti.
 Asopos genuisse datur, dignusque videri 315
 Tunc pater, abruptis cum torrentissimus exit
 Pontibus, aut natæ tumidus cum virginis ultor
 Flumina concussit, generum indignata Tonantem.

Namque ferunt raptam patriis Æginan ab undis
 Amplexu latuisse Jovis. furit amnis, & astris 320
 Infensus bellare parat (nondum ista licebant
 Nec Superis) stetit audaces effusus in iras,
 Conferuitque manus, nec quem imploraret habebat,
 Donec vi tonitrus summotus, & igne trifulco
 Cessit. adhuc ripis animosus gurgēs anhelis, 325
 Fulmineum cinerem, magnæque insignia pœnæ
 Gaudet, & Ætnæos in cœlum efflare vapores.
 Tamen Cadmeo mirabimur Hypsæa campo,
 Si modo placavit felix Ægina Tonantem.
 Ducit Ithonæos & Alalcomenæa Minervæ 330
 Agmina, quos Mide, quos humida suggerit Arne,
 Aulida qui Græamque ferunt, viridesque Plataeas,
 Et sulco Peteona domant, refluxumque meatu
 Euripim, qua noster abit, teque ultima tractu
 Anthedon, ubi gramineo de litore Glaucus 335
 Poscentes irrupit aquas, jam crine genisque
 Cœrulus, & mixtos expavit ab inguine pisces.
 Glandibus & torta Zephyros incidere funda
 Cura: Cydoneas anteibunt gesa sagittas.
 Tu quoque præclarum forma, Cephisæ, dedisses 340
 Narcissum, sed Thespiacis jam pallet in agris
 Trux puer. orbata florem pater alluit unda.
 Quis tibi Phœbæas acies, veteremque revolvat
 Phocida? qui Panopen, qui Daulida, qui Cyparission,
 Et valles, Lebadea, tuas, & Hyampolin acri 345
 Subnixam scopulo, vel qui Parnassion utrumque
 Aut Cyrrham tauris, Anemoriamque supinant
 Coryciumque nemus? propellentemque Lilæam.

Cephissi glaciale caput, quo suetus anhelam
 Ferre sitim Python, amnemque avertere ponto. 350
 Omnibus immixtas cono super aspice lauros,
 Armaque, vel Tityon, vel Delon habentia, vel quas
 Hic Deus innumera laxavit cæde pharetras.
 Iphirus acer agit, genitor cui nuper ademtus
 Naubolus Hippasides, tuus, o mirissime Lai, 355
 Hospes, adhuc currus, securaque lora tenebat;
 Cum tua subter equos jacuit convulsa cruentis
 Ictibus, o utinam nostro cum sanguine, cervix!
 Dicentis maduere genæ, vultumque per omnem
 Pallor iit, vocisque repens singultus apertum 360
 Intercepit iter. refovet frigentis amicum
 Pectus alumna senis. redit, atque exile profatur:
 O mihi sollicitum decus ac suprema voluptas,
 Antigone! feras tibi demoror improbus umbras;
 Fors eadem scelera & cædes visurus avitas. 365
 Donec te thalamis habilem, integramque resignem;
 Hoc satis, & fessum vita dimittite, Parcæ.
 Sed dum labor iners, quanti nunc ecce reviso
 Transabiere duces. Clonium atque in terga comantes
 Non ego Abantiadas, non te, saxosa Caryste, 370
 Non humiles Ægas, altumque Capharea dixi.
 Et jam acies obtusa negat, cunctique resistunt:
 Et tuus armatis jubet ecce silentia frater.
 Vix ea turre senex, cum ductor ab aggere cœpit:
 Magnanimi reges, quibus haud parere recusum 375
 Ductor, & ipse meas miles defendere Thebas,
 Non ego vos stimulare parem, (nam liber in arma
 Impetus, & meritas ultro jurastis in iras)

Nec laudare fatis, dignasque rependere grates
 Sufficiam. referent Superi, vestræque subacto 380
 Hoste manus. urbem socia de gente subistis
 Tutari, quam non aliis populator ab oris
 Belliger, externave satus tellure, sed hostis
 Indigena assultat, cui castra adversa regenti
 Hic pater, hic genitrix, hic junctæ stirpe sorores; 385
 Hic erat & frater. cerne en ubicunque nefandus
 Excidium moliris avis. venere volentes
 Aoniæ populi, nec sum tibi, sæve, relictus.
 Quid velit ista cohors, & te sentire decebat.
 Reddere regna vetant. Sic fatus, & omnia rite 390
 Disponit, qui bella gerant, qui mœnia servant;
 Quas in fronte manus, medio quas robore sistat.
 Perspicuas sic luce fores, & virgea pastor
 Clausura levat, dum terra recens: juber ordine primos
 Ire duces, media stipantur plebe maritæ: 395
 Ipse levat gravidas, & humum tactura parentum
 Ubra, succiduasque apportat matribus agnas.
 Interea Danai noctemque diemque sub armis,
 Noctem iterum rursusque diem (sic ira ferebat)
 Ingeminant. contempta quies, vix aut sopor illis, 400
 Aut epulæ fecere moram. properatur in hostem
 More fugæ: nec monstra tenent, quæ plurima nectit
 Prodigiale canens, certi fors prævia fati.
 Quippe ferunt diros monitus, volucresque, feræque;
 Sideraque, averisque suis decursibus amnes: 405
 Infestumque tonat pater, & mala fulgura lucent:
 Terrificæque aditis voces, clausæque Deorum
 Sponte fores: nunc sanguineus, nunc saxeus imber;

Et subiti Manes, flentumque occurfus avorum.
 Tunc & Apollineæ tacuere oracula Cyrrhæ, 410
 Et non affuetis pernox ululavit Eleusin
 Mensibus, & templis Sparte præfaga reclusis,
 Vidit Amyclæos (facinus!) concurrere fratres.
 Arcades infanas latrare Lycaonis umbras
 Nocte ferunt tacita, sævo decurrere campo 415
 Œnomaum sua Pisa refert. Acheloon utroque
 Deformem cornu vagus infamabat Acarnan.
 Perseos effigiem moestam exorantque Mycenæ
 Confusum Junonis ebur: mugire potentem
 Inachon agricolæ, gemini maris incola narrat 420
 Thebanum toto planxisse Palæmona ponto.
 Hæc audit Pelopea phalanx: sed bellicus ardor
 Consiliis obstat Divûm, prohibetque timeri.
 Jam ripas, Alope, tuas, Bœotaque ventum
 Flumina. non ausæ transmittere protinus alæ 425
 Hostilem fluvium. forte & trepidantibus ingens
 Descendebat agris, animos sive imbrifer arcus,
 Seu montana dedit nubes, seu fluminis illa
 Mens fuit, objectusque vado pater arma vetabat.
 Tunc ferus Hippomedon magno cum fragmine ripæ 430
 Cunctantem dejecit equum, ducibusque relictis
 Gurgite de medio frenis suspensus, & armis,
 Ite viri, clamat: sic vos in moenia primus
 Ducere, sic clausas voveo perfringere Thebas.
 Præcipitant cuncti fluvio, puduitque secutos. 435
 Ac velut ignotum si quando armenta per amnem
 Pastor agit, stat triste pecus, procul altera tellus
 Omnibus, & late medius timor: ast ubi ductor

Taurus init, fecitque vadum, tunc mollior unda,
Tunc faciles saltus, visæque accedere ripæ.

440

Haud procul inde jugum, tutisque accommoda castris
Arva notant, unde urbem etiam turreſque videre
Sidonias. placuit ſedes, fidique receptus,

Colle per excelfum patulo, quem ſubter aperto
Arva ſinu, nullique aliis a montibus obſtant
Deſpectus. nec longa labor munimina durus
Addidit: ipſa loco mirum Natura favebat.

445

In vallum elatæ rupes, devexaque ſoſſis
Æqua, & fortuito ductæ quater aggere pinna:
Cetera dant ipſi, donec ſol montibus omnis
Ereſſit, rebusque dedit ſopor otia feſſis.

450

Quis queat attonitas dictis oſtendere Thebas?
Urbem in conſpectu belli ſuprema parantem
Territat inſomnem nox atra, diemque minatur.

Diſcuntur muris. nil ſeptum horrore ſub illo,
Nil fidum ſatis, invalidæque Amphionis arces.

455

Rumor ubique altus, pluresque annuntiat hoſtes,
Majoresque timor. ſpectant tentoria contra
Inachia, externosque ſuis in montibus ignes.

Hi precibus, queſtuque Deos: hi Martia tela

460

Belligerosque hortantur equos: hi pectora ſletu
Cara premunt, miſerique rogos, & craſſina mandant
Funera. ſi tenuis demiſit lumina ſomnus,

Bella gerunt: modo lucra moræ, modo tædia vitæ
Attonitis: lucemque timent, lucemque precantur.

465

It geminum excutiens anguem, & bacchatur utriſque
Tiſiphone caſtris: fratrem huic, fratrem ingerit illi,
Aut utrique patrem. procul ille penatibus imis,

Excitus implorat furias, oculosque reposcit.
Jam gelidam Phœben & caligantia primus 470
Hauserat astra dies, cum jam tumet igne futuro
Oceanus, lateque novo Titane reclusum
Æquor, anhelantum radiis subsidit equorum?
Ecce truces oculos sordentibus obsita canis
Exsanguisque locasta genas, & brachia planctu 475
Nigra ferens, ramumque oleæ cum velleris atrī
Nexibus, Eumenidum velut antiquissima, portis
Egreditur, magna cum maiestate malorum.
Hinc atque hinc natæ, melior jam sexus, aniles
Præcipitantem artus, & plusquam posset euntem 480
Sustenant. venit ante hostes, & pectore nudo
Claustra adversa ferit, tremulisque ululatibus orat
Admitti. referare viam rogat impia belli
Mater: in his aliquod jus execrabile castris
Huic utero est. trepidi visam expavere manipuli; 485
Auditamque magis. remeat jam missus Adraſto
Nuntius. excipiunt iussu, mediosque per enses
Dant iter. illa duces ut primum aspexit Achivos,
Clamorem horrendum luctu furiata resolvit:
Argolici proceres, heu quis monstraverit hostem; 490
Quem peperī? quam inveniam, mihi dicite, natum
Sub galea? venit attonitæ Cadmeius heros
Obvius, & raptam lacrimis gaudentibus implet,
Solaturque tenens, atque inter singula, matrem;
Matrem iterat, nunc ipsam urgens, nunc cara sororum 495
Pectora, cum mixta fletus anus asperat ira:
Quid molles lacrimas, venerandaque nomina fingis,
Rex Argive, mihi? quid colla amplexibus ambis,

Invisamque teris ferrato pectore matrem?
 Tunc ille exilio vagus? & miserabilis hospes? 500
 Quem non permoveas? longe tua iussa cohortes
 Expectant, multoque latus præfulgurat ense.
 Ah miseræ matres! hunc te noctesque, diesque;
 Deslebam. si verba tamen, monitusque tuorum
 Dignaris, dum castra silent, suspensaque bellum 505
 Horrescit pietas, genitrix jubeoque, rogoque,
 I mecum, patriosque Deos, arsuraque saltem
 Testa vide, fratremque (quid aufers lumina?) fratrem
 Alloquere, & regnum jam me sub iudice posce.
 Aut dabit aut ferrum causa meliore resumes. 510
 Anne times, ne forte doli, & te conscia mater
 Decipiam? non sic miseros fas omne penates
 Effugiet: vix Œdipode ducente timeres.
 Nupsi equidem, peperique nefas: sed diligo tales;
 Ah dolor, & vestros etiamnum excuso furores. 515
 Quod si adeo perstas, ultro tibi, sæve, triumphum
 Detulimus: religa captas in terga sorores,
 Injice vincla mihi. gravis huc, utcunque feretur
 Et pater. ad vestrum gemitus nunc verto pudorem;
 Inachidæ: liquistis enim parvosque senesque, 520
 Et lacrimas has quisque domi, sua credite matri
 Viscera. si vobis hic parvo in tempore carus
 (Sitque precor) quid me, oro, decet? quidve ista, Pelasgi,
 Ubra? ab Hyrcanis hoc Odrysisque tulissem
 Regibus, & si qui nostros vicere furores. 525
 Annuite, aut natum complexa superstite bello
 Hic moriar. Tumidas frangebant dicta cohortes;
 Nutantesque virum galeas, & sparsa videres

Fletibus arma piis. quales ubi tela virosque
 Pectoris impulsu rapidi stravere leones: 330
 Protinus ira minor, gaudentque in corpore capto
 Securam differre famem. sic flexa Pelasgum
 Corda labant, ferrique avidus mansueverat ardor.
 Ipse etiam ante omnes nunc matris ad oscula versus,
 Nunc rudis Ismenes, nunc flebiliora precantis 335
 Antigones, variaque animum turbante procella
 Exciderat regnum. cupit ire, & mitis Adrastus
 Non vetat. hic iustæ Tydeus memor occupat iræ:
 Me potius focii, qui fidum Etheoclea nuper
 Expertus, (nec frater eram) me opponite regi, 340
 Cujus adhuc pacem egregiam, & bona foedera gesto
 Pectore in hoc. ubi tunc fidei, pacisque sequestra
 Mater eras, pulchris cum me nox vestra morata est
 Hospitiis? nempe hæc trahis ad commercia natum?
 Duc illum in campum, vestro qui sanguine pinguis 345
 Spirat adhuc, pinguisque meo. tu porro sequeris?
 Heu nimium mitis, nimiumque oblite tuorum!
 Scilicet infestæ cum te circum undique dextræ
 Nudabunt enses, hæc flebit, & arma quiescent?
 Tene ille, heu demens, semel intra mœnia clausum, 350
 Possessumque odiis Argiva in castra remittet?
 Ante hæc excusso frondescet lancea ferro,
 Inachus ante retro, nosterque Achelous abibunt.
 Sed mite alloquium, & sævis pax quæritur armis,
 Hæc quoque castra patent: necdum meruere timeri. 355
 An suspectus ego? abscedo, & mea vulnera dono.
 Intret, & hic genitrix eadem, mediæque sorores.
 Finge autem pactis evictum excedere regnis,

Nempe iterum reddes? Rursus mutata trahuntur
 Agmina consiliis. subito ceu turbine cœli 560
 Obuius adversum Boreæ Notus abstulit æquor.
 Arma iterum, furiaque placent. fera tempus Erinnyes
 Arripit, & primæ molitur semina pugnae.
 Errabant geminae Dircaea ad flumina tigres
 Mite jugum, belli quondam vastator Eoi 565
 Currus, Erythræis quas nuper victor ab oris
 Liber in Aonios meritas dimiserat agros.
 Illas turba Dei, seniorque ex more sacerdos
 Sanguinis oblitus, atque Indum gramen olentes,
 Palmite maturo variisque ornare corymbis 570
 Curat, & alterno maculas interligat ostro.
 Jamque ipsi colles, ipsa has (quis credat?) amabant
 Armenta, atque ausæ circum mugire iuvencae.
 Quippe nihil grassata fames, manus obvia pascit,
 Expectantque cibos, fusoque horrenda supinant 575
 Ora mero, vaga rure quies. si quando benigno
 Urbem iniere gradu, domus omnis, & omnia sacris
 Tempa calent, ipsumque fides intrasse Lyæum.
 Has ubi vipereo tactas ter utramque flagello
 Eumenis in furias, animumque redire priorem 580
 Impulit, erumpunt non agnoscentibus Argis:
 Ceu duo diverso pariter si fulmina cœlo
 Rupta cadant, longumque trahant per nubila crinem.
 Non aliter cursu rapidæ, atque immane frementes
 Transiliunt campos, aurigamque impete vasto, 585
 Amphiaræ, tuum (nec defuit omen, heriles
 Forte is primus equos stagna ad vicina trahebat)
 Corripiunt. mox Tænarium qui proximus Idam

Ætolumque Acamanta premunt. fuga torva per agros
 Cornipedum, visa donec flammatus Aconteus, 590
 Strage virum, cui sueta feras prosternere virtus
 (Arcas erat) densis jam fida ad mœnia versas
 Insequitur telis, multumque hastile resumens
 Ter, quater, adducto per terga, per ilia telo
 Tranfigit. illæ autem longo cum limite fusi 595
 Sanguinis, ad portas utrinque exstantia ducunt
 Spicula semianimes, gemituque imitante querelas,
 Saucia dilectis acclinant pectora muris.
 Tempa putes, urbemque rapi, facibusque nefandis
 Sidonios ardere lares: sic clamor apertis 600
 Exoritur muris. mallent cunabula magni
 Herculis, aut Semeles thalamum, aut penetrale ruisse
 Harmonies. cultor Bacchæus Acontea Phegeus
 Jam vacuum telis, geminoque in sanguine ovantem
 Cominus ense petit. subeunt Tegeæa Juventus 605
 Auxilio tardi. jam supra sacra ferarum
 Corpora, mœrenti juvenis jacet ultio Baccho.
 Rumpitur & Graium subito per castra tumultu
 Consilium. fugit externos locasta per hostes
 Jam non ausa preces. natas, ipsamque repellunt 610
 Qui modo tam mites, & præceps tempore Tydeus
 Utiitur. Ite age, nunc pacem sperate, fidemque
 Nunc saltem differre nefas? potuitne morari
 Dum genitrix dimissa redit? Sic fatus aperto
 Ense vocat socios. sævus jam clamor, & iræ 615
 Hinc atque inde calent. nullo venit ordine bellum:
 Confusique duces vulgo, & neglecta regentum
 Imperia: una equites mixti, peditumque catervæ,

Et rapidi currus, premit indigesta ruentes
 Copia, nec sese vacat ostentare, nec hostem
 620 Noscere: sic subitis Thebana, Argivæque pubes
 Confluxere globis, retro vexilla, tubæque
 Post tergum, & litui bellum invenere secuti.
 Tantus ab exiguo crudescit sanguine Mavors:
 Ventus uti primas struit inter nubila vires
 625 Lenis adhuc, frondesque, & aperta cacumina gestat:
 Mox rapuit nemus, & montes patefecit opacos.
 Nunc age, Pieriæ, (non vos longinqua sorores
 Consulimus) vestras acies, vestramque referte
 Aoniam (vidistis enim) dum Marte propinquo
 630 Horrent Tyrrhenos Heliconia plectra tumultus.
 Sidonium Prerelan sonipes malefidus in armis
 Rumpentem frenos, diversa per agmina raptat
 Jam liber; sic fessa manus: venit hasta per armos
 Tydeos, & lævum juvenis transverberat inguen,
 635 Labentemque affigit equo. fugit ille perempto
 Consertus domino: nec jam arma, aut frena tenentem
 Portat adhuc. ceu nondum anima defectus utraque
 Cum sua Centaurus moriens in terga recumbit.
 Certat opus ferri. sternuntque alterna furentes
 640 Hippomedon Sybarin Pylium, Periphanta Menœceus,
 Parthonopæus Ityn: Sybaris jacet ense cruento,
 Cuspide trux Periphas, Itys insidiante sagitta.
 Cæneos Inachii ferro Mavortius Hæmon
 Colla rapit. cui dividuum trans corpus hiantes
 645 Truncum oculi quærunt, animus caput. arma jacentis
 Jam rapiebat Abas: cornu deprensus Achiva
 Dimisit moriens clypeum hostilemque, suumque:

Quis tibi Bacchæos, Eunnæ, relinquere cultus?
 Quis lucos? veitus quibus emanasse sacerdos 650
 Suasit, & assuetum Bromio mutare furorem?
 Quem terrere queas? clypei penetrabile textum
 Pallentes hederæ, Nysæaque serria coronant.
 Candida pampineo subnectitur instita pilo:
 Crine latent humeri: crescunt lanugine malæ, 655
 Et rubet imbellis Tyrio subtemine thorax:
 Brachiaque in manicis, & pictæ vincula plantæ;
 Carbasseique sinus, & fibula rasilis auro
 Tænariam fulva mordebat jaspide pallam;
 Quam super a tergo velox corytus, & arcus 660
 Pendentisque sonant aurata lynce pharetræ.
 It lymphante Deo media inter millia longum
 Vociferans: Prohibete manus, hæc omine dextro
 Mœnia, Cyrrhaea monstravit Apollo juvenca.
 Parcite, in hæc ultro scopuli venere volentes. 665
 Gens sacrata sumus: gener huic est Iuppiter urbi,
 Gradivusque socer: Bacchum haud mentimur alumnum,
 Et magnum Alciden. Jactanti talia frustra
 Turbidus aeria Capaneus occurrit in hasta.
 Qualis ubi primam leo mane cubilibus atris 670
 Erexit rabiem, & sævo speculatur ab antro
 Aut cervam, aut nondum bellantem fronte juvencum;
 It fremitu gaudens, licet arma, gregesque laceessant
 Venantum: prædam videt, & sua vulnera nescit.
 Sic tunc congressu Capaneus gavisus iniquo, 675
 Librabat magna venturam mole cupressum.
 Ante tamen, Quid femineis ululatibus, inquit,
 Terrificas, moriture, viros? utinam ipse veniret;

Cui furis! hæc Tyriis cane matribus: & simul hastam

Expulit. illa volans, deu vis non ulla moretur

680

Obvia vix sonuit clypeo, & jam terga reliquit.

Arma fluunt, longisque crepat singultibus aurum,

Eruptusque sinus vicit cruor. occidis audax,

Occidis Aonii puer altera cura Lyæi.

Marcida te fractis planxerunt Ismara thyrsis,

685

Te Tmolos, te Nyfa ferax, Theseaque Naxos,

Et Thebana metu juratus in Orgia Gangæ.

Nec segnem Argolicæ sensere Etheoclea turmæ,

Parcior ad cives Polynicis inhorruit ensis.

Eminet ante alios jam formidantibus arva

690

Amphiaraus equis, ac multo pulvere vertit

Campum indignantem. famulo decus addit inane

Mæstus, & extremos obitus illustrat Apollo.

Ille etiam clypeum, galeamque incendit honore

Sidere: nec tarde fratri, Gradive, dedisti,

695

Ne qua manus vatem, ne quid mortalia bello

Lædere tela queant: sanctum, & venerabile Diti

Funus erat. talis medios infertur in hostes

Certus & ipse necis. vires fiducia leti

Suggerit. inde viro majoraque membra, diesque

700

Lætior, & nunquam tanta experientia coeli,

Si vacet: averit morti contermina Virtus.

Ardet inexploto sævi Mavortis amore,

Et fruitur dextra, atque anima flagrante superbit:

Hic hominum casus lenire, & demere fatis

705

Iura frequens, quantum subito diversus ab illo,

Qui tripodas, laurusque sequi, qui doctus in omni

Nube, salutato volucrem cognoscere Phœbo.

Statius.

Innumeram ferro plebem, ceu letifer annus
Aut jubar aduersi grave fideris, immolat umbris 710
Ipse suis. jaculo Phlegyam, jaculoque superbum
Phylea, falcato Chromin, & Cremetaona curru;
Cominus hunc stantem metit, hunc a poplite sectum;
Cuspide demissa Chromin, Iphinoumque, Sagenque,
Intonsumque Gyan, sacrumque Lycorea Phoebo 715
Invitus: jam fraxineum dimiserat hastæ
Robur, & excussis apparuit infula cristis:
Alcathoum saxo, cui circum stagna Carysti
Et domus & conjux, & amantes litora nati.
Vixerat ille diu pauper scrutator aquarum: 720
Decepit tellus: moriens hiemesque Notosque
Laudat, & experti meliora pericula ponti.
Aspicit has longe jamdudum Asopius Hypseus
Palantum strages, ardetque avertere pugnam:
Quamquam haud ipse minus curru Tirynthia fundit 725
Robora, sed viso præsens minor augure sanguis.
Illum armis, animisque cupit: prohibebat iniquo
Agmine confertum cunei latus. inde superbus
Exseruit patriis electum missile ripis.
Ac prius, Aonidum dives largitor aquarum, 730
Clare Giganteis etiamnum, Asope, favillis,
Da numen dextræ: rogat hoc natusque, miique
Quercus alumna vadi. fas & me spernere Phœbum,
Si tibi collatus Divûm fator. omnia mergam
Fontibus arma tuis, tristesque sine augure vittas. 735
Audierat genitor. vetat indulgere volentem
Phœbus, & aurigam jaculum detorquet in Hersen.
Ille ruit. Deus ipse vagis succedit habenis,

Lernæum falso simulans Aliagmona vultu.
 Tunc vero ardenti non ulla obfistere tentant 749
 Signa, ruunt solo terrore, & vulnera citra
 Mors trepidis ignava venit: dubiumque tuenti
 Presserit infestis onus, impuleritne jugales.
 Sic ubi nubiferum montis latus, aut nova ventis
 Solvit hiems, aut victa situ non pertulit ætas; 745
 Desilit horrendus campo timor, arma, virosque
 Limite non uno, longævaque robora secum
 Præcipitans, tandemque exhaustus turbine fesso,
 Aut vallem cavat, aut medios intercipit amnes.
 Non secus ingentique viro magnoque gravatus 750
 Temo Deo, nunc hoc, nunc illo in sanguine feryet.
 Ipse sedens telis, pariterque ministrat habenis
 Delius: ipse docet jactus, adversaque flectit
 Spicula, fortunamque hastis venientibus aufert.
 Sternuntur terræ, Menalas pedes, Antiphus alto 755
 Nil defensus equo, genitusque Heliconide Nympha
 Æthion, cæsoque infamis fratre Polites,
 Conatusque toris vittatam attingere Manto
 Lampus: in hunc sacras Phœbus dedit ipse sagittas.
 Et jam cornipedes trepida ac moribunda resflantes 760
 Corpora, rimantur terras, omnisque per artus
 Sulcus, & incisis altum rubet orbita membris.
 Hos jam ignorantes terit impius axis, at illi
 Vulnere semineces (nec devitare facultas)
 Venturum super ora vident. jam lubrica tabo 765
 Frena, nec infisti madidus dat temo, rotæque
 Sanguine difficiles, & tardior ungula fossis
 Visceribus. tunc ipse furens in morte relicta

Spicula, & e mediis exstantes ossibus hastas
 Avellit: stridunt animæ, currumque sequuntur. 770
 Tandem se famulo summum confessus Apollo,
 Utere luce tua, longamque, ait, indue famam,
 Dum tibi me junctum mors irrevocata veretur.
 Vincimur, immites scis nulla revolvere Parcas
 Stamina. vade diu populis promissa voluptas 775
 Elysiis, certe non perpeffure Creontis
 Imperia, aut vetito nudus jaciture sepulcro.
 Ille refert contra, & paulum respirat ab armis:
 Olim te, Cyrrhæe pater, peritura sedentem
 Ad juga (quis tantus miseris honor?) axe trementi 780
 Sensimus: instantes quonam usque morabere manes?
 Audio jam rapidæ cursum Stygis, atraque Ditis
 Flumina, tergeminosque mali custodis hiatus.
 Accipe commissum capiti decus, accipe laurus
 Quas Erebo deferre nefas. nunc voce suprema, 785
 Si qua recessuro debetur gratia vati,
 Deceptum tibi, Phœbe, larem, poenæque nefandæ
 Conjugis, & pulchrum nati commendo furorem.
 Desiluit moerens, lacrimasque avertit Apollo.
 Tunc vero ingemuit currusque, orbique jugales. 790
 Non aliter cæco nocturni turbine Cori
 Scit peritura ratis, cum jam damnata sororis
 Igne, Therapnæi fugerunt carbasa fratres.
 Jamque recessuræ paulatim horrescere terræ,
 Summaque terga quati; graviorque effervere pulvis 795
 Coeperat. inferno mugit jam murmure campus.
 Bella putant trepidi, bellicque hunc esse fragorem,
 Hortanturque gradus. alius tremor arma, virosque

Mirantesque inclinat equos. jam frondea nutant
 Culmina, jam muri, ripisque Ismenos apertis
 Effugit. exciderunt iræ, nutantia figunt
 Tela solo, dubiasque vagi nituntur in hastas
 Cominus, inque vicem viso pallore recedunt:
 Sic ubi navales miscet super æquora pugnas
 Contemto Bellona mari: si forte benigna
 Tempestas; sibi quisque cavent, ensesque recondit
 Mors alia, & focii pacem fecere timores.
 Talis erat campo belli fluitantis imago.
 Sive laborantes concepto flamine terræ
 Ventorum rabiem, & clausum ejecere furorem:
 Exedit seu putre solum, carpssitque terendo
 Unda latens: five hæc volventis machina coeli
 Incubuit: five omne fretum Neptunia movit
 Cuspis, & extremas gravis mare torfit in oras:
 Seu vari datus ille fragor, seu terra minata est
 Fratibus; ecce alte præceps humus, ore profundo
 Dissilit, inque vicem tremuerunt sidera, & umbræ.
 Illum ingens haurit specus, & transire parantes
 Mergit equos. non arma manu, non frena remisit:
 Sicut erat, rectos desert in Tartara currus,
 Respexitque cadens cœlum, campumque coire
 Ingemuit: donec levior distantia rursus
 Miscuit arva tremor, lucemque exclusit Averno.

800

807

810

815

820

P. P A P I N I I S T A T I I
 T H E B A I D O S
 L I B E R V I I I .

U^T subitus vates pallentibus incidit Umbris;
 Letiferaeque domos, orbisque arcana sepulti
 Rupit, & armato turbavit funere Manes;
 Horror habet cunctos, Stygiis mirantur in oris
 Tela & equos, corpusque novum: neque enim ignibus artus;
 Conditus, aut moesta niger adventabat ab urna;
 Sed belli sudore calens, clypeumque cruentis
 Roribus, & scissi resperfus pulvere campi.
 Necdum illum aut trunca lustraverat obvia taxo
 Eumenis, aut furvo Proserpina poste notarat 10
 Coetibus assumtum functis. quin cominus ipsa
 Fatorum deprensa colus: visoque paventes
 Augure, tunc demum rumpebant flamina Parcae.
 Illum & securi circumspexere fragorem
 Elysi, & si quos procul inferiore barathro 15
 Altera nox, aliisque gravat plaga caeca tenebris.
 Tunc regemunt pigrique lacus, ustaeque paludes,
 Umbriferæque fremit fulcator pallidus undæ,

Diffiluiffe novo penitus telluris hiatu
 Tartara, & admissos non per sua flumina Manes. 20
 Forte sedens media regni infelicis in arce
 Dux Erebi, populos poscebat crimina vitæ,
 Nil hominum miserans, iratusque omnibus umbris.
 Stant Furia circum, variæque ex ordine Mortes,
 Sævaque multifonas exercet Poena catenas. 25
 Fata ferunt animas, & eodem pollice damnant.
 Vincit opus. juxta Minos cum fratre verendo
 Iura bonus meliora monet, regemque cruentum
 Temperat. assistunt lacrimis atque igne tumentes
 Cocytos Phlegetonque: & Styx perjuria Divum 30
 Arguit. ille autem supera compage soluta,
 Nec solitus sentire metus, expavit oborta
 Sidera, jucundaque offensus luce profatur:
 Quæ Superum labes inimicum impegit Averno
 Æthera? quis rumpit tenebras? vitæque silentes 35
 Admovet? unde minæ? uter hæc mihi prælia fratrum?
 Congredior, pereant agendum discrimina rerum.
 Nam cui dulce magis? magno me tertia victum
 Dejecit fortuna polo, mundumque nocentem
 Servo. nec iste meus, dirisque en pervius astris 40
 Inspicitur. tumidusne meas regnator Olympi
 Explorat vires? habeo jam quassa Gigantum
 Vincula, & æthereum cupidos exire sub axem
 Titanas, miserumque patrem, quid me otia mœsta
 Sævus, & implacidam prohibet perferre quietem? 45
 Amissumque odisse diem? pandam omnia regna
 Si placet, & Stygio prætexam Hyperiona cœlo.
 Arcada nec Superis (quid enim mihi nuntius ambas

Itque redirque domos?) emittam, & utrumque tenebo
 Tyndariden. cur autem avidis Ixiona frango 50
 Vorticibus? cur non expectant Tantalum undæ?
 Anne profanatum toties Chaos hospite vivo
 Perpetiar? me Pirithoi temerarius ardor
 Tentat, & audaci Theseus juratus amico:
 Me ferus Alcides, tunc cum custode remoto 55
 Ferrea Cerberæ tacuerunt limina portæ.
 Odrysiis etiam pudet heu patuisse querelis
 Tartara. vidi egomet blanda inter carmina turpes
 Eumenidum lacrimas, iterataque pensa sororum.
 Me quoque. sed duræ melior violentia legis. 60
 Ast ego vix unum, nec celsa ad sidera furto
 Ausus iter, Siculo rapui connubia campo:
 Nec licuisse ferunt; injustæque ab Iove leges
 Protinus, & sectum genitrix mihi computat annum.
 Sed quid ego hæc? i, Tartareas ulciscere sedes, 65
 Tisiphone, & si quando novis asperrima monstis
 Triste, insuetum, ingens, quod nondum viderit æther,
 Ede nefas, quod mirer ego, invideantque sorores.
 Atque adeo fratres (nostrisque hæc omina sunt
 Prima odiis) fratres alterna in vulnera læto 70
 Marte ruant. sit, qui rabidarum more ferarum
 Mandat atrox hostile caput, quique igne supremo
 Arceat exanimis, & manibus æthera nudis
 Commaculet. juvet ista ferum spectare Tonantem.
 Præterea ne sola furor mea regna lacestat, 75
 Quære Deis qui bella ferat, qui fulminis ignes,
 Infestumque Jovem clypeo fumante repellat.
 Faxo haud sit cunctis levior metus, atra movere

Tartara, frondenti quam jungere Pelion Ossæ.
 Dixerat. atque illi jamdudum regia tristis 80
 Attremis oranti, suaque, & quæ desuper urget;
 Nutabat tellus. non fortius æthera vultu
 Torquet, & astriferos inclinat Iuppiter axes.
 At tibi quos (inquit) Manes, qui limite præceps
 Non licito per inane ruis? Subit ille minantem 85
 Jam tenuis visu, jam vanescentibus armis,
 Jam pedes. extincto tamen interceptus in ore
 Augurii perdurat honos, obscuraque fronti
 Vitta manet, ramumque tenet morientis olivæ.
 Si licet, & sanctis hic ora resolvere fas est 90
 Manibus, o cunctis finitor maxime rerum,
 At mihi, qui quondam causas, elementaque noram,
 Et fator! oro, minas, stimolataque corda remulce,
 Neve ira dignare hominem, & tua jura timentem.
 Nam nec ad Herculeos (unde hæc mihi pectora?) raptus, 95
 Nec Venerem illicitam (crede his insignibus) ausi
 Intramus Lethen: fugiat nec tristis in antrum
 Cerberus, aut nostros timeat Proserpina currus.
 Augur Apollineis modo dilectissimus aris,
 Testor inane Chaos, (quid enim hic jurandus Apollo?) 100
 Crimine non ullo subeo nova fata: nec alma
 Sic merui de luce rapi. scit judicis urna
 Dictæi, verumque potest deprendere Minos.
 Conjugis infidiis, & iniquo venditus auro
 Argolicas acies, unde hæc tibi turba recentum 105
 Umbrarum, & nostræ veniunt quoque funera dextræ,
 Non ignarus ini. subito me turbine mundi
 (Horret adhuc animus) mediis e millibus haust

Nox tua. quæ mihi mens, dum per cava viscera terræ
Vado diu pendens, & in aere volvor operto? 110
Hei mihi! nil ex me sociis, patriæque relictum,
Vel captum Thebis. non jam Lernæa videbo
Tecta, nec attonito saltem cinis ibo parenti.
Non tumulo, non igne miser, lacrimisque meorum
Productus, toto pariter tibi funere veni, 115
Nil istis ausurus equis. nec deprecor umbram
Accipere, & tripodum jam non meminisse meorum.
Nam tibi præfagi quisnam super auguris usus,
Cum Parcæ tua jussa trahant? sed pectora flectas,
Et melior sis, quæso, Deis. si quando nefanda 120
Huc aderit conjux, illi funesta reserva
Supplicia: illa tua, rector bone, dignior ira.
Accipit ille preces, indignaturque moveri.
Ut leo Massyli cum lux stetit obvia ferri,
Tunc iras, tunc arma citat: si decimat hostis, 125
Ire super satis est, vitamque relinquere victo.
Interea vittis, lauruque insignis opima
Currus, & egregiis modo formidatus in armis,
Luce palam fusus nulli, nullique fugatus
Quæritur. absistunt turmæ, suspectaque tellus. 130
Omnibus: infidi miles vestigia campi
Circumit, atque avidæ tristis locus ille ruinæ
Cessat, & inferni vitatur honore sepulcri.
Nuntius hortanti diversa in parte maniplos
Adrasto, vix ipse ratus vidisse Palæmon 135
Advolat, & trepidans (stererat nam forte cadenti
Proximus) inspectoque miser pallesbat hiatu.
Verte gradum: fuge, rector ait; si Dorica saltem

Terra loco, patriæque manent, ubi liquimus, arces.
 Non armis, non sanguine opus. quid inutile ferrum 140
 Stringimus in Thebas? currus humus impia sorbet,
 Armaque bellantesque viros. fugere ecce videtur
 Hic etiam, quo stamus, ager. vidi ipse profundæ
 Noctis iter, ruptaque soli compage ruentem,
 Illum heu, præfagis quo nullus amicior astris, 145
 Æcliden, frustra que manus cum voce tetendi.
 Mira loquor, fulcos etiamnum rector equorum,
 Fumantemque locum, & spumis madida arva reliqui.
 Nec commune malum est: tellus agnoscit alumnos,
 Stat Thebana acies. stupet hæc, & credere Adrastus 150
 Cunctatur; sed Mopsus idem, trepidusque ferebat
 Actor idem: nam fama novis terroribus audax
 Non unum cecidisse refert. sponte agmina retro
 Non expectato revocantum more turbarum
 Præcipitant: sed torpet iter, falluntque ruentes 155
 Genua viros, ipsique (putes sensisse) repugnant
 Cornipedes, nulloque truces hortamine parent,
 Nec celerare gradum, nec tollere lumina terra.
 Fortius incurfant Tyrii: sed Vesper opacus
 Lunares jam ducit equos. data foedere parvo 160
 Mœsta viris requies, & nox auctura timores.
 Quæ tibi tunc facies, postquam permissa gemendi
 Copia? qui fletus galeis cecidere solutis?
 Nil solitum fessos juvat, abiecere madentes,
 Sicut erant, clypeos: nec quisquam spicula terfit, 165
 Nec laudavit equum, nitidæ nec calidæ altam
 Comsit adornavitque jubam. vix magna levare
 Vulnere, & efflantes libet internectere plagas.

Tantus ubique dolor. mensas alimentaque bello
Debita, nec pugnae suavit timor. omnia laudes, 170
Amphiaræ, tuas, foecundaque pectora veri
Commemorant lacrimis, & per tentoria sermo
Unus, Abisse Deos, delapsaque numina castris.
Heu ubi laurigeri currus? sollemniaque arma?
Et galeæ vittatus apex? hoc antra, lacusque 175
Castalii? tripodumque fides? sic gratus Apollo?
Quis mihi fidereos lapsus, mentemque finistri
Fulguris, aut cæsis saliat quod numen in extis;
Quando iter, unde moræ, quæ sævis utilis armis;
Quæ pacem magis hora velit, quis jam omne futurum 180
Proferet? aut cum quo volucres mea fata loquentur?
Hos quoque bellorum casus nobisque, tibi que,
Præscieras, & (quanta sacro sub pectore virtus?)
Venisti tamen, & miseris comes additus armis.
Et cum te tellus, fatalisque hora vocaret, 185
Tu Tyrias acies, adversaque signa, vacasti
Sternere. tunc etiam media de morte timendum
Hostibus, infestaque abeuntem vidimus hasta.
Et nunc te quis casus habet? poterisne reverti
Sedibus a Stygiis, altaque erumpere terra? 190
Anne sedes hilaris juxta tua numina Parcas?
Et vice concordi discis ventura, docesque?
An tibi felices lucos miseratus Averni
Rector, & Elysiæ dedit inservare volucres?
Quidquid es, æternus Phœbo dolor, & nova clades 195
Semper eris, mutisque diu plorabere Delphis.
Hic Tenedon, Cyrrhamque dies, partuque ligatam
Delon, & intonsi cludet penetralia Branchi.

Nec Clarias hac luce fores, Didymæaque quisquam
 Limina, nec Lyciam supplex consultor adibit. 200
 Quin & cornigeri vatis nemus, atque Molossi
 Quercus anhela Jovis, Troianaque Thymbra tacebit.
 Ipsi amnes, ipsæque volent arescere laurus.
 Ipse nihil certum sagis clangoribus æther
 Præcinet, & nulla ferientur ab alite nubes. 205
 Jamque erit ille dies, quo te quoque conscia fati
 Templâ colant, reddatque tuus responsa sacerdos:
 Talia satidico peragunt sollemnia regi,
 Ceu flammâs, ac dona rogo, tristefque rependant
 Exsequias, mollique animam tellure reponant. 210
 Fracta dehinc cunctis, averfque pectora bello.
 Sic fortes Minyas subito cum funere Tiphys
 Destituit, non arma fequi, non ferre videtur
 Remus aquas, ipsique minus jam ducere venti.
 Jam fessis gemitu paulatim corda levabat 215
 Exhaustus sermone dolor, noxque addita curas
 Obruit, & facilis lacrimis irrepere fomnus.
 At non Sidoniam diverfa in parte per urbem
 Nox eadem. vario producunt fidera ludo
 Ante domos, intraque: ipsæque ad moenia marcent 220
 Excubiæ. gemina æra fonant, Idæaque terga,
 Et moderata sonum vario spiramine buxus.
 Tunc dulces Superos atque omne ex ordine alumnus
 Numen, ubique facri resonant Pæanes, ubique
 Serta, coronatumque merum. nunc funera rident 225
 Auguris ignari, contraque in pectore certant
 Tiresiam laudare suum. nunc facta revolvunt
 Majorum, veteresque canunt ab origine Thebas.

Hi mare Sidonium, manibusque attrita Tonantis
 Cornua, & ingenti fulcatum Nerea tauro: 230
 Hi Cadmum, lassamque bovem, foetosque cruenti
 Martis agros: alii Tyriam reptantia saxa
 Ad chelyn, & duras animantem Amphiona cautes:
 Hi gravidam Semelē: illi Cythereia laudant
 Connubia, & multa deductam lampade fratrum 235
 Harmoniem: nullis deest sua fabula mens.
 Ceu modo gemmiferum thyrsō populatus Hydaspem,
 Eoasque domos, nigri vexilla triumphī
 Liber, & ignotos populis ostenderet Indos.
 Tum primum ad cœtus, sociæque ad fœdera mensæ 240
 Semper inaspectum, diraque in sede latentem,
 Œdipoden exisse ferunt, vultuque sereno
 Caniciem nigram squallōre, & fordida fufis
 Ora comis laxasse manu, fociūque benignos
 Adfatus, & abacta prius solatia passum: 245
 Quin hausisse dapes, inficcatumque cruorem
 Dejecisse genis. cunctos auditque, refertque,
 Qui Ditem, & Furias tantum, & si quando regentem
 Antigonem, mœstis solitus pulsare querelis.
 Causa latet. non hunc Tyrii fors prospera belli; 250
 Tantum bella juvant. natum hortaturque, probatque,
 Nec vicisse velit; sed primos cominus enses.
 Et scelerum tacito rimatur femina voto.
 Inde epulæ dulces, ignotaque gaudia vultu.
 Qualis post longæ Phineus jejunia poenæ, 255
 Nil stridere domi volucres ut sensit abactas,
 (Nec dum tota fides) hilaris, mensasque, torosque,
 Nec turbata feris tractavit pocula pennis.

Cetera Grajorum curis armisque jacebat
 Fessa cohors : alto castrorum ex aggere Adrastus 260
 Lætificos tenui captabat corde tumultus ,
 Quanquam æger senio ; sed agit miseranda potestas
 Invigilare malis. illum æteus undique clamor
 Thebanique urunt sonitus , & amara laceffit
 Tibia , tum nimio voces marcere superbæ , 265
 Incertæque faces , & jam male pervigil ignis.
 Sic ubi per fluctus uno ratis obruta somno ,
 Conticuit , tantique maris secūra juvenus
 Mandavere animas ; solus stat puppe magister
 Pervigil , inscriptaque Deus qui navigat alno. 270
 Tempus erat , junctos cum jam soror ignea Phœbi
 Sentit equos , penitusque cavam sub luce parata
 Oceani mugire domum , seseque vagantem.
 Colligit , & moto leviter fugat astra flagello.
 Concilium rex triste vocat : quæruntque gementes , 275
 Quis tripodas successor agat ? quo prodita laurus
 Transeat , atque orbum vitæ decus ? haud mora , cuncti
 Insignem fama , sanctoque Meïampode cretum
 Thiodamanta volunt ; quicum ipse arcana Deorum
 Partiri , & visas uni fociare solebat 280
 Amphiaræus aves , tantæque haud invidus artis
 Gaudebat dici similem , juxtaque secundum.
 Illum ingens confundit honos , inopinaque turbat
 Gloria , & oblatas frondes submissus adorat ,
 Seque oneri negat esse parem , cogique meretur. 285
 Sicut Achæmenius solium gentesque paternas
 Excepit si forte puer , cui vivere patrem
 Tutius , incerta formidine gaudia librat ,

An fidi proceres, ne pugnet vulgus habenis;
 Cui latus Euphratæ, cui Caspia limina mandat. 290
 Sumere tunc arcus, ipsumque onerare veretur
 Patris equum, visusque sibi nec sceptrâ capaci
 Sustentare manu, nec adhuc implere tiaram.
 Atque is ubi intorto signavit vellere crinem,
 Convenitque Deis, hilari per castrâ tumultu 295
 Vadit ovans: ac, prima sui documenta, sacerdos
 Tellurem placare parat. nec futile mœstis
 Id visum Danaïs. geminas ergo ilicet aras
 Arboribus vivis, & adulto cespite texi
 Imperat, innumeròsque Deæ sua munera flores, 300
 Et cumulos frugum, & quidquid novat integer annus
 Addit, & intacto spargens altaria lacte
 Incipit: O hominum Divûmque æterna creatrix,
 Quæ fluvios, silvasque, animarum & semina mundi
 Cuncta, Prometheasque manus, Pyrrhæaque saxa 305
 Gignis, & impastis quæ prima alimenta dedisti,
 Mutastique vices, quæ pontum ambisque, vebisque.
 Te penes & pecudum gens mitis, & ira ferarum,
 Et volucrum requies, firmum atque immobile mundi
 Robur inoccidui! te velox machinâ cœli 310
 Aere pendentem vacuo, te currus uterque
 Circumit. o rerum media, indivisaque magnis
 Fratribus! ergo simul tot gentibus alma, tot altis
 Urbibus, ac populis, subterque, ac desuper una
 Sufficis, astriferumque domos Atlanta supernas 315
 Ferre laborantem, nullo vehis ipsa labore,
 Nos tantum portare negas? nos, Diva, gravaris?
 Quod, precor, ignari linimus scelus? an quia plebes

Externa, Inachiis huc adventamus ab oris?
 Omne homini natale solum: nec te, optima, sævo 320
 Tanquam humiles populos deceat distinguere fine,
 Undique ubique tuos. maneat communis, & arma
 Hinc atque inde feras. liceat, precor, ordine belli
 Pugnares efflare animas, & reddere cœlo.
 Ne rape tam subitis spirantia corpora bustis, 325
 Ne propera. veniemus enim, quo limite cuncti,
 Qua licet ire via. tantum exorata Pelasgis
 Siste levem campum, celeres neu præcipe Parcas.
 At tu care Deis, quem non manus ulla, nec enses
 Sidonii, sed magna sinu Natura soluto, 330
 Ceu te Cyrrhæo meritum tumularet hiatu,
 Sic amplexa coit, hilaris des, oro, precatus
 Nossè tuos, cœloque, & vera monentibus aris
 Concilies, & quæ populis proferre parabas,
 Me doceas. tibi sacra feram præfaga, tuique 335
 Numinis interpres, te Phœbo absente vocabo.
 Ille mihi Delo Cyrrhaque potentior omni
 Quo ruis, ille adytis melior locus. Hæc ubi dicta,
 Nigrantes terra pecudes, obscuraque mergit
 Armenta, ac vivis cumulos undantis arenæ 340
 Aggerat, & vati mortis simulacra rependit.
 Talia apud Graios, cum jam Mavortia contra
 Cornua, jam sævos fragor æreis excitat enses.
 Addit acerba sonum Theumesi e vertice crinem
 Incuiens, acuitque tubas & fibila miscet 345
 Tisiphone: stupet insolito clangore Cythæron
 Marcidus, & turres carmen non tale secutæ.
 Jam trepidas Bellona fores, armataque pulsat

Scitius.

Z

Limina, jam multo laxantur cardine Thebæ.
 Turbat eques pedites, currus properantibus obstant, 350
 Ceu Danaï post terga premant: sic omnibus alæ
 Arctantur portis, septemque excursibus hærent.
 Ogygiis in sorte Creon, Etheoclea mittunt
 Neitæ, cellas Hamoloïdas occupat Hæmon,
 Hypsæ Præfides, celsum fudere Dryanta 355
 Electræ, quatit Hypsistas manus Eurymedontis,
 Culmina magnanimus stipat Dirceæ Menœcetus.
 Qualis ubi adversi secretus pabula cœli
 Nilus, & Eoas magno bibit ore pruinas,
 Scindit fontis opes, septemque patentibus arvis 360
 In mare fert hiemes. penitus cessere fugatæ
 Nereïdes, dulcique timent occurrere ponto.
 Tristis at inde gradum tarde movet Inacha pubes
 Præcipue Elææ, Lacedæmoniæque cohortes,
 Et Pylii. subitum nam Thiodamanta sequuntur 365
 Augure fraudati, nec dum accessere regenti.
 Nec tua te, princeps tripodum, sola agmina quærunt:
 Cuncta phalanx sibi deesse putat. minor ille per alas
 Septimus exstat apex, liquido velut æthere, nubes
 Invida Parrhasiis unum si detrahat astris 370
 Truncus honor plautri, nec idem nitet igne reciso
 Axis, & incerti numerant sua fidera nautæ.
 Sed jam bella vocant. alias nova fuggere vires
 Calliope, majorque chelyn mihi tendat Apollo.
 Fatalem populis ultro poscentibus horam 375
 Admovet atra dies: Stygiisque emissa tenebris
 Mors fruitur cœlo, bellatoremque volando
 Campum operit, nigroque viros invitat hiatu;

Nil vulgare legens: sed quæ dignissima vita
 Funera, præcipuos annis animisque cruento 380
 Angue notat; jamque in miseros pensum omne sororum
 Scinditur, & Furiae rapuerunt licia Parcis.
 Stat medius campis etiamnum cuspide sicca
 Bellipotens, jamque hos clypeum, jam vertit ad illos
 Arma ciens, aboletque domos, connubia, natos. 385
 Pellitur & patriæ, & qui mente novissimus exit,
 Lucis amor: tenet in capulis, hastisque paratas
 Ira manus, animusque ultra thoracas anhelus
 Conatur, galeæque tremunt horrore comarum.
 Quid mirum caluisse viros? flammantur in hostem 390
 Cornipedes, niveoque rigant sola putria nimbo,
 Corpora ceu mixti dominis, irasque sedentum
 Induerint: sic frena terunt, sic proelia poscunt
 Hinnitu, tolluntque armos, equitemque supinant.
 Jamque ruunt, primusque virum concurrere pulvis 395
 Incipit, & spatiis utrinque æqualibus acti
 Adventant, mediumque vident decrescere campum.
 Jam clypeus clypeis, umbone repellitur umbo,
 Ense minax ensis, pede pes, & cuspide cuspis.
 Sic obnixa acies pariter suspiria firmant, 400
 Admotæque nitent aliena in casside cristæ.
 Pulcher adhuc belli vultus: stant vertice coni,
 Plena armenta viris, nulli sine præside currus,
 Arma loco, splendent clypei, pharetræque decoræ,
 Cingulaque, & nondum deforme cruoribus aurum. 405
 At postquam rabies, & vitæ prodiga Virtus
 Emisere animos, non tanta cadentibus Hædis
 Aeriam Rhodopen solida nive verberat Arctos,
 Z 2

Nec fragor Aufoniæ tantus, cum Iuppiter omni
 Arce tonat, tanta quatitur nec grandine Syrtis, 410
 Cum Libyæ Boreas Italos niger attulit imbres.
 Excludere diem telis, stant ferrea coelo
 Nubila, nec jaculis arctatus sufficit aer.
 Hi pereunt missis, illi redeuntibus hastis:
 Concurrent per inane sudes, & mutua perdunt 415
 Vulnera, concurrunt hastæ, stridentia fundæ
 Saxa pluunt, volucres imitantur fulgura glandes,
 Et formidandæ non una morte sagittæ.
 Nec locus ad terram telis: in corpora ferrum,
 Omne cadit. sæpe ignari perimuntque, caduntque, 420
 Casus agit Virtutis opus: nunc turba recedit,
 Nunc premit, ac vicibus tellurem amittit, & aufert:
 Ut ventis nimbisque minax cum solvit habenas
 Iuppiter, affligitque alterno turbine mundum.
 Stat cœli diversa acies, nunc fortior Austri, 425
 Nunc Aquilonis hiems, donec pugnante procella
 Aut nimis hic vicit aquis, aut ille sereno.
 Principium pugnæ turmas Asopius Hypseus
 Œbalias (namque hæ magnum & gentile tumentes
 Euboicum duris rumpunt umbonibus agmen) 430
 Reppulit erepto cunei ductore Menalca.
 Hic & mente Lacon, crudi torrentis alumnus
 (Nec turpavit avos) hastam intra pectus euntem
 (Ne pudor in tergo) per & ossa & viscera retro
 Extrahit, atque hosti dextra labente remittit 435
 Sanguineam. dilecta genis morientis oberrant
 Taygeta, & pugnæ, laudataque verbera matri.
 Phædimon lassiden arcu Diræus Amyntas

Destināt. heu celeres Parcæ! jam palpitāt arvis
 Phædimus, & certi nondum tacet arcus Amyntæ. 440
 Abstulit ex humero dextram Calydonius Agreus
 Phegeos. illa suum terra tenet improba ferrum,
 Et movet: extimuit sparsa inter tela jacentem
 Progrediens, truncamque tamen percussit Acetes.
 Iphin atrox Athamas, Argum ferus impulit Hypseus: 445
 Stravit Abanta Pheres: diversaque vulnera flentes,
 [Guttur Iphis, latus Argus, Abas in fronte cruorem,]
 Iphis eques, pedes Argus, Abas auriga jacebant.
 Inachidæ gemini geminos ex sanguine Cadmi
 Occultos galeis (sæva ignorantia belli) 450
 Perculerant ferro: sed dum spolia omnia cæsis
 Eripiunt, videre nefas, & mœstus uterque
 Respicit ad fratrem, pariterque errasse queruntur.
 Cultor Ion Pisæ, cultorem Daphnea Cyrrhæ
 Turbatis prostravit equis. hunc laudat ab alto 455
 Juppiter, hunc tardus frustra miseratur Apollo.
 Ingentes Fortuna viros illustrat utrinque
 Sanguine in adverso. Danaos Cadmeius Hæmon
 Sternit, agitque furens: sequitur Tyria agmina Tydeus.
 Hunc Pallas præsens, illum Tirynthius implet. 460
 Qualiter hiberni summis duo montibus amnes
 Franguntur, geminaque cadunt in plana ruina.
 Contendisse putes, uter arva, arbustaue tollat,
 Altius aut superet pontes. ecce una receptas
 Confudit jam vallis aquas: sibi quisque superbus. 465
 Ire cupit, pontoque negant descendere mixti.
 Ibat fumiferam quatiens Onchestius Idas
 Lampada per medios, turbabatque agmina Grajūm,

Igne viam rumpens: magno quem cominus ictu
 Tydeos hasta feri, discussa casside fixit. 470
 Ille ingens in terga jacet, stat fronte superstes
 Lancea, collapsæ veniunt in tempora flammæ.
 Prosequitur Tydeus: Sævus ne dixeris Argos:
 Igne tuo, Thebane, rogum concedimus, arde.
 Inde velut primo tigris gavisa cruore 475
 Per totum cupit ire pecus: sic Aona saxo,
 Ense Pholum, Chromin ense, duos Helicaonas hasta
 Transigit, Ægeæ Veneris quos Mæra sacerdos
 Ediderat, prohibente Dea. vos præda cruenti
 Tydeos: it sævas etiamnum mater ad aras. 480
 Nec minus Herculeum contra vagus Hæmona ducit
 Sanguis: inexploto rapitur per millia ferro,
 Nunc tumidæ Calydonis opes, nunc torva Pylenes
 Agmina, nunc moestæ fundens Pleuronis alumnos:
 Donec in Olenium fessa jam cuspide Buten 485
 Incidit. hunc turmis obversum, & abire vetantem
 Aggreditur. puer ille, puer, malasque comamque
 Integer, ignaro cui tunc Thebana bipennis
 In galeam librata venit. finduntur utrinque
 Tempora, dividiique cadunt in brachia crines, 490
 Et non hoc metuens inopino limite vita
 Exfluit. tunc flavum Hypanin, flavumque Politen
 (Ille genas Phœbo, crinem hic pascebat Iaccho.
 Sævus uterque Deus) victis Hyperenora jungit
 Conversumque fuga Damafum: sed lapsa per armos 495
 Hasta viri trans pectus abit, parmamque tenenti
 Excuit, & summa fugiens in cuspide portat.
 Sternere adversos etiamnum Ismenius Hæmon

Inachidas (nam tela regit , viresque ministrat
 Amphitryoniades) sævum sed Tydea contra 500
 Pallas agit. jamque adverso venere favore
 Cominus , & placido prior hæc Tirynthius ore :
 Fida soror , quænam hunc belli caligine nobis
 Congressum Fortuna tulit ? num regia Juno
 Hoc molita nefas ? citius me fulmina contra 505
 (Infandum) ruere , & magno bellare parenti
 Aspiciat. genus huic : sed mitto agnoscere , quando
 Tu diversa foves. nec si ipsum cominus Hyllum
 Tydeos hasta tui , Stygioque ex orbe remissum
 Amphitryona petat. teneo , æternumque tenebo 510
 Quantum hæc diva manus , quoties sudaverit ægis
 Ista mihi , duris famulus cum casibus omnes
 Lustrò vagus terras : ipsa heu comes , invia mecum
 Tartara , ni superos Acheron excluderet , isses.
 Tu patrem , cœlumque mihi. quis tanta relatu 515
 Æquet ? habe totas , si mens excindere , Thebas.
 Cedo equidem , veniamque precor. Sic orsus abibat.
 Pallada mulcet honos. rediit ardore remisso
 Vultus , & erecti sederunt pectoris angues.
 Sentit abisse Deum. levius Cadmeius Hæmon 520
 Tela rotat , nulloque manum cognoscit in ictu.
 Tunc magis , atque magis vires animusque recedunt ;
 Nec pudor ire retro. cedentem Acheloius heros
 Impetit , & librans uni sibi missile telum ,
 Direxit jactus , summæ qua margine parmæ 525
 Ima sedet galea , & juguli vitalia lucent.
 Nec frustrata manus , mortemque invenerat hasta ;
 Sed prohibet , paulumque humeri libare sinistri.

Præbuit, & merito parcit Tritonia fratri.
 Ille tamen nec stare loco, nec cominus ire
 530 Amplius, aut vultus audet perferre cruenti
 Tydeos: ægra animo vis, ac fiducia cessit.
 Qualis setigeram Lucana cuspide frontem
 Strictus aper, penitus cui non infossa cerebro
 535 Vulnera, nec felix dextræ tenor, in latus iras
 Frangit, & expertæ jam non venit obuius hastæ.
 Ecce, ducem turmæ, certa indignatus in hostem
 Spicula, felici Prothoum torquere lacerto
 Turbidus Œnides, una duo corpora pinu
 Cornipedemque, equitemque ferit. ruit ille ruentem
 540 In Prothoum, lapsasque manu quærentis habenas
 In vultus galeam, clypeumque in pectora calcas,
 Saucius extremo donec cum sanguine frenos
 Respuit, & juncta domino cervice recumbit.
 Sic ulmus, viuisque, duplex iactura coloni
 545 Gaurano de monte cadunt: sed moestior ulmus
 Quærit utrumque nemus, nec tam sua brachia labens,
 Quam gemit assuetas, invitaque proterit uvas.
 Sumferat in Danaos Heliconius arma Choroebus
 Ante comes Musis, Stygii cui conscia pensi
 550 Ipsa diu inspectis letum prædixerat astris
 Uranie: cupit ille tamen, pugnasque virosque
 Forsitan ut caneret. longa jacet ipse canendus
 Laude, sed amissum mutæ flere sorores.
 Pactus Agenoream primis Atys ibat ab annis
 555 Ismenen (Tyrîi juvenis non advena belli,
 Quamvis Cyrrha domus: foceros nec tristibus actis
 Adversatus erat) sponsam, cui castus amanti

Squallor, & indigni commendat gratia luctus.
 Ipse quoque egregius: nec pectora virginis illi 360
 Diverſa, inque vicem, fineret Fortuna, placebant.
 Bella vetant tædas, juvenique hinc major in hoſtes
 Ira: ruit primis immixtus, & agmina Lernæ
 Nunc pedes enſe vago, preñſis nunc celſus habenis,
 Ceu ſpectetur, agit. triplici velaverat oſtro 365
 Surgentes etiamnum humeros, & levia mater
 Pectora. tunc auro phaleras, auroque ſagittas
 Cingulaque, & manicas (ne conjuge vilior iret)
 Preſſerat, & mixtum cono criſpaverat aurum.
 Talibus heu fidens vocat ultro in prælia Grajos: 370
 Ac primum faciles graſſatus cuspide turmas
 Arma refert fociis, & in agmina fida, peracta
 Cæde, redit. ſic Hyrcana leo Caſpius umbra
 Nudus adhuc, nulloque jubæ flaventis honore
 Terribilis, magnique etiamnum ſanguinis inſons, 375
 Haud procul a ſtabulis captat cuſtode remoto
 Segne pecus, teneraque famem conſumit in agna:
 Mox ignotum armis, ac ſolo corpore menſus
 Tydea non timuit: fragilique laceſſere telo
 Sæpius infrendentem aliis, alioſque ſequentem 380
 Auſus erat. tandem invalidos Ætolus ad iſtus
 Forte refert oculos, & formidabile ridens:
 Jamdudum video, magnum cupis, improbe, leti
 Nomen, ait. ſimul audacem non enſe, nec haſta
 Dignatus, leviter digitis imbelle ſolutis 385
 Abjecit jaculum: latebras tamen inguinis alte
 Miſſile, ceu totis intortum viribus hauſit.
 Fraterit haud dubium fati, & ſpoliare ſuperbit

Œnides: Neque enim has Marti, aut tibi, bellica Pallas;
 Exuvias figemus, ait. procul arceat ipsum 590
 Ferre pudor: vix si bellum comitata relictis
 Deiphile thalamis, illi illudenda tulissem.
 Sic ait: & belli majora ad præmia mente
 Ducitur, innumeris veluti leo forte potitus
 Cædibus, imbelles vitulos, mollesque juvencas. 595
 Transmittit: magno furor est in sanguine mergi,
 Nec nisi regnantis cervice recumbere tauri.
 At non semianimi clamore Menœcea lapsus
 Fallit Atys. prævertit equos, curruque citato
 Defilit. instabat pubes Tegeæa jacenti, 600
 Nec prohibent Tyrii. Pudeat, Cadmea juvenus,
 Terrigenas mentita patres, quo tenditis, inquit,
 Degeneres? meliusne jacet pro sanguine nostro
 Hospes Atys? tantum hospes adhuc, & conjugis ultor
 Infelix nondum istæ suæ. nos pignora tanta 605
 Prodimus? insurgunt iusto firmata pudore
 Agmina, cuique suæ rediere in pectora curæ.
 Interea thalami secreta in parte sorores,
 Par aliud morum, miserique innoxia proles
 Œdipodæ, varias miscent sermone querelas. 610
 Nec mala quæ juxta, sed longa ab origine fati;
 Hæc matris tædas, oculos aut illa paternos,
 Altera regnantem, profugum gemit altera fratrem,
 Bella ambæ. gravis hinc miseri cunctatio voti.
 Nutat utroque timor, quemnam hoc certamine victum; 615
 Quem vicisse velint: tacite præponderat exsul.
 Sic Pandioniae repetunt ubi fida volucres
 Hospitia, atque larem bruma pulsante relictum,

Stantque super nidos veterisque exordia fati
 Enarrant tectis, & truncum ac flebile murmur 620
 Verba putant; voxque illa tamen non dissona verbis.
 Atque ibi post lacrimas, & longa silentia rursus
 Inchoat Ismene: Quisnam hic mortalibus error?
 Quæ decepta fides? curam invigilare quieti,
 Claraque per somnos animis simulacra reverti? 625
 Ecce ego, quæ thalamos, nec si pax alta maneret,
 Tractarem sensu (pudet heu) connubia vidi
 Nocte, soror. sponsum (unde?) mihi sopor attulit amens
 Vix notum visu. semel his in sedibus illum,
 Dum mea nescio quo spondentur fœdera pacto 630
 Respexi non sponte, soror. turbata repente
 Omina cernebam, subitusque intercidit ignis,
 Meque sequebatur rabido clamore reposcens
 Mater Atyn. quænam hæc dubiæ præfagia cladis?
 Nec timeo, dum tuta domus, milesque recedat 635
 Doricus, & tumidos liceat componere fratres.
 Talia nectebant, subito cum pigra tumultu
 Expavit domus, & multo sudore receptus
 Fertur Atys, servans animam jam sanguine nullo;
 Cui manus in plaga, dependet languida cervix 640
 Exterior clypeo, crinesque a fronte supini.
 Prima videt, caramque tremens Iocasta vocabat
 Ismenen. namque hoc solum moribunda precatur
 Vox generi: solum hoc gelidis jam nomen inerrat
 Faucibus. exclamant famulæ: tollebat in ora 645
 Virgo manus: tenuit sævus pudor: attamen ire
 Cogitur, indulget summum hoc Iocasta jacenti,
 Ostenditque offertque. quater jam morte sub ipsa

Ad nomen visus, dejectaque fortiter ora
Sustulit: illam unam neglecto lumine cœli 650
Aspicit, & vultu non exsatiatur amato.
Tunc quia nec genitrix juxta, positusque beata
Morte pater, sponsæ munus miserabile tradunt,
Declinare genas, ibi demum teste remoto
Fassa pios gemitus, lacrimasque in lumina fudit. 655
Dumque ea per Thebas, aliis serpentibus ardens
Et face mutata bellum integrabat Enyo.
Arma volunt, primos veluti modo cominus ictus
Sustulerint, omnisque etiamnum luceat ensis.
Eminet Œnides; quamvis & arundine certa 660
Parthenopæus agat, morientumque ora furenti
Hippomedon proculcet equo, Capaneaue pinus
Jam procul Aoniis volet agnoscenda catervis.
Tydeos illa dies: illum fugiuntque, tremuntque,
Clamantem: Quo terga datis? licet ecce peremptos 665
Ulcisci socios, mœstamque rependere noctem.
Ille ego inexpletis solus qui cœdibus hausi
Quinquaginta animas: totidem, totidemque gregati
Ferte manus, nulline patres, nulline jacentum
Unanimi fratres? quæ tanta oblivio luctus? 670
Quam pudet Inachias contentum abiisse Mycenæ!
Hinc super Thebis? hæc robora regis? ubi autem
Egregius dux ille mihi? simul ordine lævo
Ipsam exhortantem cuneos, capitisque superbi
Insignem fulgore videt. nec segnius ardens 675
Accurrit, niveo quam flammiger ales olori
Imminet, & magna trepidum circumligat umbra.
Tunc prior: Aoniæ rex o justissime gentis,

Imus in arma palam, tandemque ostendimus enses?

An noctem & solitas placet expectare tenebras? 680

Ille nihil contra, sed stridula cornus in hostem

It referens mandata ducis, quam providus heros

Jam jam in fine viæ percussam obliquat, & ipse

Telum ingens avide, & quanto non ante lacerto

Impulit: ibat atrox finem positura duello 685

Lancea. convertere oculos utrinque faventes

Sidonii Grajique Dei: crudelis Erinny

Obstat, & infando differt Erheoclea fratri.

Cuspis in armigerum Phlegyam peccavit, ubi ingens

Pugna virum: stricto nam sævior irruit ense 690

Ætolus, retroque datum Thebana tegebant

Arma ducem. sic densa lupum jam nocte sub atra

Arcet ab apprenso pastorum turba juvenco:

Improbis erigitur contra, nec cura vetantes

Impetere, illum, illum, semel in quem venerat, urget. 695

Non secus objectas acies, turbamque minorem

Diffimulat, transitque manu. tamen ora Thoantis

Pectora Deilochi, Clonii latus, ilia torvi

Perforat Hipпотадæ. truncis sua membra remittit

Interdum, galeasque rotat per nubila plenas. 700

Et jam corporibus sese, spoliisque cadentum

Clauserat: unum acies circum consumitur, unum

Omnia tela vovent: summis hæc ossibus hærent,

Pars frustrata cadunt, partem Tritonia vellit,

Multa rigent clypeo. densis jam confitus hastis 705

Ferratam quatit umbo nemus, tergoque fatiscit

Atque humeris gentilis aper: nusquam ardua coni
 Gloria, quique apicem torvæ Gradivus habebat
 Cassidis, haud lætum domino ruit omen. inusta
 Temporibus nuda æra sedent, circumque sonori 710
 Vertice percussio, volvuntur in arma molares.
 Jam cruor in galea, jam faucia proluit ater
 Pectora permixtus sudore, & sanguine torrens.
 Respicit hortantes socios, & Pallada fidam,
 Longius opposita celantem lumina parma: 715
 Ibat enim magnum lacrimis inflectere patrem.
 Ecce secat Zephyros ingentem fraxinus iram
 Fortunamque ferens: teli non eminet auctor.
 Astacides Menalippus erat; nec prodidit ipse,
 Et vellet latuisse manum: sed gaudia turmæ 720
 Monstrabant trepidum. nam flexus in ilia Tydeus
 Summissum latus, & clypei laxaverat orbem.
 Clamorem Aonii miscent gemitumque Pelasgi,
 Obiectantque manus, indignantemque tuentur.
 Ille per oppositos, longe rimatus, amarum, 725
 Astaciden, totis animæ se cogit in ictum
 Reliquiis, telumque jact, quod proximus Hoplaus
 Præbuerat: perit expressus conamine sanguis.
 Tunc tristes focii cupidum bellare, (quis ardor!)
 Et poscentem hastas, mediaque in morte negantem 730
 Exspirare, trahunt, summiq; in margine campi
 Effultum gemina latera inclinantia parma
 Ponunt, ac sævi rediturum ad proelia Martis
 Promittunt flentes, sed & ipse recedere cœlum,

Ingentesque animos extremo frigore labi
 735
 Sensit, & innixus terræ, Misereſcite, clamat,
 Inachidæ. non ossa precor referantur ut Argos,
 Etolumve larem: nec enim mihi cura supremi
 Funeris. odi artus, fragilemque hunc corporis usum
 Desertorem animi. caput, o caput, o mihi si quis
 740
 Apportet, Menalippe, tuum! nam voveris arvis:
 Fido equidem; nec me virtus suprema fefellit.
 I, precor, Atrei si quid tibi sanguinis unquam,
 Hippomedon. vade, o primis puer inclyte bellis
 745
 Arcas, & Argolicæ Capaneu jam maxime turmæ.
 Moti omnes: sed primus abit, primusque repertum
 Astaciden medio Capaneus e pulvere tollit
 Spirantem, lævaque super cervice reportat,
 Terga cruentantem concussi vulneris unda.
 750
 Qualis ab Arcadio rediit Tirynthius antro,
 Captivumque suem clamantibus intulit Argis.
 Erigitur Tydeus, vultuque occurrit, & amens
 Lætitiæque, iræque, ut singultantia vidit
 Ora, trahique oculos, seseque agnovit in illo:
 755
 Imperat abscisum porgi, lævaque receptum
 Spectat atrox hostile caput, gliscitque repentis
 Lumina torva videns, & adhuc dubitantia figi.
 Infelix contentus erat. plus exigit ultrix
 Tisiphone. jamque inflexo Tritonia patre
 760
 Venerat, & misero decus immortale ferebat,
 Atque illum effraeti perfusum tabe cerebri
 Aspicit, & vivo scelerantem sanguine fauces.

Nec comites auferre valent. stetit aspera Gorgo
Crinibus emissis, rectique ante ora cerasæ
Velavere Deam. fugit averfata jacentem, 765
Nec prius astra subit, quam mystica lampas, & insons
Hissos multa purgavit lumina lympha.

P. PAPINII STATII
 THEBAIDOS
 LIBER IX.

ASPERAT Aonios rabies audita cruenti
 Tydeos. ipsi etiam minus ingemuere jacentem
 Inachidæ, culpantque virum, & rupisse queruntur
 Fas odii. quin te, Divum implacidissime, quanquam
 Præcipuum tunc cædis opus, Gradive, furebas,
 Offensum virtute ferunt: nec cominus ipsum
 Ora, sed & trepidos retro torfisse jugales.
 Ergo profanatum Menalippi funus acerbo
 Vulnere, non aliis ultum Cadmeia pubes
 Insurgunt stimulis, quam si turbata sepulcris
 Ossa patrum, monstrisque datæ crudelibus urnæ.
 Accendit rex ipse super: Quisquamne Pelasgis
 Mitis adhuc, hominemque gerit? jam morsibus uncis
 (Pro furor! usque adeo tela exsatiavimus?) artus
 Dilacerant. nonne Hyrcanis bellare putatis
 Tigribus: aut sævos Libyæ contraire leones?
 Et nunc ille jacet (pulchra o solatia leti)
 Ore tenens hostile caput, dulcique nefandus

Statius.

A a

Immoritur tabo. nos ferrum mite, facesque :
 Illis nuda odia, & feritas jam non eget armis. 20
 Sic peragant rabidi, claraque hac luce fruantur,
 Dum videas hæc, summe pater. sed enim hircere campos
 Conquesti, terræque fugam miserantur. an istos
 Vel sua portet humus? Magno sic fatus agebat
 Procursu fremituque viros. furor omnibus idem 25
 Tydeos invisi spoliis, raptoque potiri
 Corpore. non aliter subtexunt astra catervæ
 Incestarum avium, longe quibus aura nocentem
 Aera, desertasque tulit sine funere mortes:
 Illo avidæ cum voce ruunt, sonat arduus æther 30
 Plausibus, & coelo volucres cessere minores.
 Fama per Aonium rapido vaga murmure campum
 Spargitur in turmas, solito perniciosior index
 Cum lugenda refert; donec cui maxima fando
 Damna vehit, trepidas lapsa est Polynicis ad aures. 35
 Dirigit juvenis, lacrimæque hædere paratæ,
 Et cunctata fides. nimium nam cognita virtus
 Cnidæ, credi letum suadetque vetatque.
 Sed postquam haud dubio clades auctore reperta est,
 Nox oculos, mentemque rapit. tum sanguine fixo 40
 Membra simul, simul arma ruunt. madet ardua fletu
 Jam galea, atque ocreæ clypeum excepere cadentem.
 It mœstus genua ægra trahens, hastamque sequentem,
 Vulneribus ceu mille gravis, totosque per artus
 Saucius. assistunt focii, monstrantque gementes. 45
 Tandem ille abjectis, vix quæ portaverat, armis,
 Nudus in egregii vacuum jam corpus amici
 Procidit, & tali lacrimas cum voce profudit :

Hæne tibi, armorum spes o suprema meorum,
 Enide, grates? hæc præmia digna rependi? 50
 Nudus ut invisa Cadmi tellure jaceres
 Sospite me? nunc exsul ego æternumque fugatus,
 Quando alius misero, ac melior mihi frater ademptus.
 Nec jam fortitus veteres, regnique nocentis
 Perjurum diadema peto. quo gaudia tanti 55
 Emta mihi? aut sceptrum, quod non tua dextera tradet?
 Ite, viri, solumque fero me linquite fratri.
 Nil opus arma ultra tentare, & perdere mortes:
 Ite, precor. quid jam dabit mihi denique majus?
 Tydea consumsi: quam hoc ego morte piabo? 60
 O socer, o Argi! & primæ bona jurgia noctis,
 Alternæque manus, & longi pignus amoris
 Ira brevis. non me ense tuo tunc, maxime Tyden,
 (Et poteras) nostri mactatum in limine Adraſti?
 Quin etiam Thebas me propter, & impia fratris 65
 Teſta libens, unde haud alius remeaſſet, adiſti:
 Ceu tibimet ſceptra & proprios laturus honores.
 Jam Telamona pium, jam Theſea fama tacebat.
 Qualis & ecce jaces? quæ primum vulnera mirer?
 Quis tuus hic, quis ab hoſte cruor? quæ te agmina, quive 70
 Innumeri ſtravere globi? ni fallor, & ipſe
 Invidit pater, & tota Mars impulit haſta.
 Sic ait, & mœrens etiamnum lubrica tabo
 Ora viri tergit lacrimis, dextramque reponit.
 Tune meos hoſtes hucusque exoſus? & ultra 75
 Solpes ego? exuerat vagina turbidus enſem,
 Aptabatque neci: comites tenuere, ſocerque
 Caſtigat, bellique vices ac fata revolvens

Solatur tumidum, longeque a corpore caro
Paulatim, unde dolor, letique animosa voluntas, 80
Amovet, ac tacite ferrum inter verba reponit.
Ducitur, amisso qualis consorte laborum
Deferit inceptum media inter jugera sulcum
Taurus iners, colloque jugum deforme remisso
Parte trahit, partem lacrimans sustentat arator. 85
Ecce autem hortatus Etheoclis, & arma secuti,
Lecta manus, juvenes, quos nec Tritonia bello,
Nec prope collata sprevisset cuspide Mavors,
Adventant. contra collecta ut pectora parmae
Fixerat, atque hastam longe protenderat, hæret 90
Arduus Hippomedon. ceu fluctibus obvia rupes,
Cui neque de cœlo metus, & fracta æquora cedunt,
Stat cunctis immota minis: timet ipse rigentem
Pontus, & ex alto miseræ novere carinæ.
Tunc prior Aonides: (validam simul elicit hastam) 95
Non pudet hos Manes, hæc infamantia bellum
Funera, Dis coram, & cœlo inspectante tueri?
Scilicet egregius sudor memorandaque Virtus
Hanc tumulare feram? ne non moerentibus Argos
Exsequiis lacrimandus eat? mollique feretro 100
Infandam ejectionis faniem? dimittite curam.
Nullæ illum volucres, nulla impia monstra, nec ipse;
Si demus, pius ignis edat. nec plura: sed ingens
Intorquet jaculum, duro quod in ære moratum,
Transmissumque tamen clypei stetit orbe secundo. 105
Inde Pheres, acerque Lycus. sed cassa Phereis
Hasta redit, Lycus excelsa terrore comantem
Perstrinxit galeam: convulsæ cuspide longe

Diffugere jubæ, patuitque ingloria cassis.
 Ipse nec ire retro, nec in obvia concitus arma 110
 Exsilit, inque eadem sese vestigia semper
 Obversus cunctis profert, recipitque, nec unquam
 Longius indulget dextræ, motusque per omnes
 Corpus amat: corpus servans, circumque, supraque
 Vertitur. imbellem non sic amplexa juvencum 115
 Infestante lupo, cum primum foeta tuetur
 Mater, & ancipiti circumfert cornua gyro:
 Ipsa nihil metuens, sexusque oblita minoris
 Spumat, & ingentes imitatur femina tauros.
 Tandem intermissa jaculantum nube potestas 120
 Reddere tela fuit. namque & Sicyonius Alcon
 Venerat auxilio, Pisæaque præpetis Idæ
 Turba subit, cuneumque replent. his fretus in hostes
 Lernæam jacit ipse trabem: volat illa sagittis
 Æqua fuga, mediumque nihil cunctata Politen 125
 Transabit, & juncti clypeum cavat improba Mopsi.
 Phoece tunc Cydona, Tanagræumque Phalantum,
 Atque Erycem, hunc retro conversum, & tela petentem,
 Dum spes nulla necis, crinito a vertice figit.
 Faucibus ille cavis hastam non ore receptam 130
 Miratur moriens, pariterque & murmure plenus
 Sanguis, & expulsi salierunt cuspide dentes.
 Ausus erat furto dextram injectare Leonteus
 Pone viros atque arma latens, positumque trahebat
 Prenso crine caput. vidit, quanquam undique crebræ 135
 Hippomedon ante ora minæ, sævoque protervam
 Abstulit ense manum; simul increpat: Hanc tibi Tydeus,
 Tydeus ipse rapit: post & confecta virorum

Fata time, magnosque miser fuge tangere manes.
Ter Cadmæa phalanx torvum abduxere cadaver, 140
Ter retrahunt Danaï. Siculi velut anxia puppis
Seditione maris, nequidquam obstante magistro,
Errat, & averſo redit in veſtigia velo.
Non ibi Sidoniæ valuiſſent pellere cœpto
Hippomedonta manus. non illum impaſta moverent 145
Tormenta oppoſitum, formidatique ſuperbis
Turribus impuſus tentato umbone rediſſent.
Sed memor Elyſii regis, noxaſque retexens
Tydeos, in medios aſtu ſubit impia campos
Tiſiphone. ſenſere acies, ſubituſque cucurrit 150
Sudor equis, ſudorque viris: quanquam ore remiſſo
Inachium ſingebat Halyn: nuſquam impius ignis,
Verberaque, & juſſi tenuere ſilentia crines.
Arma gerit, juxtaque feri latus Hippomedontis
Blanda genas, vocemque venit. tamen ille loquentis 155
Extimuit vultus, admiraturque timorem.
Ille autem lacrimans, Tu nunc, ait, inclyte, fruſtra
Exanimis ſocios, inhumataque corpora Grajū,
(Scilicet is nobis metus? aut jam cura ſepulcri?)
Protegis, ipſe manu Tyria tibi captus Adraſtus 160
Raptatur, teque ante alios, te voce, manuque
Invocat. heu qualem lapſare in ſanguine vidi,
Exutum canos lacero diademate crines.
Nec procul hinc, adverte oculos: ubi plurimus ille
Pulvis, ubi ille globus. paulum ſtetit anxius heros, 165
Librabatque metus. premit aſpera virgo: quid hæres?
Imus? an hi retinent manes? & vilior ille
Qui ſupereſt? miſerum ſociis opus, & ſua mandat

Proelia, & unanimi vadit desertor amici,
Respicens tamen, & revocent si forte paratus. 170
Inde legens turbata trucidis vestigia Divæ,
Huc illuc frustra ruit avius: impia donec
Eumenis ex oculis, rejecta coerula parma
Fugit, & innumeri galeam rupere cerastæ.
Aspicit infelix discussa nube quietos 175
Inachidas, currumque nihil metuentis Adrausti.
Et Tyrii jam corpus habent. jam gaudia magnæ
Testantur voces: victorque ululatus aderrat
Auribus, occultoque ferit præcordia luctu.
Ducitur hostili (pro dura potentia fati!) 180
Tydeus ille solo, modo cui Thebana sequenti
Agmina, sive gradum, seu frena effunderet, ingens
Limes utrinque datus: nusquam arma, manusque quiescunt:
Nulla viri feritas: juvat ora rigentia leto,
Et formidatos impune laceßere vultus. 185
Hic amor, hoc una timidi, fortesque sequuntur
Nobilitare manus, infectaque sanguine tela
Conjugibus servant, parvisque ostendere natis.
Sic ubi Maura diu populatum rura leonem,
Quem propter clausique greges, vigilantque magistri, 190
Pastorum lassæ debellavere cohortes;
Gaudet ager, magno subeunt clamore coloni,
Præcerpuntque jubas, immaniaque ora recludunt,
Damnaque commemorant, seu jam sub culmine fixus
Excubat, antiquo seu pendet gloria luco. 195
At ferus Hippomedon quanquam jam sentit inane
Auxilium, & seram rapti pro corpore pugnam,
It tamen, & cæcum rotat irrevocabilis ensem.

Vix focios, hostemque nihil dum tarder euntem
Secernens, sed cæde nova jam lubrica tellus 200
Armaque, seminecesque viri, currusque soluti
Impediunt, lævumque femur, quod cuspidè fixum
Regis Echionii, seu diffimulaverat ardens,
Sive ibi nescierat. moestum videt Hoplea tandem.
Tydeos hic magni fidus comes, & modo frustra 205
Armiger. alipedem prona cervice tenebat
Fatorum ignarum domini, solumque frementem
Quod vacet: inque acies audentior ille pedestres,
Hunc aspernantem tumido nova pondera tergo
(Unam quippe manum domitis expertus ab annis) 210
Corripit, affaturque: Quid o nova iussa recusas,
Infelix sonipes? nusquam tibi dulce superbi
Regis onus: non jam Ætolo satiabere campo,
Gaudentemque jubam per stagna Acheloïa solves.
Quod superest, caros, i, saltem ulciscere manes, 215
Aut sequere; extorrem neu tu quoque læseris umbram
Captivus, tumidumque equitem post Tydea portes.
Audisse, accensumque putes: hoc fulmine raptum
Abstulit, & similes minus indignatur habenas.
Semifer aeria talis Centaurus ab Ossa 220
Defilit in valles: ipsum nemora alta tremiscunt,
Campus equum. trepidi cursu glomerantur anhelos
Labdacidæ: premit ille super, nec opinaque ferro
Colla metens, linquit truncos post terga cadentes.
Ventum erat ad fluvium: solito tunc plenior alveo, 225
Signa mali, magna se mole Ismenos agebat.
Illa brevis requies, illo timida agmina lassam
De campis egere fugam. stupet hospita belli

Unda viros, claraque armorum incenditur umbra.
 Infiluere vadis. magnoque fragore solutus 230
 Agger, & adversæ latuerunt pulvere ripæ.
 Ille quoque hostiles saltu majore per undas
 Irruit attonitis (longum dimittere habenas)
 Sicut erat, tantum viridi defixa parumper
 Cespite, populeo commendat spicula trunco. 235
 Tunc vero exanimes tradunt rapientibus ultro
 Arma vadis: alii dimissa casside, quantum
 Tendere conatus animæ valuerunt sub undis,
 Turpe latent. multi fluvium transmittere nando
 Aggressi; sed vincla tenent, laterique repugnat 240
 Balteus, & madidus deducit pectora thorax.
 Qualis coeruleis tumido sub gurgite terror
 Piscibus, arcani quoties devexa profundi
 Scrutantem delphina vident: fugit omnis in imos
 Turba lacus, viridesque metu stipantur in algas; 245
 Nec prius emerfi, quam summa per æquora flexus
 Emicet, & visis malit certare carinis.
 Talis agit sparfos, mediisque in fluctibus heros
 Frena manu pariter, pariter regit arma, pedumque
 Remigio sustentat equum; consuetaque campo 250
 Fluctuat, & mersas levis ungula quærit arenas.
 Sternit Iona Chromis, Chromin Antiphus, Antiphon Hypseus;
 Hypseus Astyagen, evasurumque relicto
 Amne Linum, ni fata vetent, & flamine primo
 Ablatum tellure mori. premit agmina Thebes 255
 Hippomedon, turbat Danaos Asopius Hypseus:
 Amnis utrumque timer: crasso vada mutat uterque
 Sanguine, & a fluvio neutri fatale reverti.

Jam laceri pronis volvuntur curfibus artus,
 Oraque, & abscisæ redeunt in pectora dextræ. 260
 Spicula jam clypeosque leves arcusque remissos
 Unda vehit, galeasque vetant descendere cristæ.
 Summa vagis late sternuntur flumina telis,
 Ima viris. illic luctantur corpora leto,
 Efflantesque animas retro premit obuius amnis. 265
 Flumineam rapiente vado puer Agrius ulmum
 Prenderat, insignes humeros ferus ensē Menœceus
 Amputat: ille cadens, nondum conamine ademto,
 Truncus in excelsis spectat sua brachia ramis.
 Hypseos hasta Sagen ingenti vulnere merfit: 270
 Ille manet fundo, rediit pro corpore sanguis.
 Desiluit ripis fratrem rapturus Agenor
 Heu miser, & tenuit; sed saucius ille levantem
 Degravat amplexu. poterat resolutus Agenor
 Emerfisse vadis, puduit sine fratre reverti. 275
 Surgentem dextra Chaletum, vulnusque minantem
 Sorbebat rapidus nodato gurgite vortex:
 Jam vultu, jam crine latet, jam dextera nusquam,
 Ultimus abruptas ensis descendit in undas.
 Mille modis leti miseros mors una fatigat. 280
 Induit a tergo Mycalesia cuspis Agyrren:
 Respexit, nusquam auctor erat; sed concita tractu
 Gurgitis, effugiens invenerat hasta cruorem.
 Figimur & validos sonipes Ætolus in armos,
 Exsiluitque alte vi mortis, & aera pendens 285
 Verberat. haud tamen est turbatus flumine ductor:
 Sed miseratur equum, magnoque e vulnere telum
 Exiit ipse gemens, & sponte remisit habenas,

Inde pedes repetit pugnas, gressuque, manuque
 Certior, & segnem Nomium, fortemque Mimanta, 290
 Thisbæumque Lichan, Anthedoniumque Lycetum
 Continuat ferro, geminisque e fratribus unum
 Thespiaden. eadem poscenti fata Panemo,
 Vive superstes, ait, diræque ad moenia Thebes
 Solus abi, miseros non decepture parentes. 295
 Di bene, quod pugnas rapidum dejecit in amnem
 Sanguinea Bellona manu: trahit unda timentes
 Gurgite gentili, nuda nec flebilis umbra
 Stridebit vestros Tydens inhumatus ad ignes.
 Ibitis æquoreis crudelia pabula monstis: 300
 Illum terra vehit, suæque in primordia solvit.
 Sic premit adversos, & acerbat vulnera dictis.
 Ac nunc ense furit, nunc tela natantia raptans
 Ingerit: innuptæ comitem Therona Dianæ,
 Ruricolamque Gyan, cum fluctivago Ergino, 305
 Inconsumque Hersen, contemptoremque profundi
 Crethea, nimbosam qui sæpe Caphæreos arcem
 Euboicasque hiemes, parva transfugerat alno.
 Quid non fata queant? trajectus pectora ferro
 Volvitur in fluctus: heu cuius naufragus undæ! 310
 Te quoque sublimi transnante flumina curru,
 Dum socios Pharsale petis, resupinat ademtis.
 Dorica cuspis equis. illos violentia sævi
 Gurgitis, infelixque jugi concordia mergit.
 Nunc age, quis tumidis magnum expugnaverit undis 315
 Hippomedonta labor, cur ipse excitus in arma
 Ismenos, doctæ nosse indulgere sorores:
 Vestrum opus ire retro, & senium defendere famæ.

Gaudebat Fauno nymphaque Ismenide natus
Maternis bellare tener Crenæus in undis: 320
Crenæus, cui prima dies in gurgite fido,
Et natale vadum, & virides cunabula ripæ.
Ergo ratus nihil Elyfias ibi posse forores,
Lætus adulantem nunc hoc nunc margine ab illo
Transit avum: levat unda gradus, seu defluus ille, 325
Sive obliquus eat; nec cum subit obvius, ulla
Stagna dedere moras, pariterque revertitur amnis.
Non Anthedonii tegit hospitii inguina pontus.
Blandior, æstivo nec se magis æquore Triton
Exferit, aut caræ festinus ad oscula matris 330
Cum remeat, tardumque ferit delphina Palæmon.
Arma decent humeros, clypeusque insignis, & auro
Lucidus, Aoniæ cælatur origine gentis.
Sidonis hic blandi per candida terga juvenci
Jam secura maris, teneris jam cornua palmis 335
Non tenet: extremis alludunt æquora plantis.
Ire putes clypeo, fluctusque secare juvencum.
Adjuvat unda fidem, pelago nec discolor amnis.
Tunc audax pariter telis, & voce proterva
Hippomedonta petit: non hæc fœcunda veneno 340
Lerna, nec Herculeis haustæ serpentibus undæ.
Sacrum amnem, sacrum, (& miser, experiere) Deumque
Altrices irrumpis aquas. nihil ille, sed ibat
Cominus: opposuit cumulo se densior amnis,
Tardavitque manum: vulnus tamen illa retentum 345
Pertulit, atque animæ tota in penetralia fedit.
Horruit unda nefas: silvæ flevistis utræque:
Et graviora cavæ sonuerunt murmura ripæ.

Ultimus ille sonus moribundo emerfit ab ore ,
 Mater ! in hanc miseri ceciderunt flumina vocem. 350
 At genitrix coetu glaucarum cincta sororum
 Protinus ista malo , vitrea de valle solutis
 Exfiliit furibunda comis, ac verbere crebro
 Oraque, pectoraque , & viridem scidit horrida vestem.
 Utque erupit aquis , iterumque , iterumque trementi 355
 Ingeminat , Crenæe, sono. nusquam ille , sed index
 Desuper, ah miseræ nimium noscenda parenti,
 Parma natat. jacet ipse procul , qua mixta supremum
 Ismenon primi mutant confinia ponti.
 Fluctivagam sic sæpe domum , madidosque penates 360
 Halcyone deserta gemit, cum pignora sævus
 Auster , & argentes sapuit Thetis invida nidos.
 Mergitur orba iterum, penitusque occulta sub undis
 Limite non uno, liquidum qua subter eunti
 Lucet iter, miseri nequidquam funera nati 365
 Vestigat, plangitque tamen. sæpe horridus amnis
 Obstat, & obducto caligant sanguine visus.
 Illa tamen præceps in tela offendit & enses,
 Scrutaturque manu galeas, & prona reclinat
 Corpora. nec ponto submota intrabat amaram 370
 Dorida, possessum donec jam fluctibus altis
 Nereidum miserata cohors, ad pectora matris
 Impulit. illa manu ceu vivum amplexa reportat,
 Infernitque toris riparum, atque humida ficit
 Mollibus ora comis, atque hæc ululatus addit : 375
 Hoc tibi semidei munus tribuere parentes ?
 Nec mortalis avus ? sic nostro in gurgite regnas ?
 Minior heu misero discors, alienaque tellus,

Mitior unda maris, quæ juxta flumina corpus
 Rettulit, & miseram visa expectasse parentem. 380
 Hinc mei vultus? hæc torvi lumina patris?
 Hi crines undantis avi? tu nobile quondam
 Undarum, nemorumque decus, quo sospite major
 Diva, & nympharum longe regina ferebar.
 Heus ubinam ille frequens modo circa limina matris 385
 Ambitus? orantesque tibi servire Napææ?
 Cur nunc te melius sævò mansura profundo
 Amplexu misero tumulis, Crenæ, reporto,
 Non mihi? nec tantæ pudet (heu) miseretque ruinæ;
 Dure parens? quæ te alta & ineluctabilis imo 390
 Condidit amne palus? quo jam nec cruda nepotis
 Funera, nec nostri valeant perrumpere planctus?
 Ecce furit, jactatque tuo se in gurgite major
 Hippomedon: illum ripæque undæque tremiscunt,
 Illius impulsu nostrum bibit unda cruorem. 395
 Tu piger, & trucibus facilis servire Pelasgis.
 Ad cineres saltem, supremæque iusta tuorum
 Sæve veni, non hic solum accensure nepotem.
 His miscet planctus, multumque indigna cruentat
 Pectora: cœruleæ referunt lamenta sorores. 400
 Qualiter Isthmiaco nondum Nereïda portu
 Leucothean planxisse ferunt, dum pectore anhelò
 Frigidus in matrem sævum mare respuit infans.
 At pater arcano residens Ismenos in antro,
 Unde auræ, nubisque bibunt, atque imbrifer Arcus 405
 Pascitur, & Tyrios melior venit annus in agros,
 Ut lamenta procul (quanquam obstrepit ipse) novosque
 Accepit natæ gemitus, levat aspera musco

Colla, gravemque gelu crinem, ceciditque soluta
 Pinus adulta manu, dimissaque volvitur urna. 410
 Illum per ripas annofo scrupæa limo
 Ora exsertantem silvæ, fluviiqûe minores
 Mirantur: tantus tumido de gurgite surgit,
 Spumofum attollens apicem, lapsuque sonoro
 Pectora cœruleæ rivis manantia barbæ. 415
 Obvia cognatos gemitus, casumque nepotis
 Nympharum docet una patrem, monstratque cruentum
 Auctorem, dextramque premit. stetit arduus alto
 Amne, manuque genas, & nexa virentibus ulvis
 Cornua concutiens, sic turbidus ore profundo 420
 Incipit: Huncne mihi, Superûm regnator, honorem,
 Quod toties hospesque tuis & conscius actis,
 (Nec memorare timor) falsa nunc improba fronte
 Cornua, nunc vetitam currus disjungere Phœben,
 Dotalesque rogos, deceptaque fulmina vidi, 425
 Præcipuosque alui natorum? an vilis & illis
 Gratia? ad hunc certe repfit Tirynthius amnem:
 Hac tibi flagrantem Bromium restinximus unda.
 Aspice, quas fluvio cædes, quæ funera portem,
 Continuus telis, altoque adopertus acervo. 430
 Omne vadum belli series tenet: omnis anhelat
 Unda nefas, subterque animæ supraque recentes
 Errant, & geminas jungunt caligine ripas.
 Ille ego clamatus sacris ululatibus amnis,
 Qui molles thyrsos, Bacchæaque cornua puro 435
 Fonte lavare feror, stipatus cædibus arctas
 In freta quæro vias. non Strymonos impia tanto
 Stagna cruore natant, non spumifer altius Ebrus

Gradivo bellante rubet. nec te admonet altrix
 Unda, tuasque manus, jam pridem oblite parentum 440
 Liber? an Eous melius pacatur Hydaspes?
 At tu, qui tumidus spoliis, & sanguine gaudes
 Infantis pueri, non hoc ex amne potentem
 Inachon, aut sævas victor revehere Mycenæ,
 Ni mortalis ego, & tibi ductus ab æthere sanguis. 445
 Sic ait infrendens, & sponte furentibus undis
 Signa dedit. mittit gelidus montana Cithæron
 Auxilia, antiquasque nives, & pabula brumæ
 Ire jubet. frater tacitas Asopos eunti
 Conciliat vires, & hiulcis flumina venis 450
 Suggestit. ipse cavæ scrutatur viscera terræ,
 Stagnasque, torpentesque lacus, pigrasque paludes
 Excudit, atque avidos tollens ad sidera vultus
 Humentes nebulas exhaurit, & aera ficit.
 Jamque super ripas utroque exstantior ibat 455
 Aggere, jam medium modo qui superaverat amnem
 Hippomedon intactus aquis humerosque manusque,
 Miratur crevisse vadum, seseque minorem.
 Hinc atque hinc tumidi fluctus, animosaque surgit
 Tempestas instar pelagi, cum Pleiadas haurit, 460
 Aut nigrum trepidis impingit Oriona nautis.
 Non secus æquoreo jactat Theumesius amnis
 Hippomedonta salo, semperque umbone sinistro
 Tollitur, & clypeum nigrante supervenit æstu
 Spumeus assultans, fractasque refunditur unda, 465
 Et cumulo majore redit. nec mole liquenti
 Contentus, carpit putres servantia ripas
 Arbusta, annosasque trabes, ejectasque fundo

Saxa rotat. stat pugna impar, amnisque virique,
 Indignante Deo: nec enim dat terga, nec ullis 470
 Frangitur ille minis, venientesque obviis undas
 Intrat, & objecta dispellit flumina parma.
 Stant terra fugiente gradus, & poplite tenso
 Lubrica saxa natant, genibusque obnixus, & hærens
 Subruta fallaci servat vestigia limo, 375
 Sic etiam increpitans: Unde hæc, Ismene, repente
 Ira tibi? quove has traxisti gurgite vires
 Imbelli famulante Deo? solumque cruorem
 Femineis experte choris, cum Bacchica mugit
 Buxus, & insanæ maculant trieterida matres? 480
 Dixerat. atque illi sese Deus obtulit ultro
 Turbidus imbre genas, & nube natantis arenæ:
 Nec sævit dictis, trunca sed pectora quercu
 Ter, quater, oppositi, quantum ira Deusque valebant,
 Impulit assurgens. tandem vestigia flexit, 485
 Excussumque manu tegimen, conversaque lente
 Terga refert. instant undæ, sequiturque labantem
 Amnis ovans: nec non saxis, & grandine ferri
 Desuper infestant Tyrii, geminoque repellunt
 Aggere. quid faciat bellis obsessus, & undis? 490
 Nec fuga jam misero, nec magnæ copia mortis.
 Stabat gramineæ producta crepidine ripæ
 Undarum ac terræ dubio, sed amicior undis
 Fraxinus, ingentique vadum possederat umbra.
 Hujus opem (nam qua terras invaderet?) unca 495
 Arripuit dextra: nec pertulit illa trahentem;
 Sed majore supra, quam stabat pondere victa
 Solvitur, & qua stagna subit radice, quibusque
 Statius. B b

Arentem mordebat humum, demissa superne
 Injecit trepido sese, ripamque, nec ultra 500
 Passurum subitæ vallavit ponte ruinæ.
 Huc undæ coeunt, & ineluctabile coenum
 Vorticibusque cavis sedit, crescitque barathrum.
 Jamque humeros, jam colla ducis sinuosa vorago
 Circuit. hic demum victus suprema fateri 505
 Exclamat: Fluvione (puder!) Mars inclyte merges
 Hanc animam? segesque lacus & stagna subibo
 Ceu pecoris custos, subiti torrentis iniquis
 Interceptus aquis? adeone occumbere ferro
 Non merui? Tandem precibus commota Tonantem 510
 Juno subit: Quonam miseros, sator inclyte Divum,
 Inachidas, quonam usque premes? jam Pallas & odit
 Tydea, jam raptio tacuerunt augure Delphi.
 En meus Hippomedon, cui gentis origo Mycenæ
 Argolicique lares, numenque ante omnia Iuno, 515
 (Sic ego fida meis?) pelagi crudelibus ibit
 Præda feris? certe tumulos, supremaque victis
 Busta dabas. ubi Cecropiæ post prælia flammæ?
 Theseos ignis ubi est? Non spernit conjugis æquas
 Ille preces: leviterque oculos ad mœnia Cadmi 520
 Rettulit, & viso federunt flumina nutu.
 Illius exsanguis humeri, & perfossa patefcunt
 Pectora: ceu ventis alte cum elata resedit
 Tempestas, surgunt scopuli, quæsitæque nautis
 Terra, & ab infestis descendunt æquora saxis. 525
 Quid ripas tenuisse juvat? premit undique nimbo
 Telorum Phœnissæ cohors: nec tegmina membris
 Ulla, omnisque patet leto, tunc vulnera manant,

Quique sub amne diu stupuit cruor, aere nudo
 Solvitur, & tenues venarum laxat hiatus, 530
 Incertique labant undarum frigore gressus.
 Procumbit, Getico qualis procumbit in Hæmo
 Seu Boreæ furiis, putri seu robore quercus
 Cœlo mixta comas, ingentemque aera laxat.
 Illam nutantem nemus, & mons ipse tremiscit, 535
 Qua tellure cadat, quas obruat ordine silvas.
 Non tamen aut enssem, galeamve audacia cuiquam
 Tangere. vix credunt oculis, ingentiaque horrent
 Funera, & adstrictis accedunt cominus armis.
 Tandem adiit Hypseus, capulumque in morte tenenti 540
 Extrahit, & torvos laxavit casside vultus:
 Itque per Aonios alte mucrone corusco
 Suspensam ostentans galeam, & clamore superbit:
 Hic ferus Hippomedon: hic formidabilis ultor
 Tydeos infandi, debellatorque cruenti 545
 Gurgitis. Agnovit longe, pressitque dolorem
 Magnanimus Capaneus, telumque immane lacerto
 Hortatur librans: Ades o mihi, dextera, tantum
 Tu præsens bellis, & inevitabile numen,
 Te voco, te solam Superùm contemtor adoro. 550
 Sic ait, & voti sese facit ipse potentem.
 It tremebunda abies, clypeum per & ærea terga
 Lorica, tandemque animam sub pectore magno
 Deprendit. ruit haud alio quam celsa fragore
 Turris, ubi innumeros penitus quassata per ictus 555
 Labitur, effractamque aperit victoribus urbem.
 Cui super assistens, Non infitiamur honorem
 Mortis, ait: refer huc oculos, ego vulneris auctor.

Lætus abi, multumque aliis jactantior umbris.
 Tunc ensem, galeamque rapit, clypeumque revellit 560
 Ipsius, exanimemque tenens super Hippomedonta,
 Accipe, ait, simul hostiles, dux magne, tuasque
 Exuvias: veniet cineri decus, & suus ordo
 Manibus: interea justos dum reddimus ignes,
 Hoc ultor Capaneus operit tua membra sepulcro. 565
 Sic anceps dura belli vice mutua Grajis
 Sidoniisque simul necessebat vulnera Mavors.
 Hic ferus Hippomedon, illic non segnior Hypseus
 Fletur, & alterni præbent solatia luctus.
 Tristibus interea somnum turbata figuris 570
 Torva sagittiferi mater Tegeatis Ephebi,
 Crine dato passim, plantisque ex more solutis,
 Ante diem gelidas ibat Ladonis ad undas
 Purgatura malum fluvio vivente soporem.
 Namque per attonitas curarum pondere noctes 575
 Sæpe & delapsas adytis, quas ipsa dicarat,
 Exuvias, seque ignotis errare sepulcris
 Extorrem nemoris, Dryadumque a plebe fugatam,
 Sæpe novos nati bello rediisse triumphos,
 Armaque, & alipedem notum, comitesque videbat, 580
 Nusquam ipsum: nunc ex humeris fluxisse pharetras,
 Effigiesque suas, simulacraque nota cremari.
 Præcipuos sed enim illa metus portendere visa
 Nox miseræ, totoque erexit pectore matrem.
 Nota per Arcadias felici robore silvas 585
 Quercus erat, Triviæ quam desacraverat ipsa
 Electam turba nemorum, numenque colendo
 Fecerat. hic arcus, & fessa reponere tela,

Armaque curva suum, & vacuorum terga leonum
Figere, & ingentes æquantia cornua silvas.

590

Vix ramis locus: agrestes adeo omnia cingunt
Exuviae, & viridem ferri nitor impedit umbram.

Hanc, ut forte jugis longo defessa redibat
Venatu, modo rapta ferox Erymanthidos ursæ

Ora ferens, multo proficissam vulnere cernit
Deposuisse comam, & rorantes sanguine ramos.

595

Expirasse solo. quærenti Nympha cruentas
Mænadas, atque hostem dixit sævisse Lyæum.

Dum gemit, & planctu circumdat pectus inani,
Abrupere oculi noctem, mœstoque cubili

600

Exsilit, & falsos quærit per lumina fletus.

Ergo ut in amne nefas merso ter crine piavit,

Verbaque sollicitas matrum solantia curas

Addidit, armatae ruit ad delubra Dianæ,

Rore sub Eoo, notasque ex ordine silvas

605

Et quercum gavisa videt. tunc limine Divæ

Adstitit, & tali nequidquam voce precatur:

Virgo potens nemorum, cujus non mollia signa

Militiamque trucem, sexum indignata frequento

More nihil Grajo: nec te gens aspera ritu

610

Colchis, Amazoniæve magis coluere catervæ:

Si mihi non unquam thyasi, ludusve protervæ

Noctis, & inviso quamvis temerata cubili,

Non tamen aut teretes thyrsos, aut mollia gessi

Penfa, sed in tetricis & post connubia lustris,

615

Sic quoque venatrix, animumque innupta remansit:

Nec mihi secretis culpam occultare sub antris

Cura, sed ostendi natum, posuique trementem

Ante tuos confessa pedes: nec degener ille
 Sanguinis, inque meos reptavit protinus arcus, 620
 Tela puer lacrimis & prima voce poposcit:
 Hunc mihi (quid trepidæ noctes, somnusque minantur?)
 Hunc, precor, audaci qui nunc ad proelia voto
 Heu nimium tibi fesus abit, da visere belli
 Victorem, vel si ampla peto, da visere tantum. 625
 Hic sudet, tuaque arma ferat. preme, Diva, malorum
 Signa. quid in nostris, nemoralis Delia, filvis
 Mænades hostiles, Thebanaque numina regnant?
 Hei mihi! cur penitus (simque augur casta futuri)
 Cur penitus, magnoque interpretor omine quercum? 630
 Quod si vera sopor miseræ præfagia mittit,
 Per te maternos, mitis Dictynna, labores,
 Fraternalumque decus, justis hunc fige sagittis
 Infelicem uterum. miseræ sine funera matris
 Audiat ille prior. Dixit, fletuque soluto, 635
 Aspicit & niveæ saxum maduisse Dianæ.
 Illam Diva ferox etiamnum in limine sacro
 Expositam, & gelidas verrentem crinibus aras
 Linqvit, & in mediis frondentem Mænalon astris
 Exsuperat gressu, saltumque ad moenia Cadmi 640
 Destinat, interior cœli qua semita lucet
 Dis tantum, & cunctas juxta vider ardua terras.
 Jamque fere medium Parnasi frondea præter
 Colla tenebat iter, cum fratrem in nube corusca
 Aspicit hand solitum visu. remeabat ab armis 645
 Mœstus Echioniis, demersi funera lugens
 Auguris. irrubuit cœli plaga fidere mixto,
 Occursuque sacro pariter jubar arsit utrinque,

Et coire arcus, & respondere pharetræ.
 Ille prior: Scio Labdacidas, germana, cohortes, | 650
 Et nimium fortes ausum petis Arcada pugnas.
 Fida rogat genitrix: utinam indulgere precanti
 Fata darent! en ipse mei (pudet) irritus arma
 Cultoris, frondesque sacras, ad inania vidi
 Tartara, & in memet versos descendere vultus: 655
 Nec tenui currus, terræque abrupta coegi,
 Sævus ego, immeritusque coli. lugentia cernis
 Antra, soror, mutasque domos. hæc sola rependo
 Dona pio comiti. nec tu peritura movere
 Auxilia, & mœstos in vanum perge labores. 660
 Finis adest juveni: non hoc mutabile fatum;
 Nec te nunc dubiis fraterna oracula fallunt.
 At decus extremum misero, confusa vicissim
 Virgo refert, duræque licet solatia morti
 Quærere: nec fugiet poenas, quicumque nefandam 665
 Infantis pueri scelerarit sanguine dextram
 Impius: & nostris fas sit sævire sagittis.
 Sic effata movet gressus, libandaque fratri
 Parcius ora tulit, Thebasque infesta petivit.
 At pugna ereptis major crudescit utrinque 670
 Regibus, alternosque ciet vindicta furores.
 Hypseos hinc turmæ, desolatumque magistro
 Agmen, at hinc gravius fremit Hippomedontis adenti
 Orba cohors. præbent obnixa pectora ferro:
 Idem ardor rabidis externum haurire cruorem, 675
 Ac fudisse suum: nec se vestigia mutant.
 Stat cuneo defixa acies, hostique cruento
 Dant animas, & terga negant: cum lapsa per auras

Vertice Dircae velox Latonia montis
 Adstitit. agnoscunt colles, notamque tremiscit 680
 Silva Deam, sævis ubi quondam exserta sagittis
 Fœcundam lassio Nioben consumserat arcu.
 Illum acies inter medias, jam cæde superbum,
 Nescius armorum, & primas tunc passus habenas
 Venator raptabat equus, quem discolor ambit 685
 Tigris, & auratis adverberat unguibus armos.
 Colla sedent, nodis & castigata jubarum
 Libertas, nemorisque notæ sub pectore primo
 Jactantur, niveo lunata monilia dente.
 Ipse bis Œbalio saturatam murice pallam, 690
 Lucentesque auro tunicas (hoc neverat unum
 Mater opus) tenui collectus in ilia vinelo
 Cornipedis lævo clypeum demiserat armo,
 Ense gravis nimio: tereti juvat aurea morsu
 Fibula, pendentes circum latera aspera cinctus, 695
 Vaginæque sonum, tremulumque audire pharetræ
 Murmur, & a cono missas in terga catenas.
 Interdum cristas hilaris jactare comantes,
 Et pictum gemmis galeæ jubar. ast ubi pugna
 Cassis anhela calet; resoluta vertice nudus 700
 Exoritur. tunc dulce comæ, radiisque micantes
 Dulce nitent visus, &, quas dolet ipse morari,
 Nondum mutata rosea lanugine malæ.
 Nec formæ sibi laude placet, multumque severis
 Asperat ora minis: sed frontis servat honorem 705
 Ira decens. dat sponte locum Thebana juvenus,
 Natorum memores, intentaque tela retorquent:
 Sed premit, & sævas miserantibus ingerit hastas.

Illum & Sidoniæ juga per Theumefia nymphæ
 Bellantem, atque ipſo ſudore & pulvere gratum 710
 Laudant, & tacito ducunt ſuſpiria voto.
 Talia cernenti mitis ſubit alta Dianæ
 Corda dolor, fletuque genas violata, Quod, inquit,
 Nunc tibi, quod leti quæram Dea fida propinqui
 Effugium? hæcne ultro properaſti ad prælia, sæve 715
 Ad miſerande puer? cruda heu feſtinaque virtus
 Suafit, & hortatrix animoſi gloria leti.
 Scilicet anguſtum jamdudum urgentibus annis
 Mænalium tibi, parve, nemus, perque antra ferarum
 Vix tutæ ſine matre viæ, filveſtria cujus 720
 Nondum tela procax, arcumque implere valebas.
 Et nunc illa meas ingentem plangit ad aras
 Invidiam, ſurdaſque fores, & limina laſſat.
 Tu dulces lituos, ululataque prælia gaudes
 Felix, & miſeræ tantum periture parenti. 725
 Ne tamen extremo fruſtra morientis honori
 Aſſuerit, venit in medios caligine fulva
 Septa globos, primumque leves furata ſagittas
 Audacis tergo pueri, cœleſtibus implet
 Coryton telis, quorum ſine ſanguine nullum 730
 Effugit. Ambroſio tunc ſpargit membra liquore;
 Spargit equum, ne quo temeretur vulnere corpus
 Ante necem, cantuſque ſacros, & conſcia miſcet
 Murmura, ſecretis quæ Colchidas ipſa ſub antris
 Nocte docet, monſtratque feras quærentibus herbas. 735
 Tunc vero exſerto circumvolat igneus arcu,
 Nec ſe mente regit, patriæ, matrisque, ſuique
 Immemor, & nimium cœleſtibus utitur armis.

Ut leo, cui parvo mater Gætula cruentos
Suggerit ipsa cibos, cum primum crescere sensit 740
Colla júbis, torvusque novos respexit ad ungues;
Indignatur ali, tandemque effusus apertos
Liber amat campos, & nescit in antra reverti.
Quos, age, Parrhasio sternis, puer improbe, cornu?
Prima Tanagræum turbavit arundo Choroëbum 745
Extremo galeæ, primoque in margine parmæ
Angusta transmissa via: stat faucibus unda
Sanguinis, & sacri facies rubet igne veneni.
Sævius Eurytion, cui luminis orbe sinistri
Aspera tergeminis acies se condidit uncis. 750
Ille trahens oculo plenam labente sagittam
Ibat in auctorem. sed Divûm fortia quid non
Tela queant? alio geminatum lumine vulnus
Explevit tenebras: sequitur tamen improbus hostem,
Qua meminit, fufum donec prolapsus in Idam 755
Decidit. hic sævi miser inter funera belli
Palpitat, & mortem, sociosque, hostesque precatur.
Addit Abantiadas, insignem crinibus Argum,
Et male dilectum miseræ Cydona forori.
Illi perfossum telo patefecerat inguen: 760
Huic geminum obliqua trajecit arundine tempus:
Exstitit hac ferrum, velox hac penna remansit;
Fluxit utrinque cruor: nulli tela aspera mortis
Dant veniam: non forma Lamum, non insula Lygdum,
Non pubescentes texerunt Æolon anni. 765
Figitur ora Lamus, flet saucius inguina Lygdus,
Perfossum telo niveam gemis, Æole, frontem.
Te præceps Eubœa tulit, te candida Thisbe

Miserat, hunc virides non excipietis Amyclæ.
Nunquam cassa manus, nullum sine vulnere fugit 770
Missile; nec requies dextræ, sonitumque priori
Iungit arundo sequens. unum quis crederet arcum?
Aut unam sævire manum? modo dirigit ictus,
Nunc latere alterno dubius conamina mutat,
Nunc fugit instantes, & solo respicit arcu. 775
Et jam mirantes, indignantesque coibant
Labdacidæ, primusque Iovis de sanguine claro
Amphion, ignarus adhuc, quæ funera campis
Ille daret: Quonam usque moram lucrabere fati,
O multum meritos puer orbature parentes? 780
Quin etiam menti tumor atque audacia gliscit,
Congressus dum nemo tuos pugnamque minorem
Dignatur bellis, iramque relinqueris infra.
I, repete Arcadiam, mixtusque æqualibus illic,
Dum ferus hic vero desævire pulvere Mavors, 785
Proelia lude domi. quod si te mœsta sepulcri
Fama movet, dabimus, leto moriere virorum:
Jamdudum hunc contra stimulis gravioribus ardet
Trux Atalantiades, nec dum ille quieverat, insit:
Sera etiam in Thebas, quarum hic exercitus, arma 790
Profero. quisnam adeo puer, ut bellare recuset
Talibus? Arcadiæ stirpem, & fera semina gentis,
Non Thebana vides. non me sub nocte silenti
Thyas Echionio genitrix famulata Lyæo
Edidit: hæud unquam deformes vertice mitras 795
Induimus, turpique manu jactavimus hastam.
Protinus adstrictos didici reptare per amnes,
Horrendasque domos magnarum intrare ferarum:

Et quid plura loquar ? ferrum mea semper & arcus
 Mater habet, vestri feriunt cava tympana patres. 800
 Non tulit Amphion, vultumque & in ora loquentis
 Telum immane rotat: sed ferri lumine diro
 Turbatus sonipes, sese dominumque retorfit
 In latus, atque avidam transmisit devius hastam.
 Acrior hoc juvenem stricto mucrone petebat 805
 Amphion; cum se medio Latonia campo
 Injicit ante oculos: omni stetit obvia vultu.
 Hærebat juveni devinctus amore pudico
 Mænalius Dorceus, cui bella, suumque timorem
 Mater, & audaces pueri mandaverat annos. 810
 Hujus tum vultum Dea dissimulata profatur:
 Hactenus Ogygias satis infestasse catervas,
 Parthenopæe, satis. miseræ jam parce parenti,
 Parce Deis, quicumque favent. Nec territus ille,
 Hunc sine me (nec plura petam) fidissime Dorceu; 815
 Sternere humi, qui tela meis gerit æmula telis,
 Et similes cultus, & frena sonantia jactat.
 Frena regam: cultus Triviæ pendebitis alto
 Limine, captivis matrem donabo pharetris.
 Audiit, & mixto risit Latonia fletu. 820
 Viderat hanc cœli jamdudum in parte remota
 Gradivum complexa Venus, dumque anxia Thebas
 Commemorat, Cadmumque viro, caræque nepotes
 Harmoniæ, pressum tacito sub corde dolorem
 Tempestiva movet. Nonne hanc, Gradive, protervam 825
 Virginitate vides mediam se ferre virorum
 Coetibus? utque acies audax, & Martia signa
 Temperet? en etiam donat, præbetque necandos

Tot nostra de gente viros. huic tradita virtus,
 Huic furor? agrestes superest tibi figere damas. 830
 Desluit iustis commotus in arma querelis
 Bellipotens, cui sola vagum per inane ruenti
 Ira comes, reliqui sudant ad bella Furores.
 Nec mora, cum moestam monitu Latoïda duro
 Increpat affistens: Non hæc tibi prælia Divûm 835
 Dat pater, armiferum ni protinus improba campum
 Deferis, huic æquam nosces nec Pallada dextræ.
 Quid faciat contra? premit hinc Mavortia cuspis,
 Hinc plenæ tibi, parve, colus, Jovis inde severi
 Vultus: abit solo post hæc deviستا pudore. 840
 At pater Ôgygias Mavors circumspicit alas,
 Horrendumque Dryanta movet, cui sanguinis auctor
 Turbidus Orion, comitesque odisse Dianæ.
 Inde furit primum. hic turbatos arripit ense
 Arcadas, exarmatque ducem. cadit agmine longo 845
 Cyllenes populus, Tegeesque habitator opacæ,
 Æpitiique duces fugiunt, Pheneique phalanges.
 Ipsum autem & lassâ fidit prosternere dextra,
 Nec servat vires: etenim huc jam fessus, & illuc,
 Mutabat turmas. urgent præfagia mille 850
 Funeris, & nigræ præcedunt nubila mortis.
 Jamque miser raros comites, verumque videbat
 Dorcea, jam vires paulatim abscedere sentit,
 Sentit & exhaustas humero levioire pharetras.
 Jam minus atque minus fert arma, puerque videtur 855
 Et sibi, cum torva clypei metuendus obarsit
 Luce Dryas: tremor ora repens ac viscera torfit
 Arcados. utque feri vectorem fulminis albus

Cum supra respexit olor, cupit hiscere ripam
Strymonos, & trepidas in pectora contrahit alas: 860
Sic juvenem sævi conspecta mole Dryantis,
Jam non ira subit, sed leti nuntius horror.
Arma tamen, frustra superos Triviamque precatus,
Molitur pallens, & surdos expedit arcus.
Jamque instat telis, & utramque obliquus in ulnam 865
Cornua contingit mucrone, & pectora nervo.
Cum ducis Aonii magno cita turbine cuspis
Fertur in adversum, nervique obliqua sonori
Vincla secat, pereunt ictus, manibusque remissis
Vana supinato ceciderunt spicula cornu. 870
Tunc miser & frenos turbatus, & arma remisit,
Vulneris impatiens, humeri qua tegmina dextri
Intrarat, facilemque cutem subit altera cuspis,
Cornipedisque fugam succiso poplite sistit.
Tunc cadit ipse Dryas (mirum) nec vulneris usquam 875
Consciis, olim auctor teli, causæque patebant.
At pter infusus fociis, in devia campi
Tollitur (heu simplex ætas!) moriensque jacentem
Flebat equum. cecidit laxata casside vultus,
Ægraque per trepidos expirat gratia visus, 880
Et prensis concussa comis, ter colla, quaterque
Stare negant, ipsisque nefas lacrimabile Thebis,
Ibat purpureus niveo de pectore sanguis.
Tandem hæc singulæ verba incidente profatur:
Labimur, i, miseram, Dorceu, solare parentem: 885
Illa quidem, si vera ferunt præslagia curæ,
Aut somno jam triste nefas, aut omine vidit.
Tu tamen arte pia trepidam suspende, diuque

Decipito : neu tu subitus , neve arma tenenti
Veneris , & tandem cum jam cogere fateri , 890
Dic : Merui , genitrix , pœnas , invita capeffens
Arma puer rapui , nec te retinente quievi :
Nec tibi follicitæ faltem inter bella peperci.
Vive igitur , potiusque animis irascere nostris :
Et jam pone metus. frustra de colle Lycæi 895
Anxia prospectas , fi quis per nubila longe
Aut fons , aut nostro sublatus ab agmine pulvis.
Frigidus in nuda jaceo tellure , nec ufquam
Tu prope , quæ vultus , efflantiaque ora teneres.
Hunc tamen , orba parens , crinem (dextraque secandum 900
Præbuit) hunc toto capies pro corpore crinem ,
Comere quem frustra me dedignante solebas.
Huic dabis exsequias : atque inter iusta memento ;
Ne quis inexpertis hebetet mea tela lacertis ,
Dilectosque canes ullis agat amplius antris. 905
Hæc autem primis arma infelicia castris
Ure , vel ingrata munus suspende Dianæ.

P. P A P I N I I S T A T I I
 T H E B A I D O S
 L I B E R X.

OBRUIT Hesperia Phœbum nox humida porta,
 Imperiis properata Jovis: nec castra Pelâsgûm
 Aut Tyrias miseratus opes, sed triste, tot extra
 Agmina & immeritas ferro decrefcere gentes.
 Panditur immenso deformis sanguine campus. 5
 Illic arma, & equos, ibant quibus ante superbi,
 Funeraque orba rogis, neglectaque membra relinquunt.
 Tunc inhonora cohors laceris insignibus ægras
 Secernunt acies, portæque, ineuntibus arma
 Angustæ populis, late cepere reverbos. 10
 Par utrinque dolor: sed dant solatia Thebis
 Quatuor errantes Danaûm sine præfide turmæ,
 Ceu mare per tumidum viduæ moderantibus alni,
 Quas Deus, & casus, tempestatesque gubernant.
 Inde animus Tyriis, non jam sua castra, sed ultro 15
 Hostilem servare fugam, ne forte Mycenæ
 Contenti rediisse petant. dat tessera signum
 Excubiis, positæque vices. dux noctis opertæ

Sorte Meges, ultroque Lycus. jamque ordine jussu
 Arma, dapes, ignemque ferunt. rex firmat euntes: 20
 Victores Danaum (nec enim lux crastina longe,
 Nec quæ pro timidis intercessere tenebræ
 Semper erunt) augete animos, & digna secundis
 Pectora ferte Deis. jacet omnis gloria Lernæ,
 Præcipuæque manus: subiit ultricia Tydeus 25
 Tartara: mors subitam nigri stupet auguris umbram:
 Ismenos raptis tumet Hippomedontis opimis:
 Arcada belligeris pudet annumerare trophæis.
 In manibus merces. nusquam capita ardua belli
 Monstratæque ducum septena per agmina cristæ. 30
 Scilicet Adraſti senium, fraterque juvena
 Pejor, & infanis Capaneus metuendus in armis?
 Ite æge, & obsessis vigiles circumdate flammæ.
 Nulli ex hoste metus: prædam asservatis opesque
 Iam vestras. Sic ille truces hortatibus implet 35
 Labdacidas. juvat exhaustos iterare labores.
 Sicut erat pulvis, sudorque, cruorque per artus
 Mixtus adhuc, vertere gradum. vix obvia passi
 Colloquia, amplexus etiam, dextrasque suorum
 Excussere humeris. tunc frontem, aversaque terga 40
 Partiti, laterumque sinus, vallum undique cingunt
 Ignibus infestis. rabidi sic agmine mixto
 Sub noctem coiere lupi, quos omnibus agris
 Nil non ausa fames longo tenuavit hiatu.
 Jam stabula ipsa premunt: torquet spes irrita fauces, 45
 Balatusque tremens, pinguesque ab ovilibus auræ.
 Quod superest, duris affrangent postibus ungues,
 Pectoraque, & ficos minuunt in limine dentes.

Statius.

C c

At procul Argolici supplex in margine templi
 Coetus, & ad patrias fusæ Pelopeïdes aras 30
 Sceptriferæ Junonis opem, reditumque suorum
 Exposcunt, pictasque fores, & frigida vultu
 Saxa terunt, parvosque docent procumbere natos.
 Condiderant jam vota diem: nox addita curas
 Jungit, & aggestis vigilant altaria flammis. 55
 Peplum etiam dono, cujus mirabile textum
 Nulla manus sterilis, nec dissociata marito
 Versarat, calathis castæ velamina Divæ
 Haud spernenda ferunt, variis ubi plurima floret
 Purpura picta modis, mixtoque incenditur auro. 60
 Ipsa illic magni thalamo desponsa Tonantis
 Expers concubii, & timide positura sororem
 Lumine demisso pueri Jovis oscula libat
 Simplex, & nondum furtis offensa mariti.
 Hoc tunc Argolicæ sanctum velamine matres 65
 Induerant ebur, & lacrimis questûque rogabant:
 Adspice sacrilegas Cadmeæ pellicis arces,
 Siderei regina poli, tumultumque rebellem
 Disjice, & in Thebas aliud (potes) excute fulmen.
 Quid faciat? scit fata suis contraria Grajis, 70
 Aversumque Jovem: sed nec periisse precatus
 Tantaque dona velit. tempus tamen obvia magni
 Fors dedit auxilii. videt alto ex æthere clausa
 Mœnia, & insomni vallum statione teneri.
 Horruit irarum stimulus, motaque verendum 75
 Turbavit diadema coma. non sævius arsit
 Herculeæ cum matris onus, geminosque Tonantis
 Concubitus vacuis indignaretur in astris.

Ergo intempeſta ſomni dulcedine captos
 Deſtinat Aonios leto præbere: ſuamque
 Orbibus accingi ſolitīs jubet Irin, & omne
 Mandat opus. paret juffis Dea clara, polumque
 Linquit, & in terras longo ſuſpēditur arcu.
 Stat ſuper occiduæ nebulofa cubilia noctis,
 Æthiopasque alios, nulli penetrabilis aſtro
 Lucus iners, ſubterque cavis grave rupibus antrum
 It vacuum in montem, qua deſidis atria Somni,
 Securumque larem ſegnīs Natura locavit.
 Limen opaca Quies, & pigra Oblivia ſervant,
 Et nunquam vigili torpens Ignavia vultu.
 Otia veſtibus, preſſis ſilētia pennīs
 Muta ſedent, abiguntque truces a culmine ventos;
 Et ramos errare vetant, & murmura demunt
 Alitibus. non hic pelagi, licet omnia clament
 Litora, non illic cœli fragor. ipſe profundis
 Vallibus effugiens ſpeluncæ proximus amnis
 Saxa inter, ſcopuloſque tacet. nigrantia circa
 Armenta, omne ſolo recubat pecus, & nova marcent
 Germina, terrarumque inclināt ſpiritus herbas.
 Mille intus ſimulacra Dei cælaverat ardens
 Mulciber. hic hæret lateri redimita Voluptas,
 Hic comes in requiem vergens labor. eſt ubi Baccho;
 Eſt ubi Martigenæ ſocium pulvinar Amori
 Obtinēt. interius tectum in penetralibus altis
 Et cum Morte jacet: nullique ea triſtis imago.
 Ipſe autem, vacuus curis, humentia ſubter
 Antra ſoporifero ſtipatus flore, taperas
 Incubat. exhalant veſtes, & corpore pigro

Strata calent, supraque torum niger efflat anhelō
 Ore vapor: manus hæc fufos a tempore lævo 110
 Suffentat crines; hæc cornu oblita remifit.
 Adfunt innumero circum vaga fomnia vultu,
 Vera fimul falſis, permixtaque triſtia blandis.
 Noctis opaca cohors, trabibuſque, aut poſtibus hærent,
 Aut tellure jacent. tenuis, qui circuit aulam, 115
 Invaliduſque nitor, primosque hortantia ſomnos
 Languida ſucciduis exſpirant lumina flammis.
 Huc ſe cœruleo libravit ab æthere virgo
 Diſcolor. effulgent ſilvæ, tenebroſaque Tempe
 Arrifere Deæ, & zonis lucentibus ic̃ta 120
 Evigilat domus. ipſe autem nec lampade clara
 Nec ſonitu, nec voce Deæ percuſus, eodem
 More jacet: donec radios Thaumantias omnes
 Impulit, inque oculos penitus deſcendit inertes.
 Tunc ſic orſa loqui nimborum fulva creatrix: 125
 Sidonios te Juno duces, mitiſſime Divum
 Somne, jubet populumque truciſ deſigere Cadmi,
 Qui nunc eventu belli tumefactus, Achæum
 Pervigil aſſervat vallum, & tua juffa recuſat.
 Da precibus tantis, (rara eſt hoc poſſe facultas,) 130
 Placatumque Jovem dextra Junone merere.
 Dixit, & increpitans languentia pectora dextra,
 Ne pereant voces, iterumque, iterumque monebat.
 Ille Deæ juffis dubium, mixtumque ſopori
 Annuit. excedit gravior nigrantibus antris 135
 Iris, & obtuſum multo jubar excitat imbri.
 Ipſe quoque & volucrem grefſum, & ventofa citavit
 Tempora, & obſcuri ſinuatam frigore cœli

Implevit chlamydem, tacitoque per æthera cursu
 Fertur, & Aoniis longe gravis imminet arvis. 140
 Illius aura solo volucres, pecudesque, ferasque
 Explicat, & penitus quacunque supervolat orbem;
 Languida de scopulis fidunt freta, pigrius hærent
 Nubila, demittunt extrema cacumina silvæ,
 Pluraque laxato ceciderunt fidera cœlo. 145
 Primus adesse Deum subita caligine sensit
 Campus, & innumeræ voces, fremitusque virorum
 Summisere sonum. cum vero humentibus alis
 Intubuit, piceaque haud unquam densior umbra
 Castra subit, errare oculi, resolutaque colla, 150
 Et medio affatu verba imperfecta relinqui.
 Mox & fulgentes clypeos, & sæva remittunt
 Pila manu, lassique cadunt in pectora vultus.
 Et jam cuncta silent: ipsi jam stare recusant
 Cornipedes: ipsos subitus cinis abstulit ignes. 155
 At non & trepidis eadem sopor otia Grajis
 Suadet, & a junctis arcet sua nubila castris
 Noctivagi vis blanda Dei, stant undique in armis
 Foedam indignantes noctem, vigilesque superbos.
 Ecce repens, superis animum lymphantibus, horror 160
 Thiodamanta subit, formidandoque tumultu
 Pandere fata jubet: five hanc Saturnia mentem,
 Sive novum comitem bonus instigabat Apollo.
 Profilit in medios, visu audituque tremendus,
 Impatiensque Dei, fragili quem mente receptum 165
 Non capit. exundant stimuli, nudusque per ora
 Stat furor, & trepidas incerto sanguine reddit,
 Exhaustique genas: acies huc errat, & illuc,

Sertaque mixta comis sparsa cervice flagellat.
Sic Phryga terrificis genitrix Idæa cruentum 170
Elicit ex adytis, consumtaque brachia ferro
Scire vetat. quatit ille sacras in pectora pinus,
Sanguineosque rotat crines, & vulnera cursu
Exanimat: pavet omnis ager, resperfaque cultris
Arbor, & attoniti currum erexere leones. 175
Ventum ad concilii penetrale, domumque verendam
Signorum, magnis ubi dudum cladibus æger
Rerum extrema movens, frustra consultat Adrastus.
Stant circum subiti procures, ut quisque peremto
Proximus, & magnis loca desolata tuentur 180
Regibus, haud læti, seque huc crevisse dolentes.
Non secus amisso medium cum præfide puppis
Fregit iter, subit ad vidui moderamina clavi,
Aut laterum custos, aut quem penes obvia ponto
Prora fuit. stupet ipsa ratis, tardeque sequuntur 185
Arma, nec accedit domino tutela minori.
Ergo alacer trepidos sic erigit augur Achivos:
Magna Deum mandata, duces, monitusque verendos
Advehimus. non hæ nostro de pectore voces.
Ille canit, cui me famulari, & sumere vittas 190
Vestra fides, ipso non discordante, subegit.
Nox fecunda operum, pulchræque accommoda fraudi
Panditur augurio Divum. vocat obvia virtus,
Et poscit Fortuna manus. stupet obruta somno
Aonidum legio. tempus nunc funera regum 195
Ulcisci, miserumque diem. rapite arma, morasque
Frangite portarum: sociis hoc subdere flammæ,
Hoc tumulare suos. equidem hoc & Marte diurno

Dum res infractæ, pulsque in terga redimus,
 (Per tripodas juro, & rapti nova fata magistri) 200
 Vidi, & me volucres circum plausere secundæ.
 Sed nunc certa fides. modo me sub nocte silenti
 Ipse, ipse assurgens iterum tellure soluta,
 Qualis erat (solos infecerat umbra jugales)
 Amphiaræus adit. vanæ nec monstra quietis, 205
 Nec somno comperta loquor. Tunc, inquit, inertes
 Inachidas (redde hæc Parnassia ferta, meosque
 Redde Deos) tantam patiære amittere noctem,
 Degener? hæc egomet cœli secreta, vagosque
 Edocui lapsus? vade eja, ulciscere ferro 210
 Nos saltem, dixit, meque hæc ad limina visus
 Cuspide sublata, totoque impellere curru.
 Quare agite, utendum superis. non cominus hostes
 Sternendi: bellum jacet, & sævire potestas.
 Ecqui aderunt? quos ingenti se attollere fama 215
 Non pigeat, dum fata sinunt? iterum ecce benignæ
 Noctis aves. sequor, & comitum licet agmina cessent,
 Solus eo, solus. venit ille, & quassat habenas.
 Talia vociferans, noctem exturbabat, euntque
 Non secus accensi procures, quam si omnibus idem 220
 Corde Deus. flagrant comitari & jungere casus.
 Ter denos numero, turmarum robora, jussus
 Ipse legit. circa fremit indignata juvenus
 Cetera, cur maneant castris, ignavaque servant
 Otia. pars sublime genus, pars facta suorum, 225
 Pars sua: sortem alii clamant, sortem undique poscunt.
 Gaudet in adversis, animoque assurgit Adrastus.
 Vertice sic Rholoes volucrum nutritor equorum,

Cui foetura gregem pecoroso vere novavit,
 Lætatur, cernens hos montis in ardua niti, 230
 Hos innare vadis, certare parentibus illos.
 Tunc vacuo sub corde movet, qui molle domandi
 Ferre jugum, qui terga boni, quis in arma tubasque
 Natus, ad Eleas melior quis surgere palmas.
 Talis erat turmae ductor longævus Achivæ. 235
 Nec deest coëptis: Unde hæc tam sera repente
 Numina? qui fractos Superi rediistis ad Argos?
 Estne hic infelix virtus? gentique superstes
 Sanguis, & in miseris animorum semina durant?
 Laudo equidem, egregii juvenes, pulchraque meorum 240
 Seditione fruor. sed fraudem, & operta paramus
 Proelia, celandi motus: nunquam apta latenti
 Turba dolo. servate animos: venit ultor in hostes
 Ecce dies. tunc arma palam, tunc ibimus omnes.
 His tandem virtus juvenum frenata quievit. 245
 Non aliter moto quam si pater Æolus antro
 Portam iterum saxo premat imperiosus, & omne
 Claudat iter, jam jam sperantibus æquora ventis.
 Insuper Herculeum sibi jungit Agyllea vates
 Actoraque. hic aptus suadere, hic robora jactat 250
 Non cessisse patri. comites tribus ordine deni
 Horrendum Aoniis, & contra stantibus agmen.
 Ipse, novi gradiens furta ad Mavortia belli,
 Ponit adoratas Phoebea insignia frondes,
 Longævique ducis gremio commendat honorem 255
 Frontis, & oblatam Polynicis munere grato
 Loricam, galeamque subit. ferus Actora magno
 Ense gravat Capaneus, ipse haud dignatus in hostem

Ire dolo, superosque sequi. permutat Agylleus
 Arma trucidis Nomii. quid enim fallentibus umbris 260
 Arcus, & Herculeæ iuvissent bella sagittæ?
 Inde per abruptas castrorum ex aggere pinnas,
 Ne gravis exclamet portæ mugitus ahenæ,
 Præcipitant saltu. nec longum, & protinus ingens
 Præda solo, ceni jam exanimis, multoque peracti 265
 Ense jacent. Ite, o focii, quacunque voluptas
 Cædis inexhaustæ, superisque faventibus, oro,
 Sufficite, hortatur clara jam voce sacerdos:
 Cernitis expositas turpi marcere cohortes.
 Pro pudor! Argolicas hinc ausi obfidere portas? 270
 Hi servare viros? Sic fatus & exiit enses
 Fulmineum, rapidaque manu morientia transit
 Agmina. quis numeret cædes? aut nomine turbam
 Exanimem signare queat? subit ordine nullo
 Tergaque, pectoraque, & galeis inclusa relinquit 275
 Murmura, permiscetque vagos in sanguine manes.
 Hunc temere explicitum stratis, hunc sero remissis
 Gressibus illapsum clypeo, & male tela tenentem:
 Coetibus hos mediis vina inter, & arma jacentes:
 Acclines clypeis alios, ut quemque ligatum 280
 Infelix tellure sopor, supremaque nubes
 Obruerat. nec numen abest, armataque Juno
 Lunarem quatiens exserta lampada dextra
 Pandit iter, firmatque animos, & corpora monstrat.
 Sentit adesse Deam tacitus, sed gaudia celat 285
 Thiodamas. jam tarda manus, jam debile ferrum,
 Et caligantes nimis successibus iræ.
 Caspia non aliter magnorum in strage juvenum

Tigris, ubi immenso rabies placata cruore,
 Lassavitque genas, & crasso sordida tabo 290
 Confudit maculas, spectat sua facta, doletque
 Defecisse famem. victus sic augur inerrat
 Cædibus Aoniis. optet nunc brachia centum,
 Centenasque in bella manus. jam tædet inanes
 Exhaustire minas, hostemque assurgere malit. 295
 Parte alia segnes magno satus Hercule vastat
 Sidonios, Actorque alia. sua quemque cruento
 Limite turba subit. stagnant nigrantia tabo
 Gramina, sanguineis nutant tentoria rivis.
 Fumat humus, somnique & mortis anhelitus una 300
 Volvitur: haud quisquam visus aut ora jacentum
 Eredit: tali miseris Deus aliger umbra
 Incubat, & tantum morientia lumina solvit.
 Traxerat insomnis cithara, ludoque suprema
 Sidera, jam nullos visurus Alimenus ortus, 305
 Sidonium Pæana canens: huic languida cervix
 In lævum cogente Deo, mediaque jacebant
 Colla relicta lyra. ferrum per pectus Agyleus
 Exigit, aptatamque cava testudine dextram
 Percutit, & digitos inter sua fila trementes. 310
 Proturbat mensas dirus liquor: undique manant
 Sanguine permixti latices, & Bacchus in altos
 Crateras paterasque redit. ferus occupat Actor
 Implicitum fratri Thamyrum. Tagus haurit Etæcli
 Terga coronati. Danaus caput amputat Hebri. 315
 Nescius heu rapitur fati, hilarisque sub umbras
 Vita fugit, mortisque feræ lucrata dolores.
 Stratus humo gelida subter juga fida rotasque

Palpetus, Aonios gramen gentile metentes
 Proflatu terreat equos: madida ora redundant, 320
 Accensulque mero sopor æstuat. ecce jacentis
 Inachus vates jugulum fodit. expulit ingens
 Vina cruor, fractumque perit in sanguine murmur.
 Fors illi præfaga quies, nigrasque gravatus
 Per somnum Thebas, & Thiodamanta videbat. 325
 Quarta soporiferæ superabant tempora nocti,
 Cum vacuæ nubes, & honor non omnibus astris,
 Afflatusque fugit curru majore Bootes.
 Jamque ipsum defecit opus, cum providus Actor
 Thiodamanta vocat: Satis hæc inopina Pelasgis 330
 Gaudia: vix ullos tanto reor agmine sævam
 Effugisse necem, ni quos deformis in alto
 Sanguine degeneres occultat vita. secundis
 Pone modum. sunt & diris sua numina Thebis.
 Forsitan & nobis modo quæ favere; recedunt. 335
 Paruit, & madidas tollens ad sidera palmas:
 Phoebe, tibi exuvias monstratæ præmia noctis;
 Nondum ablutus aquis, (tibi enim hæc ego sacra litavi)
 Trado ferus miles tripodum, fidusque sacerdos.
 Si non dedecui tua jussa, tulique prementem, 340
 Sæpe veni: sæpe hanc dignare irrupere mentem.
 Nunc tibi crudus honos, trunca arma, cruorque virorum:
 At patrias si quando domos, optataque, Pæan,
 Tempa, Lycie, dabis, tot ditia dona sacratis
 Postibus, & totidem voti memor exige tauros. 345
 Dixerat, & lætis socios revocabat ab armis.
 Venerat hos inter fato Calydonius Hopleur
 Mænaliusque Dymas, dilecti regibus ambo,

Regum ambo comites, quorum post funera moesti
 Vitam indignantur. prior Arcada concitat Hoplaus: 35d
 Nullane post manes regis tibi cura peremti,
 Care Dyma? teneant quem jam fortasse volucres
 Thebanique canes. patriæ quid deinde feretis,
 Arcades? en reduces contra venit aspera mater.
 Funus ubi? at nostro semper sub pectore Tydeus 35f
 Sævit inops tumuli: quamvis patientior artus
 Ille, nec abruptis adeo lacrimabilis annis.
 Ire tamen, sævumque libet nullo ordine passim
 Scrutari campum, mediasque irrumpere Thebas.
 Excipit orsa Dymas: Per ego hæc vaga sidera juro, 36a
 Per ducis errantes instar mihi numinis umbras,
 Idem ardor misero. comitem circumspicit olim
 Mens humilis luctu: sed nunc prior ibo. viamque
 Inchoat, & moesto conversus ad æthera vultu
 Sic ait: Arcanæ moderatrix Cynthia noctis, 36f
 Si te tergemini perhibent variare figuris
 Numen, & in silvas alio descendere vultu,
 Ille comes nuper, nemorumque insignis alumnus;
 Ille tuus, Diana, puer (nunc respice saltem)
 Quæritur. incendit pronis Dea curribus alium 37a
 Sidus, & admoto monstravit funera cornu.
 Apparent campi, Thebæque, altusque Cithæron.
 Sic ubi nocturnum tonitru malus æthera frangit
 Juppiter, absciliunt nubes, & fulgure claro
 Astra patent, subitusque oculis ostenditur orbis. 37f
 Accepit radios, & eadem percitus Hoplaus
 Tydea luce videt. longe dant signa per umbras
 Mutua lætantes, & amicum pondus uterque,

Ceu reduces vitæ, sævaque a morte remissos,
 Subiecta cervice levant. nec verba, nec ausi 380
 Flere diu: prope sæva dies, indexque minatur
 Ortus. eunt taciti per mœsta silentia magnis
 Passibus, exhaustasque dolent pallere tenebras.
 Invida fata piis, & fors ingentibus ausis
 Rara comes. jam castra vident, armisque propinquant, 385
 Et decrescit onus: subiti cum pulveris umbra,
 Et sonus a tergo. monitu ducis acer agebat
 Amphion equites, noctem vigilataque castra
 Explorare datus, primusque per avia campi
 Usque procul (nec dum totas lux solverat umbras) 390
 Nescio quid visu dubium, incertumque moveri,
 Corporaque ire videt. subitus mox fraude reperta
 Exclamat: Cohibete gradum quicumque. sed hostes
 Esse patet. miseri pergunt anteire, timentque
 Non sibi. tunc mortem trepidis minitatur, & hastam 395
 Expulit, ac vanos alte levat eminus ictus,
 Affectans errare manus. stetit ille Dymantis
 Ante oculos, qui forte prior, gressumque repressit.
 At non magnanimus curavit perdere jactus
 Æpytus, & fixo transverberat Hoplea tergo, 400
 Pendentesque etiam perstrinxit Tydeos armos.
 Labitur, egregii nondum ducis immemor, Hopleus,
 Exspiratque tenens: felix, si corpus ademtum
 Nesciat, ac sævas talis descendat ad umbras.
 Viderat hoc retro conversus, & agmina sentit 405
 Juncta Dymas, dubius precibusne subiret, an armis
 Instantes. arma ira dabat; fortuna precari,
 Non audere jubet: neutri fiducia cœpto,

Distulit ira preces. ponit miserabile corpus
Ante pedes : tergoque graves , quas forte gerebat 410
Tigridis exuvias in lævum torquet , & obstat
Exsertum obiectans mucronem , inque omnia tela
Versus , & ad cædem juxta , mortemque paratus :
Ut lea , quam sævo foetam pressere cubili
Venantes Numidæ , natos erecta superstat 415
Mente sub incerta , torvum ac miserabile frendens.
Illa quidem turbare globos , & frangere morfu
Tela queat , sed prolis amor crudelia vincit
Pectora , & a media catulos circumspicit ira.
Et jam læva viro , quamvis sævire vetaret 420
Amphion , erepta manus , puerique trahuntur
Ora supina comis. serus tunc denique supplex
Demisso mucrone rogat : Moderatius , oro ,
Ducite ; fulminei per vos cunabula Bacchi ,
Inoamque fugam , vestrique Palæmonis annos. 425
Si cui forte domi natorum gaudia , si quis
Hic pater , angusti puero date pulveris haustus ,
Exiguamque facem. rogat , en rogat ipse jacentis
Vultus : ego infandas potior satiare volucres.
Me præbete feris : ego bella audere eoegi. 430
Immo , ait Amphion , regem , si tanta cupido
Condere , quæ timidis belli mens , ede , Pelasgis ;
Quid fracti , exsanguisque parent. cuncta ocius effer ,
Et vita , tumuloque ducis donatus , abito.
Horruit , & toto præcordia protinus Arcas 435
Implevit capulo. Summunne hoc cladibus , inquit ,
Deerat , ut afflictos turparem ego proditor Argos ?
Nil emimus tanti , nec sic velit ipse cremari.

Sic ait, & magno profcissum vulnere pectus
Injecit puero, supremaque murmura volvens: 440
Hoc tamen interea caro potiere sepulcro.
Tales optatis regum in complexibus ambo,
Par insigne animis Ætolus, & inclytus Arcas,
Egregias efflant animas, letoque fruuntur.
Vos quoque sacrați, quamvis mea carmina surgant 445
Inferiore lyra, memores superabitis annos.
Forfitan & comites non aspernabitur umbras
Euryalus, Phrygiique admittet gloria Nisi.
At ferus Amphion, regi qui facta reportent,
Edoceantque dolum, captivæque corpora reddant, 450
Mittit ovans. clausis ipse insultare Pelasgis
Tendit, & abscessos sociorum ostendere vultus.
Interea reducem murorum e culmine Graji
Thiodamanta vident: nec jam erumpentia celant
Gaudia, ut exsertos enses, & cæde recenti 455
Arma rubere notant. novus affilit æthera magnus
Clamor, & e summo pendent cupida agmina vallo
Noscere quisque suos. volucrum sic turba recentum
Cum reducem longo prospexit in æthere matrem,
Ire cupit contra, summaque e margine nidi 460
Exstat hians: jam jamque cadat, ni pectore toto
Obstet aperta parens, & amantibus increpet alis.
Dumque opus arcanum, & taciti compendia Martis
Enumerant, lætisque suos complexibus implent,
Hopleaque exquirunt, tardumque Dymanta querunt, 465
Ecce & Dirceæ juxta dux concitus alæ
Venerat Amphion. non longum cæde recenti
Lætatus, videt innumeris fervere catervis

Tellurem, atque una gentem exspirare ruina.
Qui tremor illicita coeli de lampade tactos, 470
Hic fixit juvenem, pariterque horrore sub uno
Vox, acies, sanguisque perit, gemitusque parantem
Ipse ultro convertit equus. fugit ala retorto
Pulvere. nondum illi Thebarum claustra subibant,
Et jam Argiva cohors nocturno freta triumpho 475
Proflit in campos: per & arma, & membra jacentum,
Tetraque congerie sola, semianimumque cruorem
Cornipedes, ipsique ruunt. gravis exterit artus
Ungula, sanguineus lavat imber, & impedit axes.
Dulce viris hac ire via, ceu testa superbi 480
Sidonia, atque ipsas calcent in pulvere Thebas.
Hortatur Capaneus: Satis occultata, Pelasgi,
Delituit virtus. nunc nunc mihi vincere pulchrum
Teste die. mecum clamore & pulvere aperto
Ite palam, juvenes: sunt & mihi provida dextrae 485
Omina, & horrendi stricto mucrone furores.
Sic ait. ardentem alacer succendit Adrastus,
Argolicusque gener: sequitur jam tristior augur.
Jamque premunt muros, & adhuc nova funera narrat
Amphion, miseramque intrabant protinus urbem, 490
Ni Megareus specula citus exclamasset ab alta:
Claude, vigil: subeunt hostes: claude undique portas.
Est ubi dat vires nimius timor: ocius omnis
Porta coit. solas dum tardius arctat Echion
Ogygias, audax animi Spartana juvenus 495
Irrupit, caesique ruunt in limine primo,
Incola Taygeti Panopeus, rigidique natator
Oebalus Eurotae. tuque, o spectate palæstris

Omnibus, & nuper Nemeæo in pulvere felix,
 Alcidama, primis quem cæstibus ipse ligarat 500
 Tyndarides, nitidi moriens convexa magistri
 Respicias: averſo pariter Deus occidit aſtro.
 Te nemoſ Œbalium, te lubrica ripa Lacænæ
 Virginis, & falſo gurgẽs cantatus olore
 Flebit, Amyclæis Triviæ lugebere nymphis: 505
 Et quæ te leges, præceptaque fortia belli
 Erudiit genitrix, nimium dediciffẽ queretur.
 Talis Echionio Mavors in limine sævit.
 Tandem humeris obnixus Acron, & pectore toto
 Pronus Alimenides ferratæ robora portæ 510
 Torſerunt. quanta pariter cervice gementes
 Profringunt inarata diu Pangæa juveni.
 Par operis jaſtura lucro; quippe hoſte retento
 Excluſere ſuos. cadit intra mœnia Grajus
 Ormenus, & pronas tendentis Amynthoris ulnas 515
 Fundentiſque preces, penitus cervice reciſa
 Verba ſolo, vultuſque cadunt, colloque decorus
 Torquis in hoſtiles cecidit per vulnus arenas.
 Solvitur interea vallum, primæque recuſant
 Stare moræ. jam ſe peditum junxere catervæ 520
 Mœnibus: at patulas ſaltu tranſmittere foſſas
 Horror equis. hærent trepidi, atque immane paventes
 Abruptum mirantur agi: nunc impetus ire
 Margine ab extremo, nunc ſponte in frena recedunt.
 Hi præfixa ſolo vellunt munimina: at illi 525
 Portarum objeſtus minuunt, & ferrea ſudant
 Clauſtra remoliri, trabibuſque arctata ſonoro
 Pellunt ſaxa loco: pars ad faſtigia miſſas

Statius.

D d

Exsultant hæsisse faces; pars ima laceffunt,
 Scrutanturque cavas cæca testudine turres. 530
 At Tyrii, quæ sola salus, caput omne coronant
 Murorum, nigrasque ludes, & lucida ferro
 Spicula, & arsuras cœli per inania glandes,
 Saxaque in adversos ipsis avulsa rotabant
 Moenibus. exundant sævo fastigia nimbo, 535
 Armataeque vomunt stridentia tela fenestræ.
 Qualiter aut Malean, aut alta Ceraunia supra
 Cessantes in nube sedent, nigrisque leguntur
 Collibus, & subitæ saliant in vela procellæ:
 Talis Agenoreis Argivum exercitus armis 540
 Obruitur. non ora virum, non pectora flestit
 Imber atrox, rectosque tenent in mœnia vultus
 Immemores leti, & tantum sua tela videntes.
 Anthea falcato lustrantem mœnia curru
 Desuper Ogygiæ pepulit gravis impetus hastæ. 545
 Lora excussa manu, retroque in terga volutus
 Semianimos artus, ocreis retinentibus hæret
 (Mirandum visu belli scelus!) arma trahuntur;
 Fumantesque rotæ tellurem, & tertius hastæ
 Sulcus arant. longo sequitur vaga pulvere cervix, 550
 Et resupinarum patet orbita longa comarum.
 At tuba luctificis pulsar clangoribus urbem,
 Obseptasque fores sonitu perfringit amaro.
 Divisere aditus, omni in limine sævus
 Signifer ante omnes sua damna, & gaudia portat. 555
 Dira intus facies: vix Mavors ipse videndo
 Gaudeat. incertis lymphatam horroribus urbem
 Scindunt dissensu vario, luctusque, furorque,

Et pavor, & cæcis fuga circumfusa tenebris.
 Bellum intrasse putes: fervent discursibus arces, 360
 Miscentur clamore viæ. ferrum undique, & ignes
 Mente vident: sævas mente accipere catenas.
 Consumsit ventura timor. jam tecta repleant,
 Templaque, & ingrataë vallantur planctibus aræ.
 Una omnes eademque subit formido per annos. 365
 Poscunt fata senes, ardet, palletque juvenus,
 Atria femineis trepidant ululata querelis.
 Flent pueri, & flendi nequeunt cognoscere causas
 Attoniti, & tantum matrum lamenta timentes.
 Illas cogit amor, nec habent extrema pudorem. 370
 Ipsæ tela viris, ipsæ iram animosque ministrant,
 Hortanturque, unaque ruunt, nec avita gementes
 Limina, nec parvos cessant ostendere natos.
 Sic ubi pumiceo pastor rapturus ab antro
 Armatas erexit apes, fremit aspera nubes: 375
 Inque vicem sese stridore hortantur, & omnes
 Hostis in ora volant; mox deficientibus alis
 Amplexæ, flavamque domum, captivaque plangunt
 Mella, laboratasque premunt ad pectora ceras.
 Nec non ancipitis pugnat sententia vulgi, 380
 Discordesque serit motus. hi reddere fratrem
 Nec mussant; sed voce palam, claroque tumultu
 Reddere regna jubent: periit reverentia regis
 Sollicitis: veniat, pactumque hic computet annum;
 Cadmeosque lares exsul, patriasque salutet 385
 Infelix tenebras. cur autem ego sanguine fraudes;
 Et perjura luam regalis crimina noxæ?
 Inde alii: Sera ista fides; jam vincere mavult.

Tireſian alii lacrimis & ſupplice cœtu
 Orant, quodque unum rebus ſolamen in arētis, 590
 Noſſe futura rogant. tenet ille incluſa, premitque
 Fata Deūm: Quiane ante duci bene credita noſtra
 Conſilia & monitus, cum perfida bella vetarem?
 Te tamen, infelix, inquit, perituraque Thebe,
 Si taceam, nequeo miſer exaudire cadentem, 595
 Argolicumque oculis haurire vacantibus ignem.
 Vincamur, pietas: pone eia altaria, virgo,
 Quæramus ſuperos. Facit illa, acieque ſagaci
 Sanguineos flammarum apices, geminumque per aras
 Ignem, & clara tamen mediæ faſtigia lucis 600
 Orta docet. tunc in ſpeciem ſerpentis inanem
 Ancipiti gyro volvi, frangique ruborem
 Demonſtrat dubio, patriasque illuminat umbras.
 Ille coronatos jamdudum ampleſtitur ignes,
 Fatidicum ſorbens vultu flagrante vaporem. 605
 Stant triſtes horrore comæ, vittasque trementes
 Cæſaries infana levat. diducta putares
 Lumina, conſumtumque genis rediſſe nitorem.
 Tandem exundanti permittit verba furori:
 Audite, o fontes, extrema litamina Divūm, 610
 Labdacidæ. venit alma ſalus, ſed limite duro.
 Martius inferias & ſæva efflagitat anguis
 Sacra, cadat generis quicumque noviſſimus exſtat
 Viperei: datur hoc tantum victoria pacto.
 Felix, qui tanta lucem mercede relinquet. 615
 Stabat fatidici prope ſæva altaria vatis
 Mœſtus adhuc, patriæ tantum communia lugens
 Fata Creon; grandem ſubiti cum fulminis iſtum,

Non fecus ac torta trajectus cuspide pectus,
 Accipit exanimis, sentitque Menœcea posci. 620
 Monstrat enim, suadetque timor. stupet anxius alto
 Corda metu glaciant pater. Trinacria qualis
 Ora percussum Libyco mare sumit ab æstu.
 Mox plenum Phœbo vatem & celerare iubentem
 Nunc humilis genua amplectens, nunc ora canentis 625
 Nequidquam reticere rogat. jam fama sacratam
 Vocem amplexa volat, clamantque oracula Thebæ.
 Nunc, age, quis stimulos & pulchræ gaudia mortis
 Addiderit juveni (neque enim hæc absentibus unquam
 Mens homini transmissa Deis) memor incipe Clio, 630
 Secula te quoniam penes & digesta vetustas.
 Diva Jovis folio juxta comes, unde per orbem
 Rara dari, terrisque solet contingere virtus;
 Seu pater omnipotens tribuit, sive ipsa capaces
 Elegit penetrare viros, cœlestibus ut nunc 635
 Defiluit gavisa plagis, dant clara meanti
 Astra locum, quosque ipsa polis affixerat ignes.
 Jamque premit terras, nec vultus ab æthere longe;
 Sed placuit mutare genas: fit provida Manto,
 Responsis ut plana fides, & fraude priores 640
 Exiit vultus. abiit horrorque vigorque
 Ex oculis, paulum decoris permanfit, honosque
 Mollior, & posito vatum gestamina ferro
 Subdita. descendunt vestes, torvisque ligatur
 Vitta comis (nam laurus erat) tamen aspera produnt 645
 Ora Deam, nimiiue gradus. sic Lydia conjux
 Amphitryoniaden exutum horrentia terga
 Perdere Sidonios humeris ridebat amictus,

Et turbare colus, & tympana rumpere dextra.
 Sed neque te indecorem sacris, dignumque juberi 650
 Talia, Dircaea stantem pro turre, Menoecœ,
 Invenit. immensæ referato limine portæ
 Sternebas Danaos: pariter Mavortius Hæmon.
 Sed consanguinei quamvis, atque omnia fratres,
 Tu prior. exanimis circumcumulantur acervi. 655
 Omne sedet telum: nulli sine cædibus ictus.
 Necdum aderat virtus. non mens, non dextra quiescit;
 Non avida arma vacant, ipsa insanire videtur
 Sphinx galeæ custos, visoque animata cruore
 Emicat effigies, & sparsa orichalca renident; 660
 Cum Dea pugnantis capulum, dextramque repressit:
 Magnanime o juvenis, quo non agnoverit ullum
 Certius armifero Cadmi de semine Mavors,
 Linque humiles pugnās, non hæc tibi debita virtus:
 Astra vocant, cœloque animam (plus concipe) mittes. 665
 Jamdudum hoc hilares genitor bacchatur ad aras,
 Hoc ignes, fibræque volunt, hoc urget Apollo.
 Terrigenam cuncto patriæ pro sanguine poscunt.
 Fama canit monitus. gaudet Cadmeia plebes
 Certa tui. rape mente Deos, rape nobile fatum. 670
 I, precor, accelera, ne proximus occupet Hæmon.
 Sic ait, & magna cunctantis pectora dextra
 Perpulsit tacite. seseque in corde reliquit.
 Fulminis haud citius radiis afflata cupressus
 Combibit infestas & stirpe & vertice flammās, 675
 Quam juvenis multo possessus numine pectus
 Erexit sensus, letique invasit amorem.
 Ut vero averſæ gressumque habitumque notavit,

Et subitam a terris in nubila crescere Manto ,
Obstupuit. Sequimur , Divûm quæcunque vocasti , 680
Nec tarde paremus , ait. jamjamque recedens ,
Instantem vallo Pylium tamen Agrea fixit.
Armigeri fessum excipiunt. tum vulgus euntem
Auctorem pacis , servatoremque , Deumque
Conclamat gaudens , atque ignibus implet honestis. 685
Jamque iter ad muros cursu festinus anhelò
Obtinet , & miseros gaudet vitasse parentes ;
Cum genitor (steteruntque ambo & vox hæsit utrinque ,
Dejectæque genæ) tandem pater ante profatur :
Quis novus inceptis rapuit te casus ab armis ? 690
Quæ bello graviora paras ? dic , nate , precanti ,
Cur tibi torva acies ? cur hic truculentus in ore
Pallor ? & ad patrios non stant tua lumina vultus ?
Audisti responsa , palam est. per ego oro tuosque ,
Nate , meosque annos , miseræque per ubera matris , 695
Ne vati , ne crede , puer. superine profanum.
Dignantur stimulare senem ? cui vultus inanis ,
Exstinctique orbes , & poëna simillima diro.
Œdipodæ ? quid si infidiis , & fraude dolosa
Rex agit ? extrema est cui nostra in sorte timori. 700
Nobilitas , tuæque ante duces notissima virtus.
Illius hæc forsan remur , quæ verba Deorum
Ille monet. ne frena animo permitte calenti :
Da spatium , tenuemque moram : male cuncta ministrat
Impetus. hoc , oro , munus concede parenti. 705
Sic tua maturis signentur tempora canis ,
Et sis ipse parens , & ad hunc , animose , timorem
Pervenias. ne perge meos orbare penates.

Externi te nempe patres, alienaque tangunt
 Pignora? si pudor est, primum miserere tuorum. 710
 Hæc pietas, hic verus honos, ibi gloria tantum
 Ventosumque decus, titulique in morte latentes.
 Nec timidus te flecto parens: i, prælia misce,
 Per Danaas acies, mediosque per obuius enses;
 Non teneo. liceat misero tremebunda lavare 715
 Vulnera, & undantem lacrimis ficcare cruorem;
 Teque iterum sævis, iterumque remittere bellis.
 Hoc malunt Thebæ. Sic colla manusque tenebat
 Implicitus. sed nec lacrimæ, nec verba movebant
 Dis votum juvenem. quin & monstrantibus illis 720
 Fraude patrem tacita subit, avertitque timorem:
 Falleris heu, verosque metus, pater optime, nescis.
 Non me ulli monitus, nec vatum exorsa furentum
 Sollicitant, manesque movent: sibi callidus ista
 Tiresias, natæque canat. non si ipse reclusis 725
 Cominus ex adytis in me insaniret Apollo.
 Sed gravis unanimi casus me fratris ad urbem
 Sponte refert. gemit Inachia mihi saucius Hæmon
 Cuspide. vix illum medio de pulvere belli
 Inter utrasque acies, jamjamque tenentibus Argis: 730
 Sed moror. i, refove dubium, tubæque ferenti
 Dic, pareant, leviterque vehant. ego vulnera doctum
 Jungere, supremique fugam revocare cruoris
 Eetiona petam. Sic imperfecta locutus
 Effugit. illi atra mersum caligine pectus 735
 Confudit sensus. pietas incerta vagatur,
 Discordantque metus: impellunt credere Parcæ.
 Turbidus interea ruptis venientia portis

Agmina belligeri Capaneus agit æquore campi.
Cornua nunc equitum, cuneos nunc ille pedestres, 740
Et proculecantes moderantum funera currus.
Idem altas turres saxi, & turbine crebro
Laxat: agit turmas idem, atque in sanguine fumat.
Nunc spargit torquens volucris nova vulnera plumbo;
Nunc jaculum excusso rotat in sublime lacerto, 745
Nullaque testorum subit ad fastigia, quæ non
Deferat hasta virum, perfusaque cæde recurat.
Nec jam aut Œniden, aut Hippomedonta peremptos,
Aut vatem Pelopea phalanx, aut Arcada credunt:
Quin socium coisse animas, & corpore in uno 750
Stare omnes: ita cuncta replet. non ullius ætas,
Non cultus, non forma movet. pugnantibus idem;
Supplicibusque furit. non quisquam obistere contra;
Non belli tentare vices. procul arma furentis,
Terribilesque jubas, & frontem cassidis horrent. 755
At pius electa murorum in parte Menœceus,
Jam sacer aspectu solitoque augustior ore;
Ceu subito in terras supero demissus ab axe,
Constitit, exemta manifestus casside nosci,
Despexitque acies hominum, & clamore profundo 760
Convertit campum, jussitque silentia bello.
Armorum Superi, tuque o qui funere tanto
Indulges mihi, Phœbe, mori, date gaudia Thebis,
Quæ pepigi, & toto quæ sanguine prodigus emi.
Ferte retro bellum, captæque impingite Lernæ 765
Reliquias turpes, confixaque terga fovescentes
Inachus indecores pater aversetur alumnos.
At Tyrii templa, arva, domos, connubia, natos

Reddite morte mea. si vos placida hostia iuvi,
Si non attonitis vatis consulta recepi 770
Auribus, & Thebis nondum credentibus hausi,
Hæc Amphionis pro me persolvite terris,
Ac mihi deceptum, precor, exorate parentem.
Sic ait, insignemque animam mucrone corusco
Dedignantem artus pridem, mœstamque teneri 775
Arripit, atque uno quæsitam vulnere rumpit.
Sanguine tunc spargit turres, & mœnia lustrat,
Seque super medias acies, nondum ense remisso,
Jecit, & in sævos cadere est conatus Achivos.
Ast illum amplexæ Pietas Virtusque, ferebant 780
Leniter ad terras corpus. jam spiritus olim
Ante Jovem, & summis apicem sibi poscit in astris.
Jamque intra muros nullo sudore receptum
Gaudentes heroa ferunt. abscefferat ultro
Tantalidum venerata cohors. subit agmine longo 785
Colla inter juvenum, lætisque favoribus omni
Concinitur vulgo, Cadmum atque Amphiona supra
Conditor. hi fertis, hi veris honore soluto.
Accumulant artus, patriaque in sede reponunt
Corpus adoratum. repetunt mox bella peractis 790
Laudibus. hic victa genitor lacrimabilis ira
Congemit, & tandem matri data flere potestas:
Lustralemne feris ego te, puer inclyte, Thebis,
Devotumque caput, vilis ceu mater alebam?
Quod molita nefas? cui tantum invisa Deorum? 795
Non ego monstrifero coitu revoluta notavi
Pignora, nec nato peperì funesta nepotes.
Quid refert? habet ecce suos Iocasta ducesque,

Regnantisque vider. non sæva piacula bello
Demus, ut alternis (placet hoc tibi fulminis auctor) 800
Œdipodionii mutent diademata fratres.
Quid superos, hominesve queror? tu, sæve Menœceu,
Tu miseram ante omnes properasti exstinguere matrem.
Unde hic mortis amor? quæ sacra insania menti?
Quosve ego conceptus, aut quæ male pignora fudi 805
Tam diversa mihi? nimirum Martius anguis,
Quæque novis proavum tellus effloruit armis.
Hinc animi tristes, nimiusque in pectore Mavors,
Et de matre nihil. sponte eni ultroque peremptus
Irrumpis mœstas fatis nolentibus umbras. 810
Ast egomet Danaos, Capaneaque tela verebar.
Hæc erat, hæc metuenda manus, ferrumque, quod amens
Ipsa dedi viden', ut jugulo consumserit ensen?
Altius haud quisquam Danaûm mucrone subisset.
Diceret infelix etiamnum & cuncta repleret 815
Questibus. abducunt comites, famulæque perosam
Solantes thalamoque tenent. sedet eruta multo
Ungue genas. non illa diem, non verba precantum
Respicit, aut visus flectit tellure relictos,
Jam vocis, jam mentis inops. sic aspera tigris 820
Foetibus abreptis Scythico deserta sub antro
Accubat, & tepidi lambit vestigia saxi.
Nusquam iræ: sedit rabies, ferinasque, famesque
Oris, eunt præter secura armenta, gregesque.
Aspicit illa jacens. ubi enim, quibus ubera pascat, 825
Aut quos ingenti premat expectata rapina?
Hactenus arma, tubæ, ferrumque, & vulnera. sed nunc
Cominus astringeros Capaneus tollendus in axes.

Non mihi jam solito vatū de more canendum:
 Major ab Aoniis sumenda audacia lucis. 830
 Mecum omnes audete Deæ. sive ille profunda
 Missus nocte furor, Capaneaue signa secutæ
 Arma Jovem contra Stygiæ rapuere sorores,
 Seu virtus egressa modum, seu gloria præceps,
 Seu magnæ data fama neci, seu læta malorum 835
 Principia, & blandæ Superū mortalibus iræ.
 Jam sordent terrena viro, tædetque profundæ
 Cædis, & exhaustis olim Grajūque, suisque
 Missilibus, lassæ respexit in æthera dextra.
 Ardua mox torvo metitur culmina visu, 840
 Innumerosque gradus, gemina latus arbore clusus
 Aerium sibi porjat iter, longeque timendus
 Multifidam quercum flagranti lumine vibrat.
 Arma rubent una, clypeoque incenditur ignis.
 Hac, ait, in Thebas, hac me jubet ardua virtus 845
 Ire, Menœceo qua lubrica sanguine turris.
 Experiar, quid sacra juvent, an falsus Apollo.
 Dixit, & alterno captiva in mœnia gressu
 Surgit ovans. quales mediis in nubibus æther
 Vidit Aloidas, cum cresceret impia tellus 850
 Despectura Deos, nec adhuc immane veniret
 Pelion, & trepidum jam tangeret Ossa Tonantem.
 Tum vero attoniti fatorum in cardine summo,
 Ceu suprema lues urbem, facibusque cruentis
 Æquatura solo turres Bellona subiret, 855
 Omnibus e testis certatim ingentia saxa,
 Roboraque, & gravidas fundæ balearis habenas,
 (Nam jaculis, coeloque vagis spes unde sagittis?)

Verum avidi & tormenta rotant, & molibus urgent.
Ille nec ingestis, nec terga sequentibus unquam 860
Detrahitur telis, vacuoque sub aere pendens
Plana velut terra certus vestigia figat, /
Tendit, & ingenti subit occurrente ruina.
Annis ut incumbens longævi robora pontis
Assiduis oppugnat aquis. jam saxa fatiscunt, 865
Emotæque trabes: tanto violentior ille
(Sæviti enim majore falo) quassatque, trahitque
Molem ægram, nexus donec celer alveus omnes
Abscidit, & cursu victor respirat aperto.
Utque petita diu celsus fastigia supra 870
Eminuit, trepidamque assurgens desuper urbem
Vidit, & ingenti Thebas exterruit umbra,
Increpat attonitos: Humilefne Amphionis arces,
Pro pudor, hi faciles, carmenque imbelli secuti,
Et, mentita diu Thebarum fabula, muri? 875
Et quidnam egregium prostrernere moenia molli
Structa lyra? simul insultans, gressuque, manuque
Molibus obstantes cuneos, tabulataque sævus
Destruit. absiliunt pontes, tectique tremantis
Saxea frena labant, disseptoque aggere rursus 880
Uitur, & truncas rupes in templa, domosque
Præcipitat, frangitque suis jam moenibus urbem.
Jamque Jovem circa studiis diversa fremebant
Argolici, Tyriique Dei. pater æquus utrisque
Aspicit ingentes ardentum cominus iras, 885
Seque obstare videt. gemit infervante noverca
Liber, & obliquo respectans lumine patrem:
Nunc ubi sæva manus, meaque heu cunabula flammæ,

Fulmen, io ubi fulmen? ait. gemit auctor Apollo;
 Quas dedit ipse, domos. Lernam, Thebasque rependit 890
 Mœstus, & intento dubitat Tirynthius arcu.
 Maternos plangit volucer Danaeus Argos.
 Flet Venus Harmoniæ populos: metuensque mariti
 Stat procul, & tacita Gradivum respicit ira.
 Increpat Aonios audax Tritonia Divos. 895
 Junonem tacitam furibunda silentia torquent.
 Non tamen hæc turbant pacem Jovis. ecce quierant
 Jurgia, cum mediis Capaneus auditus in astris.
 Nullane pro trepidis, clamabat, numina Thebis
 Statis? ubi infandæ segnes telluris alumni, 900
 Bacchus & Alcides? piget instigare minores.
 Tu potius venias, (quis enim concurrere nobis
 Dignior?) en cineres Semeleaque busta tenentur.
 Nunc age, nunc totis in me connitere flammis
 Juppiter. an pavidas tonitru turbare puellas 905
 Fortior? & focii thalamos excindere Cadmi?
 Ingemuit dictis Superum dolor. ipse furentem
 Risit, & incussa sanctarum mole comarum,
 Quænam spes hominum tumidæ post proelia Phlegræ?
 Tune etiam feriendus? ait. premit undique lentum 910
 Turba Deum frendens, & tela ultricia poscit.
 Nec jam audet fatis turbata obfistere conjux.
 Ipsa dato nondum cœlestis regia signo
 Sponte tonat, coeunt ipsæ sine flamine nubes;
 Accurruntque imbres. Stygias rupisse catenas 915
 Iapetum, aut victam supera ad convexa levare
 Inarimen, Ætnamve putes. pudet ista timere
 Cœlicolas. sed cum in media vertigine mundi

Stare virum, insanasque vident deposcere pugnas,
Mirantur taciti, & dubio pro fulmine pendent.

920

Cœperat Ogygiæ supra fastigia turris

Arcanum mugire polus, cœlumque tenebris

Auferri: tenet ille tamen, quas non videt, arces;

Fulguraque attritis quoties micuere procellis,

His, ait, in Thebas, his jam decet ignibus uti,

925

Hinc renovare facem, lassamque accendere quercum.

Talia dicentem toto Jove fulmen adauctum

Corripuit. primæ fugere in nubila cristæ,

Et clypei niger umbo cadit. jamque omnia lucent

Membra viri. cedunt acies, & terror utrinque,

930

Quo ruat, ardenti feriat quas corpore turmas.

Intra se stridere facem, galeamque, comasque

Quærit, & urentem thoraca repellere dextra

Conatus, ferri cinerem sub pectore tractat.

Stat tamen, extremumque in fidera versus anhelat;

935

Pectoraque invisis obicit fumantia muris,

Ne caderet, sed membra virum terrena relinquunt;

Exiitque animus. paulum si tardius artus

Cessissent, potuit fulmen meruisse secundum.

P. PAPINII STATII
THEBAIDOS
LIBER XI.

POSTQUAM magnanimus furias virtutis iniquæ
 Consumsit Capaneus, expiravitque receptum
 Fulmen, & ad terras longe comitata cadentem
 Signavit muros ultricis semita flammæ:
 Componit dextra victor concussa plagarum
 Juppiter, & vultu cœlumque diemque reducit.
 Gratantur Superi, Phlegræ ceu fessus anhelet
 Proelia, & Encelado fumantem impresserit Ætnam.
 Ille jacet laceræ complexus fragmina turris,
 Torvus adhuc visu, memorandaque facta relinquens
 Gentibus, atque ipsi non illaudata Tonanti.
 Quantus Apollinææ temerator matris Averno
 Tenditur: ipsæ horrent, si quando pectore ab alto
 Emergunt volucres, immensaque membra jacentis
 Spectant, dum miseræ crescunt in pabula fibræ.
 Sic gravat injectus terras, hostiliaque urit
 Arva, & anhelantem cœlesti sulfure campum.
 Respirant Thebæ, templisque jacentia surgunt

5

10

15

Agmina. jam finis votis, finisque supremis
 Planctibus, & natos ausæ deponere matres. 20
 At vaga palantes campo fuga volvit Achivos.
 Nec jam aut hostiles turmæ, aut ferrum mortale timetur:
 Omnibus ante oculos iræ Jovis, omnibus ardent
 Arma metu, galeæque tonant, visusque paventes
 Ipse sequi, & profugis opponere Juppiter ignes. 25
 Instat Agenoreus miles, cœlique tumultu
 Uritur: indomitos ut cum Massyla per arva
 Armenti reges magno leo fregit hiatu,
 Et contentus abit: rauci tunc cominus ursi,
 Tunc avidi venere lupi, rabieque remissa 30
 Lambunt degeneres alienæ vulnera prædæ.
 Hinc premit Eurymedon, cui rusticus horror in armis,
 Rustica tela manu, patriumque agitare tumultum.
 Pan illi genitor: tener hinc conatibus annos
 Egreditur, juvenemque patrem puer æquat Alatreus. 35
 Felices ambo: sed fortunatior ille,
 Quem genuisse juvat. nec jam dignoscere promptum,
 Quæ magis arma sonent, quo plus eat hasta lacerto.
 Arctatur denso fugientum examine vallum.
 Quas volvis, Gradive, vices? modo mœnia Cadmi 40
 Scandebant, sua nunc defendunt tecta Pelasgi.
 Ceu redeunt nubes, ceu circumstantibus Austris
 Alternus procumbit ager, ceu gurgite cano
 Nunc reteggit bibulas, nunc obruit æstus arenas.
 Procumbit late pubes Tirynthia, alumni 45
 Exuvias imitata Dei. trux mœret ab alto
 Amphitryoniades Nemeæa in sanguine terga;
 Et similes ramos, similesque videre pharetras.

Statius.

E e

Stabat in Argolicæ ferrato margine turris
Egregius lituo dextri Mavortis Enipeus 50
Horrator; sed tunc miseris dabat utile signum,
Suadebatque fugam, & tutos in castra receptus:
Cum subitum obliquo descendit ab aere vulnus,
Urgentisque sonum læva manus aure retenta est,
Sicut erat: fugit in vacuas jam spiritus auras, 55
Jam gelida ora tacent, carmen tuba sola peregit.
Jamque potens scelerum, geminæque exercita gentis
Sanguine, Tisiphone fraterna cludere quærit
Bella tuba. nec se tanta in certamina retur
Sufficere, inferna comitem ni sede Megæram, 60
Et consanguineos in proelia fuscitet angues.
Ergo procul vacua confedit valle, solumque
Ense fodit Stygio, terræque immurmurat absens
Nomen, &, Elysiis signum indubitabile regnis,
Crinalem attollit longo stridore cerasen. 65
Cæreulæ dux ille comæ, quo protinus omnis
Horruit audito tellus, pontusque, polusque,
Et pater Ætnæos iterum prospexit ad ignes.
Accipit illa sonum. stabat tunc forte parenti
Proxima, dum cœtu Capaneus laudatur ab omni 70
Ditiis, & insignem Stygiis foveat amnibus umbram.
Protinus abrupta terrarum mole sub astris
Constitit, exsultant Manes, quantumque profundæ
Rarefcunt tenebræ, tantum de luce recessit.
Excipit atra soror, dextræque innexa profatur; 75
Hac germana tenus Stygii metuenda parentis
Imperia, & jussos potui tolerare furores,
Sola super terras, hostilique obvia mundo,

Dum vos Elyſium & faciles compeſcitis umbras.
 Nec pretium deforme moræ, caſſique labores. 80
 Hoc quodcunque madent campi, quod ſanguine ſumant
 Stagna, quod innumero Lethæa examine gaudet
 Ripa, meæ vires, mea læta inſignia. ſed quid
 Hæc ego? Mars habeat, vulgataque jaſtet Enyo.
 Vidiftis (Stygiis certe manifeſtus in umbris) 85
 Sanguine foedatum riſtus, atroque madentem
 Ora ducem tabo. miſerum inſatiabilis edit
 Me tradente caput. modo nempe horrendus ab aſtris
 Deſcendit vos uſque fragor. mea ſacra premebat
 Tempeſtas, ego mixta viri furialibus armis 90
 Bella Deum, & magnas ridebam fulminis iras.
 Sed jam (effabor enim) longo ſudore fatiſcunt
 Corda, ſoror, tardæque manus. hebet infera cœlo
 Taxus, & inſuetos angues nimia aſtra ſoporant.
 Tu, cui totus adhuc furor, exſultantque recentes 95
 Cocyti de fonte comæ, da jungere vires.
 Non ſolitas acies, nec Martia bella paramus,
 Sed fratrum (licet alma fides, pietasque repugnent,
 Vincentur) fratrum ſtringendi cominus enſes.
 Grande opus. ipſæ odiis, ipſæ diſcordibus armis 100
 Aptemur. quid lenta venis? agedum elige, cujus
 Signa feras: ambo faciles, noſtrique; ſed anceps
 Vulgus, & affatus matris, blandamque precatu
 Antigoneſ timeo, paulum ne noſtra retardet
 Conſilia. ipſe etiam, qui nos laſſare precando 105
 Suetus, & ultrices oculorum expoſcere diras,
 Jam pater eſt. cœtu fertur jam ſolus ab omni
 Flere ſibi. atque adeo moror ipſa irrupere Thebas;

Affuetumque larem. tibi pareat impius exsul,
Argolicumque impelle nefas; neu mitis Adrastus 110
Prævaleat, plebesque, cave, Lernæa moretur.
Vade, & in alternas inimica revertere pugnas.
Talia partitæ diversum abiere sorores.
Ut Notus & Boreas, gemino de cardine mundi,
Hic nive Rhiphæa, Libycis hic pastus arenis, 115
Bella cient. clamant amnes, freta, nubila, silvæ;
Jamque patent strages. plangunt sua damna coloni,
Et tamen oppressos miserantur in æquore nautas.
Illas ut summo vidit pater altus Olympo
Incestare diem, trepidumque Hyperionis orbem 120
Suffundi maculis, torvo sic inchoat ore:
Vidimus armiferos, quo fas erat usque, furores,
Coelicolæ, licitasque acies, etsi impia bella
Unus init, aususque mea procumbere dextra.
Nunc par infandum, miserisque incognita terris 125
Pugna subest. auferte oculos. absentibus ausint
Ista Deis, lateantque Iovem. sat funera mensæ
Tantaleæ, & fontes vidisse Lycaonis aras,
Et festina polo ducentes astra Mycenæ.
Nunc etiam turbanda dies. mala nubila tellus 130
Accipe, secedantque poli: fiat parcere mundo,
Coelitibusque meis. saltem ne virginis almæ
Sidera, Ledæi videant neu talia fratres.
Sic pater omnipotens, visusque nocentibus arvis
Abstulit, & dulci terræ caruere sereno. 135
Jamque per Argolicas Erebo fata virgo cohortes
Vestigat Polynicis iter, portisque sub ipsis
Invenit, incertum leto tot iniqua fugane

Exeat, & dubios turbabant omina sensus.

Viderat, obscura vallum dum nocte pererrat. 140

Æger consilii, curisque novissima volvens,

Conjugis Argiæ lacera cum lampade moestam

Effigiem. (sunt monstra Deum, sic ire parabat;

Has latura viro tædas erat) ergo roganti,

Quæ via, quisve dolor, cur moesta insignia? tantum. 145

Fleverat; atque manu timidos averterat ignes.

Scit mentem vidisse nefas. etenim unde Mycenis,

Adforet, & vallum conjux inopina subiret?

Sed fati monitus, vicinaque funera sentit,

Ac sentire timet. cum vero Acherontis operi. 150

Diva ter admoto tetigit thoraca flagello,

Ardet inops animi, nec tam confidere regno,

Quam scelus, & cædem, & perfossi in sanguine fratris.

Exspirare cupit, subitusque affatur Adrastum:

Sera quidem, extremus focium, gentisque superstes. 155

Argolicæ, consulta, pater, jam rebus in arētis

Aggredior: tunc tempus erat, cum sanguis Achivum

Integer, ire ultro, primamque capeffere pugnam,

Non plebis Danaæ florem, regumque verendas

Objectare animas, ut lamentabile tantis. 160

Urbibus induerem capiti decus: aspera quando

Præcepit virtus; nunc saltem exsolvere fas fit,

Quæ merui. scis namque, focer, licet alta recondas.

Vulnera, & afflictum generi vereare pudorem:

Ille ego sum, qui te pacem & pia jura regentem. 165

Infelix (utinamque aliis datis urbibus hospes)

Extorrem patria, regnoque. sed exige tandem

Supplicia. fratrem suprema in bella (quid horres?

Decretum est, fixumque) voco. desiste morari:
Nec poteris. non si atra parens, miseræque sorores 170
In media arma cadant: non si ipse ad bella ruenti
Obstet, & extinctos galeæ pater ingerat orbes,
Deficiam. anne bibam superest quodcunque cruoris
Inachii? & vestris etiamnum mortibus utar?
Vidi egomet propter ruptos telluris hiatus, 175
Nec subii: vidi exanimum, fecique nocentem
Tydea: me Tegee regem indefessa reposcit,
Orbaque Parrhasiis ululat mihi mater in antris.
Ipse nec Ismeni ripas, dum stagna cruentat
Hippomedon, Tyrias potui nec scandere turres, 180
Dum tonat, & tecum, Capaneu, miscere furores?
Quis tantus pro luce timor? sed digna rependam.
Convenient ubicunque nurus, matresque Pelasgæ,
Longævique patres, quorum tot gaudia carpsi,
Orbavique domos. fratri concurro: quid ultra est? 185
Spectent, & votis victorem Etheoclea poscant.
Jamque vale, conjux, dulcesque valet Mycenæ.
At tu care focer (nec enim omnis culpa malorum
Me penes: & Superi mecum, Parcæque nocentes)
Sis lenis cineri, meque hæc post proelia raptum 190
Alitibus, fratrique tegas, urnaque reportes.
Hoc tantum, & natæ melius connubia jungas.
Ibant in lacrimas; veluti cum vere reverso
Bistonîa tepuere nives, summittitur ingens
Hæmus, & angustos Rhodope descendit in amnes. 195
Cœperat & leni senior mulcere furentem
Alloquio. scidit orsa novo terrore cruenta
Eumenis, alipedemque citum, fataliaque arma,

Protinus Inachii vultus expressa Perinthis
 Obtulit, ac fidas exclusit casside voces. 200
 Ac super hæc: Abrumpe moras: celeremus, & illum
 Adventare ferunt portis. Sic omnia vicit,
 Corruptumque injecit equo. volat æquore aperto
 Pallidus, instantemque Deæ circumspicit umbram.
 Sacra Jovi merito Tyrius pro fulmine dactor 205
 Nequidquam Danaos ratus exarmasse ferebat:
 Nec pater ætherius, Divûmque has ullus ad aras;
 Sed mala Tisiphone trepidis inserta ministris
 Adstat, & inferno prævertit vota Tonanti.
 Summe Deûm, tibi namque meæ primordia Thebæ 210
 (Liveat infandum licet Argos, & aspera Juno)
 Debent, Sidonios ex quo per litora raptor
 Turbasti thyasos, dignatus virgine nostra
 Terga premi, & placidas falsum mugire per undas!
 Nec te vana fides, iterum Cadmeia adeptum 215
 Connubia, & Tyrios nimium irrupisse penates.
 Tandem, inquam, soceros, dilectaue moenia gratus
 Respicias, assertorque tonas. ceu regia coeli
 Attentata tui; sic te pro turribus altis
 Vidimus urgentem nubes, lateque benignum 220
 Fulmen, & auditos proavis agnovimus ignes.
 Accipe nunc pecudes, & magni turis acervos,
 Votivumque marem. dignas sed pendere grates
 Haud mortale opus est. certent tibi reddere Bacchus
 Noster, & Alcides. illis hæc moenia serva. 225
 Dixerat. ast illi niger ignis in ora genasque
 Profluit, raptumque comis diadema cremavit.
 Tunc ferus ante idum spumis delubra cruentat

Taurus, & obstantum mediis e coetibus exit
 Turbidus, insano feriens altaria cornu. 230
 Diffugiunt famuli, & regem solatur haruspex.
 Ipse instaurari sacrum male fortis, agique
 Imperat, & magnos flecto premit ore timores.
 Qualis ubi implicitum Tirynthius ossibus ignem
 Sensit, & Æteas membris accedere vestes, 235
 Vota incepta tamen, libataque tura ferebat
 Durus adhuc, patiensque mali, mox grande coactus
 Ingemuit, victorque furit per viscera Nessus.
 Nuntius exanimi suspensus pectora cursu
 Æpytus ad regem portæ statione relicta 240
 Tendit, & hæc trepido vix intellectus anhelat:
 Rumpe pios cultus, intempestivaque, rector,
 Sacra Deum. frater muris circum omnibus instat,
 Portarumque moras frenis affultat, & hastis,
 Nomine te crebro, te solum in prælia poscens. 245
 Flent mœsti retro comites, & uterque loquenti
 Adgemit, & pulsus exercitus obstrepit armis.
 Ille vocat: Nunc tempus erat, sator optime Divum.
 Quid meruit Capaneus? turbatus inhorruit altis
 Rex odiis, mediaque tamen gavisus in ira est. 250
 Sic ubi reghator post exsulis otia tauri,
 Mugitum hostilem summa tulit aure juvenecus,
 Agnovitque minas, magna stat fervidus ira
 Ante gregem, spumisque animos ardentibus effert,
 Nunc pede torvus humum, nunc cornibus aera findens. 255
 Horret ager, trepidæque expectant prælia valles.
 Non defunt regi comites: Sine, mœnia pulset
 Irritus. ille autem fractis huc audeat usque

Viribus? hic miseris furor est instare periclo,
Nec librare metus, & tuta odisse. resiste 260
Hoc fretus solio. nos propulsabimus hostem.
Hos bellare jube. Sic proxima turba, sed ardens
Ecce aderat luctu, dicturusque omnia belli
Libertate Creon. urit fera corda Menœceus:
Nulla patri requies: illum quæritque, tenetque. 265
Illum sanguineos proflantem pectore rivos
Aspicit, & sæva semper de turre cadentem.
Ut dubium, & pugnas cunctantem Etheoclea vidit:
Ibis, ait, neque te ulterius, fratrumque ducumque
Pessime, funeribus patriæ, lacrimisque positum, 270
Eumenidum bellique reum, patiemur inulti.
Sat tua non æquis luimus perjuria Divis.
Urbem armis, opibusque gravem, & modo civibus arctam,
Ceu coelo dimissa lues, inimicave tellus
Haussisti, vacuumque tamen sublimis obumbras? 275
Deest servitio plebes. hos ignis egentes
Fert humus, hos pelago patrius jam detulit amnis.
Hi quærunt artus, illi ardua vulnera curant.
Redde agedum miseris fratres, natosque, patresque,
Redde arvis domibusque viros. ubi maximus Hypseus, 280
Finitimusque Dryas? ubi Phocidos arma sonoræ,
Euboicique duces? illos tamen æqua duelli
Fors tulit ad Manes. at tu (pudet) hostia regni,
Hostia, nate, jaces, ceu mutus & e grege sanguis.
Hei mihi primitiis armorum, & rite nefasto 285
Libatus, jussusque mori, & cunctabitur ultra
Iste? nec adverso nunc saltem Marte vocatus
Stabit? an in pugnas alium jubet ire profanus

Tiresias? iterumque meos oracula nescit
In gemitus? quid enim misero super unicus Hæmon? 290
Ille jube subeat, tuque hinc spectator ab alta
Turre sede. quid sæva fremis, famulamque cohortem
Respectas? hi te ire volunt, hi pendere poenas:
Ipsa etiam genitrix, ipsæque odere sorores.
In te ardens frater ferrum, mortemque minatur, 295
Sævaque portarum convellit claustra, nec audes?
Sic pater infrendens, miseraque exæstuat ira.
Ille sub hæc: Non fallis, ait, nec te inclyta nati
Fata movent: canere illa patrem, & jactare decebat.
Sed spes sub lacrimis, spes atque occulta cupido 300
His latet: infano prætendis funera voto,
Meque premis frustra, vacuæ ceu proximus aulæ.
Non ita Sidoniam fortuna reliquerit urbem,
In te ut scepra cadant, tanto indignissime nato.
Nec mihi difficilis præfens vindicta. sed arma, 305
Arma prius famuli. coeant in proelia fratres.
Vult gemitus lenire Creon: Lucrare furorem:
Victori mihi cuncta lues. sic jurgia paulum
Distulit, atque enssem, quem jam dabat ira, repressit.
Ictus ut incerto pastoris vulnere serpens 310
Erigitur gyro, longumque e corpore toto
Virus in ora legit; paulum si devius hostis
Torfit iter, cecidere minæ, tumefactaque frustra
Colla sedent, irasque sui bibit ipse veneni.
At genitrix primam funestæ fortis ut amens 315
Expavit famam, (nec tarde credidit) ibat
Scissa comas, vultuque, & pectore nuda cruento,
Non sexus, decorisve memor. Pentheia qualis

Mater ad infani scandeat culmina montis,
Promissum sævo caput allatura Lyæo. 320

Non comites, non ferre ipsæ vestigia natæ
Æqua valent: tantum miseræ dolor ultimus addit
Robur, & exsangues crudeſcunt luſtibus anni.

Jamque decus galeæ, jam spicula sæva ligabat
Ductor, & ad lituos hilarem, trepidumque tubarum 325

Proſpiciebat equum: subito cum apparuit ingens
Mater, & ipſe metu famulumque expalluit omnis
Coetus, & oblatam retro dedit armiger haſtam.

Quis furor? unde iterum regni integrata reſurgit
Eumenis? ipſi etiam poſt omnia, cominus ipſi 330

Stabitis? uſque adeo geminas duxiſſe cohortes,
Et facinus mandaſſe parum eſt? quo deinde redibit

Victor? in hoſne ſinus? o diri conjugis olim
Felices tenebræ! datis improba lumina pœnas.

Hæc ſpectanda dies? quo, sæve, minantia ſtedis 335
Ora? quid alternos vultus pallorque ruborque

Mutat? & obnixi frangunt mala murmura dentes?
Me miſeram, vinces! prius hæc tamen arma neceſſe eſt

Experiare domi. ſtabo ipſa in limine portæ
Auspicium infelix, ſclerumque immanis imago. 340

Hæc tibi canities, hæc ſunt calcanda, nefande,
Ubera, perque uterum ſonipes hic matris agendus.

Parce: quid oppoſitam capulo parmaque repellis?
Non ego te contra Stygiis feralia ſanxi

Vota Deis, cæco nec Erinnyas ore rogavi. 345

Exaudi miſeram: genitrix te, sæve, precatur,
Non pater. adde moram ſcleri, & metire, quod audes.

Sed pulſat muros germanus, & impia contra

Bella ciet? non mater enim, non obstat eunti
 Ulla soror. te cuncta rogant, hic plangimus omnes. 359
 Ast ibi vix unus pugnas dissuadet Adraustus,
 Aut fortasse jubet. tu limina avita Deosque
 Linqvis, & a nostris in fratrem amplexibus exis?
 At parte ex alia tacitos obstante tumultu
 Antigone furata gradus (nec casta retardat 355
 Virginitas) volat Ogygii fastigia muri
 Exsuperare furens. senior comes hæret eunti
 Actor, & hic summas non duraturus ad arces.
 Utque procul visis paulum dubitavit in armis,
 Agnovitque (nefas!) jaculis & voce superba 360
 Testa incessentem, magno prius omnia planctu
 Implet, & e muris ceu descensura profatur:
 Comprime tela manu, paulumque hanc aspice turrim,
 Frater, & horrentes refer in mea lumina cristas.
 Agnoscisne hostes? sic annua pacta fidemque 365
 Poscimus? hi questus? hæc est bona causa modesti
 Exfulis? Argolicos per te, germane, penates
 (Nam Tyriis jam nullus honos) per si quid in illa
 Dulce domo, summitte animos. en utraque gentis
 Turba rogant, ambæque acies. rogat illa suorum 370
 Antigone devota malis, suspectaque regi,
 Et tantum tua, dure, soror. saltem ora trucesque
 Solve genas. liceat vultus fortasse supremum
 Noscere dilectos, &, ad hæc lamenta, videre,
 Anne fleas. illum gemitu jam supplice mater 375
 Frangit, & exsertum dimittere dicitur ense.
 Tu mihi fortis adhuc? mihi, quæ tua nocte dieque
 Exsilia erroresque fleo? jam jamque tumentem

Placavit tibi, sæve, patrem. quid crimine solvis
 Germanum? nempe ille fidem & stata foedera rupit, 380
 Ille nocens, sævusque suis: tamen ecce vocatus
 Non venit. His paulum furor elanguescere dictis
 Cœperat, obstreperet quanquam atque obstaret Erinys.
 Jam summissa manus, lente jam flectit habenas,
 Jam tacet. erumpunt gemitus, lacrimasque fatetur 385
 Cassis. hebent iræ: pariterque & abire nocentem,
 Et venisse pudet; subito cum matre repulsa
 Eumenis eiecit fractis Etheoclea portis
 Clamantem, Venio, solumque, quod ante vocasti,
 Invideo. ne incesse moras, gravis arma tenebat 390
 Mater. io patria, o regum incertissima tellus,
 Nunc certe victoris eris. nec mitior ille,
 Tandem, inquit, scis, sæve, fidem? & descendis in æquum?
 O mihi nunc primum longo post tempore frater,
 Congredere: hæ leges, hæc foedera sola supersunt. 395
 Sic hostile tuens fratrem: namque uritur alto
 Corde, quod innumeri comites, quod regia cassis,
 Instratusque ostro sonipes, quod fulva metallo
 Parma micet: quanquam haud armis inhonorus & ipse,
 Nec palla vulgare nitens: opus ipsa novarat 400
 Mœoniis Argia modis, & pollice docto
 Stamina purpureæ sociaverat aurea telæ.
 Jamque in pulvereum furiis hortantibus æquor
 Profluit: sua quemque comes stimulatque, regitique.
 Frena tenent ipsæ, phalerasque, & lucida comunt 405
 Arma manu, mixtisque jubar serpentibus augent.
 Stat consanguineum campo scelus, unius ingens
 Bellum uteri, coeuntque pares sub casside vultus.

Signa tacent, siluere tubæ, stupefactaque Martis
Cornua. ter nigris avidus regnator ab oris 410
Intonuit, terque ima soli concussit, & ipsi
Armorum fugere Dei. nusquam inclyta Virtus,
Restinxit Bellona faces, longeque paventes
Mars rapuit currus, & Gorgone cruda virago
Abstirrit, inque vicem Stygiæ rubuere sorores. 415
Prominet excelsis vulgus miserabile testis:
Cuncta madent lacrimis, & ab omni plangitur arce.
Hinc questi vixisse senes, hinc pectore nudo
Stant matres, parvosque vetant attendere natos.
Ipse quoque Ogygios monstra ad gentilia manes 420
Tartareus rector porta jubet ire reclusa.
Montibus insidunt patriis, tristisque corona
Infecere diem, & vinci sua crimina gaudent.
Illos ut stimulis ire in discrimen apertis
Audiit, & sceleri nullum jam obstare pudorem, 425
Advolat, & medias immittit Adrastus habenas.
Ipse quidem regnis multum & venerabilis ævo,
Sed quid apud tales, quis nec sua pignora curæ?
Alternos tamen ille rogat: Spectabimus ergo,
Inachidæ, Tyriique nefas? ubi jura, Deique? 430
Bella ubi? ne perstate animis. te deprecor, hostis,
(Quamquam, hæc ira sinat, nec tu mihi sanguine longe)
Te, gener, & jubeo. sceptri si tanta cupido est,
Exuo regales habitus: i Lernan, & Argos
Solus habe. non verba magis suadentia frangunt 435
Accensos, sumtisque semel conatibus obstant,
Quam Scythæ curvatis erectus fluctibus unquam
Pontus, Cyaneos vetuit concurrere montes.

Ut periisse preces, geminosque ad proelia fufos
 Pulvere cornipedes, explorarique furentum 440
 In digitis amenta videt, fugit, omnia linquens
 Castra, viros, generum, Thebas, ac fata monentem
 Converfumque jugo propellit Ariona. qualis
 Demiffus turru lævæ post præmia fortis
 Umbrarum custos, mundique noviffimus heres 445
 Palluit, amiffio veniens in Tartara cœlo.
 Non tamen indulfit pugnæ, cunctataque primo
 Subftitit in scelere, & paulum fortuna morata eft.
 Bis cassæ periire viæ: bis cominus actos
 Avertit bonus error equos, puræque nefandi 450
 Sanguinis, obliquis ceciderunt ictibus hastæ.
 Tendunt frena manu, & sævis calcaribus urgent
 Immeritos. movet & geminas miserabile Divum
 Prodigium turmas, alternaque murmura volvunt
 Muffantes, iterare aciem, procurrere sæpe 455
 Impetus, & totum miseris opponere bellum.
 Jamdudum terris, coetuque offensa Deorum
 Averfa cœli Pietas in parte sedebat,
 Non habitu, quo nota prius, non ore fereno,
 Sed vittis exuta comam, fraternaue bella, 460
 Ceu foror infelix pugnantium, aut anxia mater,
 Deflebat, sævumque Jovem, Parcasque nocentes
 Vociferans, seseque polis, & luce relicta
 Descensuram Erebo, & Stygios jam malle penates.
 Quid me, ait, ut sævis animantium, ac sæpe Deorum 465
 Obstaturam animis, princeps natura, creabas?
 Nil jam ego per populos, nusquam reverentia nostri.
 O furor, o homines, diræque Prometheus artes!

Quam bene post Pyrrham tellus, pontusque vacabant!
En mortale genus! Dixit: speculataque tempus, 470
Auxilium tentemus, ait, licet irrita coner.
Defiluitque polo: niveus sub nubibus altis
Quamquam mœsta Deæ sequitur vestigia limes.
Vix steterat campo, subita mansuescere pace
Agmina, sentiri que nefas. tunc ora madescunt; 475
Pectoraque, & tacitus subrepfit fratribus horror.
Arma etiam simulata gerens, cultusque viriles,
Nunc his, nunc illis, Agite, ite, obfistite, clamat;
Quis nati fratresque domi, quis pignora tanta.
His quoque (nonne palam est, ultro miserescere Divos?) 480
Tela cadunt: cunctantur equi: fors ipsa repugnat.
Nonnihil impulerat dubios, ni torva notasset
Tisiphone fraudes, cœlestique ocior igne
Adforet increpitans: Quid belli obverteris ausis;
Numen iners, pacique datum? cede, improba: noster 485
Hic campus, nosterque dies. nunc fera nocentes
Defendis Thebas: ubi tunc, cum bella cieret
Bacchus? & armatas furiarent orgia matres?
Aut ubi segnis eras, dum Martius impia serpens
Stagna bibit? dum Cadmus arat? dum victa cadit Sphynx? 490
Dum rogat Œdipoden genitor? dum lampade nostra
In thalamos Iocasta venit? Sic urget, & ultro
Vitantem aspectus, etiam, pudibundaque longe
Ora reducentem, premit adstridentibus Hydri,
Intentatque faces. dejectam in lumina pallam 495
Diva trahit, magnoque fugit questura Tonanti.
Tunc vero accensæ stimulis maioribus iræ.
Arma placent, versæque volunt spectare cohortes.

Instaurent crudele nefas. rex impius aptat
 Tela, & funestæ casum prior occupat hastæ. 500
 Illa viam medium clypei conata per orbem
 Non perfert ictus, atque alto vincitur auro.
 Tunc exsul subit, & clare funesta precatur:
 Di, quos effosso non irritus ore rogavit
 Œdipodes, firmate nefas, non improba posco 505
 Vota: piabo manus, & eodem pectora ferro
 Rescindam, dum me moriens hic sceptrâ tenentem
 Linquat, & hunc secum portet minor umbra dolorem.
 Hasta subit velox equitis femur inter, equique
 Illa, letum utrique volens: sed plaga sedentis 510
 Laxato vitata genu; tamen irrita voti
 Cuspis in obliquis invenit vulnera costis.
 It præceps sonipes strictæ contemtor habenæ,
 Arvaque sanguineo scribit rutilantia gyro.
 Exsultat, fratris credens hunc esse cruorem. 515
 Credit & ipse metu. totis jamque exsul habenis
 Indulget, cæcusque avidos illidit in ægrum
 Cornipedem cursus. miscentur frena, manusque,
 Telaque, & ad terram turbatis gressibus ambo
 Præcipitant. ut nocte rates, quas nubilus Auster 520
 Implicuit, frangunt tonsas, mutantque rudentes,
 Luctatæque diu tenebris, hiemique, sibique,
 Sicut erant, imo pariter sedere profundo.
 Hæc pugnæ facies. coeunt sine more, sine arte,
 Tantum animis, iraque, atque ignescentia cernunt 525
 Per galeas odia, & vultus rimantur acerbo
 Lumine. nil adeo mediæ telluris, & enses
 Impliciti, nexæque manus, alternaque sævi
 Statius. F f

Murmura , ceu lituos rapiunt , aut signa tubarum.
Fulmineos veluti præceps cum cominus egit 530
Ira fues , strictisque erexit pectora fetis :
Igne tremunt oculi , lunataque dentibus uncis
Ora sonant. spectat pugnas de rupe propinqua
Venator pallens , canibusque silentia suadet.
Sic avidi incurrunt : nec dum letalia miscent 535
Vulnera , sed coeptus sanguis , facinusque peractum.
Nec jam opus est furiis. tantum mirantur , & adstant
Laudantes , hominumque dolent plus posse furores.
Fratris uterque furens cupit affectatque cruorem ,
Et nescit manare suum. tandem irruit exsul , 540
Hortatusque manum , cui fortior ira , nefasque
Iustus , alte enssem germani in corpore pressit ,
Qua male jam plumis imus tegit inguina thorax.
Ille dolens nondum , sed ferri frigore primo
Territus , in clypeum turbatos colligit artus , 545
Mox intellecto magis ac magis æger anhelat
Vulnere , nec parcat cedenti , atque increpat hosti :
Quo retrahis , germane , gradus ? o languida somno ,
Et regnis effœta quies ! longaque sub umbra
Imperia ! exilio , rebusque exercita egenis 550
Membra vides. disce arma pati , nec fidere lætis.
Sic pugnant miseri. restabat lassâ nefando
Vita duci , summusque cruor , poterantque parumper
Stare gradus : sed sponte ruit , fraudemque supremam
In media jam morte parat. clamore Cithæron 555
Erigitur , fraterque ratus vicisse , levavit
Ad coelum palmas. Bene habet. non irrita vovi ,
Cerno graves oculos , atque ora natantia leto.

Huc aliquis propere sceptrum, atque insigne comarum
 Dum videt. Hæc dicens gressus admovit, & arma, 560
 Ceu templis decus & patriæ laturus ovanti,
 Arma etiam spoliare cupit. nondum ille peractis
 Manibus, ultrices animam servabat in iras.
 Utque superstantem, pronumque in pectore sensit,
 Erigit occulte ferrum, vitæque labantis 565
 Reliquias tenues odio supplevit, & ensen
 Jam lætus fratris non frater corde relinquit.
 Ille autem, Vivisne? & adhuc manet ira superstes,
 Perfide, nec sedes unquam meriture quietas?
 I mecum ad manes: illic quoque pasta reposcam; 570
 Si modo Agenorei stat Gnoſſia iudicis urna,
 Qua reges punire datur. Nec plura locutus,
 Concidit, & totis fratrem gravis obruit armis.
 Ite truces animæ, funestaque Tartara leto
 Polluite, & cunctas Erebi consumite pœnas. 575
 Vosque malis hominum, Stygiæ, jam parcite, Divæ.
 Omnibus in terris scelus hoc, omnique sub ævo
 Viderit una dies, monstrumque infame futuris
 Excidat, & soli memorent hæc proelia reges.
 At genitor sceleris comperto fine, profundis 580
 Erepsit tenebris, sævoque e limine profert
 Mortem imperfectam. veteri stat fordida tabo
 Utraque canities, & durus sanguine crinis
 Obnubit furiale caput. procul ora, genæque
 Intus, & effossæ squallent vestigia lucis. 585
 Virgo autem impositæ sustentat pondera lævæ;
 Dextra sedet baculo. qualis si puppe relictæ
 Exosus pigri manes fulcator Averni

Exeat ad superos, solemque & pallida turbet
 Astra, nec ipse diu fortis, patiensque superni
 Aeris: interea longum cessante magistro 590
 Crescat opus, totisque expectent secula ripis.
 Taliſ init campum, comitique extrema gementi,
 Duc, ait, ad natos, patremque recentibus oro
 Injice funeribus. cunctatur nescia virgo, 595
 Quid paret: impediunt iter, implicitosque morantur
 Arma, viri, currus, altaque in strage seniles
 Deficiunt gressus, & dux miserranda laborat.
 Ut quæſita diu monstravit corpora clamor
 Virginis, infernit totos frigentibus artus. 600
 Nec vox ulla ſeni. jacet, immugitque cruentis
 Vulneribus, nec verba diu tentata ſequuntur.
 Dum tractat galeas, atque ora latentia quærit,
 Tandem muta furens genitor ſuſpiria ſolvit:
 Tarda meam, pietas, longo poſt tempore mentem 605
 Percuſis? eſtne ſub hoc hominis clementia corde?
 Vincis me miſerum, vincis, natura, parentem.
 En habeo gemitus, lacrimæque per arida ſerpunt
 Vulnera, & in molles ſequitur manus impia planctus.
 Accipite infandæ juſta exſequialia mortis, 610
 Crudeles, nimiumque mei. nec noſcere natos,
 Alloquiumque aptare licet. dic, virgo, precanti,
 Quem teneo? quo nunc veſtras ego ſævus honore
 Proſequar inferias? o ſi fodienda redirent
 Lumina, & in vultus ſævire ex more poteſtas! 615
 Heu dolor, heu juſto magis exaudita parentis
 Vota, malæque preces! quiſnam fuit ille Decorum,
 Qui ſtetit orantem juxta, præceptaque verba

Distavit fatis? furor illa, & movit Erinny's,
 Et pater, & genitrix, & regna oculique cadentes; 620
 Nil ego. per Ditem juro dulcesque tenebras,
 Immeritamque ducem, subeam sic tartara digna
 Morte, nec irata fugiat me Læus umbra.
 Hei mihi, quos nexus fratrum, quæ vulnera tracto!
 Solvite quæso manus, infestaque vincula tandem 625
 Dividite, & medium nunc saltem admittite patrem.
 Talia dequeſtus, paulatim ſumſerat iras
 Mortis, & occulte telum, ni nata vetaret,
 Quærebat; ſed caſta manu ſubtraxerat enſes
 Antigone. furit inde ſenex: Ubi noxia tela? 630
 Heu furia, num totum abiit in corpora ferrum?
 Dicentem comes agra levat, mutumque dolorem
 Ipſa premit, ſævum gaudens planxiſſe parentem.
 Olim autem incoëptæ clamore exterrita pugnae
 Regina extulerat notum penetralibus enſem, 635
 Enſem ſceptriferi ſpolium lacrimabile Laji.
 Multaque cum Superis & diro queſta cubili,
 Et nati furiis, & primi conjugis umbris,
 Luſtrata eſt dextra, & prono vix pectore ferrum
 Intravit tandem, & venas prorupit aniles 640
 Vulnus, & infelix luſtratur ſanguine lectus.
 Illius exili ſtridentem in pectore plagam
 Iſmene collapſa ſuper, lacrimisſue, comiſſue
 Siccabat plangens. qualis Marathonide ſilva
 Flebilis Erigone, caſi prope funera patris 645
 Queſtibus abſumtis triſtem jam ſolvere nodum
 Coeperat, & fortes ramos moritura legebat.
 At jam læta ducum ſpes eluſiſſe duorum,

Res Amphionias alio, sceptrumque maligna
Transfulerat Fortuna manu, Cadmique tenebat 650
Jura Creon. miser heu bellorum terminus! illi
Pugnant fratres. hunc & Mavortia clamant
Semina, & impensus patriæ paulo ante Menœceus
Conciliat populis. scandit fatale tyrannus
Flebilis Aoniæ solium. pro blanda potestas, 655
Et sceptri male suadus amor! nunquamne priorum
Hærebunt documenta novis? juvat ecce nefasto
Stare loco, regimenque manu tractare cruentum.
Quid melior Fortuna potest? jam flectere patrem
Incipit, atque datis abolere Menœcea regnis. 660
Primum adeo sævis imbutus amoribus aulæ,
Indicium specimenque sui, jubet igne supremo
Arceri Danaos, nudoque sub axe relinqui
Infelix bellum, & tristes sine sedibus umbras.
Mox reducem Ogygiæ congressus limine portæ 665
Œdipoden timuit paulum, seseque minorem
Confessus tacite, promptamque coercuit iram.
Mox redit in regem, cæcumque audentibus hostem
Increpitans, Procul, inquit, abi victoribus omen
Invisum, & furias averte, ac moenia lustra 670
Discessu Thebana tuo. spes longa peracta est.
Vade, jacent nati. quæ jam tibi vota supersunt?
Horruit instinctu rabido, steteruntque tremantes,
Ceu visu præsentē, genæ, seniumque recessit.
Tunc natam, baculumque manu dimisit, & iræ 675
Innexus, tumido vocem de pectore rumpit:
Jamne vacat sævire, Creon? modo perfida regna
Fortunæque locum nostræ, miserande, subisti,

Et tibi jam fas est regum calcare ruinas ?

Jam tumultis victos, socios jam moenibus arces ?

680

Macte, potes digne Thebarum sceptrā tueri.

Hæc tua prima dies: sed cur nova contrahis amens

Jura ? quid anguste tantos metiris honores ?

Exsilium intendis ? timida inclementia regum

Ista, feros avidus quin protinus imbuis enses ?

685

Crede: licet veniat cupidus parere fatelles,

Intrepidusque secet non evitantia colla.

Incipe. an expectas, ut pronus supplice dextra

Sternar ? & immitis domini vestigia quæram ?

Finge autem tentare, fines ? mihiue ulla minaris

690

Supplicia ? aut illos reris superesse timores ?

Linquere tecta jubes ? cælum terrasque reliqui

Sponte, atque ultricem crudelis in ora retorfi

Non ullo cogente manum. quid tale jubere,

Rex inimice, potes ? fugio, excedoque nefandis

695

Sedibus. an refert, quo funera longa, measque

Transportem tenebras ? ne non gens cuncta precanti

Concedat, patriæ quantum miser incubo terræ ?

Sed dulces Thebæ ! nimirum hic clarior ortus,

Et meliora meos permulcent sidera vultus.

700

Hic genitrix, natiue. habas Thebana regasque

Mœnia, quo Cadmus, quo Læius omine rexit,

Quoque ego. sic thalamos, sic pignora fida capeffas:

Nec tibi sit virtus fortunam evadere dextra ;

Sed lucem deprensus ames. satis omina lenxi :

705

Duc, age, nata procul. quid te autem luctibus addo ?

Da, rex magne, ducem. timuit miseranda relinqui

Antigone, mutatque preces: Felicia per te

Regna, verende Creon, sanctasque Menœceos umbras:
Da veniam afflicto, dictisque ignosce superbis. 710
Hunc morem fandi longæ fecere querelæ.
Nec soli ferus iste tibi. sic fata, Deosque
Alloquitur. durus luctu, facilisque nec ipsi
Sæpe mihi. pridem indomito sub pectore fervet
Libertas misera, & sævæ spes anxia mortis. 715
Et nunc ecce tuas irritat callidus iras,
Suppliciumque cupit. sed tu majoribus, oro,
Imperii potiare bonis, altusque jacentes
Prætereas, & magna ducum vereare priorum
Funera. & hic quondam folio sublimis, & armis 720
Septus, opem miseris, jura & poscentibus æquus,
Supplicibusque dabat: cui nunc ex agmine tanto
Una comes, necdum exsul erat. felicibus hicne
Obstat? in hunc odiis & regni viribus exis?
Hunc abigis testis? an ne prope limina clarum 725
Ingemat, & votis intempestivus oberret?
Pone metum, procul usque tua summotus ab aula
Flebit. ego erectum subigam, & servire docebo.
Coetibus abducam, solaque in sede recondam.
Exsul erit: nam quæ migranti externa patebunt 730
Moenia? vis Argos eat, hostilesque Mycenæ
Squallidus irreptet? victique ad limen Adrausti
Aonias narret clades? tenuemque precetur
Rex Thebanus opem? miseræ quid crimina gentis
Pandere, quid casus juvat ostentare pudendos? 735
Conde, precor, quodcunque sumus: nec longa precamur
Dona, Creon: miserere senis mœstique parentis.
Hic precor, hic manes indulge ponere: certe

Thebanos sepelire licet. Sic orat, humique
Volvitur. abducit genitor, sævumque minatur 740
Indignans veniam. qualis leo rupe sub alta,
Quem viridem quondam silvæ montesque tremebant;
Jam piger, & longo jacet exarmatus ab ævo,
Magna tamen facies, & non adeunda senectus:
Et si demissas veniat mugitus ad aures, 745
Erigitur, meminitque sui, viresque peractas
Ingemit, & campis alios regnare leones.
Flectitur affatu, sed non tamen omnia rector
Supplicis indulget lacrimis, partemque recidit
Muneris. Haud, inquit, patriis prohibebere longe 750
Finibus, occurfu dum non pia templa, domosque
Commacules habeant te lustra, tuusque Cithæron:
Atque hæc ecce tuis tellus habitabilis umbris,
Qua bellum, geminæque jacent in sanguine gentes.
Sic ait, & fisto comitum vulgique gementis 755
Assensu, limen tumidus regale petebat.
Interea pulsi vallum exitiale Pelasgi
Destituunt furto. nulli sua signa, suosque
Ductor: eunt taciti passim, & pro funere pulchro
Dedecorem amplexi vitam reditusque pudendos. 760
Nox favet, & grata profugos amplectitur umbra.

P. PAPINII STATII
THEBAIDOS
LIBER XII.

NONDUM cuncta polo vigil inclinaverat astra
 Ortus, & instantem cornu tenuiore videbat
 Luna diem: trepidas subito Tithonia nubes
 Discutit, ac reduci magnum parat æthera Phœbo.
 Agmina jam raris Dirœa penetibus errant,
 Noctis quæsta moras. quamvis tunc otia tandem;
 Et primus post bella sopor: tamen ægra quietem
 Pax fugat, & sævi meminit victoria belli.
 Vix primo proferre gradum, & munimina valli
 Solvere, vix totas referare audacia portas.
 Stant veteres ante ora metus, campique vacantis
 Horror. ut affiduo jactatis æquore tellus
 Prima labat, sic attoniti nil cominus ire
 Mirantur, fusasque putant assurgere turmas.
 Sic ubi conspicuæ scandentem limina turris
 Italiæ volucres fulvum aspexere draconem,
 Intus agunt natos, & foeta cubilia vallant
 Unguibus, imbellesque citant ad proelia pennas:

5

10

15

Mox ruerit licet ille retro, tamen aera nudum
Candida turba timet, tandemque ingressa volatus 20
Horret, & a mediis etiamnum respicit astris.
Itur in exsanguem populum, bellicue jacentis
Reliquias, qua quemque dolor, luctusque cruenti
Exegere duces. hi tela, hi corpora, at illi
Cæforum tantum ora vident, alienaque juxta 25
Pectora. pars currus desilent, viduisque locutus;
Hoc solum quia restat, equis: pars oscula figunt
Vulneribus magnis, & de virtute queruntur.
Frigida digeritur strages: patuere recisæ
Cum capulis, hastisque manus, mediisque sagittæ 30
Luminibus stantes. multis vestigia cædis
Nulla, ruunt planctu pendente & ubique parato.
At circum informes truncos miserabile surgit
Certamen, qui iusta ferant, qui funera ducant.
Sæpe etiam hostiles (ludit Fortuna parumper) 35
Decepti flere viros: nec certa facultas
Noscere, quem miseri vitent, calcentve cruorem.
At quibus est illæsa domus, vacuique dolores,
Aut deserta vagi Danaûm tentoria lustrant,
Immittuntque faces, aut (quæ post bella voluptas) 40
Quærunt dispersi, jaceat quo pulvere Tydeus,
An rapti pateat specus auguris, aut ubi Divûm
Hostis, an ætheriæ vivant per membra favillæ.
Jam lacrimis exempta dies, nec serus abegit
Vesper. amant miseri lamenta, malisque fruuntur. 45
Nec subiere domos, sed circum funera pernox
Turba feder, vicibusque datis alterna gementes
Igne feras, planctuque fugant. nec dulcibus astris

Viſta, nec affiduo coierunt lumina fletu.
Tertius Auroram pulſabat Lucifer, & jam
Montibus orbatis lucorum gloria, magnæ
Theumeſi venere trabes, & amica Cithæron
Silva rogis. ardent exciſæ viscera gentis
Molibus exſtructis. ſupremo munere gaudent
Ogygii manes: queritur miſerabile Grajûm
Nuda cohors, vetitumque gemens circumvolat ignem.
Accipit & ſævi manes Etheoclis iniquos
Haudquaquam regalis honos, Argivus haberi
Frater juſſus adhuc, atque exſule pellitur umbra.
At non plebejo fumare Menœcea buſto
Rex genitor, Thebæque ſinunt. nec robora vilem
Struxerunt de more rogum: ſed bellicus agger
Curibus, & clypeis, Grajorumque omnibus armis
Sternitur. hoſtiles ſuper ipſe, ut victor, acervos,
Pacifera lauro crinem vittifque decorus
Accubat: haud aliter, quam cum poſcentibus aſtris
Lætus in accenſa jacuit Tirynthius Œta.
Spirantes ſuper inferias captiva Pelafgûm
Corpora, frenatoſque pater, ſolatia, fortes
Bellorum, maſtabat equos: his arduus ignis
Palpitat, & gemitus tandem erupere paterni:
O niſi magnanimus tantæ te laudis iniſſet
Ardor, Echionios mecum venerande penates,
Atque ultra recture puer: venientia qui nunc
Gaudia & ingratum regni mihi munus acerbas.
Tu Superûm convexa licet, coetusque perenni
(Credo equidem) Virtute colas: mihi flebile ſemper
Numen eris. ponant aras, exelſaque Thebæ

50

55

60

65

70

75

Templa dicent: uni fas sit lugere parenti.

Et nunc heu quæ digna tibi solennia, quæve

80

Largiar exsequias? nec si fatale, potestas,

Argos & impulsas cineri miscere Mycenæ,

Meque super, cui vita (nefas!) & sanguine nati

Partus honos. eademne dies, eadem impia bella

Te, puer, & diros misere in Tartara fratres?

85

Et nunc Œdipodi par est fortuna doloris,

Ac mihi. quam similes gemimus, bone Iuppiter, umbras?

Accipe, nate, tui nova libamenta triumphi,

Accipe, & hoc regimen dextræ, frontisque superbæ

Vincula, quæ patri nimium gestanda dedisti.

90

Regem te, regem, tristes Etheocleos umbræ

Aspiciant. Simul hæc dicens, crinemque, manumque

Destruit, accensaque iterat violentius ira:

Sævum agedum, immitemque vocent, nunc funera Lernæ

Tecum ardere veto. longos utinam addere sensus

95

Corporibus, cœloque animas Ereboque nocentes

Pellere fas, ipsumque feras, ipsum unca volucrum

Ora sequi, atque artus regum monstrare nefandos.

Hei mihi, quod positos humus alma diesque resolvit.

Quare iterum repetens, iterumque edico, suprema

100

Ne quis ope, aut flammis ausit juvisse Pelasgos:

Aut nece facta luet, numeroque explebit adempta

Corpora: per Superos, magnumque Menœcea juro.

Dixit, & abreptum comites in testâ ferebant.

Flebilis interea vacuis comitatus ab Argis

105

(Fama trahit miseras) orbæ viduæque ruebant

Inachides, ceu capta manus. sua vulnera cuique,

Par habitus cunctis, dejecti in pectora crines,

Accinctique sinus. manant lacera ora cruentis
 Unguibus, & molles planctu crevere lacerti. 110
 Prima per attonitas nigrae regina catervae
 Tristibus illabens famulis, iterumque resurgens
 Quærit inops Argia vias. non regia cordi,
 Non pater: una fides, unum Polynicis amati
 Nomen in ore sedet. Dirce, infansque Cadmi 115
 Mœnia, posthabitis velit incoluisse Mycenis.
 Proxima Lernæo Calydonidas agmine mixtas
 Tydeos exsequias trahit haud cessura sorori
 Deiphile. scelus illa quidem, morsusque profanos
 Audierat miseranda viri. sed cuncta jacenti 120
 Infelix ignoscit amor. post aspera visu,
 Ac deffenda tamen, digno plangore Nealce
 Hippomedonta ciens. vatis mox impia conjux
 Heu vacuos positura rogos. postrema gementum
 Agmina Mænaliæ ducit comes orba Dianæ, 125
 Et gravis Evadne. dolet hæc, queriturque labores
 Audacis pueri: magni memor illa mariti
 It torvum lacrimans, summisque irascitur astris.
 Illas & lucis Hecate speculata Lycæis
 Prosequitur gemitu, duplexque ad litus euntes 130
 Planxit ab Isthmiaco genitrix Thebana sepulcro:
 Noctivagumque gregem, quamvis sibi luget, Eleusin
 Flevit, & arcanos errantibus extulit ignes.
 Ipsa per averfos ducit Saturnia colles,
 Occultatque vias, ne plebs congressa suorum 135
 Ire vetet, pereatque ingentis gloria cœpti.
 Nec non funesta ducum refovendi corpora curam
 Iris habet: putresque arcanis roribus artus

Ambrosiæque rigat succis, ut longius obstent
 Exspectentque rogos, flammæ neve ante fatiscant. 140
 Squallidus ecce genas, & hianti vulnere pallens
 Ornitus (hic socio desertus ab agmine, tardat
 Plaga recens) timidus secreta per avia furto
 Debile carpit iter, fractæque innititur hastæ.
 Isque ubi mota novo stupuit loca sola tumultu, 145
 Feminæumque gregem, quæ jam super agmina Lernæ
 Sola videt (non ille viam causasque requirit,
 Quippe patent) mœsto sed sic prior occupat ore:
 Quo miseræ, quo fertis iter? funusne peremtis
 Speratis, cineremque viris? stat pervigil illic 150
 Umbrarum custos, inhumataque corpora regi
 Annumerat. nusquam lacrimæ, procul usque fugati
 Accessus hominum. solis avibusque, ferisque
 Ire licet. vestrisne Creon dabit æquus honorem
 Luctibus? immites citius Busiridos aras, 155
 Odrysiique famem stabuli, Siculoque licebit
 Exorare Deos. rapiet fortasse precantes,
 (Si mens nota mihi) nec conjugalia supra
 Funera, sed caris longe mactabit ab umbris.
 Quin fugitis, dum tuta via est, Lernamque reversæ 160
 Nomina (quod superest) vacuis datis orba sepulcris,
 Absentesque animas ad inania busta vocatis?
 Aut vos Cecropiam (prope namque & Thesea fama est
 Thermodontiaci lætum remeare triumpho)
 Imploratis opem? bello cogendus & armis 165
 In mores hominemque Creon. Sic fatus, at illis
 Horruerant lacrimæ, stupuitque immanis eundi
 Impetus, atque uno vultus pallore notati.

Non secus afflavit molles si quando juvencas
 Tigridis Hyrcanæ jejunum murmur, & ipse 170
 Anditu, turbatur ager, timor omnibus ingens,
 Quæ placeat, quos illa fames descendat in armos.
 Continuo discors vario sententia motu
 Scinditur: his Thebas, tumidumque ambire Creonta,
 His placet Aetææ si quid clementia gentis 175
 Annuat. extremum curarum, ac turpe reverti.
 At non femineæ subitum virtutis honorem
 Colligit Argia, sexuque immane relicto
 Tractat opus. placet egregii spes dura pericli
 Cominus infandi leges accedere regni: 180
 Quo Rhodopes non ulla nurus, nec alumna nivosi
 Phasidis, innuptis vallata cohortibus irer.
 Tunc movet arte dolum, quo semet ab agmine fido
 Segreget, immitesque Deos, regemque cruentum
 Contemtrix animæ, & magno temeraria luctu 185
 Provocet. hortantur pietas, ignesque pudici.
 Ipse etiam ante oculos omni manifestus in actu
 Nunc hospes miseræ, primas nunc sponsus ad aras,
 Nunc mitis conjux, nunc jam sub casside torva
 Mœstus in amplexu, multumque a limine summo 190
 Respiciens. sed nulla animo obversatur imago
 Crebrior, Aonii quam quæ de sanguine campi
 Nudâ venit, poscitque rogos. his anxia mentem
 Ægrefcit curis, & qui castissimus ardor,
 Funus amat. tunc ad comites conversa Pelasgas: 195
 Vos, ait, Aetæas acies, Marathonique arma
 Elicite, aspiretque pio fortuna labori.
 Me finite Ogygias, tantæ quæ sola ruinæ

Causa fui, penetrare domos, & fulmina regni
 Prima pati. nec furda feræ pulsabimus urbis 200
 Limina: sunt illic foceri mihi, suntque sorores
 Conjugis, & Thebas haud ignoranda subibo.
 Ne tantum revoke gradus. illo impetus ingens,
 Auguriumque animi. Nec plura: unumque Menœtem
 (Olim hic virginei custos mœnitorque pudoris) 205
 Eligit, & quanquam rudis, atque ignara locorum,
 Præcipites gressus, qua venerat Ornitus, affert.
 Atque ubi visa procul socias liquisse malorum,
 Anne, ait, hostiles ego te labente per agros,
 Heu dolor, expectem, quænam sententia lenti 210
 Theseos? an bello procures, an dexter haruspex
 Annuat? interea funus decrevit: & uncis
 Alitibus non hos potius supponimus artus?
 Et nunc me duram, si quis tibi sensus, ad umbras
 Me tardam quereris Stygiis, fidissime, Divis. 215
 Heu si nudus adhuc, heu si jam forte sepultus,
 Nostrum utrumque nefas. adeo vis nulla dolenti,
 Mors nusquam, sævusque Creon. hortaris euntem,
 Ornite. Sic dicens magno Megareia præcep
 Arva rapit passu: demonstrat proxima quisquis 220
 Obvius, horrescitque habitus, miseramque veretur.
 Vadit atrox visu, nec corde, nec aure pavescens,
 Et nimis confusa malis, propiorque timeri.
 Nocte velut Phrygia cum lamentata resultant
 Dindyma, pinigeri rapitur Simoentis ad amnem 225
 Dux vesana chori, cujus Dea sanguine lecto
 Ipsa dedit ferrum, & vittata fronte notavit.
 Jam pater Hesperio flagrantem gurgite currum
 Statius. G g

Abdiderat Titan, aliis rediturus ab undis,
 Cum tamen illa gravem luctu fallente laborem 230
 Nescit abisse diem: nec caligantibus arvis
 Terretur, nec frangit iter, per & invia faxa,
 Lapsurasque trabes, nemorumque arcana sereno
 Nigra die, cæcisque incisa novalia fossis,
 Per fluvios secura vadi, somnosque ferarum 235
 Præter, & horrendis insepulta monstis.
 Tantum animi, luctusque valent. pudet ire Menœtem
 Tardius, invalidæque gradum miratur alumnae.
 Quas non illa domos pecorumque hominumque modesto
 Pulsavit gemitu? quoties amissus eunti 240
 Limes, & errantem comites solatia flammæ
 Destituunt, gelidæque facem vicere tenebræ?
 Jamque supinantur fessis, lateque fatiscunt
 Penthei devexa jugi, cum pectore anhelò
 Jam prope deficiens, sic inchoat orsa Menœtes: 245
 Haud procul (exacti si spes non blanda laboris)
 Ogygias, Argia, domos, & egena sepulcri
 Busta jacere reor. grave cominus æstuat aer
 Sordidus, & magnæ redeunt per inane volucres.
 Hæc illa est crudelis humus: nec mœnia longe. 250
 Cernis, ut ingentes murorum porrigat umbras
 Campus, & e speculis moriens intermicet ignis?
 Mœnia sunt juxta. modo nox magis ipsa tacebat,
 Solaque nigrantes laxabant alstra tenebras.
 Horruit Argia, dextramque ad mœnia tendens: 255
 Urbs optata prius, nunc testis hostilia Thebæ,
 Et tamen illæfas si reddis conjugis umbras,
 Sic quoque dulce solum: cernis, quo prædita cultu,

Qua stipata manu, juxta tua mœnia primum
 Œdipodis magni venio nurus? improba non sunt 260
 Vota. rogos hospes, planctumque, & funera posco.
 Illum, oro, extorrem regni, belloque fugatum,
 Illum, quem folio non es dignata paterno,
 Redde mihi. tuque, oro, veni, si Manibus ulla
 Effigies, errantque animæ post membra solutæ. 265
 Tu mihi pande vias, tuaque ipse ad funera deduc,
 Si merni. Dixit, testumque aggressa propinquæ
 Pastorale casæ, reficit spiramina fessi
 Ignis, & horrendos irrupit turbida campos.
 Qualis ab Ætnæis accensa lampade saxis 270
 Orba Ceres magnæ variabat imagine flammæ
 Ausonium Siculumque latus, vestigia nigri
 Raptoris, vastosque legens in pulvere sulcos.
 Illius insanis ululatibus ipse remugit
 Enceladus, ruptoque vias illuminat igni. 275
 Persephonen amnes, silvæ, freta, nubila clamant:
 Persephonen tantum Stygii tacet aula mariti.
 Admonet attonitam fidus meminisse Creontis
 Altor, & occultam summittere lampada furto.
 Regina Argolicas modo formidata per urbes, 280
 Votum immane procis, spesque augustissima gentis,
 Nocte sub infesta, nullo duce, & hoste propinquo,
 Sola per offensus armorum, & lubrica tabo
 Gramina, non tenebras, non circumfusa tremiscens
 Concilia umbrarum, atque animas sua membra gementes. 285
 Sæpe gradu cæco ferrum, calcataque tela
 Dissimulat, solusque labor vitare jacentes,
 Dum funus putat omne suum, visuque sagaci

Rimatur positos, & corpora prona supinat
Incumbens, queriturque parum lucentibus astris. 290
Forte soporiferas cœli secreta per umbras
Juno, sinu magni semet furata marini,
Theseos ad muros, ut Pallada flecteret, ibat,
Supplicibusque piis faciles aperiret Athenas:
Atque ubi per campos errore fatiscere vano 295
Immeritam Argian supero respexit ab axe,
Indoluit visu: & lunaribus obvia bigis
Advertit currum, placidaque ita voce locuta est:
Da mihi poscenti munus breve, Cynthia, si quis
Est Junonis honos. certe Jovis improba jussu 300
Ternoctem Herculeam. veteres sed mitto querelas:
En locus officio. cultrix placidissima nostri
Inachis Argia cernis qua nocte vagetur,
Nec reperire virum densis queat ægra tenebris?
Et tibi nimbosum languet jubar. exfere quæso 305
Cornua, & affueto propior premat orbita terras.
Hunc quoque, qui curru madidas tibi pronus habenas
Ducit, in Aonios vigiles demitte Soporem.
Vix ea, cum scissis magnum Dea nubibus orbem
Prorulit. expavere umbræ, fulgorque recisus 310
Sideribus: vix ipsa tulit Saturnia flammæ.
Primum per campos infuso lumine, pallam
Conjugis ipsa suos noscit miseranda labores,
Quamquam texta latent, suffusaque sanguine moeret
Purpura. dumque Deos vocat, & de funere caro 315
Hoc superesse putat, videt ipsum in pulvere pæne
Calcatum. fugere animus, visusque, sonusque,
Inclutitque dolor lacrimas. tunc corpore toto

Sternitur in vultus, animamque per oscula quærit
 Absentem, pressumque comis ac veste cruorem 320
 Servatura legit, mox tandem voce reversa,
 Hunc ego te, conjux, ad debita regna profectum
 Ductorem belli, generumque potentis Adraffi
 Aspicio? talisque tuis occurro triumphis?
 Huc attolle genas, defectaque lumina. venit 323
 Ad Thebas Argia tuas. age, mœnibus induc,
 Et patrios ostende lares, & mutua redde
 Hospitia. heu quid ago? projectus cespite nudo
 Hoc patriæ telluris habes? quæ jurgia? certe
 Imperium non frater habet, nullasne tuorum 330
 Movisti lacrimas? ubi mater? ubi inclyta fama
 Antigone? mihi nempe jaces: mihi victus es uni.
 Dicebam, Quo tendis iter? quid sceptrata negata
 Poscis? habes Argos: soceri regnabis in aula:
 Hic tibi longus honos, hic indivisa potestas. 335
 Quid queror? ipsa dedi bellum, mœstumque rogavi
 Ipsa patrem, ut talem nunc te complexa tenerem.
 Sed bene habet, Superi: gratum est, Fortuna: peracta est
 Spes longinqua viæ: totos invenimus artus.
 Hei mihi, sed quanto descendit vulnus hiatu! 340
 Hoc frater? qua parte, precor, jacet ille nefandus.
 Prædator? vincam volucres, sit adire potestas,
 Excludamque feras. an habet funestus & ignes?
 Sed nec te flammis inopem tua terra videbit:
 Ardebis, lacrimasque feres, quas ferre negatum, 345
 Regibus, æternumque tuo famulata sepulcro
 Durabit deserta fides, testisque dolorum
 Natus erit, parvoque torum Polynice fovebo.

Ecce alios gemitus, aliamque ad busta ferebat
 Antigone miseranda facem, vix nacla petitos 350
 Moenibus egressus. illam nam tempore in omni
 Attendunt vigiles, & rex jubet ipse timeri,
 Contractæque vices, & crebrior excubat ignis:
 Ergo Deis, fratrique moras excusat, & amens;
 Ut paulum immisso cessit statio horrida somno, 355
 Erumpit muris. fremitu quo territat agros
 Virginis ira læ rabies, cui libera tandem
 Et primus sine matre furor. nec longa morata est;
 Quippe trucem campum, & positus quo pulvere frater
 Noverat. atque illam contra videt ire Menoetes, 360
 Cui vacat, & caræ gemitus compescit alumnæ.
 Cum tamen erectas extremus virginis aures
 Accessit sonus: utque atra sub veste, comisque
 Squallentem, & crasso foedatam sanguine vultus
 Astrorum radiis, & utraque a lampade vidit: 365
 Cujus, ait, Manes, aut quem temeraria quæris
 Nocte mea? Nihil illa diu, sed in ora mariti
 Dejecit, inque suos pariter velamina vultus,
 Capta metu subito, paulumque oblita doloris.
 Hoc magis increpitans suspecta silentia, perstat 370
 Antigone, comitemque premens ipsamque: sed ambo
 Deficiunt, fixique silent. tandem ora retexit
 Argia, corpusque tamen complexa, profatur:
 Si quid in hoc veteri bellorum sanguine mecum
 Quæsitura venis, si tu quoque dura Creontis 375
 Iussa times, possum, tibi me confisa, fateri.
 Si misera es (certe lacrimas lamentaque cerno)
 Junge, age, junge fidem: proles ego regis Adrastii,

(Hei mihi! num quis adest?) cari Polynicis ad ignes,
 Et si regna vetant. Stupuit Cadmeia virgo, 380
 Intremuitque simul, dicentemque occupat ultro:
 Mene igitur sociam (pro fors ignara!) malorum;
 Mene times? mea membra tenes, mea funera plangis.
 Cedo, ten' pudet? heu pietas ignava sororis!
 Hæc prior. hic pariter lapsæ, junctoque per ipsum 385
 Amplexu, miscent avidæ lacrimasque, comasque,
 Partitæque artus redeunt alterna gementes
 Ad vultum, & cara vicibus cervice fruuntur.
 Dumque modo hæc fratrem memorat, nunc illa maritum,
 Mutuaque exorsæ Thebas, Argosque renarrant, 390
 Longius Argia miseros reminiscitur actus:
 Per tibi furtivi sacrum commune doloris,
 Per socios Manes, & conscia fidera juro;
 Non hic amissos, quanquam vagus exsul, honores,
 Non gentile solum, caræ non pectora matris, 395
 Te cupiens unam, noctesque, diesque, locutus
 Antigonen. ego cura minor, facilisque relinqui.
 Tu tamen excelsa sublimis forsitan arce,
 Ante nefas Grajis dantem vexilla manipulis
 Vidisti, teque ille acie respexit ab ipsa 400
 Ense salutatam, & nutantis vertice coni:
 Nos procul. extremas sed quis Deus egit in iras?
 Nil vestræ valere preces? tibine iste negavit
 Oranti? Causas ac tristia reddere facta
 Cœperat Antigone: fidus comes admonet ambas: 405
 Eja agite inceptum potius! jam fidera pallent
 Vicino turbata die: perferte laborem,
 Tempus erit lacrimis: accenso flebitis igne.

Haud procul Ismeni monstrabant murmura ripas,
Qui turbatus adhuc & sanguine decolor ibat. 410
Huc laceros artus socio conamine portant
Invalidæ, jungitque comes non fortior ulnas.
Sic Hyperionium tepido Phaethonta sorores
Fumantem lavere Pado. vix dum ille sepulcro
Conditus, & flentes stant circum flumina silvæ. 415
Ut sanies purgata vado, membrisque reversus
Mortis honos, ignem miseræ post ultima quærunt
Oscula: sed gelidæ circum exanimæque favillæ
Putribus in foveis, atque omnia busta quiescunt.
Stabat adhuc seu forte rogos, seu numine Divûm, 420
Cui torrere datum sævos Etheocleos artus,
Sive locum monstribus iterum fortuna parabat,
Seu discessuros servaverat Eumenis ignes.
Hic tenuem nigris etiamnum advivere lucem
Roboribus pariter cupidæ videre, simulque 425
Flebile gavisæ: nec adhuc, quæ busta, repertum,
Sed placidus quicumque, rogant, mitisque supremi
Admittat cineris confortem, & misceat umbras.
Ecce iterum fratres. primos ut contigit artus
Ignis edax, tremuere rogi, & novus advena bustis 430
Pellitur: exundant diviso vertice flammæ,
Alternosque apices abrupta luce coruscant.
Pallidus Eumenidum veluti commiserit ignes
Orcus, uterque minax globus, & conatur uterque
Longius. ipsæ etiam commoto pondere paulum 435
Secessere trabes. conclamat territa virgo:
Occidimus, functasque manu stimulavimus iras.
Frater erat. quis enim accessus ferus hospitis umbræ

Pelleret? en clypei fragmen, semustaque nosco
Cingula, frater erat. cernisne, ut flamma recedat, 440
Concurratque tamen? vivunt odia improba, vivunt.
Nil actum bello. miseri, sic dum arma movetis,
Vicit nempe Creon. nusquam jam regna, quis ardor?
Cui furitis? sedate minas. tuque exsul ubique
Semper inops æqui, jam cede. hoc nupta precatur, 445
Hoc soror, aut sævos mediæ veniemus in ignes.
Vix ea, cum subitus campos tremor, altaque testa
Impulit, adjuvitque rogi discordis hiatus,
Et vigilum turbata quies, quibus ipse malorum
Fingebat simulacra sopor. ruit illicet, omnem 450
Prospectum lustrans armata indagine miles.
Illos instantes senior timet unus. at ipsæ
Ante rogam, sævique palam sprevisse Creontis
Imperia, & furtum claro plangore fatentur
Securæ, quippe omne vident fluxisse cadaver. 455
Ambigitur sæva de morte, animosæque leti
Spes furit. hæc fratris rapuisse, hæc conjugis artus
Contendunt, vicibusque probant. ego corpus, ego ignes,
Me pietas, me duxit amor. deposcere sæva
Supplicia, & dextras juvat insertare catenis. 460
Nusquam illa alternis modo quæ reverentia verbis,
Iram, odiumque putes. tantus discordat utrinque
Clamor, & ad regem, qui deprendere, trahuntur.
At procul Actæis dextra jam Pallade muris
Juno Phoroneas inducit prævia matres 465
Attonitas, non ipsa minus, coetumque gementem
Conciliat populis, & flentibus addit honorem.
Ipsa manu ramosque oleæ, vittasque precantes

Tradit, & obtenta summittere lumina palla,
Et præferre docet vacuas sine manibus urnas. 470
Omnis & Aetæis effusa penatibus ætas
Tecta viasque replent. unde hoc examen? & una
Tot miseræ? nec dum causas novere malorum,
Jamque gemunt. Dea conciliis se miscet utrisque
Cuncta docens, qua gente satæ, quæ funera plangant, 475
Quidve petant. variis nec non affatibus ipsæ
Ogygias leges, immansuetumque Creonta
Multum & ubique fremunt. Geticæ non plara queruntur
Hospitibus testis trunco sermone volucres,
Cum duplices thalamos, & iniquum Tereâ clamant. 480
Urbe fuit media nulli concessa potentum
Ara Deûm: mitis posuit Clementia sedem,
Et miseri fecere sacram. sine supplice nunquam
Illa novo: nulla damnavit vota repulsa.
Auditi, quicumque rogant, noctesque, diesque 485
Ire datum, & solis numen placare querelis.
Parca superstitio: non turea flamma, nec altus
Accipitur sanguis, lacrimis altaria fudant,
Moestarumque super libamina ferta comarum
Pendent, & vestes mutata sorte relictæ. 490
Mite nemus circa, cultuque insigne verendo
Vittatæ laurus, & supplicis arbor olivæ.
Nulla autem effigies, nulli commissæ metallo
Forma Deæ, mentes habitare & pectora gaudet.
Semper habet trepidos, semper locus horret egenis 495
Coetibus, ignotæ tantum felicibus aræ.
Fama est, defensos acie, post busta paterni
Numinis, Herculeos sedem fundasse nepotes.

Fama minor factis: ipsos nam credere dignum
 Cœlicolas, tellus quibus hospita semper Athenæ, 500
 Ceu leges, hominemque novum, ritusque sacrorum,
 Seminaque in vacuas hinc descendunt terras,
 Sic sacrasse loco commune animantibus ægris
 Confugium, unde procul starent iræque, minæque,
 Regnaque, & a iustis Fortuna recederet aris. 505
 Jam tunc innumeræ norant altaria gentes.
 Huc victi bellis, patriaque e sede fugati,
 Regnorumque inopes, scelerumque errore nocentes
 Conveniunt, pacemque rogant. mox hospita sedes
 Vicit, & Œdipodæ furias, & funus Olynthi 510
 Textit, & a misero matrem summovit Oreste.
 Hunc vulgo monstrante locum, manus anxia Lernæ
 Deveniunt: cedit miserorum turba priorum.
 Vix ibi sedatis requierunt pectora curis,
 Ceu patrio, super alta, grues Aquilonè fugatæ 515
 Cum videre Pharon; tunc æthera latius implent,
 Tunc hilari clangore sonant: juvat orbe sereno
 Contemfisse nives, & frigora solvere Nilo.
 Jamque domos patrias, Scythicæ post aspera gentis
 Proelia, laurigero subeuntem Thesea curru 520
 Lætifici plausus, missusque ad sidera vulgi
 Clamor, & emeritis hilaris tuba nuntiat armis.
 Ante ducem spolia, & duri Mavortis imago
 Virginei currus, cumulataque fercula cristis,
 Et tristes ducuntur equi, truncæque bipennes, 525
 Quis nemora & solidam Mæotida cedere suetæ,
 Corytique leves portantur, & ignea gemmis
 Cingula, & informes dominarum sanguine peltæ.

Ipsæ autem nondum trepidæ, sexumque fatentur,
 Nec vulgare gemunt, aspernanturque precari, 530
 Et tantum innuptæ quærunt delubra Minervæ.
 Primus amor niveis victorem cernere vestum
 Quadrijugis, nec non populos in semet agebat
 Hippolyte, jam blanda genas, patiensque mariti
 Fœderis. hanc patriæ ritus fregisse severos 535
 Atthides obliquæ secum mirantur operto
 Murmure: quod nitidi crines, quod pectora palla
 Tota latent, magnis quod barbara semet Athenis
 Misceat, atque hosti veniat paritura marito.
 Paulum & ab infessis mœstæ Pelopeïdes aris 540
 Promovere gradum, seriemque & dona triumphii
 Mirantur, victique animo redjere mariti.
 Atque ubi tardavit currus, & ab axe superbo
 Explorat causas victor, poscitque benigna
 Aure preces, ausa ante alias Capaneïa conjux: 545
 Belliger Ægide, subitæ cui maxima laudis
 Semina de nostris aperit Fortuna ruinis,
 Non externa genus, diræ nec conscia noxæ;
 Turba sumus: domus Argos erat, regesque mariti;
 Non utinam & fortes. quid enim septena movere 550
 Castra, & Agenoreos opus emendare penates?
 Nec querimur cæsos: hæc bellica jura, vicesque
 Armorum. sed non Siculis exorta sub antris
 Monstra, nec Ossæi bello cecidere bimembres.
 Mitto genus, clarosque patres; hominum, inclyte Theseu, 555
 Sanguis erant, homines, eademque in fidera, eisdem
 Sortitus animarum, alimentaue vestra creati,
 Quos vetat igne Creon, Stygiæque a limine portæ,

Ceu fator Eumenidum, aut Lethæi portitor amnis,
Summovet, ac dubio coelique Erebique sub æxe 560
Detinet. heu princeps natura! ubi numina? ubi ille
Fulminis injusti jaculator? ubi estis, Athenæ?
Septima jam surgens trepidis Aurora jacentes
Aversatur equis. radios declinat, & horret
Stelligeri jubar omne poli. jam cominus ipsæ 565
Pabula dira feræ, campumque odere volucres
Spirantem tabo, & cœlum, ventosque gravantem.
Quantum etenim superesse rear? nuda ossa, putremque
Urere permittat saniem. properate, verendi
Cecropidæ: vos ista decet vindicta, priusquam 570
Emathii, Thracesque dolent, quæque exstat ubique
Gens arsurâ rogis, manesque habitura supremos.
Nam quis erit sævire modus? bellavimus: esto;
Sed cecidere odia, & tristes mors obruit iras.
Tu quoque, ut egregios fama cognovimus actus, 575
Non trucibus monstris Sinin, infandumque dedisti
Cercyona, & sævum velles Scyrona crematum.
Credo & Amazoniis Tanain fumasse sepulcris,
Unde hæc arma refers. sed & hunc dignare triumphum.
Da terris unum, coeloque Ereboque laborem: 580
Si patrium Marathona metu, si testâ levasti
Cressia, nec fudit vanos anus hospita fletus.
Sic tibi non ullæ socia sine Pallade pugnæ,
Nec facer invideat paribus Tirynthius actis,
Semper & in curru, semper te mater ovantem 585
Cernat, & invictæ nil tale precentur Athenæ.
Dixerat. excipiunt cunctæ, tenduntque precentes
Cum clamore manus. rubuit Neptunius heros

Permotus lacrimis. iusta mox concitus ira
Exclamat: Quænam ista novos induxit Erinnyes 590
Regnorum mores? non hæc ego pectora liqui
Grajorum abscedens, Scythiam, pontumque nivalem
Cum peterem. novus unde furor? victumne putasti
Thesea, dire Creon? adsum: nec sanguine fessum
Crede: fuit meritos etiamnum hæc hasta cruores. 595
Nulla mora est. verte hunc adeo, fidissime Phegeu,
Cornipedem, & Tyrias investus protinus arces
Aut Danaïs edice rogos, aut proelia Thebis.
Sic ait, oblitus bellique viæque laborum,
Horraturque suos, virefque instaurat anhelas. 600
Ut modo connubiis taurus, saltuque recepto,
Cum posuit pugnas; alio si forte remugit
Bellatore nemo, quanquam ora & colla cruento
Imbre madent, novus arma parat, campumque laceffens
Diffimulat gemitus, & vulnera pulvere celat. 605
Ipsa metus Libycos, servatricemque Medusam
Pectoris, incussa movit Tritonia parma.
Protinus erecti toto simul agmine, Thebas
Respexere angues. nec dum Atticus ire parabat
Miles, & infelix expavit classica Dirce. 610
Continuo in pugnas haud solum accensa juvenus,
Qui modo Caucaei comites rediere triumph;
Omnis ad arma rudes ager exstimulavit alumnos.
Conveniunt, ultroque ducis vexilla sequuntur,
Qui gelidum Braurona viri, qui rura laceffunt 615
Munichia, & trepidis stabilem Pyræa nautis,
Et nondum Eoo clarum Marathona triumpho.
Mittit in arma manus, genialibus hospita Divis

Icarii, Celeique domus, viridesque Melænæ,
 Dives & Egaleos nemorum, Parnesque benignus 620
 Vitibus, & pingui melior Lycabessos oliva.
 Venit atrox Ileus, & olentis arator Hymetti,
 Quæque rudes thyrsos ederis vestistis, Acharnæ.
 Linquitur Eois longe speculabile proris
 Sunion, unde vagi casurum in nomina ponti 625
 Cressia decepit falso ratis Ægea velo.
 Hos Salamis populos, illos Cerealis Eleusin
 Horrida suspensis ad prælia misit aratri:
 Et quos Callirhoe novies errantibus undis
 Implicat, & raptæ qui conscius Orythiæ 630
 Celavit Geticos ripis Ilissos amores.
 Ipse quoque in pugnas vacuatur collis, ubi ingens
 Lis Superum, dubiis donec nova surgeret arbor
 Rupibus, & longa refugum mare frangeret umbra.
 Iffet & Arctos Cadmea ad mœnia ducens 635
 Hippolyte turmas: retinet jam certa tumentis
 Spes uteri, conjuxque rogat dimittere curas
 Martis, & emeritas thalamo sacrare pharetras.
 Hos ubi velle acies, & dulci gliscere ferro
 Dux videt, utque piis raptim dent oscula natis 640
 Amplexusque breves, curru sic fatur ab alto:
 Terrarum leges & mundi foedera mecum
 Defensura manus, dignas infumite mentes
 Coeptibus. hac omnem Divumque, hominumque favorem,
 Naturamque ducem, coetusque silentis Averni 645
 Stare palam est: illic Poenarum exercita Thebis
 Agmina, & anguicomæ ducent vexilla sorores.
 Ite alacres, tantæque, precor, confidite causæ.

Dixit, & emissa præcepit iter inchoat hasta.
Qualis Hyperboreos ubi nubilus instat axes 650
Iuppiter, & prima tremefecit sidera bruma;
Rumpitur Æolia, & longam indignata quietem
Tollit hiems animos, ventosæque sibilat Arctos.
Tunc montes undæque fremunt, tunc proelia cæsis
Nubibus, & tonitrus insanaque fulmina gaudent. 655
Ista gemit tellus: virides gravis ungula campos
Mutat, & innumeris peditumque, equitumque catervis
Exspirat protritum ager, nec pulvere crasso
Armorum lux victa perit, sed in æthera longum
Frangitur, & mediis ardent in nubibus hastæ. 660
Noctem adeo, placidasque operi junxere tenebras,
Certamenque immane viris, quo concita tendant
Agmina, quis visas proclamet ab aggere Thebas,
Cujus in Ogygio stet princeps lancea muro.
At procul ingenti Neptunius agmina Theseus 665
Angustat clypeo, propriæque exordia laudis,
Centum urbes umbone gerit, centenæque Cretæ
Mœnia; seque ipsum monstriosi ambagibus antri
Hispidæ torquentem luctantis colla juvenci,
Alternasque manus circum, & nodosa ligantem 670
Brachia, & abducto vitantem cornua vultu.
Terror habet populos, cum septus imagine torva
Ingreditur pugnas: bis Thesea, bisque cruentas
Cæde videre manus. veteres reminiscitur actus
Ipse tuens sociumque gregem, metuendaque quondam 675
Limina, & absumto pallentem Gnoiffida filo.
Sævus at interea ferro post terga revinctas
Antigonen, viduamque, Creon, Adrastida leto

Admovet. ambæ hilares, & mortis amore superbæ
 Ensis intentant jugulos, regemque cruentum 680
 Destituunt: cum dicta ferens Theseia Phegeus
 Adstitit. ille quidem ramis infantis olivæ
 Pacificus, sed bella ciet, bellumque minatur,
 Grande fremens, nimiumque memor mandantis, & ipsum
 Jam prope, jam medios operire cohortibus agros 685
 Ingeminans. stetit ambiguo Thebanus in æstu
 Curarum, nutantque minæ, & prior ira tepescit.
 Tunc firmat sese, fictumque, ac triste renidens:
 Parvane prostratis, inquit, documenta Mycenis
 Sanximus? en iterum, qui mœnia nostra lacestant. 690
 Accipimus. veniant: sed ne post bella querantur.
 Lex eadem victis. Dixit: sed pulvere crasso
 Caligare diem, & Tyrios jugâ perdere montes
 Aspicit. armari populos tamen, armaque ferri
 Ipse jubet pallens, mediæque in sedibus aulæ 695
 Eumenidas subitas, flentemque Menœcea cernit
 Turbidus, impositosque rogis gaudere Pelasgos.
 Quis fuit ille dies? tanto cum sanguine Thebis
 Pax inventa perit? patriis modo fixa revellunt
 Arma Deis, clypeisque obducunt pectora fractis, 700
 Et galeas humiles, & adhuc sordentia tabo
 Spicula: non pharetris quisquam, non ense decorus,
 Non spectandus equo. cessit fiducia valli:
 Murorum patet omne latas, munimina portæ
 Exposcunt: prior hostis habet. fastigia defunt: 705
 Dejecit Capaneus. exsanguis & ægra juvenus,
 Jam nec conjugibus, suprema nec oscula natis
 Jungit, & attoniti nil optavere parentes.

Statius.

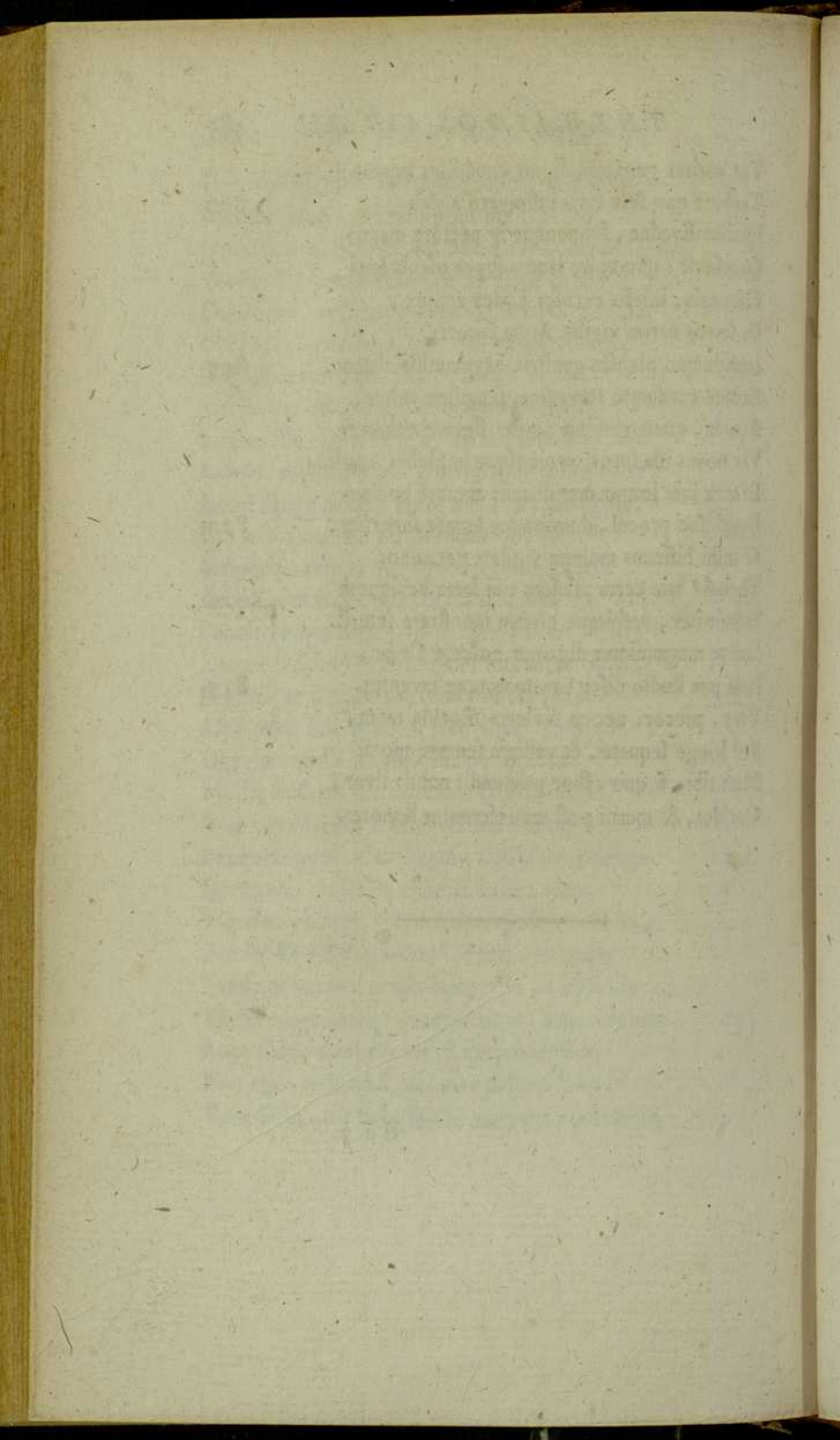
H h

Atticus at contra, jubar ut clarescere ruptis
 Nubibus, & solem primis aspexit in armis, 710
 Defilit in campum, qui subter mœnia nudos
 Asservat manes: dirisque vaporibus ægrum
 Aera pulvereâ penitus sub casside ducens
 Ingemit, & justas belli flammatur in iras.
 Hunc saltem miseris ductor Thebanus honorem 715
 Largitur Danaïs, quod non super ipsa jacentum
 Corpora belligeras acies, Martemque secundum
 Miscuit. at lacera ne quid de strage nefandus
 Perderet, eligitur sævos potura cruores
 Terra rudis. jamque alternas in proelia gentes 720
 Dissimilis Bellona ciet. non clamor utrinque,
 Non utrinque tubæ. stat debilis altera pubes,
 Summissos enses nequidquam, amentaque dextris
 Laxa tenens. cedunt tellure, armisque reductis
 Ostentant veteres etiamnum in sanguine plagas. 725
 Jam nec Cecropiis idem ductoribus ardor,
 Languescuntque minæ, & virtus secura refidit:
 Ventorum velut ira minor, nisi filva furentes
 Impedit, insanique tacent sine litore fluctus.
 Ut vero æquoreus quercum Marathonida Theſeus 730
 Extulit, erectæ cujus crudelis in hostes
 Umbra cadit, campumque trucem lux cuspidis implet:
 Ceu pater Edonos Hæmi de vertice Mavors
 Impulerit currus, rapido mortemque fugamque
 Axe vehens, sic exanimis in terga reducit 735
 Pallor Agenoridas. tædet fugientibus uri
 Theſea, nec facilem dignatur dextra cruorem.
 Cetera plebejo desævît sanguine virtus.

Sic juvat exanimis projectaque præda canesque,
 Degenereſque lupos, magnos alit ira leones. 740
 Attamen Olenium, Thamirumque, hunc tela pharetra
 Promentem, hunc sævi tollentem pondera ſaxi
 Dejicit, & triplici conſiſos robore gentis
 Alceïdas fratres, totidem quos eminus haſtis
 Continuat: ferrum conſumſit pectore Phileus, 745
 Ore momordit Helops, humero tranſmiſit lapix.
 Jamque & quadrijuco celſum petit Hæmona curru,
 Horrendumque manu telum rotat. ille paventes
 Obliquavit equos. longo perlata tenore
 Tranſiit haſta duos. ſitiebat vulnera nec non 750
 Tertia, ſed medio cuſpis temone retenta eſt.
 Sed ſolum votis, ſolum clamore fremendo
 Omnibus in turmis, optatque vocatque Creonta:
 Atque hunc diverſa bellorum in fronte maniplos
 Hortantem diſtis, fruſtraque extrema minantem 755
 Conſpicit: abſcedunt comites, & Theſea juſſi
 Linquebant, fretique Deis, atque ipſius armis.
 Ille tenet, revocatque ſuos. utque æqua notavit
 Hinc atque hinc. odia, extrema ſe colligit ira,
 Jam letale furens, atque audax morte futura: 760
 Non cum peltiferis, ait, hæc tibi pugna puellis;
 Virgineas nec crede manus: hic cruda virorum
 Proelia, nos magnum qui Tydea, quique furentem
 Hippomedonta neci, Capaneaſque miſimus umbris
 Pectora. quæ bellum præceps amentia ſuaſit, 765
 Improbe? nonne vides, quos ulciſcare, jacentes?
 Sic ait, & fruſtra periturum miſſile ſummo
 Affixit clypeo. riſit vocæſque, manumque

Horridus Ægides, ferrataque arbore magnos
Molitur jactus, nec non prius ore superbo 770
Intonat: Argolici, quibus hæc datur hostia, Manes,
Pandite Tartareum chaos, ultricesque parate
Eumenidas, venit ecce Creon. Sic fatus, & auras
Dissipat hasta tremens. tunc qua subtemine duro
Multiplicem tenues iterant thoraca catenæ, 775
Incidit. emicuit per mille foramina sanguis
Impius. ille oculis extremo errore solutis
Labitur. afflitit Theseus gravis, armaque tollens:
Jamne dare extinctis justos, ait, hostibus ignes,
Jam victos operire placet? vade atra dature 780
Supplicia, extremique tamen secure sepulcri.
Accedunt utrinque pio vexilla tumultu,
Permiscuntque manus. medio jam fœdera bello,
Jamque hospes Theseus. orant succedere muris,
Dignarique domos. nec tecta hostilia victor 785
Aspernatus iniri. gaudent matresque, nurusque
Ogygiæ: qualis thyrsos bellante subactus
Mollia laudabat jam marcidus Orgia Ganges.
Ecce per adversas Dircei verticis umbras
Femineus quatit astra fragor, matresque Pelasgæ 790
Decurrunt. quales Bacchæa ad bella vocatæ
Thyades amentes, magnum quas poscere credas,
Aut fecisse nefas. gaudent lamenta, novæque
Exsultant lacrimæ: rapit huc, rapit impetus illuc,
Thesea magnanimum quærant prius, anne Creonta, 795
Anne suos: vidui ducunt ad corpora luctus.
Non ego, centena si quis mea pectora laxet
Voce Deus, tot busta simul, vulgique, ducumque

Tot pariter gemitus, dignis conatibus æquem:
 Turbine quo sese caris instraverit audax 800
 Ignibus Evadne, fulmenque in pectore magno
 Quæsierit: quo more jacens super oscula sævi
 Corporis, infelix excuset Tydea conjux,
 Ut sævos narret vigiles Argia sorori:
 Arcada quo planctu genitrix Erymanthia clamet, 805
 Arcada consumto servansem sanguine vultus,
 Arcada, quem geminæ pariter flere cohortes.
 Vix novus ista furor, veniensque impleffet Apollo:
 Et mea jam longo meruit ratis æquore portum.
 Durabisne procul, dominoque legere superstes; 810
 O mihi bisse nos multum vigilata per annos
 Thebai? jam certe præsens tibi fama benignum
 Stravit iter, coepitque novam monstrare futuris:
 Jam te magnanimus dignatur noscere Cæsar,
 Itala jam studio discit, memoratque juvenus. 815
 Vive, precor: nec tu divinam Æneïda tenta;
 Sed longe sequere, & vestigia semper adora.
 Mox tibi, si quis adhuc prætendit nubila livor;
 Occidet, & meriti post me referentur honores.

P. PAPINII STATII
ACHILLEIDOS
LIBRI II.

THE EAST INDIA
COMPANY
LIBRARY

P. PAPINII STATII
ACHILLEIDOS

LIBER I.

MAGNANIMUM Æaciden, formidatamque Tonanti
 Progeniem, & patrio vetitam succedere cœlo,
 Diva, refer. quanquam acta viri multum inclyta cantu
 Mæonio, sed plura vacant. nos ire per omnem
 (Sic amor est) Heroa velis, Scyroque latentem 5
 Dulichia proferre tuba: nec in Hectore tracto
 Sistere, sed tota juvenem deducere Troja.
 Tu modo, si veteres digno deplevimus haustu;
 Da fontes mihi, Phœbe, novos, ac fronde secunda
 Necte comas: neque enim Aonium nemus advena pulso 10
 Nec mea nunc primis albescunt tempora vittis.
 Scit Dirceus ager: meque inter prisca parentum
 Nomina, cumque suo numerant Amphione Thebæ.
 At tu, quem longe primum stupet Italia virtus,
 Grajaque, cui geminæ florent vatumque ducumque 15
 Certatim laurus (olim dolet altera vinci)
 Da veniam, ac trepidum patere hoc sudare parumper
 Pulvere. te longo, necdum fidente paratu

Molimur, magnusque tibi præludit Achilles.
 Solverat Æbalio classem de litore pastor 20
 Dardanus, incautas blande populatus Amyclas,
 Plenaque materni referens prælagia somni
 Culpatum relegebat iter, qua condita ponto
 Fluctibus invisus jam Nereis imperat Helle:
 Cum Theris Idæos (heu nunquam vana parentum 25
 Auguria!) expavit vitreo sub gurgite remos.
 Nec mora: & undosis turba comitante sororum
 Profiluit thalamis. fervent coeuntia Phryxi
 Litora, & angustum dominas non explicat æquor.
 Illa ubi discusso primum subit aera ponto: 30
 Me petit hæc, mihi classis, ait, funesta minatur:
 Agnosco monitus, & Protea vera locutum.
 Ecce novam Priamo, facibus de puppe levatis;
 Fert Bellona nurum. video jam mille carinis
 Ionium, Ægæumque premi. nec sufficit, omnis 35
 Quod plaga Grajugenum tumidis conjurat Atridis:
 Jam pelago, terrisque meus quæretur Achilles,
 Et volet ipse sequi. quid enim cunabula parvo
 Pelion, & torvi commisimus antra magistri?
 Illic (ni fallor) Lapitharum prælia ludit 40
 Improbis, & patria jam se metitur in hasta.
 O dolor, o feri materno in corde timores!
 Non potui infelix, cum primum in gurgite nostro
 Rhoetææ cecidere trabes, attollere magnum
 Æquor? & incesti prædonis vela, profunda 45
 Tempestate sequi? cunctasque inferre sorores?
 Nunc quoque: sed tardum est, jam plena injuria raptæ.
 Ibo tamen, pelagique Deos, dextramque secundi,

Quod superest, complexa Iovis, per Tethyos annos
 Grandævumque patrem, supplex miseranda rogabo 50
 Unam hiemem. Dixit, magnumque in tempore regem
 Aspicit. Oceano veniebat ab hospite, mensis
 Lætus, & æquoreo diffusus nectare vultus,
 Unde hiemes, ventique silent, cantuque quieto
 Armigeri Tritones eunt, scopulosaque cete, 55
 Tyrrhenique greges, circumque infraque rotantur
 Rege salutato. placidis ipse arduus undis
 Eminet, & triplici telo jubet ire jugales:
 Illi spumiferos glomerant a pectore fluctus;
 Pone natant, delentque pedum vestigia cauda; 60
 Cui Thetis: O magni rector genitorque profundi,
 Aspicias, in quales miserum patefeceris usus
 Æquor? eunt tutis terrarum crimina velis,
 Ex quo jura freti, majestatemque repostam
 Rupit Iasonia puppis Pagasæa rapina. 65
 En aliud furto scelus, & spolia hospita portans
 Navigat injustæ temerarius arbiter Idæ,
 Eheu quos gemitus terris pelagoque daturus!
 Quos mihi! sic Phrygiæ pensamus præmia palmæ.
 Hi Veneris mores, hoc gratæ munus alumnae? 70
 Has saltem (non Semideos, nostrumque reportant
 Thesea) si quis adhuc undis honor, obrue puppes,
 Aut permitte fretum. nulla inclementia: fas sit
 Pro nato timuisse mihi. da tollere fluctus,
 Nec tibi de tantis placeat me fluctibus unum 75
 Litus, & Iliaci scopulos habitare sepulcri.
 Orabat laniata comas, & pectore nudo
 Cæruleis obstabat equis. tunc ductor aquarum

Invitat curru, dictisque ita mulcet amicis :
 Ne pete Dardaniam frustra, Theti, mergere classem: 80
 Fata vetant: ratus ordo Deis, miscere cruentas
 Europæque Asiæque manus, consultaque bella
 Juppiter & tristes edixit cædibus annos.
 Quem tu illic natum Sigeo in pulvere? quanta
 Aspicias victrix Phrygiarum funera matrum? 85
 Cum tuus Æacides tepido modo sanguine Teucros
 Undabit campos, modo crassa exire vetabit
 Flumina, & Hectoreo tardabit funere currus,
 Impelletque manu nostros, opera irrita, muros.
 Pelea jam desiste queri, thalamosque minores, 90
 Credideris peperisse Jovi. nec inulta dolebis,
 Cognatis utere fretis. dabo tollere fluctus,
 Cum reduces Danaï, nocturnaue signa Caphareus
 Exferet, & dirum pariter quæremus Ulixem.
 Dixerat. illa gravi vultum demissa repulsa, 95
 Quæ jam excire fretum, & ratibus bellare parabat
 Iliacis, alios iterum commenta paratus,
 Tristis ad Hæmonias detorquet brachia terras.
 Ter conata manu, liquidum ter gressibus æquor
 Reppulit, & niveas feriunt vada Theffala plantas. 100
 Lætantur montes, & connubialia pandunt
 Antra sinus, lateque Deæ Sperchios abundat
 Obvius, & dulci vestigia circuit unda.
 Illa nihil gavisa locis, sed coepta fatigat
 Pectore consilia, & solers pietate magistra, 105
 Longævum Chirona petit. domus ardua montem
 Perforat, & longo suspendit Pelion arcu.
 Pars exhausta manu, partem sua ruperat ætas.

Signa tamen, Divûmque tori, & quem quisque sacrarat
Accubitu, genioque, locus monstrantur: at intra 110
Centauri stabula alta patent, non æqua nefandis
Fratribus. hic hominum nullos experta cruores
Spiculâ, nec truncæ bellis genialibus orni,
Aut consanguineos fracti crateres in hostes;
Sed pharetræ infontes, & inania terga ferarum. 115
Hæc quoque dum viridis; nam nunc labor unus inermi,
Nosse salutiferas dubiis animantibus herbas,
Aut monstrare lyra veteres heroas alumno.
Ac tunc venatu rediturum in limine primo
Opperiens, properatque dapes, largoque ferenat 120
Igne domum. cum visa procul de litore mater
Nereis, erumpit filvis: dant gaudia vires,
Motaque desueto crepuit senis ungula campo.
Tunc blandus dextra, atque imos summissus in armos
Pauperibus tectis inducit, & admovet antris. 125
Jamdudum tacito lustrat Theris omnia visu;
Nec perpeffa moras: Ubinam mea pignora, Chiron?
Dic, ait, aut cur ulla puer jam tempora ducit
Te sine? num merito trepidus sopor? atraque matri
Signa Deûm? magnos utinam mentita timores! 130
Namque mihi infestos utero modo contuor enses,
Nunc planctu livere manus, modo in ubera sævas
Ire feras. sæpe ipsa (nefas!) sub inania natum
Tartara, & ad Stygios iterum fero mergere fontes.
Hos abolere metus magici jubet ordine sacri 135
Carpathius vates, puerumque sub axe probato
Secretis lustrare fretis, ubi litora summa
Oceani, & genitor tepet illabentibus astris

Pontus, ubi ignotis horrenda piacula Divis,
Donaque: sed longum cuncta enumerare, vectorque; 140
Trade magis. Sic fata parens: neque enim ille dedisset,
Si molles habitus & tegmina foeda fateri
Ausu feni. tunc ille refert: Duc, optima, quaeso,
Duc genitrix, humilique Deos infringe precatu.
Nam superant tua vota modum, placandaque multum 145
Invidia est. non addo metum, sed vera fatebor,
Nescio, quid magnum (nec me patria omina fallunt)
Vis festina parat, tenerosque supervenit annos.
Olim ferre minas & obire audita solebat
Imperia, & nostris procul haud discedere ab antris. 150
Nunc illum non Ossa capit, non Pelion ingens,
Thessaliæve nives. ipsi mihi sæpe queruntur
Centauri raptasque domos, abstractaque coram
Armenta, & campis semet fluviisque fugari.
Insidias & bella parant, tumidique minantur. 155
Olim equidem Argoos, pinus cum Thessala reges
Hac veheret, juvenem Alciden, & Thesea vidi;
Sed taceo. Figit gelidus Nereïda pallor.
Ille aderat multo sudore, & pulvere major.
Attamen arma inter, festinatosque labores, 160
Dulcis adhuc visu, niveo natat ignis in ore
Purpureus, fulvoque nitet coma gratior auro.
Nec dum prima nova lanugine vertitur ætas,
Tranquillæque faces oculis, & plurima vultu
Mater inest. qualis Lycia venator Apollo 165
Cum redit, & sævis permutat plectra pharetris.
Forte & lætus adest. (o quantum gaudia formæ
Adjiciunt!) foetam Pholoes sub rupe lænam

- Perculerat ferro, vacuisque reliquerat antris
Ipsam, sed catulos apportat, & incitat ungues. 170
Quos tamen, ut fido genitrix in limine visa est,
Abjicit, exceptamque avidis circumligat ulnis,
Jam gravis amplexu, jamque æquus vertice matri.
Insequitur magno jam tunc connexus amore
Patroclus, tantisque extenditur æmulus actis, 175
Par studiis, ævique modis, sed robore longe,
Et tamen æquali visurus Pergama fato.
Protinus ille subit rapido, quæ proxima, saltu
Flumina, fumantesque genas, crinemque novatur
Fontibus. Eurotæ qualis vada Castor anhelò 180
Intrat equo, fessumque sui jubar excitat astri.
Miratur, comitque senex, nunc pectora mulcens,
Nunc fortes humeros: angunt sua gaudia matrem.
Tunc libare dapes, Bacchæaque munera Chiron
Orat, & attonitam vario oblectamine mulcens, 185
Elicit extremo chelyn, & solantia curas
Fila movet, leviterque expertas pollice chordas
Dât puero: canit ille libens immania laudum
Semina, quî tumidæ superarit jussa novercæ
Amphitryoniades: crudum quo Bebryca cæstu 190
Obruerit Pollux: quanto circumdata nexu
Ruperit Ægides Minoi brachia tauri:
Maternos in fine toros, Superisque gravatum
Pelion. hic flecto risit Thetis anxia vultu.
Nox trahit in somnos: saxo collabitur ingens 195
Centaurus, blandisque humeris se innectit Achilles,
Quamquam ibi fida parens, assuetaque pectora mavult.
At Thetis undisonis per noctem in rupibus adsans,

Quæ nato secreta velit, quibus abdere terris
Destinet, huc, illuc, diversa mente volutat. 200
Proxima, sed studiis multum Mavortia, Thrace:
Nec Macetum gens dura placet, laudumque daturi
Cecropidæ stimulos. nimium opportuna carinis
Sestos, Abydenique sinus: placet ire per altas
Cycladas. hinc speratæ Myconos, humilisque Seriphos, 205
Et Lemnos non æqua viris, atque hospita Delos
Gentibus. imbelli nuper Lycomedis in aula
Virgineos cœtus, & litora persona ludo
Audierat, duros laxantem Ægæona nexus
Missa sequi, centumque Dei numerare catenas. 210
Hæc placet, hæc timidæ tellus tutissima matri.
Qualis vicino volucris jam sedula partu,
Jamque timens, qua fronde domum suspendat inanem;
Providet hinc ventos, hinc anxia cogitat angues,
Hinc homines: tandem dubiæ placet umbra, novisque 215
Vix stetit in ramis, & protinus arbor amatur.
Altera consilio superest, tristemque fatigat
Cura Deam, natum ipsa sinu complexa per undas,
An magno Tritone ferat, ventosque volucres
Advocet, an pelago solitam Thaumantida pasci. 220
Elicit inde fretis, & murice frenat acuto
Delphinas bijuges, quos illi maxima Tethis
Gurgite Atlanteo pelagi sub valle sonora
Nutrierat. nullis vada per Neptunia glaucæ
Tantus honor formæ, nandique potentia: nec plus 225
Pectoris humani. jubet hos subsistere pleno
Litore, ne nudæ noceant contagia terræ
Ipsa dehinc toto resolutum pectore Achillem

(Qui pueris sopor) Hæmonii de rupibus antri
 Ad placidas deportat aquas , & iussa tacere 230
 Litora. monstrat iter , totoque effulserat orbe
 Cynthia. prosequitur Divam , celeresque recursus
 Securus pelagi Chiron rogat , udaq̃ue celat
 Lumina , & abreptos subito jam jamque latentes
 Erecto prospectat equo , qua cana parumper 235
 Spumant signa fugæ , & liquido perit orbita ponto.
 Illum non alias reditūrum ad Thessala Tempe
 Jam tristis Pholoe , jam nubilus ingemit Othrys ,
 Et tenuis Sperchios aquis , speluncaque docti
 Muta senis. quærunt puerilia carmina Fauni , 240
 Et sperata diu plorant connubia Nymphæ.
 Jam premit astra dies , humilisque ex æquore Titan
 Rorantes evolvit equos , & ab æthere magno
 Sublatum curru pelagus cadit. at vada mater
 Scyria jamdudum fluctus emensa tenebat , 245
 Exierantque jugo fessi Delphines herili :
 Cum pueri tremefacta quies , oculique jacentis
 Insusum sensere diem. stupet aere primo ,
 Quæ loca ? qui fluctus ? ubi Pelion ? omnia versa
 Atque ignota videt , dubitatque agnoscere matrem. 250
 Occupat illa manu , blandeque affata paventem :
 Si mihi , care puer , thalamos sors æqua dedisset ,
 Quos dabat , æthereis ego te complexa tenerem
 Sidus grande plagis , magnique puerpera cœli ,
 Nil humiles Parcas , terrenaque fata vererem. 255
 Nunc impar tibi , nate , genus , præclusaque leti
 Tantum matre via est. quin & metuenda propinquant
 Tempora , & extremis admota pericula metis.

Cedamus, paulumque animos summitte viriles,
Atque habitus dignare meos. si Lydia dura 260
Pensa manu, mollesque tulit Tirynthius hastas:
Si decet aurata Bacchum vestigia palla
Verrere, virgineos si Iuppiter induit artus,
Nec magnum ambigui fregerunt Cænea sexus:
Has sine, quæso, minas numenque exire malignum. 265
Mox iterum campos, iterum Centaurica reddam
Lustra tibi. per ego hoc decus, & ventura juventæ
Gaudia, si terras, humilemque experta maritum
Te propter, si progenitum Stygos amhe severo
Armavi (totumque utinam!) cape tuta parumper 270
Tegmina, nil nocitura animo. cur ora reducis?
Quidve parant oculi? pudet hoc mitescere cultu?
Per te, care puer, cognata per æquora juro,
Nesciet hoc Chiron. Sic horrida pectora tractat
Nequidquam mulcens. obstat genitorque roganti, 275
Nutritorque ingens, & cruda exordia magnæ
Indolis. effrenæ tumidum velut igne juventæ
Si quis equum primis summittere tentet habenis:
Ille diu campis, fluviisque, & honore superbo
Gavissus, non colla iugo, non aspera præbet 280
Ora lupis, dominique gemit captivus inire
Imperia, atque alios miratur discere cursus.
Quis Deus attonitæ fraudes, astumque parenti
Contulit? indocilem quæ mens detraxit Achillem?
Palladi litoreæ celebrabat Scyros honorum 285
Forte diem, placidoque satæ Lycomedæ sorores
Luce sacra patriis (quæ rara licentia) muris
Exierant, dare veris opes, Divæque severas

Fronde ligare comas, & spargere floribus hastam.
 Omnibus eximium formæ decus: omnibus idem 290
 Cultus, & expletq̃ teneri jam sine pudoris
 Virginitas matura toris, annique tumentes.
 Sed quantum virides pelagi Venus addita Nymphas
 Obruit, aut humeris quantum Diana relinquit
 Naidēs, effulget tantum regina decori 295
 Deidamia chori, pulchrisque sororibus obstat.
 Illius & roseo flammatur purpura vultu,
 Et gemmis lux major inest, & blandius aurum.
 Atque ipsi par forma Deæ, si pectoris angues
 Ponat, & exemta placetur casside vultus. 300
 Hanc ubi ducentem longe socia agmina vidit
 Trux puer, & nullo temeratus pectora motu;
 Dirigit, totisque novum bibit ossibus ignem.
 Nec latet haustus amor, sed fax vibrata medullis
 In vultus atque ora redit, lucemque genarum 305
 Tingit, & impulsū tenui sudore pererrat.
 Lactea Massagetæ veluti cum pocula fuscant
 Sanguine puniceo, vel ebur corrumpitur ostro:
 Sic variis manifesta notis, palletque, rubetque
 Flamma recens. eat, atque ultro ferus, hospita sacra 310
 Discutiat turbæ securus, & immemor ævi,
 Ni pudor & junctæ teneat reverentia matris.
 Ut pater armenti quondam, rectorque futurus,
 Cui nondum toto peraguntur cornua gyro,
 Cum sociam pastus niveo candore juvencam 315
 Aspicit, ardescunt animi, primusque per ora
 Spumat amor, spectant hilares, optantque magistri.
 Occupat arrepto jam tempore conscia mater:

Hofne inter fimulare choros, & brachia ludo
Nectere, nate, grave est? gelida quid tale sub Oſſa; 320
Peliacisque jugis? o ſi mihi jungere curas,
Atque alium portare ſinu contingat Achillem!
Mulcet, lætumque rubet, viſusque ſuperbos
Obliquat, veſtesque manu levioſe repellit.
Aſpiciunt ambiguum genitrix, cogitque volentem, 325
Injecitque ſinus. tunc colla rigentia molli,
Submittuntque graves humeros, & fortia laxat
Brachia, & impexos certo domat ordine crines,
Ac ſua dilecta cervice monilia transfert,
Et piſturato cohibet veſtigia limbo. 330
Inceſſum, motumque docet, ſandique pudorem.
Qualiter artiſicis victuræ pollice ceræ
Accipiunt formas, ignemque, manumque ſequuntur,
Talis erat Divæ natum mutantis imago.
Nec luſtata diu: ſupereſt nam plurimus illi 335
Inviſta virtute decor, fallitque tuentes
Ambiguus, tenuique latens diſcrimine ſexus.
Procedunt, iterumque monet, ruſſumque fatigat
Blanda Thetis: Sic ergo gradus, ſic ora, manuſque,
Nate, feres, comiteſque modis imitabere fictis; 340
Ne te ſuſpectum molli non miſceat aulæ
Reſtor, & incepti pereant mendacia furti.
Dixit, & admoto non ceſſat comere tactu.
Sic ubi virgineis Hecate laſſata pharetris,
Ad patrem fratremque redit, comes hæret eunti 345
Mater, & ipſa humeros, exſertaque brachia velat.
Ipſa arcum, pharetramque locat, veſtesque latentes
Deducit, ſparſoſque ſtudet componere crines.

Protinus aggreditur regem : atque ibi testibus aris
 Hanc tibi , ait , nostri germanam , rector , Achillis 350
 (Nonne vides , ut torva genas , æquandaque fratri ?)
 Tradimus : arma humeris , arcumque animosa petebat
 Ferre , & Amazonio connubia pellere ritu.
 Sed mihi curarum satis est pro stirpe virili.
 Hæc calathos & sacra ferat. tu frange regendo 355
 Indocilem , sexumque tene , dum nubilis ætas ,
 Solvendusque pudor. neve exercere protervas
 Gymnadas , aut lustris nemorum concede vagari.
 Intus ale , & similes inter seclude puellas.
 Litore præcipue , portuque arcere memento. 360
 Vidisti modo vela Phrygum. jam mutua jura ,
 Fallere , transmissæ pelago didicere carinæ.
 Accedit dictis pater , ingenioque parentis
 Occultum Æaciden (quis Divum fraudibus obftet ?)
 Accipit. ultro etiam veneratur supplice dextra , 365
 Et grates electus agit. nec turba piarum
 Scyriadum cessat nimio defigere visu
 Virginis ora novæ , quantum cervice , comisque
 Emineat , quantumque humeros ac pectora fundat.
 Dehinc sociare choros , castisque accedere sacris 370
 Hortantur , ceduntque loco , & contingere gaudent.
 Qualiter Idaliæ volucres , ubi mollia frangunt
 Nubila , jam longum cœloque , domoque gregatæ ,
 Si junxit pennas , diversoque hospita tractu
 Venit avis , cunctæ primum mirantur , & horrent : 375
 Mox propius propiusque volant , atque aere in ipso
 Paulatim fecere suam , plausuque secundo
 Circumeunt hilares , & ad alta cubilia ducunt.

Digreditur multum cunctata in limine mater,
Dum repetit monitus, arcanaque murmura figit 380
Auribus, & tacito dat verba novissima voto.
Tunc excepta freto, longe cervice reflexa
Abnatat, & blandis affatur litora verbis:
Cara mihi tellus, magnæ cui pignora curæ,
Depositumque ingens, timido commissimus astu, 385
Sis felix, taceasque, precor, quo more tacebat
Creta Rheæ. te longus honos, æternaque cingent
Templa, nec instabili fama superabere Delo.
At ventis & sacra fretis, interque vadofas
Cycladas, Ægeæ frangunt ubi saxa procellæ, 390
Nereïdum tranquilla domus, jurandaque nautis
Insula, ne solum Danaas admitte carinas,
Te precor. hic thiasos tantum, nihil utile bellis,
Hic famam narrare doce. dumque arma parantur
Dorica, & alternum Mavors interfurit orbem: 395
(Cedo equidem) sit virgo pii Lycomedis Achilles.
Interea meritos ultrix Europa dolores
Dulcibus armorum furiis, & supplice regum
Conquestu flammata movet, quippe ambit Attrides
Ille magis, cui nupta domi, facinusque relatu 400
Asperat Iliacum. captam sine Marte, sine armis
Progeniem cœli, Spartæque potentis alumnam:
Jura, fidem, superos, una calcata rapina.
Hoc foedus Phrygium, hæc geminæ commercia terræ?
Quid maneat populos, ubi tanta injuria primos 405
Degrassata duces? coeunt gens omnis & ætas:
Nec tantum exciti, bimari quos Istmia vallo
Claustra, nec undisonæ quos circuit umbo Maleæ,

Sed procul amotæ, Phryxi qua semita jungi
 Europamque, Asiamque vetat, quasque ordine gentes 410
 Litore Abydeno maris alligat unda superni.
 Fervet amor belli, concussasque erigit urbes.
 Æra domant Temesæ: quatitur navalibus ora
 Euboïs: innumera resonant incude Mycenæ:
 Pifa novat currus: Nemeæ dat terga ferarum: 415
 Cyrrha sagittiferas certat stipare pharetras:
 Lerna graves clypeos cæsis vestire juvençis.
 Dat bello pedites Ætolus, & asper Acarnan:
 Argos agit turmas: vacuantur pascua ditis
 Arcadiæ: frenat celeres Epiros alumnos: 420
 Phocis, & Aoniæ jaculis rarefcitis umbræ:
 Murorum tormenta Pylos, Messianaque tendunt.
 Nulla immunis humus. velluntur postibus altis
 Arma olim dimissa patrum, flammisque liquefcunt
 Dona Deûm: raptum Superis Mars efferat aurum. 425
 Nusquam umbræ veteres: minor Othrys, & ardua fidunt
 Taygeta, exuti viderunt aera montes.
 Jam natat omne nemus: cæduntur robora classi:
 Silva minor remis. ferrum laxatur ad usus
 Innumeros, quod rostra liget, quod muniat arma, 430
 Belligeros quod frenet equos, quod mille catenis
 Squallentes neçtat tunicas, quod sanguine fumer,
 Vulneraque alta bibat, quod conspirante veneno
 Impellat mortes: tenuantque humentia saxa
 Attritu, & nigris addunt mucronibus iras. 435
 Nec modus, aut arcus lentare, aut fundere glandes;
 Aut torrere fudes, galeasque attollere conis.
 Hos inter motus pigram gemit ora quietem

Theſſalis, & geminis inculſat fata querelis,
 Quod ſenior Peleus, nec adhuc maturus Achilles. 440
 Jam Pelopis terras, Grajumque exhauſerat orbem
 Præcipitans in tranſtra viros inſanus, equoſque,
 Bellipotens. fervent portus, & operta carinis
 Stagna, ſuaſque hiemes clâſſis promota, ſuoſque
 Attollit fluctus. ipſum jam puppibus æquor 445
 Deſicit, & totos conſumunt carbâſa ventos.
 Prima rates Danaas Hecateïa congregat Aulis,
 Rupibus expoſitis, longique crepidine doſi
 Euboicum ſcandens Aulis mare, litora multum
 Montivagæ dilecta Deæ: juxtaque Caphareus 450
 Latratum pelago tollens caput. ille Pelafgas
 Ut vidit tranſnare rates, ter monte, ter undis
 Intonnit, ſævæque dedit præſagia noctis.
 Coetus ibi armorum Trojæ fatalis: ibi ingens
 Juratur bellum, donec ſol annuus omnes 455
 Conſiceret metas. tum primum Græcia vires
 Contemplata ſuaſ: tunc ſparſa ac diſſona moles
 In corpus, vultumque coit, & rege ſub uno
 Diſpoſita eſt. ſic curva feras indago latentes
 Claudit, & admotis paulatim caſſibus arctat. 460
 Illæ ignem, ſonitumque pavent, diſfuſaque linquunt
 Avia, miranturque ſuum decreſcere montem,
 Donec in anguſtam ceciderunt undique vallem,
 Inque vicem ſtupere greges, ſocioque timore
 Manſueſcunt. ſimul hirtus aper, ſimul urſa, lupuſque 465
 Cogitur, & captos contemnit cerva leones.
 Sed quanquam gemini pariter ſua bella capeſſant
 Atridæ, famamque avidi virtute paternam

Tydides, Sthenelusque premant, nec cogitet annos
 Antilochus, septemque Ajax umbone coruscet 470
 Armenti reges, atque æquum mœnibus orbem
 Consiliis, armisque vigil contendat Ulixes;
 Omnis in absentem belli manus ardet Achillem:
 Nomen Achillis amat, & in Hectora solus Achilles
 Poscitur. illum unum Teucris, Priamoque loquuntur 475
 Fatalem. quis enim Hæmoniis sub vallibus alter
 Creverit, effossa reptans nive? cujus ab ortu
 Cruda rudimenta, & teneros formaverit annos
 Centaurus? patrii propior cui linea coeli?
 Quemve alium Stygios tulerit secreta per amnes 480
 Nereis? & pulchros ferro perstrinxerit artus?
 Hæc Grajæ castris iterant, traduntque cohortes.
 Cedit turba ducum, vincique haud mœsta fatetur.
 Sic cum bellantes Phlegræa in castra coirent
 Coëcolæ, jamque Odrysiæ Gradivus in hastam 485
 Surgeret, & Libycos Tritonia tolleret angues,
 Ingentemque manu curvaret Delius arcum;
 Stabat anhela metu solum Natura Tonantem
 Respiciens; quando ille hiemes, tonitrusque vocaret
 Nubibus, igniferam quæ fulmina posceret Ætnam. 490
 Atque ibi dum mixta vallati plebe suorum
 Et maris & belli consultant tempora reges,
 Increpitans magno vatem Calchanta tumultu,
 Proteusilaus ait: (namque huic bellare cupido
 Præcipua, & primæ jam tunc data copia mortis) 495
 O nimium Phœbi, tripodumque oblite tuorum,
 Thestoride! quando ora Deo possessa movebis
 Justius? aut quando Parcarum occulta recludes?

Cernis, ut ignotum cuncti stupeantque, petantque
 Æaciden? sordet vulgo Calydonius heros, 500
 Et magno genitus Telamone, Ajaxque secundus,
 Nos quoque: sed Mavors abreptaque Troja probabunt.
 Illum, neglectis (pudet heu!) ductoribus, omnes
 Belligerum ceu numen amant. dic ocius (aut cur
 Serta comis & mitis honos?) quibus abditus oris, 505
 Quave jubes tellure peti. nam fama, nec antris
 Chironis, patria nec degere Peleos aula.
 Eja, irumpe Deos, & fata latentia laxa,
 Laurigerosque ignes, si quando, avidissimus hauri:
 Arma horrenda tibi, sævosque remisimus enses. 510
 Nunquam has imbelles galea violabere vittas,
 Sis felix, numeroque ducum præstantior omni,
 Si magnum Danaïs per te portendis Achillem.
 Jamdudum trepido circumfert lumina motu,
 Intransentemque Deum primo pallore fatetur 515
 Thestorides: mox igne genas & sanguine torquens
 Nec socios, nec castra videt, sed cæcus & amens
 Nunc Superum magnos deprendit in æthere cœtus,
 Nunc sagas affatur ayes, nunc dira sororum
 Licia, turiferas modo consulit anxius aras, 520
 Flammarumque apices rapit, & caligine sacra
 Pascitur. exsiliunt crines, rigidisque laborat
 Vittæ comis, nec colla loco, nec in ordine gressus.
 Tandem fessa tremens longis mugitibus ora
 Solvit, & oppositum vox eluctata furorem est: 525
 Quo rapis ingentem magni Chironis alumnus
 Femineis, Nereï, dolis? huc mitte: quid auferis?
 Non patiar: meus iste, meus. tu Diva profundi,

Et me Phœbus agit. latebris quibus abdere tentas
 Everforem Asiæ? video per Cycladas altas 530
 Attonitam, & turpi quærentem litora furto.
 Occidimus: placuit Lycomedis conscia tellus.
 O scelus! en fluxæ veniunt in pectora vestes.
 Scinde, puer, scinde, & timidæ ne crede parenti.
 Hei mihi raptus abiit! quænam hæc procul improba virgo? 535
 Hic nutante gradu stetit, amissique furoris
 Viribus, ante ipsas tremefactus corrui aras.
 Tunc hærentem Ithacum Calydonius occupat heros:
 Nos vocat iste labor: neque enim comes ire recuso,
 Si te cura trahit. licet ille sonantibus antris 540
 Thetyos adversæ, gremioque prematur aquoso
 Nereos, invenies. tu tantum providus astu
 Tende animum vigilem, fœcundumque erige pectus.
 Nam mihi quis vatum dubiis in casibus ausit
 Fata videre prior? subicit gavisus Ulixes: 545
 Sic Deus omnipotens firmet, sic annuat illa
 Virgo paterna tibi. sed me spes lubrica tardat:
 Grande equidem armatum castris inducere Achillem.
 Sed si fata negent, quam fœdum, ac triste, reverti!
 Vota tamen Danaum non intentata relinquam. 550
 Jamque adeo aut aderit mecum Peleïus heros,
 Aut verum penitus later, & sine Apolline Calchas.
 Conclamant Danai, stimulatque Agamemno volentes:
 Laxantur coetus, resolutaque murmure læto
 Agmina discedunt. quales jam nocte propinqua 555
 E pastu referuntur apes, vel in antra reverti
 Melle novo gravidas mitis videt Hybla catervas.
 Nec mora, jam dextras Ithacesia carbasus auras

Poscit, & in remis hilaris sedere Juventus.
At procul occultum falsi sub imagine sexus 560
Æaciden furto jam noverat una latentem
Deidamia virum: sed operæ conscia culpæ
Cuncta pavet, tacitasque putat sentire sorores.
Namque ut virgineo stetit agmine clarus Achilles,
Exsolvitque rudem genitrix digressa pudorem, 565
Protinus elegit comitem (quanquam omnis in illum
Turba coit) blandeque novas nil tale timenti
Admoveret insidias. illam sequiturque, premitque
Improbis: illam oculis iterumque, iterumque resumit.
Nunc nimius lateri non evitantis adhæret: 570
Nunc levibus fertis, lapsis nunc sponte canistris,
Nunc thyrso parcente ferit. modo dulcia notæ
Fila lyræ, tenuesque modos, & carmina monstrat
Chironis, ducitque manum, digitosque sonanti
Infringit citharæ. nunc occupat ora canentis, 575
Et ligat amplexus, & mille per oscula laudat.
Illa libens discit, quo vertice Pelion, & quis
Æacides, puerique auditum nomen & ætus
Assidue stupet, & præsentem cantat Achillem.
Ipsa quoque & validos proferre modestius artus, 580
Et tenuare rudes attrito pollice lanas
Demonstrat, refecitque dolos, & perdita dura
Pensa manu, vocisque sonum, pondusque tenentis:
Quodque fugit comites, nimio quod lumine sese
Figat, & in verbis intempestivus anhelet, 585
Miratur. jam jamque dolos aperire parantem
Virginea levitate fugit, prohibetque fateri.
Sic sub matre Rhea juvenis regnator Olympi

Oscula securæ dabat infidiosa sorori
 Frater adhuc, medii donec reverentia cessit 590
 Sanguinis, & veros germana expavit amores.
 Tandem detecti timidæ Nereidos astus.
 Lucus Agenorei sublimis ad orgia Bacchi
 Stabat, & admissum cœlo nemus. hujus in umbra
 Alternum revocare piæ Trieterica matres 595
 Consuerant, scissumque pecus, terraque revulsas
 Ferre trabes, gratosque Deo præstare furores.
 Lex procul ire mares. iterat præcepta verendus
 Ductor, inaccessumque viris edicatur antrum.
 Nec satis est: stat sine dato metuenda sacerdos, 600
 Exploratque aditus, ne quis temerator oberret
 Agmine femineo. tacitus subrisit Achilles.
 Illum, virginæ ducentem signa catervæ,
 Magnaque difficili solventem brachia motu,
 (Et sexus pariter decet, & mendacia matris) 605
 Mirantur comites. nec jam pulcherrima turbæ
 Deidamia suæ, tantumque admota superbo
 Vincitur Æacide, quantum premit ipsa sorores.
 Ut vero a tereti demisit nebrida collo,
 Errantesque sinus edera collegit, & alte 610
 Cinxit purpureis flaventia tempora vittis,
 Vibravitque gravi redimitum missile dextra:
 Attonito stat turba metu, sacrisque relictis
 Illum ambire libet, pronosque attollere vultus.
 Talis, ubi ad Thebas vultumque animumque remisit 615
 Evius, & patrio satiavit pectora luxu:
 Serta comis, mitramque levat, thyrsūque virentem
 Armat, & hostiles invisit fortior Indos.

Scandebat roseo medii fastigia cœli
 Luna iugo, totis ubi somnus inertior alis 620
 Defluit in terras, mutumque amplectitur orbem.
 Confedere chori, paulumque exercita pulsu
 Æra tacent: tenero cum solus ab agmine Achilles
 Hæc secum: Quonam timidæ commenta parentis
 Usque feres? primumque imbelli carcere perdes 625
 Florem animi? non tela licet Mavortia dextra,
 Non trepidas agitare feras? ubi campus & amnes
 Hæmonii? quærisne meos, Sperchie, natatus,
 Promissasque comas? an desertoris alumni
 Nullus honos? Stygiasque procul jam raptus ad umbras 630
 Dicor? & orbatuſ plangit mea funera Chiron?
 Tu nunc tela manu, nostros tu dirigis arcus,
 Nutritosque mihi scandis, Patrocle, jugales:
 Ast ego pampineis diffundere brachia thyrsis,
 Et tenuare colos (pudet heu, tædetque fateri!) 635
 Jam scio. quin etiam dilectæ virginis ignem,
 Æquævamque facem, captus, noctesque diesque
 Dissimulas? quonam usque premes urentia pectus
 Vulnera? teque marem (pudet heu!) nec amore probabis?
 Sic ait, & densa noctis gavisus in umbra 640
 Tempestiva suis torpere silentia furtis,
 Vi potitur votis, & toto pectore veros
 Admouet amplexus. risit chorus omnis ab alto
 Astrorum, & teneræ rubuerunt cornua Lunæ.
 Illa quidem clamore nemus montemque replevit: 645
 Sed Bacchi comites, discussa nube soporis,
 Signa choris indistincta putant. fragor undique notus
 Tollitur, & thyrsos iterum vibrabat Achilles.

Ante tamen dubiam verbis solatur amicis:
Ille ego, (quid trepidas?) genuit quem cœrula mater 650
Peliacis silvis, nivibusque immisit alendum
Thessalicis. neque ego hos cultus, aut foeda subissem
Tegmina, ni primo te visa in litore: cessi
Te propter: tibi pensa manu, tibi mollia gesto
Tympana. quid desles magno nurus addita ponto? 655
Quid gemis ingentes cœlo paritura nepotes?
Sed pater ante igni, ferroque excisa jacebit
Seyros, & in tumidas ibunt hæc versa procellas
Mœnia, quam sævo mea tu connubia perdas
Funere: non adeo parebimus omnia matri. 660
Vade, sed ereptum taceas, celesque pudorem.
Obstupuit tantis regina exterrita monstis,
Quanquam olim suspecta fides, & cominus ipsum
Horruit, & multum facies mutata fatentis.
Quid faciat? casusne suos ferat ipsa parenti? 665
Seque simul, juvenemque premat, fortassis acerbas
Hansurum pœnas? & adhuc in corde manebat
Ille diu deceptus amor. filet ægra, premitque
Jam commune nefas. unam placet addere furtis
Altricem sociam, precibus quæ victa duorum 670
Annuir, illa astu tacito raptumque pudorem,
Surgentemque uterum, atque ægros in pondere menses
Occuluit, plenis donec statuta tempora metis
Attulit, & partus index Lucina resolvit.

P. PAPINII STATII.
 ACHILLEIDOS
 LIBER II.

JAMQUE per Ægæos ibat Laertia fluctus
 Puppis, & innumeræ mutabant Cycladas auræ;
 Jam Paros, Olearosque latent; jam raditur alta
 Lemnos, & a tergo decrefcit Bacchica Naxos,
 Ante oculos crefcente Samo; jam Delos opacat 5
 Æquor: ubi excelfa libant carchefia puppe,
 Refponfique fidem, & verum Calchanta precantur.
 Audiit Arcitenens, Zephyrumque e vertice Cyathi
 Impulit, & dubiis pleno dedit omina velo.
 It pelago fecura ratis: quippe alta Tonantis 10
 Juffa, Tethin certas fatorum vertere leges
 Arcebant ægram lacrimis, ac multa gementem,
 Quod non erueret pontum, ventisque, fretisque
 Omnibus invifum jam tunc fequeretur Ulixem.
 Frangebat radios humili jam pronus Olympo 15
 Phœbus, & Oceani penetrabile litus anhelis
 Promittebat equis: cum fe fcopulofa levavit
 Scyros. in hanc totos emifit puppe rudentes

Dux Laertiades, sociosque resumere pontum
 Imperat, & remis Zephyros supplere cadentes. 20
 Accedunt iussi. magis indubitata magisque
 Scyros erat, placidique super Tritonia custos
 Litoris. egressi numen venerantur amicæ
 Ætolusque Ithacusque Deæ. tum providus heros
 Hospita ne subito terrerent mœnia cœtu, 25
 Puppe jubet remanere suos. ipse ardua fido
 Cum Diomede petit. sed jam prævenerat arcis
 Litoreæ servator Abas, ignotaque regi
 Ediderat (sed Graja tamen) succedere terris
 Carbasæ. procedunt, gemini ceu fœdere juncto 30
 Hiberna sub nocte lupi: licet & sua pulset
 Natorumque fames, penitus rabiemque minasque
 Dissimulant, humilesque meant, ne nuntiet hostes
 Cura canum, & trepidos moneat vigilare magistros.
 Sic segnes heroes eunt, campumque patentem, 35
 Qui medius portum, cellamque interjacet urbem,
 Alternò sermone serunt. prior occupat acer
 Tydides: Qua nunc verum ratione paramus
 Scrutari? namque ambiguo sub pectore quondam
 Verso, quid imbelles thyrsos mercatus & æra, 40
 Urbibus in mediis, Bacchæaque terga, mitrasque
 Huc tuleris, varioque asperfas nebridas auro?
 Hisne gravem Phrygibus, Priamoque armamus Achillem?
 Illi subridens Ithacus paulum ore remisso:
 Hæc tibi, virginea modo si Lycomedis in aula 45
 Fraude latens, ultro confessum in prælia ducent
 Peliden. tu cuncta citus de puppe memento
 Ferre, ubi tempus erit, clypeumque iis jungere donis,
 Statius, K k

Qui pulcher signis, auroque asperimus ardet.
Hæc fat erunt: tecum lituo bonus adsit Agyrtes, 50
Occultamque tubam tacitos apportet in usus.
Dixerat, atque ipso portarum in limine regem
Cernit, & ostensa pacem præfatur oliva.
Magna (reor) pridem vestras pervenit ad aures
Fama trucidis belli, regum placidissime, quod nunc 55
Europamque Asiamque quatit. si nomina quæras
Huc perlata, ducum, fudit quibus ultor Atrides,
Hic tibi, quem tanta meliorem stirpe creavit
Magnanimus Tydeus, Ithacis ego ductor Ulixes.
Causa viæ (metuam quid enim tibi cuncta fateri: 60
Cum Grajus, notaque fide celeberrimus unus?)
Explorare aditus, invisaque litora Trojæ,
Quidve parent. Medio sermone intercipit ille:
Annuerit Fortuna, precor, dextrique secudent
Ista Dei. nunc hospitio mea testis, piumque 65
Illustrate larem. Simul intra limina ducit.
Nec mora, jam mensas famularis turba torosque
Instruit. interea visu perlustrat Ulixes,
Scrutaturque domum, si qua vestigia magnæ
Virginis, aut dubia facies suspecta figura: 70
Porticibusque vagis errat, totosque penates,
Ceum miretur, adit. velut ille cubilia prædæ
Indubitata tenens multo legit arva Molosso
Venator, videat donec sub frondibus hostem
Porrectum somno, positosque in cespite dentes. 75
Rumor in arcana jamdudum perstrepat aula,
Virginibus qua fida domus, venisse Pelasgum
Ductores, Grajamque ratem, sociosque receptos.

Jure pavent aliæ: sed vix nova gaudia celat
 Pelides, avidusque novos heroas & arma 80
 Vel talis vidisse cupit. jamque atria fervent
 Regali strepitu, & picto discumbitur ostro.
 Tum pater ire jubet natas, comitesque pudicas
 Natarum. subeunt, quales Mæotide ripa,
 Cum Scythicas rapuere domos, & capta Getarum 85
 Mœnia, suppositis epulantur Amazones armis.
 Tum vero intentus vultus ac pectora Ulixes
 Prælibat visu. sed nox, illataque fallunt
 Lumina, & extemplo latuit mensura jacentis.
 Et tamen erectumque genas, oculisque vagantem, 90
 Nullaque virginei servantem signa pudoris,
 Defigit, comitique obliquo lumine monstrat.
 Quod nisi præcipitem blando complexa moneret
 Deïdamia sinu, nudataque pectora semper,
 Exsertasque manus, humerosque in veste teneret, 95
 Et prodire toris, & poscere vina vetaret
 Sæpius, & fronti crinale reponeret aurum;
 Argolicis ducibus jam tunc patuisset Achilles.
 Ut placata fames epulis bis terque repostis,
 Rex prior alloquitur, paterisque hortatur Achivos: 100
 Invideo vestris, (fateor) decora inclyta gentis
 Argolicæ, cœptis: utinam mihi fortior ætas,
 Quæque fuit, Dolopas cum Scyria litora adortos
 Perdomui, fregique vadis. quæ signa triumphi,
 Vidistis celsas murorum in fronte carinas. 105
 Saltem si soboles, aptam quam mittere bello
 [Possem, plena forent mihi gaudia: namque juvarem.]
 Nunc ipsi viresque meas, & cara videtis

Pignora. quando novos dabit hæc mihi turba nepotes?
Dixerat, & solers arrepto tempore Ulixes: 110
Haud spernenda cupis. quis enim non visere gentes
Innumeras, variosque duces, atque agmina regum
Ardeat? omne simul roburque decusque potentis
Europæ, meritos ultro juravit in enses.
Rura urbisque vacant: montes spoliavimus altos. 115
Omne fretum longa velorum obtexitur umbra.
Tradunt arma patres, ruit irrevocata juvenus.
Non alias unquam tantæ data copia famæ
Fortibus, aut campo majore exercita virtus.
Aspicit intentum, vigilique hæc aure bibentem, 120
Cum paveant aliæ, demissaque lumina flectant,
Atque iterat: Quisquis proavis & gente superbus,
Quisquis equo jaculoque potens, qui prævalet arcu,
Omnis honos illic: illic ingentia certant
Nomina. vix timidæ matres, vix agmina cessant 125
Virginea. hic multum steriles damnatus in annos,
Invisusque Deis, si quem hæc nova gloria segnem
Præterit. exisset stratis, nisi provida signo
Deïdamia dato, cunctas hortata forores
Liquisset mensas, ipsum complexa. sed hæret 130
Respiciens Ithacum, coetuque novissimus exit.
Ille quidem incepto paulum ex sermone remisit,
Pauca tamen jungens: At tu tranquillus in alta
Pace mane, carisque para connubia natis,
Quas tibi fidereis Divarum vultibus æquas 135
Sors dedit. ut me olim tacitum reverentia tangit!
Is decor est, formæ species permixta virili.
Occurrit genitor: Quid si Bacchæa ferentes

Orgia, Palladias aut circum videris aras?
 Et dabimus, si forte novus cunctabitur Ausser. 140
 Excipiunt cupidi, & tacitis spes addita votis.
 Cetera depositis Lycomedis regia curis
 Tranquilla sub pace filet, sed longa sagaci
 Nox Ithaco: lucemque cupit, somnoque gravatur.
 Vix dum exorta dies, & jam comitatus Agyrta 145
 Tydides aderat, prædictaque dona ferebat.
 Nec minus egressæ thalamis Scyreïdes ibant
 Ostentare choros, promissaque sacra verendis.
 Hospitibus. nitet ante alias regina comesque
 Pelides. qualis Siculæ sub rupibus Ætnæ 150
 Næides Enneas inter Diana, feroxque
 Pallas, & Elysi lucebat sponsa tyranni.
 Jamque movent gressus, thiasisque Ismenia buxus
 Signa dedit, quater æra Rheæ, quater Evia pulsan
 Terga manu, variosque quater legere recursus. 155
 Tunc thyrsos pariterque levant, pariterque reponunt;
 Multiplicantque gradum, modo quo Curetes in actu,
 Quoque pii Samothraces eunt. nunc obvia versæ
 Pestine Amazonio, modo quo citat orbe Lacænas
 Delia, plaudentesque suis intorquet Amyclis. 160
 Tunc vero, tunc præcipue manifestus Achilles,
 Nec servare vices, nec jungere brachia curat.
 Tunc molles gressus, tunc aspernatur amictus
 Plus solito, rumpitque choros, & plurima turbat.
 Sic indignantem thyrsos, acceptaque matris 165
 Tympana, jam tristes spectabant Penthea Thebæ.
 Solvuntur laudata cohors, repetuntque paterna
 Limina, ubi in mediæ jamdudum sedibus aulæ

Munera, virgineos visus tractura, locarat
 Tydides, signum hospitii, pretiumque laboris. 170
 Hortaturque legant; nec rex placidissimus arcet.
 Heu simplex, nimiumque rudis, qui callida dona,
 Grajorumque dolos, variumque ignorat Ulixem!
 Hinc aliæ, quas sexus iners, naturaque ducit,
 Aut teretes thyrsos, aut respondentia tentant 175
 Tympana, gemmatis aut nectunt tempora limbis:
 Arma vident, magnoque putant donata parenti.
 At ferus Æacides, radiantem ut cominus orbem
 Cælatum pugnis sævis, & forte rubentem
 Bellorum maculis, acclinem & conspicit hastam; 180
 Infremuit, torstique genas, & fronte relicta
 Surrexere comæ, nusquam mandata parentis,
 Nusquam occultus amor, totoque in pectore Troja est.
 Ut leo, materno cum raptus ab ubere mores
 Accepit, pectique jubas, hominemque vereri 185
 Edidicit, nullasque ruit nisi jussus in iras:
 Si semel adverso radiavit lumine ferrum,
 Ejurata fides, domitorque inimicus, in illum
 Prima fames, timidoque pudet servisse magistro.
 Ut vero accessit propius, luxque æmula vultum 190
 Reddidit, & similem tandem se vidit in auro,
 Horruit, erubuitque simul. tunc acer Ulixes
 Admotus lateri summissa voce: Quid hæres?
 Scimus, ait, tu semiferi Chironis alumnius,
 Tu cœli, pelagique nepos: te Dorica classis, 195
 Te tua suspensis exspectat Græcia signis,
 Ipsaque jam dubiis nutant tibi Pergama muris.
 Eja, age, rumpe moras: sine, perfida palleat Ide,

Et juvet hæc audire patrem, pudeatque dolosam
 Sic pro te timuisse Thetin. jam pectus amictu 200
 Laxabat: cum grande tuba (sic jussus) Agyrtes
 Insonuit. fugiunt disiectis undique donis,
 Implorantque patrem, commotaque proelia credunt.
 Illius intactæ cecidere a pectore vestes.
 Jam clypeus, breviorque manu consumitur hasta, 205
 (Mira fides) Ithacumque humeris excedere visus,
 Ætolumque ducem: tantum subita arma, calorque
 Martius horrenda confundit luce penates.
 Immanisque gradu, ceu protinus Hæctora poscens,
 Stat medius trepidante domo. Peleïa virgo 210
 Quæritur. ast alia plangebatur parte relictos
 Deïdamia dolos, cujus cum grandia primum
 Lamenta; & notas accepit pectore voces,
 Hæsit, & occulto virtus infracta calore est.
 Dimittit clypeum, regisque ad lumina versus, 215
 Attonitum fatis, inopinaque monstra paventem,
 Sicut erat, mediis Lycomedem affatur in armis:
 Me tibi, care pater, (dubium dimitte timorem)
 Me Thetis alma dedit. te pridem tanta manebat
 Gloria. quæsitum Danaïs tu mittis Achillem, 220
 Gravior & magno (si fas dixisse) parente,
 Et dulci Chirone mihi. sed corda parumper
 Huc adverte libens, atque has bonus accipe voces.
 Te Peleus nato socerum, & Thetis hospita jungunt;
 Allegantque suos utroque a sanguine Divos. 225
 Unam virgineo natarum ex agmine poscunt.
 Dæne? an nos humiles tibi, degeneresque videmur?
 Non renuis. junge ergo manus, & concipe foedus,

Atque ignosce tuis, tacito jam cognita furto
Deïdamia mihi. quis enim his obstare lacertis; 230
Quæ potuit nostras possessa evadere flammæ?
Me luere ista jube: pono arma, & reddo Pelasgis;
Et maneo. quid triste fremis? quid lumina mutas?
Jam focer es. natum ante pedes projecit, & addit:
Jamque avus. immitis quoties tractabitur ensis, 235
Turba fumus. tunc & Danaï, per sacra fidemque
Hospitii, blandusque precum compellat Ulixes.
Ille, etsi caræ comperta injuria natæ,
Et Thetidis mandata movent, prodique veretur
Depositum tam grande Deæ, tamen obviis ire 240
Tot metuit fatis, Argivæque bella morari.
Fac velit: ipsam illic matrem sprevisset Achilles.
Ne tamen abnueret genero se jungere tali;
Vincitur. arcanis effert pudibunda tenebris
Deïdamia gradum, veniam nec protinus amens 245
Credit, & opposito genitorem placat Achille.
Mittitur Hæmoniam, magni qui Pelea facti
Impleat, & classem, comitesque in proelia poscat.
Nec non & geminas regnator Scyrius alnos
Deducit genero, viresque excusat Achivis. 250
Tunc epulis consumpta dies, tandemque receptum
Foedus, & intrepidus nox conscia jungit amantes.
Illius ante oculos nova bella, & Xanthus, & Ide,
Argolicæque rates: atque hæc jam cogitat undas,
Auroramque timet. cara cervice mariti 255
Fusa novi, lacrimas jam solvit, & occupat artus.
Aspiciamne iterum, meque hoc in pectore ponam,
Æacide? rursusque tuos dignabere partus?

An tumidus Teucrosque lares, & capta reportans
 Pergama, virgineæ nolis meminisse latebræ? 260
 Quid precer, heu, timeamve prius? quidve anxia mandem,
 Cui vix flere vacat? modo te nox una deditque,
 Inviditque mihi. thalamis hæc tempora nostris?
 Hicne est liber Hymen? o dulcia furta, dolique,
 O timor! eripitur miseræ permissus Achilles. 265
 I, (neque enim tantos ausim revocare paratus)
 I, cautus, nec vana Thetin timuisse memento.
 I felix, nosterque redi. nimis improba posco.
 Jam te spectabunt lacrimis, planctuque decoræ
 Troades, optabuntque tuis dare colla lacertis, 270
 Et patriam pensare toris: aut ipsa placebit
 Tyndaris, incesta nimium laudata rapina.
 Ast ego vel primæ puerilis fabula culpæ
 Narrabor famulis, aut diffimulata latebo.
 Quin age, duc comitem: cur non ego Martia tecum 275
 Signa feram? tu pensa manu, Bacchæaque mecum
 Sacra, quod infelix non credet Troja, tulisti.
 Attamen hunc, quem mœsta mihi solatia linqis;
 Hunc saltem sub corde tene: & concede precanti
 Hoc solum, pariat ne quid tibi barbara conjux, 280
 Ne qua det indignos Thetidi captiva nepotes.
 Talia dicentem non ipse immotus Achilles
 Solatur, juratque fidem, jurataque fletu
 Spondet, & ingentes famulas, captumque reversus
 Ilion, & Phrygiæ promittit munera gazæ. 285
 Irrita ventosæ rapiebant verba procellæ.
 Exiit implicitum tenebris humentibus orbem
 Oceano prolata dies, genitorque coruscæ

Lucis, adhuc hebetem vicina nocte, levabat,
 Et nondum excusso rorantem lampade ponto. 290
 Et jam punicea nodatum pectora palla,
 Insignemque ipsis, quæ prima invaserat armis
 Æaciden (quippe aura vocat, cognataque suadent
 Æquora) prospectant cuncti, juvenemque, ducemque
 Nil ausi meminisse, pavent. sic omnia visu 295
 Mutatus rediit, ceu nunquam Scyria passus
 Litora, Peliaco raptus descendat ab antro.
 Tunc ex more Deis (ita namque monebat Ulixes)
 Æquoreis, Austrisque litat, fluctuque sub ipso
 Cæruleum regem tauro veneratur, avumque 300
 Nerea: vittata genitrix placata juvenca est.
 Hic spumante salo jaciens tumida exta profatur:
 Paruimus, genitrix, quanquam haud toleranda jubebas,
 Paruimus nimium, bella ad Trojana, ratesque
 Argolicas quæsitus eo. Sic orsus, & alno 305
 Insiluit, penitusque Noto stridente propinquis
 Abripitur terris: jamque ardua crescere nubes
 Incipit, & Scyros longe decrescere ponto.
 Turre procul summa, lacrimis comitata sororum,
 Confessumque tenens, & habentem nomina Pyrrhum 310
 Pendebat conjux, oculisque in carbasa fixis
 Ibat, & ipsa fretum, & puppem jam sola videbat.
 Ille quoque obliquos dilecta ad mœnia vultus
 Declinat, viduamque domum, gemitusque relictæ
 Cogitat. occultus sub corde renascitur ardor, 315
 Datque locum virtus. sensit Laertius heros
 Mœrentem, & placidis aggressus flectere distis:
 Tene (inquit) magnæ vastator debite Trojæ,

Quem Danaë classes, quem Divûm oracula poscunt,
 Erectumque manet referato limine bellum; 320
 Callida femineo genitrix velavit amictu?
 Commisitque ullis tam grandia furta latebris?
 Speravitque fidem? nimis o suspensa nimisque
 Mater! an hæc virtus tacita torperet in umbra,
 Quæ, vix audito litui clangore, refugit 325
 Et Thetin, & comites, & quos suppresserat ignes?
 Nec nostrum est, quod in arma venis, sequerisque precantes:
 Venisses ultro. quem talibus occupat heros
 Æacides: Longum est resides exponere causas,
 Maternumque nefas. hoc excusabitur ense 330
 Scyros, & indecores, fatorum crimina, cultus.
 Tu potius, dum lene fretum, Zephyrisque feruntur
 Carbasa, quæ Danaïs tanti primordia belli,
 Ede: libet justas hinc sumere protinus iras.
 Hic Ithacus paulum repetito longius orsu: 335
 Fertur in Hectorea (si talia credimus) ora
 Electus formæ certamina solvere pastor
 Sollicitas tenuisse Deas, nec torva Minervæ
 Ora, nec ætherei sociam rectoris, amico
 Lumine, sed solam nimium vidisse Dionen. 340
 Atque adeo lis ista tuis exorta sub antris
 Concilio Superûm, dum Pelea dulce maritat
 Pelion, & nostris jam tunc promitteris armis.
 Ira quatit victas: petit exitialia iudex
 Præmia, raptori faciles monstrantur Amyclæ. 345
 Ille Phrygas lucos, matris penetralia cædit
 Turrigeræ, veritasque solo procumbere pinus
 Præcipitat, terrasque freto delatus Achæas

Hospitis Attidæ (pudet heu, miseretque potentis
 Europæ!) spoliat thalamos, Helenaque superbus 350
 Navigat, & captos ad Pergama devehit Argos.
 Inde dato passim varias rumore per urbes,
 Undique inexciti sibi quisque, & sponte coimus
 Ultiores. quis enim genialia fœdera rumpi
 Capta dolis, facilique trahi connubia raptu, 355
 Ceu pecus, armentumve, aut viles messis acervos
 Perferat? hæc & non fortes jactura moveret.
 Non tulit insidias Divum imperiosus Agenor,
 Mugitusque sacros, & magno numine vestam
 Quæsiit Europen, aspernatusque Tonantem est 360
 Ut generum. raptam & Scythico de litore prolem
 Non tulit Æetes, ferroque & classe secutus
 Semideos reges, & ituram in sidera puppim.
 Nos Phryga semivirum, portus & litora circum
 Argolica, incesta volitantem puppè feremus? 365
 Usque adeo nusquam arma & equi, fretaque invia Grajis?
 Quid si nunc aliquis patriis rapturus ab oris
 Deïdaman eat, viduaque a sede revellat
 Attonitam, & magni clamantem nomen Achillis?
 Illius ad capulum rediit manus, & simul ingens 370
 Impulit ora rubor. tacuit contentus Ulixes.
 Excipit Ænides: Quin, o dignissima cœli
 Progenies, ritusque tuos, elementaque primæ
 Indolis, & valida mox accedente juvena,
 Quæ solitus laudum tibi semina pandere Chiron, 375
 Virtutisque aditus, quas membra augere per artes,
 Quas animum, fociis, multumque faventibus ede:
 Sit pretium longas penitus quæsisse per undas

Scyron, & his armis primum intendisse lacertos.
 Quem pigeat sua facta loqui? tamen ille modestè 380
 Inchoat, ambiguus paulum, propiorque coacto:
 Dicor, & in teneris, & adhuc crescentibus annis,
 Theſſalus ut rigido ſenior me monte recepit,
 Non ullas ex more dapes habuiſſe, nec almis
 Uberibus ſatiſſe famem, ſed ſpiſſa leonum 385
 Viſcera, ſemianimeſque libens traxiſſe medullas.
 Hæc mihi prima Ceres, hæc læti munera Bacchi,
 Sic dabat ille pater. mox ire per avia ſecum
 Luſtra gradu majore trahens, viſiſque docebat
 Arridere feris, nec fracta ruentibus undis 390
 Saxa, nec ad vaſtæ trepidare ſilentia ſilvæ.
 Jam tunc haſta manu, jam tunc cervice pharetræ,
 Et ferri properatus amor, durataque multo
 Sole, geluque cutis. tenero nec flexa cubili
 Membra, ſed ingenti ſaxum commune magiſtro. 395
 Vix mihi biſſenos annorum torſerat orbes
 Vita rudis, volucres cum jam prævertere cervos,
 Et Lapithas cogeſſat equo, præmiſſaque curſu
 Tela ſequi, ſæpe ipſe gradu me præpete Chiron.
 Dum velox ætas, campis admiſſus agebat 400
 Omnibus, exhaustumque vago per gramina paſſu
 Laudabat gaudens, atque in ſua colla levabat.
 Sæpe etiam primo fluvii torpore jubebat
 Ire ſuper, glaciemque levi non frangere planta.
 Hoc puerile decus. quid nunc tibi prælia dicam 405
 Silvarum? & vacuos ſævo jam murmure ſaltus?
 Nunquam ille imbelles Offæa per avia lynces
 Sectari, aut timidos paſſus me cuſpide damas

Sternere, sed tristes turbare cubilibus urfas,
 Fulmineosque fues, & sicubi maxima tigris, 410
 Aut seducta jugis foetæ spelunca leænæ.
 Ipse sedens vasto facta exspectabat ab antro,
 Si sparsus magno remearem sanguine: nec me
 Ante nisi inspectis admittit ad oscula telis.
 Jamque & ad ensiferos vicina pube tumultus 415
 Aptabar: nec me ulla feri Mavortis imago
 Præteriiit. didici, quo Pæones arma rotatu,
 Quo Maceræ sua gesa cirent, quo turbine cæstum
 Sauromates, falcemque Getes, arcumque Gelonus
 Tenderet, & flexæ Balearicus actor habenæ. 420
 Quo suspensa trahens libraret vulnera tortu,
 Inclusum quoties distringeret aera gyro.
 Vix memorem cunctos (etsi modo gessimus) actus,
 Nunc docet ingenti saltu me jungere fossas:
 Nunc caput aerii scandentem prendere montis, 425
 Quo fugitur per plana gradu: simulacraque pugnae,
 Excipere immixtos curvato umbone molares,
 Ardentisque intrare casas, peditemque volantes
 Sistere quadrijugos. memini, rapidissimus ibat
 Imbribus assiduus pastus, nivibusque solutis 430
 Sperchios, vulsasque trabes & saxa ferebat;
 Cum me ille immixtum, qua sævior imperus undæ,
 Stare jubet contra, tumidosque repellere fluctus,
 Quos vix ipse gradu toties obstante tulisset.
 Stabam equidem, nec me referebat concitus amnis, 435
 Et latæ caligo viæ. ferus ille minari
 Desuper incumbens, verbisque urgere pudorem.
 Nec nisi justius abii. sic me sublimis agebat

Gloria, nec duri tanto sub teste labores.
 Nam procul *Æbalios* in nubila condere discos 440
 Et liquidam nodare Palen, & spargere cæstus,
 Ludus erat, requiesque mihi. nec major in istis
 Sudor, Apollineo quam fila sonantia plectro
 Cum quaterem, priscosque virûm mirarer honores.
 Quin etiam succos, atque auxiliantia morbis 445
 Gramina, quo nimius staret medicamine sanguis,
 Quid faciat somnos, quid hiantia vulnera claudat,
 Quæ ferro cohibenda lues, quæ cederet herbis,
 Edocuit, monitusque sacræ sub pectore fixit
 Justitiæ, qua *Peliacis* dare jura verenda 450
 Gentibus, atque suos solitus pacare bimembres.
 Hactenus annorum, comites, elementa meorum
 Et memini, & meminisse juvat, scit cetera mater.

